BIBLIOTEKA
Instytutu Badań
Literackich PAN
P. I. 1521

DRUGIE SPRAWOZDANIE
FUNDUSZU KULTURY NARODOWEJ

WARSZAWA 1934
WYDAWNICTWO FUNDUSZU KULTURY NARODOWEJ

http://rcin.org.pl

http://rcin.org.pl

DRUGIE SPRAWOZDANIE
FUNDUSZU KULTURY NARODOWEJ

7019

http://rcin.org.pl

P. I. 1521

http://rcin.org.pl

DRUGIE SPRAWOZDANIE
FUNDUSZU KULTURY NARODOWEJ

7019

WARSZAWA 1934
WYDAWNICTWO FUNDUSZU KULTURY NARODOWEJ

http://rcin.org.pl

DRUKARNIA PAŃSTWOWA. 67317. 15.XII.33. 1000.

http://rcin.org.pl

SPIS RZECZY

Przedmowa V

UZUPEŁNIENIA I SPROSTOWANIA DO „PIERWSZEGO SPRAWOZDANIA FUNDUSZU KULTURY NARODOWEJ".

Wstęp 3

A. Nauka:

I. Zasiłki na badania i wydawnictwa naukowe:
1. Zasiłki udzielone instytucjom i towarzystwom 5
2. Zasiłki udzielone badaczom 11
II. Stypendja badawcze 15

B. Sztuka:

I. Zasiłki udzielone instytucjom i redakcjom; zasiłki udzielone osobom na cele wydawnicze; zakup zbiorów 20
II. Stypendja artystyczne 24

C. Spisy uzupełniające:

I. Spis wydawnictw, subwencjonowanych przez Fundusz Kultury Narodowej w latach budżetowych 1928/31 (Uzupełnienie) 27
II. Spis depozytów 31
III. Spis prac drukowanych, zawierających wyniki badań, przeprowadzonych dzięki zasiłkom Funduszu Kultury Narodowej, udzielonym w latach budżetowych 1928/31 37
IV. Spis drukowanych prac stypendystów Funduszu Kultury Narodowej z okresu 1928 — 31 (Uzupełnienie) 46
V. Spis drukowanych prac stypendystów literatów. 58
Sprostowania i errata do „Pierwszego Sprawozdania F. K. N." 59

SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI FUNDUSZU KULTURY NARODOWEJ W ROKU BUDŻETOWYM 1931/32

Wstęp ogólny 63

A. Działalność F. K. N. w zakresie popierania nauki

Wstęp 67
I. Zasiłki na badania i wydawnictwa naukowe:
1. Zasiłki udzielone instytucjom i towarzystwom 75
2. Zasiłki udzielone badaczom 85
II. Zakup zbiorów 103
III. Stypendja badawcze 104

http://rcin.org.pl

B. Działalność F. K. N. w zakresie popierania sztuki

Wstęp 107

I. Literatura:
1. Zasiłki udzielone instytucjom i towarzystwom 110
2. Zasiłki udzielone artystom 111
3. Stypendja literackie 114

II. Teatr i kino:
1. Zasiłki udzielone instytucjom i towarzystwom 114
2. Zasiłki udzielone artystom 117
3. Stypendja z dziedziny teatrologji i sztuki filmowej 118

III. Muzyka:
1. Zasiłki udzielone instytucjom i towarzystwom 118
2. Zasiłki udzielone artystom 120
3. Stypendja muzyczne 123

IV. Plastyka:
1. Zasiłki udzielone instytucjom i towarzystwom 123
2. Zasiłki udzielone artystom 126
3. Stypendja z dziedziny plastyki 132

C. Spisy

I. Spis wydawnictw subwencjonowanych przez Fundusz Kultury Narodowej w roku budżetowym 1931/32 133
II. Spis depozytów z roku budżetowego 1931/32 136
III. Spis prac drukowanych, zawierających wyniki badań, przeprowadzonych dzięki zasiłkom Funduszu Kultury Narodowej, przyznanym w roku budżetowym 1931/32 144
IV. Spis drukowanych prac stypendystów Funduszu Kultury Narodowej z roku budżetowego 1931/32 146
V. Spis drukowanych oddzielnie utworów literatów, którzy otrzymali zasiłki i stypendja Funduszu Kultury Narodowej w roku budżetowym 1931/32 149

D. Administracja F. K. N. w roku budżetowym 1931/32 . . . 150

TYMCZASOWE SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI FUNDUSZU KULTURY NARODOWEJ W ROKU BUDŻETOWYM 1932/33

Wstęp 153

Spis udzielonych zasiłków:

A. Nauka:

Zasiłki na badania i wydawnictwa naukowe:
1. Zasiłki udzielone instytucjom i towarzystwom 155
2. Zasiłki udzielone badaczom 158

B. Sztuka:

I. Literatura 163
II. Teatr 164
III. Muzyka 164

http://rcin.org.pl

IV. Plastyka 166
V. Zakup zbiorów 169
Rozdawnictwo wydawnictw 170

DODATEK: UWAGI TOWARZYSTW NAUKOWYCH I WYDZIAŁÓW SZKÓŁ AKADEMICKICH NAD ODPOWIEDZIAMI MINISTERSTW NA ANKIETĘ W SPRAWIE ŚWIADCZEŃ NAUKI I SZTUKI NA RZECZ PAŃSTWA

Wstęp 173

I. Polska Akademja Umiejętności 175
II. Towarzystwo Naukowe we Lwowie 200
III. Towarzystwo Naukowe Warszawskie 204
IV. Akademja Nauk Technicznych 209
V. Kasa im. Mianowskiego 211
VI. Towarzystwo Przyjaciół Nauki i Sztuki w Gdańsku 216
VII. Towarzystwo Przyjaciół Nauk w Lublinie 217
VIII. Towarzystwo Naukowe Płockie 220
IX. Towarzystwo Przyjaciół Nauk w Przemyślu i Muzeum Narodowe Ziemi Przemyskiej 224
X. Wydział Matematyczno-Przyrodniczy Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie 230
XI. Wydział Matematyczno-Przyrodniczy Uniwersytetu Poznańskiego 234
XII. Wydział Matematyczno-Przyrodniczy Uniwersytetu Warszawskiego . . 234
Dodatki: 1. Zakład Chemji Nieorganicznej Uniwersytetu Warszawskiego . 240
2. Zakład Fizjologji Roślin Uniwersytetu Warszawskiego . . . 241
XIII. Wydział Humanistyczny Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie . . . 241
XIV. Wydział Humanistyczny Uniwersytetu Warszawskiego. 243
XV. Wydział Humanistyczny Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie . . . 244
XVI. Wydział Prawny Uniwersytetu Warszawskiego 245
XVII. Wyższa Szkoła Handlowa w Warszawie 245
XVIII. Wydział Teologiczny Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie 248
XIX. Wydział Teologji Katolickiej Uniwersytetu Warszawskiego 248
XX. Wydział Teologji Ewangelickiej Uniwersytetu Warszawskiego. 249
XXI. Wydział Teologiczny Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie. 250
XXII. Wydział Inżynierji Lądowej Politechniki Warszawskiej 252
XXIII. Wydział Inżynierji Wodnej Politechniki Warszawskiej 255
XXIV. Wydział Geodezyjny Politechniki Warszawskiej 256
XXV. Wydział Mechaniczny Politechniki Lwowskiej. 257
Dodatki: 1. Katedra Obróbki Metali Polit. Lwowskiej 261
2. Katedra Technologji Mechanicznej Polit. Lwowskiej. . . . 263
3. Laboratorjum Elektrotechniczne Polit. Lwowskiej 264
4. Laboratorjum Maszynowe Polit. Lwowskiej 266
5. Laboratorjum Radjotechniczne Polit. Lwowskiej 276
6. Mechaniczna Stacja Doświadczalna Polit. Lwowskiej. . . . 277
XXVI. Wydział Elektryczny Politechniki Warszawskiej 278
XXVII. Wydział Chemiczny Politechniki Lwowskiej 279
Dodatek: Spis Zakładów Wydziału Chemicznego Politechniki Lwowskiej z uwzględnieniem ich specjalności 281
XXVIII. Wydział Chemiczny Politechniki Warszawskiej 283
XXIX. Wydział Architektury Politechniki Warszawskiej 286
Dodatki: 1. Instytut Naukowych Badań Budowlanych 291
2. Zakład Architektury Polskiej i Historji Sztuki Polit. Warszawskiej 293

http://rcin.org.pl

XXX. Wydział Ogólny Politechniki Lwowskiej 295
XXXI. Wydział Górniczy Akademji Górniczej w Krakowie:
1. Zakład Górnictwa i Przeróbki Mechanicznej 297
2. Zakład Mineralogji i Petrografji. 297
XXXII. Wydział Hutniczy Akademji Górniczej w Krakowie. 300
Dodatek: Katedra Technologji Ciepła i Paliwa Akademji Górniczej w Krakowie 302
XXXIII. Wydział Rolniczy Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie 304
XXXIV-XXXV. Wydziały: Rolniczy i Ogrodniczy Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie 311
XXXVI. Wydział Leśny Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie 322
XXXVII. Studjum Rolnicze Uniw. Stefana Batorego w Wilnie:
1. Zakład Ekonomji Rolniczej 327
2. Zakład Fizjologji i Hodowli Zwierząt 328
3. Zakład Hodowli Zwierząt 328
4. Zakład Szczegółowej Uprawy Roślin 329
5. Zakład Uprawy Roli i Roślin 330
XXXVIII. Wydział Lekarski Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie 331
XXXIX. Wydział Lekarski Uniwersytetu Warszawskiego 334
XL. Wydział Lekarski Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie 335
XLI. Państwowy Instytut Dentystyczny w Warszawie 339
XLII. Akademja Medycyny Weterynaryjnej we Lwowie 339
XLIII. Wydział Farmaceutyczny Uniwersytetu Warszawskiego 340
Dodatki: 1. Katedra Farmakognozji i Botaniki Lekarskiej Uniw. Warszawskiego 341
2. Zakład Badania Środków Spożywczych Uniw. Warszawskiego 342
XLIV. Oddział Farmaceutyczny przy Wydziale Lekarskim Uniw. Stefana Batorego w Wilnie 342
Sprostowania. 344

http://rcin.org.pl

PRZEDMOWA

Oddając do użytku publicznego 2 zkolei sprawozdanie Funduszu Kultury Narodowej, po 6-letniej jego działalności, winniśmy zwrócić uwagę na wyłaniające się w tej dziedzinie zagadnienia.

Nauka i sztuka po odbudowaniu Polski znalazły się w sytuacji bardzo trudnej. Z jednej bowiem strony wypadło budować własny dom kultury, usuwać zaniedbania z okresu niewoli, aby wznieść się na pożądany poziom, z drugiej — życie polskie wogóle, państwowe zaś w szczególności, coraz więcej domagało się i domaga świadczeń od nauki i sztuki, odrywając ich pracowników od badań teoretycznych i prac, wynikających z własnych potrzeb rozwijającej się kultury.

W dziedzinie zastosowań nauki — powstające pod naciskiem życia nowe przedsięwzięcia i organizacje coraz to rozszerzają swój zasięg, gdy tymczasem rozwój czystej nauki postępuje krokiem powolnym, nieodpowiadającym wymaganiom czasu.

Od początku istnienia Polski odbudowanej brakło posunięć, któreby— nie rozkładając na raty — odrazu założyły mocne fundamenty pod twórczość rodzimą i zapobiegały spłyceniu kultury naszej. Dlatego pozostaje dziś tyle zaniedbań.

Tym brakom, grożącym obniżaniem się kultury, pragnie zapobiec w r. 1928 Marszałek Piłsudski, powołując do życia Fundusz Kultury Narodowej, którego zadaniem — popieranie polskiej twórczości naukowej i artystycznej. Nawet w początkach swego istnienia, gdy był hojniej dotowany, Fundusz Kultury Narodowej musiał zacieśniać obszar swej działalności do przygotowywania j u t r a kultury, przez budowanie jej podstaw teoretycznych, przez przygotowywanie nowych zastępów ludzi do pracy twórczej, przez podtrzymywanie istniejących już żywotnych placówek naukowych (o stwarzaniu nowych bowiem w rzadkich tylko wypadkach można było myśleć, z braku środków), dalej przez subwencjonowanie istniejących i zakładanie nowych czasopism i wydawnictw, wogóle przez podtrzymywanie warsztatów pracy.

Działalność ta, z konieczności powolna, nie obfitowała w efekty, które byłyby łatwo dostępne szerszemu ogółowi społeczeństwa.

http://rcin.org.pl

Usiłowania, zmierzające do stwarzania warunków rozwoju twórczości rodzimej, nie mogły, niestety, z powodu stałego zmniejszania się Funduszu Kultury Narodowej doprowadzić do pożądanych wyników. Za ilustrację tego stanu rzeczy posłużyć mogą: materjały o potrzebach nauki naszej, zebrane w 17 tomach czasopisma „Nauka Polska", dalej podane w I Sprawozdaniu Funduszu Kultury Narodowej wymagania skierowane do nauki przez wszystkie Ministerstwa ze stanowiska praktycznych potrzeb Państwa, oraz zamieszczone w sprawozdaniu niniejszem (p. str. 173 i n.) poglądy na to ostatnie zagadnienie kilkudziesięciu polskich instytucyj naukowych. Stwierdzają one powszechnie naglącą konieczność wzmocnienia istniejących już warsztatów pracy teoretycznej, bardzo jeszcze zaniedbanej, aby nauka nasza mogła należycie spełniać w Państwie swe zadania.

Oto obraz tych dysproporcyj, jakie życie wytworzyło. Odbiją się one ujemnie na dalszym rozwoju, zwłaszcza gdy weźmiemy pod uwagę, że np. w nauce utrzymywanie poziomu leżało i dziś jeszcze przeważnie leży na barkach starszego doświadczonego pokolenia, którego kadry szybciej maleją, niż przyrasta zasób sił młodszych, zatrzymywanych w rozwoju wypadkami wojennemi i kryzysem.

Wyodrębniły się więc w życiu dwie pokrewne, lecz odmienne w swym charakterze, zależne od siebie wielkie dziedziny działalności naukowej: dziedzina pracy teoretycznej, dla utrzymania na poziomie współczesnym własnego życia nauki, i dziedzina zastosowań nauki, czyli zmierzanie do coraz to większego unaukowiania życia. W dziedzinie pierwszej dominującą rolę odgrywa nietyle organizacja, ile jednostka twórcza i stwarzane dla niej warunki pracy — w drugiej na plan pierwszy wysuwa się organizacja, powoływana ad hoc do spełniania zbiorowemi siłami pewnych określonych zadań, potrzebnych do celów praktycznych, dlatego łatwiej przez ogół rozumiana, znajdująca u niego więcej poparcia, niż praca na polu pozornie „nieprodukcyjnej" nauki czystej.

Te dwie dziedziny rozwijać się winny we wzajemnej współpracy, nie zaś jedna kosztem drugiej.

Aby zapobiec załamaniu się w rozwoju naszej kultury, aby w dalszej pracy nad koniecznem unaukowianiem życia nie ustać w drodze, nie można żyć tylko „z kapitału" nauki i sztuki, nie pomnażając jego zasobów. Należy wzmocnić dzisiejsze źródła twórczości, powiększać o ile możności ich liczbę, położyć nacisk, przed innemi, na wszystkie

http://rcin.org.pl

dziedziny teoretyczne, bo dopiero na wysokim poziomie swego rozwoju mogą one dawać nieocenione i nieoczekiwane pożytki praktyczne.

Tu współdziałać powinien z Państwem ogół społeczeństwa, inaczej bowiem deficyty kultury wzrastać będą w miarę postępu czasu.

Aby ofiarność społeczna była skuteczna, nie należy stawiać na jednej płaszczyźnie wszystkich bieżących potrzeb narodowych, są bowiem nadrzędne i podrzędne—są źródła i ich pochodne: do tych właśnie potrzeb nadrzędnych, bez których społeczeństwo żywićby się musiało owocami z cudzego ogrodu, należy źródło wszystkich dóbr — własna twórczość, niezbędny czynnik normalnego rozwoju człowieka i narodu.

---

http://rcin.org.pl

http://rcin.org.pl

UZUPEŁNIENIA I SPROSTOWANIA DO „PIERWSZEGO SPRAWOZDANIA FUNDUSZU KULTURY NARODOWEJ"

http://rcin.org.pl

http://rcin.org.pl

WSTĘP

1. Wydane w r. 1931 „Pierwsze Sprawozdanie Funduszu Kultury Narodowej" nie mogło zawierać ostatecznego obrazu działalności Funduszu Kultury Narodowej w okresie pierwszego trzechlecia jego istnienia. W chwili oddawania tego sprawozdania do druku (w jesieni 1931 r.) niewszystkie zasiłki i stypendja, przyznane w okresie sprawozdawczym, były już całkowicie wypłacone. Niewszystkie instytucje i osoby, które z tych zasiłków i stypendjów korzystały, zdążyły do tego czasu wydać otrzymane sumy i ostatecznie się z ich zużycia wyrachować. Wiele prac i badań, podjętych dzięki tym zasiłkom, było wtedy dopiero w stanie początkowym. Wiele dzieł i rozpraw wykończonych znajdowało się pod prasą drukarską lub dopiero na druk oczekiwało. O dalszym rozwoju i postępie tych prac, o wynikach osiągniętych mają poinformować niniejsze uzupełnienia, wśród których podano również spisy: depozytów Funduszu Kultury Narodowej i prac drukowanych, zawierających wyniki badań, przeprowadzonych dzięki zasiłkom Funduszu Kultury Narodowej, oraz uzupełnienia do spisów: książek, wydanych z zasiłków Funduszu Kultury Narodowej, i drukowanych prac stypendystów Funduszu. Uzupełnienia te obejmują stronę zarówno rzeczową, jak i rachunkową. Stan rzeczy jest tu przedstawiony zasadniczo według stanu z dnia 31. XII. 1932 r.

2. Nawiązując do tablicy, umieszczonej na str. 3 „Pierwszego Sprawozdania Funduszu Kultury Narodowej", podajemy tu tablicę, obrazującą ogólnie stan sum, przyznanych przez Fundusz Kultury Narodowej od dnia 1. III. 1928 r. do 31. III. 1931 r., a wypłaconych przez Zarząd Funduszu Kultury Narodowej w okresie od dnia 1. III. 1928 r. do 31. XII. 1932 r.

http://rcin.org.pl

Przeznaczenie i charakter sum przyznanych	Suma przyznana zł.	Suma wypłacona zł.
Zasiłki na popieranie nauki i stypendja naukowe	5.434.817,95	5.304.328,15
Zasiłki na popieranie sztuki i stypendja artystyczne	2.384.274,00	2.128.585,95
Do dyspozycji Min. Spr. Zagr. na popieranie kultury polskiej zagranicą	250.000,00	250.000,00
Administracja	60.000,00	45.857,94[1]
Razem	8.129.091,95	7.728.772,04

W tablicy tej uwzględniono wszystkie zmiany, poprawki i uzupełnienia, wprowadzone w niniejszem sprawozdaniu.

---

[1] Suma ta obejmuje wydatki do dnia 31.III.1931 r.

http://rcin.org.pl

A. NAUKA

I. ZASIŁKI NA BADANIA I WYDAWNICTWA NAUKOWE

Poniżej podajemy uzupełnienia do poszczególnych pozycyj „Pierwszego Sprawozdania Funduszu Kultury Narodowej", zamieszczonych tam na str. 13 — 58. Uzupełnienia te są ułożone w tej samej kolejności, w jakiej szły tamte pozycje. Liczby, wydrukowane tu na czele poszczególnych pozycyj, oznaczają odpowiednie strony „Pierwszego Sprawozdania". Inne odsyłacze dotyczą sprawozdania niniejszego.

1. ZASIŁKI UDZIELONE INSTYTUCJOM I TOWARZYSTWOM

KRAKÓW

POLSKA AKADEMJA UMIEJĘTNOŚCI (13—14)

Z zasiłku, przyznanego i wypłaconego w poprzednim okresie, wydano dalszą sumę zł. 11.298,56.

1. Z kwoty, pozostałej po wydaniu „Biblji Królowej Zofji", postanowiono wydać w technice światłodrukowej „Kazania Świętokrzyskie". Przygotowano tablice, prof. K. Nitsch uzupełniał wstęp językowy, napisany przez ś. p. prof. J. Łosia, prof. Wł. Semkowicz opracował wstęp do całego wydawnictwa.
2. Ukończono zbieranie materjałów do atlasu polskich gwar góralskich. Z całkowitego zgromadzonego materjału wybrano 500 kwestyj do przedstawienia na mapach i przystąpiono do druku map. Z nich 60 już odbito, dalsze znajdują się w druku.
3. Wydano rozprawę prof. J. Otrębskiego: „Wschodnio-litewskie narzecze twereckie. Cz. III. Zapożyczenia słowiańskie" (por. niżej spis Nr. I poz. 13). Prof. O. Chomiński wykańczał mapę całego obszaru języka litewskiego w granicach Rzeczypospolitej Polskiej.
4. Prowadzono dalsze prace w terenie oraz w Muzeum Fizjograficznem Akademji, gdzie opracowywano szczątki flory i fauny dyluwjalnej, wydobyte z iłów staruńskich; montowano szkielet nosorożca, znalezionego w r. 1929.

KOMITET REDAKCYJNY „BIBLJOTEKI HISTORJI SZTUKI" (14)

Pozostałość z przyznanego zasiłku w kwocie zł. 2.060,70 F. K. N. przeznaczył na inne cele (por. niżej str. 63).

TYMCZASOWY KOMITET REDAKCYJNY „POLSKIEGO SŁOWNIKA BIOGRAFICZNEGO" (14)

Wobec tego, że Tymczasowy Komitet Redakcyjny przekazał zebrane materjały i pozostałość z zasiłku w kwocie zł. 5.820,26 Polskiej Aka-

http://rcin.org.pl

demji Umiejętności, odpowiednie dane umieszczono w dziale Polskiej Akademji Umiejętności w sprawozdaniu za r. 1931/32 (por. niżej str. 75).

REDAKCJA „CHIRURGJI KLINICZNEJ" (14)

Wypłacono pozostałość z zasiłku, przyznanego w okresie poprzednim, w kwocie zł. 5.000,00. Sumę tę wydano całkowicie.
Pokryto częściowo koszty wydania zeszytu 1 tomu 2 „Chirurgia Clinica Polonica" i zeszytu 1 tomu 3 „Chirurgji Klinicznej" (por. niżej spis Nr. I poz. 1 i 2).

REDAKCJA CZASOPISMA „LUD SŁOWIAŃSKI" (15)

Wypłacono pozostałość z zasiłku, przyznanego w poprzednim okresie, w kwocie zł. 11.500,00. Suma ta została całkowicie wydana.
Wydano zeszyt 2 tomu 2 „Ludu Słowiańskiego" (w 2 częściach) (por. niżej spis Nr. I poz. 24).

POLSKIE TOWARZYSTWO ASTRONOMICZNE (15)

Z zasiłku, przyznanego i wypłaconego całkowicie w poprzednim okresie, wydano pozostałość w kwocie zł 8.676,81.
Ukończono budowę astrografu i pokryto wydatki, związane z prowadzeniem Stacji na Łysinie do końca 1931 r.

TOWARZYSTWO MIŁOŚNIKÓW HISTORJI I ZABYTKÓW KRAKOWA (16)

Z zasiłku, przyznanego i wypłaconego całkowicie w poprzednim okresie, wydano pozostałość w kwocie zł. 5.000,00.
Wydano tom 23 „Rocznika Krakowskiego" (por. niżej spis Nr. I poz. 15).

POLSKIE TOWARZYSTWO TATRZAŃSKIE (17)

Z zasiłku, przyznanego i wypłaconego całkowicie w poprzednim okresie, wydano pozostałość w kwocie zł. 7.859,31.
Zakupiono 3 dalsze części (udziały) współwłasności nieruchomej na Hali Gąsienicowej.

LWÓW

KOMITET REDAKCYJNY „SŁOWNIKA STAROŻYTNOŚCI SŁOWIAŃSKICH" (17)

Z zasiłku, przyznanego i wypłaconego całkowicie w poprzednim okresie, wydano kwotę zł. 5.503,36.
Prowadzono nadal prace przygotowawcze. M. in. urządzono z udziałem uczonych zagranicznych konferencje Komitetu Redakcyjnego we wrześniu 1931 r. we Lwowie i w maju 1932 r. w Pradze Czeskiej. Zebrano hasła bułgarskie, czesko-słowackie, rumuńskie i ukraińskie.

http://rcin.org.pl

POLITECHNIKA LWOWSKA (17—18 i 147)

Z zasiłku, przyznanego i wypłaconego całkowicie w poprzednim okresie, wydano pozostałość w kwocie zł. 1.048,00.
Pokryto resztę kosztów wydania „Katalogu czasopism, wydawnictw ciągłych i zbiorowych Bibljoteki Politechniki Lwowskiej".

TOWARZYSTWO NAUKOWE WE LWOWIE (19)

Z zasiłku, przyznanego i wypłaconego całkowicie w poprzednim okresie, wydano pozostałość w kwocie zł. 8.311,10.
Wydano 4 dzieła: J. Falkowski: „Narzędzia rolnicze typu rylcowego. Studjum paleoetnologiczne". — R. Kuntze: „Studja porównawcze nad fauną kserotermiczną na Podolu, w Brandenburgji, Austrji i Szwajcarji".—J. Skoczek: „ ‚Vir bonus' w pojęciu Jana Kochanowskiego".— B. Włodarski: „Polska a Czechy w drugiej połowie XIII i początkach XIV w. (1250 — 1306)" (por. niżej spis Nr. I poz. 4, 10, 19 i 21).

POZNAŃ

INSTYTUT ZACHODNIO-SŁOWIAŃSKI PRZY UNIWERSYTECIE POZNAŃSKIM (21)

Z zasiłku, przyznanego w poprzednim okresie, dalszych rat nie wypłacono.
Wydano 3 zeszyt „Gramatyki Pomorskiej" F. Lorentza (por. niżej spis Nr. I poz. 11).

REDAKCJA CZASOPISMA „KWARTALNIK PSYCHOLOGICZNY" (21)

Z zasiłku, przyznanego w poprzednim okresie, wypłacono ostatnią ratę w kwocie zł. 6.000,00. Wydano zł. 12.000,00 (w tem zł. 6.000,00 wypłaconych w poprzednim okresie).
Wydano zeszyt 4 tomu 2 i tom 3 w 4 zeszytach (por. niżej spis Nr. I poz. 23).

POLSKE TOWARZYSTWO PREHISTORYCZNE (22—23)

Z zasiłku, przyznanego i wypłaconego całkowicie w poprzednim okresie, wydano kwotę zł. 6.574,67.
Nabyto 3 dalsze odcinki kopalni przedhistorycznej krzemienia we wsi Krzemionki w powiecie opatowskim. Pokryto częściowo koszty wydania „Księgi Pamiątkowej ku uczczeniu siedemdziesiątej rocznicy urodzin prof. dr. Włodzimierza Demetrykiewicza" (por. niżej spsı Nr. I poz. 9).

RÓWNE

WOŁYŃSKI ZARZĄD OKRĘGOWY ZWIĄZKU NAUCZYCIELSTWA SZKÓŁ POWSZECHNYCH (23 i 149)

Z zasiłku, przyznanego i wypłaconego całkowicie w poprzednim okresie, wydano pozostałość w kwocie zł. 3.000,00.
Suma ta została całkowicie zużyta na częściowe pokrycie reszty kosztów wydania 2 tomu „Rocznika Wołyńskiego".

http://rcin.org.pl

TORUŃ

TOWARZYSTWO NAUKOWE (23)

Z zasiłku, przyznanego i wypłaconego całkowicie w poprzednim okresie, wydano pozostałość w kwocie zł. 4.000,00.
Pokryto częściowo koszty wydania tomu 37 i klisz do tomu 39 „Roczników Tow. Naukowego w Toruniu", tomu 25 „Fontes" tegoż Towarzystwa oraz Nr. 8 tomu 8 „Zapisek Tow. Naukowego w Toruniu" (por. niżej spis Nr. I poz. 3 i 25).

WARSZAWA

AKADEMJA NAUK TECHNICZNYCH (24, 146 i 150)

Z zasiłku, przyznanego i wypłaconego całkowicie w poprzednim okresie, wydano pozostałość w kwocie zł. 3.623,65.
Pokryto resztę kosztów wydania prac, wymienionych w „Pierwszem Sprawozdaniu Funduszu Kultury Narodowej", i wydatki, związane z ogólnemi pracami Komisji Polskiego Słownictwa Technicznego.

INSTYTUT BADAŃ SRAW NARODOWOŚCIOWYCH (24)

Z zasiłku, przyznanego i wypłaconego całkowicie w poprzednim okresie, wydano pozostałość w kwocie zł. 622,24.
Pokryto dalsze koszty druku pracy T. Katelbacha: „Niemcy współczesne wobec zagadnień narodowościowych" (por. niżej spis Nr. I poz. 7).

INSTYTUT FONETYCZNY PRZY SEMINARJUM JĘZYKA POLSKIEGO UNIWERSYTETU WARSZAWSKIEGO (25)

Z zasiłku, przyznanego i wypłaconego całkowicie w poprzednim okresie, wydano zł. 533,16.
Pokryto szereg drobnych wydatków, związanych z bieżącemi pracami Instytutu, zakupiono szafę bibljoteczną i szereg książek; pokryto koszty oprawy książek i tablic.
Prowadzono badania nad charakterem polskich spółgłosek dźwiękowych i samogłosek nosowych. Opracowano metodą eksperymentalną zagadnienie międzywyrazowej fonetyki w języku polskim i zebrano materjał, dotyczący zagadnienia iloczasu i akcentu w języku polskim. Zbadano artykulację spółgłosek wargowych palatalnych w gwarze kurpiowskiej. Wyniki badań i prac, wykonanych w Instytucie, będą zamieszczone w tomie 1 „Biuletynu Instytutu Fonetycznego".

KOMITET UCZCZENIA ZASŁUG Ś. P. PROF. DR. JÓZEFY JOTEYKO (26)

Z zasiłku, przyznanego i wypłaconego całkowicie w poprzednim okresie, wydano pozostałość w kwocie zł. 6.593,00.
Wydano w przekładzie polskim dzieło ś. p. prof. Józefy Joteyko p. t. „La fatigue" (por. niżej spis Nr. I poz. 6).

http://rcin.org.pl

REDAKCJA WYDAWNICTWA „PALAEONTOLOGIA POLONICA" (28)

Z zasiłku, przyznanego w poprzednim okresie, wypłacono dalszą ratę w kwocie zł. 5.000,00. Wydano z tego zł. 4.429,90, pozostałość w sumie zł. 570,10 zwrócono do Zarządu Funduszu Kultury Narodowej. Wydano zeszyt 1 tomu 2 wydawnictwa (por. niżej spis Nr. I poz. 14).

WYŻSZA SZKOŁA HANDLOWA (28)

Z zasiłku, przyznanego i wypłaconego całkowicie w poprzednim okresie, wydano pozostałość w kwocie zł. 5.406,22.
Pokryto koszty wydania tomu 9 „Rocznika" Wyższej Szkoły Handlowej i odbitek z tego tomu oraz pracy St. Rychlińskiego: „Badania środowiska społecznego" (por. niżej spis Nr. I poz. 16 i 17).

POLSKIE TOWARZYSTWO KRAJOZNAWCZE (29)

Z zasiłku, przyznanego w poprzednim okresie, wypłacono dalszą ratę w kwocie zł. 56.299,73; wydano (razem z pozostałościami z poprzedniego okresu) zł. 65.834,70.

1. Pokryto dalsze wydatki, związane z reorganizacją muzeów: Kurpiowskiego w Nowogrodzie Łomżyńskim, Kujawskiego we Włocławku i Łowickiego w Łowiczu, oraz część wydatków inwestycyjnych tych muzeów.
2. Przeprowadzono próbne badania w terenie (w powiatach suwalskim, augustowskim i części grodzieńskiego); zgromadzono materjał toponomastyczny z obszaru Pomorza; opracowywano materjały bibljograficzne, dotyczące Pomorza i Prus Wschodnich. Organizowano dalsze komisje regjonalne, które już rozpoczęły swe prace.

TOWARZYSTWO NAUKOWE WARSZAWSKIE (29—30)

Z zasiłku, przyznanego i wypłaconego całkowicie w poprzednim okresie, wydano kwotę zł. 8.820,00 (por. niżej str. 59, w. 13).

1. Druk „Przysłów Białoruskich" M. Fedorowskiego doprowadzono do str. 400.
2. Prowadzono w dalszym ciągu prace nad historją i szczegółowym inwentarzem Archiwum Koronnego.

ZAKŁAD ARCHITEKTURY POLSKIEJ I HISTORJI SZTUKI POLITECHNIKI WARSZAWSKIEJ (30—31)

Z zasiłku, przyznanego i wypłaconego całkowicie w poprzednim okresie, wydano pozostałość w kwocie zł. 5.000,00.
Wydano dzieło M. Walickiego: „Sprawa inwentaryzacji zabytków w dobie Królestwa Polskiego" (por. niżej spis Nr. I poz. 20).

http://rcin.org.pl

ZARZĄD GŁÓWNY ZWIĄZKU POLSKIEGO NAUCZYCIELSTWA SZKÓŁ POWSZECHNYCH — SEKCJA REGJONALISTYCZNO-KRAJOZNAWCZA (31 i 148)

Z zasiłku, przyznanego w poprzednim okresie, wypłacono pozostałość w kwocie zł. 5.500,00. Suma ta została całkowicie zużyta na częściowe pokrycie reszty kosztów wydania „Pamiętnika Świętokrzyskiego".

WILNO

INSTYTUT NAUKOWO-BADAWCZY EUROPY WSCHODNIEJ (31)

Z zasiłku, przyznanego w poprzednim okresie, wypłacono pozostałość w kwocie zł. 5.000,00, wydano zł. 2.399,50.
Wydano rozprawę prof. E. Koschmiedera: „Przyczynki do zagadnienia chomonji w hirmosach rosyjskich" (por. niżej spis Nr. I poz. 8).

TOWARZYSTWO PRZYJACIÓŁ NAUK (32)

Z zasiłku, przyznanego w poprzednim okresie, wypłacono pozostałość w kwocie zł. 20.000,00. Wydano (razem z częścią pozostałości z poprzedniego okresu) zł. 28.696,98.

1. Prowadzono dalej prace nad porządkowaniem zbiorów Towarzystwa, pokrywając wynagrodzenie zajętych tem osób i inne wydatki, związane z temi pracami. Doprowadzono liczbę skatalogowanych pozycyj w bibljotece do 37.102, ukończono katalogowanie t. zw. Bibljoteki Sarjańskiej (ok. 7000 tomów).
2. Ukończono prace nad gromadzeniem materjałów do „Kodeksu m. Wilna" i rozpoczęto druk dzieła.
3. Wydano dwutomowe dzieło H. Łowmiańskiego: „Studja nad początkami społeczeństwa i państwa litewskiego" i zeszyt 3 — 4 tomu 7 „Ateneum Wileńskiego" (por. niżej spis Nr. I poz. 12 i 22). Pokryto częściowo koszty druku następnego tomu „Ateneum Wileńskiego". Prowadzono prace nad porządkowaniem i przygotowywaniem do druku najważniejszej części archiwum księgarni Zawadzkich i materjałów do „Słownika bibljograficznego dawnego Uniwersytetu Wileńskiego", pozostałych po ś. p. prof. L. Janowskim.

ZAKOPANE

MUZEUM TATRZAŃSKIE im. T. CHAŁUBIŃSKIEGO (33)

Z zasiłku, przyznanego i wypłaconego całkowicie w poprzednim okresie, wydano pozostałość w kwocie zł. 10.000,00.
Ukończono druk pracy prof. Wł. Semkowicza: „Materjały źródłowe do dziejów osadnictwa Górnej Orawy. Cz. I. Dokumenty" (por. niżej spis Nr. I poz. 18).

Pokryto dalsze wydatki, związane z inwestycjami, wymienionemi już w „Pierwszem Sprawozdaniu Funduszu Kultury Narodowej".

http://rcin.org.pl

2. ZASIŁKI UDZIELONE BADACZOM

BANACHIEWICZ TADEUSZ, prof. w Krakowie (34)

Z zasiłku, przyznanego w poprzednim okresie, dalszej raty nie wypłacono.
Wykonano prace rachunkowe, dotyczące 75 gwiazd zmiennych.

BRONIEWSKI WITOLD, prof. w Warszawie (35)

Z zasiłku, przyznanego i wypłaconego całkowicie w poprzednim okresie, wydano pozostałość w kwocie zł. 1.860,42.
Pokryto resztę należności za nabyty elektromagnes, zakupiono 2 cewki i wyłącznik na obwód indukcyjny; przyrządy te zapisano w inwentarzu jako depozyt Funduszu Kultury Narodowej (por. niżej spis Nr. II A poz. 17 — 20). Rozpoczęto badania nad magnetycznemi własnościami stopów srebra z miedzią, srebra ze złotem i niklu z miedzią.

CZOCHRALSKI JAN, prof. w Warszawie (36)

Z zasiłku, przyznanego i wypłaconego całkowicie w poprzednim okresie, wydano pozostałość w kwocie zł. 1.847,97.
Zakupiono 2 galwanometry i 10 dzieł specjalnych. Prowadzono w dalszym ciągu badania, wymienione w „Pierwszem Sprawozdaniu Funduszu Kultury Narodowej"; m. in. 5 uczniów prof. Czochralskiego wykonało prace dyplomowe.

FISCHER ADAM, prof. we Lwowie (37)

Z zasiłku, przyznanego i wypłaconego całkowicie w poprzednim okresie, wydano zł. 540,87.
Prowadzono dalsze prace nad przygotowywaniem polskiego działu do tomu „Handwörterbuch des slawischen Volksglaubens", który ma zawierać całość wierzeń, odnoszących się do roślin. Zaczęto gromadzenie materjału do następnego tomu tegoż dzieła, poświęconego wierzeniom, związanym ze zwierzętami.

JACZEWSKI TADEUSZ, dr. w Warszawie (40)

Z zasiłku, przyznanego i wypłaconego całkowicie w poprzednim okresie, wydał pozostałość (wraz z procentami) w kwocie zł. 2.440,57. Zakupił 56 książek i zeszytów czasopism naukowych, które zapisano w inwentarzu Państwowego Muzeum Zoologicznego w Warszawie jako depozyt Funduszu Kultury Narodowej (por. niżej spis Nr. II A poz. 11). Prowadził nadal badania, wymienione w „Pierwszem Sprawozdaniu Funduszu Kultury Narodowej". Ogłosił drukiem 6 dalszych prac (por. niżej spis Nr. III, str. 40 — 41).

http://rcin.org.pl

KOLANKOWSKI LUDWIK, prof. w Warszawie (42)

Z przyznanego w poprzednim okresie zasiłku nie wypłacono dalszej raty.
Druku 2 tomu dzieła prof. Kolankowskiego nie rozpoczęto.

KORBUT GABRJEL, prof. w Warszawie (43)

Z zasiłku, przyznanego w poprzednim okresie, wypłacono dalszą kwotę zł. 9.158,88, którą pokryto resztę kosztów druku i honorarjum autorskiego za wydanie „Literatury Polskiej". Pozostałość w kwocie zł. 9.492,07 F. K. N. przeznaczył na inne cele (por. niżej str. 63).

KOZŁOWSKI ROMAN, prof. w Warszawie (43)

Z zasiłku, przyznanego i wypłaconego całkowicie w poprzednim okresie, niewydaną pozostałość w kwocie zł. 113,75 zwrócił do Zarządu Funduszu Kultury Narodowej, który sumę tę przeznaczy na inne cele.

KRZYWICKI LUDWIK, prof. w Warszawie (45)

Z zasiłku, przyznanego w poprzednim okresie, nie wypłacono dalszej raty (por. niżej str. 59, w. 15). Do końca 1932 r. sprawa wydania obu dzieł prof. Krzywickiego nie posunęła się dalej.

MOSZYŃSKI KAZIMIERZ, prof. w Krakowie (48)

Z zasiłku, przyznanego i wypłaconego całkowicie w poprzednim okresie, zwrócił niewydaną kwotę zł. 25,74, którą F. K. N. przeznaczy na inne cele.
Po ukończeniu badań w terenie przedstawiono bruljonowo na mapach prawie wszystkie zebrane dane. Następnie, po sprawdzeniu bruljonów map z oryginalnemi notatami i po uzupełnieniu ich nowym materjałem, zaczęto przygotowywać je do druku. Najważniejsze wyniki badań zostały wyzyskane przez prof. Moszyńskiego do opracowywanego 2 tomu dzieła „Kultura ludowa Słowian". Całość wyników, łącznie z danemi, zebranemi dawniej przez prof. Moszyńskiego, złoży się w przyszłości na „Atlas etnograficzny Polski".

PACZKOWSKI JÓZEF, prof. w Poznaniu (49)

Zasiłek wypłacono w całości. Do dnia 31. XII. 1932 r. ś. p. prof. Paczkowski sprawozdania nie nadesłał.

PAWŁOWSKI STANISŁAW, prof. w Poznaniu (50)

Z zasiłku, przyznanego w poprzednim okresie, nie wypłacono dalszej raty. Wydano pozostałość raty, wypłaconej w poprzednim okresie, w kwocie zł. 1.376,35.

http://rcin.org.pl

Ukończono prace nad osadnictwem w województwach: białostockiem, lwowskiem, łódzkiem i poleskiem; prowadzono dalej badania na obszarze województw: lubelskiego, nowogródzkiego, pomorskiego, śląskiego, stanisławowskiego, tarnopolskiego, warszawskiego, wileńskiego i wołyńskiego; przystąpiono do ponownego opracowania województw: krakowskiego i lwowskiego. W pracach tych, które przeważnie są na ukończeniu, brało udział 20 osób. Zgromadzono bogate materjały, liczne zdjęcia fotograficzne i przygotowano szereg map. Częściowe wyniki prac przedstawiono na międzynarodowym kongresie geograficznym w Paryżu we wrześniu 1931 r. w referacie prof. St. Pawłowskiego i podano w pracy dr. M. Kiełczewskiej (por. niżej spis Nr. III, str. 42). Ostateczne, syntetyczne wyniki badań w postaci mapy rozmieszczenia osiedli w Polsce z odpowiedniemi objaśnieniami będą przedstawione w r. 1934 na Międzynarodowym Kongresie Geograficznym w Warszawie.

ROSZKOWSKI WACŁAW, prof. w Warszawie (50—51)

Z przyznanego w poprzednim okresie zasiłku wypłacono zł. 2.570,00. Niewyzyskaną przez prof. Roszkowskiego pozostałość w kwocie zł. 30,00 F. K. N. przeznaczy na inne cele.
Zakupiono chłodnię domową „Frigidaire" i zapisano ją w inwentarzu Państwowego Muzeum Zoologicznego w Warszawie jako depozyt Funduszu Kultury Narodowej (por. niżej spis Nr. II A poz. 13).

SROKOWSKI KONSTANTY w Krakowie (53)

Wobec nienadesłania przez p. Srokowskiego rękopisu przyznaną mu sumę F. K. N. przeznaczył na inne cele (por. niżej str. 63).

WĘGRZECKI MIECZYSŁAW w Warszawie (55)

Z przyznanego w poprzednim okresie zasiłku wypłacono dalszą ratę w kwocie zł. 286,86. Pozostałą, niewyzyskaną przez dr. Węgrzeckiego sumę zł. 13,14 F. K. N. przeznaczy na inne cele.
Zakupione książki w ogólnej liczbie 28 zostały złożone w Państwowem Muzeum Zoologicznem w Warszawie i zapisane w inwentarzu jako depozyt Funduszu Kultury Narodowej (por. niżej spis Nr. II A poz. 11).
P. Węgrzecki prowadził dalej badania, wymienione w „Pierwszem Sprawozdaniu Funduszu Kultury Narodowej" (por. niżej spis Nr. III, str. 44).

WICHERT FRANCISZEK, dr. w Warszawie (55)

Zwróconą przez ś. p. Fr. Wicherta kwotę zł. 4,04 F. K. N. przeznaczył na inne cele (por. niżej str. 63).

http://rcin.org.pl

WOJCIECHOWSKI ZYGMUNT, prof. w Poznaniu (56 — 57)

Zwróconą przez prof. Z. Wojciechowskiego kwotę zł. 1.953,30 F. K. N. przeznaczył na inne cele (por. niżej str. 64).

ZIELSKI ELJASZ, inż. we Lwowie (57)

Niewydaną a zwróconą kwotę zł. 700,00 F. K. N przeznaczył na inne cele (por. niżej str. 64).

---

http://rcin.org.pl

II. STYPENDJA BADAWCZE

W „Pierwszem Sprawozdaniu Funduszu Kultury Narodowej"umieszczone zostały dane, obrazujące akcję stypendyjną Funduszu Kultury Narodowej w pierwszem trzechleciu jego działalności. Krótki przeciąg czasu, jaki dzielił ten okres sprawozdawczy od chwili oddania do druku owego sprawozdania, nie pozwolił wówczas na przedstawienie wszystkich wyników akcji stypendyjnej. Pragnąc uzupełnić podane wówczas materjały, Zarząd Funduszu Kultury Narodowej w czerwcu 1932 r. rozesłał do wszystkich b. stypendystów z lat budżetowych 1928 — 1931 ankietę o treści następującej:

KWESTJONARJUSZ DLA BYŁYCH STYPENDYSTÓW FUNDUSZU KULTURY NARODOWEJ

1. Nazwisko i imię .....
2. Stopień naukowy (w chwili otrzymania stypendjum i obecnie) .....
3. Okres korzystania ze stypendjum: od dnia..... 19..... r. do dnia..... 19..... r.
4. Syntetyczne ujęcie wyników prac naukowych z okresu korzystania ze stypendjum (zwięzła odpowiedź na pytania: gdzie, jak długo i nad jakiemi zagadnieniami stypendysta pracował, jakie osiągnął wyniki; jeśli się doktoryzował lub habilitował, to gdzie i u kogo):
5. Dokładny spis prac drukowanych, zawierających wyniki badań z okresu korzystania ze stypendjum:
6. Prace badawcze obecnie prowadzone:
7. Zajmowane obecnie stanowisko:

Adres i data Podpis

Ankietę powyższą rozesłano do 434 osób; otrzymano tylko 243 odpowiedzi, co stanowi zaledwie 56%. W stosunku do poszczególnych grup nauk stan liczbowy i procentowy nadesłanych odpowiedzi przedstawia się następująco:

1)	grupa nauk mat.-przyr. odpowiedzi	85	(64,5%)
2)	grupa nauk humanistycznych „	106	(53,5%)
3)	grupa nauk stosowanych „	52	(51%)

http://rcin.org.pl

Zebrane tą drogą materjały posłużyły do opracowania 4 tablic, zamieszczonych poniżej. Objęto niemi tylko tych b. stypendystów, którzy nadesłali odpowiedzi na ankietę. To też zgromadzone tu dane— co trzeba na tem miejscu wyraźnie zaznaczyć — nie dają całkowitego obrazu akcji stypendyjnej i jej wyników.

Cały materjał został w poniższych tablicach ułożony według 3 zasadniczych grup nauk: 1) matematyczno-przyrodniczych, 2) humanistycznych i 3) stosowanych. Przy zaliczaniu poszczególnych nauk do tej lub innej grupy stosowano te same zasady, co i w innych działach zarówno niniejszego, jak i poprzedniego sprawozdania.

Tablica I wskazuje więc, po ilu stypendystów z każdej z tych grup nauk przypadało na główne środowiska pracy naukowej.

Tablica II obrazuje wyniki studjów, osiągnięte pod względem formalnym, przedstawiając, ilu było studentów, magistrów, doktorów i t. p. przed rozpoczęciem i po ukończeniu okresu studjów, prowadzonych w charakterze stypendystów Funduszu Kultury Narodowej.

Tablica III informuje o stanowiskach, na jakich znajdowali się b. stypendyści w chwili odpowiadania na ankietę.

Tablica IV podaje liczbę prac, drukowanych przez stypendystów w różnych krajach.

TABLICA I.

PODZIAŁ STYPENDYSTÓW WEDŁUG ŚRODOWISK PRACY NAUKOWEJ

GRUPY NAUK / ŚRODOWISKO	Nauki matematyczno-przyrodnicze	Nauki humanistyczne	Nauki stosowane	Razem
	Liczba stypendystów			
Kraków	35	24	4	63
Lwów	10	20	18	48
Poznań	8	14	11	33
Warszawa	25	37	17	79
Wilno	6	8	1	15
Inne[1]	1	3	1	5
Razem . .	85	106	52	243

[1] Londyn, Nowogród Łomżyński, Paryż, Zawiercie.

http://rcin.org.pl

TABLICA II.

WYNIKI STUDJÓW POD WZGLĘDEM FORMALNYM

GRUPY NAUK / STOPNIE NAUKOWE	Nauki matematyczno-przyrodnicze		Nauki humanistyczne		Nauki stosowane		Razem	
	na początku okresu stypendyjnego	po ukończeniu stypendjum	na początku okresu stypendyjnego	po ukończeniu stypendjum	na początku okresu stypendyjnego	po ukończeniu stypendjum	na początku okresu stypendyjnego	po ukończeniu stypendjum
doktorów	40	63[1]	44	66[2]	32	37[3]	116	166
magistrów	6	6	15	24	1	—	22	30
inżynierów	2	2	—	—	14	13	16	15
absolwentów	19	11	22	13	—	2	41	26
studentów.	18	3	25	3	5	—	48	6
Razem . . .	85	85	106	106	52	52	243	243

[1] w tem 17 docentów habilitowanych.

[2] w tem 8 docentów habilitowanych.

[3] w tem 13 docentów habilitowanych.

http://rcin.org.pl

TABLICA III.

STANOWISKA, ZAJMOWANE PRZEZ B. STYPENDYSTÓW W CZASIE ODPOWIADANIA NA ANKIETĘ

GRUPY NAUK / STANOWISKA	Nauki matematyczno-przyrodnicze	Nauki humanistyczne	Nauki stosowane	Razem
profesorów	12	3	9	24
lektorów	—	1	—	1
adjunktów	7	3	14	24
st. asystentów	29	12	18	59
ml. asystentów	9	3	1	13
nauczycieli	5	27	2	34
innych	7	30	6	43
bez stanowisk	16	27	2	46
Razem	85	106	52	243

http://rcin.org.pl

TABLICA IV.

PRACE OGŁOSZONE PRZEZ STYPENDYSTÓW

GRUPY NAUK / KRAJ	Nauki matematyczno-przyrodnicze		Nauki humanistyczne		Nauki stosowane		Razem	
	liczba prac	liczba stypendystów	liczba prac	liczba stypendystów	liczba prac	liczba stypendystów	liczba prac	liczba stypendystów
Polska	120	47	113	44	88	31	321	122
Anglja	12	5	—	—	5	2	17	7
Francja	9	5	5	3	27	6	41	14
Niemcy	15	8	3	3	16	6	34	17
Inne[1]	11	5	2	1	6	4	19	10
Razem	167	70	123	51	142	49	432	170

[1] Czechosłowacja, Stany Zjednoczone A. P., Włochy.

http://rcin.org.pl

B. SZTUKA

I. ZASIŁKI UDZIELONE INSTYTUCJOM I REDAKCJOM; ZASIŁKI UDZIELONE OSOBOM NA CELE WYDAWNICZE; ZAKUP ZBIORÓW

W dziale tym podano uzupełnienia do poszczególnych pozycyj „Pierwszego Sprawozdania Funduszu Kultury Narodowej", zamieszczonych tam na str. 117 — 120, 122 — 130, 133 — 134 i 138 — 139. Pominięto natomiast stypendja i zasiłki na prace artystyczne, o których będzie mowa niżej. Uzupełnienia są tu ułożone, jak i w dziale nauki, w tym samym porządku, w jakim były podane pozycje „Pierwszego Sprawozdania". Liczby, wydrukowane przy poszczególnych pozycjach, oznaczają odpowiednie strony „Pierwszego Sprawozdania". Inne odsyłacze dotyczą sprawozdania niniejszego.

LITERATURA

INSTYTUT POPIERANIA POLSKIEJ TWÓRCZOŚCI LITERACKIEJ W WARSZAWIE (117)

Z przyznanego w poprzednim okresie zasiłku wypłacono pozostałość w kwocie zł. 45.000,00. Sumę tę zużyto całkowicie.
Wydano następujące książki: W. Borowy: „Kamienne rękawiczki", M. Janowa Kasprowiczowa: „Dziennik" (cz. I i II), S. Kołaczkowski: „Ryszard Wagner jako twórca i teoretyk dramatu", F. Kruszewska: „Twarzą na Zachód", A. Rybicki: „Kostjum Arlekina. Dzień dobry. Biała sowa. Utwory dramatyczne" (por. niżej spis Nr. I poz. 26—30). Prócz tego pokryto częściowo koszty wydania „Szkiców" R. W. Emersona, wyboru pism krytycznych A. Sygietyńskiego i poematu M. Piechala „Garść popiołu". Przyznano również zasiłki: redakcji „Zarania Śląskiego" i 4 osobom na ogólną sumę zł. 2.200,00, oraz pokryto wydatki administracyjne.

BERENT WACŁAW w Warszawie (118)

Wobec niepodjęcia zasiłku przez p. Berenta przyznana mu suma została przeznaczona na inne cele (por. niżej str. 64).

MICIŃSKA MARJA w Warszawie (119)

Z zasiłku, przyznanego w poprzednim okresie, pozostałości w kwocie zł. 3.000,00 nie wypłacono, gdyż sprawa wydania dalszych tomów

http://rcin.org.pl

pism pośmiertnych Tadeusza Micińskiego nie posunęła się naprzód. Wobec takiego stanu rzeczy suma ta zostanie przeznaczona na inne cele.

MUZYKA

KOMITET WYDAWNICZY DZIEŁ Ś. P. KS. E. GRUBERSKIEGO W CZERWIŃSKU (126)

Z wypłaconej i niezużytej w poprzednim okresie kwoty zł. 2.500,00 nic nie wydano. Ukończono przygotowywanie do druku i sztychowanie kantaty „Pogrzeb Kościuszki".

STOWARZYSZENIE KOMPOZYTORÓW POLSKICH W WARSZAWIE (127—128)

Z przyznanej i niewyasygnowanej w poprzednim okresie części zasiłku w kwocie zł. 8.620,00 wypłacono dalszą sumę zł. 8.071,15. Wydano (w reprodukcji fotograficznej) partyturę orkiestrową i głosy orkiestrowe 2-go koncertu skrzypcowego E. Młynarskiego oraz tenże koncert w układzie na skrzypce z fortepianem (por. niżej spis Nr. I poz. 31). Pokryto częściowo koszty nowego wydania „Stepu" Z. Noskowskiego [1].

STOWARZYSZENIE MIŁOŚNIKÓW DAWNEJ MUZYKI W WARSZAWIE (128, 154 i 156)

Pozostałość z zasiłku, wypłaconego w poprzednim okresie, w kwocie zł. 7.930,00 zużyto całkowicie.
Pokryto wydatki, związane z prowadzeniem chóru Stowarzyszenia oraz z organizacją jego audycyj i bibljoteki, opłacono resztę kosztów wydania zeszytów 9 i 10—11 „Kwartalnika Muzycznego" i utworu Wacława z Szamotuł: „In Te Domine speravi" (oba wydawnictwa wymieniono już w „Pierwszem Sprawozdaniu Funduszu Kultury Narodowej"); wydano utwór St. Szarzyńskiego: „Jesu spes mea" (por. niżej spis Nr. I poz. 32).

TOWARZYSTWO ŚPIEWACZE „HARFA" W WARSZAWIE (128)

Pozostałość z zasiłku, wypłaconego w poprzednim okresie, w kwocie zł. 236,67 zużyto całkowicie na zakup i oprawę nut.

TOWARZYSTWO ŚPIEWACZE „POLSKA KAPELA LUDOWA" W WARSZAWIE (128)

Z zasiłku, przyznanego w poprzednim okresie, wypłacono w 5 ratach dalszą kwotę zł. 8.500,00. Sumę tę zużyto całkowicie.

[1] Sprawa częściowego lub całkowitego zwrotu sum otrzymanych przez pp. Rytla i Różyckiego, jako niezałatwiona ostatecznie przed dniem 31.XII. 1932 r., będzie przedstawonia w następnem sprawozdaniu Funduszu Kultury Narodowej.

http://rcin.org.pl

W czasie od dnia 1. IV. 1931 r. do 31. XII. 1932 r. chór występował w Warszawie 15 razy, biorąc prócz tego udział w licznych koncertach dobroczynnych i oświatowych oraz w różnych obchodach.

TOWARZYSTWO WYDAWNICZE MUZYKI POLSKIEJ W WARSZAWIE (129 i 154 — 156)

Pozostałość z zasiłku, wypłaconego w poprzednim okresie, w kwocie zł. 15.000,00 wydano całkowicie.
Pokryto resztę kosztów wydania utworów, wymienionych już w „Pierwszem Sprawozdaniu Funduszu Kultury Narodowej", oraz wydatki administracyjne, związane z działalnością Towarzystwa w r. 1931.

CHÓR „ECHO" W WILNIE (129)

Z zasiłku, przyznanego w poprzednim okresie, wypłacono pozostałość w kwocie zł. 2.000,00. Sumę tę, jak również resztę sumy, wypłaconej w poprzednim okresie, wydano całkowicie.
W okresie od dnia 1. IV. 1931 r. do 31. XII. 1932 r. chór występował 38 razy w Wilnie, uzyskując m. in. po raz drugi I nagrodę na konkursie śpiewaczym w Wilnie. Prócz tego urządzono 3 koncerty na prowincji: w Mołodecznie, Wołożynie i Wornianach.

PLASTYKA

MUZEUM NARODOWE W WARSZAWIE (133)

Z pozostałości z zasiłku, przyznanego na zakup prac malarzy polskich, zakupiono za zł. 2.500,00 dwa obrazy pastelowe Jana Stanisławskiego, przedstawiające wiatraki.
Pozostałość w kwocie zł. 111,18 została zwrócona Zarządowi Funduszu Kultury Narodowej i będzie przeznaczona na inne cele.

REDAKCJA CZASOPISMA „PLASTYKA" W WARSZAWIE (134)

Z przyznanej i wypłaconej w poprzednim okresie sumy zł. 10.000,00 wydano jeszcze zł. 403,34. Pozostałość w kwocie zł. 209,11 zwrócono Zarządowi Funduszu Kultury Narodowej. Suma ta, jak również dochód ze sprzedanych zeszytów czasopisma w kwocie zł. 126,60, będą przeznaczone na inne cele. Niewypłacona w poprzednim okresie pozostałość zasiłku w kwocie zł. 15.000,00 F. K. N. przeznaczył na inne cele (por. niżej str. 64).

ZAKUP ZBIORÓW

ZAKUP ZBIORU AUTOPORTRETÓW MALARZY POLSKICH (138)

Niewydana pozostałość z przeznaczonej na ten zakup sumy w kwocie zł. 20,00 została zwrócona Zarządowi Funduszu Kultury Narodowej i będzie przeznaczona na inne cele.

http://rcin.org.pl

ZAKUP ZBIORU DZIEŁ MALARSKICH I LISTÓW STANISŁAWA WYSPIAŃSKIEGO (138)

Wobec niedojścia do porozumienia z właścicielem zbioru przeznaczona na ten zakup suma została zużyta na inne cele (por. niżej str. 64).

ZAKUP DZIEŁ STANISŁAWA NOAKOWSKIEGO (138)

Pozostałość z przyznanej na ten zakup sumy w kwocie zł. 46.069,20 przeznaczono na inne cele (por. niżej str. 64). Szczegółowe sprawozdanie z rozdziału tego zbioru pomiędzy muzea polskie będzie podane w następnem sprawozdaniu Funduszu Kultury Narodowej.

ZAKUP ZBIORU ODLEWÓW GIPSOWYCH DO PRZYSZŁEJ GLIPTOTEKI POLSKIEJ (138—139)

Wydano dalszą kwotę zł. 25.235,70. Niewypłaconą w poprzednim okresie na ten sam cel kwotę zł. 100.000,00 F. K. N. przeznaczył na inne cele (por. niżej str. 64).
Zakupiono 28 odlewów i pokryto koszty ich sprowadzenia (por. niżej spis Nr. II B poz. 29).

ZAKUP ZBIORU PRZEDMIOTÓW SZTUKI LUDOWEJ (139)

Z niewydanej w poprzednim okresie pozostałości w sumie zł. 21.774,37 F. K. N. przeznaczył kwotę zł. 20.000,00 na pokrycie kosztów przeróbki i przystosowania w gmachu Muzeum Przemysłu i Rolnictwa w Warszawie lokalu do umieszczenia tych zbiorów. W dniu 31. XII. 1932 r. prace w tym kierunku były w pełnym toku. Wydano kwotę złotych 17.290,81.

---

http://rcin.org.pl

II. STYPENDJA ARTYSTYCZNE

Do b. stypendystów Funduszu Kultury Narodowej z działu sztuki rozesłano we wrześniu 1932 r. ankietę, podobną do tej, jaką skierowano do b. stypendystów z działu nauki (por. wyżej str. 15). Na 187 wysłanych kwestjonarjuszy otrzymano tylko 119 odpowiedzi, co wynosi około 64%. W poszczególnych działach sztuki sprawa ta przedstawia się następująco:

literatura	odpowiedzi	22	(64,5%)
teatr i kino	„	—	(0,0%)
muzyka	„	48	(84,0%)
plastyka	„	49	(52,0%)

Zebrany w ten sposób materjał posłużył do opracowania podanych poniżej tablic i obliczeń. Uwzględniono w nich tylko tych b. stypendystów, którzy odpowiedzieli na ankietę. I tutaj więc—podobnie jak przy stypendjach naukowych—należy uczynić zastrzeżenie, że zgromadzone tu dane nie dają całkowitego obrazu akcji stypendyjnej i jej wyników.

Różnice, jakie zachodzą w pracy i metodach studjów naukowych i artystycznych, wpłynęły na odmienne potraktowanie materjału w tym dziale w porównaniu ze stypendjami badawczemi. Podano tu więc tylko 2 tablice, z których I przedstawia podział stypendystów według charakteru ich pracy i studjów, II zaś informuje o stanowiskach, zajmowanych przez b. stypendystów w chwili odpowiadania na ankietę.

Tablice te uzupełniono informacjami, niedającemi się ująć w ramy rubryk, a dotyczącemi: 1) ściślejszych specjalności i zainteresowań stypendystów, 2) wyników ich prac w okresie korzystania ze stypendjów.

(*tablice I—II p. str. 25*)

http://rcin.org.pl

TABLICA I.

PODZIAŁ STYPENDYSTÓW Z DZIAŁU SZTUKI WEDŁUG CHARAKTERU STUDJÓW I PRACY

Charakter pracy \ Działy sztuki	Rodzaj stypendjum	Literatura	Muzyka	Plastyka	Razem
W uczelniach	kraj.	—	33	15	48
	zagr.	—	—	4	4
Pod kierunkiem prywatnym	kraj.	—	3	—	3
	zagr.	—	7	—	7
Samodzielnie	kraj.	17[1]	3	7	27
	zagr.	5	2	23	30
Razem	kraj.	17	39	22	78
	zagr.	5	9	27	41
Razem	kraj. i zagr.	22	48	49	119

TABLICA II.

STANOWISKA, ZAJMOWANE PRZEZ B. STYPENDYSTÓW W CZASIE ODPOWIADANIA NA ANKIETĘ

Stanowisko \ Działy sztuki	Literatura	Muzyka	Plastyka	Razem
1. Studjujący w dalszym ciągu w uczelniach lub pod kierunkiem prywatnym w kraju i zagranicą	—	18	5	23
2. Pracujący w szkolnictwie	2	5	16	23
3. Zajmujący stanowiska, związane ze sztuką	—	7	3	10
4. Pracujący w różnych instytucjach poza-artystycznych	7	2	—	9
5. Pracujący samodzielnie w obranej dziedzinie sztuki i niemający stałych zajęć zarobkowych	6	4	6	16
6. Bezrobotni i ci, którzy nie podali zajęcia[2]	7	12	19	38
Razem	22	48	49	119

[1] Wobec braku specjalnej uczelni dla literatów wszyscy stypendyści z tego działu pracowali, oczywiście, samodzielnie (studjów uniwersyteckich nie brano tu pod uwagę).

[2] Należy przypuszczać, że wśród tych b. stypendystów, którzy nie wypełnili w kwestjonarjuszu rubryki: „zajmowane obecnie stanowisko", większość może być zaliczona w powyższej tablicy do grupy 5-ej.

http://rcin.org.pl

PODZIAŁ STYPENDYSTÓW WEDŁUG ŚCIŚLEJSZYCH SPECJALNOŚCI I ZAINTERESOWAŃ

1) Literatura: 8 beletrystów, 7 poetów, 4 krytyków, publicystów i essayistów, 2 autorów dramatycznych, 1 tłumacz.[1]
2) Muzyka: 13 wirtuozów na instrumentach smyczkowych, 11 śpiewaków, 9 kompozytorów, 7 pianistów, 5 teoretyków muzyki, pedagogów, konstruktorów instrumentów muzycznych, 3 organistów.
3) Plastyka: 25 malarzy sztalugowych, 10 artystów, uprawiających sztukę stosowaną,[2] 5 grafików, 5 rzeźbiarzy, 3 architektów, 1 zajmujący się freskiem.

Ponieważ wielu artystów uprawiało jednocześnie po parę pokrewnych specjalności, przy opracowywaniu tego podziału brano pod uwagę główny kierunek ich prac i zainteresowań.

WYNIKI PRAC STYPENDYSTÓW

U literatów wyrażają się one liczbą 21 wydanych tomów (pomijając utwory ogłoszone w czasopismach). Liczby szkiców, obrazów, rzeźb, grafik i t. p., wykonanych przez stypendystów - plastyków, wobec braku ścisłych danych, dokładnie obliczyć nie można. Jeszcze bardziej może nieuchwytne są wyniki prac muzyków. Pewne światło na poziom tych wyników mogą jedynie rzucić liczby, dotyczące nagród, któremi stypendyści zostali odznaczeni za prace, wykonane w okresie korzystania ze stypendjów. Liczby te są następujące: literatów 2, muzyków 13, plastyków 20, przyczem niektórzy muzycy i plastycy byli odznaczani nagrodami kilkakrotnie[3].

---

[1] Podziału na te kategorje dokonano, wzorując się na zasadach, przyjętych w wydanej przez Związek Zawodowy Literatów Polskich w Warszawie książce p. t.: „Życie i praca pisarza polskiego" (Warszawa, 1932, str. 42 i n.).

[2] T. j. ceramikę, introligatorstwo, liternictwo, sztukę wnętrza, tkactwo artystyczne i witraże.

[3] Do liczby nagrodzonych zaliczono tu również tych muzyków i plastyków, którzy ukończyli z nagrodami uczelnie, w których studjowali.

http://rcin.org.pl

C. SPISY UZUPEŁNIAJĄCE

I. SPIS WYDAWNICTW SUBWENCJONOWANYCH PRZEZ FUNDUSZ KULTURY NARODOWEJ W LATACH BUDŻETOWYCH 1928 — 1931

(Uzupełnienie)

A. NAUKA

1. Druki nieperjodyczne i wydawnictwa ciągłe.[1]

ARCHIWUM TOWARZYSTWA NAUKOWEGO WE LWOWIE — patrz Falkowski Jan, Kuntze Roman, Skoczek Józef i Włodarski Bronisław.

BIBLJOTEKA ZAKŁADU ARCHITEKTURY POLSKIEJ I HISTORJI SZTUKI POLITECHNIKI WARSZAWSKIEJ — patrz Walicki Michał.

1. CHIRURGIA CLINICA POLONICA, vol. 2, fasc. 1. Kraków 1931, str. 3 nlb.+235.
2. CHIRURGJA KLINICZNA, t. 3, zesz. 1. Kraków 1931, str. 282+18 tablic.
3. CICHOSZEWSKA, HELENA: Cmentarzysko w Poczerninie z 2 rycinami w tekście i 16 tablicami. Toruń 1931, str. 47+5 nlb. Roczniki Towarzystwa Naukowego w Toruniu, Nr. 37.
4. FALKOWSKI, JAN: Narzędzia rolnicze typu rylcowego. Studjum paleoetnologiczne z 76 rycinami i 1 mapą w tekście. Lwów 1931, str. 1 nlb.+132+2 nlb. Archiwum Towarzystwa Naukowego we Lwowie, dział II, t. 8, zesz. 2.
5. FONTES XXV. Towarzystwo Naukowe w Toruniu. Toruń 1931, str. 3 nlb.+185 + 4 nlb.

INSTYTUT NAUKOWO-BADAWCZY EUROPY WSCHODNIEJ — patrz Koschmieder Erwin.

6. JOTEYKO, JÓZEFA, Prof. Dr.: Znużenie (La fatigue). Z portretem autorki oraz 13 rysunkami w tekście. Przetłumaczył Jan Falkowski pod redakcją Prof. Dr. Franciszka Czubalskiego. Warszawa 1932, str. VII+1 nlb.+276.
7. KATELBACH, TADEUSZ: Niemcy współczesne wobec zagadnień narodowościowych. Warszawa 1932. Instytut Badań Spraw Narodowościowych, str. 7 nlb.+402+1 nlb.
8. KOSCHMIEDER, ERWIN: Przyczynki do zagadnienia chomonji w hirmosach rosyjskich. Wilno 1932, str. 5 nlb. + 41 + 3 tabl. + 81 str. nut + 1 nlb. Instytut Naukowo-Badawczy Europy Wschodniej. Sekcja Filologiczna, Nr. 2.
9. KSIĘGA PAMIĄTKOWA KU UCZCZENIU SIEDEMDZIESIĄTEJ ROCZNICY URODZIN PROF. DR. WŁODZIMIERZA DEMETRYKIEWICZA pod redakcją prof. dr. Józefa Kostrzewskiego. Poznań 1930, str. XV+384+1 portret+XLV tablic + 2 tabele.
10. KUNTZE, ROMAN: Studja porównawcze nad fauną kserotermiczną na Podolu, w Brandenburgji, Austrji i Szwajcarji. Z 1 ryciną w tekście. Lwów 1931, str. 1 nlb.+80+1 nlb. Archiwum Towarzystwa Naukowego we Lwowie, dział III, t. 5, zesz. 6.
11. LORENTZ, F. Dr.: Gramatyka pomorska, zesz. 3. Poznań 1932. Instytut Zachodnio-Słowiański przy Uniwersytecie Poznańskim, str. 2 nlb. + 217 — 376.

[1] Do druków nieperjodycznych i wydawnictw ciągłych zaliczono także roczniki.

http://rcin.org.pl

12. ŁOWMIAŃSKI, HENRYK: Studja nad początkami społeczeństwa i państwa litewskiego. T. 1, Wilno 1931, str. XVII + 444; t. 2, Wilno 1932, str. 3 nlb.+ 448 + 2 mapy. Rozprawy Wydz. III Tow. Przyj. Nauk w Wilnie, t. 5 i 6.
13. OTRĘBSKI, JAN: Wschodniolitewskie narzecze twereckie. Cz. III. Zapożyczenia słowiańskie. Kraków 1932. Polska Akademja Umiejętności, str. 2 nlb.+115.
14. PALAEONTOLOGIA POLONICA, t. 2, Nr. 1. Warszawa 1932, str. 8 nlb.+71+ 1 nlb.+6 plansz.
15. ROCZNIK KRAKOWSKI, t. 33. Kraków 1932. Towarzystwo Miłośników Historji i Zabytków Krakowa, str. 3 nlb.+183+1 nlb.
16. ROCZNIK (WYŻSZEJ SZKOŁY HANDLOWEJ W WARSZAWIE) Rok IX. Warszawa 1932, str. 5 nlb.+XXXII+288+2 nlb.

ROCZNIKI TOWARZYSTWA NAUKOWEGO W TORUNIU — patrz Cichoszewska Helena.

ROZPRAWY WYDZIAŁU III TOWARZYSTWA PRZYJACIÓŁ NAUK W WILNIE — patrz: Łowmiański Henryk.

17. RYCHLIŃSKI, STANISŁAW: Badania środowiska społecznego. Podstawowe zagadnienia metodologiczne. Warszawa 1932, str. 124+2 nlb.
18. SEMKOWICZ, WŁADYSŁAW: Materjały źródłowe do dziejów osadnictwa Górnej Orawy. Cz. I. Dokumenty. Zakopane 1932, str. XXVII+1 nlb.+199. Wydawnictwa Muzeum Tatrzańskiego im. Dra T. Chałubińskiego w Zakopanem, Nr. 6.
19. SKOCZEK, JÓZEF: „Vir bonus" w pojęciu Jana Kochanowskiego. Lwów 1931, str. 1 nlb.+104. Archiwum Towarzystwa Naukowego we Lwowie, dział I, t. 5, zesz. 1.
20. WALICKI, MICHAŁ: Sprawa inwentaryzacji zabytków w dobie Królestwa Polskiego (1827—1862). Warszawa 1931, str. 2 nlb.+244+I portret+X tablic+ 47 tablic + 1 mapa. Bibljoteka Zakładu Architektury Polskiej i Historji Sztuki Politechniki Warszawskiej, t. 3.
21. WŁODARSKI, BRONISŁAW: Polska i Czechy w drugiej połowie XIII i początkach XIV wieku (1250—1306). Z mapą. Lwów 1931, str. 1 nlb.+214. Archiwum Towarzystwa Naukowego we Lwowie, dział II, t. 7, zesz. 3.

WYDAWNICTWA MUZEUM TATRZAŃSKIEGO im. Dra T. CHAŁUBIŃSKIEGO W ZAKOPANEM — patrz Semkowicz Władysław.

2. Czasopisma

22. ATENEUM WILEŃSKIE. Rocznik VII, zesz. 3—4. Wilno 1930, str. 6 nlb.+ 419 — 998 + 4 nlb. + 13 tablic.
23. KWARTALNIK PSYCHOLOGICZNY. Redaktor Stefan Błachowski. Poznańskie Towarzystwo Psychologiczne. T. 2 zesz. 4. Poznań 1931, str. 1 nlb. + 349 — 460 + VIII; t. 3, zesz. 1, 2 i 3 — 4. Poznań 1932, str. 1 nlb. + 144; 1 nlb. + 145 — 256; 1 nlb. + 257 — 585 + VIII.
24. LUD SŁOWIAŃSKI, t. 2, zesz. 2. Kraków 1931, str. VI + A (129—268) + B (133—297) + 1 nlb. + 1 mapa.
25. ZAPISKI TOWARZYSTWA NAUKOWEGO W TORUNIU, t. 8, Nr. 8 za IV kwartał 1930 r., str. 225—264.

B. SZTUKA

1. Druki nieperjodyczne

26. BOROWY, WACŁAW: Kamienne rękawiczki i inne studja i szkice literackie. Warszawa 1932. Instytut Literacki, str. 356 + 1 nlb.
27. KASPROWICZOWA, MARJA JANOWA: Dziennik. Cz. I. Moje życie z nim. Cz. II. Wojna. Warszawa 1932. Instytut Literacki, str. 462+1 plansza.

http://rcin.org.pl

28. KOŁACZKOWSKI, STEFAN: Ryszard Wagner jako twórca i teoretyk dramatu. 1931. Instytut Literacki, str. 209 + 1 nlb.
29. KRUSZEWSKA, FELICJA: Twarzą na zachód. Warszawa 1932. Instytut Literacki, str. 67 + 1 nlb.
30. RYBICKI, ANDRZEJ: Kostjum arlekina. Dzień dobry. Biała sowa. Utwory dramatyczne. Warszawa 1931. Instytut Literacki, str. 341.

2. Nuty

31. MŁYNARSKI, EMIL: Op. 16. Second Concerto pour violon avec accompagnement d'Orchestre ou de Piano. Arrangement pour violon et piano par Witold Maliszewski. Warszawa 1931. Wydawnictwo Stowarzyszenia Kompozytorów Polskich, str. 62 + 14.
32. SZARZYŃSKI, STANISŁAW SYLWESTER: „Jesu spes mea" Concerto a 3 de Deo, Canto solo e 2 Violini con Basso d'Organo (e Violoncello). str. 20, Stowarzyszenie Miłośników Dawnej Muzyki w Warszawie. Wydawnictwo Dawnej Muzyki Polskiej, X.

(tablica podziału wydawnictw p. str. 30)

http://rcin.org.pl

TABLICA PODZIAŁU WYDAWNICTW Z DZIAŁU NAUKI[1]

NAZWY MIAST	Wydawnictwa z zakresu nauk matematycz.-przyrodn.		Wydawnictwa z zakresu nauk humanistycznych		Wydawnictwa z zakresu nauk stosowanych		Razem	
	książki	czasop.	książki	czasop.	książki	czasop.	książki	czasop.
	liczba		liczba		liczba		liczba	
	dzieł i tomów	tytułów i zesz.	dzieł i tomów	tytułów i zesz.	dzieł i tomów	tytułów i zesz.	dzieł i tomów	tytułów i zesz.
Kraków	—	—	2 (2)	1 (1)	2 (2)	—	4 (4)	1 (1)
Lwów	2 (2)	—	2 (2)	—	—	—	4 (4)	—
Poznań	1 (1)	—	1 (1)	1 (5)	—	—	2 (2)	1 (5)
Warszawa	2 (2)	—	4 (4)	—	—	—	6 (6)	—
Wilno	—	—	2 (3)	1 (2)	—	—	2 (3)	1 (2)
Inne[2]	1 (1)	—	2 (2)	1 (1)	—	—	3 (3)	1 (1)
Razem. . . .	6 (6)	—	13 (14)	4 (9)	2 (2)	—	21 (22)	4 (9)

[1] Zasady układu zachowano tu te same, co i w tablicy na str. 12 „Pierwszego Sprawozdania". Liczby w nawiasach oznaczają: przy książkach tomy, przy czasopismach — zeszyty.
[2] Toruń i Zakopane.

http://rcin.org.pl

II. SPIS DEPOZYTÓW [1]

A. NAUKA

Nr.	Nazwa przedmiotu	Liczba przedmiotów	Wartość (cena) zł.	Miejsce przechowania	Uwagi[2]
	Chemja				
1	Pompa próżniowa, rotac. m-ki „Hyvac" 220 V. 500 obr./min.	1	926,00	Zakład Chemji Organicznej Uniw. Stefana Batorego w Wilnie	I, 52
2	Prasa do wyciskania sodu	1	200,00		
3	Amperomierze D. C. 2 amp.	2	158,00		
4	Opornice 70 om. 6 amp.	2	450,00		
5	Opornica 100 om. 2 amp.	1	81,00		
6	Elektr. przyrząd do określ. temp. top. 220. V. . .	1	125,00		
7	Akumulatory 4 V/60 amp.	4	345,00		
8	Prostownik typu 366.200.V.	1	213,75		
9	Voltomierz do 220. V. .	1	15,00		
	Nauki geologiczne				
10	Aparat do fotografowania skamieniałości i akcesorja fotograficzne	1	2.157,30	Zakład Geologji i Paleontologji Uniw. Warszawskiego	I, 43—44
	Nauki biologiczne				
11	Dzieła naukowe	115	4.233,28	Państwowe Muzeum Zoologiczne w Warszawie	I, 40, 50 — 51 i 55 i II, 13
12	Mikroskop A. 3	1	1.466,20		
13	Chłodnia „Frigidaire" typ Ws.-4	1	2.570,00		

[1] Spis ten obejmuje wszystkie przyrządy, dzieła sztuki i t. p., zakupione z zasiłków Funduszu Kultury Narodowej i stanowiące jego własność, oraz dzieła sztuki, ofiarowane Funduszowi Kultury Narodowej w związku z przyznanemi przezeń zasiłkami i stypendjami.

[2] W rubryce „Uwagi" liczby rzymskie oznaczają tom, liczby arabskie—stronę sprawozdania Funduszu Kultury Narodowej, gdzie znajdują się informacje o przyznaniu zasiłku na zakup danego depozytu.

http://rcin.org.pl

Nr.	Nazwa przedmiotu	Liczba przedmiotów	Wartość (cena) zł.	Miejsce przechowania	Uwagi
	Historja				
14	Książki naukowe treści historycznej	22	1.000,25	Gabinet Nauk Pomocniczych Historji Uniw. Jagiellońskiego w Krakowie	I, 51
	Nauki społeczne i prawne				
15	Książki z dziedziny nauk ekonomiczno - handlowych, historycznych i różne [1]	20	102,90	Bibljoteka Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie	I, 95
	Nauki techniczne				
16	32 akumulatory 533/c . .	1	4.276,18	Zakład Metalurgiczny Politechniki Warszawskiej	I, 35 i II, 11
17	Cewka indukcyjna do pomiarów pola magnetycznego	1	220,24		
18	Elektromagnes do badania dia- i para-magnetyzmu	1	3.749,35		
19	Wyłącznik na obwody indukcyjne	1	206,60		
20	Cewka z bizmutu	1	195,95		
21	Spektroskop z siatką dyfrakcyjną oraz pomocnicze przyrządy	1	8.501,32	Katedra Technologji Chemicznej Politechniki Lwowskiej	I, 46
	Nauki rolnicze				
22	Przyrząd mikrometryczny Zeiss'a	1	58,00	Zakład Genetyki i Hodowli Roślin Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie	I, 47
23	Kondensator Zeiss'a . . .	1	133,00		

[1] Zakupione przez stypendystę A. Grodka z kwot stypendyjnych.

http://rcin.org.pl

Nr.	Nazwa przedmiotu	Liczba przedmiotów	Wartość (cena) zł.	Miejsce przechowania	Uwagi
24	Objektyw suchy 90x Zeiss'a	1	215,00	Zakład Genetyki i Hodowli Roślin Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie	
25	Okular kompensacyjny 20x Zeiss'a	1	281,32		
26	Aparat rysunkowy Giltscha	1	184,00		I, 47
	Nauki medyczne				
27	Mikroskop z objektywami i okularami	1	1.325,80	Zakład Histologji i Embrjologji Akademji Medycyny Weterynaryjnej we Lwowie	I, 33
28	Nasada stereoskopowa, lupa, ważki i nożyczki	4	582,32		
29	Mikrotom saneczkowy . .	1	4.014,65	Klinika Psychjatryczna Uniw. Warszawskiego	I, 55-56

B. SZTUKA

Nr.	Nazwa przedmiotu	Liczba przedmiotów	Wartość (cena) zł.	Miejsce przechowania	Uwagi
	Plastyka				
1	Ajdukiewicz Tadeusz: Autoportret (obraz olejny)	1	3.500,00	Muzeum Narodowe w Warszawie	I, 138
2	Axentowicz Teodor: Autoportret (obraz olejny)	1	5.000,00		
3	Bilińska - Bohdanowiczowa Anna: Autoportret (obraz olejny)	1	5.500,00		
4	Fałat Juljan: Autoportret (obraz olejny)	1	7.000,00		
5	Gierymski Aleksander: Autoportret (obraz olejny)	1	10.000,00		
6	Du Laurans Michał: Autoportret (obraz olejny)	1	1.000,00		
7	De Laveaux Ludwik: Autoportret (obraz olejny) . .	1	1.000,00		

http://rcin.org.pl

Nr.	Nazwa przedmiotu	Liczba przedmiotów	Wartość (cena) zł.	Miejsce przechowania	Uwagi
8	Malczewski Jacek: Autoportret (obraz olejny)	1	8.000,00	Muzeum Narodowe w Warszawie	I, 136
9	Męcina - Krzesz Józef: Autoportret (obraz olejny)	1	3.000,00		
10	Piotrowski Antoni: Autoportret (obraz olejny)	1	1.000,00		
11	Pochwalski Tadeusz: Autoportret (obraz olejny)	1	4.750,00		
12	Reyzner Mieczysław: Autoportret (obraz olejny). .	1	1.500,00		
13	Römer Alfred: Autoportret (obraz olejny)	1	1.500,00		
14	Wierusz - Kowalski Alfred: Autoportret (obraz olejny)	1	3.500,00		
15	WodzinowskiWincenty: Autoportret (obraz olejny)	1	1.500,00		
16	Żmurko Franciszek: Autoportret (obraz olejny)	1	4.000,00		
17	Malczewski Jacek: Portret Michała Wywiórskiego (obraz olejny)	1	4.750,00		
18	Szańkowski Bolesław: Portret Józefa Brandta (obraz olejny)	1	3.000,00		
19	Dobrzycki Zygmunt: 1) „Pejzaż z południa Francji" (obraz olejny)	1	1.300,00	Tymczasowo w gmachu Prezydjum Rady Ministrów w Warszawie	I, 136
20	2) „Dolina Passe presse" (obraz olejny)	1	1.300,00		
21	3) „Paysage à l'auto bleu" (obraz olejny)	1	900,00		
22	4) „Pejzaż górski" (obraz olejny)	1	800,00		
23	5) „Pejzaż" (obraz olejny)	1	750,00		
24	6) „Place w Vence" (obraz olejny)	1	1.300,00		

http://rcin.org.pl

Nr.	Nazwa przedmiotu	Liczba przedmiotów	Wartość (cena) zł.	Miejsce przechowania	Uwagi
25	Klimkowska - Bińkowska Stanisława: Fresk pompejański z Neapolu (kopja olejna)[1]	1		Tymczasowo w lokalu Zarządu Funduszu Kultury Narodowej	I, 137
26	Rutkowski Tadeusz: 1) „Muzeum de Cluny" (akwarela)[2]	1			
27	2) „Forum Romanum. S. S. Cosma e Damiano" (akwarela)[2]	1			
28	Noakowski Stanisław: Rysunki, akwarele i gwasze	1028	103.930,80	Tymczasowo w Muzeum Narodowem w Warszawie [3]	I, 138
29	Odlewy gipsowe rzeźb: antycznych (22), romańskich (4), gotyckich (5), renesansowych (23), barokowych (1) i odlew głowy Mickiewicza	56	43.830,95[4]	Muzeum Narodowe w Warszawie	I,138-139
30	Tkaniny lniane i lnianowełniane (narzuty, serwety i in.)	123	11.657,25	Lokal spółdzielni „Ład" w Warszawie	I, 134
31	Kilimy, wykonane w pracowni „Ładu"	29	14.736,00		
32	Dywany, wykonane w pracowni „Ładu"	2	2.094,00		
33	Ceramika, wykonana w pracowni „Ładu"	126	4.764,75		
34	Zbiór przedmiotów sztuki ludowej	6031	78.225,63	Muzeum Etnograficzne przy Muzeum Przemysłu i Rolnictwa w Warszawie	I, 139 i II, 23

[1] Ofiarowane przez artystkę w związku z przyznanem jej stypendjum zagranicznem.
[2] Ofiarowane przez artystę w związku z przyznanem mu stypendjum zagranicznem.
[3] P. wyżej str. 23
[4] W tem mieszczą się też sumy, wydane na sprowadzenie tych rzeźb, zakupywanych przeważnie zagranicą.

http://rcin.org.pl

Nr.	Nazwa przedmiotu	Liczba przedmiotów	Wartość (cena) zł.	Miejsce przechowania	Uwagi
35	Fotografje z reprodukcjami dzieł sztuki z galeryj włoskich[1]	120	100,00	Tymczasowo w lokalu Zarządu Funduszu Kultury Narodowej	
36	Fotografje z reprodukcjami dzieł sztuki z galeryj włoskich[2]	476	300,00		I, 137
37	Książki i kopje fotograficzne z zakresu opraw i liternictwa[3]	43	670,00	Akademja Sztuk Pięknych w Warszawie	I, 136
	Różne				
38	Maszyny do obróbki drzewa	4	15.848,00	Lokal spółdzielni „Ład" w Warszawie	
39	Urządzenie do przechowywywania tkanin	1	900,00		I, 134

[1] Zakupione przez stypendystę Zenona Kononowicza z kwot stypendyjnych.
[2] Zakupione przez stypendystę Józefa Jaremę z kwot stypendyjnych.
[3] Zakupione przez stypendystę Bonawenturę Lenarta z kwot stypendyjnych.

http://rcin.org.pl

III. SPIS PRAC DRUKOWANYCH, ZAWIERAJĄCYCH WYNIKI BADAŃ, PRZEPROWADZONYCH DZIĘKI ZASIŁKOM FUNDUSZU KULTURY NARODOWEJ, UDZIELONYM W LATACH BUDŻETOWYCH 1928 — 1931

Spis niniejszy obejmuje tytuły 169 prac drukowanych, co do których udało się ustalić, że zawierają wyniki badań, przeprowadzonych dzięki zasiłkom Funduszu Kultury Narodowej. Spis ten ułożono na podstawie: 1) informacyj, zawartych w korespondencji, przeprowadzonej z zainteresowanemi instytucjami i osobami, 2) nadesłanych egzemplarzy prac. Te pozycje, które weszły do poniższego spisu jedynie na zasadzie informacyj pisemnych, zaopatrzono znakiem*. Za ścisłość, dokładność i kompletność danych bibljograficznych przy tych pozycjach odpowiadają, oczywiście, sami informatorzy.

W spisie tym pominięto prace, drukowane w dziennikach lub tygodnikach, oraz krótkie, kilku - lub kilkunastowierszowe komunikaty i sprawozdania, zawierające streszczenia prac obszerniejszych. Zasadę tę można było przeprowadzić konsekwentnie tylko w stosunku do tych prac, których egzemplarze znajdowały się w posiadaniu Zarządu Funduszu Kultury Narodowej.

Zasady układu ustalono w sposób następujący: Wymieniano kolejno najpierw instytucje, potem osoby, którym przyznano zasiłki w okresie sprawozdawczym — wszystko w takim porządku, jak w „Pierwszem Sprawozdaniu Funduszu Kultury Narodowej", przyczem w nawiasach podawano odpowiednie strony „Pierwszego Sprawozdania". Po nazwisku badacza wyliczone są jego prace, bez wymieniania po raz drugi nazwiska autora, jeśli jest nim ta sama osoba. Natomiast jeśli dzięki zasiłkowi, przyznanemu profesorowi na zakup aparatury lub przeprowadzenie badań zbiorowych, został wykonany szereg prac przez niego i jego uczniów, wtedy ułożono te pozycje w porządku alfabetycznym według nazwisk autorów, zachowując na czele nazwisko badacza, któremu był przyznany zasiłek.

http://rcin.org.pl

1. INSTYTUCJE

OBSERWATORJUM MAGNETYCZNE W ŚWIDRZE (27—28)

Kalinowski, St.: Résultats des observations magnétiques à Świder (Pologne) 1921—1929. A. Déclinaison. Travaux de l'Observatoire Magnétique à Świder, 1930, Nr. 4.

KOMITET BADAŃ TROCKICH W WILNIE (31—32)

1. Kongel, R. i Rakowski, E.: Pomiary głębokości jezior trockich. Prace Tow. Przyj. Nauk w Wilnie, 1929, t. 5. Prace Zakładu Geol. i Geogr. U. S. B. w Wilnie, Nr. 7.
2. Mowszowicz, J.: Trawy i turzycowate Wileńszczyzny ze szczególnem uwzględnieniem okolic Wilna i Trok. Tamże, 1932, t. 7. Prace Zakł. Bot. Ogól. U. S. B. w Wilnie.
3. Ogijewicz, B.: Przyczynek do znajomości chrząszczy *(Adephaga* i *Palpicornia)* okolic Wilna i Trok. Tamże, 1931, t. 7. Prace Zakł. Zoolog. U. S. B. w Wilnie, Nr. 21.
4. Prószyński, K.: Spis wyższych grzybów z rzędu Obłoczniaków *(Hymenomycetes)*, zebranych w okolicy m. Trok i w lasach przyległych — w latach 1926 — 29. Tamże, 1931, t. 6. Prace Zakł. System. Roślin i Ogrodu Botan. U. S. B. w Wilnie, Nr. 1.
5. Prüffer, J.: Drugi przyczynek do znajomości motyli północno-wschodniej Polski. Tamże, 1929, t. 5. Prace Zakł. Zoolog. U. S. B. w Wilnie, Nr. 18.
6. Racięcka, M.: Chróściki *(Trichoptera)* północno-wschodniej Polski ze szczególnem uwzględnieniem obszaru wileńsko-trockiego. Tamże, 1931, t. 6. Prace Zakł. Zoolog. U. S. B. w Wilnie, Nr. 20.
7. Sawicka-Milewska, W.: Narośla (cecidia) zebrane w okolicach Trok. Tamże, 1929, t. 5. Prace Zakł. Bot. Ogól. U. S. B. w Wilnie.
8. Swianiewiczowa, O.: Terasy Prawilji w dolinie Waki. Tamże, 1932, t. 7. Prace Zakł. Geolog. i Geograf. U. S. B. w Wilnie, Nr. 9.
9. Szakien, B.: Spis rdzy z okolic Trok ziemi Wileńskiej. Tamże, 1929, t. 5. Prace Zakł. Bot. Ogól. U. S. B. w Wilnie.
10. Znamierowska-Prüfferowa, M.: Rybołówstwo jezior trockich (rys. etnograficzny). Rozprawy i Materjały Wydz. I. Tow. Przyj. Nauk w Wilnie, 1930, t. 3, zesz. 2.

2. BADACZE

ALEXANDROWICZ JERZY, prof. we Lwowie (33)

1. The Innervation of the Heart of the Crustacea. I. Decapoda. „Quarterly Journal of Microscopical Science", 1932, t. 75, cz. 2.
2. Quelques expériences sur le fonctionnement du système nerveux du coeur des Crustacés Isopodes. „Comptes rendus des séances de la Soc. de Biol.", 1931, t. 108.

DUBOIS JÓZEF, inż. w Warszawie (36)

1. O przemianach termicznych etylenu. 1931.
2. Otrzymywanie z metanu acetylenu i etylenu w wysokich temperaturach. „Gaz i Woda", 1931, t. 11.
3. Sposób kalorymetryczny oznaczania etylenu, propylenu i butylenu w mieszaninie gazowej. „Przemysł Chemiczny", 1931, zesz. 23—24.

DZIEWOŃSKI KAROL, prof. w Krakowie (37)

1. Dziewoński K., Auerbach, J. und Moszew, J.: Über *peri*-Benzoyl-und Benzyl-Derivate des Naphtalins. „Bull. de l'Acad. Polon. des Sciences et des Lettres", 1929.
2. Dziewoński, K., Baraniecki, Cz. und Sternbach, L.: Über eine neue Methode der Darstellung von Thioindigofarbstoffen. I. Synthesen in der Naphtalingruppe. Tamże, 1930.

http://rcin.org.pl

3. Dziewoński, K., Grünberg, B. und Schoenówna, J.: Studien über Acenaphthensulfosäuren. (I). Derivate der Acenaphthen-3-sulfosäure. Tamże, 1930.
4. Dziewoński, K., Krasowska, J. und Schoenówna, J.: Studien über Acenaphthensulfosäuren (II). Derivate der Acenaphthen-α-sulfosäure. Tamże, 1931.
5. Dziewoński, K. i Moszew, J.: O peri-dwubenzylonaftalenie i dwóch innych węglowodorach izomerycznych. „Roczniki Chemji", 1929, t. 9.
6. Dziewoński, K. und Moszew, J.: Synthesen 1-Benzylnaphtalin-Acetderivate. I. Über das 1-Benzyl - 4 acetnaphtalin. „Bull. de l'Acad. Polon. des Sciences et des Lettres", 1930.
7. Dziewoński, K. und Moszew, J.: Über das *peri* - Dibenzylnaphthalin und zwei andere isomere Kohlenwasserstoffe. Tamże, 1928.
8. Dziewoński, K., Moszew, J., Lepiankiewicz, St. und Sucheni, L.: Über das 1-4-Dibenzylnaphtalin und entsprechende Keto-Abkömmlinge. Tamże, 1929.
9. Dziewoński, K. und Obtułowicz, A.: Zur Kenntnis des 2-Benzoylfluorens. Synthese des 2-(7)-Dibenzoylfluorens. Tamże, 1930.
10. Dziewoński, K. und Pizoń, St.: Über eine neue Methode der Darstellung des Dinaphtho-γ-pyrons (1-2-7-8-Dibenzoxanthons). Tamże, 1931.
11. Dziewoński, K. und Reiss, J.: Über Keto-Oxydationsderivate des α - Acetacenaphtens. Tamże, 1930.
12. Dziewoński, K. und Russocki, M.: Studien in der Diphenylamingruppe. Tamże, 1929.
13. Dziewoński, K. i Schnayder, J.: Syntezy ketonów: metylo-2-fluoryloketonu (2-acetofluorenu) i dwumetylo-2-7-fluorylodwuketonu (2-7-dwuacetofluorenu). „Roczniki Chemji", 1931, t. 11.
14. Dziewoński, K. und Schnayder, J.: Weitere Studien in der Fluorenreihe. Synthesen zweier Ketone: des 2-Acetofluorens (Methyl-2-fluoryl-ketons) und des 2-7-Diacetofluorens (Dimethyl-2-7-fluoryl-diketons). „Bull. de l'Acad. Polon. des Sciences et des Lettres", 1930.
15. Dziewoński, K., Schoenówna, J. und Glaznerówna, A.: Studien über α - Bromacenaphten - Derivate. Tamże, 1929.
16. Dziewoński, K. und Spirer, J.: Über zwei isomere (4-5 und 2-7) Diacetoacenaphthene. Tamże, 1931.
17. Dziewoński, K. und Sternbach, L.: Weitere Studien über Ketone der Naphthalingruppe. Untersuchungen über drei isomere Brom-methylnaphthyl-ketone. Tamże, 1931.
18. Dziewoński, K. und Waszkowski, T.: Studien über die α - Methylnaphtalin-Derivate. Tamże, 1929.
19. Dziewoński, K. und Wulffsohn, A.: Studien über das β - Methylnaphthalin (III). Über die 2-Methyl-8-naphthalinsulfonsäure. Tamże, 1929.

DZIEWULSKI WŁADYSŁAW, prof. w Wilnie (37)

Bulletin de l'Observatoire astronomique de Wilno. I. Astronomie Nr. 12. Prace Tow. Przyj. Nauk w Wilnie. Wydz. nauk matem. i przyrodn., 1931, t. 7.

FRANKOWSKI EUGENJUSZ, prof. w Poznaniu (37—38)

1. A Cabaça. „Trabalhos da Sociedade Portuguesa de Antropologia e Etnologia", 1931, t. 5, zesz. 2.
2. Organizacja nauki w Hiszpanji. „Nauka Polska", 1931, t. 14.

FRIEDBERG WILHELM, prof. we Lwowie (38)

Studja nad formacją mioceńską Polski. Cz. VI. „Kosmos", 1930, t. 55, zesz. 1—2.

HIRSCHLER JAN, prof. we Lwowie (39—40)

1.* Drzewicki, S.: Wpływ wycięcia tarczycy na jaszczurkę zwinkę. Zahamowanie procesu linienia oraz zmiany w skórze, oczach i gruczołach dokrewnych. Arch. Tow. Nauk. we Lwowie. Dz. III., t. 4, zesz. 8.
2. Hirschler, J.: Neue Versuche, Flagellaten-Organellen (Achsenstäbe, Parabasalia, Paracentrosome) mit gewissen Bestandteilen der Metazoen-Zellen zu vergleichen, wie auch Angaben über das sog. „Fusom". „Zeitschr. f. Zellforschung und mikroskopische Anatomie", 1932, t. 15, zesz. 4.

http://rcin.org.pl

3.* Hirschler, J.: Sur un appareil de Golgi primaire et secondaire de Palomena viridissima Poda (Rhynchote-Pentatomide). „Comptes rendus des séances de la Soc. de Biol.", 1929, t. 101.
4. Hirschler, J.: Sur un certain composant plasmatique fibrillaire dans les cellules sexuelles mâles chez les Lépidoptères. Tamże, 1932, t. 109.
5. Hirschler, J.: Sur certaines fibrilles osmiophiles dans les cellules sexuelles mâles chez les Lépidoptères. Tamże, 1932, t. 109.
6. Hirschler, J.: Sur certains composants plasmatiques membraneux et granulaires dans les cellules sexuelles mâles chez les Lépidoptères. „Comptes rendus des séances de l'Acad. des Sciences", 1932, t. 194.
7.* Hirschler, J.: Sur le développement de la symétrie bilatérale des ovocytes chez Cicindela hybrida L. „Archiv. de Zoolog. expér. et génér.", 1932, t. 74.
8. Hirschler, J.: Sur la relation entre le noyau et les composants plasmatiques (appareil de Golgi, vacuome) dans les spermatocytes des Lépidoptères. „Comptes rendus des séances de la Soc. de Biol.", 1929, t. 101.
9. Hirschler, J.: Sur la relation entre le noyau et les composants plasmatiques (appareil de Golgi) dans les spermatocytes de *Palomena viridissima* Poda (Rhynchote-Pentatomide). Tamże, 1929, t. 101.
10. Hirschler, J. (...et Hirschlerowa, Z.): Sur la coexistence de l'appareil de Golgi, du vacuome et des mitochondries dans les cellules sexuelles mâles chez *Gryllus campestris* L. (Orthoptères). Tamże, 1930, t. 104.
11. Poluszyński, G.: Cytologiczne badania nad gametogenezą owadów. I. Spermatogeneza muchówek z rodziny *Ephydridae (Diptera)*. Arch. Tow. Nauk. we Lwowie. Dz. III, 1931, t. 5, zesz. 2.
12.* Poluszyński, G.: Vacuome et appareil de Golgi au cours de la spermatogenèse chez la Panorpe (Panorpa communis L.) „Comptes rendus des séances de la Soc. de Biol.", 1929, t. 100.
13. Sembrat, K.: Appareil de Golgi et vacuome des cellules sexuelles mâles de *Dendrocoelum lacteum* Müll.et de *Planaria gonocephala* Dug. *(Turbellaria Tricladidae)*. Tamże, 1929, t. 102.
14. Sembrat, K.: Badania cytologiczne nad strukturami plazmatycznemi podczas gametogenezy wypławków *Dendrocoelum lacteum* Müll. i *Planaria gonocephala* Dug., ze specjalnem uwzględnieniem aparatu Golgi'ego oraz wakuomu. Rozprawy Wydz. mat.-przyr. Pol. Akad. Umiej., t. 70, Nr. 5.
15.* Sembrat, K.: The influence of fish thyroid transplants on the metamorphosis of *Rana temporaria* L. larvae and on their thyroid and Thymus glands. Experiments with thyroid glands of Selachians (Scyllium canicula Cuv. and Sc. stellare Gthr.) and Teleosts *(Cyprinus carpio* L.). „Bull. de l'Acad. Pol. des Sciences et des Lettres", 1929.
16.* Sembrat, K.: Recherches sur les composants plasmatiques des cellules génitales femelles de *Dendrocoelum lacteum* Müll. *(Turbellaria, Tricladidea)*. „Comptes rendus des séances de la Soc. de Biol.", 1928, t. 99.
17. Sembrat, K.: Studies on the cytoplasmic structures in the gametogenesis of *Dendrocoelum lacteum* Müll. and *Planaria gonocephala* Dug. *(Tricladidea)*, with special reference to the Golgi apparatus and Vacuome. „Bull. de l'Acad. Polon. des Sciences et des Lettres", 1930.
18. Sembrat, K.: Vitellogenèse et vacuome dans les ovocytes de *Planaria gonocephala* Dug. „Comptes rendus des séances de la Soc. de Biol.", 1930, t. 103.
19.* Sembrat. K.: Wpływ tarczycy ryb spodoustych i kostnoskieletowych na metamorfozę kijanek płazów bezogonowych. Archiwum Tow. Nauk. we Lwowie. Dz. III, 1929, t. 4, zesz. 12.

JACZEWSKI TADEUSZ, dr. w Warszawie (40)

1. Die Corixiden (Corixidae, Heteroptera) des Zoologischen Staatsinstituts und Zoologischen Museums in Hamburg. II. „Archiv f. Hydrobiologie", 1931, t. 23.
2. Kilka nowych lub mniej znanych w faunie Polskiej gatunków pluskwiaków (*Heteroptera)*. „Fragmenta Faunistica Musei Zoologici Polonici", 1932, t. 1, Nr. 16.

http://rcin.org.pl

3.* The male of Mesoveloidea williamsi Hungerford. Further notes on the American species of Mesovelia Mulsant and Rey. „Proc. Entom. Soc. Washington", 1931, t. 33.
4. Notes on the Aquatic Heteroptera of the Ethiopian Region. „Journal of Taxonomic Entomology", 1932, t. 1, zesz. 5.
5. Nowe stanowiska *Aphelocheirus aestivalis* (Fabr.) w Polsce. (*Heteroptera, Naucoridae*). „Fragmenta Faunistica Musei Zoologici Polonici", 1932, t. 1, Nr. 16.
6. *Sigara glossata* (Lundbl.) w Polsce. (*Heteroptera, Corixidae*). Tamże, t. 1, Nr, 16.
7. Studies on Mexican *Corixidae*. „Annales Musei Zoologici Polonici", 1931, t. 9, Nr. 15.

JANICKI KONSTANTY, prof. w Warszawie (41)
1.* Gieysztor, M.: Przyczynki do znajomości niektórych gatunków z rodzajów Dalyellia, Castradella i Castrada. „Bull. de l'Acad. Polon. des Sciences et des Lettres", 1929.
2.* Gieysztor, M.: (...Chmielewska, W.): Über die wahre systematische Stellung von Mesostoma aselli Kennel und über seine Biologie. „Zoolog. Anzeiger", 1929, t. 80, zesz. 3/4.
3.* Janicki, C.: Über die jüngsten Zustände von Amphilina foliacea in der Fischleibeshöhle, sowie Generelles zur Auffassung des Genus Amphilina G. Wagen. Tamże, 1930, t. 90, zesz. 7/8.
4. Łukasiak, J.: Badania anatomiczne i rozwojowe nad *Dioctophyme renale* (Goeze 1782). „Archiwum Nauk Biol. Tow. Nauk. Warsz.", 1929, t. 3, zesz. 3.
5.* Penkacki, C.: Badania nad występowaniem robaków pasorzytniczych w jelicie psa. „Bull. de l'Acad. Polon. des Sciences et des Lettres", 1929.
6.* Wiszniewski, J.: O dwóch nowych gatunkach wrotków: Pedalia intermedia n. sp. i Paradieranophorus limosus n. g. n. sp. Tamże, 1929.
7.* Wiśniewski, L. W.: Rodzaj Archigetes R. Leuck. Studjum anatomiczne, histogenetyczne, systematyczne i biologiczne. „Mémoire de l'Acad. Polon. des Sciences et des Lettres", 1930, t. 2.

KORCZEWSKI MICHAŁ, prof. w Warszawie (43)
* Phosphoric Acid Concentration and the Growthrate in Maize. „Proceedings of the V. Intern. Bot. Congress", 1930.

KREUTZ STEFAN, prof. w Krakowie (44)
1.* Chrobak, L.: Budowa kryształów chlorku miedziowo-amonowego dwuwodnego. „Bull. de l'Acad. Polon. des Sciences et des Lettres", 1929.
2.* Chrobak L.: Przyczynki do techniki badań rentgenograficznych kryształów łatwo odkształcalnych. Tamże, 1929.
3. Chrobak, L.: Die „Zurückreflektierten" Laue-Interferenzbilder. „Zeitschr. f. Kristallographie" (A), 1932, t. 82, zesz. 5/6.
4.* Kozik, S.: O dwóch tatrzańskich chlorytach żytowych. „Bull. de l'Acad. Polon. des Sciences et des Lettres", 1930.
5.* Kozik, S.: Studja nad własnościami optycznemi kryształów mieszanych: winianu sodowo-amonowego oraz winianu sodowo-rubidowego. Tamże, 1931.
6.* Kreutz, S.: Zeolity tatrzańskie. „Księga Pam. XIII. Zjazdu Lekarzy i Przyrodników Pol. w Wilnie", 1929.
7. Swaryczewski, A.: Die Kristallisation von Salmiak mit Kadmiumchlorid. „Bull. de l'Acad. Pol. des Sciences et des Lettres", 1932.

KUNTZE ROMAN, dr. we Lwowie (45)
1. Drugi przyczynek do znajomości fauny Halticinów (*Coleoptera*) Polski. „Pol. Pismo Entomol.", 1930, t. 9, zesz. 1 — 2.
2. Przyczynek do znajomości fauny ssaków południowej Polski. „Kosmos", 1930, t. 55, zesz. 1 — 2.
3. Studja porównawcze nad fauną kserotermiczną na Podolu, w Brandenburgji, Austrji i Szwajcarji. Archiwum Tow. Nauk. we Lwowie. Dz. III, 1931, t. 5, zesz. 6.
4. Uwagi o programie nauczania zoologji i entomologji lasowej w kilku uczelniach zagranicznych. „Sylwan", 1930.

http://rcin.org.pl

LEPSZY LEONARD, inż. w Krakowie (45)
Przemysł złotniczy w Polsce. 1929/1933.

LEŚNIAŃSKI WACŁAW, prof. we Lwowie (46)
1. Leśniański, W. (Farbowicz, F. i....): O pewnych pochodnych kwasu naftaleno-β-sulfonowego. „Roczniki Chemji", 1931. t. 11.
2. Pająk, J.: O chinonie linearnego dwunaftoakrydonu. Tamże, 1932, t. 12.

ŁEMPICKI STANISŁAW, prof. we Lwowie (46 — 47).
1.* Dante i kultura włoska w Polsce: (a) Dante a Polska. (b) Węzły kulturalne włosko-polskie. 1930.
2.* „Foricoenia" Jana Kochanowskiego. „Pam. Liter.", 1930, t. 27, zesz. 2.
3.* „Marszałek" i „Muzy" J. Kochanowskiego. Tamże, 1930, t. 27, zesz. 2.
4.* Renesans i humanizm w Polsce. „Kultura Staropolska", 1932.
5.* Szymon Szymonowicz wobec szkoły i wychowania. „Oświata i Wychowanie", 1930, Nr. 2.
6.* Łempicki, S. (... i Gaertner, H.): Treny Jana Kochanowskiego...1930.

ŁOMNICKI ANTONI, prof. we Lwowie.
1. O potrzebach matematyki stosowanej w Polsce. „Nauka Polska", 1931, t. 14.
2. Sulla necessità di distinguere due generi di dipendenza nella statistica a due variabili. „Giornale dell'Instituto Italiano degli Attuari", 1930, r. 1, Nr. 1.
3. Zagadnienia statystyki matematycznej. Cz. II. Statystyka dwóch i więcej zmiennych. Teorja korelacji. „Kosmos", 1930, t. 55, zesz. 2 — 3.

MALINOWSKI EDMUND, prof. w Warszawie.
1.* Bromberg, C.: Mieszańce międzygatunkowe pszenic.
2. Chroboczek, E.: Badania nad dziedziczeniem niektórych cech u pszenicy. Rozpr. Wydz. mat.-przyr. Pol. Akad. Umiej., 1930, t. 70, Nr. 3.
3.* Kaniewski, R.: Analiza genetyczna niektórych gatunków pszenicy. 1931.
4.* Malinowski, E.: Degeneracja ziemniaków. 1931.
5.* Malinowski, E.: Genetics of Brassica. 1929.
6.* Malinowski, E. (... i Smólska, A.): Mosaic anthocyanin distribution and chromosome behaviour in Petunia. 1931.

MAŃKOWSKI TADEUSZ, dr. we Lwowie (47 — 48)
Galerja Stanisława Augusta. 1932.

OSZACKI ALEKSANDER, dr. w Krakowie (48)
1. Oszacki, A. (Kurzyniec, E. und ....): Blutfarbstoff, Eisengehalt und Sauerstoffaufnahmefähigkeit des Blutes bei Individuen mit und ohne Neubildungen. „Bull. de l'Acad. Polon. des Sciences et des Lettres", 1931.
2. Oszacki, A. (Kurzyniec, E. i ...): Przyczynek do sprawy barwika krwi, zawartości żelaza i zdolności pobierania tienu we krwi ludzi z nowotworami i bez nowotworów. Pol. Akad. Umiej. Rozpr. Wydz. lekar., 1931, t. 1, Nr. 8.

PACZOSKI JÓZEF, prof. w Poznaniu (49)
1. Lasy Białowieży. Państw. Rada Ochrony Przyr. Monogr. Naukowe Nr. 1, 1930.
2. Lasy Bośni. „Sylwan", 1929, r. 47, zesz. 5.
3. Sur quelques plantes nouvelles pour la flore de la Bosnie et de la Bulgarie. „Acta Soc. Botan. Polon.", 1932, t. 9, Nr. 1 — 2.
4. Z podróży botanicznej po Bułgarji. „Sylwan", 1931, r. 49, zesz. 1.

PAWŁOWSKI STANISŁAW, prof. w Poznaniu (50),.
1.* Kiełczewska, M.: Osadnictwo wiejskie Wielkopolski. „Badania geograficzne nad Polską północno-zachodnią", 1931, zesz. 6—7.
2.* Leszczycki, S.: Graficzna metoda prowadzenia notatek w terenie dla badań osadniczych. „Wiadomości Geograficzne", 1931, zesz. 5.
3.* Pawłowski, St.: Les recherches sur l'habitat rural en Pologne et leur état actuel. „Congrès Intern. de Géographie. Rapport de la Commission de l'habitat rural", 1931.

http://rcin.org.pl

PIEŃKOWSKI STEFAN, prof. w Warszawie (50)

1. Brzozowska, J.: O budowie pasma 2482,07—2476,06 Å w widmie rtęci. „Sprawozd. i Prace Pol. Tow. Fiz.", 1931, t. 5.
2. Brzozowska, J.: Über die Struktur der Bande von 2482,07 bis 2476,06 Å im Hg.-Spektrum. „Zeitschrift f. Physik", 1930, t 63.
3. Fridrichson, J.: O fluorescencji pary manganu. „Sprawozd. i Prace Pol. Tow. Fiz.", 1931, t. 5, zesz. 4.
4. Fridrichson, J.: Sur le spectre de résonance de la vapeur de soufre. „Comptes rendus des Séances de l'Acad. des Sciences", 1931, t. 192.
5. Fridrichson, J.: Über das Resonanzspektrum des Schwefeldampfes. „Zeitschrift f. Physik", 1931, t. 70, zesz. 7 i 8.
6. Fridrichson, J.: Untersuchungen über die Fluoreszenzstrahlung des Mangandampfes. „Bull. de l'Acad. Polon. des Sciences et des Lettres," 1931.
7. Fridrichson, J.: Weitere Untersuchungen über die Resonanzstrahlung des Mangandampfes. „Zeitschrift f. Physik", 1931, t. 68, zesz. 7 i 8.
8. Genard, J.: Über die Auslöschung der Fluoreszenz des Joddampfes durch hohe magnetische Felder. Tamże, 1932, t. 77.
9. Job, L.: O budowie pasma rtęci pomiędzy 2482 i 2476 Å. „Acta Physica Polon.", 1932, t. 1.
10. Kessel, W.: Nowe serje rezonansowe par selenu. „Sprawozd. i Prace Pol. Tow. Fiz..", 1931, t. 5, zesz. 4.
11. Kessel, W.: O złożonej budowie wyrazów serji rezonansowej par telluru. Tamże, 1929, t. 4.
12. Kessel, W.: Sur la complexité du spectre de résonance de la vapeur de sélénium. „Bull. de l'Acad. Polon. des Sciences et des Lettres", 1931.
13. Kessel, W.: Sur la complexité des termes du spectre de résonance des vapeurs de tellure. „Comptes rendus des Séances de l'Acad. des Sciences", 1929, t. 189.
14. Kessel, W.: Złożona budowa widm rezonansowych par selenu. „Sprawozd. i Prace Pol. Tow. Fiz.", 1931, t. 5, zesz. 4.
15. Kozłowska, L.: Badania nad rozkładem natężeń w trójce rezonansowej długofalowej pary manganu. „Acta Physica Polon.", 1932, t. 1.
16. Przeborski, A.: O budowie pasm pochłaniania pary telluru. „Sprawozd. i Prace Pol. Tow. Fiz.", 1930, t. 5.
17. Przeborski, A.: O subtelnej budowie pasm pochłaniania selenu. Tamże, 1931, t. 5.
18. Przeborski, A.: Über die Struktur der Absorptionsbanden des Tellurs. „Zeitschrift f. Physik", 1930, t. 63.
19. Swings, P.: Sur les groupes de résonance de la vapeur diatomique de soufre. „Comptes rendus des Séances de l'Acad. des Sciences", 1930, t. 190.
20. Swings, P.: Sur le spectre de résonance de la vapeur de soufre. „Sprawozd. i Prace Pol. Tow. Fiz.", 1930, t. 5.
21. Swings, P.: Sur la structure des groupes de raies de résonance de la vapeur de soufre. „Bull. de l'Acad. Polon. des Sciences et des Lettres", 1929.
22. Swings, P.: Sur les variations des intensités relatives des composantes des doublets de rotation dans le spectre de résonance de soufre. „Comptes rendus des Séances de l'Acad. des Sciences", 1930, t. 190.
23. Swings, P.: Über das Resonanzspektrum des Schwefeldampfes. „Zeitschrift f. Physik", 1930, t. 61.

RUSZKOWSKI JERZY, dr. w Warszawie (51)

1. Études sur le cycle évolutif et sur la structure des Cestodes de mer. II-ième partie. Sur les larves de Gyrocotyle urna (Gr. et Wagen). „Bull. de l'Acad. Polon. des Sciences et des Lettres", 1931.
2. Sur la découverte d'un ectoparasite *Amphibdella torpedinis* dans le coeur des torpilles. „Pubblicazioni della Stazione Zoologica di Napoli", 1931, t. 11, zesz. 2.

SKARŻYŃSKA-GUTOWSKA MARJA, dr. w Warszawie (51—52).

1. Effects of prolonged oral administration of large doses of pituitary anterior lobe to laying hens. „Quarterly Journal of Experimental Physiology", 1931, t. 21, Nr 3.

http://rcin.org.pl

2. O konkursach nieśności w Anglji. „Drób Polski", 1930, Nr 21.
3. O stosunku ilościowym pomiędzy wielkością grzebienia a masą jąder u kogutów. „Sprawozd. z Pos. Tow. Nauk. Warsz." Wydz. IV., 1931, r. 24.
4. Systemy żywienia kur w Anglji. „Drób Polski", 1932.

SŁAWIŃSKI KAZIMIERZ, prof. w Wilnie.

Sławiński, K. (... Piliczewski, J. i Zacharewicz, W.): O obojętnych produktach utleniania pinenu. „Roczniki Chemji", 1931, t. 11.

SOKÓLSKA JULJA, dr. we Lwowie (52—53)

1. Constituants cytoplasmiques (appareil de Golgi, vacuome et chondriome) des cellules somatiques chez les Ascidies. „Folia Morphologica", 1931, t. 3, Nr. 4.
2.* Przyczynek do histologji endostylu żachw. (Contribution à l'histologie de l'endostyle des Ascidies). Tamże, t. 3.
3.* Sur les constituants cytoplasmiques (appareil de Golgi, vacuome et chondriome) dans l'épithélium du tube digestif, chez quelques Ascidies. „Comptes rendus des séances de la Soc. de Biol.", 1930, t. 104.
4.* Sur le constituants cytoplasmiques (appareil de Golgi, vacuome et chondriome) des cellules de certains organes chez quelques Ascidies. Tamże, 1930, t. 105.
5.* Sur les constituants cytoplasmiques (appareil de Golgi, vacuome et chondriome) des cellules de divers organes chez quelques Ascidies. Tamże, 1930, t. 104.

ŚWIĘTOSŁAWSKI WOJCIECH, prof. w Warszawie (53—54)

1. Dorabialska, A.: O cieple promieniowania β i γ radu. „Roczniki Chemji", 1928, t. 8.
2. Dorabialska, A.: Sur le débit de chaleur due aux rayonnements β et γ du radium. „Bull. de l'Acad. Polon. des Sciences et des Lettres", 1928.
3. Świętosławski, W.: L'appareil ébullioscopique destiné aux recherches sous les pressions élevées. „Comptes rendus des Séances de l'Acad. des Sciences", 1929, t. 188.
4. Świętosławski, W.: Metodyka badań ebuljoskopowych i tonometrycznych. „Roczniki Chemji", 1929, t. 9.
5. Świętosławski, W.: Sur une nouvelle application d'un appareil ébullioscopique différentiel. „Comptes rendus des Séances de l'Acad. des Sciences", 1929, t. 188.
6. Zmaczyński, A.: Sur une modification d'ébullioscope adapté aux mesures sous les pressions élevées. Tamże, 1929, t. 188.

SZYMKIEWICZ DEZYDERY, prof. we Lwowie (54)

Études climatologiques. XX. „Acta Soc. Botan. Pol.", 1930, t. 7, Nr 1.

TERLIKOWSKI FELIKS, prof. w Poznaniu (54—55)

Terlikowski, F. (..., Kwinichidze, M., Królikowski, L., Zacharzewski, P.): Materjały do mapy gleboznawczo-rolniczej Polski. Arkusze: Krotoszyn, Gostyń, Koźmin, Kościan, Rawicz. (Studja nad żyznością gleb. Cz. IX—XIII. „Roczniki Nauk Roln. i Leśnych", 1930, t. 23 i 24.

TOMASZEWSKI ADAM, dr. w Poznaniu (55)

1. Mowa ludu polskiego w powiecie leszczyńskim. „Ziemia Leszczyńska", 1932, zesz. 2.
2. Sprawozdanie z badań gwarowych na terenie Wielkopolski w latach 1930—1. „Sprawozd. Pol. Akad. Umiej.", 1932, t. 37, Nr 6.
3. „Swojak". „Język Polski", r. 16, Nr 4.
4. Uzupełnienia do „swojaka". Tamże, r. 17, Nr 3.

WĘGRZECKI MIECZYSŁAW w Warszawie (55)

Studja koleopterologiczne na wybrzeżu polskiem. I. Dotychczasowe wyniki badań nad chrząszczami Helu. „Fragmenta Faunistica Musei Zoologici Polonici", 1932, t. 1, Nr 16.

http://rcin.org.pl

WICHERT FRANCISZEK, dr. w Warszawie (55—56)

1. O psychozach objawowych wywołanych przewlekłem zapaleniem opon pochodzenia prawdopodobnie gruźliczego. „Rocznik Psychjatryczny", 1929, zesz. 11.
2. Z histopatologji padaczki. Tamże, 1929. zesz. 10.
3. Zmiany anatomiczne w przypadku Parkinsonowskiej postaci porażenia postępującego, leczonego zimnicą, z niezwykłem zwyrodnieniem gleju w istocie białej płatu skroniowego lewego. „Neurologja Polska", 1929, t. 12, zesz. 3.
4.* Wichert, F. (... i Dreszer, R.): Histopatologja ośrodkowego układu nerwowego w alkoholizmie. „Rocznik Psychjatryczny", 1931.

WODZICZKO ADAM, prof. w Poznaniu (56)

Ochrona przyrody w Bośni i Hercegowinie. „Ochrona Przyrody", 1929, r. 9.

WOJCIECHOWSKI ZYGMUNT, prof. w Poznaniu (56—57)

Ze slawistyki i badań nad wschodem niemieckim w Niemczech. II. „Roczniki Historyczne", 1931, r. 7.

WOŁOSZYŃSKA JADWIGA, dr., w Krakowie (57)

1. Beitrag zur Kenntnis des Phytoplanktons tropischer Seen. „Archiwum Hydrobiologji i Rybactwa", 1930, t. 5, Nr 1—2.
2. Brózdnice torfowiska „Kopytowiec" pod Poturzycą koło Sokala. „Acta Soc. Botan. Polon.", 1930, t. 7, Nr 4.
3. Dinoflagellatae polskiego Bałtyku i błot nad Piaśnicą. „Archiwum Hydrobiologji i Rybactwa", 1928, t. 3, Nr 3—4.

---

http://rcin.org.pl

IV. SPIS DRUKOWANYCH PRAC STYPENDYSTÓW FUNDUSZU KULTURY NARODOWEJ

Z OKRESU 1928 — 31

(Uzupełnienie)

Spis poniższy stanowi uzupełnienie tych spisów, które zostały umieszczone w „Pierwszem Sprawozdaniu Funduszu Kultury Narodowej" przy poszczególnych grupach stypendystów. Zasady układu są te same: zarówno podział na poszczególne grupy nauk, jak i kolejność tych grup, pozostały bez zmiany.

Materjału do sporządzenia tego spisu dostarczyły: 1) egzemplarze prac, nadesłane przez stypendystów do dnia 31.XII.1932 r.; 2) informacje, zawarte w odpowiedziach b. stypendystów z lat 1928—31 na rozesłaną do nich ankietę (por. wyżej str. 15). Te pozycje, które zostały tu wprowadzone na podstawie jedynie informacyj z ankiety, nie zaś nadesłanych druków, zaopatrzono znakiem *. Za ścisłość, dokładność i kompletność danych bibljograficznych przy tych pozycjach odpowiadają, rzecz prosta, b. stypendyści.

Do spisu niniejszego nie włączono prac, drukowanych w dziennikach i tygodnikach, recenzyj oraz krótkich komunikatów lub streszczeń prac obszerniejszych. Zasadę tę zresztą można było przeprowadzić konsekwentnie tylko w stosunku do tych prac, których egzemplarze zostały do Zarządu Funduszu Kultury Narodowej nadesłane.

Spis ten zawiera 281 pozycyj, co łącznie z 302 pracami, wymienionemi w poprzedniem sprawozdaniu, wynosi 583.

Stwierdzić trzeba, że i w obecnym spisie są jeszcze napewno braki, wywołane choćby tem np., że, jak wiemy, na wspomnianą powyżej ankietę odpowiedziało zaledwie 56% b. stypendystów. To też w następnem sprawozdaniu Funduszu Kultury Narodowej ukażą się dalsze uzupełnienia tego spisu prac; obejmą one prace, nadesłane od dnia 1.I.1933 r.

http://rcin.org.pl

1. MATEMATYKA

1. Gołąb, S. (... und Härlen, H.): Minkowskische Geometrie. I u. II .„Monatsheften für Mathematik und Physik", 1931, t. 38, zesz. 2.
2. Poprougénko, G.: Sur l'analyticité des ensembles (A.) „Fundamenta Mathematicae", 1931, t. 18.
3. Zygmund, A.: Sur la théorie riemannienne de certains systèmes orthogonaux, II. „Prace Matem. - Fiz.", 1932, t. 39.

2. FIZYKA

1.* Blaton, J. (Rubinowicz, W. i...): Die Quadrupolstrahlung. „Ergebniss der exakten Naturwissenschaften", 1932, t. 11.
2. Blaton, J.: Über die Richtungsquantelung der Atome durch eine Lichtwelle. „Bull. de l'Acad. Pol. des Sciences et des Lettres", 1931.
3. Kapuściński, W.: Bemerkung zu der Mitteilung von Herrn Gr. Landsberg und L. Mandelstam: „Über die selektive Lichtstreuung". „Zeitschrift f. Physik," 1931, t. 73, zesz. 1 — 2.
4. Kapuściński, W.: O czasie zaniku fluorescencji pary kadmu. „Acta Physica Polonica", 1932, t. 1, zesz. 4.
5. Pasierbiński, S. J.: Nowe serje rezonansowe w parze selenu. Tamże, 1932, t. 1, zesz. 4.
6.* Rafałowski, S.: Über dauernde Veräuderungen bei der Fluoreszenz des Hämatoporphyrins. „Zeitschrift f. Physik", 1931, t. 71.

3. CHEMJA

1. Achmatowicz, O. (..., Perkin, W. H., jun., and Robinson, R.): Strychnine and Brucine. Part XV. neo-Strychnidine and its Derivatives. „Journal of the Chemical Society", 1932.
2. Achmatowicz, O. (... Clemo, G. R., Perkin, W. H., jun., and Robinson, R.): Strychnine and Brucine. Part XVI. neo-Strychnine. Tamże.
3. Achmatowicz, O. (... Perkin, W. H., jun., and Robinson, R.): Strychnine and Brucine. Part XVII. neo-Brucine and neo-Brucidine. Tamże.
4. Achmatowicz, O.: Studies on the Structure of Strychnine and Brucine. „University of Oxford Committee for Advanced Studies Abstracts of Dissertations for the Degree of Doctor of Philosophy", 1931, t. 4. (1930 — 1931).
5. Bartoszewicz, E.: Contribution à l'étude de la chaleur de vaporisation des alcools gras à l'aide du microcalorimètre adiabatique. „Bull. de l'Acad. Polon. des Sciences et des Lettres", 1931.
6. Bylewski, T.: Zastosowanie termometru elektrycznego o układzie oporów skrzyżowanych do badań ebuljoskopowych i tonometrycznych. „Roczniki Chemji", 1931, t. 11.
7. Ettinger, J.: Krzywa topnienia mieszanin azotynu sodu i azotynu potasu. Tamże, 1932, t. 12.
8. Józefowicz, E.: Kinetyka reakcji odwracalnej pomiędzy kwasem arsenawym i jodem. Przyczynek do poznania kinetyki reakcyj odwracalnych. Tamże, 1932, t. 12.
9. Józefowicz, E.: Kinetyka reakcji pomiędzy kwasem arsenawym i jodem. II. Wpływ soli obojętnych na szybkość reakcji i stan równowagi. Tamże, 1932, t. 12.
10. Józefowicz, E.(Bjerrum, N. und...): Studien über Ionenverteilungskoeffizienten. II. Löslichkeiten von Tetraäthylsilan und Tetraäthylammoniumhalogeniden in verschiedenen Lösungsmitteln. „Zeitschrift f. Physikalische Chemie", 1932, t. 159, zesz. 2/3.
11. Kemula, W. (..., Mrazek, St., Tołłoczko, St.): Działanie promieni ultrafioletowych na etan. „Chemicke Listy", r. 26, Nr 20.
12. Małachowski, R.: Über das Gleichgewicht in wäszrigen Lösungen der Akonitsäure. „Bull. de l'Acad. Pol. des Sciences et des Lettres", 1931.

http://rcin.org.pl

13. Nowakowski, A. (Trillat, J. - J. et ...): Nouvelles recherches sur la formation de pellicules minces de substances organiques et les phénomènes d'orientation qui les accompagnent. „Annales de Physique", 1931, X-e série, t. 15.
14. Nowakowski, A. (Boratyński, K. et ...): Recherches, au moyen des rayons X, sur les modifications de l'anhydride phosphorique. „Comptes rendus des séances de l'Acad. des Sciences", 1932, t. 194.
15. Rytlówna, J. (Iwanowski, W. i Turski, S. przy współudziale..., Bojanowskiego, J., Ceglińskiego, Z., Eljasza, S., Nikołowa, Ch. i Wojcieszaka, P.): Trójchlorofenole i ich zastosowanie w technice. „Przemysł Chemiczny", 1932, zesz. 10.

4. NAUKI GEOLOGICZNE

1. Chrobak, L.: Die „zurückreflektierten" Laue - Interferenzbilder. „Zeitschr. f. Kristallographie" (A), 1932, t. 82, zesz. 5/6.
2.* Gaweł, A.: Granite aus den Krosnoschichten in der Umgebung von Sanok. „Bull. de l'Acad. Pol. des Sciences et des Lettres", 1931.
3.* Gaweł A.: Granofiry i porfiry egzotyczne z fliszu karpackiego okolic Sanoka. „Sprawozd. Pol. Akad. Umiej.", t. 36.
4.* Jurek, M. (Kreutz, St. i ...): O opadzie pyłu w Polsce w roku 1928. „Rocznik Pol. Tow. Geol.", 1928.
5.* Jurek, M. (Kreutz, St. i...): Analizy barytu. „Księga Pamiątkowa XIII Zjazdu Lekarzy i Przyrodników Polskich w Wilnie".
6.* Jurek, M. (Kreutz, St. i ...): Analizy Gabra. Tamże.
7.* Kozik, S.: Das Diamminzinkbromid. Kristallogr. Studium. „Bull. de l'Acad. Pol. des Sciences et des Lettres", 1932.
8.* Łaszkiewicz, A.: Morfologja cerusytów polskich. „Archiwum Miner.", 1931.
9.* Morawiecki, A.: Fosforyty północne Polski. „Sprawozd. z Pos. Tow. Nauk. Warsz." Wydz. III, t. 23.
10.* Morawiecki, A.: Fosforyty z okolic Gdyni. „Wszechświat", 1930, Nr. 7.
11.* Morawiecki, A.: Sprawozdanie z badań fosforytonośnych pokładów z pd.-wschodniej części pow. Horodeńskiego. „Sprawozd. z Pos. Nauk. Państw. Instyt. Geolog.," 1931, Nr 30.
12.* Morawiecki, A.: Warstwy fosforytonośne okolic Mielnicy i Ujścia Biskupiego nad Dniestrem. Tamże, 1931, Nr 30.
13.* Morawiecki, A.: Wiercenie w Miłowaniu. Tamże, 1931, Nr 30.
14.* Różycki, S. Z. (Lewiński, J. i ...): Dwa profile geologiczne przez Warszawę. „Sprawozd. z Pos. Tow. Nauk. Warsz." Wydz. III, 1929, t. 22.
15.* Różycki, S. Z.: Interglacjał Żoliborski. Tamże, 1929, t. 22.
16. Sujkowski, Z.: The influence of the Desert on the Deposits in the Red Sea. „Geological Magazine", 1932, t. 69., Nr 817.
17. Sujkowski, Z.: Radjolaryty Polskich Karpat Wschodnich i ich porównanie z radjolarytami tatrzańskiemi. Studjum petrograficzne. „Sprawozd. Pol. Instyt. Geolog.," 1932, t. 7, zesz. 1.
18. Sujkowski, Z.: Wpływ pustyni na osady morza Czerwonego. „Sprawozd. z Pos. Tow. Nauk. Warsz." Wydz. III, 1931, r. 24.

5. GEOGRAFJA

1.* Galon, R.: Wpływ podłoża przeddyluwjalnego na ukształtowanie niżu polskiego i niemieckiego. „Pamiętnik Zjazdu Słow. Geogr. i Etnogr. w Belgradzie w 1929 r.," 1932.
2.* Galon, R.: Z morfologji środkowej Szwecji. „Czasopismo Geograficzne", 1932.
3.* Gotkiewicz, M.: Predyluwjalny poziom skoruszyński na Orawie. „Przegląd Geograficzny", 1931, t. 11.
4.* Leszczycki, S.: Badania klimatyczne w Tatrach. „Wiadomości Geograficzne", 1929, t. 7., Nr 3, 5 i 8.
5.* Leszczycki, S.: Badania nad opadami Tatr Wysokich. „Wiadomości Meteor.-Hydr.", Nr 9.
6.* Leszczycki, S.: Komunikacja autobusowa w województwie krakowskiem. 1930.

http://rcin.org.pl

7.* Leszczycki, S.: Współczesny stan badań niwalnych w Polsce. „Wiadomości Geograficzne", 1931, Nr 3.

8.* Winid, W.: The Distribution of Urban Settlements of over 10000 Inhabitants in the United States in 1930.

6. NAUKI BIOLOGICZNE

1.* Bieda, F.: O kilku numulinach z Karpat czechosłowackich. „Věstnik státu ústavu Čsl. Rep.", 1931, 7, cz. 1.

2.* Grodziński, Z.: Bemerkungen über das Lymphgefässsystem der Myxine glutinosa. „Bull. de l'Acad. Polon. des Sciences et des Lettres", 1931.

3.* Grodziński, Z.: Sur les vaisseaux sanguins de l'intestin chez les Cyclostomes. „Comptes rendus de l'Association des Anatomistes", 1932.

4. Jarocki, J.: Mycetozoa from the Czarnohora Mountains in the Polish Eastern Carpathians. „Bull. de l'Acad. Polon. des Sciences et des Lettres", 1931.

5. Jarocki, J. (... und Demianowicz, A.): Über das Vorkommen des ponto-kaspischen Amphipoden *Chaetogammarus tenellus* (G. O. Sars) in der Wisła (Weichsel). Tamże, 1931.

6.* Jarocki, J. (... und Raabe, Z.): Über drei neue Infusorien - Genera der Familie Hypocomidae (Ciliata Thigmotricha), Parasiten in Süsswassermuscheln. Tamże, 1932.

7.* Macko, S.: Badania nad geograficznem rozmieszczeniem i biologją azalji pontyjskiej w Polsce. Rozprawy Wydz. Matem.-Przyrod. Pol. Akad. Umiej., 1929, t. 69, Dz. B., Nr 4.

8.* Macko, S.: Krótki przegląd kierunków i metod badań analityczno-pyłkowych. „Wszechświat", 1931, Nr 4.

9.* Macko, S.: W sprawie ochrony azalji pontyjskiej na Wołyniu. „Rocznik Pol. Tow. Dendrologicznego", 1928, t. 2.

10.* Motyka, J.: Materjały do flory porostów Śląska. Wyd. Muzeum Śląskiego w Katowicach.

11. Pawłowski, B. (Braun-Blanquet, J. et ..): L'eau et l'air du sol dans l'association à Deschampsia media et Brunella hyssopifolia (Contribution à l'étude physique des sols méditerranées). „Revue de Botanique appliquée et d'Agriculture tropicale", 1931, t. 11, Nr 119, 120.

12. Piech, K.: Flora warstw międzylodowcowych okolic Szczercowa, Dzbanek Kościuszkowskich i niektórych innych miejscowości w dorzeczu środkowej Warty. „Rocznik Pol. Tow. Geologicznego", t. 6.

13. Piech, K.: Das Interglazial von Szczerców (östlich v. Wieluń—Wojewodschaft Łódź). Tamże, 1932, t. 8, zesz. 2.

14.* Różkowska, M.: Korale mioceńskie Polski. Tamże, 1932.

15.* Rzóska, J.: Charakterystyka limnologiczna jeziora Wielkiego Kierskiego. Tow. Przyj. Nauk w Poznaniu, 1932.

16.* Rzóska, J.: Einige Bemerkungen über die quantitative Erfassung der Litoralfauna. „Verhandl. V Intern. Limnologen Kongresses", 1931.

17.* Rzóska, J.: Limnologja i zakres jej badań. „Przyroda i Technika", 1929, r. 8.

18.* Rzóska, J.: Nowa stacja biologiczna Aneboda (Szwecja). „Archiwum Hydrobiologji i Rybactwa", 1928, t. 3.

19.* Sulma, T.: Kosodrzewina i jej zespoły w Gorganach.

20.* Teleżyński, H.: Cykl przemian struktury chromosomów somatycznych u *Haemanthus Katharinae* Back. „Sprawozd. z Pos. Tow. Nauk. Warsz." Wydz. IV, 1930, r. 23.

21. Teleżyński, H.: Cycle évolutif du chromosome somatique. II. Observations sur le matériel fixé (racines d'*Haemanthus Katharinae* Back). „Acta Soc. Botanic. Pol.", 1931, t. 8, Nr. 3/4.

22.* Zabłocki, J. (... i Żurowski, J.): Znalezienie zapasów Lithospermum w dwu stanowiskach kultury małopolskiej. Pol. Akad. Umiej., 1932. Materjały Prehistoryczne, t. 1.

http://rcin.org.pl

23. Zaćwilichowski, J.: Über die Innervierung und die Sinnesorgane der Flügel von Insekten. II Teil. „Bull. de l'Acad. Pol. des Sciences et des Lettres", 1931.
24. Zaćwilichowski, J.: Über die Innervierung und die Sinnesorgane der Flügel der Insekten. III Teil. Tamże, 1932.
25.* Zaćwilichowski, J.: Unerwienie skrzydeł owadów, cz. I. Rozprawy Wydz. Matem.-Przyrodn. Pol. Akad. Umiej., 1930.
26.* Zaćwilichowski, J.: Ważki z Nowego Targu. „Sprawozd. Kom. Fizjogr. Pol. Akad. Umiej.", t. 66.

7. NAUKI ANTROPOLOGICZNE Z PREHISTORJĄ I ETNOGRAFJĄ

1.* Ćwirko-Godycki, M.: Pigmentation et caractères descriptifs du visage chez les enfants de Mögeltöndern (Danemark). „Rev. Anthr.", 1930, t. 41, zesz. 7—9.
2.* Ćwirko-Godycki, M. (...et Kossovitch, N.): Recherches anthropologiques et sérologiques sur les cancéreux. Inst. Intern. d'Anthrop., 1930.
3.* Ćwirko-Godycki, M.: Les Slaves méridionaux. Etude de certaines caractéristiques anthropologiques. „Rev. Anthrop.", 1931, t. 41.
4.* Delekta, J.: Grodzisko wczesnohistoryczne w Rogoźnie, wojew. poznańsk. „Z otchłani wieków".
5. Falkowski, J.: Narzędzia rolnicze typu rylcowego. Studjum paleoetnologiczne. Archiwum Tow. Nauk. we Lwowie. Dz. II, 1931, t. 8, zesz. 2.
6.* Falkowski, J.: Notatki etnograficzne z Polesia. „Wiadomości Ludoznawcze".
7. Henzel, T.: The Anthropological Analysis of Bushman Skulls. „Anthropologie", 1932, 10.
8.* Jamka, R.: Przedhistoryczne osiedla na terenie Krakowa. „Wiadomości Numizmatyczno-Archeologiczne", t. 13.
9.* Jażdżewski, K.: Zusammenfassender Überblick über die Trichterbecherkultur. „Praehistorische Zeitschrift", 1932.
10. Klimek, S.: Carta antropologica sintetica dell' Etiopia e del Sudan. „Archivio per l'Antropologia e la Etnologia", 1932, t. 60—61 (1930—31).
11.* Klimek, S.: Contribution à la systématique de la race jaune. „L'Anthropologie", t. 40.
12. Klimek, S.: Terytorja antropologiczne. Prace Geograficzne, 1932, zesz. 15.
13.* Klimaszewska, J.: „Niedziela Palmowa". Opracowanie na podstawie odpowiedzi na kwestjonarjusz wielkanocny. 1931.
14. Zawistowicz, K.: Momenty zaduszkowe w obrzędowości Świąt Bożego Narodzenia. „Wiedza i Życie", 1931, Nr 12.
15. Zawistowicz, K.: Z wędrówki po krajach pirenejskich (Wrażenia i spostrzeżenia z wycieczki Institut d'Ethnologie de la Sorbonne). Tamże, 1931, Nr 7.

8. NAUKI FILOLOGICZNE I HISTORJA LITERATURY

1. Arcimowicz, W.: Antoni Marcinkowski jako krytyk literacki. „Księga Pamiątkowa Koła Polonistów Słuch. U. S. B. w Wilnie", 1932.
2. Arcimowicz, W. (wyd.): Norwid o idei reprezentacji. Nieznany list poety. „Ruch Literacki", 1931, listopad.
3. Arcimowicz, W.: Prawdy Cyprjana Norwida. „Przegląd Powszechny", 1932, t. 193, styczeń — luty.
4. Batowski, H.: Kilka słów o potrzebie, zadaniach i organizacji Instytutu Słowiańskiego w Polsce. „Nauka Polska", 1932, t. 15.
5. Batowski, H.: Njegoš, Petar Petrović: Górski wieniec. Przełożył, wstępem i komentarzem opatrzył Henryk Batowski. Bibljoteka Jugosłowiańska, 1932, t. 3.
6.* Birkenmajer, J.: Kwity Sienkiewiczowskie. „Ruch Literacki", r. 4.
7.* Birkenmajer, J.: Listy Sienkiewicza. Tamże, r. 5.
8.* Birkenmajer, J.: Listy Sienkiewicza do Gawalewicza. Tamże, r. 5.
9.* Birkenmajer, J.: Neapol o zachodzie słońca. „Kwartalnik Klasyczny", t. 5.
10.* Birkenmajer, J.: Powieść Sienkiewicza o Juljanie Apostacie. „Ruch Literacki", r. 4.

http://rcin.org.pl

11.* Birkenmajer, J.: Sienkiewicziana. Tamże, r. 6.
12.* Birkenmajer, J.: Stan badań nad Sienkiewiczem. „Przegląd Humanistyczny".
13.* Birkenmajer, J.: Les traductions polonaises de Virgile. „Eos", t. 33.[1]
14.* Brahmer, M.: Problem Renesansu we Włoszech współczesnych. Bibljoteka „Przeglądu Współczesnego", 1931, t. 2.
15. Chodaczek, L.: De tribus Apulei Metamorphoseon crucibus e notis antiquis ortis. „Eos", 1930/31, t. 33.
16. Chodaczek, L.: Petronianum (C. 102). Tamże, 1930/31, t. 33.
17. Dihm, J.: Nieznana powieść J. U. Niemcewicza z czasów Królestwa Kongresowego. „Pamiętnik Literacki", 1932, zesz. 2.
18. Dihm, J.: Trzeci Maj. 1932.
19.* Kolbuszewski, S.: 40 i 4 czy 44. „Ruch Literacki", 1930, luty.
20.* Kolbuszewski, S.: „Boży lew" u Wyspiańskiego. Tamże, 1930, marzec.
21.* Kolbuszewski, S.: Scribe — Balzac — Słowacki. Tamże, 1929, marzec.
22.* Kolbuszewski, S.: Z dziejów idei wolności w polskiej poezji romantycznej. „Pamiętnik Literacki", 1932, zesz. 2.
23.* Latawiec, Cz.: „Dziady" Adama Mickiewicza — nowe oświetlenie problemów. 1930.
24.* Latawiec, Cz.: Walka o duszę narodu polskiego w twórczości Stanisława Wyspiańskiego.
25.* Lewicki, T.: Eine unbekannte arabische Überlieferung der Vernichtung Sadrata's. „Rocznik Orjentalistyczny".
26.* Mikulski, T.: Dzieje jednego sonetu. Chróściński, Lubomirski czy Hadziewicz? „Ruch Literacki", r. 4, Nr 4.
27.* Mikulski, T.: Na marginesie „Pirama i Tyzby" Lubomirskiego. Tamże, r. 4, Nr 4.
28.* Mikulski, T.: Napisy na drzewach. „Ziemia", 1928, Nr 18 i 21.
29.* Mikulski, T.: O rodowód Sienkiewiczowskiej Ligji. „Ruch Literacki", 1928, Nr 9 i 1929, Nr 2.
30.* Mikulski, T.: Wejher na murach Zamościa (Wśród źródeł „Ogniem i Mieczem" H. Sienkiewicza). „Księga Pamiątkowa Akad. Koła Pomorskiego przy Uniw. Pozn.", 1929.
31.* Parnowski, T.: Znaleziona tragedja Andrzeja Brodzińskiego p. t.: „Ludgarda". „Ruch Literacki", 1930, Nr. 2.
32. Piotrowiczowa z Wokulskich, J.: Michał Czajkowski jako powieściopisarz. Rozprawy i Materjały Wydz. I Tow. Przyj. Nauk w Wilnie, 1932, t. 3, zesz. 3.
33.* Safarewicz, J.: Densere:densare dans Virgile. „Księga Wergiljuszowa", 1930.
34.* Safarewicz, J.: Deux notes sur le parfait latin. „Eos", t. 33.
35.* Safarewicz, J.: Le Rhotacisme latin. Rozprawy i Materjały Wydz. I Tow. Przyj. Nauk w Wilnie, 1932, t. 4, zesz. 1.
36.* Safarewicz, J.: Stanowisko Wergiljusza w historji języka łacińskiego. „Księga Wergiljuszowa", 1930.
37. Strzelecki, W.: Prudentiana. „Eos", 1930/31, t. 33.
38. Strzelecki, W.: Quaestiones Verrianae. Prace Tow. Nauk. Warsz. Wydz. I, 1932, Nr 13.
39.* Suchodolski, B.: Doba współczesna. „Pamiętnik Warszawski", 1929, zesz. 3.
40.* Suchodolski, B.: Opieka nad nauką w Niemczech. „Nauka Polska", 1929, t. 11.
41. Szweykowski, Z.: Pierwszy etap walki o naturalizm w Polsce. (Przedmowa do „Pism krytycznych wybranych" Antoniego Sygietyńskiego). 1932.

9. HISTORJA

1. Czapliński, W.: Ostatni hołd pruski. „Księga Pamiątkowa ku czci Wacława Sobieskiego", 1932.
2. Czort, T.: Plan miasta Krakowa z lat 1788—1792, jako dodatek do „Mapy Województwa Krakowskiego z doby Sejmu Czteroletniego (1788—1792). Prace Komisji Atlasu Histor. Polski, 1930.

[1] Prócz tego szereg przekładów oraz liczne artykuły i recenzje w „Filomacie", „Gazecie Literackiej", „Myśli Narodowej" i w dziennikach.

http://rcin.org.pl

3.* Dobrzański, J.: Szkolnictwo średnie w byłej Galicji w latach 1772—1806. 1929.
4.* Dutkiewicz, J.: Nauczanie historji w Anglji. „Oświata i Wychowanie", 1931.
5. Gilewicz, A.: Przyjęcia do prawa miejskiego we Lwowie w latach 1405—1604. „Studja z historji społ. i gospod. poświęcone prof. Fr. Bujakowi", 1931.
6. Górka, O.: Białogród i Kilja, a wyprawa r. 1497. „Sprawozd. z Pos. Tow. Nauk. Warsz." Wydz. II, 1932, r. 25.
7.* Herbst, S.: Kampanja letnia 1601. „Przegląd Historyczno-Wojskowy", 1931, t. 4, zesz. 2.
8.* Herbst, S.: Z organizacji i popierania nauki w Skandynawji. „Nauka Polska", 1932, t. 16.
9.* Hoszowski, S.: Ceny we Lwowie w XVI i XVII wieku. Badania z dziejów społecznych i gospodarczych, 1928, Nr 4.
10.* Hoszowski, S.: Historyczne badania cen. „Roczniki dziejów społ. i gospod.", 1931, t. 1.
11. Koczy, L.: Misja św. Brunona wśród Suigjów. „Roczniki Misjologiczne", 1932/3.
12.* Michałowski, K.: Les hermes du Gymnase de Délos. „Bull. de Corr. Hell.", 1930, t. 54.
13.* Michałowski, K.: Les portraits gréco-romains de Délos. „Bull. de l'Acad. Polon. des Sciences et des Lettres", 1930. — Toż samo po polsku w „Sprawozd. z Pos. Pol. Akad. Umiej.", 1930.
14.* Michałowski, K.: Les portraits hellenistiques et romains. Exploration Archéologique de Délos. École Française d'Athènes, 1932.
15.* Olszamowska-Skowrońska, Z.: U źródeł rusyfikacji Kościoła rzymsko-katolickiego na Litwie po powstaniu 1863 r. „Przegląd Powszechny", 1931, kwiecień - czerwiec.
16. Osieczkowska, C.: Les peintures byzantines de Lublin. „Byzantion", 1932, t. 7, zesz. 1.
17.* Pajewski, J.: Stosunki polsko-węgierskie i niebezpieczeństwo tureckie w latach 1516—1526. Rozpr. Tow. Nauk. Warsz., 1930, t. 9, zesz. 3.
18.* Pajewski, J.: Węgierska polityka Polski w połowie XVI w. (1540—1571). Pol. Akad. Umiej., 1932.
19. Pazyra, S.: Ludność Lwowa w pierwszej ćwierci XX wieku. „Studja z historji społ. i gospod. poświęcone prof. Fr. Bujakowi", 1931.
20. Tomkiewicz, W.: Jeremi Wiśniowiecki. „Sprawozd. z Pos. Tow. Nauk. Warsz." Wydz. II, 1930, r. 23.
21. Warężak, J.: Mons Pietatis w Łowiczu. „Studja z historji społ. i gospod. poświęcone prof. Fr. Bujakowi", 1931.
22.* Warężak, J.: Państwowe Archiwum Agrarne w Pradze w Czechosłowacji.
23.* Warężak, J.: Polska polityka handlowo-celna względem Śląska i Wrocławia w XVI wieku.
24.* Willaume, J.: Misja polityczna Morskiego w 1812 r.
25.* Wodziński, A. M.: Gdańsk za czasów Stanisława Leszczyńskiego (1704—1709, 1733/34).

10. NAUKI SPOŁECZNE I PRAWNE

1. Grodek, A.: Puścizna rękopiśmienna Piotra Maleszewskiego. „Roczniki Dziejów Społ. i Gospod.", 1932—1933, t. 2.
2.* Lange, O.: Die allgemeine Interdependenz der Wirtschaftsgrönen und die Isolierungsmethode. „Zeitschrift f. Nationalökonomie".
3.* Lange, O.: Die Preisdispersion als Mittel zur statistischen Messung wirtschaftlicher Gleichgewichsstörungen. 1932.
4.* Lange, O.: Statystyczne badanie konjunktury gospodarczej. „Czasopismo Prawnicze i Ekonomiczne", 1932.
5. Mrozowska, J.: Zagłębie Saary i jego ciążenie gospodarcze. 1931.
6. Olechnowicz, B.: Przestępstwo prasowe. 1932.
7.* Rybicki, P.: Probleme einer soziologischen Untersuchung der Sitte. „Kölner Vierteljahrshefte für Soziologie", 1931, t. 9.
8.* Rychliński, S.: Badania monograficzno-opisowe życia robotniczego w Polsce. „Statystyka Pracy", 1931.

http://rcin.org.pl

9.* Rychliński, S.: Gospodarcze oblicze przeludnienia. „Droga", 1931.
10.* Szczurkiewicz, T.: Psychologja iluzyj. „Przewodnik Społeczny", 1931, marzec.
11.* Szczurkiewicz, T.: Szkice z pogranicza psychologji i socjologji. Tamże, 1932, czerwiec.
12. Świda, W.: Przestępca zawodowy. 1932.
13.* Wiśniewski, J.: Extension of Fisher's formula number 353 to three or more variables. „Journal of the Amer. Statistical Association", 1931, marzec.
14.* Wiśniewski, J.: Przyczynek do badań sezonowości w przemyśle budowlanym. „Konjunktura Gospodarcza", 1930, Nr 1.
15.* Wiśniewski, J.: Wahania zatrudnienia w przemyśle budowlanym etc. Tamże, 1931, Nr 5.
16. Żurowski, S.: Finanse Francji w latach 1913—1928. Wyd. Tow. Ekonom. w Krakowie, 1932, t. 52.

11. NAUKI FILOZOFICZNE I PSYCHOLOGJA

1. Chmaj, L.: Teorja „zmysłu wewnętrznego" w filozofji Maine de Birana. „Przegląd Filozoficzny", 1932, r. 35, zesz. 1—2.
2.* Dąmbska, I.: „Koło Wiedeńskie". Założenia epistemologiczne Koła i niektóre ich konsekwencje. „Przegląd Współczesny", 1932, wrzesień.
3.* Gołembski, W. M.: Krytyka reizmu. „Kwartalnik Filozoficzny", 1929.
4. Kadlerówna, A.: Kursy psychologji w polskich kolegjach jezuickich w XVII i XVIII wieku. „Sprawozd. z Pos. Tow. Nauk. Warsz." Wydz. II, 1931, r. 24.
5. Łubieński, Z.: Znaczenie pojęcia umowy w systemie filozoficznym Hobbes'a. „Księga Pamiątkowa Pol. Tow. Filozoficznego we Lwowie", 1931.
6.* Ossowski, S.: Życie chwilą (szkic psychologiczny). „Wiedza i życie", 1932, czerwiec.

12. NAUKI TECHNICZNE

1. Bartoszewicz, K.: Budownictwo inżynierskie na terenie miast. „Czasopismo Techniczne", 1932.
2.* Burzyński, W.: Teoretyczne podziały hipotez wytężenia. Tamże, 1929.
3.* Burzyński, W.: Über die Anstrengungshypothesen. „Schweizerische Bauzeitung", 1929.
4.* Chmielowiec, A.: Kolej Nicea — Coni (odcinek francuski). „Inżynier Kolejowy", 1931.
5.* Chmielowiec, A.: Najpiękniejszy odcinek kolejowy w Europie. „Kurjer Techniczny", 1931.
6.* Chmielowiec, A.: Największy na świecie most żelbetowy. „Czasopismo Techniczne", 1930.[1]
7. Jasiewicz, Z.: Badanie metali przy pomocy promieni X. „Hutnik", r. 4, zesz. 1/2.
8. Jasiewicz, Z.: Laboratorja metaloznawcze w Stanach Zjednoczonych A. P. „Przegląd Techniczny".
9.* Kawa, J. S.: Ciepło katodowe łuku rtęciowego.
10.* Krupkowski, A.: Einfluss der Temperatur und der Gase auf die Zugfestigkeit und die Bruchdehnung des Kupfers. „III Międzynarodowy Kongres w Sztokholmie", 1930, t. 2.
11.* Krupkowski, A.: Propriétés mécaniques du cuivre. „Revue de Métallurgie", 1931 i 1932.
12. Piasecki, J.: Ześrodkowanie kierownictwa ruchem pociągów w rękach dyspozytorów ruchu z punktu widzenia technicznego i wojskowego. „Przegląd Wojskowo-Techniczny", 1931.
13. Trzebiatowski, W.: O naprężeniach wewnętrznych w metalach, poddanych zgniotowi. „Hutnik", 1932, r. 4, zesz. 5—7.

[1] Prócz tego kilkanaście artykułów w czasopismach fachowych, polskich i zagranicznych.

http://rcin.org.pl

13. NAUKI ROLNICZE

1. Chroboczek, E.: Badania nad dziedziczeniem niektórych cech u pszenicy. Rozprawy Wydz. matem.-przyr. Pol. Akad. Umiej., 1930, t. 70, Nr 3.
2. Chroboczek, E.: Premature Seedstalk Formation in Table Beets (Preliminary Report). „Proceedings of the American Society for Horticultural Science", 1931.
3. Józefowiczówna, M. (Golińska, J. i...): Studja nad szparagami *(Asparagus officinalis* L.). „Roczniki Nauk Rolniczych i Leśnych", 1931, t. 26.
4. Krzysik, F.: Dalszy rozwój szkód mrozowych w drzewostanach bukowych. „Sylwan", 1931, r. 49, zesz. 3 i 4.
5. Krzysik, F.: Kilka cyfr z zakresu zwalczania szeliniaka. Tamże, 1932, r. 50, zesz. 5.
6. Krzysik, F. (... i Orlicz, T.): Wartość opałowa drzewa bukowego. Tamże, 1932, r. 50, zesz. 6—8.
7. Ralski, E.: Łąki, polany i hale pasma Babiej Góry. Pol. Akad. Umiej. Prace Rolniczo-Leśne, 1931, Nr 4.
8. Zaleski, K. (Burkholder, W. H. and...): Varietal susceptibility of beans to an American and a European strain of Phytomonas medicaginis var. phaseolicola, and a comparison of the strains in culture. „Phytopathology", 1932, t. 22, Nr 1.
9.* Ziemięcka, J.: Nitryfikacja i żyzność gleby. Akademja Nauk Technicznych, 1930.
10. Ziemięcka, J.: Rozkład pentozanów przez mikroorganizmy gleby. Studja nad mikrobiologją gleby, cz. V. „Roczniki Nauk Rolniczych i Leśnych", 1931, t. 25.

14. MEDYCYNA, WETERYNARJA I FARMACJA

1.* Adamowicz, P.: Kruczenia samowolne żołądka w przypadkach jego zwisania. „Polskie Archiwum Medycyny Wewnętrznej", 1932, t. 10, zesz. 3.
2.* Adamowicz, P.: Leczenie choroby Basedowa energją promienistą. „Sprawozdania Zjazdu Internistów 1931 r. Pamiętnik."
3.* Adamowicz, P.: O francuskiej produkcji aparatów i urządzeń do pracowni radjologicznych. „Polski Przegląd Radjologiczny", 1930, t. 5, zesz. 3—4.
4.* Adamowicz, P.: O leczeniu raka energją promienistą. „Polska Gazeta Lekarska", 1930.
5.* Adamowicz, P.: Z kazuistyki raka oraz marskości płatowej płuc. „Polski Przegląd Radjologiczny", 1931, t. 6, zesz. 2.
6.* Dadlez, J. (... i Koskowski, W.): Action inhibitrice de la peptone, de la pepsine et de l'extrait de muscles striés sur la sécrétion des sues digestifs. „Comptes rendus des séances de la Soc. de Biol.", 1932, t. 109.
7.* Dadlez, J. (... i Koskowski, W): Les échanges gazeux dans la fièvre, provoquée par les staphylococcus aureus. Tamże, 1931, t. 109.
8.* Dadlez, J. (... i Koskowski, W.): O własnościach farmakodynamicznych i leczniczych wody siarczano-wapniowej ze źródła „Adolfa" w Lubieniu Wielkim. „Polska Gazeta Lekarska", 1932, r. 11, Nr 23 i 24.
9.* Dadlez. J. (... i Koskowski, W.): Z badań nad preparatem, otrzymanym z mięśni szkieletowych. Tamże, 1932, r. 11, Nr 27.
10. Dmochowski, A. (Levene, P. A. and...): The comparative rates of hydrolysis of adenylic, guanylic, and xanthylic acids. „Journal of Biological Chemistry", 1931, t. 93, Nr 2.
11. Dobrzaniecki, W.: L'endothéliome de la verge et l'application de l'urétrographie. „Journal d'Urologie", 1930, t. 29, Nr 4.
12. Dobrzaniecki, W.: Homotransplantation and the several blood groups. „Annals of Surgery", 1929.
13. Dobrzaniecki, W.: Influence de l'ablation des ganglions sympathiques sur l'évolution des différentes formes de greffes cutanées autoplastiques et homoplastiques. „Lyon Chirurgical", 1930, t. 27, Nr 5.
14. Dobrzaniecki, W. (Aron, M. et...): Influence de l'ablation du sympathique cervical sur le fonctionnement thyroïdien. „Comptes rendus des séances de la Soc. de Biol.", 1930, t. 104.
15. Dobrzaniecki, W. (...et Aron, M.): Influence de l'excitation du sympatique cervical sur le fonctionnement thyroïdien. Tamże, 1930, t. 104.

http://rcin.org.pl

16. Dobrzaniecki, W. (...et Michałowski, E.): Influence de la suppression de l'excrétion de la parotide sur la glycorégulation. „Lyon Chirurgical", 1931, t. 28, Nr 5.
17. Dobrzaniecki, W.: Multilocular cyst of the spleen produced by infarcts. „Annals of Surgery", 1930.
18. Dobrzaniecki, W.: Obecny stan chirurgji układu współczulnego. „Przegląd Chirurgiczny", t. 9, zesz. 1.
19. Dobrzaniecki, W.: Plastic Surgery of the Face. „Revue de Chirurgie Plastique", 1931, Nr 3.
20. Dobrzaniecki, W.: Restoration of the sub-septal portion of the nose. „Annals of Surgery", 1929.
21. Dobrzaniecki, W.: Sur les anomalies rares des oreilles et le traitement opératoire de certaines d'elles. „Annales des maladies de l'oreille, du larynx, du nez et du pharynx".
22. Dobrzaniecki, W.: La tuberculose de la symphyse pubienne et fistules ostéopathiques utéro-vésico-cutanées. „Journal d'Urologie", 1930, t. 30, Nr 2.
23.* Finik, Z.: Doświadczenia nad działaniem autogonistycznem prątka ropy błękitnej na prątek wąglika. „Rozprawy Biologiczne", 1930, t. 8.
24.* Galasińska, J.: O koronie pełnej lanej. „Przegląd Dentystyczny", 1932, zesz. 6.
23.* Galasińska J.: Przyczynek do powierzchni żującej korony czynnościowej. Tamże, 1930, zesz. 2.
26.* Galasińska, J.: Zagadnienia nowoczesnej protetyki. Tamże, 1932, zesz. 4.
27.* Gedroyć, M.: L'arrêt des phénomènes du choc provoqué par l'imprégnation des hématies d'autre groupe par les hémolyrats autogènes. „Comptes rendus des séances de la Soc. de Biol.", 1932, t. 109.
28.* Gedroyć, M.: Les certaines propriétés physiques et biologiques des agglutinines autogènes provenant des hématies et les propriétés des substances de groupes correspondantes. Tamże, 1932, t. 109.
29.* Gedroyć, M.: Les changements des groupes sanguins provoqués par l'imprégnation des hématies. Tamże, 1931, t. 107.
30.* Gedroyć, M.: Les changements des phénomènes du choc par l'imprégnation des hématies par les hémolysats autogènes. Tamże, 1931, t. 107.
31.* Gedroyć, M.: Les phénomènes du choc en relation avec le changement de groupe sanguin par l'imprégnation. Tamże, 1931, t. 107.
32.* Gedroyć, M.: Présence, dans le sérum de la mère et de l'embryon, des substances inhibitrices pour les agglutinines renfermées dans les hématies. Tamże, 1932, t. 109.
33.* Gedroyć, M.: Présence des substances de groupes (agglutinogènes) autogènes dans les tissus et dans les organes de l'organisme animal inactivant ses propres agglutinines. Tamże, 1932, t. 109.
34.* Gedroyć, M.: Wstrzymanie, względnie zmiana objawów wstrząsowych, wywołanych przez impregnację krwinek grupowo obcych autogenicznym hemolizatem. „Polska Gazeta Lekarska", 1932, Nr 10.
35.* Gedroyć, M.: Wyciągi i rozciery z tkanek zwierzęcych i ich stosunek do wazodilatyny, peptonu, histaminy oraz do zmian grupowego charakteru elementów morfotycznych krwi. „Kosmos", 1931, zesz. 3 — 4.
36.* Gedroyć, M.: Zmiana grupowego charakteru czerwonych ciałek krwi przez impregnację i jej związek ze zjawiskami wstrząsowemi. „Polska Gazeta Lekarska", 1931, Nr 36.
37. Gedroyć, M.: Zwierzęta jadowite i jady zwierzęce „Wiadomości Farmaceutyczne", 1931, Nr 4 — 7.
38. Jakimowicz, W.: Beitrag zur normalen und pathologischen Histologie des Ganglion geniculi. „Bull. de l'Acad. Polon. des Sciences et des Lettres", 1931.
39. Jankowska, H.: Contribution à l'étude des modifications biochimiques au cour des émotions. „L'Encéphale. Journal de Neurologie et de Psychiatrie", 1931, t. 26, Nr. 3.
40. Jankowska, H.: Grundumsatzstörungen unter dem Einfluss von Affekten beim manisch-depressiven Irresein. „Zeitschrift f. die gesamte Neurologie und Psychiatrie", 1932, t. 141, zesz. 3.
41.* Jankowska, H.: (Baruk et...): Les réactions émotives dans l'hébéphrenie. „L'Encéphale", 1931.

http://rcin.org.pl

42. Jankowska, H.: (Gley, E. et...): Relation de dépendance entre la teneur du sang en calcium et l'action inhibitrice du nerf splanchnique. „Journal de Physiologie et de Pathologie générale", 1930, t. 28, Nr 4.
43. Jankowska, H.: Störungen des Säurebasengleichgewichts bei manisch-depressivem Irresein und unter Affekteinflüssen. „Zeitschrift f. die gesamte Neurologie und Psychiatrie", 1932, t. 141, zesz. 3.
44. Jędrzejowska, A.: (Arthus, A. et...): Parathyroïdectomie et vitamine D. „Comptes rendus des séances de la Soc. de Biol.", 1931, t. 107.
45. Jędrzejowska, A.: (Arthus, A. et...): Parathyroïdectomie et vitamine D. Influence sur le calcium sanguin. Tamże, 1931, t. 107.
Jędrzejowska, A. — p. Przeździecka, A.
46.* Jurkowski, A.: (... i Siniecki, W.): Badanie przetworów galenowych na drodze mikrosublimacji. „Wiadomości Farmaceutyczne", 1932.
47.* Jurkowski, A.: (... i Siniecki, W.): Forschungen über die Mikrosublimation galenischer Arzneizubereitungen. Poznańskie Tow. Przyj. Nauk, 1932.
48.* Leyko, E.: The action of ephedrine on the bloodsugar (with a note on its action on the denervated pupil of a cat). „Journal of Physiology", 1929, t. 68, Nr 3.
49.* Leyko, E.: The action of some heart tonics. „The Journal of Pharmacology and Experimental Therapeutics", 1930, t. 38, Nr 1.
50.* Leyko, E.: Działanie efedryny na poziom cukru krwi. „Polska Gazeta Lekarska", 1932, Nr 23.
51.* Leyko, E.: Działanie nasercowe nowych środków syntetycznych. Tamże, 1932, Nr. 23.
52.* Leyko, E.: (Modrakowski, J. i...): Tonus serca i działanie na niego środków farmakologicznych. „Nowiny Lekarskie", 1930, r. 42, zesz. 10.
53.* Łaguna, S. T.: Badania nad grupami serologicznemi u ludności Województwa Poznańskiego.
54.* Łaguna, S. T.: O grupach krwi i ich znaczeniu praktycznem dla różnych działów nauk lekarskich.
55.* Łaguna, S. T.: Pozorny brak receptora w grupie AB.
56.* Łaguna, S. T.: Zależność między grupami krwi a innemi cechami antropologicznemi (wzrostem, zabarwieniem tęczówek i kolorem włosów).
57.* Michalski, S.: Narkoza Pernoktonowa u psów i kotów. „Przegląd Weterynaryjny", 1930, Nr 4.
58.* Mikulski, K.: Badania psychologiczne w szkole średniej. 1930.
59.* Opalski, A. (... und Bodechtel): Gefäszbedingte Herde bei der tuberkulösen Meningitis. „Zeitschrift f. die gesamte Neurologie und Psychiatrie", 1930, t. 125.
60. Ossowski, A.: Badania nad geograficznem rozmieszczeniem naparstnicy czerwonej (*Digitalis Purpurea* L.) w Polsce. „Wiadomości Farmaceutyczne", 1931, lipiec.
61.* Ossowski, A.: O składnikach zdrewniałych błon komórkowych. „Roczniki Farmacji", 1931, t. 9.
62. Ossowski, A.: O zdrewnieniu pierwotnej błony komórek miękiszu zieleniowego liści niektórych Iglastych *(Coniferae)*. Tamże, 1931, t. 9.
63. Ossowski, A.: Porównawcze, morfologiczno-anatomiczne badania kiełków gatunków rodzajów: *Mesebryanthemum* (Dill.) L. *Lithops* N. E. Brown, *Conophytum* N. E. Brown i *innych*, wyosobnionych z rodzaju Mesebryanthemum. Tamże, 1931, t. 9.
64. Przeździecka [Jędrzejowska], A. (Lelesz, E. i...): Znaczenie egzohormonów grupy B w metabolizmie glucydów. Prace Tow. Przyj. Nauk w Wilnie, 1932, t. 7.
65.* Skowroński, W.: Wpływ środków nasennych i przeciwgorączkowych na gorączkę wywołaną przez β-tetrahydronaftylaminę. „Rozprawy Biologiczne", 1930, t. 8. To samo po niemiecku: „Arch. f. exp. Pharm. u. Pathol.", t. 146, zesz. 1—2.
66.* Skowroński, W.: Wrażenia ze studjów naukowych zagranicą. „Przegląd Weterynaryjny", 1929.
67.* Słonimski, P.: Albert Brachet (wspomnienie pośmiertne). „Folia Morphologica", 1932, t. 4.
68.* Słonimski, P.: Recherches expérimentales sur la genèse du sang chez les Amphibiens. „Archive de Biologie", 1931, t. 42.

http://rcin.org.pl

69.* Słonimski, P.: Sur la genèse des globules rouges chez les oiseaux. „Comptes rendus de l'Assoc. des Anat.", 1931.
70. Szantroch, Z.: L'histogénèse des ganglions nerveux du coeur. „Bull. de l'Acad. Polon. des Sciences et des Lettres", 1929.
71. Szantroch, Z.: Histogeneza zwojów nerwowych serca. Rozprawy Wydz. Matem. Przyrodn. Pol. Akad. Umiej., 1930, t. 69, Nr 2.
72. Wereżyński, M.: Ilość istotnej glukozy oraz ciał odtleniających (redukcyjnych) w prawidłowej krwi i surowicy ludzkiej. „Polskie Archiwum Medycyny Wewnętrznej", 1930, t. 8, zesz. 2.

15. NAUKI PEDAGOGICZNE

1.* Niesiołowski, A.: Formy i metody pracy oświatowej. Próba klasyfikacji i analizy socjologicznej.
2.* Niesiołowski, A.: Z badań nad psychologją starszej młodzieży. „Przewodnik Społeczny", 1931, Nr 1 — 3.
3.* Piotrowski, Z.: The Abilities of Man. „Psychiatric Quarterly", 1931.
4.* Piotrowski, Z.: Freudian Causation. „Proc. Ninth. Intern. Congr. Psychol.", 1930.
5.* Piotrowski, Z.: The Validity of the Two-Factor Theory of Intelligence. „Psychol. Bulletin", 1931.
6.* Wachowski, M.: Istota oświaty pozaszkolnej. „Przewodnik Społeczny", 1931.
7.* Wachowski, M.: Z badań nad samokształceniem młodzieży. 1930.

http://rcin.org.pl

V. SPIS DRUKOWANYCH PRAC STYPENDYSTÓW-LITERATÓW[1]

1.* Gałuszka Józef: Cienie orłów (zbiór poezyj).[2].
2.* Kossowski Jerzy: Śmierć w słońcu (powieść).
3. Kruszewska Felicja: Twarzą na Zachód (zbiór poezyj). 1932.
4.* Łopalewski Tadeusz: Rycerz z La Manczy. Poemat dramatyczny. 1929.
5.* Łopalewski Tadeusz: Rozmowa w drodze (nowele). 1929.
6.* Łopalewski Tadeusz: Nierozsądny kochanek (powieść). 1930.
7.* Morcinek Gustaw: Wyrąbany chodnik (powieść). 1931.
8.* Parandowski Jan: Król życia (powieść). 1930.
9. Rybicki Andrzej: Kostjum Arlekina. Dzień Dobry. Biała Sowa. Utwory dramatyczne. 1931.
10. Wagner-Newlin Tadeusz: Skarb dusz (przykłady). 1929.

---

[1] Spis ten stanowi uzupełnienie spisu, podanego w „Pierwszem Sprawozdaniu Funduszu Kultury Narodowej" na str. 121. Uwzględniono tu tylko utwory, wydane osobno i nadesłane do Zarządu Funduszu Kultury Narodowej do dnia 31. XII. 1932 r., lub wymienione w odpowiedziach b. stypendystów na ankietę.

[2] Za tom ten autor otrzymał nagrodę Związku Zawodowego Literatów Polskich w Krakowie za r. 1931.

http://rcin.org.pl

SPROSTOWANIA I ERRATA
DO „PIERWSZEGO SPRAWOZDANIA FUNDUSZU KULTURY NARODOWEJ"

Sprostowania te i errata obok poprawek, korygujących błędy drukarskie „Pierwszego Sprawozdania Funduszu Kultury Narodowej", wprowadzają szereg zmian, głównie w spisach stypendystów. Zmiany te są spowodowane przez różne przyczyny (np. przeniesienie danego stypendysty z jednego okresu budżetowego do drugiego). Różnice w przyznanych i wypłaconych sumach, jakie wskutek zmian tych wynikły, zostały uwzględnione w tablicach podanych w niniejszem sprawozdaniu: powyżej na str. 4 i niżej na str. 63 (pozycja 4). Na tem poprzestano, nie wprowadzając już dalszych poprawek w tablicach, podających liczbę stypendystów z poszczególnych działów, ani też w innych miejscach, gdzie jest mowa o stypendystach, zakładach i krajach, w których studjowali, i t. p.

Str. 29	wiersz	1	od dołu	jest:	76.232,60	powinno być:	66.132,60
„ 37	„	2	„ góry	„	13.X.29	„ „	13.X.28
„ 45	„	3	„ „	„	25.000,—	„ „	9.031,29
„ 48	„	20	„ „	„	Oszacki Antoni	„ „	Oszacki Aleksander
„ 71	„	17	„ „	„	Wareżyński Mieczysław	„ „	Wereżyński Mieczysław
„ „	„	19	„ „	„	Kemula Witold	„ „	Kemula Wiktor
„ „	„	7	„ dołu	(kolumna I)	należy wykreślić:	Klimowski Włodzimierz, mgr. fil. (K.)	
„ 75	„	6	„ „		Winid Wojciech—powinno	być:	Winid Walenty
„ 78	„	14	„ „	jest:	structrure—powinno	być:	structure
„ „	„	6	„ „	„	Rzósko Juljan	„ „	Rzóska Juljan
„ 79	„	12	„ „	„	(kolumna I)	należy wykreślić:	Kołodziejski Zygmunt, dr. fil. (Z.)
„ 82	„	4	„ góry	jest:	Delekt Jakób—	powinno być:	Delekta Jacek
„ 83	„	14	„ dołu	„	prac	„ „	prace
„ 87	po w.	21	„ góry	(kolumna I)	należy dopisać:	Chomiński Olgierd, dr. fil. (K.)	
„ „	„ w.	27	„ „	„	„ „	Kolbuszewski Stanisław, dr. fil. (Z.)	
„ „	w w.	18	„ „	(kolumna II)	„	wykreślić:	Mikulski Tadeusz, mgr. fil. (K.)
„ „	po w.	21	„ „	„ „	„	dopisać:	Steffen Wiktor, dr. fil. (Z.)
„ 92	w w.	7	„ dołu	„ „	„	wykreślić:	Kniat Marjan, dr. fil. (Z.)
„ 93	po w.	5	„ góry	„ „	„	dopisać:	Wyrostek Ludwik (K.)
„ 95	wiersz	12	„ „	jest:	Grodek Andrzej, mgr. praw —	powinno być:	Grodek Andrzej,
„ „	„	21	„ „	„ „	„ „	„ „	dypl. W. S. H.
„ 101	po w.	14	„ „	(kolumna I)	należy dopisać:	Kawa Stanisław, stud. (K.)	
„ 101	„ w.	15	„ „	„ „	„ „	Kowalczyk Leon, inż. (K.)	
„ 104	w w.	15	„ dołu	„ „	„	wykreślić:	Brudziński Tadeusz, inż. (Z.)
„ 108	po w.	6	„ góry	„ „	„	dopisać:	Grabianka Seweryn, inż. (K.)
„ 110	w w.	5	„ „	„ „	„	wykreślić:	Wachowski Marjan, dr. fil. (Z.)
„ 122	wiersz	17	„ „	jest:	Bąk Stefan —	powinno być:	Bąk Wojciech

http://rcin.org.pl

Str-	133	po w.	2	od	góry	(kolumna II) należy dopisać: Szpinalski Leopold (Z.)			
„	„	wiersz	10	„	dołu	jest: Zygmunt Stary i Barbara—powinno być: Zygmunt i Barbara			
„	135	„	6	„	góry	„	Jan Jarema — powinno być: Józef Jarema		
„	136	„	5	„	dołu	„	Cybis Stanisław — powinno być: Cybis Bolesław		
„	137	„	14	„	góry	„	Palesa Władysław—powinno być: Pałessa Wacław		
„	141	„	1	„	„	„	28.312,50 zł.	„	„ 29.012,50 zł.
„	142	„	5	„	góry	„	6.172,— zł.	„	„ 6.472,— zł.
„	„	„	9	„	„	„	44.857,94 zł.	„	„ 45.857,94. zł.

http://rcin.org.pl

SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI FUNDUSZU KULTURY NARODOWEJ W ROKU BUDŻETOWYM 1931/32.

http://rcin.org.pl

http://rcin.org.pl

WSTĘP OGÓLNY

W czwartym roku swego istnienia Fundusz Kultury Narodowej rozwijał w dalszym ciągu działalność subwencyjną, w myśl zasad, wyłożonych już w „Pierwszem Sprawozdaniu Funduszu Kultury Narodowej".

Dotacja Skarbu Państwa na rzecz Funduszu Kultury Narodowej w r. budż. 1931/32 w porównaniu z poprzednim okresem budżetowym uległa zmniejszeniu o 50% (z 2 miljonów na 1 miljon zł.). Suma ta została nieco powiększona przez kwoty, osiągnięte z innych źródeł. Ogólny stan kredytów, jakiemi Fundusz Kultury Narodowej rozporządzał w tym okresie sprawozdawczym, przedstawiał się następująco:

1. Saldo z r. budż. 1930/31	3,00 zł.
2. Kwota, wstawiona do budżetu Prezydjum Rady Ministrów na r. budż. 1931/32	1.000.000,00 zł.
3. Wpływy z rozprzedaży dzieł, na które przyznano zasiłki warunkowo - zwrotne	5.097,17 zł.
4. Zwroty niewyzyskanych kwot ze stypendjów, przyznanych i asygnowanych w latach poprzednich . .	10.223,05 zł.
5. Kwoty, uzyskane wskutek zmiany pierwotnej decyzji Komitetu Funduszu Kultury Narodowej . .	285.279,31 zł.
6. Niewyzyskana pozostałość z kwot, przeznaczonych na wydatki administracyjne	14.142,06 zł.
Razem	1.314.744,59 zł.

Na pozycję 5 powyższej tablicy złożyły się kwoty następujące:

1. Niewydana pozostałość z zasiłku, przyznanego Komitetowi Redakcyjnemu „Bibljoteki Historji Sztuki" w Krakowie	2.060,70 zł.
2. Niewydana pozostałość z zasiłku, przyznanego prof. G. Korbutowi	9.492,07 zł.
3. Niewypłacony zasiłek, przyznany K. Srokowskiemu	8.000,00 zł.
4. Pozostałość z zasiłku, zwrócona przez ś. p. Fr. Wicherta	4,04 zł.

http://rcin.org.pl

5. Pozostałość z zasiłku, zwrócona przez prof. Z. Wojciechowskiego	1.953,30 zł.
6. Zasiłek, niezużytkowany przez inż. E. Zielskiego . .	700,00 zł.
7. Kwota, wpłacona przez Min. W. R. i O. P. jako częściowy zwrot zasiłku, przyznanego na zakup t. zw. archiwum Popielów	5.000,00 zł.
8. Zasiłek, niepodjęty przez W. Berenta	32.000,00 zł.
9. Niewypłacona pozostałość z zasiłku, przyznanego na wydawanie czasopisma „Plastyka"	15.000,00 zł.
10. Niezużytkowana kwota, przeznaczona na zakup zbioru dzieł malarskich i listów Stan. Wyspiańskiego	50.000,00 zł.
11. Niewydana pozostałość z kwoty, przeznaczonej na zakup zbioru dzieł Stan. Noakowskiego	46.069,20 zł.
12. Niewypłacona pozostałość z kwoty, przeznaczonej na zakup zbioru odlewów gipsowych do przyszłej gliptoteki polskiej	100.000,00 zł.
13. Zasiłek, niepodjęty przez ś. p. W. Szymanowskiego	15.000,00 zł.
Razem	285.279,31 zł.

Ogólne zebranie wydatków Funduszu Kultury Narodowej w okresie sprawozdawczym wygląda następująco:

na	przyznano	wypłacono
popieranie nauki	729.090,00 zł.	722.661,66 zł.[2]
„ sztuki	346.253,50 zł.	334.315,65 zł.[2]
administrację	44.142,06 zł.[1]	33.770,72 zł.[3]
Razem	1.119.485,56 zł.	1.090.748,03 zł.

Liczba zasilonych osób i instytucyj (wraz ze stypendystami) wyniosła: w dziale nauki — 215, w dziale sztuki — 165. W porównaniu z poprzednim okresem sprawozdawczym przedstawia się to następująco:

W latach budżetowych 1928/31 przeciętnie rocznie			W roku budżetowym 1931/32		
Nauka:	zasiłków	43	Nauka:	zasiłków	87
„	stypendjów	190	„	stypendjów	134
Sztuka:	zasiłków	14	Sztuka:	zasiłków	68
„	stypendjów	62	„	stypendjów	97

[1] W tem zł. 14.142,06 z poprzedniego roku budżetowego.
[2] Do dnia 31.XII. 1932 r.
[3] Do dnia 31.III. 1932 r., t. j. w ciągu roku budżetowego.

http://rcin.org.pl

A więc pomimo tak znacznego zmniejszenia kredytów liczba przyznanych zasiłków i stypendjów (z wyjątkiem stypendjów badawczych) wzrosła w sposób bardzo widoczny. Odbyło się to, oczywiście, kosztem zmniejszenia ich wysokości.

Taki stan rzeczy jest wynikiem ogólnej sytuacji gospodarczej kraju. Wobec krytycznego położenia materjalnego, w jakiem znalazła się nauka i sztuka polska, trzeba było dążyć do rozciągnięcia akcji subwencyjnej na możliwie największą liczbę osób i instytucyj. Zamiast myśleć wyłącznie o planowem tworzeniu nowych placówek pracy naukowej i artystycznej, należało przedewszystkiem umożliwić choćby tylko przetrwanie obecnego ciężkiego okresu instytucjom już istniejącym, wydawnictwom już zaczętym, lub mającym wieloletnie tradycje, badaczom i artystom, którym brak środków materjalnych uniemożliwiał twórczą pracę. Podtrzymanie tych instytucyj, wydawnictw czy osób stawało się w obecnej sytuacji najważniejszym i najpilniejszym postulatem z punktu widzenia potrzeb kultury narodowej.

Na zmniejszenie sum, które mogły być przeznaczane na rozpoczynanie nowych prac lub na tworzenie nowych placówek badawczych czy artystycznych, wpływało także i to, że z każdym rokiem działalności Funduszu Kultury Narodowej wzrastają jego zobowiązania wobec różnych przedsięwzięć naukowych i artystycznych, już dzięki zasiłkom Funduszu Kultury Narodowej rozpoczętych, które trzeba doprowadzić do końca lub umożliwić im dalsze trwanie.

Obok działalności subwencyjnej Zarząd Funduszu Kultury Narodowej prowadził prace nad gromadzeniem materjałów do poznania potrzeb nauki i sztuki polskiej oraz niezbędnych świadczeń obu tych dziedzin twórczości na rzecz Państwa. W związku z ogłoszonemi w „Pierwszem Sprawozdaniu Funduszu Kultury Narodowej" (str. 167—226) odpowiedziami ministrów na ankietę w sprawie świadczeń nauki i sztuki na rzecz Państwa, rozesłano do wszystkich wydziałów szkół wyższych oraz do towarzystw ogólno-naukowych pisma z prośbą o wypowiedzenie się, które z dezyderatów, wymienionych w pismach ministrów, można spełnić już obecnie, którym zaś, i po przeprowadzeniu jakich prac przygotowawczych czy organizacyjnych, będzie można zadośćuczynić w przyszłości. Niewszystkie wydziały szkół wyższych i niewszystkie towarzystwa naukowe nadesłały na pismo to odpowiedzi. Te uwagi, które nadeszły, podajemy poniżej (p. „Dodatek").

Prócz tego, pragnąc z pewnej już perspektywy ująć wyniki akcji stypendyjnej Funduszu Kultury Narodowej w pierwszem trzechleciu jego

http://rcin.org.pl

działalności, rozesłano w czerwcu i we wrześniu 1932 r. dodatkowe kwestjonarjusze do wszystkich stypendystów Funduszu Kultury Narodowej z tego okresu. Nadesłane odpowiedzi posłużyły do opracowania podanego wyżej dodatkowego ujęcia wyników akcji stypendyjnej Funduszu Kultury Narodowej (por. wyżej str. 15 i n.).

Aby akcję stypendyjną oprzeć w przyszłości na jak najszerszych podstawach, rozciągnąć ją planowo na wszystkie dziedziny nauki i na wszystkie ośrodki pracy badawczej w Polsce, przystąpiono do gromadzenia kartoteki młodych sił naukowych. W tym celu rozesłano do wszystkich profesorów szkół wyższych specjalne karty, zawierające kilkanaście rubryk, z prośbą o wypełnienie ich informacjami, dotyczącemi wyróżniających się młodych pracowników naukowych z zakresu specjalności danego profesora. Tą drogą uzyskano wiadomości o zgórą 1.100 młodych i najmłodszych badaczach naukowych.

Wreszcie drogą ciągłej korespondencji z szeregiem wybitnych uczonych i artystów, przez liczne konferencje, odbywane w mniejszem lub większem gronie specjalistów, gromadzono opinje o potrzebach różnych dziedzin nauki i sztuki w ogólności oraz o poszczególnych podaniach, tak licznie napływających do Zarządu Funduszu Kultury Narodowej.

---

http://rcin.org.pl

A. DZIAŁALNOŚĆ FUNDUSZU KULTURY NARODOWEJ W ZAKRESIE POPIERANIA NAUKI

WSTĘP

1. Zasady przyznawania zasiłków na badania i wydawnictwa naukowe w roku budżetowym 1931/32 nie uległy żadnym zasadniczym zmianom. Natomiast poważnym ograniczeniom uległa wysokość poszczególnych subwencyj (por. wyżej str. 64—65). Pozatem Fundusz Kultury Narodowej w miarę możności rozszerzał pole swej działalności. Z pośród 33 instytucyj naukowych, komitetów wydawniczych i t. p., wymienionych w niniejszem sprawozdaniu, tylko 15 otrzymało ponowne zasiłki, 18 zaś pojawia się tu po raz pierwszy. Z pomiędzy 55 badaczy naukowych, objętych tem sprawozdaniem, tylko 23 (w tem 7 b. stypendystów) korzystało z ponownych zasiłków, pozostałych 32 otrzymało je po raz pierwszy.

Bez większych zmian również pozostawiono zasady ugrupowania udzielonych zasiłków w podanych poniżej tablicach i spisie szczegółowym. Tak więc mamy tu cały materjał, ujęty kolejno z punktu widzenia: organizacyjnego (tablica I), rzeczowego, według najważniejszych dziedzin nauki (tablica II) i terytorjalnego, według ośrodków pracy naukowej (tablica III). Nowością jest wprowadzenie do tablic obok 3 dawniejszych działów (zasiłki na inwestycje naukowe i wydatki organizacyjne, na przygotowanie i druk wydawnictw, na badania naukowe) również działu stypendjów, który poprzednio traktowany był osobno. Zmiana ta została podyktowana pragnieniem możliwie pełnego przedstawienia całokształtu wydatków, przeznaczonych na popieranie nauki.

Wobec stosunkowo niewielkiej liczby książek i czasopism, wydanych w okresie sprawozdawczym z zasiłku Funduszu Kultury Narodowej, nie ujmowano odpowiednich danych w specjalną tablicę, ograniczając się do podania przy końcu spisu tych wydawnictw kilku liczb ogólnych (por. niżej str. 133—135).

http://rcin.org.pl

Zasady ugrupowania zasiłków w spisie szczegółowym pozostały ściśle te same, co i w poprzedniem sprawozdaniu: poszczególne instytucje, towarzystwa, komitety wydawnicze i t. p., objęte pozycjami 1—3 tablicy I, podano w porządku alfabetycznym według miast, w których znajdują się ich siedziby; w obrębie każdego miasta stosowano układ alfabetyczny według nazw instytucyj, biorąc za podstawę pierwszy rzeczownik ich nazwy. Nazwiska badaczy, którym udzielono zasiłków, wymieniono w porządku alfabetycznym.

2. To, co wyżej powiedziano o zasiłkach na popieranie nauki, da się niemal dosłownie powtórzyć przy stypendjach badawczych. I tu ogólne zasady i cele nie uległy zmianie w porównaniu z akcją stypendyjną, prowadzoną w pierwszem trzechleciu działalności Funduszu Kultury Narodowej. Zato liczba udzielonych stypendjów znacznie się zmniejszyła, spadając do 134, gdy poprzednio wynosiła przeciętnie rocznie koło 190. Zjawisko to tłumaczy się wyłącznie ograniczeniem rozporządzalnych kredytów: zarówno wysokość, jak i czas trwania stypendjów badawczych (zwłaszcza zagranicznych), nie mogą bowiem schodzić poniżej pewnego minimum, które zapewnia stypendyście możność intensywnego prowadzenia pracy i osiągnięcia pewnych konkretnych wyników. W przeciwnym razie zarówno praca młodego badacza, jak i wydane przez niego pieniądze, w znacznym stopniu poszłyby na marne.

Co do układu części sprawozdania, obejmującej dział stypendjów badawczych, to wprowadzono tu w porównaniu ze sprawozdaniem poprzedniem szereg zmian. Tak więc prócz wspomnianego już wprowadzenia działu stypendjów do tablic ogólnych, przedstawiających zużytkowanie całości funduszów, przeznaczonych na popieranie nauki, ujęto w 3 tablice (stosownie do 3 głównych grup nauk: matematyczno-przyrodniczych, humanistycznych z prawno-społecznemi i stosowanych) liczby, ilustrujące zarówno ilość stypendjów, jak i globalną wysokość sum, przyznanych młodym badaczom z poszczególnych środowisk pracy naukowej. Osobna tablica zawiera dane, wskazujące jak długo (ściślej mówiąc: który rok zrzędu) poszczególni stypendyści korzystali z pomocy Funduszu Kultury Narodowej. Wreszcie w imiennych spisach stypendystów umieszczono liczby, wskazujące czas trwania poszczególnych stypendjów, a tytuły drukowanych prac stypendystów zebrano w jeden ogólny spis, podzielony na części, odpowiadające działom nauki

http://rcin.org.pl

3. TABLICE PODZIAŁU ZASIŁKÓW I STYPENDJÓW

TABLICA I.

PODZIAŁ ZASIŁKÓW I STYPENDJÓW WEDŁUG FORM ORGANIZACYJNYCH PRACY NAUKOWEJ

FORMY ORGANIZACYJNE PRACY NAUKOWEJ	I Inwestycje naukowe i wydatki organizacyjne zł.	II Przygotowanie i druk wydawnictw zł.	III Badania naukowe zł.	IV Stypendja badawcze zł.	Razem zł.	Liczba zasilonych osób i instytucyj	
Towarzystwa o charakterze ogólnonaukowym i Kasa im. Mianowskiego	29.990	95.108	12.250	—	137.348	—	10
Towarzystwa, instytucje i komisje naukowe o charakterze specjalnym	25.500	35.500	—	—	61.000	—	17
Instytucje i komitety wydawnicze, komitety redakcyjne i t. p.	—	32.200	—	—	32.200	—	6
Badacze naukowi	73.542	5.000	64.100	—	142.642	55	—
Zakup zbiorów	5.000	—	—	—	5.000	—	—
Stypendyści	—	—	—	350.900	350.900	134	—
Razem	134.032	167.808	76.350	350.900	729.090	189	33

Uwagi: W kolumnie pierwszej tablicy niniejszej oraz tablic II i III podane są sumy, przyznane towarzystwom ogólnonaukowym oraz towarzystwom naukowym specjalnym i poszczególnym badaczom na dokonanie podstawowych inwestycyj oraz na zakup przyrządów, książek i materjałów, niezbędnych do badań.

Kolumna druga tablic zawiera zasiłki na druk wydawnictw oraz na prace badawcze, mające na celu zebranie materjałów, opracowanie ich i przygotowanie do druku.

Kolumna trzecia obejmuje zasiłki na prowadzenie badań naukowych, niewymagających zakupu przyrządów—a więc na prace archiwalne, bibljoteczne, podróże naukowe w kraju i zagranicą.

W kolumnie czwartej umieszczono stypendja badawcze, przyznawane młodym pracownikom naukowym; natomiast pozycja: „Badacze naukowi" obejmuje zasiłki dla starszych pracowników naukowych.

Sumy udzielonych zasiłków są tu podawane w tej wysokości, w jakiej zostały przyznane przez Fundusz Kultury Narodowej. Bliższe dane, dotyczące asygnowania poszczególnych sum, ich zużycia i t. p., zostały uwzględnione niżej w szczegółowym spisie udzielonych zasiłków.

Jeżeli pewien zasiłek był przeznaczony lub zużyty na cele, objęte np. dwiema kolumnami I tablicy, cała suma została odpowiednio podzielona, lecz w dziale „liczba zasilonych instytucyj i osób" zasiłek ten figuruje jako jedna pozycja.

http://rcin.org.pl

TABLICA II.

PODZIAŁ ZASIŁKÓW I STYPENDJÓW WEDŁUG NAUK

GRUPY NAUK	I Inwestycje naukowe i wydatki organizacyjne zł.	II Przygotowanie i druk wydawnictw zł.	III Badania naukowe zł.	IV Stypendja badawcze zł.	Razem zł.
Nauki matematyczno-przyrodnicze	83.542	52.368	41.300	136.310	313.520
Nauki humanistyczne	9.500	67.526	17.050	127.750	221.826
Nauki stosowane . .	12.500	28.914	18.000	86.840	146.254
Różne	28.490	19.000	—	—	47.490
Razem. . . .	134.032	167.808	76.350	350.900	729.090

Uwagi: Terminem nauk humanistycznych objęto: nauki filozoficzne z psychologją, nauki filologiczne, nauki historyczne i nauki prawno-społeczne z handlowemi.

W grupie nauk matematyczno-przyrodniczych umieszczono nauki antropologiczne (z prehistorją i etnologją).

Terminem nauk stosowanych objęto: nauki techniczne, nauki rolnicze, nauki medyczne z weterynarją i farmacją oraz pedagogikę.

Pozycja „Różne" obejmuje zasiłki dla towarzystw naukowych ogólnych, muzeów i t. p. na cele wydawnicze ogólne lub na inwestycje i wydatki organizacyjne oraz zasiłki na wydawnictwa, zawierające prace z różnych dziedzin nauki. Sumy te nie dały się podzielić i umieścić w trzech pierwszych pozycjach.

TABLICA III.

PODZIAŁ ZASIŁKÓW I STYPENDJÓW WEDŁUG OŚRODKÓW PRACY NAUKOWEJ

NAZWY MIAST	I Inwestycje naukowe i wydatki organizacyjne zł.	II Przygotowanie i druk wydawnictw zł.	III Badania naukowe zł.	IV Stypendja badawcze zł	Razem zł
Kraków.	11.700	10.000	16.600	92.500	130.800
Lwów	26.600	42.500	13.900	39.030	122.030
Poznań.	5.707	2.400	8.000	40.720	56.827
Warszawa	66.590	97.708	26.550	129.590	320.438
Wilno	11.535	9.000	4.300	31.370	56.205
Inne	11.900	6.200	7.000	17.690	42.790
Razem. . . .	134.032	167.808	76.350	350.900	729.090

Uwagi: W podziale terytorjalnym brano pod uwagę siedzibę instytucji lub miejsce zamieszkania osoby, otrzymującej zasiłek, przy stypendystach krajowych decydowało środowisko, w którem stypendysta studjuje, przy zagranicznych — środowisko, z którego składał podanie.

W pozycji „inne" mieszczą się: Genewa, Londyn, Łowicz, Łódź, Łuck, Nowogród Łomżyński, Paryż, Płock, Sinołęka, Suwałki i U. S. A.

http://rcin.org.pl

SZCZEGÓŁOWY PODZIAŁ STYPENDJÓW BADAWCZYCH

TABLICA IV.

STYPENDJA GRUPY NAUK MATEMATYCZNO-PRZYRODNICZYCH

ŚRODOWISKO \ NAUKA		Matematyka		Fizyka		Chemja		Astronomja		Nauki geologiczne		Geografja		Nauki biologiczne		Antr. Etn. Preh.		Razem	
		liczba styp.	wysok. sumy zł.	liczba styp.	wysok. sumy zł.	liczba styp.	wysok. sumy zł.	liczba styp.	wysok. sumy zł.	liczba styp.	wysok. sumy zł.	liczba styp.	wysok. sumy zł.	liczba styp.	wysok. sumy zł.	liczba styp.	wysok. sumy zł.	liczba styp.	wysok. sumy zł.
Krakowskie	krajowe	—	—	—	—	—	—	—	—	3	5.100	—	—	—	—	—	—	3	5.100
	zagran.	—	—	1	8.500	—	—	—	—	—	—	—	—	2	8.600	—	—	3	17.100
Lwowskie	krajowe	—	—	1	1.800	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1.500	2	1.800	4	5.100
	zagran.	1	5.700	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1.800	—	—	2	7.500
Poznańskie	krajowe	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	zagran.	—	—	1	4.500	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	4.500
Warszawskie	krajowe	1	3.600	1	4.800	2	7.200	2	2.500	2	2.200	—	—	8	16.800	1	500	17	37.600
	zagran.	2	8.500	1	3.900	1	5.600	—	—	—	—	1	7.000	3	5.300	2	7.500	10	37.800
Wileńskie	krajowe	—	—	—	—	2	7.000	—	—	—	—	—	—	—	—	1	420	3	7.420
	zagran.	—	—	—	—	2	9.700	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	9.700
Inne[1]	krajowe	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1.190	1	1.190
	zagran.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	3.300	—	—	—	—	1	3.300
Razem	krajowe	1	3.600	2	6.600	4	14.200	2	2.500	5	7.300	—	—	9	18.300	5	3.910	28	56.410
	zagran.	3	14.200	3	16.900	3	15.300	—	—	—	—	2	10.300	6	15.700	2	7.500	19	79.900
Razem	kraj. i zagr.	4	17.800	5	23.500	7	29.500	2	2.500	5	7.300	2	10.300	15	34.000	7	11.410	47	136.310

[1] Londyn i Nowogród Łomżyński.

http://rcin.org.pl

TABLICA V.

STYPENDJA GRUPY NAUK HUMANISTYCZNYCH I PRAWNO - SPOŁECZNYCH

ŚRODOWISKO	NAUKA	Nauki filologiczne		Nauki historyczne		Nauki prawno-społeczne		Nauki filozoficzne		Razem	
		liczba stypend.	wysokość sumy zł.	liczba stypend.	wysokość sumy zł.	liczba stypend.	wysokość sumy zł.	liczba stypend.	wysokość sumy zł.	liczba stypend.	wysokość sumy zł.
Krakowskie	krajowe	4	9.700	7	13.400	1	500	—	—	12	23.600
	zagran.	3	10.000	3	3.300	1	3.800	1	4.000	8	21.100
Lwowskie	krajowe	1	1.200	3	5.200	1	1.200	—	—	5	7.600
	zagran.	—	—	2	4.600	—	—	—	—	2	4.600
Poznańskie	krajowe	1	1.200	2	700	—	—	—	—	3	1.900
	zagran.	4	21.500	2	4.650	1	800	1	1.800	8	28.750
Warszawskie	krajowe	4	7.000	6	7.750	2	3.400	1	1.800	13	19.950
	zagran.	1	1.000	1	650	2	5.000	1	1.850	5	8.500
Wileńskie	krajowe	1	1.200	5	6.550	—	—	—	—	6	7.750
	zagran.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Inne[1]	krajowe	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	zagran.	—	—	—	—	2	4.000	—	—	2	4.000
Razem	krajowe	11	20.300	23	33.600	4	5.100	1	1.800	39	60.800
	zagran.	8	32.500	8	13.200	6	13.600	3	7.650	25	66.950
Razem	kraj. i zagr.	19	52.800	31	46.800	10	18.700	4	9.450	64	127.750

[1] Genewa i Paryż.

http://rcin.org.pl

TABLICA VI.

STYPENDJA GRUPY NAUK STOSOWANYCH

ŚRODOWISKO \ NAUKA		Nauki techniczne		Nauki rolnicze		Nauki medyczne, weterynarja i farmacja		Pedagogika		Razem	
		liczba stypend.	wysokość sumy zł.	liczba stypend.	wysokość sumy zł.	liczba stypend.	wysokość sumy zł.	liczba stypend.	wysokość sumy zł.	liczba stypend.	wysokość sumy zł.
Krakowskie	krajowe	—	—	2	4.800	—	—	—	—	2	4.800
	zagran.	—	—	1	2.800	2	11.000	1	7.000	4	20.800
Lwowskie	krajowe	1	2.400	—	—	2	5.100	—	—	3	7.500
	zagran.	2	6.000	—	—	1	730	—	—	3	6.730
Poznańskie	krajowe	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	zagran.	—	—	1	4.370	—	—	1	1.200	2	5.570
Warszawskie	krajowe	—	—	2	4.500	1	1.440	—	—	3	5.940
	zagran.	—	—	—	—	3	19.800	—	—	3	19.800
Wileńskie	krajowe	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	zagran.	—	—	—	—	1	6.500	—	—	1	6.500
Inne[1]	krajowe	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	zagran.	1	5.200	1	4.000	—	—	—	—	2	9.200
Razem	krajowe	1	2.400	4	9.300	3	6.540	—	—	8	18.240
	zagran.	3	11.200	3	11.170	7	38.030	2	8.200	15	68.600
Razem	kraj. i zagr.	4	13.600	7	20.470	10	44.570	2	8.200	23	86.840

[1] Paryż i U. S. A.

http://rcin.org.pl

TABLICA VII.

PODZIAŁ STYPENDJÓW WEDŁUG CZASU ICH TRWANIA

DZIAŁY NAUKI / CZAS KORZYSTANIA ZE STYPENDJUM	Nauki matematyczno-przyrodnicze	Nauki humanistyczne i społeczno-prawne	Nauki stosowane	Razem
I rok	27	25	14	66
II rok	9	22	4	35
III rok	9	14	4	27
IV rok	2	3	1	6
Razem	47	64	23	134

http://rcin.org.pl

I. ZASIŁKI NA BADANIA I WYDAWNICTWA NAUKOWE

1. ZASIŁKI UDZIELONE INSTYTUCJOM I TOWARZYSTWOM

GDAŃSK

TOWARZYSTWO PRZYJACIÓŁ NAUKI I SZTUKI

przyznano	wypłacono	wydano
zł. 3.000,00	zł. 3.000,00	zł. 3.000,00

Przeznaczenie zasiłku:

Na dalsze wydawanie „Rocznika Gdańskiego".

Zużytkowanie zasiłku:

Pokryto częściowo koszty wydania 4—5 tomu „Rocznika" (por. niżej spis Nr. I, poz. 10).

KRAKÓW

POLSKA AKADEMJA UMIEJĘTNOŚCI

przyznano	wypłacono	wydano
zł. 20.000,00	zł. 25.820,26[1]	zł. 25.820,26

Przeznaczenie zasiłku:

1. Na prowadzenie dalszych badań naukowych w Staruni i nad zdobytemi tam materjałami.
2. Na prace przygotowawcze do wydania „Polskiego Słownika Biograficznego".

Zużytkowanie zasiłku:

1. Prowadzono dalej prace, wymienione wyżej na str. 5.
2. Ułożono projekt zasad wydawnictwa; powołano do życia w 8 miastach komitety regjonalne „Polskiego Słownika Biograficznego"; kartoteki nazwisk doprowadzono do 15.000 kartek w dziale przedrozbiorowym alfabetycznym, do 28.699 — w dziale przedrozbio-

[1] W tem zł. 5.820,26 przekazane przez Tymczasowy Komitet Redakcyjny „Polskiego Słownika Biograficznego" (por. „Pierwsze Sprawozdanie Funduszu Kultury Narodowej", str. 14 i wyżej str. 5—6).

http://rcin.org.pl

rowym rzeczowym, do 13.100 — w dziale porozbiorowym alfabetycznym i do 33.504 — w dziale porozbiorowym rzeczowym. Od szeregu osób otrzymano spisy nazwisk przedstawicieli różnych specjalności i grup społecznych.

LWÓW

BIBLJOTEKA UNIWERSYTECKA

przyznano	wypłacono	wydano
zł. 1.000,00	zł. 1.000,00	zł. 1.000,00

Przeznaczenie zasiłku:

Na opracowanie katalogu czasopism i wydawnictw ciągłych, prenumerowanych i zakupywanych przez zakłady uniwersyteckie i instytucje naukowe we Lwowie.

Zużytkowanie zasiłku:

Ukończono rejestrację czasopism i wydawnictw ciągłych w obrębie wszystkich instytutów naukowych i instytucyj bibljotecznych m. Lwowa, uzyskując 1844 pozycje. W toku znajduje się rejestracja bibljotek Dowództwa Okręgu Korpusu VI. Rozpoczęto opracowywanie Bibljoteki Ukraińskiego Towarzystwa Literackiego im. Szewczenki oraz Bibljoteki Ruskiego Narodnego Domu.

KOMITET REDAKCYJNY „MONOGRAFIJ MATEMATYCZNYCH"

przyznano	wypłacono	wydano
zł. 10.000,00	zł. 10.000,00	zł. 10.000,00

Przeznaczenie zasiłku:

Na wydanie pierwszego tomu „Monografij Matematycznych".

Zużytkowanie zasiłku:

Pokryto częściowo koszty wydania tomu pierwszego „Monografij Matematycznych" z pracą prof. Stefana Banacha (por. niżej spis Nr I, poz. 2).

KOMITET WYDANIA „STUDJÓW Z HISTORJI SPOŁECZNEJ I GOSPODARCZEJ"

przyznano	wypłacono	wydano
zł. 3.000,00	zł. 3.000,00	zł. 3.000,00

Przeznaczenie zasiłku:

Na wydanie „Studjów z historji społecznej i gospodarczej".

Zużytkowanie zasiłku:

Pokryto częściowo koszty wydania dzieła (por. niżej spis Nr I, poz. 15).

http://rcin.org.pl

REDAKCJA „ROCZNIKÓW DZIEJÓW SPOŁECZNYCH I GOSPODARCZYCH"

przyznano	wypłacono	wydano
zł. 8.000,00	zł. 8.000,00	zł. 8.000,00

Przeznaczenie zasiłku:
Na dalsze wydawanie „Roczników".

Zużytkowanie zasiłku:
Wydano 2 tom „Roczników" (por. niżej spis Nr I, poz. 12).

POLSKIE TOWARZYSTWO EKONOMICZNE

przyznano	wypłacono	wydano
zł. 500,00	zł. 500,00	zł. 500,00

Przeznaczenie zasiłku:
Na dalsze wydawanie „Rozpraw i Sprawozdań Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego".

Zużytkowanie zasiłku:
Wydano 7 zeszyt „Przeglądu Ekonomicznego dawniej Rozpraw i Sprawozdań" (por. niżej spis Nr I, poz. 22).

POLSKIE TOWARZYSTWO HISTORYCZNE

przyznano	wypłacono	wydano
zł. 5.000,00	zł. 4.000,00	zł. 4.000,00

Przeznaczenie zasiłku:
Na reedycję „Bibljografji Historji Polskiej" L. Finkla.

Zużytkowanie zasiłku:
Pokryto częściowo koszty druku 3 zeszytu „Bibljografji". Do dnia 31.XII. 1932 r. druku tego zeszytu nie ukończono.

TOWARZYSTWO NAUKOWE WE LWOWIE

przyznano	wypłacono	wydano
zł. 10.000,00	zł. 10.000,00	zł. 9.496,12

Przeznaczenie zasiłku:
Na wydawnictwa.

Zużytkowanie zasiłku:
Wydano 4 dzieła: A. Deryng: „Główne tendencje rozwojowe prawa narodów..."—T. Mańkowski: „Lwowskie kościoły barokowe".—J.Rafacz: „Więzienie marszałkowskie w latach 1767—1795".—A. Vetulani: „Studja nad tekstami i znaczeniem Statutu Łęczyckiego z r. 1180" (por. niżej spis Nr I, poz. 4, 8, 9 i 17). Prócz tego pokryto koszty przygotowania klisz do kilku wydawnictw.

http://rcin.org.pl

POLSKIE TOWARZYSTWO PRZYRODNIKÓW IM. KOPERNIKA

przyznano	wypłacono	wydano
zł. 20.000,00	zł. 20.000,00	zł. 20.000,00

Przeznaczenie zasiłku:

1) Na przeprowadzenie remontu Stacji Biologicznej im. Zamoyskich w Drozdowicach (15.000 zł).
2) Na wydawnictwa (5.000 zł).

Zużytkowanie zasiłku:

1) Pokryto znaczną część kosztów remontu.
2) Pokryto koszty wydawania czasopisma „Wszechświat"; wydano numery: 7 — 10 w r. 1931 i 1 w r. 1932 (por. niżej spis Nr I, poz. 25).

ŁOWICZ

POLSKIE TOWARZYSTWO KRAJOZNAWCZE ODDZIAŁ W ŁOWICZU

przyznano	wypłacono	wydano
zł. 600,00	zł. 600,00	zł. 600,00

Przeznaczenie zasiłku:

Na zakup szaf i gablot do Muzeum Oddziału Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego w Łowiczu.

Zużytkowanie zasiłku:

Zakupiono 2 szafy-gabloty i 8 stojaków pod manekiny.

ŁÓDŹ

POLSKIE TOWARZYSTWO HISTORYCZNE ODDZIAŁ W ŁODZI

przyznano	wypłacono	wydano
zł. 1.500,00	zł. 1.500,00	—

Przeznaczenie zasiłku:

Na wydawanie „Roczników Oddziału Łódzkiego Polskiego Towarzystwa Historycznego".

Zużytkowanie zasiłku:

Do dnia 31.XII. 1932 r. dalszego tomu „Roczników" nie wydano.

ŁUCK

MUZEUM WOŁYŃSKIE

przyznano	wypłacono	wydano
zł. 3.300,00	zł. 3.300,00	zł. 3.300,00

http://rcin.org.pl

Przeznaczenie zasiłku:
Na zakup objektów muzealnych i inwentarza oraz na pokrycie kosztów wyjazdów kustosza Muzeum.

Zużytkowanie zasiłku:
Zakupiono rzeźbę z białego marmuru z XVI w., kolekcję 330 monet rzymskich i bizantyjskich, wykopanych na Wołyniu, opłacono częściowo rachunek za nabyty zbiór ceramiki wołyńskiej; nabyto 1 gablotę szklaną, pokryto koszty wyjazdów kustosza Muzeum w sprawach naukowych.

PŁOCK

TOWARZYSTWO NAUKOWE PŁOCKIE

przyznano	wypłacono	wydano
zł. 8.000,00	zł. 8.000,00	zł. 8.000,00

Przeznaczenie zasiłku:
Na cele ogólne i na wydawnictwa.

Zużytkowanie zasiłku:
Opłacono wynagrodzenie pracowników, porządkujących i katalogujących zbiory i księgozbiór Towarzystwa; pokryto koszty remontu gmachu Towarzystwa i szereg bieżących wydatków, związanych z działalnością Towarzystwa i utrzymaniem jego gmachu; zakupiono kilkadziesiąt książek i zeszytów czasopism do bibljoteki Towarzystwa. Pokryto częściowo koszty druku 2 cz. 2 zeszytu „Puszczy Kurpiowskiej w pieśni" ks. W. Skierkowskiego oraz 2 tomu „Rocznika" T-wa Naukowego Płockiego.

POZNAŃ

POZNAŃSKIE TOWARZYSTWO PRZYJACIÓŁ NAUK

przyznano	wypłacono	wydano
zł. 2.400,00	zł. 2.400,00	zł. 1.632,00

Przeznaczenie zasiłku:
Na opracowanie „Atlasu Historycznego Ziem Zachodnich Polski".

Zużytkowanie zasiłku:
Sporządzono kartotekę osadniczą województwa poznańskiego z doby Sejmu Czteroletniego, obejmującą ok. 2.000 pozycyj.

SUWAŁKI

REDAKCJA „ARCHIWUM HYDROBIOLOGJI I RYBACTWA"

przyznano	wypłacono	wydano
zł. 1.700,00	zł. 1.700,00	zł. 1.700,00

http://rcin.org.pl

Przeznaczenie zasiłku:

Na dalsze wydawanie „Archiwum".

Zużytkowanie zasiłku:

Pokryto częściowo koszt druku 6 tomu „Archiwum Hydrobiologji i Rybactwa" (por. niżej spis Nr I, poz. 1).

WARSZAWA

POLSKIE ARCHIWUM WOJENNE

przyznano	wypłacono	wydano
zł. 2.000,00	zł. 2.000,00	zł. 2.000,00

Przeznaczenie zasiłku:

Na dalsze porządkowanie zbiorów Archiwum.

Zużytkowanie zasiłku:

Prowadzono w dalszym ciągu prace nad porządkowaniem zbiorów Archiwum.

INSTYTUT BADAŃ SPRAW NARODOWOŚCIOWYCH

przyznano	wypłacono	wydano
zł. 3.000,00	zł. 3.000,00	zł. 3.000,00

Przeznaczenie zasiłku:

Na zakup księgozbioru A. Żuka.

Zużytkowanie zasiłku:

Księgozbiór, składający się z 297 pozycyj bibljograficznych z zakresu kwestji ukraińskiej, zakupiono i sprowadzono z Wiednia do kraju. Pokryto również koszty oprawy 50 książek. Pozostałość w kwocie zł. 390,00 zużyto na częściowe pokrycie kosztów wydania książki T. Katelbacha: „Niemcy współczesne wobec zagadnień narodowościowych" (por. wyżej spis Nr I, poz. 7).

INSTYTUT IM. NENCKIEGO BIOLOGJI DOŚWIADCZALNEJ PRZY TOWARZYSTWIE NAUKOWEM WARSZAWSKIEM

przyznano	wypłacono	wydano
zł. 5.000,00	zł. 5.000,00	zł. 5.000,00

Przeznaczenie zasiłku:

Na wydawanie „Acta Biologiae Experimentalis".

Zużytkowanie zasiłku:

Wydano 6 tom „Acta Biologiae Experimentalis" (por. niżej spis Nr I, poz. 18).

http://rcin.org.pl

KASA IM. MIANOWSKIEGO

przyznano	wypłacono	wydano
zł. 77.000,00	zł. 77.000,00	zł. 77.000,00

Przeznaczenie zasiłku:
Na potrzeby ogólne instytucji.

Zużytkowanie zasiłku:
Wydano następujące dzieła: A. Biliński: „Szlachta Ziemi Dobrzyńskiej za ostatnich Jagiellonów".—C. Lechicki: „Mecenat Zygmunta III i życie umysłowe na jego dworze".—A. Śliwiński: „Joachim Lelewel. Zarys biograficzny. Lata 1786—1831".—S. Szczeniowski i S. Ziemecki: „Promieniowanie i materja. Idee i fakty fizyki nowoczesnej" (por. niżej spis Nr I, poz. 3, 7, 13 i 16). — Pokryto koszty druku 2 tomu dzieła F. Giedroycia: „Polski Słownik Lekarski". — Przyznano 2 zasiłki na studja z dziedziny prawa i historji sztuki; pokryto część wydatków administracyjnych działu naukowego biura Kasy.

REDAKCJA „FUNDAMENTA MATHEMATICAE"

przyznano	wypłacono	wydano
zł. 5.500,00	zł. 5.500,00	zł. 5.500,00

Przeznaczenie zasiłku:
Na wydanie 18 tomu „Fundamenta Mathematicae".

Zużytkowanie zasiłku:
Pokryto część kosztów druku tego tomu (por. spis Nr I, poz. 5).

STOWARZYSZENIE WYCHOWAŃCÓW B. GIMNAZJUM I B. SZKOŁY REALNEJ W WARSZAWIE

przyznano	wypłacono	wydano
zł. 2.000,00	zł. 2.000,00	zł. 2.000,00

Przeznaczenie zasiłku:
Na wydanie księgi pamiątkowej Stowarzyszenia p. t.: „Nasza Szkoła".

Zużytkowanie zasiłku:
Pokryto częściowo koszty wydania pierwszego tomu księgi w opracowaniu K. Konarskiego (por. niżej spis Nr I, poz. 6).

POLSKIE TOWARZYSTWO BOTANICZNE

przyznano	wypłacono	wydano
zł. 1.500,00	zł. 970,00	zł. 970,00

Przeznaczenie zasiłku:
Na wydawanie „Acta Societatis Botanicorum Poloniae".

http://rcin.org.pl

Zużytkowanie zasiłku:

Pokryto częściowo koszty druku zeszytu 1—2 „Acta Societatis Botanicorum Poloniae" z r. 1931 (por. niżej spis Nr I, poz. 20).

WARSZAWSKIE TOWARZYSTWO FILOZOFICZNE

przyznano	wypłacono	wydano
zł. 2.000,00	zł. 2.000,00	zł. 2.000,00

Przeznaczenie zasiłku:

Na wydawanie „Przeglądu Filozoficznego".

Zużytkowanie zasiłku:

Wydano 1 i 2 zeszyt 35 Rocznika „Przeglądu Filozoficznego" (por. niżej spis Nr I, poz. 23) i pokryto częściowo koszty wydania 3 i 4 zeszytu tegoż Rocznika.

POLSKIE TOWARZYSTWO FIZYCZNE

przyznano	wypłacono	wydano
zł. 6.000,00	zł. 6.000,00	zł. 6.000,00

Przeznaczenie zasiłku:

Na wydanie 2 zeszytów „Acta Physica Polonica" (dawniej „Sprawozdania i Prace P. T. F.").

Zużytkowanie zasiłku:

Pokryto częściowo koszty druku zeszytu 1—2 „Acta Physica Polonica" (por. niżej spis Nr I, poz. 19).

TOWARZYSTWO NAUKOWE WARSZAWSKIE

przyznano	wypłacono	wydano
zł. 11.548,00	zł. 11.548,00	zł. 6.748,00

Przeznaczenie zasiłku:

Na wydawnictwa następujące:
1. „Quaestiones Verrianae" dr. W. Strzeleckiego.
2. „Materjały do flory Żmudzi" prof. B. Hryniewieckiego.
3. Inne wydawnictwa według uznania Towarzystwa.

Zużytkowanie zasiłku:

1. Pracę W. Strzeleckiego wydano (por. niżej spis Nr I, poz. 14).
2. Do dnia 31.XII. 1932 r. druku dzieła nie ukończono.
3. Pokryto częściowo wydatki na druk „Rocznika Towarzystwa Naukowego Warszawskiego" za r. 1930 i 1931 (por. niżej spis Nr I, poz. 11), koszty sporządzenia odbitek z „Rocznika" oraz wydania statutu Towarzystwa.

http://rcin.org.pl

POLSKIE TOWARZYSTWO PSYCHJATRYCZNE

przyznano	wypłacono	wydano
zł. 1.000,00	zł. 1.000,00	zł. 1.000,00

Przeznaczenie zasiłku:

Na dalsze wydawanie „Rocznika Psychjatrycznego".

Zużytkowanie zasiłku:

Pokryto częściowo koszty wydania 18/19 zeszytu „Rocznika" (por. niżej spis Nr I, poz. 24).

ZAKŁAD BIOMETRYCZNY INSTYTUTU IM. NENCKIEGO BIOLOGJI DOŚWIADCZALNEJ PRZY TOWARZYSTWIE NAUKOWEM WARSZAWSKIEM

przyznano	wypłacono	wydano
zł. 500,00	zł. 500,00	zł. 500,00

Przeznaczenie zasiłku:

Na zakup zagranicznych czasopism naukowych.

Zużytkowanie zasiłku:

Zakupiono zeszyty 8 czasopism (5 niemieckich i 3 francuskich).

WILNO

POLSKI INSTYTUT BADAŃ MÓZGU

przyznano	wypłacono	wydano
zł. 5.000,00	zł. 5.000,00	zł. 5.000,00

Przeznaczenie zasiłku:

Na zakup uniwersalnego aparatu do makroskopowych zdjęć fotograficznych „Simplex" i na pokrycie wydatków, związanych z naukową działalnością Instytutu.

Zużytkowanie zasiłku:

Zakupiono zeszyty zagranicznych czasopism naukowych, materjały laboratoryjne, drobne narzędzia chirurgiczne oraz aparat „Simplex", stanowiący depozyt Funduszu Kultury Narodowej (por. niżej spis Nr II A, poz. 96). Pokryto koszty druku pracy o opuszce węchowej. Przy pomocy aparatu „Simplex" wykonano i ogłoszono drukiem 2 prace (por. niżej spis Nr. III, str. 144).

INSTYTUT NAUKOWO-BADAWCZY EUROPY WSCHODNIEJ

przyznano	wypłacono	wydano
zł. 4.000,00	—	—

http://rcin.org.pl

Przeznaczenie zasiłku:

Na wydanie w „Roczniku" Instytutu prac o stosunkach gospodarczych w Rosji Sowieckiej.

Zużytkowanie zasiłku:

Do dnia 31.XII. 1932 r. zasiłku nie wypłacono.

REDAKCJA WYDAWNICTWA „WILNO i ZIEMIA WILEŃSKA"

przyznano	wypłacono	wydano
zł. 4.000,00	zł. 4.000,00	zł. 4.000,00

Przeznaczenie zasiłku:

Na wydanie 2 tomu wydawnictwa „Wilno i Ziemia Wileńska".

Zużytkowanie zasiłku:

Rozpoczęto druk 2 tomu dzieła.

WILEŃSKIE TOWARZYSTWO LEKARSKIE

przyznano	wypłacono	wydano
zł. 1.000,00	zł. 1.000,00	zł. 1.000,00

Przeznaczenie zasiłku:

Na wydanie zeszytu „Pamiętnika Wileńskiego Towarzystwa Lekarskiego".

Zużytkowanie zasiłku:

Pokryto częściowo koszty druku 1 zeszytu z r. 1932 (por. spis Nr I, poz. 21).

TOWARZYSTWO PRZYJACIÓŁ NAUK W WILNIE

przyznano	wypłacono	wydano
zł. 1.500,00	zł. 1.500,00	zł. 1.500,00

Przeznaczenie zasiłku:

Na zakup autografu „Ody do młodości" Mickiewicza.

Zużytkowanie zasiłku:

Zakupiono autograf „Ody do młodości" Mickiewicza i złożono go jako depozyt Funduszu Kultury Narodowej w Muzeum Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Wilnie (por. niżej spis Nr II A., poz. 80).

http://rcin.org.pl

2. ZASIŁKI UDZIELONE BADACZOM [1]

BANACH STEFAN, prof. we Lwowie

przyznano	wypłacono	wydano
zł. 2.000,00	zł. 2.000,00	zł. 2.000,00

Przeznaczenie zasiłku:

Na wyjazd do Francji w celu zebrania materjałów do prac nad teorją funkcjonału.

Zużytkowanie zasiłku:

Prowadził studja w Paryżu od dnia 25. VII. do 15.IX.1931 roku. Większą część wyników tych badań podaje w dziele „Théorie des opérations linéaires" (por. niżej spis Nr III, str. 144). 4 inne prace znajdują się w opracowaniu lub zostały oddane do druku.

BEKIER EDWARD, prof. w Wilnie

przyznano	wypłacono	wydano
zł. 2.500,00	zł. 2.500,00	zł. 2.500,00

Przeznaczenie zasiłku:

Na zakup przyrządu do badań fotochemicznych.

Zużytkowanie zasiłku:

Zakupiony fotometr systemu Spekkera — H. 237 został zapisany w inwentarzu Zakładu Chemji Fizycznej Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie jako depozyt Funduszu Kultury Narodowej (por. niżej spis Nr II A, poz. 28). Przystąpiono do zmontowania aparatury i rozpoczęto badania wstępne z zakresu fotochemji.

BIAŁOBRZESKI CZESŁAW, prof. w Warszawie

przyznano	wypłacono	wydano
zł. 15.000,00	zł. 15.000,00	zł. 15.000,00

Przeznaczenie zasiłku:

Na zakup aparatury i prowadzenie pracowni fizycznej.

Zużytkowanie zasiłku:

Zakupiono elektromagnes z chłodzeniem wodnem, przetwornicę i tablice rozdzielcze; umeblowano pracownię, nabywając 4 taborety, 2 stoliki, 6 foteli i t. d. Zakupione przyrządy i meble zapisano w specjalnym inwentarzu Zakładu Fizyki Teoretycznej Uniwersytetu War-

[1] W porządku alfabetycznym według nazwisk.

http://rcin.org.pl

szawskiego jako depozyt Funduszu Kultury Narodowej (por. niżej spis Nr II A, poz. 3 — 15). Rozpoczęto: 1) badania nad dielektrykami i przejściem cząsteczek naładowanych przez materję; 2) badania z zakresu optyki interferencyjnej i badania widmowe w obszarze dalekiego nadfioletu.

BŁĘDOWSKI JAN, dr. w Warszawie

przyznano	wypłacono	wydano
zł. 7.500,00	zł. 7.500,00	—

Przeznaczenie zasiłku:

Na pokrycie kosztów opatentowania wynalazku z dziedziny optyki geometrycznej (zasiłek warunkowo-zwrotny) [1]

Zużytkowanie zasiłku:

Będzie podane w następnem sprawozdaniu Funduszu Kultury Narodowej.

BRENSZTEJN MICHAŁ w Wilnie

przyznano	wypłacono	wydano
zł. 800,00	zł. 800,00	zł. 800,00

Przeznaczenie zasiłku:

Na ukończenie prac nad bibljografją przekładów z języka polskiego na litewski, począwszy od XVI-go w.

Zużytkowanie zasiłku:

Doprowadził pracę do końca, osiągając 2.270 pozycyj, i przygotował cały materjał do druku.

CENTNERSZWER MIECZYSŁAW, prof. w Warszawie

przyznano	wypłacono	wydano
zł. 4.500,00	zł. 4.500,00	zł. 4.500,00

Przeznaczenie zasiłku:

Na zakup aparatury do badań fizyko-chemicznych.

Zużytkowanie zasiłku:

Zakupiono piec elektryczny tyglowy, kalorymetr miedziany, prasę kalorymetryczną i inne przyrządy do badań nad stałemi ebuljoskopowemi i zapisano je w inwentarzu Zakładu Chemji Fizycznej Uniwersytetu Warszawskiego jako depozyt Funduszu Kultury Narodowej (por. niżej spis Nr II A, poz. 34 — 52).

Wyniki badań, przeprowadzonych dzięki temu zasiłkowi, podano w 5 pracach (por. niżej spis Nr III, str. 144).

[1] Por. „Pierwsze Sprawozdanie Funduszu Kultury Narodowej", str. 34.

http://rcin.org.pl

DUBIECKI TADEUSZ, dr. w Warszawie

przyznano	wypłacono	wydano
zł. 700,00	zł. 700,00	zł. 700,00

Przeznaczenie zasiłku:
Na przeprowadzenie badań archiwalnych w Gdańsku w związku ze studjami nad dziejami Pomorza.

Zużytkowanie zasiłku:
Od dnia 28. VII. do 14. IX. 1931 r. prowadził badania w Archiwum Państwowem w Gdańsku, zbierając materjały do pracy o stanowisku Pomorza wobec najazdu szwedzkiego w 1655 r.

FILEWICZ WŁADYSŁAW, dr. w Sinołęce

przyznano	wypłacono	wydano
zł. 7.000,00	zł. 7.000,00	zł. 7.000,00

Przeznaczenie zasiłku:
Na podróż naukową do Stanów Zjednoczonych A. P. i Kanady w związku z pracami z zakresu sadownictwa doświadczalnego.

Zużytkowanie zasiłku:
Odbył podróż od dnia 2. VIII. do 30. XI. 1931 roku. W stacjach doświadczalnych studjował zagadnienia: pielęgnowania sadu, otrzymywania nowych odmian, odpowiednich dla danego rejonu, rozmnażania drzew i krzewów, zarówno z nasion, jak i drogą wegetatywną, odporności drzew owocowych na zmiany temperatury i choroby. W szkółkach i sadach handlowych badał produkcję różnego rodzaju podkładek, metody uprawy, pielęgnowanie drzewek w szkółce, materjał, przeznaczony do zakładania sadów, przygotowanie ziemi pod sad, systemy sadzenia, metody postępowania z owocami oraz ogólne zagadnienia pielęgnowania sadów. Pozatem zbierał materjały do rozprawy o metodach i wynikach prac poszczególnych stacyj doświadczalnych. Podczas pobytu w Ameryce wygłosił w stacjach doświadczalnych i w uniwersytetach szereg referatów o sadownictwie i o doświadczeniach pomologicznych w Polsce. Po powrocie do kraju przystąpił do dokładnego opracowania zebranych materjałów. Dotychczasowe wyniki studjów przedstawił w referatach, wygłoszonych dla specjalistów w Polsce i na międzynarodowym kongresie ogrodniczym w Paryżu w 1932 r.

GAERTNER HENRYK, prof. we Lwowie

przyznano	wypłacono	wydano
zł. 1.500,00	zł. 1.500,00	zł. 1.500,00

Przeznaczenie zasiłku:
Na studja z zakresu językoznawstwa ogólnego i na pracę nad gramatyką współczesnej polszczyzny.

http://rcin.org.pl

Zużytkowanie zasiłku:
Opracował i przygotował do druku dalsze części gramatyki współczesnej polszczyzny (semazjologję, słowotwórstwo i fleksję).

GRZEGORZEWSKA MARJA w Warszawie

przyznano	wypłacono	wydano
zł. 2.000,00	zł. 2.000,00	zł. 2.000,00

Przeznaczenie zasiłku:
Na wyjazd zagranicę w związku z pracą nad psychologją niewidomych i w celu zapoznania się z nowszemi kierunkami kształcenia nauczycieli.

Zużytkowanie zasiłku:
Pracowała nad zagadnieniem kształcenia nauczycieli i zapoznawała się praktycznie z rozwiązaniem tego zagadnienia w Austrji, Belgji i Francji.

GUTOWSKI BOLESŁAW, dr. w Warszawie

przyznano	wypłacono	wydano
zł. 1.500,00	—	—

Przeznaczenie zasiłku:
Na badania z dziedziny fizjologji.

Żużytkowanie zasiłku:
Do dnia 31. XII. 1932 r. zasiłku nie wypłacono.

HILLER STANISŁAW, prof. w Wilnie

przyznano	wypłacono	wydano
zł. 1.035,00	zł. 1.035,00	zł. 1.035,00

Przeznaczenie zasiłku:
Na zakup przyrządów do prac mikrurgicznych.

Żużytkowanie zasiłku:
Zakupiono lupę binokularną z dodatkami i lampę do mikroskopowania z żarówkami „Stedo" i zapisano je w inwentarzu Zakładu Histologji i Embrjologji Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie jako depozyt Funduszu Kultury Narodowej (por. niżej spis Nr II A, poz. 95—97). Lupą posługiwano się w r. akad. 1931/32 podczas prowadzenia kultur pierwotniaków i eksperymentów nad narkozą u tych istot.

HIRSCHLER JAN, prof. we Lwowie

przyznano	wypłacono	wydano
zł. 1.200,00	zł. 1.200,00	zł. 1.200,00

http://rcin.org.pl

Przeznaczenie zasiłku:

Na zakup przyrządów do badań z zakresu zoologji.

Zużytkowanie zasiłku:

Zakupiono 2 termostaty z chłodnicami i 1 urządzenie termoregulacyjne.

HŁASKO MARJAN, prof. w Wilnie

przyznano	wypłacono	wydano
zł. 1.500,00	zł. 1.500,00	zł. 1.500,00

Przeznaczenie zasiłku:

Na zakup aparatury do badań z dziedziny elektrochemji.

Zużytkowanie zasiłku:

Zakupiono 2 opornice wtyczkowe, galwanometr oraz 2 cewki indukcyjne i zapisano je w inwentarzu Instytutu Chemji Nieorganicznej Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie jako depozyt Funduszu Kultury Narodowej (por. niżej spis Nr II A, poz. 29—33). Zapomocą tych przyrządów badano przewodnictwo elektrolitów mocnych oraz ruchliwości jonów. Wyniki ogłoszono w 2 pracach (por. niżej spis Nr III, str. 144).

INGLOT STEFAN, dr. we Lwowie

przyznano	wypłacono	wydano
zł. 1.000,00	zł. 1.000,00	zł. 1.000,00

Przeznaczenie zasiłku:

Na pokrycie kosztów przygotowania do druku pracy o instytucji kolonów i o położeniu włościan w Alzacji w wiekach średnich.

Zużytkowanie zasiłku:

Praca została przygotowana, przesłana do Francji i wydana w „Collection d'études sur l'histoire du droit et ses institutions de l'Alsace" p. t. „Essai sur la vie rurale et les colonges d'Alsace (XI-e—XIII-e siècle)" (por. niżej spis Nr III, str. 144).

KAMIEŃSKI BOHDAN, prof. we Lwowie

przyznano	wypłacono	wydano
zł. 3.000,00	zł. 2.936,69	zł. 2.936,69

Przeznaczenie zasiłku:

Na zakup przyrządów do badań z zakresu elektrochemji i spektrografji.

http://rcin.org.pl

Zużytkowanie zasiłku:
Zakupiono szereg przyrządów, 2 książki i chemikalja, niezbędne do badań. Przyrządy i książki zapisano w inwentarzu Zakładu Chemji Fizycznej Politechniki Lwowskiej jako depozyt Funduszu Kultury Narodowej (por. niżej spis Nr II A, poz. 16—26).

KINEL JAN, dr. we Lwowie

przyznano	wypłacono	wydano
zł. 1.500,00	zł. 1.500,00	—

Przeznaczenie zasiłku:
Na opracowanie fauny wodnych Adephaga Polski oraz tejże grupy chrząszczy fauny dyluwjalnej ze Staruni.

Zużytkowanie zasiłku:
Będzie podane w następnem sprawozdaniu Funduszu Kultury Narodowej.

KOŁACZKOWSKI STEFAN, dr. w Krakowie

przyznano	wypłacono	wydano
zł. 3.600,00	zł. 3.600,00	zł. 3.600,00

Przeznaczenie zasiłku:
Na badania historyczno-literackie.

Zużytkowanie zasiłku:
Pracował nad twórczością Elizy Orzeszkowej, Jana Popławskiego i Stanisława Witkiewicza, prowadząc jednocześnie wykłady o tych pisarzach w Uniwersytecie Jagiellońskim.

KOMOROWSKI WŁADYSŁAW w Warszawie

przyznano	wypłacono	wydano
zł. 900,00	zł. 900,00	zł. 900,00

Przeznaczenie zasiłku:
Na badania nad międzynarodową polityką gospodarczą oraz nad angielską i francuską polityką kolonjalną.

Zużytkowanie zasiłku:
Gromadził materjały do dzieła o angielskiej i francuskiej polityce kolonjalnej. Ogłosił kilkanaście rozpraw i artykułów w czasopismach: „Społem", „Spółdzielczy Przegląd Naukowy" i „Czasopismo Spółdzielni Rolniczych". Jedna z tych rozpraw p. t.: „Zastaw zboża" wyszła też osobno jako Nr. 19 „Bibljoteki Spółdzielczej" (por. niżej spis Nr. III, str. 144).

KORCZEWSKI MICHAŁ, prof. w Warszawie

przyznano	wypłacono	wydano
zł. 1.700,00	zł. 1.699,18	zł. 1.199,18

http://rcin.org.pl

Przeznaczenie zasiłku:
Na badania nad prawami wzrostu roślin i nad pobieraniem przez nie składników mineralnych.

Zużytkowanie zasiłku:
Zakupiono 7 zagranicznych specjalnych czasopism naukowych (w 11 zeszytach) oraz szkło i odczynniki, niezbędne do prowadzenia badań. Wykonano doświadczenia w kulturach wodnych nad wzrostem roślin w zależności od koncentracji potasu w pożywce i nad wpływem zastąpienia potasu przez sód. Wyniki podano w pracy M. Korczewskiego i F. Majewskiego (por. niżej spis Nr III, str. 145).

KREUTZ STEFAN, prof. w Krakowie

przyznano	wypłacono	wydano
zł. 2.500,00	zł. 2.500,00	zł. 2.500,00

Przeznaczenie zasiłku:
Na zakup przyrządów do badań krystalograficznych.

Zużytkowanie zasiłku:
Zakupiono polarymetr Lippicha, palnik Nernsta i „ultropak" i zapisano je w inwentarzu Zakładu Mineralogicznego Uniwersytetu Jagiellońskiego jako depozyt Funduszu Kultury Narodowej (por. niżej spis Nr II A, poz. 76—79). Przy pomocy nabytych przyrządów prowadzi się badania nad formą kryształów topazu wołyńskiego i topazów innych złóż, nad zjawiskiem „luminiscencji" minerałów i naturalnych olejów skalnych, nad zdolnością skręcania płaszczyzny polaryzacji w kryształach winianu sodowo-amonowego i sodowo-potasowego oraz nad absorbcją światła w kryształach mieszanych ałunu.

LILPOP JERZY, dr. w Krakowie

przyznano	wypłacono	wydano
zł. 3.000,00	zł. 3.000,00	zł. 3.000,00

Przeznaczenie zasiłku:
Na badania paleobotaniczne nad roślinnością dewońską w Polsce.

Zużytkowanie zasiłku:
Przeprowadzone badania obejmowały: 1) kontynuowanie rozpoczętych dawniej badań mikroskopowych nad materjałem skamieniałym z łupków klimeniowych gór Świętokrzyskich; 2) poszukiwanie nowych materjałów flory dewońskiej. Poszukiwania prowadził w miesiącach letnich 1932 r. w dolinie Strypy pod Buczaczem i na Podolu. Po powrocie z badań w terenie i po rozklasyfikowaniu przywiezionych materjałów rozpoczął badania mikroskopowe.

MALINOWSKI EDMUND, prof. w Warszawie

przyznano	wypłacono	wydano
zł. 5.000,00	zł. 4.890,92	zł. 4.890,92

http://rcin.org.pl

Przeznaczenie zasiłku:
Na badania nad zjawiskami dziedziczności zawartości białka w pszenicy.

Zużytkowanie zasiłku:
Zakupiono: 1 termostat E. F. G. K. elektryczny, podstawę do termometru, przyrząd do wysiewania pszenicy w szkółkach i 7 przyrządów do pobierania próbek pszenicy, i zapisano je w inwentarzu Zakładu Genetyki Roślin S. G. G. W. jako depozyt Funduszu Kultury Narodowej (por. niżej spis Nr IIA, poz. 90—93). Ponadto nabyto 920 szyb lagrowych i pokryto częściowo koszty rozszerzenia siatki ochronnej nad polem doświadczalnem z pszenicą. Niewypłaconą pozostałość z zasiłku w kwocie zł. 109,08 Fundusz Kultury Narodowej przeznaczył na inne cele.

MAŁACHOWSKI ROMAN, prof. we Lwowie

przyznano	wypłacono	wydano
zł. 2.900,00	zł. 2.874,62	zł. 2.843,12

Przeznaczenie zasiłku:
Na zakup książek i przyrządów do badań chemicznych.

Zużytkowanie zasiłku:
Zakupiono 4 tomy dzieła „Beilsteins Handbuch der organischen Chemie" i refraktometr Pulfricha, który został zapisany w inwentarzu II Instytutu Chemicznego Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie jako depozyt Funduszu Kultury Narodowej (por. niżej spis Nr IIA, poz. 27). Po przystosowaniu refraktometru do użytku rozpoczęto pomiary refrakcji. Niewydaną i częściowo niewypłaconą pozostałość z zasiłku w kwocie zł. 56,88 Fundusz Kultury Narodowej przeznaczył na inne cele.

MINKIEWICZ ROMUALD w Warszawie

przyznano	wypłacono	wydano
zł. 600,00	zł. 600,00	zł. 600,00

Przeznaczenie zasiłku:
Na badania nad etologją wydm piaszczystych oraz glin i żwirowisk lodowcowych.

Zużytkowanie zasiłku:
Od końca czerwca do początku września 1931 r. przeprowadzał badania glin lodowcowych (i poczęści żwirowisk) zachodniej Suwalszczyzny, wydm nadświdrzańskich oraz lekkiej gliny loessowej Lubelszczyzny (w okolicach Kazimierza n. W.). Wyniki ogłosił w 2 rozprawach (por. niżej spis Nr III, str. 145).

http://rcin.org.pl

NIEMOJEWSKI LECH, prof. w Warszawie

przyznano	wypłacono	wydano
zł. 2.000,00	zł. 2.000,00	zł. 2.000,00

Przeznaczenie zasiłku:

Na zakup dzieł z zakresu architektury.

Zużytkowanie zasiłku:

Zakupione 6-tomowe dzieło „Palastarchitektur von Oberitalien" oraz dwa tomy wydawnictwa „Lexikon der Baukunst" złożono w bibljotece Zakładu Architektury i Sztuki Nowożytnej Politechniki Warszawskiej jako depozyt Funduszu Kultury Narodowej (por. niżej spis Nr II A, poz. 84 i 85).

PACZOSKI JÓZEF, prof. w Poznaniu

przyznano	wypłacono	wydano
zł. 2.000,00	zł. 2.000,00	zł. 2.000,00

Przeznaczenie zasiłku:

Na badania z zakresu systematyki i socjologji roślin na półwyspie Bałkańskim.

Zużytkowanie zasiłku:

Odbył od dnia 18.VII. do 30.VIII.1931 r. podróż naukową do Bułgarji i zbadał jej część wschodnią. Zebrał ok. 1900 okazów zielnikowych (arkuszy) roślin i przekazał je Zakładowi Botaniki Systematycznej Uniwersytetu Poznańskiego.

PELCZAR KAZIMIERZ, prof. w Wilnie

przyznano	wypłacono	wydano
zł. 1.500,00	zł. 1.500,00	zł. 1.500,00

Przeznaczenie zasiłku:

Na badania naukowe z zakresu patologji ogólnej i eksperymentalnej.

Zużytkowanie zasiłku:

Zakupiono szereg drobnych instrumentów, chemikalja i zwierzęta do doświadczeń. Przeprowadzono badania: 1) nad charakterem odczynu kłaczkowania na zimno w raku, 2) nad wpływem fosfatydów na skład krwi, 3) nad wpływem czynników hamujących krzepliwość krwi na odczyny odpornościowe w ustroju.

PIETKIEWICZ CZESŁAW w Warszawie

przyznano	wypłacono	wydano
zł. 500,00	zł. 500,00	zł. 500,00

http://rcin.org.pl

Przeznaczenie zasiłku:
Na badania etnograficzne.

Zużytkowanie zasiłku:
Opracował na podstawie dawniej zgromadzonych materjałów studja następujące: „Zwierzęta w życiu i wierzeniach Białorusinów", „Rybołówstwo na Polesiu rzeczyckiem", „Zachowanie się Poleszuka względem wojskowości". Prócz tego przygotował dodatkowe rozdziały do II i III tomu swego dzieła o Polesiu rzeczyckiem i ogłosił w „Ziemi" studjum: „Wielkanoc na Białorusi" (por. niżej spis Nr. III, str. 145).

PIETKIEWICZ ZYGMUNT w Warszawie

przyznano	wypłacono	wydano
zł. 900,00	zł. 900,00	zł. 900,00

Przeznaczenie zasiłku:
Na badania botaniczne.

Zużytkowanie zasiłku:
Opracowywał w dalszym ciągu materjały do flory Stefanina w Ziemi Kijowskiej i jego okolic, a jednocześnie przygotowywał monografję florystyczną Żoliborza, ułożył usystematyzowany katalog gatunków flory Żoliborza i zaczął opracowywać topografję i plan rozmieszczenia flory Żoliborza. W związku z tem zbadał również florę leśną Bielan pod Warszawą.

ROLLE MICHAŁ we Lwowie

przyznano	wypłacono	wydano
zł. 900,00	zł. 900,00	zł. 900,00

Przeznaczenie zasiłku:
Na badania nad dziejami i kulturą Kresów Wschodnich.

Zużytkowanie zasiłku:
Wobec zgonu ś. p. Rollego sprawozdania nie otrzymano.

ROSZKOWSKI WACŁAW, prof. w Warszawie

przyznano	wypłacono	wydano
zł. 1.500,00	zł. 1.500,00	zł. 1.500,00

Przeznaczenie zasiłku:
Na badania zoologiczne w Ameryce Południowej oraz na wyspach oceanu Atlantyckiego.

Zużytkowanie zasiłku:
Odbył od dnia 3. X. 1931 do 1. IV. 1932 roku podróż na statku „Dar Pomorza". W Brazylji oraz na wyspach Kanaryjskich,

http://rcin.org.pl

Antylskich i Azorskich zebrał bogate zbiory fauny słodkowodnej, lądowej i morskiej. Zbiory te, złożone w Państwowem Muzeum Zoologicznem w Warszawie, są opracowywane naukowo przez specjalistów.

RUDNICKI JULJUSZ, prof. w Wilnie

przyznano	wypłacono	wydano
zł. 2.000,00	zł. 2.000,00	zł. 2.000,00

Przeznaczenie zasiłku:
Na badania naukowe z zakresu matematyki w Paryżu.

Zużytkowanie zasiłku:
Podczas 8-miesięcznego pobytu w Paryżu nawiązał stosunki naukowe z szeregiem matematyków zagranicznych przez branie udziału w dyskusjach naukowych w Collège de France, prowadzonych przez prof. Hadamard'a. W wyniku bezpośredniego obcowania z najwybitniejszymi specjalistami przygotował 2 wykłady: o teorji momentów oraz o macierzach i ich związku z równaniami różniczkowemi linjowemi. Ponadto, pracując w bibljotece Institut Henri Poincaré, zbierał materjały do monografji o funkcjach całkowitych i wykonał parę prac drobniejszych, które oddał do druku.

RUSZKOWSKI JERZY, dr. w Warszawie

przyznano	wypłacono	wydano
zł. 3.000,00	zł. 3.000,00	zł. 3.000,00

Przeznaczenie zasiłku:
Na studja naukowe w Stacji Biologicznej na wyspie Herdla w Norwegji.

Zużytkowanie zasiłku:
Prowadził badania od dnia 9. VI. do 3. IX. 1932 r. Badał pasorzyty ryb morskich, przedewszystkiem pod względem rozwojowym. Najpierw kontynuował prace rozpoczęte przed kilku laty nad rozwojem *Gyrocotyle urna*, następnie eksperymentalnie zbadał cykl rozwojowy *Grillotia erinaceus*, przedstawiciela grupy tasiemców, których wczesne stadja larwalne nie były dotychczas znane; wyniki zostały przedstawione na posiedzeniu Polskiej Akademji Umiejętności (listopad 1932). Oprócz badań doświadczalnych zebrał liczny materjał pasorzytniczy (przywry i tasiemce) do opracowania pod względem anatomicznym i systematycznym.

RZÓSKA JULJAN, dr. w Poznaniu

przyznano	wypłacono	wydano
zł. 500,00	zł. 500,00	zł. 214,80

http://rcin.org.pl

Przeznaczenie zasiłku:
Na badania jeziorne w obrębie Wielkopolski.

Zużytkowanie zasiłku:
Zbadał 5 jezior: Powidzkie, Skorzencińskie, Białe, Ostrowieckie i Góreckie, zwracając uwagę na rozmieszczenie tlenu w wodzie, na siarkowodór, barwę i temperaturę wody, faunę dna, charakter osadu dennego i plankton. Wyniki podane będą w pracy p. t.: „Sprawozdanie z wycieczek limnologicznych w Wielkopolsce" i w mniejszych notatkach. Niewydaną część zasiłku w kwocie zł. 285,20 zwrócił Zarządowi Funduszu Kultury Narodowej, który ją przeznaczył na inne cele.

SKARŻYŃSKA-GUTOWSKA MARJA, dr. w Warszawie

przyznano	wypłacono	wydano
zł. 500,00	zł. 438,71	zł. 438,71

Przeznaczenie zasiłku:
Na badania naukowe z zakresu fizjologji zwierząt.

Zużytkowanie zasiłku:
Zakupiła zwierzęta do doświadczeń, żywność dla nich i chemikalja. Prowadziła badania nad działaniem hormonów przedniego płatu przysadki mózgowej na nieśność u kur.

SPŁAWA-NEYMAN JERZY, dr. w Warszawie

przyznano	wypłacono	wydano
zł. 1.100,00	zł. 1.100,00	zł. 1.100,00

Przeznaczenie zasiłku:
Na prace z zakresu statystyki matematycznej.

Zużytkowanie zasiłku:
Wykończył prowadzoną wspólnie z dr. E. S. Pearsonem z Londynu pracę, dotyczącą teorji wiarogodności hipotez. Praca ta została przyjęta do druku przez Royal Society of London.

STOŻEK WŁODZIMIERZ, prof. we Lwowie

przyznano	wypłacono	wydano
zł. 2.000,00	zł. 2.000,00	—

Przeznaczenie zasiłku:
Na wyjazd zagranicę w związku z opracowywaniem teorji potencjału.

Zużytkowanie zasiłku:
Przed dniem 31. XII. 1932 r. prof. Stożek zagranicę nie wyjechał.

http://rcin.org.pl

SUPNIEWSKI JANUSZ, prof. w Krakowie

przyznano	wypłacono	wydano
zł. 3.000,00	zł. 3.000,00	zł. 3.000,00

Przeznaczenie zasiłku:
Na zakup książek i aparatury do badań z dziedziny farmakologji doświadczalnej.

Zużytkowanie zasiłku:
Zakupione książki w języku niemieckim (w liczbie 38) zostały zapisane w inwentarzu Zakładu Farmakologji Uniwersytetu Jagiellońskiego jako depozyt Funduszu Kultury Narodowej (por. niżej spis Nr. II A, poz. 94). W r. akad. 1931/32 prof. Supniewski prowadził badania: 1) nad syntezą pochodnych arsenobenzonowych do leczenia kiły i tripanazomiaz; 2) nad pochodnemi meskaliny; 3) nad własnością pochodnych tyraminy i efedryny; 4) nad własnościami narkotycznemi paratioacetaldehydu; 5) nad własnościami farmakologicznemi tetrezoli.

ŚWIĘTOSŁAWSKI WOJCIECH, prof. w Warszawie

przyznano	wypłacono	wydano
zł. 6.000,00	zł. 6.000,00	zł. 6.000,00

Przeznaczenie zasiłku:
Na zakup aparatury i odczynników do badań nad otrzymywaniem produktów chemicznie czystych i nad zjawiskiem azeotropji.

Zużytkowanie zasiłku:
Zakupiono aparaturę, materjały laboratoryjne i chemikalja; pokryto koszty robót szklarskich. Pod kierunkiem prof. Świętosławskiego prowadzono w Zakładzie Chemji Fizycznej Politechniki Warszawskiej badania nad: 1) otrzymywaniem bardzo czystego alkoholu etylowego; 2) oczyszczaniem substancyj chemicznych zapomocą metody azeotropowej; 3) azeotropowem oczyszczaniem acetonu i eteru; 4) oczyszczaniem octanu etylu metodą azeotropową; 5) oznaczaniem stałej estryfikacji w fazie gazowej; 6) znormalizowaniem typu ebuljoskopu różnicowego; 7) nad substancjami wzorcowemi; 8) nad nowym typem ebuljoskopu różnicowego wielodziałowego. (Por. niżej spis Nr. III, str. 145).

ŚWIĘTOSŁAWSKI WOJCIECH, prof. i DORABIALSKA ALICJA, dr. w Warszawie

przyznano	wypłacono	wydano
zł. 5.000,00	zł. 5.000,00	zł. 5.000,00

Przeznaczenie zasiłku:
Na badania nad zjawiskiem wydzielania ciepła przez niektóre pierwiastki z grupy ziem rzadkich.

http://rcin.org.pl

Zużytkowanie zasiłku:

Zakupiono chemikalja i szereg drobnych przyrządów laboratoryjnych, które zapisano w inwentarzu Zakładu Chemji Fizycznej Politechniki Warszawskiej jako depozyt Funduszu Kultury Narodowej (por. niżej spis Nr. II A, poz. 53—70), pokryto wynagrodzenie 3 współpracowników: inż. inż. Stanisława Fafjusa, Bohdana Karpińskiego i Jana Zawidzkiego, oraz inne wydatki, związane z przeprowadzanemi badaniami. Prowadzono je metodą mikrokalorymetrycznego oznaczania ciepła wydzielanego przez substancje chemiczne oraz ciepła właściwego. Oznaczono ciepło właściwe mrówczanu skandu, szczawianu skandu, mrówczanu lantanu i monacytu. Prócz tego pracowano nad przystosowaniem kalorymetru lodowego Bunzena do badania wspomnianego zjawiska.

SZAFER WŁADYSŁAW, prof. w Krakowie

przyznano	wypłacono	wydano
zł. 200,00	zł. 200,00	zł. 200,00

Przeznaczenie zasiłku:

Na pokrycie kosztów uporządkowania i zmontowania zbiorów dendrologicznych K. Jelskiego, przechowywanych w Muzeum Ogrodu Botanicznego Uniwersytetu Jagiellońskiego.

Zużytkowanie zasiłku:

Zakupiono szafy, w których rozmieszczono zbiory.

THUGUTT STANISŁAW, prof. w Warszawie

przyznano	wypłacono	wydano
zł. 6.000,00	zł. 6.000,00	zł. 6.000,00

Przeznaczenie zasiłku:

Na zakup aparatury do badań z zakresu krystalografji.

Zużytkowanie zasiłku:

Zakupiono goniometr rentgenowski Böhma-Weissemberga z silnikiem i opornicą oraz z kamerą uniwersalną do zdjęć rentgenowskich z dodatkami i zapisano je w inwentarzu Zakładu Mineralogicznego Uniwersytetu Warszawskiego jako depozyt Funduszu Kultury Narodowej (por. niżej spis Nr. II A, poz. 72—75). Po sprawdzeniu nabytych przyrządów przystąpiono do badań nad leucytem w celu ustalenia jego budowy.

TOKARZ WACŁAW, prof. w Warszawie

przyznano	wypłacono	wydano
zł. 1.000,00	zł. 1.000,00	zł. 1.000,00

http://rcin.org.pl

Przeznaczenie zasiłku:
Na zakup książek do badań nad stosunkami polsko-francuskiemi w XVII i XVIII ww.

Zużytkowanie zasiłku:
Zakupiono 199 książek (w 245 tomach); zostały one zapisane w inwentarzu Seminarjum Historji Polski Nowożytnej Uniwersytetu Warszawskiego jako depozyt Funduszu Kultury Narodowej (por. niżej spis Nr. II A., poz. 83).

TOMASZEWSKI ADAM, dr. w Poznaniu

przyznano	wypłacono	wydano
zł. 1.500,00	zł. 1.500,00	zł. 1.500,00

Przeznaczenie zasiłku:
Na badanie gwar wielkopolskich.

Zużytkowanie zasiłku:
Przeprowadził badania gwarowe w 202 miejscowościach 27 powiatów.

WACHOWSKI KAZIMIERZ w Warszawie

przyznano	wypłacono	wydano
zł. 900,00	zł. 900,00	zł. 900,00

Przeznaczenie zasiłku:
Na badania nad historją stosunków Polski z państwami skandynawskiemi w X i XI ww.

Zużytkowanie zasiłku:
Badał kwestje sporne, dotyczące stosunków politycznych Polski z państwami skandynawskiemi w w. X, i wpływ kultury skandynawskiej na ludy południowego wybrzeża Bałtyku. Wyniki badań ogłosił w „Kwartalniku Historycznym" (por. niżej spis Nr. III, str. 145).

WEIGL RUDOLF, prof. we Lwowie

przyznano	wypłacono	wydano
zł. 5.000,00	zł. 5.000,00	zł. 5.000,00

Przeznaczenie zasiłku:
Na badania nad biologją zarazków chorób zakaźnych, w szczególności zarazków duru osutkowego.

Zużytkowanie zasiłku:
Prowadził badania nad zagadnieniem wykonywania szczepień ochronnych przeciw durowi osutkowemu na osobnikach zarażonych w okresie inkubacji. Pokrył wydatki bieżące, związane z badaniami (zakup i utrzymanie zwierząt doświadczalnych, zakup drobnych przyrządów do badań, pokrycie kosztów wyjazdów po szczepy duru osutkowego).

http://rcin.org.pl

WĘSŁAW WOJCIECH, dr. w Poznaniu

przyznano	wypłacono	wydano
zł. 1.500,00	zł. 1.500,00	zł. 1.500,00

Przeznaczenie zasiłku:
Na badania naukowe z zakresu patologji.

Zużytkowanie zasiłku:
Wykańczał badania nad histofizjologją i patologją nabłonka płucnego. Wyniki będą podane w 2 obszernych przygotowanych do druku pracach p. t.: „Histofizjologja porównawcza nabłonka płucnego i jego rozwój ontogenetyczny u ssaków" i „O zdolności żernej komórek nabłonka płucnego i zmianach tegoż nabłonka w zapaleniu i niedodmie płuc". Pozatem rozpoczął badania nad czynnością przysadki mózgowej i jej stosunkiem do funkcyj narządów płciowych.

WIERZUCHOWSKI MIECZYSŁAW, dr. w Warszawie

przyznano	wypłacono	wydano
zł. 1.000,00	zł. 996,54	zł. 996,54

Przeznaczenie zasiłku:
Na badania nad przemianą materji.

Zużytkowanie zasiłku:
Zakupiono cukier owocowy, szkło, chemikalja, pokarm dla zwierząt i zwierzęta, potrzebne do badań, prowadzonych w kierunku monograficznego oryginalnego opracowania swoisto-dynamicznego działania wszystkich pokarmów w ogólności. Niewypłaconą pozostałość w kwocie zł. 3,46 Fundusz Kultury Narodowej przeznaczył na inne cele.

WITKOWSKI JÓZEF, prof. w Poznaniu

przyznano	wypłacono	wydano
zł. 707,00	zł. 707,00	zł. 707,00

Przeznaczenie zasiłku:
Na zakup mikrometru pozycyjnego.

Zużytkowanie zasiłku:
Pokryto resztę należności za mikrometr, nabyty z częściowego zasiłku Funduszu Kultury Narodowej, udzielonego w r. 1930 (por. „Pierwsze Sprawozdanie Funduszu Kultury Narodowej", str. 56). Mikrometr zapisano w inwentarzu Obserwatorjum Astronomicznego Uniwersytetu Poznańskiego jako depozyt Funduszu Kultury Narodowej (por. niżej spis Nr II A, poz. 71). Badania, rozpoczęte jesienią 1931 r., miały za przedmiot 11 planetoid, 1 kometę i księżyce Jowisza. Otrzymano 51 położeń tych ciał niebieskich, obejmujących 576 nawiązań. Prócz tego dokonano 212 pomiarów w celu wyznaczenia kroku śruby mikrometrycznej.

http://rcin.org.pl

WOJCIECHOWSKI ZYGMUNT, prof. w Poznaniu

przyznano	wypłacono	wydano
zł. 1.000,00	zł. 1.000,00	zł. 1.000,00

Przeznaczenie zasiłku:
Na studja we Francji nad zagadnieniem feudalizmu.

Zużytkowanie zasiłku:
Prowadził badania nad zagadnieniem feudalizmu. Opracował zagadnienie feudalizmu w Polsce; wyniki badań zreferował na zjeździe historyków prawa w Paryżu.

ZAKRZEWSKI KONSTANTY, prof. w Krakowie

przyznano	wypłacono	wydano
zł. 6.000,00	zł. 6.000,00	zł. 6.000,00

Przeznaczenie zasiłku:
Na zakup aparatury do pomiarów stałej dielektrycznej różnych ciał w zależności od temperatury.

Zużytkowanie zasiłku:
Zakupiono: galwanometr precyzyjny Molla Nr. 693 oraz katetometr precyzyjny typu CA-215 i zapisano je w inwentarzu Zakładu Fizycznego Uniwersytetu Jagiellońskiego jako depozyt Funduszu Kultury Narodowej (por. niżej spis Nr. II A, poz. 1 i 2). Nadto pokryto koszty wykonania części aparatury szklannej, potrzebnej do prowadzonych badań.

ZALESKI KAROL, dr. w Poznaniu

przyznano	wypłacono	wydano
zł. 1.500,00	zł. 1.500,00	zł. 500,30

Przeznaczenie zasiłku:
Na badania nad odpornością na „bakterjozę obwódkową" odmian fasoli, uprawianych w Polsce, oraz nad wpływem „bakterjozy obwódkowej" na plon.

Zużytkowanie zasiłku:
Pokryto wydatki, związane z wydzierżawieniem i urządzeniem szklarni, w której prowadzone są doświadczenia, i z prowadzeniem prac badawczych; zakupiono najniezbędniejsze przyrządy i przybory do badań. Dalsze informacje będą podane w następnem sprawozdaniu Funduszu Kultury Narodowej.

ŻORAWSKI KAZIMIERZ, prof. w Warszawie

przyznano	wypłacono	wydano
zł. 5.000,00	zł. 5.000,00	zł. 5.000,00

http://rcin.org.pl

Przeznaczenie zasiłku:

Na częściowe pokrycie kosztów przygotowania do druku i wydania 2 tomu dzieła p. t.: „Wykłady geometrji analitycznej".

Zużytkowanie zasiłku:

Zakupiono papier i rozpoczęto druk książki.

ŻÓŁCIŃSKI JAN, prof. Politechniki Lwowskiej w Dublanach k. Lwowa

przyznano	wypłacono	wydano
zł. 4.500,00	zł. 4.500,00	zł. 4.500,00

Przeznaczenie zasiłku:

Na zakup przyrządów do badań nad koloidami gleb.

Zużytkowanie zasiłku:

Zakupiony ultramikroskop z częściami składowemi zapisano w inwentarzu Instytutu Chemji Rolnej i Gleboznawstwa Politechniki Lwowskiej w Dublanach jako depozyt Funduszu Kultury Narodowej (por. niżej spis Nr II A, poz. 86—89). Przystąpiono do badań wstępnych nad koloidami gleb z zakresu ich własności i przyrody fizycznej i chemicznej (wielkość i ilość, koagulacja pod wpływem czynników fizycznych i chemicznych, kataforeza czyli charakterystyka własności elektrycznych).

---

http://rcin.org.pl

II. ZAKUP ZBIORÓW

ZAKUP DZIEŁA PROF. STANISŁAWA NOWAKOWSKIEGO Z POZNANIA P. T. „GEOGRAFJA GOSPODARCZA POLSKI ZACHODNIEJ"

przyznano	wypłacono	wydano
zł. 5.000,00	zł. 4.875,00	zł. 4.875,00

Zakupiono po 100 egz. tomów I i II „Geografji Gospodarczej Polski Zachodniej" i przeznaczono je do rozdania między bibljoteki państwowe i społeczne. Pozostałość w kwocie zł. 125,00 Fundusz Kultury Narodowej przeznaczył na inne cele.

---

http://rcin.org.pl

III. STYPENDJA BADAWCZE

SPIS STYPENDYSTÓW [1]

1. MATEMATYKA

1. Borsuk Karol, dr. (Z., 6)[2]
2. Kaczmarz Stefan, dr. (Z., 8)
3. Kołodziejczyk Stanisław, mgr. (K.,12)
4. Zarankiewicz Kazimierz, dr. (Z., 10)

2. FIZYKA

1. Blaton Jan, mgr. (K., 9)
2. Cichocki Jan, mgr. (Z., 10)
3. Doborzyński Dobiesław, dr. (Z., 9)
4. Kapuściński Władysław, dr. (K., 12)
5. Mazur Józef, dr. (Z., 12)

3. CHEMJA

1. Achmatowicz Osman, dr. (K., 10)
2. Bartoszewiczówna Elżbieta,inż. (K.,12)
3. Basiński Antoni, mgr. (Z., 3)
4. Dorabialska Alicja, dr. (Z. i K., 12)
5. Kamieński Leon, mgr. (Z., 12)
6. Klimowski Włodzimierz, mgr. (K., 10)
7. Usakiewicz Jan, inż. (K., 12)

4. ASTRONOMJA

1. Bielecki Maciej, abs. (K., 9)
2. Kowalczewski Mieczysław, dr. (K., 11)

5. NAUKI GEOLOGICZNE

1. Gaweł Antoni, dr. (K., 12)
2. Halicki Bronisław, dr. (K., 10)
3. Jurek Marjan, dr. (K., 10)
4. Kołaczkowska Marja, dr. (K., 10)
5. Kozik Stanisław, dr. (K., 12)

6. GEOGRAFJA

1. Dylik Jan, dr. (Z., 9)
2. Hołub-Pacewiczowa Zofja, dr. (Z., 7)

7. NAUKI BIOLOGICZNE

1. Białous Franciszek, abs. (K., 10)
2. Bowkiewicz Jan, dr. (K., 7)
3. Feliksiak Stanisław (Z., 6)
4. Janicki Mikołaj, abs. (K., 12)
5. Jarocki Jerzy, dr. (K., 12)
6. Jawłowski Hieronim, dr. (Z., 2½)
7. Kołodziejski Zygmunt, dr. (Z., 2)
8. Kryszczyński Edmund, mgr. (K., 12)
9. Markowski Stanisław, dr. (K., 11)
10. Niemierko Włodzimierz, dr. (K., 12)
11. Sekutowicz Stanisław, abs. (K., 12)
12. Wiśniewski Lech, dr. (Z., 2)
13. Wiśniewski Tadeusz, dr. (Z., 3)
14. Wiszniewski Jerzy, dr. (K., 12)
15. Wojtusiak Roman, dr. (Z., 8)

[1] Spis ogłoszonych drukiem prac stypendystów podano niżej na str. 146 i n.
[2] Litera (K.) przy nazwisku stypendysty oznacza stypendjum krajowe, litera (Z.) — zagraniczne, cyfra obok litery — liczbę miesięcy stypendyjnych.

http://rcin.org.pl

8. NAUKI ANTROPOLOGICZNE Z PREHISTORJĄ I ETNOGRAFJĄ

1. Chętnik Adam (K., 6)
2. Henzel Tadeusz, abs. (K., 6)
3. Jaźdżewski Konrad, mgr. (Z., 7)
4. Podkowińska Zofja, dr. (Z., 5)
5. Turkowski Lucjan, abs. (K., 7)
6. Zawistowicz-Kintopfowa Kazimiera, dr. (K., 3)
7. Żejmo-Żejmis Stanisław, dr. (K., 6)

9. NAUKI FILOLOGICZNE I HISTORJA LITERATURY

1. Adamska Wincentyna, mgr. (Z., 1)
2. Böhm Franciszek, dr. (Z., 12)
3. Dihm Jan, dr. (Z., 1)
4. Dłuska Marja, dr. (K., 12)
5. Falkowski Zygmunt, abs. (K., 8)
6. Kuraszkiewicz Władysław, dr. (K., 8)
7. Lewicki Tadeusz, dr. (K., 8)
8. Łukasik Stanisław, dr. (Z., 3)
9. Manteuffel Jerzy, dr. (K., 10)
10. Mikulski Tadeusz, dr. (K., 12)
11. Ossowski Leszek, abs. (K., 6)
12. Pelc Władysław, mgr. (Z.)
13. Steffen Augustyn, abs. (K., 6)
14. Steffen Wiktor, dr. (Z., 6)
15. Stieber Zdzisław, dr. (Z., 10)
16. Szweykowski Zygmunt, dr. (K., 6)
17. Troczyński Konstanty, dr. (Z., 12)
18. Zajączkowski Ananjasz, dr. (K.,12)
19. Żytomirska Xenia, mgr. (K., 6)

10. HISTORJA

1. Buczek Karol, dr. (Z., 1)
2. Buczkowski Kazimierz, dr. (Z., 1½)
3. Bulas Kazimierz, dr. (Z., 3)
4. Burbianka Marta, mgr. (K., 7)
5. Czort Tadeusz, abs. (K., 12)
6. Dobrowolski Kazimierz, dr. (K., 6)
7. Dworzaczek Włodzimierz (K., 2)
8. Hedemann Otto (K., 10)
9. Herbst Stanisław, dr. (K., 12)
10. Jabłoński Henryk, mgr. (K., 8)
11. Kniat Marjan, dr. (Z., 3)
12. Knot Antoni, dr. (K., 1)
13. Kochanowski Konstanty, mgr. (K., 7)
14. Koczy Leon, dr. (Z., 2)
15. Lutman Tadeusz, dr. (Z., 3)
16. Machalski Edmund, mgr. (K.)
17. Maleczyński Karol, dr. (Z., 6)
18. Martewicz Włodzimierz, mgr. (K., 7)
19. Pazyra Stanisław, mgr. (K., 12)
20. Piotrowicz Karol, dr. (K., 10)
21. Przelaskowski Ryszard, dr. (K., 6)
22. Skowrońska Zofja, dr. (Z., 1)
23. Szczudło Jan, abs. (K., 12)
24. Szymański Adam, abs. (K., 12)
25. Terlecki Władysław, dr. (K., 4)
26. Walawender Antoni, abs. (K., 12)
27. Walicki Michał, dr. (K., 6)
28. Waręźak Jan, dr. (K., 6)
29. Wieczorkiewicz Antoni, abs. (K., 1)
30. Wyrostek Ludwik, abs. (K., 12)
31. Zwolski Bogumił, mgr. (K., 7)

11. NAUKI SPOŁECZNE I PRAWNE

1. Dąbrowski Marjan, dr. (Z., 2)
2. Górski Józef, dr. (Z., 1)
3. Haytler Jan, dypl. (Z., 4)
4. Kubisz Stanisław, dr. (Z., 5)
5. Łubieński Zbigniew, dr. (Z., 3)
6. Mikołajczyk Stanisław, dypl. (K., 12)
7. Stebelski Adam, mgr. (K., 6)
8. Styś Wincenty, mgr. (K., 6)
9. Wasilkowski Jan, dr. (Z., 6)
10. Ziomek Maksymiljan, dr. (K., 2)

12. NAUKI FILOZOFICZNE I PSYCHOLOGJA

1. Heitzman Marjan, dr. (Z., 6)
2. Kieszkowski Bohdan, dr. (Z., 3)
3. Ossowski Stanisław, dr. (K., 6)
4. Szwarc Jan, dr. (Z., 6)

13. NAUKI TECHNICZNE

1. Bielkowicz Piotr, mgr. (Z., 11)
2. Kawa Józef Stanisław, abs. (K., 12)
3. Mazur Michał, inż. dr. (Z., 3)
4. Ochęduszko Stanisław, inż. (Z., 6)

http://rcin.org.pl

14. NAUKI ROLNICZE

1. Chroboczek Emil, inż. (Z., 12)
2. Cywińska Zofja, inż. (K., 10)
3. Kleiberówna Julja, inż. (K., 12)
4. Mandecki Stefan, inż. (K., 7)
5. Wąsowicz Tadeusz, inż. (K., 12)
6. Włoczewski Tadeusz, dr. (Z., 5)
7. Ziobrowski Stanisław, dr. (Z., 3)

15. MEDYCYNA, WETERYNARJA I FARMACJA

1. Ceypek Tadeusz, dr. (Z., 1½)
2. Dadlez Józef, dr. (K., 12)
3. Gedroyć Michał, dr. (K., 12)
4. Goebel Franciszek, dr. (Z., 6)
5. Krauze Stanisław, dr. (Z., 12)
6. Marynowska Hanna, dr. (Z., 11)
7. Olszewski Bolesław Bronisław, dr. (Z., 10)
8. Stobiecki Adam, dr. (Z., 6)
9. Sym Ernest, dr. (K., 12)
10. Szczeklik Edward, dr. (Z., 10)

16. PEDAGOGIKA

1. Wachowski Marjan, dr. (Z., 2)
2. Wnorowski Feliks, dr. (Z., 10)

http://rcin.org.pl

B. DZIAŁALNOŚĆ FUNDUSZU KULTURY NARODOWEJ W ZAKRESIE POPIERANIA SZTUKI

WSTĘP

1. Działalność Funduszu Kultury Narodowej w zakresie popierania sztuki w okresie sprawozdawczym również nie odbiegła od tych ram, jakie zostały przedstawione w poprzedniem sprawozdaniu Funduszu Kultury Narodowej. Jedynie bardzo znacznemu zwiększeniu uległa liczba udzielonych zasiłków — oczywiście kosztem ich wysokości. Przyczyny tego stanu rzeczy zostały pokrótce wyłożone wyżej (p. str. 64—65). Tu jeszcze można dodać, że z pośród 29 zasilonych w r. budż. 1931/32 artystycznych instytucyj, towarzystw, komitetów i t. p. 16 otrzymało zasiłki po raz pierwszy. Na 38 artystów (nie licząc stypendystów) nazwiska 29 znajdują się w tem sprawozdaniu po raz pierwszy.

Szczupłość kredytów sprawiła, że w sprawozdaniu niniejszem zniknęła zupełnie pozycja „zakup zbiorów", które w poprzednim okresie sprawozdawczym obejmowała prawie 25% całej sumy, obróconej na popieranie sztuki.

Układ tej części sprawozdania uległ pewnym zmianom. Oddzielono tu wyraźnie stypendystów od artystów, otrzymujących zasiłki. Do stypendystów zaliczono wszystkich muzyków i plastyków, studjujących jeszcze, bądź w kraju, bądź zagranicą, oraz literatów z t. zw. najmłodszego pokolenia. Artystów starszych, pracujących samodzielnie, zaliczono — podobnie jak badaczy naukowych — do kategorji pobierających nie stypendja, lecz zasiłki, podając przy każdym możliwie dokładne dane o zużytkowaniu przyznanej subwencji.

Całość obrazu popierania sztuki ujęto w 3 tablice: I z nich przedstawia podział przyznanych sum według form organizacyjnych pracy artystycznej, II — daje podział według 4 zasadniczych działów sztuki (literatura, teatr i kino, muzyka, plastyka), III — przynosi dane, wskazu-

http://rcin.org.pl

jące, jak długo (ściślej mówiąc: który rok zrzędu) poszczególni stypendyści korzystali z pomocy Funduszu Kultury Narodowej. Zasady ugrupowania w tych tablicach zarówno zasiłków, jak i stypendjów, odpowiadają tu temu układowi, jaki zastosowano w dziale nauki (por. wyżej str. 67—68). Szczegółowe spisy—poza wspomnianą wyżej zmianą w spisie artystów — ułożone są w ten sam sposób, jak w „Pierwszem Sprawozdaniu". I tu, jak w dziale nauki, przy nazwiskach stypendystów obok liter (K) i (Z), oznaczających charakter stypendjum (krajowe i zagraniczne), umieszczono liczby, wskazujące czas trwania poszczególnych stypendjów.

2. TABLICE PODZIAŁU ZASIŁKÓW I STYPENDJÓW

TABLICA I.

PODZIAŁ ZASIŁKÓW I STYPENDJÓW WEDŁUG FORM ORGANIZACYJNYCH PRACY ARTYSTYCZNEJ [1]

FORMY ORGANIZACYJNE PRACY ARTYSTYCZNEJ	I Zasiłki na inwestycje i prowadzenie instytucyj artystycznych zł.	II Zasiłki na działalność wydawniczą zł.	III Zasiłki i stypendja na prace artystyczne zł.	Razem zł.	Liczba	
					instytucyj	osób
Towarzystwa i instytucje artystyczne ogólne. .	106.400	21.000	600	128.000	23	—
Instytucje i komitety wydawnicze	—	23.200	—	23.200	6	—
Artyści — zasiłki. . . .	4.000	4.000	81.668,50	89.668,50		38
Artyści — stypendja . .	—	—	105.385	105.385		97
Razem	110.400	48.200	187.653,50	346.253,50	29	135

[1] Zasady układu tej tablicy są te same, co odpowiedniej tablicy w dziale nauki (por. wyżej str. 69).

http://rcin.org.pl

TABLICA II.

PODZIAŁ ZASIŁKÓW I STYPENDJÓW WEDŁUG DZIAŁÓW SZTUKI

DZIAŁY SZTUKI	I Zasiłki na inwestycje i prowadzenie instytucyj artystycznych zł.	II Zasiłki na działalność wydawniczą zł.	III Zasiłki na prace artystyczne zł.	IV Stypendja na prace artystyczne zł.	Razem zł.
Literatura	—	16.600	24.700	13.250	54.550
Teatr i kino.	56.000	4.000	3.300	6.000	69.300
Muzyka	17.400	18.000	13.068 50	34.485	82.953,50
Plastyka	37.000	9.600	41.200	51.650	139.450
Razem	110.400	48.200	82.268 50	105.385	346.253,50

TABLICA III.

PODZIAŁ STYPENDJÓW Z ZAKRESU SZTUKI WEDŁUG CZASU ICH TRWANIA

DZIAŁY SZTUKI / CZAS KORZYSTANIA ZE STYPENDJUM	Literatura	Teatr i kino	Muzyka	Plastyka	Razem
I rok	7	2	22	32	63
II rok	2	1	10	8	21
III rok	—	—	2	4	6
IV rok	1	—	4	2	7
Razem	10	3	38	46	97

http://rcin.org.pl

I. LITERATURA

1. ZASIŁKI UDZIELONE INSTYTUCJOM I TOWARZYSTWOM

REDAKCJA CZASOPISMA „ZARANIE ŚLĄSKIE" W CIESZYNIE

przyznano	wypłacono	wydano
zł. 1.500,00	zł. 1.500,00	zł. 1.500,00

Przeznaczenie zasiłku:
Na dalsze wydawanie czasopisma.

Zużytkowanie zasiłku:
Pokryto częściowo koszty wydania 7 rocznika czasopisma (por. niżej spis Nr. I, poz. 37).

REDAKCJA CZASOPISMA „KOBIETA WSPÓŁCZESNA" W WARSZAWIE

przyznano	wypłacono	wydano
zł. 700,00	zł. 700,00	zł. 700,00

Przeznaczenie zasiłku:
Na częściowe pokrycie kosztów wydania książki H. Boguszewskiej: „Świat po niewidomemu" (zasiłek zwrotny egzemplarzami książki).

Zużytkowanie zasiłku:
Książkę wydano i dostarczono bezpłatnie Funduszowi Kultury Narodowej 200 egzemplarzy (por. niżej spis Nr. I, poz. 26).

TOWARZYSTWO WYDAWNICZE W WARSZAWIE

przyznano	wypłacono	wydano
zł. 5.400,00	zł. 5.400,00	zł. 5.400,00

Przeznaczenie zasiłku:
Na wydanie 6 tomów (5—10) pierwszego wydania zbiorowego „Pism" Leopolda Staffa. (Zasiłek zwrotny 150 egzemplarzami każdego z pierwszych dziesięciu tomów „Pism" L. Staffa).

Zużytkowanie zasiłku:
Pokryto honorarjum autorskie za 6 tomów i wydano do końca 1932 r. tomy: 5—9 (por. niżej spis Nr. I, poz. 28—32); dostarczono do Zarządu Funduszu Kultury Narodowej bezpłatnie po 150 egzemplarzy tomów 1—9.

http://rcin.org.pl

ZWIĄZEK ZAWODOWY LITERATÓW POLSKICH W WARSZAWIE

przyznano	wypłacono	wydano
zł. 9.000,00	zł. 7.187,15	zł. 7.187,15

Przeznaczenie zasiłku:
Na wydanie wyników ankiety Związku Zawodowego Literatów Polskich o warunkach pracy i położeniu materjalnem literatów polskich.

Zużycie zasiłku:
Książka, której zredagowaniem zajął się Instytut Gospodarstwa Społecznego w Warszawie, została wydana p. t.: „Życie i praca pisarza polskiego" (por. niżej spis Nr. I, poz. 33). Pozostałość z zasiłku w kwocie zł. 1.812,85 Fundusz Kultury Narodowej przeznaczy na inne cele.

2. ZASIŁKI UDZIELONE ARTYSTOM

BATUREWICZ FRANCISZEK w Warszawie

przyznano	wypłacono	wydano
zł. 1.000,00	zł. 1.000,00	zł. 1.000,00

Przeznaczenie zasiłku:
Na prace literackie.

Zużytkowanie zasiłku:
Uzupełnił i wykończył do druku tom, zawierający 6 powiastek dla dzieci p. t.: „Gdy słonko zaświeci" (po polsku i po włosku) i napisał szereg „minjatur literackich"; gromadził materjały do dalszych prac z zakresu kultury i literatury krajów romańskich.

BRODOWSKI FELIKS w Warszawie

przyznano	wypłacono	wydano
zł. 3.000,00	zł. 3.000,00	zł. 3.000,00

Przeznaczenie zasiłku:
Na prace literackie.

Zużytkowanie zasiłku:
Napisał szereg nowel i opowieści; opracował dalszą część swego pamiętnika (lata 1905—1914) i wspomnienia p. t. „Ghetto lubelskie"; przełożył i zaopatrzył w przedmowę książkę Bernardina da Palmas Arborea „Vita di Felice da Cantalice"; gromadził materjały źródłowe do pracy o Stanisławie Krzemińskim; zbadał kroniki klasztoru PP. Wizytek w Lublinie z okresu 1864—1925 i zebrany materjał zużytkował w szkicu opowieściowo-historycznym p. t. „Rycerki Marji". Część tych prac wydrukował w miesięczniku „Nasz Misjonarz". Opracował i wydał studjum p. t.: „Badmajeffowie. Medycyna Tybetu w zetknięciu z cywilizacją Zachodu" (por. niżej spis Nr. V, poz. 1).

http://rcin.org.pl

BUNIKIEWICZ WITOLD w Warszawie

przyznano	wypłacono	wydano
zł. 1.000,00	zł. 1.000,00	zł. 1.000,00

Przeznaczenie zasiłku:
Na prace literackie.

Zużytkowanie zasiłku:
W ciągu 3 miesięcy letnich w 1932 r. odbywał wycieczki po Mazowszu, gromadząc materjały archiwalne i folklorystyczne; na podstawie tych materjałów napisał m. in. misterjum średniowieczne p. t.: „Trubadur Matki Boskiej" (rzecz o Ładysławie z Gielniowa).

GÓRSKI ARTUR w Warszawie

przyznano	wypłacono	wydano
zł. 6.000,00	zł. 6.000,00	zł. 6.000,00

Przeznaczenie zasiłku:
Na prace literackie.

Zużytkowanie zasiłku:
Pracował nad zagadnieniami z zakresu filozofji i historji kultury. Zbierał materjały do pracy nad ruchem religijnym w Europie w XIII w.

LUTOMSKI BOLESŁAW w Warszawie

przyznano	wypłacono	wydano
zł. 600,00	zł. 600,00	zł. 600,00

Przeznaczenie zasiłku:
Na prace literackie.

Zużytkowanie zasiłku:
Pracował nad tematem: „Psychologja polityczna pokoleń porozbiorowych".

SZATKOWSKA (KOSSAK-SZCZUCKA) ZOFJA w Górkach Wielkich na Śląsku

przyznano	wypłacono	wydano
zł. 6.000,00	zł. 6.000,00	zł. 3.500,00

Przeznaczenie zasiłku:
Na odbycie podróży szlakiem wypraw krzyżowych w związku z gromadzeniem materjałów do powieści z dziejów III krucjaty.

Zużytkowanie zasiłku:
Narazie odłożyła podróż; natomiast zakupiła szereg dzieł historycznych, dotyczących dziejów wypraw krzyżowych, i przeprowadziła gruntowne studja nad tym tematem. Przystąpiła do opracowywania

http://rcin.org.pl

pierwszego tomu dzieła, obejmującego obraz Europy w chwili rozpoczęcia krucjaty, akcję Piotra Eremity i papieża Urbana oraz odjazd krzyżowców. Zakupione książki stanowią własność Funduszu Kultury Narodowej (por. niżej spis Nr. II B, poz. 1).

WIKTOR JAN w Krakowie

przyznano	wypłacono	wydano
zł. 1.600,00	zł. 1.600,00	zł. 1.600,00

Przeznaczenie zasiłku:

Na prace literackie.

Zużytkowanie zasiłku:

Pracował nad powieścią z życia emigracji robotniczej we Francji; ukończył część pierwszą powieści, pracował w dalszym ciągu nad częścią drugą.

WYRZYKOWSKI STANISŁAW w Milanówku pod Warszawą

przyznano	wypłacono	wydano
zł. 1.500,00	zł. 1.500,00	zł. 1.500,00

Przeznaczenie zasiłku:

Na wykończenie i przygotowanie do druku tomu poezyj.

Zużytkowanie zasiłku:

Wykończył i wydał tom wierszy p. t.: „Plon życia" (por. niżej spis Nr. V, poz. 4).

WYSOCKI ANTONI w Warszawie

przyznano	wypłacono	wydano
zł. 1.000,00	zł. 1.000,00	zł. 1.000,00

Przeznaczenie zasiłku:

Na prace literackie.

Zużytkowanie zasiłku:

Pracował nad powieścią obyczajową, przedstawiającą kulturę polską na kresach wschodnich w połowie XIX wieku.

ZEGADŁOWICZ EMIL w Poznaniu

przyznano	wypłacono	wydano
zł. 3.000,00	zł. 3.000,00	zł. 3.000,00

Przeznaczenie zasiłku:

Na prace literackie.

http://rcin.org.pl

Zużytkowanie zasiłku:
Odbył w celach literackich podróż do Rumunji. Rozpoczął opracowywanie przekładu antologji poety rumuńskiego Michała Eminescu. Wykończył i wydał p. t.: „Tematy rumuńskie" przekład antologji poezji rumuńskiej, przygotował do druku 2 tomy dramatów i poemat „Podkowa na progu" (por. niżej spis Nr. V, poz. 5 i 6).

3. STYPENDJA LITERACKIE [1]

1. André Lucjan (K., 8)
2. Choromański Michał (K., 9)
3. Ciesielczuk Stanisław (K., 6)
4. Gładych Feliks Tadeusz (K., 8)
5. Piechal Marjan (K., 6)
6. Sebyła Władysław (K., 12)
7. Strzałkowski Wiesław (K., 12)
8. Szczawiej Jan (K., 6)
9. Uniłowski Zbigniew (K., 6)
10. Zagórski Jerzy (K., 8)

II. TEATR I KINO

1. ZASIŁKI UDZIELONE INSTYTUCJOM I TOWARZYSTWOM

TEATR POLSKI IM. JULJUSZA SŁOWACKIEGO NA WOŁYNIU W ŁUCKU

przyznano	wypłacono	wydano
zł. 5.000,00	zł. 5.000,00	zł. 5.000,00

Przeznaczenie zasiłku:
Na dalsze prowadzenie teatru.

Zużytkowanie zasiłku:
Pokryto częściowo wydatki teatru w sezonie 1930/31. W okresie tym wystawiono 16 sztuk (m. in. „Pana Jowialskiego" Fredry, „Kwadraturę koła" Katajewa, „Koniec i początek" Maszyńskiego, „Ulicę" Rice'a, „Wilki w nocy" Rittnera, „Żeglarza" Szaniawskiego), dano 169 przedstawień w 15 miejscowościach na Wołyniu i 2 na Polesiu (w Beresteczku, Cumaniu, Dubnie, Horochowie, Klewaniu, Kostopolu, Kowlu, Krzemieńcu, Łucku, Ołyce, Ostrogu, Radziwiłłowie, Rożyszczach, Równem, Sarnach, Włodzimierzu i Zdołbunowie). Widzów było 29.801.

TEATR TORUŃSKI W TORUNIU

przyznano	wypłacono	wydano
zł. 8.000,00	zł. 8.000,00	zł. 8.000,00

Przeznaczenie zasiłku:
Na dalsze prowadzenie teatru.

Zużytkowanie zasiłku:
Pokryto częściowo wydatki teatru w okresie od dnia 1.VII. do 31.VIII. 1931 r. i od dnia 19.III. do 8.IX. 1932 r. W sezonie 1930/31 (od dnia 1.VII.

[1] Por. wyżej przypisek 2 na str. 104.

http://rcin.org.pl

1930 r. do dnia 31. VIII. 1931 r.) teatr wystawił 43 sztuki (m. in. „Koniec i początek" Maszyńskiego, „Halkę" Moniuszki, „Szczęście Frania" Perzyńskiego, „Kordjana" Słowackiego, „Hamleta" Szekspira) i dał w Toruniu 345 oraz w 4 innych miastach (w Bydgoszczy, Ciechocinku, Inowrocławiu i Włocławku) 60 przedstawień. W drugim z wymienionych okresów pokryto koszty wystawienia 5 sztuk („Obrona Częstochowy" Bośniackiej, „Śluby Panieńskie" Fredry, „Wielki Dzień" Krzywoszewskiego, „Głupi Jakób" Rittnera, „U mety" Rostworowskiego). Sztuki te wystawiono ogółem 31 razy.

INSTYTUT REDUTY W WARSZAWIE

przyznano	wypłacono	wydano
zł. 8.000,00	zł. 8.000,00	zł. 8.000,00

Przeznaczenie zasiłku:

Na dalszą działalność artystyczną Instytutu.

Zużytkowanie zasiłku:

Po przeniesieniu z Wilna do Warszawy program działalności Instytutu Reduty przewidywał w dalszym ciągu: uruchomienie wzorowej placówki kształcenia nowego pokolenia aktorskiego, przygotowanie terenu do studjów w dziedzinie literatury scenicznej, udostępnienie bibljoteki Instytutu szerszym sferom, bliżej interesującym się zagadnieniami teatralnemi, organizowanie wzorowych pokazów scenicznych, stopniowe doskonalenie techniki objazdowych czołówek Reduty. W sezonie 1931/32 przeprowadzono w Instytucie rozbiory analityczne 7 wybitnych sztuk z repertuaru polskiego (Fredry, Rittnera, Szaniawskiego, Wyspiańskiego i Żeromskiego), łącząc te prace z ćwiczeniami praktycznemi i opracowywaniem poszczególnych ról w tych sztukach; prócz tego urządzano wspólne czytanie dzieł Krasińskiego, Mickiewicza, Norwida, Słowackiego i Wyspiańskiego. W pracach tych brało udział przeciętnie po 12 osób. „Wzorowe pokazy sceniczne" rozpoczęto sztuką M. Morozowicz-Szczepkowskiej p. t.: „Sprawa Moniki", dając ok. 300 przedstawień. — Opracowywano na terenie Instytutu sztuki, z któremi czołówki objazdowe Reduty dokonywały objazdów propagandowych na prowincji. — Zbiory Reduty udostępniono dla zwiedzającej publiczności, zarówno uczęszczającej na pokazy Reduty, jak też zorganizowanej w specjalne wycieczki (wycieczek takich było 38). Prócz tego wypożyczano kostjumy i meble z tych zbiorów teatrom zawodowym, amatorskim i szkolnym w Warszawie i na prowincji.

INSTYTUT TEATRÓW LUDOWYCH W WARSZAWIE

przyznano	wypłacono	wydano
zł. 4.000,00	—	—

http://rcin.org.pl

Przeznaczenie zasiłku:
Na wydanie „Wesela na Kurpiach" ks. W. Skierkowskiego.

Zużytkowanie zasiłku:
Do dnia 31.XII.1932 r. zasiłku nie podjęto, wobec czego sumę tę Fundusz Kultury Narodowej przeznaczy na inne cele.

TEATR „ATENEUM" W WARSZAWIE

przyznano	wypłacono	wydano
zł. 4.000,00	zł. 4.000,00	zł. 4.000,00

Przeznaczenie zasiłku:
Na dalsze prowadzenie teatru.

Zużytkowanie zasiłku:
Pokryto część wydatków teatru w sezonie 1930/31. W okresie tym wystawiono w Warszawie następujące sztuki: „Zemstę" Fredry (77 przedstawień), „Ulicę" Rice'a (122 przedstawienia), „Dom otwarty" Bałuckiego (60 przedstawień), „Europę" Brauna (25 przedstawień), „Gołębie serce" Galsworthy'ego (33 przedstawienia). Prócz tego urządzono objazd po prowincji, dając w 21 miastach 49 przedstawień. Widzów było ogółem: w Warszawie 153.811 osób, na prowincji: 23.841.

TEATR „JASKÓŁKA" W WARSZAWIE

przyznano	wypłacono	wydano
zł. 12.000,00	zł. 12.000,00	zł. 12.000,00

Przeznaczenie zasiłku:
Na dalsze prowadzenie teatru.

Zużytkowanie zasiłku:
Pokryto częściowo wydatki, związane z prowadzeniem teatru w Warszawie od dnia 1.IV 1931 r. do 30.IX.1931 r. i we Lwowie od dnia 1.X.1931 r. do 30.XI.1931 r. W Warszawie dano w tym okresie 45 przedstawień. Prócz sztuk, dawanych poprzednio (por. „Pierwsze Sprawozdanie Funduszu Kultury Narodowej", str. 123—124), wystawiono „Pinokja" według Collodi'ego w przeróbce A. Maliszewskiego. Widzów było 14.304 (w tem większość dzieci). Część biletów rozdano bezpłatnie pomiędzy młodzież szkolną i dzieci. We Lwowie dano 17 przedstawień, powtarzając sztuki, grane w Warszawie. Widzów było ok. 20.000.

SPÓŁDZIELNIA PRACY ARTYSTÓW DRAMATYCZNYCH, TEATR IM. STEFANA ŻEROMSKIEGO NA ŻOLIBORZU W WARSZAWIE

przyznano	wypłacono	wydano
zł. 7.000,00	zł. 7.000,00	zł. 7.000,00

Przeznaczenie zasiłku:
Na prowadzenie teatru.

http://rcin.org.pl

Zużytkowanie zasiłku:
Pokryto częściowo wydatki na prowadzenie teatru w czasie od dnia 22. I. do 31. IV. 1932 r. W okresie tym dano 32 przedstawienia. Grano fragmenty „Róży" Żeromskiego, „Tamtego" Zapolskiej, „Gwałtu co się dzieje" Fredry, „Dzień październikowy" Kaisera i „Komedje rybałtowskie".

ZWIĄZEK OBRONY KRESÓW ZACHODNICH OKRĘG ŚRODKOWY W WARSZAWIE

przyznano	wypłacono	wydano
zł. 3.000,00	zł. 3.000,00	zł. 2.979,40

Przeznaczenie zasiłku:
Na wystawienie w 3 teatrach objazdowych sztuki Zofji Wójcickiej-Chylewskiej: „Tam od Odry..."

Zużytkowanie zasiłku:
Wystawiono sztukę 10 razy w Warszawie w lokalu przy ul. Kredytowej 14. Następnie grano ją 5 razy w Domu Żołnierza na Pradze, poczem wyruszono na prowincję, gdzie grano 5 razy w 5 miastach (w Kutnie, Łęczycy, Modlinie, Piotrkowie i Płocku).

TEATRY MIEJSKIE Z. A. S. P. W WILNIE

przyznano	wypłacono	wydano
zł. 9.000,00	zł. 9.000,00	zł. 9.000,00

Przeznaczenie zasiłku:
Na dalsze prowadzenie teatru.

Zużytkowanie zasiłku:
Pokryto koszty wystawienia 6 sztuk: „Panny Mężatki" Korzeniowskiego, „Horsztyńskiego" Słowackiego, „Pana Geldhaba" i „Zemsty" Fredry, „Róży" Żeromskiego i „Niespodzianki" Rostworowskiego. Dano łącznie 70 przedstawień tych sztuk. Widzów było 26.087.

2. ZASIŁKI UDZIELONE ARTYSTOM

PRONASZKO ANDRZEJ w Warszawie

przyznano	wypłacono	wydano
zł. 800,00	zł. 800,00	zł. 800,00

Przeznaczenie zasiłku:
Na studja zagraniczne.

Zużytkowanie zasiłku:
Przebył w Paryżu 2 miesiące. Zwiedzał muzea i galerje, przeprowadzając głównie studja nad rzeźbą starogrecką. Wyniki tych prac zu-

http://rcin.org.pl

żytkował w Teatrach Miejskich we Lwowie, m. in. przy wystawianiu w r. 1932 „Powrotu Odyssa" St. Wyspiańskiego, za co otrzymał nagrodę Min. W. R. i O. P.

SOBIENIOWSKI FLORJAN w Warszawie

przyznano	wypłacono	wydano
zł. 2.500,00	zł. 1.875,00	zł. 1.875,00

Przeznaczenie zasiłku:
Na prace związane z wystawieniem w Londynie „Wesela" Wyspiańskiego (zasiłek zwrotny).

Zużytkowanie zasiłku:
Do dnia 31. XII. 1932 r. sprawa wystawienia „Wesela" w Londynie nie została załatwiona pozytywnie. Niewypłaconą pozostałość w kwocie zł. 625,00 Fundusz Kultury Narodowej przeznaczy na inne cele.

3. STYPENDJA Z DZIEDZINY TEATROLOGJI I SZTUKI FILMOWEJ[1]

1. Bohdziewicz Antoni (Z., 7)
2. Gabryelski Jerzy (Z., 6)
3. Nowicki-Zawiejski Jerzy Henryk (K., 6)

III. MUZYKA

1. ZASIŁKI UDZIELONE INSTYTUCJOM I TOWARZYSTWOM

MIEJSKIE KONSERWATORJUM MUZYCZNE W BYDGOSZCZY

przyznano	wypłacono	wydano
zł. 3.000,00	zł. 3.000,00	zł. 3.000,00

Przeznaczenie zasiłku:
Na zakup instrumentów dla orkiestry Konserwatorjum.

Zużytkowanie zasiłku:
Zakupiono: 1 parę kotłów, komplet instrumentów perkusyjnych, puzon, altówkę, 2 waltornie i nuty, i zapisano je w inwentarzu Konserwatorjum jako depozyt Funduszu Kultury Narodowej (por. niżej spis Nr. II B, poz. 2—8).

KOMITET ORGANIZACYJNY KONCERTÓW SZKOLNYCH W KRAKOWIE

przyznano	wypłacono	wydano
zł. 1.000,00	zł. 1.000,00	zł. 1.000,00

Przeznaczenie zasiłku:
Na dalsze organizowanie bezpłatnych koncertów dla młodzieży szkolnej w Krakowie.

[1] Por. wyżej przypisek 2 na str. 104.

http://rcin.org.pl

Zużytkowanie zasiłku:

Urządzono 3 koncerty, poświęcone muzyce francuskiej i starowłoskiej. Słuchaczy na każdym koncercie było zgórą po 1.100, w tej liczbie po 530 uczniów i 600 uczennic szkół średnich ogólnokształcących, seminarjów nauczycielskich i szkół zawodowych.

STOWARZYSZENIE MŁODYCH MUZYKÓW POLAKÓW W PARYŻU

przyznano	wypłacono	wydano
zł. 3.000,00	zł. 3.000,00	zł. 3.000,00

Przeznaczenie zasiłku:

Na dalszą działalność artystyczną.

Zużytkowanie zasiłku:

Udzielono 19 członkom Stowarzyszenia 24 pożyczek i zasiłków na przepisywanie głosów orkiestrowych i partytur, wynajmowanie fortepianów i zakup biletów na koncerty; nabyto 8 płyt gramofonowych do dyskoteki Stowarzyszenia oraz książki, nuty i czasopisma do jego bibljoteki.

STOWARZYSZENIE MIŁOŚNIKÓW DAWNEJ MUZYKI W WARSZAWIE

przyznano	wypłacono	wydano
zł. 8.400,00	zł. 8.400,00	zł. 8.400,00

Przeznaczenie zasiłku:

Na dalszą działalność artystyczną, a w szczególności na wydawnictwa muzyczne i na wystawienie „Obrazów na szkle" — małej symfonji góralskiej M. Kondrackiego.

Zużytkowanie zasiłku:

Pokryto resztę kosztów wydania zesz. 10—11 „Kwartalnika Muzycznego" (por. „Pierwsze Sprawozdanie Funduszu Kultury Narodowej", str. 128 i 154), wydano zeszyty 12—13 i 14—15 tegoż czasopisma oraz utwór Adama Jarzębskiego: „Tamburitta" (por. niżej spis Nr. I, poz. 35 i 38). Pokryto częściowo koszty prowadzenia chóru Stowarzyszenia w sezonie 1931/32. „Obrazy na szkle" M. Kondrackiego wykonano na 92 audycji Stowarzyszenia w dniu 7. III. 1932 r.

TOWARZYSTWO ŚPIEWACZE „HARFA" W WARSZAWIE

przyznano	wypłacono	wydano
zł. 3.000,00	zł. 3.000,00	zł. 2.761,68

Przeznaczenie zasiłku:

Na działalność artystyczną i na organizowanie koncertów na prowincji.

http://rcin.org.pl

Zużytkowanie zasiłku:
Urządzono koncert w Równem; zakupiono i oprawiono szereg nut, pokryto koszty przygotowania materjału nutowego kilku pieśni.

TOWARZYSTWO WYDAWNICZE MUZYKI POLSKIEJ W WARSZAWIE

przyznano	wypłacono	wydano
zł. 10.000,00	zł. 10.000,00	zł. 10.000,00

Przeznaczenie zasiłku:
Na działalność wydawniczą.

Zużytkowanie zasiłku:
Wydano: „Instrumentoznawstwo" K. Sikorskiego, „Suitę Huculską" J. A. Maklakiewicza, „12 Kanonów polskich" F. Nowowiejskiego, „Cztery mazurki" R. Maciejewskiego i „Pięć pieśni" Cz. Marka (por. niżej spis Nr. I, poz. 27, 39—42).

WILEŃSKIE TOWARZYSTWO FILHARMONICZNE W WILNIE

przyznano	wypłacono	wydano
zł. 3.000,00	zł. 1.500,00	—

Przeznaczenie zasiłku:
Na dalszą działalność artystyczną i na organizowanie koncertów.

Zużytkowanie zasiłku:
Do dnia 31. XII. 1932 r. sprawozdania nie nadesłano.

2. ZASIŁKI UDZIELONE ARTYSTOM

JACHIMECKI ZDZISŁAW, prof. w Krakowie

przyznano	wypłacono	wydano
zł. 900,00	zł. 900,000	zł. 841,89

Przeznaczenie zasiłku:
Na studja zagranicą w związku z opracowywaniem do wydawnictwa „Grundriss der slavischen Philologie und Kultur-Geschichte" tomu p. t.: „Geschichte der polnischen Musik".

Zużytkowanie zasiłku:
Podczas parotygodniowego pobytu w Wiedniu odbył szereg konferencyj z wybitnymi muzykologami—profesorami uniwersytetu, zaznajomił się dokładnie ze zbiorem starych instrumentów muzycznych (die Estensische Musikinstrumenten-Sammlung), przestudjował szereg wydawnictw muzykologicznych, niedostępnych w kraju, zbierał materjały do historji muzyki w Polsce i do pracy o młodzieńczych dziełach Ryszarda Wagnera, odnalazł w National-Bibliothek 3 zapomniane i uznane za zaginione „Zauberoper'y" Tomasza Nideckiego i ro-

http://rcin.org.pl

mantyczno-komiczną operę Stanisława Dunieckiego. Zakupił 9 dzieł z zakresu muzykologji; książki te zostały zapisane w inwentarzu Seminarjum Historji i Teorji Muzyki Uniwersytetu Jagiellońskiego jako depozyt Funduszu Kultury Narodowej (por. niżej spis Nr. II B, poz. 9). Niewydaną kwotę zł. 58,11 Fundusz Kultury Narodowej przeznaczy na inne cele.

KAMIEŃSKI ŁUCJAN, prof. w Poznaniu

przyznano	wypłacono	wydano
zł. 4.000,00	zł. 4.000,00	zł. 2.088,62

Przeznaczenie zasiłku:
Na dalsze prowadzenie Regjonalnego Archiwum Fonograficznego przy Zakładzie Muzykologicznym Uniwersytetu Poznańskiego.

Zużytkowanie zasiłku:
Gromadzono materjały z terenu Wielkopolski, Pomorza i Mazowsza. Sfonografowano 604 utwory. Dokonano notacji 327 utworów, przygotowując w ten sposób materjał do wydania pierwszego tomu sfonografowanych pieśni pomorskich.

KONDRACKI MICHAŁ w Warszawie

przyznano	wypłacono	wydano
zł. 5.168,50	zł. 5.168,50	zł. 5.157,00

Przeznaczenie zasiłku:
Na prace kompozytorskie w kraju i zagranicą.

Zużytkowanie zasiłku:
Pracował nad ulepszeniem i poprawieniem partytury swego poematu symfonicznego „Metropolis" i „Małej symfonji góralskiej", którą przygotował do druku. Napisał kompozycję orkiestrową „Żołnierze", odznaczoną I nagrodą na konkursie olimpijskim w Warszawie i zakwalifikowaną do wysłania na olimpjadę do Los Angeles. Otrzymał odznaczenie na konkursie Wielkopolskiego Związku Kół Śpiewaczych za humorystyczną kantatę p. t.: „Krasula" na chóry, solistów i orkiestrę. Odbył trzy podróże muzykopoznawcze: na Kurpie w celu poznania i przestudjowania ludowych pieśni i muzyki tej dzielnicy, w okolice Krakowa i na Podhale, gdzie studjował kolędy i pastorałki ludowe w wykonaniu wiejskich kolędników i zanotował cały szereg nieznanych kantyczek i pastorałek. W wyniku tych studjów przystąpił do komponowania tryptyku p. t.: „Symfonja Kurpiowska" oraz „Pastorałek" symfonicznych. Wykończył i przygotował w ostatecznej formie do wykonania partyturę opery „Popieliny", która ma być wystawiona w Operze Warszawskiej. Zinstrumentował szereg utworów fortepianowych Z. Noskowskiego. Napisał szereg artykułów muzycznych w pismach fachowych i wygłosił szereg prelekcyj radjowych

http://rcin.org.pl

na tematy muzyczne. Studjował muzykę współczesną na Festivalu Towarzystwa Muzyki Współczesnej w Wiedniu i w Paryżu. Pozostałość z zasiłku w kwocie zł. 11,50 została zwrócona; Fundusz Kultury Narodowej przeznaczy ją na inne cele.

OCHLEWSKI TADEUSZ w Warszawie

przyznano	wypłacono	wydano
zł. 2.000,00	zł. 2.000,00	zł. 2.000,00

Przeznaczenie zasiłku:
Na zbieranie materjałów do polskiej bio- i bibljografji muzycznej.

Zużytkowanie zasiłku:
Sporządził spis muzyków polskich XIX i XX w., obejmujący zgórą 400 nazwisk. Przejrzał ok. 60 roczników czasopism muzycznych i szereg katalogów firm wydawniczych polskich i zagranicznych, zbierając materjały do biografij kompozytorów polskich oraz do kompletnego katalogu utworów muzyków polskich i dzieł teoretycznych z zakresu muzyki autorów polskich.

ROGOWSKI LUDOMIR MICHAŁ w Dubrovniku (Jugosławja)

przyznano	wypłacono	wydano
zł. 2.000,00	zł. 2.000,00	zł. 2.000,00

Przeznaczenie zasiłku:
Na sporządzenie odpisów partytury orkiestrowej i wyciągu fortepianowego opery „Królewicz Marko".

Zużytkowanie zasiłku:
Pokrył częściowo koszty sporządzenia 2 odpisów partytury i wyciągów fortepianowych.

WIŁKOMIRSKI KAZIMIERZ w Warszawie

przyznano	wypłacono	wydano
zł. 3.000,00	zł. 3.000,00	zł. 1.500,00

Przeznaczenie zasiłku:
Na studja dyrygenckie w Niemczech.

Zużytkowanie zasiłku:
W ciągu 6 tygodni prowadził studja muzyczne w Berlinie i uczęszczał na koncerty symfoniczne i kameralne, na recitale i na przedstawienia operowe oraz na próby w Filharmonji Berlińskiej. Występował dwukrotnie: raz w Radjo berlińskiem i raz z własnym koncertem w sali Breitkopfa. Dalsze informacje o zużytkowaniu drugiej raty zasiłku będą podane w następnem sprawozdaniu Funduszu Kultury Narodowej.

http://rcin.org.pl

3. STYPENDJA MUZYCZNE

Wśród 38 stypendystów - muzyków krajowych i zagranicznych było 5 kompozytorów, śpiew solowy uprawiało 6, grę na fortepianie 7, na instrumentach smyczkowych 5, na instrumentach dętych 11, na organach 2; 1 studjował specjalnie budowę instrumentów muzycznych, 1 uprawiał jednocześnie śpiew solowy, studja kapelmistrzowskie i kompozycję. Prawie wszyscy, prócz przedmiotu głównego, studjowali też szereg innych przedmiotów, wymaganych przez uczelnie, do których uczęszczali.

SPIS STYPENDYSTÓW MUZYKÓW [1]

1. Barankiewicz Piotr (K., 8)
2. Błażejewski Marjan (K., 6)
3. Chwedczuk Józef (K., 6)
4. Czuchowska Walentyna (K., 4)
5. Fehérpataky Marja (K., 6)
6. Gadejska Irena (K., 8)
7. Gadziński Wiktor (K., 8)
8. Geiger Wacław (K., 6)
9. Heise Maksymiljan (K., 6)
10. Iwanow Igor (K., 6)
11. Jasiński Roman (Z., 1)
12. Jeśman Zygmunt (K., 9)
13. Jezierski Szczepan (K., 6)
14. Karbowski Tadeusz (K., 6)
15. Kłobucki Józef (K., 6)
16. Kobrzyńska Irena (K.)
17. Korffówna Helena (K., 8)
18. Koryciński Aleksander (K., 6)
19. Kowalski Cezary (Z., 6)
20. Kranz Stanisław (K., 6)
21. Krügerówna Władysława Janina (K., 12).
22. Łabuński Feliks (Z., 12)
23. Michalak Zenon (K., 6)
24. Niemczyk Wacław (Z., 6)
25. Perkowski Piotr (Z., 3)
26. Szablewski Maksymiljan (K., 6)
27. Szałowski Antoni (Z., 12)
28. Szymczak Mieczysław (K., 6)
29. Trocki Władysław Włodzimierz (K.,4)
30. Trzonek Henryk (K., 12)
31. Umińska-Jaworska Eugenja (Z.)
32. Wabersich Franciszek (K., 6)
33. Warpechowska Helena (K., 8)
34. Wasilewska Irena (K., 6)
35. Wąsowski Andrzej (K., 6)
36. Wiechowicz Stanisław (K.)
37. Wojciechowska Zdzisława (K., 8)
38. Wojtowicz Bolesław (Z.)

IV. PLASTYKA

1. ZASIŁKI UDZIELONE INSTYTUCJOM I TOWARZYSTWOM

REDAKCJA CZASOPISMA „SZTUKI PIĘKNE" W KRAKOWIE

przyznano	wypłacono	wydano
zł. 3.600,00	zł. 3.600,00	zł. 3.600,00

Przeznaczenie zasiłku:

Na dalsze wydawanie czasopisma (zasiłek zwrotny 75 kompletami czasopisma z r. 1931).

[1] Por. wyżej przypisek 2 na str. 104. Brak liczby obok litery w nawiasie oznacza tu, że stypendysta otrzymał jednorazowo niewielką sumę na pewien ściśle określony cel (np. opłacenie wpisu w szkole).

http://rcin.org.pl

Zużytkowanie zasiłku:
Pokryto częściowo koszty wydania zesz. 11 i 12 „Sztuk Pięknych" z r. 1931 (por. niżej spis Nr. I, poz. 36). Nadesłane 75 kompletów czasopisma z r. 1931 przeznaczono do rozdania między bibljoteki publiczne, państwowe i społeczne.

TOWARZYSTWO ARTYSTÓW POLSKICH „SZTUKA" W KRAKOWIE

przyznano	wypłacono	wydano
zł. 1.500,00	zł. 1.500,00	zł. 1.500,00

Przeznaczenie zasiłku:
Na częściowe pokrycie kosztów urządzenia wystawy Tow. „Sztuka" w pawilonie Instytutu Propagandy Sztuki w Warszawie.

Zużytkowanie zasiłku:
Pokryto częściowo koszty urządzenia wystawy, która trwała od dnia 12.II. do 20. III. 1932 r. Zwiedziło ją 9.100 osób.

INSTYTUT PROPAGANDY SZTUKI W WARSZAWIE

przyznano	wypłacono	wydano
zł. 23.000,00	zł. 23.000,00	zł. 23.000,00

Przeznaczenie zasiłku:
1) Na częściowe pokrycie kosztów budowy pawilonu wystawowego.
2) Na 2 nagrody na „Salonie Zimowym" Instytutu.
3) Na 3 nagrody na „konkursie na projekty urządzenia wnętrz".

Zużytkowanie zasiłku:
1) Pokryto część kosztów budowy pawilonu.
2) Nagrody po zł. 500 przyznano: Mieczysławowi Schulzowi za obraz „Wnętrze" oraz Alfonsowi Karnemu i Bazylemu Wojtowiczowi za projekt pomnika gen. Sowińskiego.
3) Przyznano 1 nagrodę zł. 1.000 B. Brukalskiej i 2 nagrody po zł. 500 J. Sienickiemu oraz J. Dumnickiemu, J. Juraszyńskiemu i B. Szmidtowi (za wspólnie opracowany projekt).

KASA SAMOPOMOCY SŁUCHACZY SZKOŁY SZTUK PIĘKNYCH PRACOWNI PROF. MIECZYSŁAWA KOTARBIŃSKIEGO W WARSZAWIE

przyznano	wypłacono	wydano
zł. 600,00	zł. 600,00	zł. 600,00

Przeznaczenie zasiłku:
Na zakup farb dla uczniów Szkoły Sztuk Pięknych — członków Kasy.

Zużytkowanie zasiłku:
Zakupiono farby i rozdano je 22 członkom Kasy.

http://rcin.org.pl

SPÓŁDZIELNIA „ŁAD" W WARSZAWIE

przyznano	wypłacono	wydano
zł. 4.000,00	zł. 4.000,00	zł. 4.000,00

Przeznaczenie zasiłku:
Na dalsze prowadzenie pracowni doświadczalnych, a w szczególności na przygotowanie eksponatów na wystawę wnętrz w Instytucie Propagandy Sztuki.

Zużytkowanie zasiłku:
Pokryto koszty wykonania modeli fotela i stolika, wzorów na narzuty, serwety, tkaniny meblowe i chodnikowe. Modele te zapisano w inwentarzu „Ładu" jako depozyt Funduszu Kultury Narodowej (por. niżej spis Nr. II B, poz. 23—27).

KOMITET PARYSKI MALARZY POLSKICH

przyznano	wypłacono	wydano
zł. 1.500,00	zł. 1.500,00	zł. 1.500,00

Przeznaczenie zasiłku:
Na urządzenie wystawy obrazów członków Komitetu Paryskiego Malarzy Polskich w Warszawie.

Zużytkowanie zasiłku:
Wystawę urządzono w okresie od dnia 6.XII. do 20.XII.1931 r. w Polskim Klubie Artystycznym w Warszawie. Wystawiono 90 prac 11 artystów. Pokryto koszty oprawy i przewożenia obrazów, druku katalogu, afiszów i zaproszeń oraz inne wydatki, związane z propagandą, reklamą i zorganizowaniem wystawy.

MUZEUM NARODOWE W WARSZAWIE

przyznano	wypłacono	wydano
zł. 5.000,00	zł. 5.000,00	zł. 5.000,00

Przeznaczenie zasiłku:
Na urządzenie i udostępnienie działu gliptoteki z odlewami gipsowemi, stanowiącemi własność Funduszu Kultury Narodowej i umieszczonemi w Muzeum Narodowem.

Zużytkowanie zasiłku:
Pomalowano ściany w sali, przeznaczonej na pomieszczenie gliptoteki, sporządzono podstawy i ekrany do umieszczenia odlewów, wykonano napisy informacyjne do poszczególnych odlewów i t. p.

REDAKCJA CZASOPISMA „GRAFIKA" W WARSZAWIE

przyznano	wypłacono	wydano
zł. 2.000,00	zł. 2.000,00	zł. 2.000,00

http://rcin.org.pl

Przeznaczenie zasiłku:
Na dalsze wydawanie czasopisma.

Zużytkowanie zasiłku:
Pokryto w r. 1931 koszty wydania 6 zeszytu czasopisma (por. niżej spis Nr. I, poz. 34).

„RUCHOMA WYSTAWA SZTUKI" W WARSZAWIE

przyznano	wypłacono	wydano
zł. 2.000,00	zł. 2.000,00	zł. 2.000,00

Przeznaczenie zasiłku:
Na objazd z wystawą po prowincji.

Zużytkowanie zasiłku:
Nabyto i wyremontowano wóz meblowy do przewożenia eksponatów, który zapisano w inwentarzu „Ruchomej Wystawy Sztuki" jako depozyt Funduszu Kultury Narodowej (por. niżej spis Nr. II B, poz. 28) oraz pokryto szereg innych wydatków. Urządzono wystawy w 4 punktach na krańcach Warszawy, a następnie w Lublinie, Łucku i Równem. Do końca maja 1932 r. wystawy te zwiedziło 20.937 osób.

2. ZASIŁKI UDZIELONE ARTYSTOM

BAUDOUIN DE COURTENAY ZOFJA w Warszawie

przyznano	wypłacono	wydano
zł. 1.800,00	zł. 1.800,00	zł. 1.800,00

Przeznaczenie zasiłku:
Na prowadzenie pracowni doświadczalnej technik malarskich.

Zużytkowanie zasiłku:
Opłacono lokal pracowni, pokryto wydatki, związane z prowadzeniem prac doświadczalnych, oraz koszty mieszkania i utrzymania 2 uczniów. Sprawozdanie rzeczowe z wyników prac podane będzie w następnem sprawozdaniu Funduszu Kultury Narodowej.

CZAJKOWSKI JÓZEF, prof. w Warszawie

przyznano	wypłacono	wydano
zł. 3.000,00	—	—

Przeznaczenie zasiłku:
Na studja z zakresu sztuki wnętrza i architektury zagranicą.

Zużytkowanie zasiłku:
Do dnia 31. XII. 1932 r. prof. Czajkowski zasiłku nie podjął.

http://rcin.org.pl

CZAJKOWSKI STANISŁAW w Warszawie

przyznano	wypłacono	wydano
zł. 800,00	zł. 800,00	zł. 800,00

Przeznaczenie zasiłku:
Na prace malarskie w kraju.

Zużytkowanie zasiłku:
Wykonał szereg ilustracyj do pisma „Płomyczek" i namalował szereg obrazów. Urządził zbiorową wystawę swych prac w Muzeum Miejskiem w Bydgoszczy.

CZYŻEWSKI TYTUS w Warszawie

przyznano	wypłacono	wydano
zł. 1.200,00	zł. 1.200,00	zł. 1.200,00

Przeznaczenie zasiłku:
Na prace artystyczne w kraju.

Zużytkowanie zasiłku:
Namalował szereg obrazów, pracował nad dziełem o Hiszpanji i sztuce hiszpańskiej, którego fragment p. t. „Upiór Toleda" ogłosił drukiem w czasopiśmie „Droga" (Nr. 1 i 2 z 1932 r.); opracowywał nową serję „Pastorałek". Wystawiał swe prace we Lwowie, w Poznaniu oraz w Instytucie Propagandy Sztuki w Warszawie i w Łodzi. Złożył do dyspozycji Zarządu Funduszu Kultury Narodowej jeden ze swych obrazów olejnych p. t.: „Martwa natura" (por. niżej spis Nr. II B, poz. 11).

FRANI ZYGMUNT w Warszawie

przyznano	wypłacono	wydano
zł. 600,00	zł. 600,00	zł. 600,00

Przeznaczenie zasiłku:
Na prace malarskie i graficzne w kraju.

Zużytkowanie zasiłku:
Namalował 4 akwarele i 1 obraz olejny, wykonał 1 drzeworyt oraz 15 rysunków do drzeworytu barwnego. Obraz olejny p. t.: „Tatry — Zbójnicki Staw" złożył do dyspozycji Zarządu Funduszu Kultury Narodowej (por. niżej spis Nr. II B, poz. 12).

HEWELKE JERZY w Warszawie

przyznano	wypłacono	wydano
zł. 800,00	zł. 800,00	zł. 800,00

http://rcin.org.pl

Przeznaczenie zasiłku:
Na prowadzenie studjów pejzażowych i architektonicznych na Kresach Wschodnich.

Zużytkowanie zasiłku:
Zebrał materjały z zabytków architektonicznych Grodna, Nowogródka i Miru oraz z powiatów: grodzieńskiego, sokólskiego i wołkowyskiego.

KOTARBIŃSKI MIECZYSŁAW, prof. w Warszawie

przyznano	wypłacono	wydano
zł. 6.000,00	zł. 2.000,00	zł. 2.000,00

Przeznaczenie zasiłku:
1) Na urządzenie kursów letnich dla uczniów Warszawskiej Szkoły Sztuk Pięknych (zł. 2.000).
2) Na wydanie polskiego przekładu dzieła prof. Maxa Doernera: „Malmaterial und seine Verwendung im Bilde" (pokrycie honorarjum autora i tłumacza — zł. 4.000).

Zużytkowanie zasiłku:
1) Kurs, urządzony w Krzemieńcu, trwał od dnia 1.VII do 1.IX.1931 r. Wzięło w nim udział 36 osób. Pieniądze zużyto wyłącznie na zakup i przesyłkę farb. Wynikiem pracy jest kilkaset studjów i notat olejnych. 10 uczestników kursu otrzymało nagrody na dorocznej wystawie Akademji Sztuk Pięknych w Warszawie w 1932 r.
2) Do dnia 31.XII.1932 r. — wobec trwających, a nieukończonych pertraktacyj z wydawcami — przyznanej kwoty nie podjęto.

MACHNIEWICZ STANISŁAW we Lwowie

przyznano	wypłacono	wydano
zł. 9.600,00	zł. 9.600,00	zł. 9.600,00

Przeznaczenie zasiłku:
Na badania z zakresu estetyki w kraju i zagranicą.

Zużytkowanie zasiłku:
W ciągu 3 miesięcy przeprowadzał studja we Włoszech, w Hiszpanji, we Francji i w Niemczech, poczem opracowywał w kraju zebrane materjały.

OSTROWSKI WŁADYSŁAW w Grodzisku Mazowieckim

przyznano	wypłacono	wydano
zł. 1.500,00	zł. 1.500,00	zł. 1.500,00

Przeznaczenie zasiłku:
Na prace malarskie w kraju.

http://rcin.org.pl

Zużytkowanie zasiłku:
Wykończył i namalował 8 obrazów olejnych, rozpoczął pracę nad 6 dalszemi obrazami (wszystkie oparte na motywach tatrzańskich). 1 obraz olejny złożył do dyspozycji Zarządu Funduszu Kultury Narodowej (por. niżej spis Nr. II B, poz. 18).

PAWLIKOWSKA ANNA w Warszawie

przyznano	wypłacono	wydano
zł. 3.000,00	zł. 3.000,00	zł. 2.600,00

Przeznaczenie zasiłku:
Na prace badawcze i organizacyjne nad rozwojem polskiej sztuki ludowej.

Zużytkowanie zasiłku:
Gromadziła materjały do wzorników haftów i tkanin ludowych oraz modele ludowych sprzętów drewnianych, wyrobów z korzeni, z łyka i drzewa i t. p., obejmując tą pracą tereny na Kurpiach, w Karpatach i na Śląsku. Wykonane lub zakupione z zasiłku przedmioty i wzory będą stanowiły własność Funduszu Kultury Narodowej. Dalsze dane będą zamieszczone w następnem sprawozdaniu.

POGOWSKI PAWEŁ w POZNANIU

przyznano	wypłacono	wydano
zł. 1.500,00	zł. 1.500,00	zł. 1.500,00

Przeznaczenie zasiłku:
Na prace malarskie w kraju i na urządzenie wystawy w Warszawie.

Zużytkowanie zasiłku:
Namalował szereg obrazów, przeprowadził prace konserwatorskie nad 3 obrazami religijnemi. Brał udział w wystawach grupy „Plastyka" w Krakowie i w Poznaniu. W grudniu 1932 r. urządził w Poznaniu własną wystawę, obejmującą 22 prace, przeważnie wykonane w okresie korzystania z zasiłku Funduszu Kultury Narodowej. Wystawa w Warszawie została odłożona.

RYCHTARSKI ADAM w Warszawie

przyznano	wypłacono	wydano
zł. 2.400,00	zł. 2.400,00	zł. 2.400,00

Przeznaczenie zasiłku:
Na prace malarskie w kraju.

Zużytkowanie zasiłku:
W lecie 1931 r. odbył studja plenerowe na Pomorzu, potem pracował w Warszawie. Ogółem namalował 38 prac, z których część wystawił

http://rcin.org.pl

w salach Tow. Zachęty Sztuk Pięknych w Warszawie w listopadzie i grudniu 1931 r. Złożył do dyspozycji Funduszu Kultury Narodowej jeden ze swych obrazów (por. niżej spis Nr. II B, poz. 19).

RZECKI STANISŁAW w Warszawie

przyznano	wypłacono	wydano
zł. 1.000,00	zł. 1.000,00	zł. 1.000,00

Przeznaczenie zasiłku:
Na prace rzeźbiarskie w kraju.

Zużytkowanie zasiłku:
1 rzeźbę złożył do dyspozycji Funduszu Kultury Narodowej (por. niżej spis Nr. II B, poz. 20). Sprawozdania rzeczowego z prac, wykonanych w okresie korzystania z zasiłku, do dnia 31.XII.1932 r. nie nadesłał.

STAŻEWSKI HENRYK w Warszawie

przyznano	wypłacono	wydano
zł. 800,00	zł. 800,00	zł. 800,00

Przeznaczenie zasiłku:
Na prace malarskie w kraju.

Zużytkowanie zasiłku:
Opracował i wygłosił w Tow. Artystycznem w Warszawie i w Instytucie Propagandy Sztuki w Łodzi 2 odczyty: „Sztuka nowa a spuścizna sztuki epok minionych" i „Zagadnienie konstrukcji w malarstwie". Pracował nad zagadnieniami malarstwa fakturowego i w związku z tem wykonał szereg prób i szkiców. Na ich podstawie wykończył 5 obrazów.

STRYJEŃSKA ZOFJA w Warszawie

przyznano	wypłacono	wydano
zł. 2.000,00	zł. 2.000,00	zł. 2.000,00

Przeznaczenie zasiłku:
Na prace malarskie w kraju.

Zużytkowanie zasiłku:
Wykonała 10 tablic strojów ludowych i inne plansze etnograficzne.

TAŃSKI CZESŁAW w Warszawie

przyznano	wypłacono	wydano
zł. 1.000,00	zł. 1.000,00	zł. 1.000,00

Przeznaczenie zasiłku:
Na prace malarskie

http://rcin.org.pl

Zużytkowanie zasiłku:
Wykonał parę studjów i obrazów, z których jeden złożył do dyspozycji Zarządu Funduszu Kultury Narodowej (por. niżej spis Nr. II B, poz. 21).

TRZCIŃSKA-KAMIŃSKA ZOFJA w Warszawie

przyznano	wypłacono	wydano
zł. 2.000,00	zł. 2.000,00	zł. 2.000,00

Przeznaczenie zasiłku:
Na prace rzeźbiarskie w kraju.

Zużytkowanie zasiłku:
Wykonała 12 modeli płaskorzeźb, wyobrażających Stacje Męki Pańskiej. Prace te, wystawione w 1932 r. w Tow. Zachęty Sztuk Pięknych w Warszawie, zostały odznaczone nagrodą m. st. Warszawy.

WINKLER KONRAD w Warszawie

przyznano	wypłacono	wydano
zł. 800,00	zł. 800,00	zł. 800,00

Przeznaczenie zasiłku:
Na prace artystyczne w kraju.

Zużytkowanie zasiłku:
Wykończył ok. 20 prac olejnych i 80 akwarel i rysunków. W czasie od grudnia 1931 r. do końca marca 1932 r. brał udział w 4 wystawach w Warszawie.

ZERYCH ROMUALD w Warszawie

przyznano	wypłacono	wydano
zł. 2.300,00	zł. 2.300,00	—

Przeznaczenie zasiłku:
Na studja rzeźbiarskie we Włoszech.

Zużytkowanie zasiłku:
Do dnia 31. XII. 1932 r. zagranicę nie wyjechał.

ŻABOKLICKI WACŁAW w Warszawie

przyznano	wypłacono	wydano
zł. 2.500,00	zł. 2.500,00	zł. 2.500,00

Przeznaczenie zasiłku:
Na studja marynistyczne.

http://rcin.org.pl

Zużytkowanie zasiłku:
Wynikiem prac, prowadzonych nad morzem, jest ok. 50 obrazów, charakteryzujących brzegi Bałtyku, oraz szereg specjalnych studjów morza burzliwego do większych kompozycyj.

3. STYPENDJA Z DZIEDZINY PLASTYKI

Wśród 46 stypendystów-plastyków, krajowych i zagranicznych, 31 studjowało malarstwo, 5—grafikę, 5—rzeźbę, 5—sztukę stosowaną (sztuka wnętrza, ceramika, introligatorstwo). Niektórzy pracowali jednocześnie w zakresie paru specjalności. Z 38 stypendystów krajowych 15 pracowało samodzielnie, a 23 pod kierunkiem profesorów w szkołach artystycznych.

SPIS STYPENDYSTÓW-PLASTYKÓW [1]

1. Adwentowicz Lucjan (K., 6)
2. Bielska Leokadja (K., 6)
3. Borysowski Stanisław (Z., 3)
4. Bossowski Stefan (K., 8)
5. Chrzanowski Janusz Stefan (K., 6)
6. Cieślewski Tadeusz jr. (K., 6)
7. Dobrzański Tadeusz (K., 6)
8. Dunajewski Zbigniew (K., 6)
9. Gniazdowski Bronisław (K., 6)
10. Grabowski Władysław (K., 4)
11. Grabowski Zygmunt (Z., 4)
12. Grzędzielska Janina (K., 8)
13. Henneberg Hanna (K.)
14. Hładkówna Salomea Franciszka (K., 6)
15. Jagielski Edmund (K., 7)
16. Janowski Janusz Paweł (Z.)
17. Jarema Józef (K., 6)
18. Jurkiewicz Andrzej (K., 4)
19. Kaliszczak Zbigniew Janusz (Z., 4)
20. Kenar Antoni (K., 8)
21. Knothe Janina (K., 1½)
22. Kokoszko Edward (K., 12)
23. Komaszewski Stanisław (K., 8)
24. Kononowicz Zenon (K., 6)
25. Kotarbińska Julja (Z., 2)
26. Kryński Jędrzej (K., 6)
27. Kubicki Jeremi (K.)
28. Kulisiewicz Tadeusz (K., 3)
29. Kułak Mikołaj (Z., 5)
30. Lipski Tadeusz (K., 6)
31. Machan Wacław (K.)
32. Malicki Adam (K.)
33. Marylski Jan (K., 3)
34. Mikołajewski Felicjan (K., 6)
35. Miller Witold (K., 4)
36. Obrębowski Wacław (K., 6)
37. Piszczek Wilhelm (K., 8)
38. Podoski Wiktor (K.)
39. Rostowski Adam (K., 9)
40. Siemianowicz Adam (Z., 3)
41. Tellos Henryk (K., 6)
42. Urbanowiczówna Jadwiga (K., 8)
43. Umińska Jadwiga (K., 6)
44. Wdowiszewski Czesław (K.)
45. Wojtowicz Bazyli (K., 6)
46. Zych Władysław (Z., 4)

---

[1] Por. wyżej przypiski na str. 104 i 123.

http://rcin.org.pl

C. SPISY

I. SPIS WYDAWNICTW SUBWENCJONOWANYCH PRZEZ FUNDUSZ KULTURY NARODOWEJ W ROKU BUDŻETOWYM 1931/32

A. NAUKA

1. Druki nieperjodyczne i wydawnictwa ciągłe[1]

ARCHIWUM TOWARZYSTWA NAUKOWEGO WE LWOWIE — patrz Deryng Antoni.

1. ARCHIWUM HYDROBIOLOGJI I RYBACTWA, t. 6. Suwałki 1932, str. 3 nlb.+ 152 + 5 tablic.
2. BANACH STEFAN: Théorie des opérations linéaires. Warszawa 1932, str. VII+ 1 nlb. + 254 + 1 nlb. Monografje Matematyczne, t. 1.
3. BILIŃSKI ANTONI: Szlachta Ziemi Dobrzyńskiej za ostatnich Jagiellonów. Studjum historyczno-heraldyczne. Przejrzał i do druku przygotował Zygmunt Wdowiszewski. Warszawa 1932. Kasa im. Mianowskiego, str. 231.
4. DERYNG ANTONI: Główne tendencje rozwojowe prawa narodów w świetle orzecznictwa Stałego Trybunału Sprawiedliwości Międzynarodowej. Lwów 1932, str. 1 nlb. + 151 + 1 nlb. Archiwum Towarzystwa Naukowego we Lwowie. Dział II, t. 9, zesz. 1.
5. FUNDAMENTA MATHEMATICAE, t. 18. Warszawa 1932, str. IV + 311+1 nlb.
6. KONARSKI KAZIMIERZ: Nasza Szkoła. Księga Pamiątkowa Warszawskiej Szkoły Realnej. Dzieje Warszawskiej Szkoły Realnej. Warszawa 1932. Stowarzyszenie Wychowańców b. Gimnazjum i b. Szkoły Realnej w Warszawie, str. VIII + 683 + 1 nlb. + 1 plansza.
7. LECHICKI CZESŁAW: Mecenat Zygmunta III i życie umysłowe na jego dworze. Warszawa 1932. Kasa im. Mianowskiego, str. VIII + 326 + 1 nlb.
8. MAŃKOWSKI TADEUSZ: Lwowskie kościoły barokowe. Z 68 rycinami w tekście. Lwów 1932, str. 1 nlb. + 152. Prace Sekcji Historji Sztuki i Kultury Towarzystwa Naukowego we Lwowie, t. 2, zesz. 2.

PRACE SEKCJI HISTORJI SZTUKI I KULTURY TOWARZYSTWA NAUKOWEGO WE LWOWIE — patrz Mańkowski Tadeusz.

PRACE TOWARZYSTWA NAUKOWEGO WARSZAWSKIEGO, Wydz. I — patrz Strzelecki Władysław.

9. RAFACZ JÓZEF: Więzienie marszałkowskie w latach 1767—1795. Lwów 1932, str. 1 nlb. + 79 + 1 nlb. Studja nad Historją Prawa Polskiego Towarzystwa Naukowego Lwowskiego, t. 13, zesz. 2.
10. ROCZNIK GDAŃSKI. Organ Towarzystwa Przyjaciół Nauki i Sztuki w Gdańsku, t. 4 i 5. Lata 1930 i 1931. Gdańsk, str. 2 nlb. + 331 + 1 nlb.
11. ROCZNIK TOWARZYSTWA NAUKOWEGO WARSZAWSKIEGO. Rok XXIII, 1930. Warszawa 1931, str. 3 nlb. + 196; rok XXIV, 1931. Warszawa 1932, str. 3 nlb. + 81.
12. ROCZNIKI DZIEJÓW SPOŁECZNYCH I GOSPODARCZYCH. Pod redakcją Prof. Fr. Bujaka i Prof. J. Rutkowskiego, t. 2. Rok 1932 i 1933. Lwów 1932, str. XXIII + 632.

[1] Do druków nieperjodycznych i wydawnictw ciągłych zaliczono także roczniki.

http://rcin.org.pl

13. ŚLIWIŃSKI ARTUR: Joachim Lelewel. Zarys biograficzny. Lata 1786—1831. Wyd. II. przejrzane i uzupełnione. Warszawa 1932. Kasa im. Mianowskiego, str. XII + 434 + 1 portret.
14. STRZELECKI LADISLAUS: Quaestiones Verrianae. Warszawa 1932, str. 3 nlb.+115+1 nlb. Prace Towarzystwa Naukowego Warszawskiego, Wydz. I.

STUDJA NAD HISTORJĄ PRAWA POLSKIEGO TOWARZYSTWA NAUKOWEGO LWOWSKIEGO — patrz Rafacz Józef, Vetulani Adam.

15. STUDJA Z HISTORJI SPOŁECZNEJ I GOSPODARCZEJ poświęcone Prof. Dr. Franciszkowi Bujakowi. Lwów 1931, str. 3 nlb. + XXXVIII + 627 + 1 nlb. + 1 portret.
16. SZCZENIOWSKI SZCZEPAN I ZIEMECKI STANISŁAW: Promieniowanie i materja. Idee i fakty fizyki nowoczesnej. Warszawa 1932. Kasa im. Mianowskiego, str. VIII + 261 + 1 nlb. + 5 tablic.
17. VETULANI ADAM: Studja nad tekstami i znaczeniem Statutu Łęczyckiego z r. 1180. Lwów 1932, str. 1 nlb. + 72 + 1 nlb. Studja nad Historją Prawa Polskiego Towarzystwa Naukowego Lwowskiego, t. 13, zesz. 3.

2. Czasopisma

18. ACTA BIOLOGIAE EXPERIMENTALIS, t. 6. Varsovie 1931, str. 4 nlb.+321.
19. ACTA PHYSICA POLONICA. Dawniej: „Sprawozdania i Prace Polskiego Towarzystwa Fizycznego", t. 1, zesz. 1 i 2. Warszawa 1932, str. 6 nlb. + 287.
20. ACTA SOCIETATIS BOTANICORUM POLONIAE. Organ Polskiego Towarzystwa Botanicznego, t. 8, nr. 1/2. Warszawa 1931, str. 83+2 tablice.
21. PAMIĘTNIK WILEŃSKIEGO TOWARZYSTWA LEKARSKIEGO I WYDZIAŁU LEKARSKIEGO UNIW. STEFANA BATOREGO. Organ T-wa Lekarskiego Woj. Nowogródzkiego i Wileńsko-Nowogródzkiej Izby Lekarskiej. Rok 8, zesz. 1. Styczeń — luty 1932. Wilno 1932, str. 125.
22. PRZEGLĄD EKONOMICZNY, dawniej Rozprawy i Sprawozdania, zesz. 7. Lwów 1932, str. 123. Wydawnictwa Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego we Lwowie, Nr. 22 — 27.
23. PRZEGLĄD FILOZOFICZNY. Rocznik 35, zesz. 1 i 2. Warszawa 1932, str. 168.
24. ROCZNIK PSYCHJATRYCZNY. Organ Polskiego Towarzystwa Psychjatrycznego, zesz. 18/19. Warszawa 1932, str. 1 nlb. + 345 + 1 nlb.
25. WSZECHŚWIAT. Organ Polskiego Towarzystwa Przyrodników im. M. Kopernika, Nr. 7 — 10. Wrzesień—grudzień 1931, str. 179—224 + 1 portret; Nr. 1. Styczeń — luty 1932, str. 32.

B. SZTUKA

1. Druki nieperjodyczne

26. BOGUSZEWSKA HELENA: Świat po niewidomemu. Warszawa 1932. Nakładem tyg. „Kobieta Współczesna", str. 3 nlb. + 134 + 1 nlb.
27. SIKORSKI KAZIMIERZ: Instrumentoznawstwo. Warszawa 1932. Tow. Wydawnicze Muzyki Polskiej, str. 8 nlb. + 237 + 3 nlb.
28. STAFF LEOPOLD: Skarb. Tragedja w trzech aktach. Wyd. IV. Warszawa—Kraków 1932. Wydawnictwo J. Mortkowicza T-wo Wydawnicze w Warszawie, str. 4 nlb. + 163 + 5 nlb. Pisma... Pierwsze wydanie zbiorowe, t. 5.
29. STAFF LEOPOLD: Pył z szat pielgrzyma. Wyd. V. Warszawa—Kraków 1932. Wyd. J. Mortkowicza T-wo Wydawn. w Warszawie, str. 4 nlb.+126+2 nlb. Pisma... Pierwsze wydanie zbiorowe, t. 6.
30. STAFF LEOPOLD: Godiwa. Ballada w trzech aktach. Wyd. III. Warszawa—Kraków 1932. Wyd. J. Mortkowicza T-wo Wydawn. w Warszawie, str. 4 nlb. + 134 + 1 nlb. Pisma... Pierwsze wydanie zbiorowe, t. 7.

http://rcin.org.pl

31. STAFF LEOPOLD: Gałąź kwitnąca. Wyd. IV. Warszawa—Kraków 1932. Wyd. J. Mortkowicza T-wo Wydawn. w Warszawie, str. 4 nlb. + 194 + 5 nlb. Pisma... Pierwsze wydanie zbiorowe, t. 8.
32. STAFF LEOPOLD: Igrzysko. Wyd. III. Warszawa — Kraków 1932. Wyd. J. Mortkowicza T-wo Wydawn. w Warszawie, str. 4 nlb.+142. Pisma... Pierwsze wydanie zbiorowe, t. 9.
33. ŻYCIE I PRACA PISARZA POLSKIEGO. Na podstawie ankiety Związku Zawodowego Literatów Polskich w Warszawie. Wydawnictwo Związku Zawodowego Literatów Polskich w Warszawie. 1932, str. 4 nlb.+V + 1 nlb. + 255 + 4 nlb.

2. Czasopisma

34. GRAFIKA. Organ Związku Polskich Artystów Grafików i Zrzeszenia Kierowników Zakładów Graficznych, dwumiesięcznik. Rocznik 2, 1932—33, zesz. 6. Warszawa, str. 52 + 3 nlb.
35. KWARTALNIK MUZYCZNY. Organ Stowarzyszenia Miłośników Dawnej Muzyki, pod redakcją A. Chybińskiego i K. Sikorskiego. Zesz. 12—13, Warszawa 1931, str. 2 nlb. + 357—488 + 4 nlb.; zesz. 14—15, Warszawa 1932, str. 2 nlb. + 489—642 + 5 nlb.
36. SZTUKI PIĘKNE. Miesięcznik poświęcony architekturze, rzeźbie, malarstwu, grafice i zdobnictwu. Organ Polskiego Instytutu Sztuk Pięknych. Rocznik 7, Nr. 11 i 12. Kraków—Warszawa 1931, str. 393—431 + 1 nlb. + 1 plansza; 443—481 + 1 nlb. + 1 plansza.
37. ZARANIE ŚLĄSKIE. Kwartalnik. Rok 7, zesz. 1, 2 i 3 — 4; Cieszyn 1931. Str. 72; 73—136; 137—232.

3. Nuty

38. JARZĘBSKI ADAM: „Tamburitta" a tre voci: Violino, due Viole e Basso Continuo. (Violino, Viola, Violoncello e Cembalo), str. 16 + violino, viola (viola da gamba) po 4 nlb., violoncello (viola da gamba) 2 nlb. Stowarzyszenie Miłośników Dawnej Muzyki w Warszawie. Wydawnictwo Dawnej Muzyki Polskiej, XI.
39. MACIEJEWSKI ROMAN: Cztery mazurki na fortepian. Warszawa 1932. Towarzystwo Wydawnicze Muzyki Polskiej, str. 20.
40. MAKLAKIEWICZ JAN: Suita huculska na skrzypce i fortepian. Warszawa 1932, Towarzystwo Wydawnicze Muzyki Polskiej, str. 16 + 4.
41. MAREK CZESŁAW: Pięć pieśni na głos i fortepian (1911, 1913). Warszawa 1932. Towarzystwo Wydawnicze Muzyki Polskiej, str. 27.
42. NOWOWIEJSKI FELIKS: 12 Kanonów polskich na chór czterogłosowy. Warszawa 1932. Towarzystwo Wydawnicze Muzyki Polskiej, str. 69.

A więc w dziale wydawnictw naukowych ogólna liczba wydanych książek wynosi 17 (w 18 tomach), czasopism—8 (w 16 zeszytach). W dziale sztuki odpowiednie liczby wynoszą: książek 8 (w tyluż tomach), czasopisma 4 (w 11 zeszytach), nut 5 zeszytów.

http://rcin.org.pl

II. SPIS DEPOZYTÓW Z ROKU BUDŻETOWEGO 1931/32 [1]

A. NAUKA

Nr	Nazwa przedmiotu	Liczba przedmiotów	Wartość (cena) zł.	Miejsce przechowania	Uwagi [2]
	Fizyka				
1	Galwanometr Molla nr. 693	1	939,07	Zakład Fizyczny Uniw. Jagiellońskiego w Krakowie	
2	Precyzyjny katetometr firmy „Société Genevoise"	1	4.757,50		II, 101
3	Elektromagnes z chłodzeniem wodnem	1	7.553,49	Zakład Fizyki Teoretycznej Uniw. Warszawskiego	
4	Przetwornica elektryczna .	1	2.510,00		
5	Tablice rozdzielcze	14	1.419,00		
6	Lampa do pokoju fotograficznego	1	55,00		
7	Fotele bejcowane	6	210,60		
8	Zakrywki (25) i zasłony większe (25)	50	580,00		
9	Stoliki do pomp	2	60,00		II, 85—86
10	Szafa oszklona	1	195,00		
11	Szafka na klucze	1	13,00		
12	Skrzynie do akumulatorów	3	180,00		
13	Skrzynie do śmieci	9	118,00		
14	Taburety	4	90,00		
15	Lampy biurkowe	4	140,00		

[1] Spis ten obejmuje wszystkie przyrządy, dzieła sztuki i t. d., zakupione z zasiłków Funduszu Kultury Narodowej i stanowiące jego własność, oraz dzieła sztuki, ofiarowane Funduszowi Kultury Narodowej w związku z przyznanemi przezeń zasiłkami i stypendjami.

[2] W rubryce „Uwagi" liczby rzymskie oznaczają tom, liczby arabskie—stronę sprawozdania Funduszu Kultury Narodowej, gdzie znajdują się informacje o przyznaniu zasiłku na zakup danego depozytu.

http://rcin.org.pl

Nr	Nazwa przedmiotu	Liczba przedmiotów	Wartość (cena) zł.	Miejsce przechowania	Uwagi
	Chemja				
16	„Wave length tables for spectrum analysis". . .	1	27,99	Zakład Chemji Fizycznej Politechniki Lwowskiej	II, 89-90
17	„Booklet dealing with the theory and use of the Echelon"	1	2,00		
18	Blacha platynowa grubości 0,1 m/m waga 0,5 gr.. .	1	16,11		
19	Drut platynowy grubości 0,1 m/m waga 0,25 gr. .	1	8,06		
20	Elektrometr Leiss Perucea .	1	1.515,83		
21	Pryzmat z flintu Leissa. .	1	186,00		
22	Pryzmat fluorytowy Hilgera	1	657,00		
23	1 cm drutu złotego o średnicy 3 m/m	1	37,00		
24	1 cm drutu złotego o średnicy 3 m/m	1	37,00		
25	1 cm drutu platynowego o średnicy 3 m/m. . . .	1	85,00		
26	1 cm drutu platynowego o średnicy 3 m/m. . . .	1	85,50		
27	Refraktometr Pulfricha . .	1	2.094,43	Instytut Chemiczny II Uniw. Jana Kazimierza we Lwowie	II, 92
28	Fotometr systemu Spekkera H. 237 f-my A. Hilger — Londyn	1	2.494,67	Zakład Chemji Fizycznej Uniw. Stefana Batorego w Wilnie	II, 85
29	Opornica wtyczkowa na 111110 omów	1	559,28	Instytut Chemji Nieorganicznej Uniw. Stefana Batorego w Wilnie	II, 89
30	Opornica wtyczkowa na 111110 omów	1	559,28		
31	Galwanometr fabryczny Nr. 1.111.983	1	194,16		
32	Cewka indukcyjna fabr. Nr. 15992	1	177,28		

http://rcin.org.pl

Nr	Nazwa przedmiotu	Liczba przedmiotów	Wartość (cena) zł.	Miejsce przechowania	Uwagi
33	Cewka indukcyjna fabr. Nr. 15993	1	177,28	Instytut Chemji Nieorganicznej Uniw. Stefana Batorego w Wilnie	II, 89
34	Termometry oporowe . . .	2	498,18		
35	Termostat miedziany 85 x 50 x 45	1	370,00		
36	Piec elektryczny z opornicą na 120 v.	1	747,10		
37	Przyrząd do kryoskopji . .	1	82,54		
38	Termostaty szklanne . . .	2	600,00		
39	Termometry Beckmana . .	4	184,67		
40	Pręty silitowe	8	450,76		
41	Pręty silitowe	8	350,50		
42	Ebuljoskopy z kolumnami	5	400,00	Zakład Chemji Fizycznej Uniw. Warszawskiego	II, 86
43	Prasa kalorymetryczna . .	1	275,00		
44	Piec elektryczny tyglowy na 120 v.	1	165,00		
45	Termometr Beckmana . . .	1	65,00		
46	Sekundomierz precyzyjny .	1	50,00		
47	Wakuumetr rtęciowy . . .	1	32,00		
48	Miliamperomierz precyzyjny	1	33,00		
49	Amperomierz elektromagnetyczny	1	48,60		
50	Kalorymetr miedziany. . .	1	90,00		
51	Naczyńko kalorymetryczne	1	20,00		
52	Klucz do termoogniw . . .	1	40,00		
53	Naczynia z blachy cynkowej	2	24,00	Zakład Chemji Fizycznej Politechniki Warszawskiej	II, 97-98
54	Wyłączniki elektryczne . .	2	60,00		
55	Szatkownica do lodu . . .	1	19,45		
56	Kociołki cynkowe	2	22,00		
57	Kocioł z blachy cynkowej.	1	15,00		

http://rcin.org.pl

Nr	Nazwa przedmiotu	Liczba przedmiotów	Wartość (cena) zł.	Miejsce przechowania	Uwagi
58	Tlenek skandu	1	512,85	Zakład Chemji Fizycznej Politechniki Warszawskiej	II, 97—98
59	Kociołki cynkowe	2	15,00		
60	Naczynia mikrokalorymetryczne	2	45,00		
61	Naczyńka kalorymetryczne	1	25,00		
62	Mikrokalorymetr	1	220,00		
63	Grzejniki elektryczne . . .	2	33,00		
64	Kompresor	1	101,93		
65	Młynek do lodu	1	98,00		
66	Praska do pastylek	1	145,00		
67	Kalorymetr i 2 kg antymonu	1	135,50		
68	Aparat kalorymetryczny, blok aluminjowy, naczyńko cynkowe	3	166,70		
69	Kamera jonizacyjna. . . .	1	250,00		
70	Wanna z blachy cynkowej	1	230,00		
	Astronomja				
71	Mikrometr pozycyjny . . .	1	5.713,60[1]	Obserwatorjum Astronomiczne Uniw. Poznańskiego	I,56 i II, 100
	Nauki geologiczne				
72	Goniometr rentgenowski Böhma - Weissemberga .	1	3.268,20	Zakład Mineralogiczny Uniw. Warszawskiego	II, 98
73	Kamera uniwersalna do zdjęć rentgenowskich metodą proszkową i metodą kryształu obracanego	1	1.935,78		
74	Ekraniki z krzemianu cynkowego	4	10,47		
75	4 metry drutu wolframowego	1	8,38		

[1] W tem 3.500,00 zł. z funduszów Polskiej Akademji Umiejętności.

http://rcin.org.pl

Nr	Nazwa przedmiotu	Liczba przedmiotów	Wartość (cena) zł.	Miejsce przechowania	Uwagi
76	Polarymetr Lippicha . . .	1	603,90	Zakład Mineralogiczny Uniw. Jagiellońskiego w Krakowie	II, 91
77	Palnik Nernsta	1	100,50		
78	Ultropak Leitza	1	623,92		
79	Fotometr Pulfricha Nr. 39389	1	1.026,75		
	Nauki filologiczne i historja literatury				
80	Autograf „Ody do młodości" Adama Mickiewicza . .	1	1.500,00	Muzeum Tow. Przyjaciół Nauk w Wilnie	II, 84
81	Książki z dziedziny filologji angielskiej [1]	6	97,00	Seminarjum Anglistyczne Uniw. Poznańskiego	II, 105
82	Książki z dziedziny filologji rumuńskiej [1]	14	220,00	Czasowo w użytkowaniu b. stypendysty dr. Stanisława Łukasika w Krakowie	II, 105
	Historja				
83	Książki treści historycznej .	245	1.000,00	Seminarjum Historji Polski Nowożytnej Uniw. Warszawskiego	II, 99
84	Palastarchitektur von Oberitalien	6	1.740,00	Zakład Architektury i Sztuki Nowożytnej Politechniki Warszawskiej	
85	Wasmuths: Lexikon der Baukunst	2	260,00		
	Nauki rolnicze				
86	Ultramikroskop z częściami składowemi	1	3.349,07	Instytut Chemji Rolnej i Gleboznawstwa Politechniki Lwowskiej	II, 102
87	4 akumulatory ze skrzynką 4. V. 35 A/h	1	209,60		
88	Akumulator 2.V.55 A/h . .	1	22,00		

[1] Zakupione z kwot stypendyjnych przez stypendystkę mgr. Wincentynę Adamską.
[2] Zakupione z kwot stypendyjnych przez stypendystę dr. Stanisława Łukasika.

http://rcin.org.pl

Nr	Nazwa przedmiotu	Liczba przedmiotów	Wartość (cena) zł.	Miejsce przechowania	Uwagi
89	Voltomierz precyzyjny dwuskalowy 0-3 V. i 0-30 V.	1	265,00	Instytut Chemji Rolnej i Gleboznawstwa Politechniki Lwowskiej	II, 102
90	Termostat E. F. G. K. elektryczny	1	625,00	Zakład Genetyki i Hodowli Roślin Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie .	II,91—92
91	Podstawa do termostatu .	1	100,00		
92	Przyrząd do wysiewania pszenicy w szkółkach . .	1	50,00		
93	Przyrządy do pobierania próbek pszenicy	7	44,00		
	Nauki medyczne				
94	Książki z dziedziny metodyki biologji	38	2.996,63	Zakład Farmakologji Uniw. Jagiellońskiego w Krakowie . .	II, 97
95	Lupa binokularna X. B. 202089.	1	820,00	Zakład Histologji i Embrjologji Uniw. Stefana Batorego w Wilnie	II, 88
96	2 okulary 25 x.	1	63,90		
97	Lampa do mikroskopowania	1	80,95		
98	Aparat „Simplex"	1	2.128,06	Polski Instytut Badania Mózgu w Wilnie	II, 83

B. SZTUKA

Nr	Nazwa przedmiotu	Liczba przedmiotów	Wartość (cena) zł.	Miejsce przechowania	Uwagi
	Literatura				
1	Dzieła historyczne z zakresu wojen krzyżowych . . .			Czasowo pozostają w użytkowaniu p. Szatkowskiej (Kossak-Szczuckiej)[1] . . .	II, 112—113

[1] Ponieważ p. Szatkowska do dnia 31.XII.1932 r. nie wydała całej przyznanej jej sumy i nie nadesłała ostatecznego szczegółowego sprawozdania, dokładne dane o liczbie zakupionych przez nią książek i ich wartości zamieszczone będą w następnem sprawozdaniu Funduszu Kultury Narodowej.

http://rcin.org.pl

Nr	Nazwa przedmiotu	Liczba przedmiotów	Wartość (cena) zł.	Miejsce przechowania	Uwagi
	Muzyka				
2	1 para kotłów	1	1.140,00	Miejskie Konserwatorjum Muzyczne w Bydgoszczy	II, 118
3	Puzon	1	265,00		
4	Waltornie	2	720,00		
5	Altówka z futerałem, smyczkiem i pokrowcem . . .	1	178.00		
6	Komplet instrumentów perkusyjnych	9	613,50		
7	Pokrowiec do werbla . . .	1	8,00		
8	Nuty (2 zeszyty)	2	80,55		
9	Wydawnictwa z zakresu muzykologji	9	144,56	Seminarjum Historji i Teorji Muzyki Uniw. Jagiellońskiego w Krakowie	II, 120—121
	Plastyka				
10	Cieślewski Tadeusz, syn: drzeworyty (12) i akwaforty (3)[1]	15		Tymczasowo w lokalu Zarządu Funduszu Kultury Narodowej	II, 127—132
11	Czyżewski Tytus: Martwa natura (obraz olejny) . .	1			
12	Frani Zygmunt: Tatry — Zbójnicki Staw (obraz olejny)	1			
13	Jurkiewicz Andrzej: prace graficzne[1]	24			
14	Kononowicz ,Zenon: Pejzaż nowogródzki(obraz olejny)[1]	1			
15	Kulisiewicz Tadeusz: 1) Dzieci (rysunek)[1] . . .	1			
16	2) Pejzaż zimowy (pastel)[1].	1			
17	Marylski Jan: Pejzaż z południowej Francji (obraz olejny)[1]	1			

[1] Ofiarowane przez artystę w związku z otrzymanem przez niego stypendjum.

http://rcin.org.pl

Nr	Nazwa przedmiotu	Liczba przedmiotów	Wartość (cena) zł.	Miejsce przechowania	Uwagi
18	Ostrowski Władysław: Potok górski (obraz olejny)	1		Tymczasowo w lokalu Zarządu Funduszu Kultury Narodowej	II, 128—132
19	Rychtarski Adam: Pejzaż z Pomorza (obraz olejny)	1			
20	Rzecki Stanisław: Głowa męska (rzeźba w bronzie)	1			
21	Tański Czesław: Krajobraz (obraz olejny)	1			
22	Tellos Henryk: Boże Narodzenie (obraz olejny)[1] . .	1			
23	Model fotela i stolika proj. Kurzątkowskiego, wykonany w pracowni „Ładu"	2	1.030,00	Lokal Spółdzielni „Ład" w Warszawie	II, 125
24	Wzór na narzuty proj. Markowskiej, wykonany w pracowni „Ładu" . . .	1	860,00		
25	Wzory na serwety proj. Markowskiej, wykonane w pracowni „Ładu" . .	2	500,00		
26	Wzór na tkaninę meblową proj. H. Bukowskiej, wykonany w pracowni „Ładu"	1	230,00		
27	Wzory na tkaniny chodnikowe proj. Credównej, Czasznickiej, Flachównej, Glińskiej, Markowskiej i Vetulani, wykonane w pracowni „Ładu"	6	1.380,00		
	Różne				
28	Wóz meblowy	1	1.385,00	W użytkowaniu „Ruchomej Wystawy Sztuki"	II, 126

[1] Ofiarowany przez artystę w związku z otrzymanem przez niego stypendjum.

http://rcin.org.pl

III. SPIS PRAC DRUKOWANYCH, ZAWIERAJĄCYCH WYNIKI BADAŃ, PRZEPROWADZONYCH DZIĘKI ZASIŁKOM FUNDUSZU KULTURY NARODOWEJ, PRZYZNANYM W ROKU BUDŻETOWYM 1931/32[1].

POLSKI INSTYTUT BADAŃ MÓZGU W WILNIE (83)

1. Rose, M.: Der Zellaufbau der Grosshirnrinde des Kaninchens. „Bull. de l'Acad. Polon. des Sciences et des Lettres", 1931.
2. Rose, M.: Cytoarchitektonischer Atlas der Grosshirnrinde des Kaninchens. „Journal f. Psychologie und Neurologie", 1931, t. 43.

BANACH STEFAN, prof. we Lwowie (85)

Théorie des opérations linéaires. Monografje Matematyczne, 1932, t. 1.

CENTNERSZWER MIECZYSŁAW, prof. w Warszawie (86)

1.* Blumenthal, M.: Dysocjacja termiczna pewnych tlenków i nadtlenków. Cz. I—IV. „Roczniki Chemji", 1931 — 1932, t. 11 i 12.
2.* Centnerszwer, M. i Kowalski, S.: Sur l'application du tensimètre différentiel à la mesure des pressions des dissociations et sur la dissociation des sels d'ammonium. „Bull. de l'Acad. Polon. des Sciences et des Lettres", 1932.
3.* Centnerszwer, M. i Łaźniewski, M.: Ebullioskopische Versuche. „Zeitschrift f. physikalische Chemie", 1932, t. 160.
4.* Ettinger, J.: Krzywa topnienia mieszanin azotynu sodu i azotynu potasu. „Roczniki Chemji", 1932, t. 12.
5.* Sołodkowska, W. i Rudowska, K.: Sur la détermination de la chaleur dégagée au cours de la germination des graines. „Bull. de. l'Acad. Polon. des Sciences et des Lettres", 1932.

HŁASKO MARJAN, prof. w Wilnie (89)

1. Hłasko, M. (... i Klimowski, W.): O przewodnictwie elektrolitycznem kwasu azotowego i nadchlorowego i o ruchliwości jonu wodorowego. „Roczniki Chemji", 1932, t. 12.
2. Hłasko, M. (... i Michalski, E.): O przewodnictwie elektrolitycznem chlorowcowodorków aniliny w anilinie. Tamże, 1932, t. 12.

INGLOT STEFAN, dr. we Lwowie (89)

Essai sur la vie rurale et les colonges d'Alsace (XIe—XIIIe siècle). Coll. d'Études sur l'Histoire du Droit et ses Institutions de l'Alsace, 1932, t. 8.

KOMOROWSKI WŁADYSŁAW w Warszawie (90)

Zastaw zboża. „Spółdzielczy Przegląd Naukowy", 1932, zesz. 1 i 2.

[1] Zarówno ten spis, jak i następny spis drukowanych prac stypendystów Funduszu Kultury Narodowej z roku budżetowego 1931/32, ułożone zostały ściśle według tych samych zasad, co oba odpowiednie spisy podane wyżej (por. str. 37 i n.). Zawierają one stosunkowo niewiele pozycyj. Następne sprawozdanie Funduszu Kultury Narodowej przyniesie ich znacznie więcej, gdyż cały szereg prac naukowych obu kategoryj ukazał się w druku dopiero w ciągu r. 1933.

http://rcin.org.pl

KORCZEWSKI MICHAŁ, prof. w Warszawie (90—91)
* Korczewski, M. i Majewski, F.: Wpływ potasu na wzrost roślin w różnych okresach rozwoju. „Roczniki Nauk Rolniczych i Leśnych", 1932.

MINKIEWICZ ROMUALD w Warszawie (92)
1. Les lois du kinétotropisme (Prawa kinetotropizmu). „Polskie Pismo Entomologiczne", 1931, t. 10, zesz. 2.
2. Nids et proies des Sphégiens de Pologne. Fragments éthologiques (première série). Tamże, 1931, t. 10, zesz. 3—4.

PIETKIEWICZ CZESŁAW w Warszawie (93—94)
Wielkanoc na Białorusi. „Ziemia", 1932, Nr. 3.

ŚWIĘTOSŁAWSKI WOJCIECH, prof. w Warszawie (97)
1. Application du phénomène d'azéotropisme à la détermination de la teneur en petites quantités de contaminations. „Bull. de l'Acad. Polon. des Sciences et des Lettres", 1932.
2. L'ébullioscope pour examiner la pureté des individus chimiques liquides. „Comptes rendus des séances de l'Acad. des Sciences", 1931, t. 192.
3. O ebuljoskopie różnicowym zaopatrzonym w kolumnę rektyfikacyjną i o jego zastosowaniu. „Roczniki Chemji", 1931, t. 11.
4. O zastosowaniu zjawiska azeotropji do oznaczania małych zawartości zanieczyszczeń. Tamże, 1931, t. 11.
5. Przyczynki do poznania zespołów azeotropowych dwuskładnikowych. Tamże, 1932, t. 12.
6. Sur une nouvelle méthode ébullioscopique pour étudier les hétéroazéotropes ternaires. „Comptes rendus des séances de l'Acad. des Sciences", 1931, t. 193.
7. Świętosławski, W. (... i Szmigielska, J.): O oznaczaniu zawartości wilgoci oraz czynnika azeotropującego w etanolu. „Roczniki Chemji", 1931, t. 11.
8. Świętosławski, W. (... et Szmigielska, J.): Sur la détermination de la teneur en eau et en entraineur azéotropique de l'éthanol. „Bull. de l'Acad. Polon. des Sciences et des Lettres", 1932.
9. Świętosławski, W. (... et Wajcenblit, L.): Sur l'hétéroazéotrope ternaire constitué par le sulfure de carbone, l'acétone et l'eau. „Comptes rendus des séances de l'Acad. des Sciences", 1931, t. 193.
10. Świętosławski. W. (... Zmaczyński, A. et Usakiewicz, J.): Sur la température d'ébullition de l'éthanol. Tamże, 1932, t. 194.

WACHOWSKI KAZIMIERZ w Warszawie (99)
Norwegowie na Pomorzu za Mieszka I. „Kwart. Histor.", 1932, r. 45, t. 1, zesz. 2—4.

A więc ogółem 27 prac drukowanych.

---

http://rcin.org.pl

IV. SPIS DRUKOWANYCH PRAC STYPENDYSTÓW FUNDUSZU KULTURY NARODOWEJ Z ROKU BUDŻETOWEGO 1931/32.

1. FIZYKA

1. Blaton, J.: Über die Dispersion des Lichtes in der Umgebung von Quadrupollinien. „Zeitschrift f. Physik", 1932, t. 74, zesz. 5 — 6.
2. Cichocki, J.: Diffusion des ions positifs des sels à travers le cuivre à haute température. Analyse des ions émis à l'aide d'un spectrographe de masse. „Journal de Physique et le Radium", 1932, Serie 7, t. 3, Nr. 10.
3. Mazur, J.: Change of Density of Carbon Disulphide with Temperature. „Nature", 1931.
4. Mazur, J.: Change of the Dielectric Constant of Carbon Disulphide with Temperature. Tamże, 1931.
5. Mazur, J.: Change of Dielectric Polarisation of Carbon Disulphide. Tamże, 1931.
6. Mazur, J. (Wolfke, M. and...): Change of Dielectric Polarisation of Nitrobenzene with Temperature. Tamże, 1931.
7. Mazur, J. (Wolfke, M. and...): Two modifications of liquid carbon disulphide. Tamże, 1931.

2. CHEMJA

1. Basiński, A.: Über die Stabilität der negativen und positiven Halogen - und Rhodansilbersole. „Kolloid-Beihefte", 1932, t. 36, zesz. 7 — 10.
2. Kamieński, L. (Karrer, P. und...): Polysaccharide XLVI. Über ein neues Maltoseanhydrid, das α - 4 - Glucosido-laevoglucosan. „Helvetica Chimica Acta", 1932, t. 15, zesz. 4.
3. Klimowski, W. (Hłasko, M. i...): O przewodnictwie elektrolitycznem kwasu azotowego i nadchlorowego i o ruchliwości jonu wodorowego. „Roczniki Chemji", 1932, t. 12.
4. Usakiewicz, J. (Świętosławski, W,... i Zmaczyński, A.): Zastosowanie ebuljoskopów różnicowych do badania stopnia czystości indywidualnych substancyj ciekłych. Tamże, 1931, t. 11.

3. NAUKI BIOLOGICZNE

1. Wiszniewski, J.: Les rotifères des rives sablonneuses du lac Wigry. „Archiwum Hydrobiologji i Rybactwa", 1932, t. 6.
2. Wiszniewski, J.: Sur quelques rotifères trouvés en Espagne. Tamże, 1931, t. 6.

4. NAUKI FILOLOGICZNE I HISTORJA LITERATURY

1.* Falkowski, Z.: Echa „Anhellego" w prozie „Quo Vadis". „Przegląd Powszechny", 1932.
2. Falkowski, Z.: Henryk Sienkiewicz w zwierciadle anegdoty. Tamże, 1931, t. 192.
3.* Falkowski, Z.: O elegjach rzymskich i Sonetach Krymskich. „Księga Pamiątkowa Koła Polonistów U. S. B.".
4*. Falkowski, Z.: Ogień i łzy Wertera. „Przegląd Powszechny", 1932.
5. Falkowski, Z.: Rzecz o tragiźmie Kleopatry C. K. Norwida. 1932.
6. Łukasik, S.: Liviu Rebreanu: Ion, powieść (przekład i wstęp S. Łukasika). 1932, 2 tomy.

http://rcin.org.pl

7*. Manteuffel, J.: Drobne gatunki mimiczne w świetle papyrusów. „Acta Secundi Congressus Phil. Class. Slav.", 1931.
8*. Manteuffel, J.: Die Papyri als Zeugen griechischer Kleinliteratur. „Chronique d'Égypte", 1932.
9*. Mikulski, T.: Hojdać. „Język Polski", 1932, zesz. 2.
10*. Mikulski, T.: Juljusz Paduch Żeromskiego. „Ruch Literacki", 1932, zesz. 6.
11*. Mikulski, T.: Kaszubi X. Bogufała. „Mestwin", 1932, r. 7, Nr. 7.
12*. Mikulski, T.: Kornel Ujejski o „Finis Poloniae". „Ruch Literacki", 1931, zesz. 10.
13*. Mikulski, T.: Z życia naukowego Związku Rad Socjalistycznych Republik. „Nauka Polska", 1932, t. 16.
14. Ossowski, L.: Białoruszczyzna w „Puszczy" J. Weyssenhoffa. „Język Polski", 1932, Nr. 3.
15. Zajączkowski, A.: Sufiksy imienne i czasownikowe w języku zachodniokaraimskim (Przyczynek do morfologji języków tureckich). Prace Komisji Orjentalistycznej Pol. Akad. Umiej., 1932, Nr. 15.

5. NAUKI HISTORYCZNE

1. Dobrowolski, K.: Dzieje wsi Niedźwiedzia w powiecie limanowskim do schyłku dawnej Rzeczypospolitej. „Studja z historji społ. i gospod. poświęcone prof. Fr. Bujakowi", 1931.
2. Dobrowolski, K.: Études sur les noms des lieux dans les Carpathes polonaises. „Bull. Intern. de l'Acad. Pol. des Sciences et des Lettres", 1931, nr. 7—10, I—II.
3. Dobrowolski, K.: Główne zagadnienia dotyczące bibljotek państwowych w Polsce. „Nauka Polska", 1932, t. 15.
4. Koczy, L.: Polska a Skandynawja za pierwszych Piastów. „Sprawozd. Poznańskiego Tow. Przyj. Nauk", 1931, Nr. 2—4.
5. Koczy, L.: Rozwój nauk historycznych w Danji po roku 1863. „Kwartalnik Historyczny", 1932, r. 46, t. 2. zesz. 1—2.
6*. Terlecki, W.: Wacław Borowski. „Sztuki Piękne", 1932, kwiecień.
7. Walawender, A.: Bibljografja prac prof. dr. Franciszka Bujaka. „Studja z historji społ. i gospod. poświęcone prof. Fr. Bujakowi", 1931.
8. Walawender, A.: Kronika klęsk elementarnych w Polsce i w krajach sąsiednich w latach 1450—1586. I. Zjawiska meteorologiczne i pomory. Badania z dziejów społecznych i gospodarczych, 1932, Nr. 10.

6. NAUKI SPOŁECZNE I PRAWNE

1. Haytler, J.: O należyte wykształcenie prawników-kryminologów. „Prawo — Miesięcznik, Organ Wydziału Kół Prawniczych Ogólnopolskiego Związku Akad. Kół Naukowych", 1932, Nr. 1—2.
2. Haytler, J.: U źródeł prawa karnego. Tamże, 1931, Nr. 5—6.
3. Haytler, J.: Więzienia w dawnej Polsce. (Szkic historyczny). „Przegląd Więziennictwa Polskiego", 1932, Nr. 2 i 3.
4. Ziomek, M. J.: Czytelnictwo powieści. Najulubieńsi pisarze i najpoczytniejsze książki. „Przegląd Współczesny", 1931, Nr. 114.

7. NAUKI FILOZOFICZNE I PSYCHOLOGJA

Kieszkowski, B.: Awerroizm i Platonizm we Włoszech w ostatnich dziesięcioleciach XV wieku. „Księga Pamiątkowa Koła Filozoficznego Słuch. Uniw. Warsz." Rocznik 35 „Przeglądu Filozoficznego".

5. NAUKI TECHNICZNE

Mazur, M.: Prędkość opadania ziarn piasku w wodzie i jej znaczenie przy konstrukcji osadników. „Czasopismo Techniczne", 1932.

http://rcin.org.pl

9. MEDYCYNA, WETERYNARJA I FARMACJA

1. Krauze, S.: Beitrag zur Untersuchung von Mate. „Mitteilungen aus dem Gebiete der Lebensmitteluntersuchung und Hygiene", 1932, t. 23, zesz. 4—5.
2. Krauze, S.: Miareczkowe oznaczanie cukrów. „Wiadomości Farmaceutyczne", 1932, Nr. 21—22.
3. Krauze, S. (Fellenberg, T. und...): Nachweis von Konservierungsmitteln. Vorschläge zur 4. Auflage des Schweizerischen Lebensmittelbuches. „Mitteilungen aus dem Gebiete der Lebensmitteluntersuchung und Hygiene", 1932, t. 23, zesz. 3.
4. Krauze, S. (Fellenberg, T. und...): Titrimetrische Zuckerbestimmung in Wein. Tamże, 1932, t. 23, zesz. 1—2.
5. Krauze, S. (Fellenberg, T. und...): Ueber das natürliche Vorkommen von Benzoesäure in Wein. Tamże, 1932, t. 23, zesz. 3.

6*. Sym, E.: Eine colorimetrische Methode zur Bestimmung der Amylosewirk u. ihre Anwendung.

7*. Sym, E.: Einfluss des kolloidalen Zustandes der Stärke u. der Amylose. „Bioch. Zeitschrift".

A więc ogółem 47 prac drukowanych.

http://rcin.org.pl

V. SPIS

DRUKOWANYCH ODDZIELNIE UTWORÓW LITERATÓW, KTÓRZY OTRZYMALI ZASIŁKI I STYPENDJA FUNDUSZU KULTURY NARODOWEJ W ROKU BUDŻETOWYM 1931/32.

1*. Brodowski, F.: Badmajeffowie. Medycyna Tybetu w zetknięciu z cywilizacją Zachodu. 1932.

2. Choromański, M.: Zazdrość i medycyna. Powieść. 1933.

3. Piechal, M.: Garść popiołu. 1932.

4. Wyrzykowski, S.: Plon życia. 1931.

5. Zegadłowicz, E.: Dramaty. Tom pierwszy: Nawiedzeni. Lampka oliwna. Głaz graniczny. Tom drugi: Alcesta. Betsaba. Wigilje. 1932.

6. Zegadłowicz, E.: Tematy rumuńskie. 1931.

http://rcin.org.pl

D. ADMINISTRACJA FUNDUSZU KULTURY NARODOWEJ W ROKU BUDŻETOWYM 1931/32

Obowiązki i zakres prac biura Zarządu Funduszu Kultury Narodowej w czwartym roku jego działalności nie uległy większym zmianom. Natomiast wzrosła ilość pracy w biurze Zarządu, gdyż liczba zarówno nadesłanych podań, jak i przyznanych zasiłków proporcjonalnie znacznie się zwiększyła, a co za tem idzie — uległa poważnemu zwiększeniu korespondencja, przeprowadzana z fachowcami w związku z opinjowaniem poszczególnych podań (por. też wyżej str. 65 — 66). (Jak już wspomniano wyżej, liczba udzielonych zasiłków wzrosła np. w dziale nauki o 100%, w dziale sztuki — o zgórą 450%). Do tego dodać należy cały szereg spraw, rozpoczętych w pierwszem trzechleciu działalności Funduszu Kultury Narodowej, a niedoprowadzonych do końca w tamtym okresie. Wreszcie opracowywanie sprawozdania i przeprowadzanie jego druku też przysparza obecnie dużo pracy biuru Zarządu Funduszu Kultury Narodowej i obciąża znacznie jego budżet.

Na ogólną sumę wydatków administracyjnych Funduszu Kultury Narodowej w okresie od dnia 1 kwietnia 1931 r. do dnia 31 marca 1932 r. złożyły się pozycje następujące:

1) pensje pracowników biura Zarządu F. K. N. . . .	15.972,18 zł.
2) dodatkowe wynagrodzenia i remuneracje pracowników biura Zarządu F. K. N,. Referatu Budżetowego i Kancelarji Prez. Rady Ministrów	3.380,00 „
3) opłaty do Zakł. Ubezp. Prac. Umysł. i Kasy Chorych	1.643,87 „
4) wyjazdy służbowe	78,00 „
5) honorarja za oceny prac petentów i za fachowe referaty	3.884,00 „
6) przygotowanie i druk „Pierwszego Sprawozdania Funduszu Kultury Narodowej"	6.684,85 „
7) zakup mebli i wydatki kancelaryjne	2.127,82 „
Razem	33.770,72 zł.

http://rcin.org.pl

TYMCZASOWE SPRAWOZDANIE
Z DZIAŁALNOŚCI
FUNDUSZU KULTURY NARODOWEJ
W ROKU BUDŻETOWYM 1932/33

http://rcin.org.pl

http://rcin.org.pl

WSTĘP

Opracowanie szczegółowego sprawozdania nietylko z rozdziału kredytów Funduszu Kultury Narodowej w ciągu r. budż. 1932/33, ale również z wyników prac, przeprowadzonych dzięki przyznanym w tym okresie zasiłkom i stypendjom, było obecnie rzeczą niemożliwą, gdyż znaczna część subsydjowanych instytucyj i osób nie mogła jeszcze nadesłać dokładnych i wyczerpujących sprawozdań z zużytkowania sum otrzymanych. To też Zarząd Funduszu Kultury Narodowej poprzestaje narazie na podaniu szczegółowego spisu udzielonych zasiłków, układając w nim materjał w takie same grupy, jak w drukowanem powyżej sprawozdaniu za rok 1931/32.

Dokładne dane o zużytkowaniu przyznanych sum przez poszczególne instytucje, towarzystwa i osoby, dane, obejmujące stronę zarówno rzeczową, jak i rachunkową, wreszcie tablice oraz imienne spisy stypendystów z wszystkich dziedzin nauki i sztuki będą zamieszczone w następnem sprawozdaniu Funduszu Kultury Narodowej, które obejmie również dalsze uzupełnienia do sprawozdań z działalności Funduszu Kultury Narodowej w okresach poprzednich.

Tu przytaczamy jedynie liczby ogólne. A więc w roku budżetowym 1932/33 przyznano ogółem:

na nauki matematyczno-przyrodnicze	253.452 zł.
„ „ humanistyczne	275.005 „
„ „ stosowane	104.310 „
„ różne [1]	113.100 „
Razem	745.867 zł.

Z sumy tej przypadło:

na 48 stypendjów z grupy nauk matematyczno-przyrodniczych	98.212 zł.
„ 56 „ „ „ humanistycznych . .	122.460 „
„ 31 „ „ „ stosowanych	66.050 „
Razem na 135 styp. .	286.722 zł.

[1] Pozycja ta obejmuje sumy, których — narazie przynajmniej, przed otrzymaniem sprawozdań z ich zużytkowania — nie dało się rozbić na trzy powyższe grupy (por. też wyżej objaśnienie do tablicy II na str. 70).

http://rcin.org.pl

W dziale sztuki przyznano ogółem:

na literaturę	84.050 zł.
„ teatr i kino	48.950 „
„ muzykę	81.700 „
„ plastykę	88.990 „
„ zakup zbiorów	7.600 „
Razem	311.290 zł.

Z sumy tej przypadło:

na 12 stypendjów literackich	17.250 zł.
„ 4 stypendja z działu teatru i kina	6.950 „
„ 27 stypendjów muzycznych	30.155 „
„ 40 stypendjów z działu plastyki	30.240 „
Razem na 83 styp.	84.595 zł.

Liczba zasilonych instytucyj wyniosła: w dziale nauki—47, w dziale sztuki—30, liczba zasilonych osób (nie licząc stypendystów): w dziale nauki—64, w dziale sztuki—75.

A więc łącznie na zasiłki i stypendja z działu nauki i sztuki przyznano 1.057.157 zł. Nadwyżka ponad kwotę miljon zł., wstawioną do budżetu na r. 1932/33, została pokryta z pozostałości z r. budż. 1931/32, która wynosiła 195.259,03 zł. (por. wyżej str. 63—64).

http://rcin.org.pl

SPIS UDZIELONYCH ZASIŁKÓW

A. NAUKA

I. ZASIŁKI NA BADANIA I WYDAWNICTWA NAUKOWE

1. ZASIŁKI UDZIELONE INSTYTUCJOM I TOWARZYSTWOM

GDAŃSK

TOWARZYSTWO PRZYJACIÓŁ NAUKI I SZTUKI W GDAŃSKU
— na wydanie 6 tomu „Rocznika Gdańskiego" . . . . . 4.000 zł.

KRAKÓW

POLSKA AKADEMJA UMIEJĘTNOŚCI
— na prace nad „Polskim Słownikiem Biograficznym" . . . . . 10.000 „
— na druk słownika historyczno-geograficznego i wydanie 3 tomu „Prac" Komisji Atlasu Historycznego Polski . . . . . 5.000 „
— na ukończenie druku tomu I „Nuncjatury Bolognettiego" . . . . . 6.000 „
— na dalsze prowadzenie badań naukowych na terenach dyluwjalnych w Staruni . . . . . 5.000 „

REDAKCJA „LUDU SŁOWIAŃSKIEGO"
— na dalsze wydawanie czasopisma . . . . . 10.000 „

REDAKCJA „PRAC HISTORYCZNO-LITERACKICH"
— na druk 41 tomu „Prac" (praca doktorska J. Nowaka p. t.: „Satyra polityczna Sejmu Czteroletniego") . . . . . 4.000 „
— na druk 42 tomu „Prac" (praca doktorska T. Mikulskiego p. t.: „Ród Zoilów") . . . . . 1.300 „

POLSKIE TOWARZYSTWO GEOLOGICZNE
— na wydanie tomu „Rocznika" Towarzystwa, poświęconego badaniom utworów czwartorzędowych w Polsce . . . . . 3.900 „

POLSKIE TOW. HISTORYCZNE, ODDZIAŁ W KRAKOWIE
— na wydanie pracy J. Dutkiewicza p. t. „Austrja wobec powstania listopadowego" . . . . . 1.000 „

NAUKOWE TOWARZYSTWO PEDAGOGICZNE
— na wydawnictwa Towarzystwa . . . . . 7.500 „

POLSKIE TOWARZYSTWO TATRZAŃSKIE
— na wykup udziałów w okolicy Morskiego Oka w celu utworzenia Parku Narodowego . . . . . 12.000 „

LUBLIN

TOWARZYSTWO PRZYJACIÓŁ NAUK W LUBLINIE
— na wydanie pracy A. Kossowskiego p. t.: „Protestantyzm w Lublinie i w Lubelskiem w wieku XVI—XVII" . . . . . 2.800 „

http://rcin.org.pl

LWÓW

KOMITET REDAKCYJNY „MONOGRAFIJ MATEMATYCZNYCH"
— na wydanie 2 tomu „Monografij" . . . . . 12.000 zł.

REDAKCJA „PAMIĘTNIKA LITERACKIEGO"
— na wydanie drugiej części „Materjałów do życiorysu i twórczości Ignacego Krasickiego" . . . . . 4.000 „

REDAKCJA „PRZEWODNIKA HISTORYCZNO-PRAWNEGO"
— na dalsze wydawanie „Przewodnika" . . . . . 2.000 „

REDAKCJA „RUCHU FILOZOFICZNEGO"
— na wydanie 12 tomu „Ruchu" . . . . . 2.000 „

POLSKIE TOWARZYSTWO DENDROLOGICZNE
— na wydanie 5 tomu „Rocznika Dendrologicznego" . . . . . 1.600 „

POLSKIE TOWARZYSTWO EKONOMICZNE
— na wydawanie „Przeglądu Ekonomicznego" . . . . . 750 „

TOWARZYSTWO NAUKOWE WE LWOWIE
— na wydawnictwa Towarzystwa . . . . . 15.000 „

POLSKIE TOWARZYSTWO PRZYRODNIKÓW IM. KOPERNIKA
— na wydawnictwa Towarzystwa . . . . . 16.000 „

PŁOCK

TOWARZYSTWO NAUKOWE PŁOCKIE
— na ogólne potrzeby Towarzystwa . . . . . 10.000 „

POZNAŃ

BIBLJOTEKA UNIWERSYTECKA W POZNANIU
— na zorganizowanie pracy nad centralnym katalogiem czasopism zagranicznych w polskich bibljotekach naukowych . . . . . 5.000 „

POLSKI INSTYTUT SOCJOLOGICZNY
— na dalsze wydawanie „Przeglądu Socjologicznego" . . . . . 3.500 „

REDAKCJA „KWARTALNIKA PSYCHOLOGICZNEGO"
— na dalsze wydawanie „Kwartalnika" . . . . . 5.000 „

TOWARZYSTWO MIŁOŚNIKÓW HISTORJI W POZNANIU
— na druk 7 tomu „Roczników Historycznych" . . . . . 2.000 „

POZNAŃSKIE TOWARZYSTWO PRZYJACIÓŁ NAUK
— na prace przygotowawcze do „Atlasu Historycznego Ziem Zachodnich Polski" . . . . . 2.400 „
— na wydanie prac z zakresu nauk prawno-społecznych . . . . . 5.100 „

PUŁAWY

PAŃSTWOWY INSTYTUT NAUKOWY GOSPODARSTWA WIEJSKIEGO W PUŁAWACH
— na prace wydawnicze Instytutu . . . . . 4.000 „

http://rcin.org.pl

RÓWNE

ZARZĄD WOŁYŃSKIEGO ZWIĄZKU NAUCZYCIELSTWA POLSKIEGO
— na wydanie 3 tomu „Rocznika Wołyńskiego" . . . . . 3.000 zł.

SUWAŁKI

REDAKCJA „ARCHIWUM HYDROBIOLOGJI I RYBACTWA"
— na wydawanie „Archiwum" . . . . . 1.000 „

TORUŃ

TOWARZYSTWO NAUKOWE W TORUNIU
— na wydawnictwa Towarzystwa . . . . . 3.000 „

WARSZAWA

POLSKI INSTYTUT BADANIA ZAGADNIEŃ LUDNOŚCIOWYCH
— na badania nad zmniejszeniem się stopy urodzeń w Polsce . . . . 3.000 „

INSTYTUT IM. NENCKIEGO BIOLOGJI DOŚWIADCZALNEJ PRZY TOW. NAUKOWEM WARSZAWSKIEM
— na wydanie 7 tomu czasopisma „Acta Biologiae Experimentalis". . 5.000 „

KASA IM. MIANOWSKIEGO
— na potrzeby Kasy . . . . . 60.000 „

POLSKA NARODOWA KOMISJA ROKU POLARNEGO
— na zorganizowanie Polskiej Wyprawy Polarnej, mającej wziąć udział w pracach Roku Polarnego . . . . . 10.000 „

REDAKCJA CZASOPISMA „ACTA SOCIETATIS BOTANICORUM POLONIAE"
— na druk pracy A. Wałek-Czerneckiej p. t.: „Grzyby znalezione na podkładach kolejowych w Polsce" . . . . . 3.000 „

REDAKCJA CZASOPISMA „FUNDAMENTA MATHEMATICAE"
— na druk 20 tomu czasopisma . . . . . 3.000 „

REDAKCJA „PRAC FILOLOGICZNYCH"
— na wydanie 16 tomu „Prac Filologicznych" . . . . . 1.000 „

REDAKCJA „SŁUŻBY NAUCE"
— za zakupione 500 egz. 1 zeszytu czasopisma . . . . . 600 „

REDAKCJA „ZIEMI"
— na wydawanie czasopisma . . . . . 6.500 „

POLSKIE TOWARZYSTWO BOTANICZNE
— na wydanie 9 tomu czasopisma „Acta Societatis Botanicorum Poloniae" 2.000 „
— na wydanie pracy prof. J. Paczoskiego „Podstawowe zagadnienia fitogeografji" . . . . . 3.000 „

POLSKIE TOWARZYSTWO FIZYCZNE
na wydawanie czasopisma „Acta Physica Polonica" . . . . . 8.000 „

WARSZAWSKIE TOWARZYSTWO FILOZOFICZNE
— na wydanie zeszytu 3/4 tomu 35 „Przeglądu Filozoficznego" . . . 2.500 „

http://rcin.org.pl

POLSKIE TOWARZYSTWO KRAJOZNAWCZE
— na potrzeby muzeów: Kurpiowskiego, Kujawskiego i Łowickiego . . 4.000 zł.

TOWARZYSTWO LITERACKIE IM. ADAMA MICKIEWICZA, ODDZIAŁ WARSZAWSKI
— na wydanie pracy B. Suchodolskiego p. t.: „Stanisław Brzozowski — rozwój ideologji na tle dziejów myśli polskiej" . . . . . 2.500 „

TOWARZYSTWO NAUKOWE WARSZAWSKIE
— na wydanie pracy W. Tomkiewicza p. t.: „Jeremi Wiśniowiecki". . 5.445 „
— na wydanie pracy W. Moszczeńskiej p. t.: „Arystokracja frankońska w okresie Merowingów" . . . . . 5.300 „

WYŻSZA SZKOŁA HANDLOWA
— na druk pracy Z. Cichockiej-Petrażyckiej p. t.: „Żywioł niemiecki na Wołyniu" . . . . . 600 „
— na wydawnictwa . . . . . 5.000 „

ZAKŁAD ARCHITEKTURY POLSKIEJ I HISTORJI SZTUKI POLITECHNIKI WARSZAWSKIEJ
— na wydawanie „Biuletynu Naukowego" . . . . . 2.250 „

WILNO

KOMITET REDAKCYJNY „STUDJÓW TEOLOGICZNYCH"
— na wydanie pracy ks. prof. P. Nowickiego p. t. „O t. zw. wzdłużeniu przedakcentowem w języku hebrajskim" . . . . . 1.200 „

REDAKCJA WYDAWNICTWA „WILNO I ZIEMIA WILEŃSKA"
— na dokończenie 2 tomu wydawnictwa . . . . . 2.000 „

TOWARZYSTWO PRZYJACIÓŁ NAUK W WILNIE
— na wydanie pracy prof. J. Otrębskiego p. t. „Le traitement des groupes du type SS en sanscrit" . . . . . 600 „
— na wydanie 7 tomu „Prac" Wydziału II (nauk matematyczno-przyrodniczych i lekarskich) . . . . . 10.000 „
— na wydawanie „Ateneum Wileńskiego" . . . . . 5.000 „

2. ZASIŁKI UDZIELONE BADACZOM

ADAMUS JAN, dr. we Lwowie
— na prace wstępne do „Kodeksu dyplomów i listów Litwy" . . . . 1.500 „

BAGIŃSKI STEFAN, dr. w Wilnie
— na zakup aparatury potrzebnej do badań spodograficznych . . . . 1.500 „

BARTEL KAZIMIERZ, prof. we Lwowie
— na podróż naukową zagranicę . . . . . 3.000 „

BIAŁASZEWICZ KAZIMIERZ, prof. w Warszawie
— na badania z zakresu fizjologji zwierząt . . . . . 1.200 „

BIAŁOBRZESKI CZESŁAW, prof. w Warszawie
— na urządzenie pracowni fizycznej . . . . . 20.000 „

CHĘTNIK ADAM w Nowogrodzie Łomżyńskim
— na prace badawcze z zakresu etnografji kurpiowskiej . . . . . 3.415 „

http://rcin.org.pl

CHROBOCZEK EMIL, dr. w Warszawie
— na powrót do kraju w celu objęcia wykładów na Wydziale Ogrodniczym Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie . . . 2.300 zł.
— na badania z zakresu anatomji warzyw . . . . . 3.000 „

DOBROWOLSKI KAZIMIERZ, dr. w Krakowie
— na pracę nad umysłowością społeczeństwa w dawnej Polsce oraz nad średniowieczną kulturą Śląska . . . . . 1.500 „

DORABIALSKA ALICJA, dr. w Warszawie
— na badania nad zjawiskiem ciepłotwórczości pierwiastków ziem rzadkich 4.800 „

DOROSZEWSKI WITOLD, prof. w Warszawie
— na badania dialektologiczne na terytorjum Mazowsza . . . . . 450 „

DZIEWOŃSKI KAROL, prof. w Krakowie
— na badania naukowe z zakresu chemji organicznej . . . . . 2.000 „

FISCHER ADAM, prof. we Lwowie
— na podróż naukową do Czechosłowacji . . . . . 1.000 „

FRIEDBERG WILHELM, prof. w Krakowie
— na podróż naukową do Wiednia . . . . . 725 „

HOYER HENRYK, prof. w Krakowie
— na badania naukowe z zakresu anatomji porównawczej . . . . . 600 „

HRYNIEWIECKI BOLESŁAW, prof. w Warszawie
— na sprowadzenie i uporządkowanie zbiorów zielnikowych, ofiarowanych Zakładowi Systematyki Roślin Uniwersytetu Warszawskiego przez St. Lubomirskiego . . . . . 500 „

JAKIMOWICZ ROMAN, dyr. w Warszawie
— na badania nad prehistorją Wołynia . . . . . 600 „

JEDLICKI MARJAN, prof. w Poznaniu
— na studja z dziedziny historji prawa w Niemczech i we Francji . . 750 „

JEDLIŃSKI WŁADYSŁAW, prof. w Warszawie
— na wydanie rozpraw naukowych, dotyczących studjów nad tablicami zasobności i przyrostu drzewostanów sosnowych . . . . . 9.500 „

KOBENDZA ROMAN, dr. w Warszawie
— na badania botaniczne leśne na Wołyniu . . . . . 300 „

KOŁACZKOWSKI STEFAN, dr. w Krakowie
— na prace nad historją literatury. . . . . 2.800 „

KOŁODZIEJCZYK JANUARY, dr. w Warszawie
— na prace nad historją nauk przyrodniczych. . . . . 1.000 „

KOMOROWSKI WŁADYSŁAW w Warszawie
— na badania nad kolonjalną polityką Anglji i Francji . . . . . 2.000 „

KOPEĆ STEFAN, prof. w Warszawie
— na zakup przyrządów do badań nad mechaniką przejawów rozwojowych u zwierząt . . . . . 3.000 „

http://rcin.org.pl

KOZŁOWSKI ROMAN, prof. w Warszawie
— na badania paleontologiczne w Sandomierszczyźnie . . . . . 500 zł.

KRAUZE STANISŁAW, dr. w Warszawie
— na zakup parowniczki, igieł platynowych i kolorymetru do badań nad zawartością jodu w wodach . . . . . 800 „

KUHL JAN, dr. w Krakowie
— na badania geologiczno-petrograficzne złoży soli kamiennej w Bochni . . 600 „

KUNTZE ROMAN, dr. we Lwowie
— na badania nad fauną Podola . . . . . 200 „

KURYŁOWICZ JERZY, prof. we Lwowie
— na pracę nad rozwojem morfologicznym prajęzyka indoeuropejskiego 250 „

MAŃKOWSKI TADEUSZ, dr. we Lwowie
— na zbieranie materjałów do monografji o zbiorze rzeźb Stanisława Augusta . . . . . 1.000 „

MINKIEWICZ ROMUALD, prof. w Warszawie
— na badania z zakresu analityczno-doświadczalnej etologji terenowej . . 900 „

MORAWSKI JÓZEF, prof. w Poznaniu
— na studja nad starofrancuskiemi zbiorami legend średniowiecznych we Francji . . . . . 750 „

MOSZYŃSKI KAZIMIERZ, prof. w Krakowie
— na badania etnograficzne na Polesiu . . . . . 570 „
— na wykończenie rysunków, dotyczących kultury materjalnej Śląska . 680 „

NOSKIEWICZ JAN, dr. we Lwowie
— na wykończenie pracy p. t.: „Fauna żądłówek Podola" . . . . . 600 „

OTRĘBSKI JAN, prof. w Wilnie
— na wykończenie pracy p. t. „O pochodzeniu trzech szeregów spółgłosek tylnojęzykowych w prajęzyku indoeuropejskim". . . . . 1.000 „

PACZOSKI JÓZEF, prof. w Poznaniu
— na podróż naukową do Bułgarji . . . . . 2.000 „

PARNAS JAKÓB KAROL, prof. we Lwowie
— na zakup aparatury do badań nad chemizmem mięśni . . . . . 5.780 „

PATKOWSKI JÓZEF, prof. w Wilnie
— na zakup spektrografu szklannego i pompy olejnej do badań z zakresu optyki . . . . . 3.800 „

PAWŁOWSKI BOGUMIŁ, dr. w Krakowie
— na badania botaniczne w Tatrach . . . . . 300 „

PAWŁOWSKI BRONISŁAW, ppłk. dr. w Warszawie
— na pracę nad wojną polsko-austrjacką w r. 1809 . . . . . 1.500 „

PIETKIEWICZ CZESŁAW w Warszawie
— na badania etnograficzne . . . . . 1.000 „

RECZYŃSKI CZESŁAW, prof. we Lwowie
— na remont i uzupełnienie przetwornicy . . . . . 2.000 „

http://rcin.org.pl

ROSE MAKSYMILJAN, prof. w Wilnie
— na potrzeby naukowe Instytutu Badania Mózgu . . . . . 2.000 zł.

RUBINOWICZ WOJCIECH, prof. we Lwowie
— na zakup pierwszych 35 tomów „Zeitschrift für Physik" . . . . . 1.300 „

RZÓSKA JULJAN, dr. w Poznaniu
— na badanie jeziorne w obrębie Wielkopolski . . . . . 200 „

ŚLEDZIEWSKI PIOTR, ks. dr. w Wilnie
— na wykończenie pracy o kościele Ś.Ś. Piotra i Pawła w Wilnie . . 2.000 „

SŁAWIŃSKI KAZIMIERZ, prof. w Wilnie
— na zakup aparatu do mikroanalizy . . . . . 2.000 „

SŁAWIŃSKI WITOLD, dr. w Warszawie
— na druk pracy p. t.: „Les associations végétales de la Haute-Maurienne" 1.000 „

SEMKOWICZ WŁADYSŁAW, prof. w Krakowie
— na prace nad materjałami do osadnictwa polskiego na Orawie . . . 2.500 „

SOKOŁOWSKI MARJAN, dr. w Warszawie
— na badania nad przyczynami klęski wiatrołomów w lasach tatrzańskich 200 „

SPICZAKOW TEODOR, prof. w Krakowie
— na zakup aparatury i książek do badań hydrobiologicznych . . . . 2.280 „

ŚWIĘTOSŁAWSKI WOJCIECH, prof. w Warszawie
— na zakup przyrządów i materjałów do badań kalorymetrycznych i ebuljometrycznych . . . . . 5.000 „

SZAFER WŁADYSŁAW, prof. w Krakowie
— na dokończenie porządkowania zbiorów zielnikowych ś. p. K. Jelskiego . . . . . 250 „

SZCZENIOWSKI SZCZEPAN, prof. we Lwowie
— na badania nad uginaniem elektronów . . . . . 1.000 „

SZOBER STANISŁAW, prof. w Warszawie
— na prowadzenie badań nad językiem litewskim . . . . . 500 „

SZYMAŃSKI JULJAN, prof. w Wilnie
— na wydanie „Iconographia ophthalmica" . . . . . 5.000 „

TOMASZEWSKI ADAM, dr. w Poznaniu
— na badania gwarowe w Wielkopolsce. . . . . 500 „

WACHOWSKI KAZIMIERZ w Milanówku
— na studja nad historją stosunków Polski z państwami skandynawskiemi . . . . . 3.000 „

WIERZUCHOWSKI MIECZYSŁAW, dr. w Warszawie
— na badania nad fizjologją przemiany materji . . . . . 600 „

WOJCIECHOWSKI ZYGMUNT, prof. w Poznaniu
— na studja nad feudalizmem w Polsce . . . . . 850 „

http://rcin.org.pl

WITWICKI WŁADYSŁAW, prof. w Warszawie
— na zakup materjałów i pomocy naukowych do badań psychologicznych . . . . . 1.450 zł.

ZALESKI ZYGMUNT, prof. w Paryżu
— na wydanie tomu studjów literackich z zakresu literatury polskiej i porównawczej w języku francuskim . . . . . 2.000 „

ZAREMBA STANISŁAW, prof. w Krakowie
— na podróż naukową do Francji . . . . . 2.000 „

ZAWIRSKI ZYGMUNT, prof. w Poznaniu
— na pracę nad pojęciem czasu . . . . . 500 „

ŻORAWSKI KAZIMIERZ, prof. w Warszawie
— na wydanie 2 tomu pracy p.t. „Wykłady geometrji analitycznej" 10.000 „

http://rcin.org.pl

B. SZTUKA

I. LITERATURA

1. ZASIŁKI UDZIELONE INSTYTUCJOM

INSTYTUT POPIERANIA POLSKIEJ TWÓRCZOŚCI LITERACKIEJ W WARSZAWIE
— na działalność wydawniczą . . . . . 20.000 zł.

INSTYTUT WYDAWNICZY „BIBLJOTEKA POLSKA" W WARSZAWIE
— na pokrycie honorarjum rodziny i wydawcy naukowego za 7 i 8 tom „Dzieł" Stanisława Wyspiańskiego . . . . . 13.000 „

REDAKCJA CZASOPISMA „KOBIETA WSPÓŁCZESNA" W WARSZAWIE
— na częściowe pokrycie kosztów wydania książkowego powieści A. Gruszeckiej-Nitschowej p. t.: „Przygoda w Nieznanym Kraju" . . . . 1.100 „

2. ZASIŁKI UDZIELONE ARTYSTOM

DĄBROWOLSKA HALINA MARJA w Warszawie
— na prace literackie . . . . . 600 „

GÓRSKI ARTUR w Warszawie
— na prace literackie . . . . . 4.000 „

GRABSKA Z OSTROWSKICH HALINA w Warszawie
— na wydanie jednego tomu „Pism Poetyckich" Bronisławy Ostrowskiej 1.500 „

IŁŁAKOWICZÓWNA KAZIMIERA w Warszawie
— na pokrycie honorarjum za wydanie przekładu „Don Karlosa" Fryderyka Szyllera . . . . . 4.000 „

KOBYLIŃSKA-MASIEJEWSKA EUGENJA w Wilnie
— na prace literackie . . . . . 600 „

LEŚNIEWSKI HENRYK w Warszawie
— na prace literackie . . . . . 600 „

ORKANOWA-SMRECZYŃSKA BRONISŁAWA w Krakowie
— na pokrycie honorarjum za wydanie 7 tomów „Dzieł" Władysława Orkana 7.000 „

PARANDOWSKI JAN w Warszawie
— na prace literackie . . . . . 1.000 „

PRZERWA-TETMAJER KAZIMIERZ w Warszawie
— zasiłek osobisty . . . . . 1.000 „

ROGOWICZ WACŁAW w Warszawie
— na prace literackie . . . . . 800 „

RYCHLIŃSKI JERZY BOHDAN w Warszawie
— na prace literackie . . . . . 400 „

http://rcin.org.pl

WIKTOR JAN w Krakowie
— na prace literackie . . . . . 800 zł.

WOŁOSZYNOWSKI JULJAN w Warszawie
— na prace literackie . . . . . 3.000 „

WYRZYKOWSKI STANISŁAW w Zakopanem
— na prace literackie . . . . . 800 „

WYSOCKI ANTONI w Warszawie
— na prace literackie . . . . . 600 „

ZEGADŁOWICZ EMIL w Gorzeniu Górnym
— na prace literackie . . . . . 2.400 „

ZIELIŃSKI TADEUSZ, prof. w Warszawie
— na pokrycie honorarjum za wydanie II części dzieła „Świat Antyczny" 3.600 „

II. TEATR

ZASIŁKI UDZIELONE INSTYTUCJOM

TEATR POLSKI IM. JULJUSZA SŁOWACKIEGO W ŁUCKU NA WOŁYNIU
— na dalsze prowadzenie teatru . . . . . 10.000 „

TEATR NOWY IM. HELENY MODRZEJEWSKIEJ W POZNANIU
— na pokrycie kosztów wystawienia „Cyda" Corneille'a w opracowaniu Stanisława Wyspiańskiego . . . . . 3.000 „

INSTYTUT REDUTY W WARSZAWIE
— na opłacenie komornego za lokal Instytutu . . . . . 9.000 „

TEATR „NOWE ATENEUM" W WARSZAWIE
— na pokrycie kosztów wystawienia „Sędziów" Stanisława Wyspiańskiego 3.000 „

TEATR IM. STEFANA ŻEROMSKIEGO W WARSZAWIE
— na dalsze prowadzenie teatru . . . . . 6.000 „

ZWIĄZEK PRACY OBYWATELSKIEJ KOBIET W WARSZAWIE
— na dalsze prowadzenie teatru „Jaskółka" w Warszawie . . . . . 7.000 „

TEATRY MIEJSKIE Z. A. S. P. W WILNIE
— na pokrycie kosztów wystawienia „Wesela" Stanisława Wyspiańskiego 4.000 „

III. MUZYKA

1. ZASIŁKI UDZIELONE INSTYTUCJOM

MIEJSKIE KONSERWATORJUM MUZYCZNE W BYDGOSZCZY
— na zakup organów i książek . . . . . 3.000 „

POLSKIE TOWARZYSTWO MUZYCZNE W GDAŃSKU
— na działalność artystyczną . . . . . 1.000 „

KOMITET ORGANIZACYJNY KONCERTÓW SZKOLNYCH W KRAKOWIE
— na organizowanie koncertów dla młodzieży szkolnej w sezonie 1932/33 800 „

TEATR WIELKI W LUBLINIE
— na pokrycie kosztów wystawienia „Hrabiny" Stanisława Moniuszki 1.400 „

STOWARZYSZENIE MŁODYCH MUZYKÓW POLAKÓW W PARYŻU
— na dalszą działalność . . . . . 1.500 „

http://rcin.org.pl

WIELKOPOLSKI ZWIĄZEK KÓŁ ŚPIEWACZYCH W POZNANIU
— na nagrody dla laureatów konkursu kompozytorskiego na dzieło chóralne z orkiestrą i solistami . . . . . 3.000 zł.

OPERA WARSZAWSKA W WARSZAWIE
— na pokrycie kosztów wystawienia opery „Cyrulik Sewilski" Rossiniego 3.000 „

STOWARZYSZENIE MIŁOŚNIKÓW DAWNEJ MUZYKI W WARSZAWIE
— na działalność wydawniczą . . . . . 6.000 „

TOWARZYSTWO ŚPIEWACZE „HARFA" W WARSZAWIE
— na urządzenie koncertów na prowincji . . . . . 2.200 „

TOWARZYSTWO WYDAWNICZE MUZYKI POLSKIEJ W WARSZAWIE
— na działalność wydawniczą . . . . . 10.000 „

CHÓR „ECHO" W WILNIE
— na dalszą działalność . . . . . 1.000 „

2. ZASIŁKI UDZIELONE ARTYSTOM

KAZURO STANISŁAW w Warszawie
— na częściowe pokrycie kosztów sztychowania oratorjum „Lot" . . . 200 „

KONDRACKI MICHAŁ w Warszawie
— na prace kompozytorskie . . . . . 1.500 „

LATOSZEWSKI ZYGMUNT w Poznaniu
— na studja kapelmistrzowskie w Niemczech i we Francji . . . . . 2.400 „

LIPSKI STANISŁAW w Krakowie
— na wydanie własnych kompozycyj . . . . . 1.200 „

ŁABUŃSKI FELIKS w Paryżu
— na prace kompozytorskie . . . . . 1.000 „

MALISZEWSKI WITOLD w Warszawie
— na pokrycie kosztów kopjowania głosów „Requiem" i „Missa Pontificalis" . . . . . 1.000 „

MAREK CZESŁAW w Zurichu
— na wydanie cyklu pieśni „Na wsi" . . . . . 1.060 „

MICHAŁOWSKI ALEKSANDER w Warszawie
— zasiłek osobisty . . . . . 600 „

MIERCZYŃSKI STANISŁAW w Warszawie
— na studja nad muzyką ludową na Podhalu . . . . . 1.500 „

MIERZEJEWSKI MIECZYSŁAW w Warszawie
— na prace kapelmistrzowskie . . . . . 1.000 „

OCHLEWSKI TADEUSZ w Warszawie
— na prace bio- i bibljograficzne z zakresu dziejów muzyki polskiej . . 1.400 „

PAWLAK JÓZEF w Poznaniu
— na studja zagraniczne z zakresu gry organowej i chorału gregorjańskiego 2.000 „

http://rcin.org.pl

PERKOWSKI PIOTR w Warszawie
— na prace kompozytorskie . . . . . 1.000 zł.

ROGOWSKI LUDOMIR MICHAŁ w Dubrovniku (Ragusa)
— na prace kompozytorskie . . . . . 600 „

STOKOWSKA NINA w Warszawie
— na studja z zakresu metodyki gry skrzypcowej w Berlinie . . . . . 900 „

SZELIGOWSKI TADEUSZ w Wilnie
— na pokrycie kosztów rozpisania głosów orkiestrowych i chóralnych kompozycji „Psalm 16" . . . . . 585 „

WIECHOWICZ STANISŁAW w Poznaniu
— na sporządzenie kompletu materjału orkiestrowego z kompozycji p. t.: „Chmiel" . . . . . 400 „

WOYTOWICZ BOLESŁAW w Warszawie
— na prace muzyczne . . . . . 300 „

IV. PLASTYKA

1. ZASIŁKI UDZIELONE INSTYTUCJOM

INSTYTUT PROPAGANDY SZTUKI W WARSZAWIE
— na częściowe pokrycie kosztów budowy pawilonu wystawowego Instytutu w Warszawie . . . . . 3.000 „

KASA SAMOPOMOCY STUDENTÓW AKADEMJI SZTUK PIĘKNYCH PRACOWNI PROF. M. KOTARBIŃSKIEGO W WARSZAWIE
— na zakup materjałów malarskich dla członków Kasy . . . . . 500 „

MUZEUM NARODOWE W WARSZAWIE
— na urządzenie i udostępnienie zwiedzającej publiczności działu gliptoteki, zawierającego zbiór odlewów gipsowych, które stanowią własność Funduszu Kultury Narodowej . . . . . 3.000 „

REDAKCJA CZASOPISMA „ARCHITEKTURA I BUDOWNICTWO" W WARSZAWIE
— na dalsze wydawanie czasopisma . . . . . 1.500 „

REDAKCJA CZASOPISMA „GRAFIKA" W WARSZAWIE
— na dalsze wydawanie czasopisma . . . . . 2.000 „

REDAKCJA CZASOPISMA „WNĘTRZE" W WARSZAWIE
— na dalsze wydawanie czasopisma . . . . . 1.500 „

STOWARZYSZENIE „ARS FEMINAE" W WARSZAWIE
— na urządzenie wystawy w Warszawie . . . . . 300 „

RUCHOMA WYSTAWA SZTUKI W WARSZAWIE
— na dalszy objazd z wystawą po prowincji . . . . . 800 „

WILEŃSKIE TOWARZYSTWO ARTYSTÓW PLASTYKÓW W WILNIE
— na urządzenie wystawy w Warszawie . . . . . 750 „

http://rcin.org.pl

2. ZASIŁKI UDZIELONE ARTYSTOM

BIELSKA LEOKADJA w Warszawie
— na prace malarskie (zasiłek zwrotny obrazem) . . . . . 500 zł.

BORUCIŃSKI MICHAŁ w Warszawie
— na prace malarskie (zasiłek zwrotny obrazem) . . . . . 1.000 „

BOZNAŃSKA OLGA w Paryżu
— na prace malarskie (zasiłek zwrotny obrazem) . . . . . 900 „

BUŁHAK JAN w Wilnie
— na prace z zakresu fotografji artystycznej . . . . . 500 „

CYBIS JAN w Krakowie
— na prace malarskie . . . . . 2.000 „

CZAJKOWSKI STANISŁAW w Warszawie
— na prace malarskie . . . . . 500 „

CZAPSKI JÓZEF w Warszawie
— na prace malarskie (zasiłek zwrotny obrazem) . . . . . 700 „

CZYŻEWSKI TYTUS w Warszawie
— na prace malarskie (zasiłek zwrotny obrazem) . . . . . 500 „

DOŁŻYCKI LEON w Poznaniu
— na prace malarskie (zasiłek zwrotny obrazem) . . . . . 600 „

DYBOWSKI STANISŁAW w Warszawie
— na studja malarskie we Włoszech . . . . . 2.300 „

D'ERCEVILLE WIEŃCZYSŁAW w Warszawie
— na prace malarskie i urządzenie wystaw w kraju (zasiłek zwrotny 2 obrazami) . . . . . 3.000 „

FILIPKIEWICZ STEFAN w Krakowie
— na prace malarskie . . . . . 900 „

GROMBECKI HENRYK w Warszawie
— na prace malarskie (zasiłek zwrotny obrazem) . . . . . 1.500 „

HANNYTKIEWICZ ADAM w Poznaniu
— na studja malarskie w Paryżu (zasiłek zwrotny obrazem) . . . . . 1.000 „

HUKAN KAROL w Krakowie
— na prace rzeźbiarskie . . . . . 1.000 „

KACZMARSKI KAROL w Warszawie
— na prace malarskie . . . . . 550 „

KARNIEJ EDWARD w Toruniu
— na prace malarskie . . . . . 500 „

KĘDZIERSKI APOLONJUSZ w Warszawie
— na prace malarskie (zasiłek zwrotny obrazem) . . . . . 2.000 „

KINTOP LUCJAN w Warszawie
— na studja z zakresu sztuki stosowanej we Francji . . . . . 2.600 „

KLIMKOWSKA-BIŃKOWSKA STANISŁAWA w Jazłowcu
— na prace malarskie . . . . . 800 „

http://rcin.org.pl

KRZYŻANOWSKA MICHALINA w Warszawie
— na pokrycie kosztów urządzenia wystawy obrazów w Warszawie (zasiłek zwrotny obrazem) . . . . . 800 zł.

KULISIEWICZ TADEUSZ w Warszawie
— na prace graficzne . . . . . 1.000 „

LESZCZYŃSKI MICHAŁ w Warszawie
— na prace malarskie . . . . . 300 „

LOREC ZYGMUNT w Warszawie
— na prace nad czcionką polską . . . . . 500 „

MAJCHRZAK STANISŁAW w Krakowie
— na prace rzeźbiarskie . . . . . 1.500 „

MALICKI MARJAN JERZY w Warszawie
— na prace malarskie . . . . . 750 „

MICHALAK ANTONI w Kazimierzu Dolnym
— na prace malarskie (zasiłek zwrotny 2 obrazami) . . . . . 2.000 „

NARTOWSKI TADEUSZ w Warszawie
— na prace malarskie (zasiłek zwrotny obrazem) . . . . . 500 „

NIESIOŁOWSKI TYMON w Wilnie
— na prace malarskie . . . . . 600 „

PIENIĄŻEK JÓZEF we Lwowie
— na zakończenie zbierania materjałów do wydawnictwa „Ziemia podtatrzańska w obrazach" . . . . . 1.500 „

PIEŃKOWSKI IGNACY w Krakowie
— na studja malarskie zagranicą . . . . . 2.700 „

PLATER-ZYBERK STEFAN w Warszawie
— na prace z zakresu fotografji artystycznej (zasiłek zwrotny planszami fotograficznemi) . . . . . 800 „

SZARŁOWSKA ZOFJA w Krakowie
— na studja z zakresu sztuki stosowanej we Francji . . . . . 2.500 „

SZCZEPAŃSKI STANISŁAW w Mielcu
— na prace malarskie . . . . . 1.200 „

TUREWICZ STANISŁAW w Warszawie
— na prace malarskie . . . . . 600 „

WALISZEWSKI ZYGMUNT w Krakowie
— na prace malarskie . . . . . 1.500 „

WAŁACH JAN w Istebnej na Śląsku Cieszyńskim
— na prace graficzne i malarskie (zasiłek zwrotny rysunkami) . . . . 600 „

WOLSKA-BEREZOWSKA MARJA w Warszawie
— na studja nad freskiem we Włoszech . . . . . 900 „

WYDRA JAN w Kazimierzu Dolnym
— na prace malarskie . . . . . 1.200 „

ZAMOYSKI JAN w Warszawie
— na prace malarskie (zasiłek zwrotny obrazem) . . . . . 600 „

http://rcin.org.pl

V. ZAKUP ZBIORÓW

AKADEMJA SZTUK PIĘKNYCH W WARSZAWIE
— zakup prac uczniów, wyróżnionych na dorocznej wystawie sprawozdawczej Akademji w 1932 r. . . . . 600 zł.

WYDZIAŁ SZTUK PIĘKNYCH UNIWERSYTETU STEFANA BATOREGO W WILNIE
— zakup prac uczniów, wyróżnionych na dorocznej wystawie sprawozdawczej Wydziału w 1932 r. . . . . 500 „

KARNY ALFONS w Warszawie
— za zakupiony odlew w bronzie rzeźby „Głowa Miłosza Kotarbińskiego" . . . . . 2.000 „

KOKOSZKO EDWARD w Warszawie
— za zakupioną kopję obrazu Leonarda da Vinci „Madonna w grocie" 2.000 „

KULISIEWICZ TADEUSZ w Warszawie
— za zakupione 25 egz. teki drzeworytów „Szlembark" . . . . . 2.500 „

http://rcin.org.pl

ROZDAWNICTWO WYDAWNICTW

W związku z zasiłkami, przyznawanemi na cele wydawnicze, w biurze Zarządu Funduszu Kultury Narodowej gromadzi się znaczna liczba książek, nut i zeszytów czasopism, bądź nadsyłanych przez otrzymujące zasiłki osoby i instytucje w liczbie kilku egzemplarzy każdego wydawnictwa (por. „Pierwsze Sprawozdanie Funduszu Kultury Narodowej", str. 7), bądź też dostarczanych w większej liczbie egzemplarzy tytułem zwrotu zasiłku lub t. p. Książki te, nuty i czasopisma są rozsyłane do różnych osób i instytucyj. Od początku działalności Funduszu Kultury Narodowej do dnia 31. XII. 1932 r. rozesłano ogółem 39 osobom i instytucjom 254 dzieła i czasopisma w 409 tomach i zeszytach (w 4.871 egzemplarzach). W składach Funduszu Kultury Narodowej znajdowało się jeszcze w dniu 31.XII.1932 r. 267 dzieł i czasopism w 427 tomach i zeszytach (w 4.951 egzemplarzach) — nie licząc książek, wydanych z zasiłków warunkowo-zwrotnych, których cały nakład stanowi własność Funduszu Kultury Narodowej. Dalsze sprawozdanie z akcji rozdawnictwa wydawnictw będzie zamieszczone w następnem sprawozdaniu Funduszu Kultury Narodowej.

---

http://rcin.org.pl

DODATEK

UWAGI TOWARZYSTW NAUKOWYCH I WYDZIAŁÓW SZKÓŁ AKADEMICKICH NAD ODPOWIEDZIAMI MINISTERSTW NA ANKIETĘ W SPRAWIE ŚWIADCZEŃ NAUKI I SZTUKI NA RZECZ PAŃSTWA

http://rcin.org.pl

http://rcin.org.pl

WSTĘP

Po ogłoszeniu drukiem swego pierwszego sprawozdania Zarząd Funduszu Kultury Narodowej rozesłał do wszystkich towarzystw naukowych i do wydziałów szkół wyższych pismo treści następującej:

Do

Załączając przy niniejszem..... egz. sprawozdania Funduszu Kultury Narodowej, Zarząd Funduszu Kultury Narodowej pozwala sobie zwrócić uwagę na zamieszczone w końcu wyniki ankiety do pp. Ministrów w sprawie niezbędnych świadczeń nauki na rzecz Państwa.

Pragnąc zebrać możliwie wyczerpujące materjały do opracowywanych planów i metod popierania nauki, Z. F. K. N. prosi o wypowiedzenie się przed 1 lutym 1932 r. o dezyderatach Ministerstw w stosunku do nauki i jej zastosowań, w tych punktach, które ze stanowiska fachowego bliżej ..... obchodzić mogą.

Idzie o to, którym z dezyderatów, w dzisiejszym stanie nauki, sił naukowych i środków rozporządzalnych, zadość uczynić można lub którym może się już zadość uczynia, — które zaś mogłyby być spełnione dopiero po dokonaniu prac przygotowawczych, czy też organizacyjnych.

Tą drogą Zarząd Funduszu Kultury Narodowej, pozyskawszy od Ministerstw materjał do zagadnienia stosunku życia państwowego do nauki, otrzymałby jeszcze cenne dla sprawy oświetlenie tego zagadnienia ze stanowiska naukowego.

Dyrektor

Zarządu Funduszu Kultury Narodowej

(—) S. Michalski

Na 69 pism wysłanych otrzymano 44 odpowiedzi od: 8 akademij i towarzystw naukowych, Kasy im. Mianowskiego, 3 wyższych uczelni i 32 wydziałów szkół akademickich. Niektóre wydziały nadesłały nadto odpowiedzi, opracowane przez kierowników poszczególnych zakładów czy laboratorjów.

Cały zgromadzony w ten sposób materjał podajemy poniżej niemal in extenso, opuszczając jednak we wszystkich pismach ustępy początkowe o charakterze formalnym („W odpowiedzi na pismo" lub t. p.).

http://rcin.org.pl

Układ zastosowano następujący:

Najpierw idą odpowiedzi Polskiej Akademji Umiejętności, Tow. Naukowego we Lwowie, Tow. Naukowego Warszawskiego, Akademji Nauk Technicznych i Kasy im. Mianowskiego, potem — innych towarzystw naukowych (w porządku alfabetycznym według miast). Dalej zamieszczono odpowiedzi szkół wyższych, układając je w takim samym porządku, jak poszczególne grupy nauk powyżej w tablicach stypendyjnych. A więc idą kolejno odpowiedzi wydziałów: matematyczno-przyrodniczych, humanistycznych, prawnych, Wyższej Szkoły Handlowej w Warszawie i wydziałów teologicznych, a następnie wydziałów: technicznych (obu politechnik i Akademji Górniczej w Krakowie), rolniczych, lekarskich i farmaceutycznych (wśród nich również odpowiedzi Państwowego Instytutu Dentystycznego w Warszawie i Akademji Medycyny Weterynaryjnej we Lwowie). W ramach jednej grupy nauk (np. humanistycznych) stosowano kolejność alfabetyczną według miast — siedzib wyższych uczelni. Odpowiedzi poszczególnych zakładów, laboratorjów i t. d. podawano jako dodatki do pism odpowiednich wydziałów.

---

http://rcin.org.pl

I.

POLSKA AKADEMJA UMIEJĘTNOŚCI

Nauka jest poznawaniem i badaniem, jest ujmowaniem i pojmowaniem rzeczywistości; jej doniosłość w życiu narodów, w ewolucji społecznego ustroju, jej rola w kształtowaniu się państwa wzmaga się nieustannie.

Pod działaniem pochodu nauk przyrodniczych i technicznych zmieniły się i wciąż się zmieniają jeszcze warunki istnienia człowieka na ziemi; zakres tych przemian prześciga już marzenia Francis Bacona. Rozkwit mechaniki, fizyki, chemji, mineralogji i geologji oraz nauk biologicznych i lekarskich, postęp wiedzy technicznej — przeobraża w naszych oczach przemysł i rękodzieło, wpływa głęboko na rolnictwo, leśnictwo, górnictwo, stwarza nowe rodzaje komunikacyj, przekształca sztukę wojenną, nawskróś zmienia ekonomiczne warunki pracy niezliczonych rzesz ludzkich, wywołuje nowe potrzeby, przezwycięża niedole, obala dawne sądy, przesądy i poglądy, prowadzi rasę ludzką do nieznanej przyszłości.

Ale postępy nauki nie wpływają wyłącznie na materjalne życie człowieka. Borykając się z trudnościami, które mu ustrój Natury oraz własna ułomność narzuca, duch ludzki krzepnie i doskonali się; wzmaga się zakres jego zdolności, zarazem również (chociaż, niestety, znacznie powolniej) podnosi się jego wartość moralna. Trudno byłoby przypuścić, ażeby wybuch nienawiści i zbrodni, który musieliśmy znieść i jak chorobę przecierpieć, nie pozostawił narodom strasznej na przyszłość nauki. Jeżeli szlachetniejsze niż dotychczas cele będą przyświecały społeczeństwom i państwom, wszystkie nauki ludzkie muszą przewodniczyć moralnemu odrodzeniu człowieka.

Historja polityczna i gospodarcza, historja prawa i prawnego ustroju, historja literatury pięknej, filozofji i wiary, historja nauk, sztuk, oświaty i cywilizacji, archeologja i prehistorja, etnologja, etnografja i antropogeografja, wszystkie działy i oddziały nauk filologicznych i językoznawstwa, wszystkie rozgałęzienia umiejętności prawniczych, społecznych, ekonomicznych, statystycznych i socjologicznych, psychologja z jej ważne-

http://rcin.org.pl

mi zastosowaniami, logika i matematyka, teorja nauki i poznawania, wszystkie wogóle badania i studja nad umysłem, uczuciem i wolą człowieka, nad każdym objawem jego zdolności — będą zawsze obowiązkiem i przywilejem ducha ludzkiego, sterem jego samowiedzy, najwyższym dowodem jego świadomości.

Król Ludwik XIV rozkazywał uczonym swego wieku, ażeby poznawali i roztrząsali *même l'inutile*. Wiemy dzisiaj i jesteśmy obowiązani głośno powiedzieć, że w zakresie zdrowej naukowej twórczości niema i nie może być niczego, co byłoby całkowicie zbyteczne, co kiedyś w przyszłości nie mogłoby okazać się niezbędnie konieczne.

Część I.

NAUKI PRZYRODNICZE

1. W okresie rozwoju ludzkości, który przebywamy obecnie, państwo jest nietylko politycznie odrębnem skupieniem ludzkiem, lecz również ciałem zbiorowem, odrębnem pod względem kulturalnym, ekonomicznym, gospodarczym i przemysłowym. Niezwykle intensywny rozwój nauk czystych i technicznych sprawia, że państwa współzawodniczą ze sobą, walcząc nietylko o wpływy polityczne i ekonomiczne, ale także o kulturalne. Walka ta doprowadza niekiedy do zmniejszenia zasług i kulturalnych zdobyczy uczonych, obywateli jednego państwa, na korzyść uczonych innego państwa. Nie są dziś rzadkością dzieła z zakresu chemji i fizyki, które pomijają lub przynajmniej zmniejszają zasługi badaczy tej miary, co Olszewski i Wróblewski. Istnieją podręczniki, w których przytaczani i wymieniani są prawie wyłącznie autorowie pewnej narodowości, z wyraźnem pominięciem zasług uczonych innych narodowości.

Jeszcze gorzej mają się rzeczy, gdy w grę wchodzą korzyści, płynące z zastosowań nauki. Położenie pracowników naukowych, uczonych i techników niektórych państw jest bez porównania korzystniejsze niż położenie uczonych i wynalazców innych państw. Fakty te zmuszają nowopowstałe państwa, kulturalnie i przemysłowo słabsze, do wypracowywania szczególnych metod postępowania, w celu osiągnięcia najlepszych korzyści z pracy garstki obywateli, którzy poświęcają się pracy naukowej i wynalazczej.

Rola Funduszu Kultury Narodowej, w misji służenia Państwu, jest wyjątkowo ważna. Zasadzając się na działalności Polskiej Akademji

http://rcin.org.pl

Umiejętności, Akademji Nauk Technicznych oraz towarzystw naukowych polskich, zarówno ogólnych, jak specjalnych, Fundusz Kultury Narodowej może dążyć do spełnienia zadań, wiążących się ze służbą Państwu. Program Funduszu polega przedewszystkiem na tem, ażeby wszystkie działy i oddziały wiedzy czystej i stosowanej były należycie zaopatrzone w naszym kraju i posiadały odpowiednią rezerwę, złożoną z młodych pracowników, przygotowujących się do pracy naukowej i wynalazczej.

Obliczenia wykazują, że przeciętnie wystarcza, jeżeli 5% ogólnej liczby osób, które odbyły studja wyższe, poświęca się pracy naukowo-badawczej. Ponieważ w Państwie Polskiem liczba fachowców o wykształceniu akademickiem powinna sięgać około 120.000, liczba pracowników naukowych nie powinna zatem spadać poniżej 6.000.

Wydaje się przeto, że w programie Funduszu Kultury Narodowej znajdować się powinna dążność, ażeby nawet w okresie kryzysu i deprecjacji nie pozwalać na znaczniejszy spadek liczby osób, pracujących w Polsce naukowo. Tego wymaga konieczność państwowa, mianowicie potrzeba utrzymania społeczeństwa na niezbędnym poziomie kulturalnym i naukowym, technicznym i przemysłowym.

Wykonywanie tego planu wymaga zapewnienia dopływu młodych pracowników naukowych i technicznych. Dla dobra społeczeństwa i Państwa potrzeba zatem koniecznie, ażeby Fundusz Kultury Narodowej rozporządzał takiemi środkami, które zapewniają utrzymanie niezbędnej liczbie stypendystów z rozmaitych dziedzin wiedzy. Liczba ta nie powinna zapewne nigdy być niższa od 300 lub nawet 350.

Z natury rzeczy wynika, że pracownicy naukowi winni rozporządzać odpowiedniemi warsztatami pracy; dlatego czynność Państwa wyraża się też w udzielaniu należytej pomocy istniejącym naukowym zakładom i pracowniom. Każdy grosz, zaoszczędzony w tym dziale pracy, odbija się jak najzgubniej na rozwoju kulturalnym Państwa, zmniejsza kadry pracowników naukowych, lub skazuje ich na szkodliwą i bolesną bezczynność.

Zasilanie instytucyj, które ogłaszają drukiem wyniki prac badawczych, jest *bezwzględnie konieczne*; w przeciwnym przypadku dorobek naukowy i techniczny kraju niszczeje i staje się bezcelowy i bezwartościowy.

W zakresie badań z dziedziny fizyki i chemji jest rzeczą konieczną, ze względu na warunki pracy w tej dziedzinie oraz ze względu na doniosłość tych prac dla rozwoju i obrony Państwa, ażeby liczba stypendystów oraz dotacje na badania laboratoryjne w tych działach wiedzy

http://rcin.org.pl

nie spadały poniżej pewnego *minimum*. W tym względzie sytuacja obecna jest gorzej niż rozpaczliwa. Nieustanne obniżanie kredytów doprowadziło pracownie badawcze, fizyczne i chemiczne, do niemal zupełnej stagnacji. Instytuty badawcze, jak np. Chemiczny w Warszawie, musiały sprowadzić swój program nieomal do znikomego ułamka zamiarów, nie mając zresztą pewności, czy wogóle istnieć nadal będą mogły. Pracownie uniwersyteckie i politechniczne przestają być pracowniami naukowemi, albowiem wszelkie ich zapasy i zasoby są już wyczerpane. Instytuty badawcze, utrzymywane przez Rząd i Władze Wojskowe, stopniowo zamierają skutkiem redukcji personelu oraz zamykania lub radykalnego obcinania kredytów. Działalność Funduszu Kultury Narodowej w pierwszym roku jego istnienia dawała podstawę do nadziei, że Państwo nasze będzie miało zapewnione na przyszłość kadry pracowników naukowych i technicznych. Obecnie istnieje poważna obawa, czy brak środków nie doprowadzi do całkowitego załamania planów, które przyświecały Funduszowi. Załamanie przychodzi w chwili, gdy dzięki poprzednim wysiłkom wzrosła znacznie wydajność pracowni, gdy liczba pracowników naukowych zwiększyła się, gdy rozpoczęła się praca nad zapełnieniem luk w kulturze Państwa, luk, pochodzących z długiego okresu niewoli.

Przyjmując, że fizyków i chemików, pracujących w szkolnictwie i technice, mamy ogółem około 4.000 oraz że odsetek pracujących naukowo powinien wynosić od 7% do 10%, dochodzimy do wniosku, że liczba pracowników naukowych w tej dziedzinie nie powinna spadać poniżej 300 lub 400. Liczba przyczynków naukowych, ogłaszanych rocznie, nie powinna spadać poniżej 400; liczba stypendystów nie powinna być niższa aniżeli 30 do 40.

Opierając się na światowej statystyce, ogłaszanej w literaturze amerykańskiej, dochodzimy do wniosku, że polska produkcja naukowa w zakresie chemji nie przekracza 6 przyczynków naukowych na miljon mieszkańców. W Rosji Sowieckiej liczba ta wynosi przeszło 10 na miljon mieszkańców.

Tylko systematyczna i długotrwała praca Funduszu Kultury Narodowej może sprawić, że Państwo Polskie nie będzie się cofało, lecz, przeciwnie, będzie się rozwijało normalnie w każdym zakresie naukowym, kulturalnym i technicznym.

2. Instytuty badawcze powstawały oddawna w państwach zachodnich; tworzyły je rządy, niekiedy stowarzyszenia, związki lub miasta, powoływała je do istnienia nieraz inicjatywa i ofiarność prywatna. Za-

http://rcin.org.pl

wdzięczały one początek, najczęściej, potrzebom praktycznym. Celom przedewszystkiem praktycznym, państwowym, społecznym, rolniczym, lekarskim, technicznym i t. p. służyły i służą zakłady badawcze morskie i oceanograficzne, zakłady medycyny doświadczalnej i bakterjologiczne, instytuty higjeniczne, epidemjologiczne, zakłady poświęcone walce z rakiem, rozmaite zakłady i stacje naukowo-rolnicze i leśne, muzea i pracownie zoologiczne, zbiory, ogrody i instytuty botaniczne, zakłady geologiczne, zazwyczaj państwowe, instytuty chemiczne i technologiczne, rozliczne biura centralne i laboratorja przemysłowe, zakłady aerodynamiczne, hydrauliczne, fizyko-techniczne, urzędy lub instytuty miar i wag (albo wzorców), czyli metrologiczne, zakłady geodetyczne, meteorologiczne, magnetyczne lub wogóle geofizyczne; nawet obserwatorja astronomiczne, zakładane dla celów żeglugi. Niezliczone bibljoteki, archiwa, instytuty historyczne, archeologiczne, etnograficzne, antropologiczne, muzea, zbiory i gabinety sztuki i t. p. służą celom ogólno-ludzkiej, narodowej lub miejscowej kultury.

Wszystkie te instytucje odegrały rolę doniosłą w rozwoju sztuk, nauk i umiejętności, całej wogóle kultury i cywilizacji; ich zasługi są niezaprzeczone i pierwszorzędne.

Instytuty badawcze zwracają się przeważnie ku szczególnym zadaniom, w których praca wspólna, zbiorowa wielu naraz licznych pracowników, albo też działalność obliczona na długie okresy czasu, jest niezbędna do osiągnięcia zamiarów. Taka łączna, zbiorowa lub też bardzo długotrwała praca, przekraczała zazwyczaj zakres działalności uniwersytetów. Podejmując takie zadania, instytuty badawcze uzupełniały i przedłużały duchową twórczość uniwersytetów i innych szkół akademickich; a zarazem pośrednio jej sprzyjały, czerpiąc od wszechnic idee przewodnie, zawdzięczając im swoich kierowników i pracowników. Czysto naukowa, teoretyczna, oryginalna inicjatywa, myśl żywa, nowa i płodna, abstrakcyjna, przywódcza, wiodąca twórczość duchową, pozostaje przecież i dzisiaj, przedewszystkiem w obrębie uniwersytetów i innych szkół głównych; ustrój (z konieczności hierarchiczny) instytutów państwowych, ich atmosfera, niekiedy urzędowa i nawet biurokratyczna, nie sprzyja niezależnej, indywidualnej pomysłowości badacza, polotom jego umysłowej wyobraźni, nie harmonizuje z nią zresztą praktyczny naogół charakter działalności zakładu, programat jego czynności, ujętych w stałe przepisy.

Instytuty badawcze powstawały zazwyczaj powoli, stopniowo, ewolucyjnie, rozrastając się z biegiem lat ze skromnych początków. Są to

http://rcin.org.pl

dzisiaj niejednokrotnie organizmy wielkie, wspaniałe, ale do obecnego rozkwitu dotarły po upływie lat wielu, niekiedy nawet po upływie stuleci. Mogły one rozwijać się i owocnie pracować: dzięki znacznej liczbie wykształconych pracowników, których znajdowały w swem społeczeństwie, a także dzięki zamożności kraju, dzięki ogromnej materjalnej pomocy, której doznawały od osób, gmin, towarzystw, miast, prowincyj lub państw.[1]

Nieprzerwana i hojna ofiarność Państwa lub społeczeństwa jest nieodzowną podstawą, na której działalność instytutu musi polegać; niemniej istotnym jej warunkiem jest ugruntowana w Narodzie naukowa kultura: na takiem podłożu praca badawcza może przyjąć się i zczasem zakwitnąć.

Pomimo jarzma niewoli, pomimo przeszkód, czynionych przez rządy zaborcze, szlachetna i rozumna dążność kulturalna Narodu tworzyła w Polsce oddawna rozmaite instytuty naukowe. Dość przypomnieć: Muzeum XX. Czartoryskich w Krakowie, Zakład Narodowy im. Ossolińskich we Lwowie, Bibljoteki: Zamoyskich i Krasińskich w Warszawie, Raczyńskich w Poznaniu, Działyńskich w Kórniku, Muzeum Dzieduszyckich we Lwowie, Muzea: fizjograficzne i archeologiczne Polskiej Akademji Umiejętności w Krakowie, Muzea: Narodowe i Czapskich w Krakowie, Instytut im. M. Nenckiego i inne zakłady Towarzystwa Naukowego Warszawskiego, Muzeum Przemysłu i Rolnictwa w Warszawie, Obserwatorjum Magnetyczne w Świdrze, Muzeum Tatrzańskie im. Chałubińskiego w Zakopanem, liczne zakłady i stacje rolnicze i leśne, Bibljotekę Polską w Paryżu, Muzeum w Rapperswilu i wiele innych.

[1] Przytaczamy dla przykładu niektóre dane, tyczące się lat 1928—1931:

1. Geologische Landes-Anstalt w Berlinie: budżet roczny 2.360.000 RM.
2. Physikalisch-Technische Reichs-Anstalt w Charlottenburgu-Berlinie: budżet roczny 1.555.000 RM.
3. Reichs-Gesundheits-Amt w Berlinie zatrudnia 57 samodzielnych uczonych, pracowników-badaczy.
4. Bibljoteka British Museum w Londynie: budżet roczny (bez kosztów utrzymania gmachu i t. p.) Ł 215.400 (blisko 8 milj. zł.).
5. Public Record Office (Archiwum) w Londynie: budżet roczny ok. 1.300.000 zł.
6. Natural History Museum, South Kensington: zatrudnia 48 samodzielnych uczonych.
7. Science Museum, tamże: budżet roczny przeszło 2 milj. zł.
8. Bibliothèque Nationale w Paryżu: 17 conservateurs, 50 bibljotekarzy.
9. Office National de Recherches et Inventions (niedawno założony, dopiero w początku czynności): 1.500.000 franków rocznie.
10. U. S. A. Geological Survey, Washington, D. C.: 2.500.000 dolarów rocznie.
11. U. S. A. Bureau of Standards, tamże: 2.500.000 dolarów rocznie.
12. U. S. A. Bureau of Education, tamże: 1.200.000 dolarów rocznie.
13. Carnegie Institution, Washington, D. C., otrzymała 27 milj. dolarów od założyciela, jako kapitał zakładowy. Utrzymuje obecnie (pomiędzy innemi) dziesięć wielkich instytutów naukowo-badawczych.

http://rcin.org.pl

Od chwili odzyskania niepodległości powstały: Instytut naukowo-rolniczy w Puławach i Bydgoszczy, Państwowy Instytut Geologiczny w Warszawie, Państwowy Instytut Meteorologiczny w Warszawie, Państwowy Zakład Higjeny w Warszawie, Państwowe Muzeum Zoologiczne w Warszawie, Polskie Archiwum Wojenne i Centralna Bibljoteka Wojskowa Ministerstwa Spraw Wojskowych, Instytut Radowy im. M. Skłodowskiej-Curie w Warszawie, Instytut Chemiczny Badawczy w Warszawie i Instytut Teletechniczny przy Ministerstwie Poczt i Telegrafów w Warszawie, Główny Urząd Miar przy Ministerstwie Przemysłu i Handlu w Warszawie, Główny Urząd Statystyczny, Instytut Wschodni w Warszawie oraz Instytut Naukowo-Badawczy Europy Wschodniej w Wilnie i wiele innych. Każdy światły obywatel naszego kraju musi radować się potężnym intelektualnym i materjalnym wysiłkiem, który objawia się w założeniu w krótkim okresie czasu tylu doniosłych instytucyj, odpowiadających pilnym i ważnym potrzebom społeczeństwa i Państwa. Niema wprawdzie wątpliwości, że tak ogromny wysiłek, że rozrost tak szybki do pewnego stopnia wyczerpał, oczywiście tylko chwilowo, siły umysłowe i finansową możność kraju; w dzisiejszej zwłaszcza chwili niebywałego ekonomicznego przesilenia nasze instytucje naukowe, zarówno państwowe, jak nie-państwowe, zarówno nauczające, jak naukowo-organizacyjne i wydawnicze lub badawcze, cierpią *bardzo dotkliwie* i z niepokojem spoglądają w przyszłość. Wierzymy jednak, że skoro nadejdą okoliczności szczęśliwsze, Państwo nasze i społeczeństwo, w poczuciu solidarności i zaufania, pośpieszy ze szczodrą i chętną pomocą zarówno uniwersytetom naszym, politechnikom i innym szkołom głównym, jako też Akademji i towarzystwom naukowym oraz instytucjom badawczym rozmaitych rodzajów.

Z nadzwyczaj cennych i ważnych odpowiedzi pp. Ministrów Rzeczypospolitej, udzielonych na zapytanie p. Prezesa Rady Ministrów w sprawie świadczeń nauki i sztuki na rzecz Państwa i ogłoszonych drukiem w „Pierwszem Sprawozdaniu Funduszu Kultury Narodowej", Warszawa 1931, str. 167—226, wynika, że najwyższe nasze władze państwowe odczuwają potrzebę istnienia rozmaitych jeszcze (prócz już istniejących) instytutów naukowo-badawczych, lub lepszego rozwinięcia czynności dotychczas założonych zakładów. W memorjałach pp. Ministrów jest mowa, naprzykład, o Akademji Administracyjnej, która prowadziłaby prace naukowe z zakresu administracji (str. 168 „Sprawozdania") i o Instytucie Badań Spraw Narodowościowych (tamże); o Instytucie Badania Środków Żywności lub Higjeny Żywienia (str. 172, 173, 190); o Instytucie

http://rcin.org.pl

Higjeny Pracy (str. 173); o wznowieniu placówki propagandowej i informacyjno-kulturalnej w Rapperswilu, o rozwinięciu działalności Instytutu Wschodniego w Warszawie (str. 175); o wznowieniu i poparciu t. zw. Ekspedycji (lub Stacji) Rzymskiej Polskiej Akademji Umiejętności (str. 176); o Centralnym Instytucie Fermentacyjnym (str. 183); o Zakładzie Badawczym Towaroznawczym przy Ministerstwie Skarbu i o odpowiedniem Muzeum (str. 183); o poparciu Instytutu Badań Technicznych Lotnictwa (str. 188 i 189); o Instytucie Motoryzacji Rolnictwa i Środków Transportowych (str. 192); o Instytucie Badań Wynalazków (str. 193); o Instytucie Medycyny Sądowej (str. 203); o instytucjach badawczych do teoretycznych badań naukowych i laboratoryjnych w dziedzinie: włókiennictwa, papiernictwa, garbarstwa, ceramiki, młynarstwa, cukrownictwa, urządzania chłodni, handlu drewnem i zbożem, asekuracyj oraz taryf morskich (str. 207); o Instytucie Naukowej Organizacji Pracy (str. 208 i 217); o Instytucie badań w dziedzinie techniki kolejowej (str. 216—217) oraz o Muzeum Komunikacyjnem (str. 217). Nauka polska witać będzie z najżywszą radością powstawanie i zakładanie, gdy na to pozwolą okoliczności, takich instytucyj, lub popieranie już istniejących. Polska Akademja Umiejętności pragnie wyrazić nadzieję, że przy tworzeniu lub przekształcaniu zakładów naukowo-badawczych władze naczelne państwowe zechcą zasięgać zdania bądź Polskiej Akademji Umiejętności i innych polskich towarzystw naukowych, bądź też uniwersytetów naszych i innych szkół akademickich, że zechcą również zapewnić im właściwy głos doradczy w toku czynności i prac podobnych zakładów.

3. W niniejszych uwagach stać będziemy przedewszystkiem na stanowisku chemika i rolnika. Rozważając z tego punktu widzenia postulaty i wskazówki, zawarte w odpowiedziach pp. Ministrów na zapytanie p. Prezesa Rady Ministrów („Pierwsze Sprawozd. F. K. N.", 1931, str. 167—226), musimy podnieść, że rozwiązanie przytoczonych tam zadań może w znacznym stopniu być dokonane środkami, któremi nasze Państwo już dziś rozporządza, atoli pod warunkiem, że pracownie i zakłady, do tej pracy powołane, nie będą krępowane, a nawet paraliżowane w swej działalności zupełnem odcięciem dotacyj i środków materjalnych.

A. Ministerstwo Spraw Wewnętrznych. W dziale policji państwowej Ministerstwo Spraw Wewnętrznych domaga się pogłębienia badań w kierunku naukowej organizacji z praktycznem ich zastosowaniem w dziedzinie służby bezpieczeństwa, dokonania badań w kierunku zastosowania w laboratorjach policyjnych nowych wynalazków z dziedziny chemji i fizyki i t. d. przez stworzenie Instytutu Nauk Kry-

http://rcin.org.pl

minologicznych. Narazie, dopóki niema środków do stworzenia takiego Instytutu, należałoby wyzyskać istniejące pracownie chemiczno-lekarskie i medycyny sądowej, które mogłyby się zająć spełnieniem niektórych postulatów Ministerstwa. Pierwsze i drugie niejednokrotnie są na usługach już obecnie zarówno sądów, jak i policji; kierownictwo tych katedr zazwyczaj, choć niezawsze, badaniom spraw tej dziedziny się poświęca, zebrało nieraz wieloletnie doświadczenia, bez których odnośna praca jest nie do pomyślenia, i będzie niewątpliwie gotowe do rozszerzenia działalności w rzeczonym kierunku po porozumieniu się z Ministerstwem, pod warunkiem zapewnienia zarówno środków materjalnych, jak i sił naukowych pomocniczych.

W tym dziale możnaby też z dobrym wynikiem uregulować sprawę użycia nowych środków, koniecznych niekiedy do fizycznego ubezwładniania osób podejrzanych o akty niesubordynacji. Obecna metoda używania w tym celu skrajnych sposobów stoi w sprzeczności z troską Ministerstwa o dobro obywateli, w postaci działalności Departamentu Zdrowia. Należy zbadać wszechstronnie nowożytne środki, oparte na działaniu gazów chemicznych na masy, które mogą je czasowo unieszkodliwić, nie powodując trwałego kalectwa, nie mówiąc już o śmierci.

B. Ministerstwo Skarbu. Poruszana w ankiecie sprawa tytoni może być w zupełności opracowana przez Instytut w Puławach, który tą sprawą od pewnego czasu z dobrym wynikiem się zajmuje. Należy jednak nie krępować go w działalności redukcjami i reorganizacjami, natomiast dać mu odpowiednie środki, aby sprawę tytoniu opracowywać nietylko z punktu widzenia rolniczego, ale i technologicznego.

Problemat skażania spirytusu ma pierwszorzędne znaczenie i w Polsce nie jest należycie postawiony. Nad nim powinni pracować organicy Polski, o ile mają odpowiednie warsztaty i środki. Tylko wspólny wysiłek może dać wynik dodatni, gdyż zadanie jest bardzo trudne. Co się tyczy otrzymania mieszanek spirytusowo-benzynowych, to problemat ten dziś przestał być aktualny, gdyż prace w tym kierunku są już daleko posunięte, z dobrym wynikiem. Problemat ów stał się obecnie raczej ekonomiczno-politycznym, a nie technologicznym. Stworzenie Centralnego Instytutu Fermentacyjnego jest zbyteczne, wobec istnienia Instytutu w Puławach i Bydgoszczy, który z łatwością mógłby działalność swoją rozszerzyć, gdyby na zorganizowanie takiego działu fermentacyjnego były fundusze, w każdym razie mniejsze, niż potrzebne na kreowanie nowego Instytutu.

http://rcin.org.pl

C. Ministerstwo Spraw Wojskowych zwraca uwagę przedewszystkiem na obronę przeciwgazową i wylicza szereg postulatów, będących oddawna troską tych, którzy sprawą obrony przeciwgazowej się interesują. Według Ministerstwa, problematy te powinny być opracowywane przez Instytut Chemiczny w Warszawie i inne pracownie naukowe stolicy. Dlaczego tylko stolicy? Przedewszystkiem byłby do tego powołany Instytut Chemiczny, który do tego celu został kreowany z pieniędzy dostarczonych przez Polaków, obywateli amerykańskich. Ale o ile wiadomo, nie zajmuje się on problematem obrony przeciwgazowej. Projekt Ministerstwa nie da realnych rezultatów. Natomiast byłaby nadzieja korzystnych wyników, gdyby sproszono wszystkich kierowników zakładów chemicznych, fizycznych, biologicznych, technologicznych, farmakologicznych na wspólną konferencję, na której rozebranoby poszczególne tematy do opracowania, zależnie od upodobań i specjalności poszczególnych osób.

Szczególny nacisk należy też położyć na konieczność gruntowniejszej nauki o gazach bojowych. Sprawa ta powinna być postawiona w uniwersytetach, tak jak to uczynił Uniwersytet Jagielloński. Pod tym względem należy zaaprobować stanowisko Ministerstwa (str. 190).

Sprawy wyżywienia i zaopatrzenia wojska, których opracowanie wymaga odpowiednich pracowni i personelu naukowego, nie dadzą się posunąć naprzód w obecnem położeniu finansowem Państwa inaczej, jak tylko przez współpracę z istniejącemi już pracowniami wyższych szkół akademickich. Planowe prace możnaby zorganizować według tych samych wytycznych, które podano przy kwestji obrony przeciwgazowej.

D. Ministerstwo Rolnictwa. Sprawy naukowe leśne, łącznie z technologją drewna, mogłyby być w krótkim czasie dobrze postawione, gdyby się udało w bliskiej przyszłości uruchomić Instytut Leśny, który stanowi jeden z celów Fundacji „Zakładów Kórnickich". Fundacja chwilowo jest w sytuacji trudnej, ale Rząd mógłby może znaleźć środki na unormowanie tych stosunków, a wtedy kreowanie wspomnianego Instytutu nie przedstawiałoby trudności, gdyż Fundacja rozporządza i odpowiedniemi kompleksami leśnemi i budynkami, koniecznemi do funkcjonowania Instytutu Leśnego.

Problemat uzyskiwania z naszego drewna celulozy, odpowiedniej do wyrobu sztucznego jedwabiu i wogóle sztucznych włókien, jest niezmiernie ważny, także w myśl wywodów Ministerstwa Spraw Wojskowych, które pragnie dążyć do samowystarczalności w dziedzinie wyrobów włókienniczych.

http://rcin.org.pl

Ministerstwo Rolnictwa podnosi brak odpowiedniego personelu naukowego, który mógłby zająć się tak bardzo ważnemi problematami mleczarstwa, chemicznej i bakterjologicznej natury, ale to samo Ministerstwo zlikwidowało jedyny zakład, który naukowo temi problematami się zajmował, — mianowicie dział mleczarski Instytutu w Puławach, umiejscowiony w Bydgoszczy. Podobnie ma się rzecz z tablicami pasz polskich. Są one niewątpliwie ważne i zostały już zaczęte w Puławach, ale przerwane na skutek uszczuplenia personelu naukowego Wydziału Żywienia Zwierząt, który ma między innemi na celu badanie wszechstronne naszych pasz. Obie placówki nie zostały więc wyzyskane, pomimo, że Ministerstwo do ich prac przywiązuje szczególniejszą wagę, a oszczędność uzyskana jest nieznaczna.

4. Zdobycze nauk lekarskich stały się w ostatnich dziesiątkach lat pozycją wielkiej wagi w wypełnianiu zadań nowoczesnego państwa. Jest to powszechnie wiadome co do tych działów medycyny, które mają przedewszystkiem charakter nauk stosowanych, jako to właściwe lecznictwo i medycyna zapobiegawcza. Postęp tych działów oddał nadspodziewanie wielkie usługi w czasie wojny światowej armjom i ludności cywilnej, redukując do małej części straty wskutek epidemij, oddając w szeregi bojowe, a później przywracając zdolność do pracy miljonom rannych, którzy dawniej wychodzili z wojen nieuleczalnemi kalekami, a wreszcie stwarzając podstawę do współczesnej racjonalnej opieki społecznej, zarówno w zakresie leczniczym, jak i profilaktycznym.

Nie tak uznane, bo nie tak bezpośrednie są pożytki, czerpane przez nowoczesne państwo z innych działów medycyny, które są właściwym fundamentem lekarskich nauk stosowanych. Wagę takich działów uznano w całej pełni dopiero na zachodzie, nie jest zaś ona jeszcze doceniona w Polsce. Są to zwłaszcza te działy nauk lekarskich lub afiljowanych, które kierują swe wysiłki nietylko ku przywróceniu, zachowaniu lub wzmocnieniu zdrowia i zdolności do pracy *jednostki*, ale które mają na oku *zbiorowość* ludzką i na których buduje się polityka socjalno-higjeniczna.

Do tych działów należą rozwijające się bardzo zagranicą w ostatnich czasach: biologja rasowa i społeczna, patologja geograficzna, badanie spraw patologicznych, mających charakter klęsk społecznych, t. zw. higjena socjalna, pojęta jako badania wpływu czynników socjalnych na zdrowie i stan fizyczny ludności i naodwrót — stosunków zdrowotnych na zjawiska społeczne. Odrębny dział stanowią badania, stwarzające podstawy do stosowania nauk lekarskich do potrzeb obrony

http://rcin.org.pl

kraju. Wreszcie w rozwiązywaniu ważnych zagadnień ekonomicznych odgrywa rolę nauka o chorobach zwierząt domowych.

Obfitość środków pieniężnych, mnogość ukwalifikowanych badaczy dozwalają państwom zachodniej Europy i Ameryce Półn. tworzyć osobne instytuty, nietylko dla wymienionych działów nauki, ale nawet do badania i rozwiązywania szczegółowych zagadnień w obrębie każdego z tych działów. Tworzenie w tym celu nowych instytutów naukowych w Państwie Polskiem byłoby w dobie obecnej lekkomyślną rozrzutnością i niewybaczonym błędem, dopóki istniejące już w Polsce instytuty naukowe nie zostaną do ostatnich możliwości wyzyskane do podobnych celów. Byłoby to rozrzutnością wobec faktu, że instytutom już w Polsce istniejącym, a mogącym z powodzeniem wypełnić takie zadania, zbywa nietylko na możliwościach rozwoju, ale nawet skromne codzienne ich potrzeby nie są dostatecznie zaspakajane. Błędem zaś nawet ze stanowiska naukowego byłoby tworzenie w Polsce nowych odrębnych instytutów wtedy, gdy dla istniejących już zakładów naukowych niejednokrotnie nie dostaje jeszcze wyrobionych pracowników, gdy więc tem bardziej zabrakłoby ich do zorganizowania zupełnie nowych placówek. Uzasadniona jest obawa, prawie pewność, że te nowe placówki w braku odpowiednich sił dostaćby się mogły w ręce niedoświadczone i nie spełniałyby swych zadań.

Jedyną więc na dziś i na dość długie lata jeszcze drogą jest zużytkowanie we wspomnianym celu i zakresie tych zakładów naukowych, które istnieją w uniwersyteckich wydziałach lekarskich, oraz samodzielnie istniejącego Państwowego Zakładu Higjeny, a w pewnym zakresie także organizacji publicznej służby zdrowia i fundacyjnego Instytutu im. Skłodowskiej-Curie.

Koniecznem podłożem do zużytkowania jakichkolwiek zasobów kraju na potrzeby i do celów państwa jest dokładna znajomość ich ilości i jakości. Zupełnie więc analogicznie do postulatu, by do wyzyskania naturalnych bogactw kraju w celach ekonomicznych były te bogactwa określone przez wszechstronne badania fizjograficzne, postawiły też sobie nowoczesne państwa kulturalne na celu wszechstronne zbadanie materjału ludzkiego, jakim rozporządzają, oraz zakresu, w jakim ten ludzki materjał do celów państwa może nieść największy pożytek.

Nie zamierzamy rozpatrywać tu wszystkich zadań, które z tego względu nasuwają się w Polsce w zakresie biologji rasowej i społecznej, a o których Ministerstwa w swych odpowiedziach na ankietę Funduszu Kultury Narodowej przeważnie nawet nie wspomniały. Do takich zadań na-

http://rcin.org.pl

leżałoby, naprzykład, zbadanie stanu fizycznego ludności polskiej i obcoplemiennej, zamieszkałej w Polsce, w związku z typami antropologicznemi i strukturą społeczną; zbadanie z tegoż stanowiska płodności; badania chorobowości w związku z położeniem socjalnem. Ograniczymy się do rozpatrzenia wykonalności w dzisiejszych warunkach tylko dwóch zadań z tego zakresu, wymienionych przez Ministerstwa w odpowiedziach na ankietę Funduszu Kultury. Są to: badania stanu żywienia się mas ludności oraz badania chorób zawodowych, zwłaszcza toksykologja fabryczna, i w związku z tem badania na polu higjeny fabrycznej i wogóle higjeny pracy.

Od czasu badań *żywienia się ludności,* wykonanych przez ś. p. Napoleona Cybulskiego w niezbyt rozległym zakresie (bo bez żadnej pomocy instytucyj publicznych lub rządu), nietylko nikt nie powtórzył takich badań w Polsce na większą skalę i nowoczesnemi metodami, ale nawet długo nikt nie przypominał ich konieczności. Dopiero przed kilku laty podjął tę myśl Instytut im. Nenckiego.

Badania takie należałoby wykonać zapomocą ankiety, zorganizowawszy przedtem ośrodki badania, odpowiednio rozmieszczone w różnych punktach Państwa, i opracowawszy dokładną instrukcję dla wykonawców. Ankietę tę należałoby skontrolować i uzupełnić zapomocą ekspedycji wędrownej, złożonej z 2—3 fachowców. Oba sposoby wymagają znaczniejszych środków pieniężnych. Oba zaś byłyby jednak oszczędniejsze i skuteczniejsze, niż tworzenie odrębnego nowego „Instytutu Higjeny Żywienia" (którego pomysł znajduje się wśród odpowiedzi Ministerstw na ankietę Funduszu Kultury).

Badania chorób zawodowych (dezyderat zawarty w odpowiedzi Ministerstwa Spraw Wewnętrznych) oraz *toksykologji i higjeny fabrycznej i higjeny pracy* (dezyderat Ministerstwa Spraw Wojskowych i Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej) muszą się opierać na odpowiednim materjale klinicznym i na badaniu warunków pracy i czynników szkodliwych *na miejscu* w fabrykach. Z tego powodu terenem tej pracy badawczej powinien być przedewszystkiem Górny Śląsk, gdzie skupiają się na małym obszarze kraju najliczniejsze, najróżnorodniejsze i największe fabryki i gdzie też gromadzi się obfity odpowiedni materjał kliniczny w mnogich i przeważnie dobrze urządzonych szpitalach (lecznice Spółki Brackiej, szpitale hutnicze i t. p.). Tam też osiągnąć można najprędzej i z najmniejszym nakładem kosztów zamierzone wyniki badań. W tym celu trzebaby tam delegować na pewien czas kilku badaczy, przedtem odpowiednio przygotowanych (stypendja) oraz utwo-

http://rcin.org.pl

rzyć laboratorjum toksykologiczne na miejscu. Organizacyjnie byłby potrzebny stosowny układ ze szpitalami prywatnemi (Spółki Brackiej i t. d.). Natomiast pomysł utworzenia osobnego nowego „Instytutu Higjeny Pracy" (wspomniany w odpowiedziach na ankietę) nie jest trafny, bo wymagałby o wiele więcej inwestycyj, osobnego stałego a liczniejszego personelu i znaczniejszych stałych dotacyj, pracując zaś zdala od centrów fabrycznych, dochodziłby powolniej do zamierzonego celu, niż delegowana tam ekspedycja naukowa i ekspozytura laboratoryjna, któreby zresztą mogły się oprzeć o uniwersytety zachodniej części Państwa (Kraków, Poznań).

W zakresie *patologji geograficznej* wchodzą w interesie państwa w rachubę badania ogólnej chorobowości w związku z warunkami geograficznemi, klimatycznemi i etnograficznemi, badania endemij właściwych pewnym okolicom kraju, jak np. endemja wola i matołectwa, badanie, dotyczące rozpowszechnienia i rozmieszczenia chorób wywoływanych przez pasorzyty zwierzęce (włośnica, wągrowatość i t. d.) w związku z pasorzytowemi chorobami zwierząt domowych, badania chorób pewnych narządów (stwardnienie tętnic, choroby serca, marskość wątroby i t. p.) lub pewnych typów chorobowych (sprawy reumatyczne) ze stanowiska patologji geograficznej.

Z takich badań jest w Polsce obecnie możliwa tylko mała część. Wymagają one bowiem zebrania ścisłych obserwacyj lekarskich, wykonalnych tylko tam, gdzie istnieje gęsta sieć dobrze urządzonych i prowadzonych szpitali, dobra statystyka chorobowości i przyczyn śmierci i gdzie cała ludność przywykła zasięgać porady lekarzy. Wystarczającą organizację przygotowawczą do takich badań może Państwo Polskie posiadać dopiero za szereg lat.

W granicach obecnych środków byłoby wykonalne jedynie badanie *endemij wola i matołectwa*. Do tych badań w ogólnym zarysie wystarcza teraźniejsza służba zdrowia publ. w połączeniu z badaniami poborowych. Departament Zdrowia Publ. Ministerstwa Spraw Wewn. rozpoczął też już w r. 1932 takie badania.

Niemniej do dokładnego określenia rozmiarów i rozmieszczenia oraz etjologji tych endemij potrzebna byłaby w przyszłości wędrowna ekspedycja naukowa, zorganizowana podobnie, jak wspomniana wyżej ekspedycja do badania żywienia się ludności, i również jak tamta wymagająca osobnego nakładu pieniężnego.

Z tą grupą zadań łączy się sprawa badania chorób tropikalnych ze względu na polską emigrację zamorską. Wprawdzie ta sprawa niezu-

http://rcin.org.pl

pełnie leży odłogiem, jednakże to, co dotąd mógł swojemi środkami zdziałać w tym względzie Państw. Instytut Higjeny, nie zaspokaja potrzeby. Konieczne byłyby większe środki zarówno na same właściwe badania naukowe, jak i na wykształcenie lekarzy Polaków dla kolonij polskich podzwrotnikowych.

Ze stanowiska lekarskiego mają charakter klęsk społecznych: epidemje ostrych chorób zakaźnych, gruźlica, kiła (syfilis) i inne choroby weneryczne, alkoholizm, narkomanja, ślepota w związku z endemją jaglicy.

Zawarty w odpowiedziach Ministerstw na ankietę Funduszu Kultury dezyderat badań w zakresie *walki z epidemjami* ostrych chorób zakaźnych jest w znacznym stopniu już wykonywany. Bardzo liczne badania w tym zakresie prowadzą uniwersyteckie zakłady bakterjologji i mikrobiologji, Państw. Zakład Higjeny, a wielkie znaczenie mają prace Zakładu Biologji we Lwowie, dotyczące tyfusu plamistego. Dalszy postęp w spełnianiu tego dezyderatu zależy wyłącznie od zwiększenia środków materjalnych dla wymienionych instytutów.

Postęp w walce z *gruźlicą* jest w tak ścisłym związku z położeniem ekonomicznem, z zagadnieniem mieszkaniowem i ze sprawą żywienia się ludności, że inne współczynniki schodzą bądźcobądź na drugi plan. Niemniej coraz dokładniejsze badanie tych współczynników, pozwalające je usunąć lub osłabić, może znacznie przyczynić się do udoskonalenia walki z gruźlicą. Do tych badań istnieje w Polsce dosyć już dużo warsztatów w postaci sanatorjów i przychodni przeciwgruźliczych. Niestety, warsztaty te, choć działające skutecznie w zakresie czysto praktycznym, nie wyzyskują należycie swych możliwości naukowych i nawet w praktycznej swej działalności opierają się mniej na własnych zdobyczach naukowych, niż na postępach nauki zagranicznej. Stan ten niewiele mogą poprawić krajowe towarzystwa przeciwgruźlicze, z powodu że mają one przedewszystkiem cel praktyczny. Jedynym sposobem poprawy byłoby ożywienie wogóle ruchu naukowego, przedewszystkiem przez dostarczenie środków pieniężnych na dalsze badania naukowe tym zakładom przeciwgruźliczym, które są już naukowo czynne, zwłaszcza zaś tym klinikom uniwersyteckim, które mają oddziały gruźlicze (jak np. oddziały klinik krakowskich w Zakopanem, lwowska klinika chorób wewnętrznych).

Żywszy ruch naukowy rozpoczął się już od kilku lat w zakresie badań *chorób wenerycznych*, zwłaszcza przodują w nim kliniki dermatologiczne uniwersytetów w Warszawie, Lwowie i Krakowie. Ruch ten wymagałby jednak poparcia nietyle w formie środków na same badania, ile przez

http://rcin.org.pl

umożliwienie tych badań młodszym uczonym, krępowanym tak w tym, jak i w innych działach nauki, troską o swój osobisty byt materjalny.

Jeszcze bardziej dotyczy to badania *etjologji i patogenezy nowotworów.* I tutaj środki na same badania byłyby może narazie wystarczające, nie dostaje zaś raczej pracowników i środków na publikacje badań. Mimo to w ostatnich latach wyszły dość liczne prace w tym zakresie z uniwersyteckich zakładów anatomji patologicznej, patologji eksperymentalnej, fizjologji i embrjologji, w Krakowie, Lwowie, Warszawie i Wilnie, oraz z Państw. Zakładu Higjeny. Dezyderat Ministerstwa Spraw Wewn. w odpowiedzi na ankietę Funduszu Kultury, dotyczący tej sprawy, nie może więc odnosić się do rozpoczęcia takich badań, lecz tylko do ich spotęgowania, a to pozostaje w prostym stosunku do rozporządzalnych środków i sił naukowych.

W odpowiedziach na ankietę nie wspominają Ministerstwa o badaniach w sprawie alkoholizmu i narkomanji i sposobów ich zwalczania. Niestety, rzeczywisty pożytek dla Państwa nastąpi w tym zakresie chyba dopiero wtedy, gdy zniesiony zostanie Państwowy Monopol Spirytusowy, którego interes jest diametralnie sprzeczny z interesem zdrowia publicznego.

Drobna a ciągle zmniejszana kwota, która ma z dochodów tego Monopolu wpływać na walkę z alkoholizmem, a która powinnaby być znacznie zwiększona, w pewnej części powinnaby być też obrócona na badania naukowe choćby dla wynalezienia najlepszych metod skażania spirytusu, nieszkodliwych dla zdrowia (opracowania metod skażania spirytusu żąda w swej odpowiedzi na ankietę Ministerstwo Skarbu).

Z badań, leżących w interesie Państwa, a niewspomnianych przez Ministerstwa w odpowiedziach na ankietę, leżą odłogiem badania etjologji jaglicy, jako głównej przyczyny ślepoty. Do tego byłby potrzebny osobny zakład, złączony z lecznicą przeciwjagliczą Uniwersytetu Jagiellońskiego, jako najbardziej do tego się nadającą. Zakład ten miał być utworzony przez Ministerstwo W. R. i O. P., jednakże dotychczas niema na to funduszów.

Ze względu na obronę kraju pierwszorzędną wagę dla Państwa mają badania w zakresie: wychowania fizycznego, obrony przeciwgazowej, fizjologji i patologji lotnictwa, ortopedji wojennej, zastępczych środków żywnościowych i zwalczania epidemij wojennych.

Z tego zakresu wspomniano w odpowiedziach na ankietę Funduszu Kultury tylko o wychowaniu fizycznem i o lotnictwie. Znakomity warsztat do badań wychowania fizycznego posiada już Państwo w postaci

http://rcin.org.pl

Centralnego Instytutu Wychowania Fizycznego, którego pracownie muszą być jednak jeszcze lepiej wyposażone. Konieczne też byłoby wzmożenie badań w tym zakresie z pomocą obu uniwersyteckich Studjów w Krakowie i w Poznaniu, mających o tyle korzystniejsze warunki od Centr. Instytutu Wych. Fiz., że z temi Studjami mogą współdziałać inne uniwersyteckie zakłady i doświadczone siły naukowe. Trzebaby jednak obu uniwersyteckim Studjom Wychowania Fizycznego dostarczyć brakujących dotąd urządzeń i środków na te badania naukowe oraz zaangażować specjalistów na te wakujące obecnie katedry uniwersyteckie, których współdziałanie w tych badaniach jest dla Studjów Wych. Fiz. konieczne (a które zresztą mają fundamentalne znaczenie w nauczaniu medycyny i w postępie nauk lekarskich). Są to np. katedry fizjologji i patologji (w Krakowie niezajęte od dłuższego czasu), które mogą także oddać wielkie usługi w badaniach, dotyczących lotnictwa. W Warszawie istnieje do badań, dotyczących lotnictwa, osobny zakład w wojskowej Centrali Lotniczej.

Sprawa gazów bojowych należy głównie do zakresu badań chemicznych, tu zaś może być tylko mowa o tej jej stronie, która dotyczy ochrony przeciwgazowej. Uniwersyteckie zakłady toksykologji (farmakologji), patologji i uniwersyteckie kliniki mogłyby oddać najlepsze usługi w zakresie tych badań, ale nie mają dotąd na to zupełnie środków.

Do badań nad zwalczaniem epidemij wojennych zużytkowane być powinny przedewszystkiem te uniwersyteckie instytuty, których zadaniem jest badanie chorób zakaźnych wogóle, oraz Państw. Zakład Higjeny. Trudno jednak mówić o podjęciu tych zadań, dopóki kliniki uniwersyteckie nie mają dość środków nawet na zwykłe swe potrzeby i dopóki nie powstaną osobne kliniki chorób zakaźnych (o jaką np. Uniwersytet Jagielloński napróżno zabiega).

Niepodobna wreszcie myśleć o rozwoju badań w zakresie nowoczesnej ortopedji wojennej, niezmiernie zmniejszającej liczbę inwalidów i ciężar ich utrzymania — bez utworzenia oddziałów ortopedycznych w uniwersyteckich klinikach chirurgicznych lub osobnych ortopedycznych klinik.

Sprawa badania zastępczych środków żywnościowych, mających kardynalne znaczenie na wypadek wojny, leży w Polsce zupełnie odłogiem.

Badaniom chorób zwierzęcych, mającym pierwszorzędną doniosłość ekonomiczną, zdołałyby sprostać istniejące zakłady uniwersyteckie: weterynaryjne i mikrobiologiczne. I ten postulat (Ministerstwa Rolnictwa) wymaga znacznego nakładu środków, który jednak byłby w każdym razie mniejszy niż nakład na stworzenie nowego odrębnego instytutu.

http://rcin.org.pl

Część II.

NAUKI HUMANISTYCZNE

1. Nikt nigdy nie przeczy, że prawidłowy rozwój nauk przyrodniczych stanowi nietylko niezmiernie ważny, ale nawet wręcz niezbędny warunek prawidłowego rozwoju państwowej potęgi i narodowego dobrobytu. Nauki przyrodnicze codziennie, bez przerwy oddają nieoszacowane usługi rolnictwu i przemysłowi, komunikacjom i handlowi, ulepszają higjenę ludności, wzmacniają narzędzia armji, pomnażają jej defensywną i ofensywną sprawność, gwarantują bezpieczeństwo kraju. Przy naukach przyrodniczych wiedza t. zw. czysta zasila wszelkie działy t. zw. wiedzy stosowanej: teorja wyprzedza praktykę. Ograniczać rozpęd dociekań teoretycznych równałoby się podcięciu korzeni utylitarnej wynalazczości; zasypywaniem wody źródlanej byłyby zamachy na twórczość t. zw. teoretycznych badaczy. Wszakże niepodobna przewidzieć czy najdrobniejsze, najbłahsze napozór odkrycia nie otworzą nowych zgoła horyzontów i nie doprowadzą — w fizyce czy w chemji — do doniosłych, ba, może przewrotowych metod opanowania i wyzyskania przyrody. I na tem właśnie opierają się wielkie, z każdym dniem większe przywileje przedstawicieli nauk ścisłych — według wielu jedynych „nauk", zasługujących w pełni na tę nazwę. Laik nie poważy się targnąć na ich program olbrzymi — program, wymagający nieustannych wkładów i najczulszej opieki Państwa. Współczesna cywilizacja z jej niepohamowanym rozmachem techniki stawia wszystkie narody wobec konieczności niezaprzeczalnej i przez nikogo niezaprzeczonej: zmusza je do uznania sprawy nauk przyrodniczych za sprawę bytu lub niebytu państwowej struktury.

O ile gorsze jest położenie nauk humanistycznych! Pierwszy lepszy krytyk wypowiada o nich sądy surowe, czasem potępiające. Słyszy się zdania: „humanistyka się przeżyła" — „za dużo filologów" — „poco grzebać się w starych papierzyskach" — „na nic nie przydadzą się społeczeństwu przyczynki do przyczynków, historyczne opowieści, etymologiczne wywody" — „raz trzeba wreszcie przystąpić do rewizji uroszczeń humanistycznego świata profesorów". Przyczyny takich mniemań są różne. Niekiedy wynikają one z przesadnie technicznego i materjalistycznego nastawienia powojennych ludzi. Są nierzadko odbiciem duchowego prostactwa niekulturalnych laików albo wynikają z symplistycznych koncepcyj podstaw naszej kultury. Zdarza się jednakże i tak, że przyczyn doszukać się można w błędach tego czy innego humanisty, który

http://rcin.org.pl

nieinteligentnie wypełnia poruczone sobie zadania, w tępy sposób pojmuje kult tradycji i z równem zainteresowaniem rejestruje epokowe zdarzenia, jak i nic nieznaczące ciekawostki. Niesposób zaprzeczyć, że przedwojenna humanistyka nabroiła wiele: namnożyły się zastępy grafomanów i „przyczynkowiczów", pojawiły się typy niemądrych szperaczy, których celem było zbieranie materjałów dla samej satysfakcji ich zbierania, którym jednak ani na myśl nie przychodziła potrzeba jakiejś syntezy, jakiegoś inteligentnego opracowania surowych dat, nazwisk i tytułów. Te i tym podobne błędy mszczą się zwłaszcza po wojnie. Wzrosły w liczbę szeregi wrogów humanistyki. Jedni z nich wywieszają hasło „antyhistoryzmu", inni legitymują się doktryną rewolucyjną, inni wreszcie przytaczają argumenty finansowej natury: „brak nam pieniędzy na niezbędnie Państwu potrzebne nauki przyrodnicze, tem mniej tedy wolno nam łożyć na zbytkowne conajmniej, jeżeli już wogóle nie zbędne, dyscypliny humanistyczne". — Niestety, tak brutalne ataki nie wyczerpują pokaźnej ilości niebezpieczeństw, czyhających na biedne, maltretowane działy humanistycznej wiedzy. Grożą im inne, podstępnie zadawane ciosy, a zadaje je ręka pozornych przyjaciół i rzekomych protektorów. Oddawiendawna srożyła spustoszenie wśród humanistów organizacja mecenatu, prywatnego i państwowego, który nie żałował grosza na ich wydawnictwa, ale stawiał przytem upokarzające, demoralizujące warunki. Obok mecenasów szlachetnych i rozumnych działali zawsze mecenasi przebiegli i obłudni. Oni to właśnie chcieli nadać humanistycznym poszukiwaniom charakter „praktyczny", wprząc je w jarzmo osobistych, narodowych czy państwowych interesów. „Racja stanu" stawała się niejednokrotnie wytyczną dla historyka, rozgrzeszała go, jeżeli świadomie fałszował bieg dziejowych wypadków, zalecała mu tendencyjną selekcję dokumentów i argumentów. Rumieniec wstydu występuje nieraz na twarzy historyka nauk humanistycznych, gdy odkrywa, ile uprzedzeń, ile z góry narzuconych idej mąciło czystość pracy tego czy innego autora dzieł pseudo-naukowych, zamówionych przez Państwo albo przez prywatnego protektora, i to zamówionych do udowodnienia uprzednio w całej rozciągłości ustalonej tezy. Dzieje ostatniej wojny dostarczają niewyczerpanej wprost mnogości przykładów owej „propagandowej" służby uczonych z jednej i z drugiej strony frontu. Zresztą i bez podszeptów biura rządowego niejeden skądinąd wybitny badacz dał się opętać postulatom źle zrozumianego patrjotyzmu i ze szczerej miłości ojczyzny wypisywał poglądy, których się dzisiaj wstydzi i które radby wymazać z kart swojej twórczości.

http://rcin.org.pl

Doświadczenia wojenne nie powinny minąć bez pozostawienia zbawiennych wskazań na przyszłość. Setki tomów, spłodzonych na rozkaz „propagandy", są odstraszającym przykładem, do jakich nikczemnych rezultatów prowadzić może źle zrozumiana opieka Państwa nad naukami humanistycznemi. Na szczęście, czynnikom oficjalnym łatwo ustrzec się błędów, wprowadzonych psychozą wojenną. Wystarczy do osiągnięcia zdrowych warunków rozwoju humanistyki dbałość o etyczną nieskazitelność uczonych-humanistów. Niczego nie powinno obawiać się Państwo, które od uczonych swoich domaga się prawdy i tylko prawdy, przestrzega skrupulatnie zasad zagwarantowanej nauce niezależności, tępi zaś wszelkie próby wciągnięcia humanistów w grę chwilowych konjunktur państwowej czy też partyjnej polityki.

2. Polska od zarania jej wskrzeszonego bytu okazała żywą troskę o twórczość humanistycznej wiedzy. Rząd nie skąpił pieniędzy, aby w granicach możliwości podtrzymać zdawiendawna prosperujące dziedziny, powołać do życia dziedziny nowe i w ten sposób zwolna realizować na gruncie polskim ów całokształt humanistycznego systemu, który już przed wojną stał się własnością innych, szczęśliwszych od nas narodów. Kraj nasz biedny niewielu tylko wydaje mecenasów prywatnych, z konieczności Państwo obejmuje także i w zakresie nauki monopolistyczną niemal rolę organizatora i protektora. Kryzys ekonomiczny uwypukla jeszcze wyraźniej ten stan rzeczy, paraliżując samodzielną akcję naszych towarzystw naukowych z Polską Akademją Umiejętności na czele. Mogą stąd wyniknąć dla nauki pewne niebezpieczeństwa, które usunąć może jednak rozumna i przezorna taktyka czynników rządowych.

Niema chyba w Polsce o to obawy, aby sfery oficjalne popadły w błędy związane z ciasnym, krótkowzrocznie utylitarnym poglądem na istotne zadania nauki. Rząd nasz otaczał zawsze serdeczną opieką t. zw. czystą czy teoretyczną wiedzę, gdyż zdawał sobie dobrze z tego sprawę, że bez teoretycznych podstaw niepodobna myśleć o bujnym i zdrowym rozwoju tych różnych odgałęzień wiedzy, których pożytek tłumaczy się w bardziej bezpośredni sposób. Dyskusyj i dociekań teoretycznych potrzeba nam coraz więcej; musimy nadrabiać to, czegośmy nie osiągnęli przed wojną, skazani przeważnie na obce doktryny i obce metodologje. To też stokrotnie opłaci się wszelka pomoc, udzielona przez Państwo młodym adeptom t. zw. czystej, teoretycznej nauki — poszukiwaczom nowych metod humanistycznego badania. Żyjemy przecież w epoce wyraźnego fermentu dyscyplin humanistycznych — fermentu nazywanego często „kryzysem",

http://rcin.org.pl

po którym wolno się spodziewać odmłodzenia dotychczasowych podstaw teoretycznych przeważnej ilości dziedzin humanistyki.

3. Odzyskanie niepodległości zmieniło z gruntu warunki naukowej pracy w Polsce. Stanęły otworem zamknięte dawniej archiwa i bibljoteki; olbrzymie obszary kraju zapraszają eksploratorów do swobodnych, przez Państwo popieranych studjów. Obowiązkiem naszym jest poznać i teraźniejszą rzeczywistość Rzeczypospolitej i jej przeszłość, rysującą się dzisiaj, w świetle nieznanych źródeł, w konturach niejednokrotnie odmiennych od tych, nakreślonych piórem przedwojennych badaczy. Synteza dziejowa nigdy zresztą nie dobiega kresu: co czas pewien poddają ją rewizji narody, odznaczające się nawet przysłowiową tradycyjną rutyną, jak np. Francja. Jeżeli tak czynią społeczeństwa o głębszym naukowym dorobku, to tem mniej wolno nam spocząć na laurach — nam, którzy właściwie dopiero od lat niespełna 15 zdobyliśmy możliwości niczem niekrępowanych naukowych poszukiwań.

Szkoła polska na wszelkich jej stopniach potrzebuje dobrych podręczników o Polsce. Podręczniki te nie są niczem innem, jak syntetycznem ujęciem rezultatów badań wielu dziesiątków polskich uczonych, przyrodników i humanistów. Podręczniki te zapewne wykazują niedociągnięcia, braki, nawet błędy, bo sporo niedociągnięć, braków i błędów wykazują, rzecz prosta, te inne działy naszej wiedzy o Polsce. Nie może być inaczej. Tysiące problematów czeka na opracowanie, tysiące innych wymaga sprostowania.

Na szkole polskiej, a przez nią i na stopniu należytego narodowego uświadomienia społeczeństwa polskiego, odbiłaby się zgubnie najkrótsza chociażby przerwa wytężonej pracy naukowej. Kryzys ekonomiczny zmusza do zwolnienia tempa, do daleko idących oszczędności, ale pod żadnym warunkiem nie może podsunąć złowieszczej myśli o „prowizorycznem zawieszeniu" naukowych wysiłków. To też naprzekór wszelkim trudnościom w bibljotekach i archiwach, na terenie miast i wsi polskich powinna postępować, pogłębiać się dobrze zorganizowana kampanja historyków i geografów, etnografów i językoznawców, ożywionych upartem postanowieniem, aby jak najprędzej, a zarazem jak najdokładniej opisać i objaśnić dawne i obecne oblicze ziem i mieszkańców Rzeczypospolitej. Od wyników tych wspólną myślą zjednoczonych przedsięwzięć zależeć będzie materjał podręczników szkolnych, czytanek dla ludu, encyklopedycznych kompendjów dla szerokich mas obywateli naszego Państwa. Im bardziej wyczerpujący będzie obraz Polski, zdobyty trudem polskich humanistów i przyrodników, tem lepszą, uczciwszą, ży-

http://rcin.org.pl

wotniejszą stanie się treść narodowego uświadomienia Polaków; ich poczucie terytorjalnej i psychicznej jedności wzrośnie i uodporni się ich umysł wobec podszeptów cudzoziemskiej propagandy.

Polska Akademja Umiejętności wskazać może kilka wielkich dzieł, rozpoczętych częściowo już w przedwojennym okresie *(Encyklopedja Polska, Bibljografja Polska, Słownik Staropolski)*, albo też przygotowywanych dzięki zmienionym powojennym warunkom *(Polski Słownik Biograficzny, Atlas Językowy Polski, Akty Unji Polski z Litwą, Atlas Historyczny Polski)* — dzieł o kapitalnem znaczeniu narodowem, dla interesów państwowej polityki oświatowej niezbędnych, hamowanych, niestety, w należycie przyśpieszonem dojrzewaniu brakiem nieodzownych funduszów. Ileż innych, zresztą bezspornie za konieczne uznanych opracowań leży odłogiem, gdyż uniemożliwia ich rozpoczęcie niedostatek finansowy. Na pierwszem miejscu wypadałoby wymienić narzucającą się oddawna potrzebę „Słownika terminologicznego nauk humanistycznych", który usunąłby wreszcie chaotyczność, dowolność, dwuznaczność, panującą wszechwładnie w zakresie nazywania odpowiedniemi wyrazami najprymitywniejszych pojęć naukowych.

4. Wiadomości o Polsce, najpilniejszy postulat zarówno szkoły polskiej, jak i pozaszkolnej oświaty polskich obywateli, nie mogą, rzecz prosta, wyczerpać całego programu humanistyki polskiej. Jej obowiązkiem i punktem honoru było zawsze, jest i będzie zdobycie także jak najtrafniejszego, a przytem możliwie samodzielnego poglądu na kulturalny dorobek narodów innych, chociażby to były plemiona oddalone od nas o tysiące kilometrów i chociażby krótkowzrocznym obserwatorom wydawały się li tylko egzotyczną ciekawostką, bez widocznego związku z wytkniętemi linjami naszej międzynarodowej polityki. Mocarstwowe dążenia Polski nakładają na nią ciężary mocarstwowego nastawienia perspektyw polskiej naukowej pracy. Nie wolno nam—w dobrze zrozumianym interesie własnej państwowości — li tylko u cudzoziemców czerpać informacje o cudzoziemskich krajach i cudzoziemskich kulturach; prędzej czy później musimy dojść do sprawnie działającej organizacji ekspertów-Polaków, którzyby w nienaganny sposób orjentowali się w całokształcie ogólno-światowej cywilizacji. Tradycje polskiej humanistyki w tej dziedzinie są naogół chlubne, niekiedy wręcz wspaniałe. Umieliśmy dawniej obcym środowiskom dostarczać znakomitych książek na nie-polskie tematy; wymienić możemy dzieła Polaków w obcych zredagowane językach i o wartości uznanej przez krytyków całego kulturalnego świata — tem śmielej, z tem większym zapałem mo-

http://rcin.org.pl

żemy i powinniśmy dzisiaj kontynuować zdawiendawna rozpoczęte poszukiwania na niepolskich terenach.

Zbędne tracić słowa dla udowadniania, jaką doniosłość dla kultury polskiej miały i mają zdumiewająco pomyślnie rozwinięte u nas studja nad spuścizną Greków i Rzymian; studja te w chwili obecnej nabrały szczególniejszej wagi, chronią nas bowiem przed atakami nadmiernie modernistycznych, nibyto z chwilą bieżącą sharmonizowanych tendencyj, niebezpiecznych przez to, że lekceważą ciągłość rozwoju naszej rodzimej kultury i uporczywie usiłują oderwać jej bieg od grecko-rzymskich jej źródeł, ciągle jeszcze żywych, ciągle jeszcze trudnych do zastąpienia przez różne efemeryczne naogół nowinki. Atoli oprócz klasycznych, nauka polska zna inne jeszcze tradycją uświęcone kierunki, aby tylko wspomnieć orjentalistykę, wykazującą pierwszorzędnych znawców o polskich nazwiskach i polskiem narodowem poczuciu.

Potrzeby Państwa Polskiego wołają głośno o pomnażanie i doskonalenie zastępu polskich humanistów, poświęcających się badaniom nad kulturą cudzoziemskich społeczeństw. Groźna wprost dla Polski jest okoliczność, że humanistów tego typu mamy bardzo niewielu i że prace tych nielicznych walczyć muszą z braku funduszów z niezwyciężonemi wprost przeszkodami. W najbliższych latach wypada nam zrealizować najniezbędniejsze chociażby postulaty w dziedzinie naszej wiedzy o zagranicy. Popatrzmy na Niemcy i przypomnijmy sobie, ile dobrych i bardzo dobrych dzieł o przeróżnych kulturach świata wychodzi rok rocznie z warsztatów niemieckich naukowych organizacyj. Książki te stają się pożywieniem dla wielu społeczeństw, a także i dla nas Polaków. O zagranicy informowani więc jesteśmy, ciągle jeszcze, raczej przez obcych uczonych, niż przez polskich badaczy — a to pociąga za sobą konsekwencje niepożądane, a czasem wręcz zgubne nietylko w ściśle naukowym sensie, ale także w życiu praktycznem: w handlu i przemyśle, w naszej polityce zagranicznej. Wniosek stąd prosty: dla dobra Państwa nie wolno nam tracić z oczu potrzeb polskiej humanistyki także i wówczas, gdy bada ona pozapolskie kulturalne obszary. Struktura Rzeczypospolitej nakłada na naukę polską obowiązek najpilniejszego studjowania naszych mniejszości narodowych. Względy najelementarniejszego bezpieczeństwa każą nam wychowywać polskich znawców kultury Niemiec i tych najrozmaitszych plemion, które obejmują się ogólną nazwą „Rosji". To samo dotyczy mniej silnych naszych sąsiadów, a zresztą wszelkich narodów, z któremi Polska pozostaje w bliższym czy dalszym kontakcie.

http://rcin.org.pl

Przyszłość polskiej narodowej kultury zależy niewątpliwie w dużym stopniu od jakości naszych związków z Zachodem. Znawstwo wielkich kultur romańskich oraz kultury anglo-saskiej i kultury niemieckiej stanowi tak istotną potrzebę normalnego poziomu naszej oświaty i naszego dobrobytu, materjalnego i intelektualnego, że najcięższy nawet kryzys ekonomiczny nie może zwolnić władz naszych rządowych od obmyślania środków organizowania i udoskonalania postępu studjów nad kulturami Zachodu.

5. Interes państwa polskiego dyktuje konieczność wzmacniania współpracy polskiej nauki z nauką zagranicznych narodów.

Stacje naukowe Polskiej Akademji Umiejętności w Paryżu i Rzymie odgrywają już teraz rolę niezmiernie doniosłą, a rola ich wzróśćby mogła do właściwych rozmiarów, gdyby podstawy materjalne tych ważnych placówek umożliwiły działalność intensywną i wszechstronną. Nawet małe i stosunkowo ubogie społeczeństwa (np. Węgry i Rumunja) dbają o rozrost swych instytutów w stolicach Włoch i Francji, zdają sobie bowiem sprawę nietylko z ich naukowego znaczenia, ale także z potężnej pomocy, udzielanej przez członków stacyj badawczych sprawom, związanym z polityką i propagandą zagraniczną.

Do celów polityki zagranicznej i propagandy (pojętej w najszlachetniejszem tego wyrazu znaczeniu) kolaboracja dyplomatów i uczonych posiada niczem niezastąpioną wartość. Wydawnictwa takie, jak np. *Bibljografja Polska*, *Słownik Biograficzny Polski*, *Atlas Językowy Polski*, czy *Atlas Historyczny Polski*, staną się niewątpliwie niezbędnym aparatem przy tej czy innej debacie międzynarodowej, omawiającej zasługi kulturalne naszego narodu i prawa nasze do uzyskanych w Wersalu granic. Podobne korzyści czerpać będą nasi politycy ze zbiorowych dzieł takich, jak zbliżająca się do końca monografja: *Historja Śląska do końca XIV w.*, albo przygotowywane od szeregu lat wydawnictwo dokumentów, ilustrujących związki Polaków z centrami zagranicznej nauki.

Podjęta już w Paryżu akcja ożywienia francuskich przekładów z polskiej literatury naukowej powinna być prowadzona dalej, w ścisłem porozumieniu z Polską Akademją Umiejętności i z innemi towarzystwami naukowemi w Polsce. Ustalenie kolejności tych przekładów zależeć będzie, rzecz prosta, zarówno od jakości dzieł branych w rachubę, jak i od politycznej aktualności tego czy innego problematu. A będą to zapewne przekłady nietylko autorów żyjących, ale także i uczonych polskich dawniejszych okresów, o ile twórczość ich także i dzisiaj za-

http://rcin.org.pl

granicznym czytelnikom przynieść może pożytek, a nauce polskiej przysporzyć sławy. W związku z tym postulatem należy przypomnieć, że Wydział filologiczny P. A. U. postanowił przystąpić do wydania (w przekładzie na jeden z zachodnich języków) wyboru pism śp. Jana Baudouina de Courtenay.

Zakończenie

Powiadają nam nieustannie: nauka jest zbytkiem, na który stać tylko zamożne narody; jesteśmy ubodzy, musimy oszczędzać; samodzielne badania naukowe, rozwijanie wiedzy, wzbogacanie skarbu umiejętności ludzkich pozostawmy społeczeństwom szczęśliwszym, zasobnym. Takie zdania i sądy spotykamy codziennie, w wykształconych, w światłych warstwach naszego Narodu. Nie wydają się one uzasadnione i słuszne. Nauka nie jest zbytkownym ornamentem, nie jest przyozdobieniem życia społeczeństw; nauka jest dźwignią ludzkiego pochodu, jest światłem w każdym trudzie i znoju. Nauka przywodzi ludom i przetwarza dzieje. Uprawa nauki nie jest przyjemną rozrywką jednych, dziwactwem innych; jest materjalną, umysłową i moralną koniecznością naszego bytu, jest warunkiem samoistnego życia Narodu.

Po rozgromie napoleońskim przywódcy Królestwa Pruskiego postanowili „terytorjalne straty powetować wielkim intelektualnym wysiłkiem". Stratowane państwo założyło trzy nowe uniwersytety oraz różne inne szkoły i zakłady naukowe; w kilkadziesiąt lat później Lord Palmerston wykrzyknął, że „Prusy — to kraj przeklętych profesorów!". Ci profesorowie wydobyli Prusy i Niemcy z upadku, dźwignęli je do wyżyn materjalnego bogactwa i militarnej potęgi; nie uczynili tylko nieomal nic, niestety, lub zbyt mało dla moralnego uszlachetnienia swego Narodu.

Idąc za głosem Pasteura i innych mężów nauki, Rząd i Parlament Francji po strasznej klęsce Sedanu dokonał reform ogromnych i wspaniałego wysiłku w celu odrodzenia we Francji nauk i ogólnej umysłowej kultury. Japonja, w połowie XIX stulecia, kiedy była jeszcze krajem słabym i mało znaczącym, chwyciła się heroicznych sposobów, ażeby przyswoić sobie naukowe postępy Zachodu i lepszą przyszłość zapewnić dalszym pokoleniom.

W miesiącu maju r. 1901 jeden z najdalej patrzących mężów stanu angielskich, Mr. (późniejszy Lord) *Balfour* powiedział swoim rodakom: „Kto zna urządzenie naszych uniwersytetów, naszych szkół

http://rcin.org.pl

lekarskich i innych instytucyj naukowych, nie zdoła orzec uczciwie, że uczyniliśmy dosyć, by uposażyć pracę badawczą w uzbrojenie, którego ona niezbędnie wymaga. Pozostajemy w tyle za Niemcami, za Francją, Szwajcarją, Włochami; czy to nie jest zawstydzające? Czy zanadto ubodzy jesteśmy, czy też zbyt ograniczeni i głupi?"

Inny polityczny przywódca, Lord *Haldane*, oświadczył: „Nauka dostarcza narzędzi walki w gospodarczem współzawodnictwie narodów; ci, którzy są pozbawieni tego oręża, znajdują się wobec zaopatrzonych w takiem położeniu, w jakiem byli derwisze *Omdurmana*, wystawieni na działanie karabinów maszynowych *Kitchenera*".

Anglja usłyszała i zrozumiała te przestrogi; rozwój nauki i nauczania w Anglji w XX stuleciu, przed wielką wojną i po jej ukończeniu, jest zjawiskiem zdumiewającem.

Dzięki umysłowej odwadze i genjuszowi kilkunastu angielskich i szkockich badaczy, dzięki nieugiętej indywidualnej woli i pracy ich rodaków, W. Brytanja w ciągu XIX stulecia stworzyła niebywały w dziejach przemysł, opanowała morza, wyprzedziła w potędze inne narody. Dzięki systematycznej i wytrwałej pracy setek niemieckich uczonych, dzięki żelaznej karności i dyscyplinie społeczeństwa, Niemcy w początkach XX stulecia zagroziły, conajmniej ekonomicznym podbojem, wszystkim ludom ziemi.

Ubóstwo nasze, nasze zaniedbanie, z czasów niewoli opłakany nasz spadek — niechaj nie zraża, niech nie zniechęca żyjącego dziś pokolenia; niechaj stanie się, przeciwnie, bodźcem i moralnym przymusem, który nam każe wszystkie siły wytężyć w pochodzie ku jasnej przyszłości.

Kraków, 22.XII.1932 r.

II.

TOWARZYSTWO NAUKOWE WE LWOWIE

W znacznej części dezyderaty Ministerstw dotyczą przeprowadzenia pewnych akcyj, czy stworzenia pewnych organizacyj *o charakterze praktycznym*. O tych Towarzystwo nie wypowiada swojego zdania, jako o rzeczach bliżej z jego działalnością niezwiązanych. O ile chodzi o poruszoną w niektórych referatach myśl, ażeby naukę uniwersytecką dostosować przedewszystkiem do celów praktycznych., np. na wydziałach prawa kłaść główny nacisk na praktyczne wyszkolenie przyszłych

http://rcin.org.pl

urzędników wogóle, czy administracyjnych w szczególności. Zarząd Towarzystwa sądzi, że byłoby to niebezpieczne dla samej nauki uniwersyteckiej, która przedewszystkiem winna być traktowana ze stanowiska zasadniczego i teoretycznego, a to tem bardziej, że tak pojęta nauka staje się później najlepszym przewodnikiem w stosowaniu zasad prawa w praktyce. Jeżeli chodzi o osobne przygotowanie praktyków w zakresie administracji, mogłaby temu uczynić zadość osobna Wyższa Szkoła Administracji, której zresztą nie uchodziłoby nadawać nazwy Akademji Administracyjnej. Poruszona w tym związku myśl wydania naukowo opracowanej historji administracyjnej dawnej Polski zasługuje zresztą, ze względów ściśle naukowych, na pełne poparcie.

Dotknięta w opinjach wszystkich niemal Ministerstw sprawa ogłaszania *podręczników* z wszelakich dziedzin wiedzy, czasem nawet bardzo specjalnych, leży właściwie także poza dziedziną spraw, któremi zajmuje się nasze Towarzystwo, gdyż podręczniki podają pospolicie tylko systematyczne, zwięzłe zebranie gotowych już, poprzednio uzyskanych wyników naukowych, gdy tymczasem Instytucja nasza służyć ma celom badawczym, t. j. uzyskiwaniu nowych, dotąd nieznanych wyników naukowych. Oczywiście nie chcemy przez to przeczyć użyteczności podręczników, które mogą się stać pożytecznym środkiem propagandy wiedzy w szerokich kołach społeczeństwa, zatem środkiem dydaktycznym, i dlatego uważamy popieranie tego rodzaju wydawnictw za pożyteczne, z tem wszelako zastrzeżeniem, żeby je powierzać osobom w pełni do tego kwalifikowanym.

W szeregu postulatów, jakie do Funduszu Kultury Narodowej zgłoszone być mogą właśnie przez Państwo, wysuwa się na miejsce naczelne postulat najintensywniejszego popierania *badawczej, twórczej pracy naukowej*. I to nietylko dlatego, że ta praca przyniosła i przynosi tyle nowych odkryć, które w coraz większym stopniu ułatwiają realizację różnych celów praktycznych, pożądanych także dla Państwa i jego władz wykonawczych, ale także i ze względów zasadniczych. Bo Państwo jest organizacją, stworzoną przez społeczeństwo, czy przez naród, mieszkający w jego granicach, ma tedy zgóry wskazane naczelne zadanie służenia potrzebom tegoż społeczeństwa czy narodu; a znowuż w szeregu zadań społeczeństw i narodów, przynajmniej kulturalnych, na miejsce najprzedniejsze wysuwa się obowiązek rozwinięcia działalności w dziedzinie kulturalnej, której jednym z najważniejszych składników jest praca nad postępem i rozwojem nauki. Zaniedbania na tem polu grożą zdystansowaniem kultury danego narodu w porównaniu z innem

http://rcin.org.pl

narodami, a przez to wyrządzić mogą nieobliczalne szkody samemu Państwu, jako emanacji tegoż narodu. Korzyść z poparcia twórczej pracy badawczej, choćby niezawsze i niezaraz praktycznie uchwytnej, będzie bez porównania większa, aniżeli poparcie drobniejszych i podrzędnych, dla tego czy owego organu zarządu dogodnych akcyj. To też sądzimy, że poparcie Funduszu Kultury Narodowej winno skierować się *przedewszystkiem* ku sprawom badawczej pracy naukowej oraz instytucjom, oddającym się tej pracy, choćby nawet przyszło pominąć tu tamte cele drobniejsze, zwłaszcza w stosunkach dzisiejszych, gdzie dotacja tegoż Funduszu tak niepomiernie została uszczuplona, a i same subwencje Ministerstwa W. R. i O. P. na te cele bądźto znacznie obniżono, bądź też w całości cofnięto. Dlatego z całym naciskiem podkreślić pragniemy zasadność postulatu tegoż Ministerstwa, ażeby Fundusz Kultury Narodowej popierał takie instytucje o charakterze ogólnym, które służą sprawom twórczej pracy naukowej, jak Polska Akademja Umiejętności oraz towarzystwa naukowe w Warszawie, Wilnie i Lwowie, do czego pozwalamy sobie dodać także Towarzystwo Przyjaciół Nauk w Poznaniu, które mimo odmienną nazwę wykazuje taki sam charakter, jak tamte towarzystwa, a ma ponadto za sobą dłuższy od nich i wydatnemi owocami znaczony okres działalności. Sądzimy pozatem, że na życzliwe poparcie zasługiwałyby także niewymienione przez Ministerstwo W. R. i O. P. liczne towarzystwa naukowe o charakterze szczególnym, o ile przynajmniej rozwijały dotąd działalność skuteczną, czasem bardzo owocną, np. Polskie Towarzystwo Historyczne, Polskie Towarzystwo Przyrodników im. Kopernika i t. p., które wobec cofnięcia dotychczasowych zasiłków znalazły się w położeniu nawskroś krytycznem; tak np. Towarzystwo Historyczne musiało poprzestać na wydaniu jednego tylko zeszytu „Kwartalnika Historycznego" za cały rok 1931, z największą dla nauki szkodą, ze względu na doniosłe znaczenie, jakie organ ten w ciągu długoletniego istnienia zdobył sobie na terenie naszej naukowości. W myśl podanych poprzednio uwag zaznaczymy jeszcze, iż byłoby rzeczą pożądaną, ażeby akcja subwencyjna Funduszu Kultury Narodowej skierowała się *przedewszystkiem* ku poparciu wspomnianych instytucyj o charakterze ściśle naukowym, ogólnych czy szczególnych, ze względu właśnie na ich przodujące znaczenie dla rozwoju naszej kultury, choćby, w braku dalszych środków pieniężnych, przyszło zaniechać poparcia niektórych celów drobniejszych, podrzędnych, nawet takich, których urzeczywistnienie przyniosłoby osobne korzyści prak-

http://rcin.org.pl

tyczne niektórym organom zarządu państwowego. Na pokrycie związanych z tem potrzeb słuszna użyć funduszów, jakiemi organy te rozporządzają w swoich resortach, aniżeli uszczuplać i tak już znacznie uszczuplony Fundusz Kultury Narodowej, który ma ważniejsze zadania do spełnienia.

W szeregu akcyj, jakie wspomniane poprzednio instytucje naukowe mają do spełnienia, na pierwsze miejsce wysuwa się ich akcja wydawnicza i ona też przedewszystkiem zasługuje na najwydatniejsze poparcie materjalne: przynosi bowiem odrazu gotowe wyniki, posuwa tedy naprzód naszą naukę. Tworzenie i utrzymywanie osobnych instytutów naukowych w wspomnianych instytucjach, czy także poza niemi, jako odrębnych organizacyj, jest oczywiście, w oderwaniu rzecz biorąc, również pożądane. Gdyby wszelako, ze względu na brak funduszów, okazała się potrzeba wprowadzenia tu pewnych oszczędności i restrykcyj, dałaby się ta rzecz pod pewnym względem zróżnicować. Mniej potrzebne zdaje się być tworzenie instytutów dla takich działów nauki, które w miejscowym uniwersytecie czy politechnice posiadają już osobne dla siebie instytuty. Pracownicy naukowi w tym dziale, choćby pozauniwersyteccy, znaleźć mogą chyba sposobność prowadzenia swych badań w instytucie uniwersyteckim, przy życzliwem wobec nich stanowisku kierownika tegoż instytutu, a praca ich tam prowadzona natrafi pospolicie na korzystniejsze nawet warunki, zazwyczaj bowiem instytut uniwersytecki posiada lepsze i bogatsze środki i pomoce naukowe (bibljoteka fachowa, przyrządy, narzędzia i t. p.), aniżeli je posiadać może instytut pozauniwersytecki. Kierownik instytutu uniwersyteckiego jest przytem nieraz tą samą osobą, która jako członek danego towarzystwa naukowego obejmuje kierownictwo instytutu pozauniwersyteckiego, t.zn., o ile chodzi o rzeczywisty pożytek naukowy, może on tę samą pracę wykonać w instytucie uniwersyteckim. Na bliższe miejsce w sprawie zasilania przez Fundusz Kultury Narodowej wysuwają się zatem takie instytuty, które nie mają odpowiedników w uniwersytetach czy politechnikach; a obok nich niektóre osobne organizacje naukowe, jak np. utworzona w swoim czasie przez Polską Akademję Umiejętności Ekspedycja Rzymska, która wzbogaciła naukę naszą olbrzymim zasobem pierwszorzędnie ważnego materjału dziejowego i mogłaby nim wzbogacać ją jeszcze długo, gdyby nie smutna konieczność jej zwinięcia czy zawieszenia jej działalności, wywołana brakiem potrzebnych funduszów. Dlatego podkreślimy znowuż z naciskiem najzasadniejszy postulat Ministerstwa Spraw Zagranicznych, domagający się reaktywo-

http://rcin.org.pl

wania tejże Ekspedycji. Przemawiając za popieraniem tej grupy instytutów i organizacyj, musimy przecież uczynić jedno zasadnicze zastrzeżenie: że zasługują one na poparcie Funduszu Kultury Narodowej pod tym tylko warunkiem, jeżeli mają na oku wyłącznie czy chociażby przeważnie cele ściśle naukowe. Bo myśl stworzenia pozauniwersyteckich instytutów może zmierzać również do celów przedewszystkiem praktycznych, pożądanych ze stanowiska pewnych organów zarządu, ale bardzo niewiele mających wspólnego z samą nauką we właściwem tego słowa znaczeniu, np. stworzenie osobnego „instytutu tytonioznawczego" czy niektórych innych podobnych. Tego rodzaju instytuty, których użyteczności nie myślimy zaprzeczać, nie nadają się do zasilania przez Fundusz Kultury Narodowej, który swoją szczupłą dotacją nie może nastarczyć najważniejszym nawet potrzebom nauki; koszt ich stworzenia i utrzymania należałoby przerzucić na odpowiednie organy zarządu.

Ważne wreszcie jest także popieranie młodych adeptów nauki w ich studjach naukowych, krajowych czy zagranicznych. Nie potrzeba wskazywać osobno, że od tego zależy przyszły rozwój naszej nauki. Wobec malejącego obecnie zastępu tego rodzaju adeptów, przynajmniej takich, którzy posiadają odpowiednie po temu przygotowanie ze szkoły średniej i odpowiednie uzdolnienie do podjęcia w przyszłości poważnej pracy naukowej, postulat ten nabiera tem większego znaczenia. Dlatego podkreślamy zosobna ważność żądania Ministerstwa W. R. i O. P., które domaga się właśnie popierania takichże młodych adeptów nauki. Konieczna tylko jest ostrożność, żeby przez zbyt pobłażliwą ocenę czynników opinjujących poparcie to nie dostawało się miernotom lub jednostkom, goniącym tylko za karjerą, jeno naprawdę ludziom, zamiłowanym w nauce i wyżej uzdolnionym.

Lwów, 15.I.1932 r.

III.

TOWARZYSTWO NAUKOWE WARSZAWSKIE

W rozesłanej ankiecie z r. 1931 zadania nauki zostały ujęte jasno przez Prezydjum Rady Ministrów słowami: „Głównem zadaniem Funduszu jest rozwój polskiej nauki i sztuki, które — jako wyodrębnione dziedziny kultury narodowej — mają swe własne życie i potrzeby i dopiero na odpowiednio wysokim poziomie swego rozwoju teoretycznego

http://rcin.org.pl

mogą okazać Państwu, przez swe zastosowania, nieocenione usługi w różnych dziedzinach życia polskiego".

Wynika z powyższych słów pogląd Dyrekcji Funduszu, na który Towarzystwo Naukowe Warszawskie godzi się bez zastrzeżeń, że nauka jest najwyższym szczeblem kultury i że wymaga podtrzymywania, by mogła stać na odpowiednio wysokim poziomie, przyświecać własnemu Narodowi i nieść światło wiedzy poza granice Polski, aby dla kraju naszego zdobywać stanowisko współrzędne w szeregu przodujących krajów.

Niestety, te postulaty, jak widać z odpowiedzi poszczególnych Ministerstw, znalazły bardzo słaby wyraz w szeregu referowanych potrzeb.

Tak więc w odpowiedzi Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, które wychodzi z innego punktu widzenia, znajdujemy szeroko ujętą odpowiedź w odniesieniu do szkół powszechnych, szkolnictwa średniego, oświaty pozaszkolnej, szkolnictwa zawodowego i wyznań religijnych, podczas gdy odpowiedź na zakres szkolnictwa wyższego (str. 208) ogranicza się tylko do trzech punktów, a nauka wogóle nie została ujęta samodzielnie. To, co zatem, według naszego zdania, powinno stanowić istotną treść Funduszu Kultury Narodowej, zostało zlekka tylko poruszone w punkcie 2 i 3 szkolnictwa wyższego.

Również i odpowiedź Ministerstwa Spraw Zagranicznych tylko częściowo ujmuje potrzeby nauki polskiej zagranicą, a nie mówi niemal wcale o propagandzie rodzimej nauki wśród innych narodów, w czem np. celują inne narody, jak nasi sąsiedzi Czesi, dalej Japończycy i t.p.

Z powyższych względów Towarzystwo Naukowe Warszawskie pozwala sobie nieco obszerniej wyłuszczyć i uzasadnić swój pogląd na poruszone sprawy.

Oceniając ogólnie działalność Funduszu Kultury Narodowej na polskim terenie, zaznaczyć musimy, że, naszem zdaniem, zakres jego działania powinien być raczej zwężony, niż rozszerzany w myśl dezyderatów, wypowiedzianych przez poszczególne Ministerstwa.

Ze sprawozdania Funduszu, a zwłaszcza z zakończenia na str. 143, widać jasno, że Dyrekcja Funduszu zdaje sobie dokładnie sprawę, iż z powodu niedostatecznych funduszów nie było możności popierania tych wszystkich dziedzin, które na to niewątpliwie zasługują. Ponieważ jednak Prezydjum Rady Ministrów chodzi przedewszystkiem o programowe ujęcie na najbliższe lata, raczej o planową defensywę wobec braków, niż o ogólną ofensywę, która jeszcze nie jest do pomyślenia, więc w tym kierunku należałoby naszkicować program z punktu wi-

http://rcin.org.pl

dzenia panującego kryzysu i ogólnej ruiny, która grozi naszym poczynaniom naukowym.

Znaczne redukcje kredytów na potrzeby nauki w budżecie Państwa podważyły poważnie dotychczasowy stan posiadania. Byt istniejących wypróbowanych pracowni i placówek naukowych został zagrożony w swem istnieniu, pracownicy naukowi dla skromnego codziennego chleba porzucają warsztaty pracy, wydawnictwa perjodyczne albo zwolniły niepomiernie swe tempo i napięcie pracy, albo nawet przestały wychodzić zupełnie, wydawnictwa fundamentalne wegetują i nie mogą nabrać rozmachu, w świecie nauki i wyższej kultury panuje zaniepokojenie, które się odbija na całym rytmie pracy — oto obraz, w jakim się znalazły szczyty naszej kultury.

I tutaj Fundusz Kultury Narodowej powinien, naszem zdaniem, wkroczyć, by ratować przedewszystkiem to, co istnieje i pracuje, a co jest zagrożone w swoich podstawach, poniechać natomiast bezwzględnie, narazie przynajmniej, popierania jakichkolwiek bądź nowych poczynań. Zaniechawszy więc, w miarę możności oczywiście, popierania instytucyj lub placówek przejściowych, które niewątpliwie oddają usługi kulturze polskiej, ale raczej w formie jej krzewienia i popularyzowania w kołach, gdzie ona dociera niedostatecznie, należałoby przedewszystkiem podtrzymać placówki naukowe, wydawnictwa naukowe specjalne, które już zostały wprowadzone na rynek światowy, popierać wydatnie w najbliższym czasie jedynie kontynuowanie rozpoczętych wydawnictw fundamentalnych, większych prac zbiorowych i indywidualnych, wreszcie podtrzymać instytucje, nauce poświęcone.

Tutaj, w związku z przeżywanym kryzysem, wymienić należy również ratunek dla naszych czołowych instytucyj naukowych, jak Polska Akademja Umiejętności, Towarzystwo Naukowe Warszawskie, Towarzystwo Naukowe we Lwowie i t. d., którym za lata 1930/31 i 1931/32 nie dopłacono znacznych sum, sięgających 500.000 zł. z kredytów preliminowanych, wskutek czego instytucje powyższe, nie mogąc odrazu zahamować biegu prac, znalazły się w poważnych trudnościach finansowych, zagrażających nawet w pewnym stopniu ich normalnemu funkcjonowaniu.

Celem utrzymania pewnych pracowni i placówek naukowych tak krajowych, jak i zagranicznych, wymienione instytucje, a przedewszystkiem Towarzystwo Naukowe Warszawskie, musiały się ratować niekorzystnemi operacjami kredytowemi, sprzedażą pewnej części majątku, wynajęciem lokali, służących dotychczas nauce, zapożyczeniem się z sum,

http://rcin.org.pl

mających przeznaczenie specjalne i t. p., co przez długi szereg lat niekorzystnie odbijać się będzie na działalności tak naukowej, jak zwłaszcza wydawniczej naszej instytucji.

W tym stanie rzeczy uważamy, że tylko znaczne jednorazowe zasiłki mogłyby zagrożonym w normalnej pracy czołowym instytucjom przywrócić ich prężność i oddziaływanie na kulturę w dotychczasowym zakresie.

Podobne stosunki panują i w innych dziedzinach, popieranych przez Fundusz Kultury Narodowej, jak sztuki piękne, teatr, muzyka i t. p.

Streszczając, wypowiadamy się bezwzględnie za zwężeniem działalności dotychczasowej Funduszu Kultury Narodowej, natomiast za większem, niż dotychczas, uwzględnieniem poparcia dla instytucyj czołowych.

——o——

Pozatem Towarzystwo Naukowe Warszawskie uważa za swój obowiązek zwrócić uwagę Funduszu Kultury Narodowej na pewną dziedzinę, dotychczas zapoznaną.

Ażeby nauka należycie służyła krajowi, trzeba, aby ona nietylko kwitła, lecz ażeby też o niej wiedziano poza granicami Polski.

Że się to dzieje w stopniu niedostatecznym, świadczy np. sprawozdanie Polskiego Towarzystwa Chemicznego, z którego wynika, że Chemical Abstracts na 2.000 czasopism wymienia tylko 10 polskich; na 248 bibljotek amerykańskich — wydawnictwa polskie znajdują się zaledwie w 38, i t. p.

Dorobek nauki polskiej jest niewątpliwie duży. Gdy jednak postronny obserwator, nieznający zwłaszcza języka polskiego, chce się w tym dorobku zorjentować, natrafia na duże trudności ze względu na jego rozproszenie i na brak usystematyzowania. Tylko w niektórych dziedzinach, jakie się już zdobyły na jednorodne wydawnictwa, częściowo w obcych językach, dorobek ten został na tyle uprzystępniony, że trudności, o jakich mowa, już nie istnieją (np. „Fundamenta Mathematicae", „Acta Biologiae Experimentalis", „Folia Morphologica", „Bull. d'information des Sciences historiques Orientales" i t. p.). Powinny jednak powstać, zdaniem naszem, wydawnictwa referatowe w obcym języku na wzór wydawnictw „National research Council of Japan", podzielone na działy, w których każda praca polska, lub też wykonana przez Polaka na obczyźnie, powinna być omówiona w krótkim referacie, dostępnym dla cudzoziemca. Dałoby to pełny obraz dorobku naukowego

http://rcin.org.pl

Polski. Wydawnictwo takie ze względów propagandowych winno być rozsyłane darmo do wszystkich szkół akademickich i bibljotek, a nawet poszczególne jego działy trafiać powinny do oderwanych aktywniejszych zakładów i placówek naukowych (Np. Zakład Anatomji Opisowej Uniw. Warsz. otrzymuje wspomniane wydawnictwo japońskie i obficie z niego korzysta. Vice versa Japonja i inne kraje korzystałyby w ten sposób z uprzystępnionego dorobku nauki polskiej w daleko szerszy sposób, niż dotychczas.)

Kwestja ta jest dla nas nader żywotna; świadczą o tem fakty: 1) ostatnie Zjazdy Lekarzy i Przyrodników Polskich kolejno uchwalały odnośne wnioski; 2) domaga się tego również nasze wychodźtwo w Ameryce; 3) pozatem szereg zrzeszeń i instytucyj prywatnych, jak np. Towarzystwo Lekarskie, Naczelna Izba Lekarska i t. p., podjęło już niekompletne wysiłki bibljografji polskiej; 4) bibljografja znalazła już swój wyraz, wprawdzie bez referatów, w różnych czasopismach specjalnych, ale to wszystko nawet w części nie odpowiada celowi, gdyż radykalnie może usunąć braki tylko jednolite propagandowe wydawnictwo oficjalne, w obcych językach drukowane, które nie będzie walczyło z brakiem funduszów, a które szybko i sprawnie będzie informowało świat naukowy o dorobku naukowym Polski.

Dalszym niewątpliwym sukcesem naszej kultury byłoby, żeby o naszych uczonych cały świat dowiadywał się jak najwięcej. Z okazji więc jubileuszów wybitnych uczonych powinny być wydawane przez Fundusz Kultury Narodowej dzieła jubileuszowe, zasilane pracami nietylko polskich uczonych; przeciwnie, należałoby do współpracy zapraszać możliwie szeroki krąg uczonych wszystkich narodowości i wydawnictwo drukować w różnych językach. Wydawnictwo jubileuszowe, poprzedzone życiorysem i portretem uczonego, winno być również rozsyłane darmo na cały świat, tak jak to często czynią inne narody, np. Czesi.

Pozatem uważamy za niezbędne przystąpienie do szeregu tłumaczeń dzieł polskich klasyków na języki obce.

Następnie Fundusz Kultury Narodowej winien czuwać, aby kultura polska naprawdę była reprezentowana na wszystkich ważniejszych zjazdach i kongresach naukowych przez poważnych przedstawicieli danej gałęzi wiedzy, tak, ażeby nigdy nie brakło Polski obok innych narodów.

Wreszcie łączność kulturalna przez wymianę wykładowców i podróże naukowe naszych profesorów powinna być popierana w jak najszer-

http://rcin.org.pl

szym zakresie, jak również i urządzanie międzynarodowych kongresów na terenie Polski. Znaczenie propagandowe w tym kierunku, zarówno dla rozwoju kultury polskiej, jak dla ustalenia opinji świata o kulturze polskiej, jest wprost olbrzymie.

Uczony polski powinien czuć w obcem środowisku, że ma za sobą poparcie możnego organizmu narodowego.

Uregulowanie wymienionych czynników ożywi, naszem zdaniem, w znacznym stopniu ruch naukowy i podniesie poziom oraz znaczenie naszej kultury.

W odniesieniu do przedstawicieli nauki obcej na naszym terenie miejscowym podkreślić należy niedość reprezentacyjny charakter szczytów kulturalnych stolicy. Odnosi się to nietylko do muzeów i kolekcyj, które pomimo długotrwałych wysiłków nie mogą być uprzystępnione ani dla ogółu, ani dla obcych uczonych (np. Muzeum Archeologiczne im. Erazma Majewskiego), lecz również do samego Pałacu Nauki, jakim jest Pałac Staszica, w którym winien znaleźć oparcie i być podejmowany każdy uczony obcy, zatrzymujący się w przejeździe w naszej stolicy.

Jakże ubogo przedstawiamy się oczom cudzoziemca w porównaniu do stolic małych, takich, jak np. Bruksela, Helsinki i wiele innych.

Ponieważ i budynek Polskiej Akademji Umiejętności nie posiada tego charakteru reprezentacyjnego, więc i w tym kierunku winna być zwrócona uwaga Funduszu Kultury Narodowej.

Warszawa, dnia 29.II.1932 r.

IV.

AKADEMJA NAUK TECHNICZNYCH

W odpowiedziach Ministrów na ankietę zwrócono głównie uwagę na cele praktyczne, które należy osiągnąć przez popieranie nauki i sztuki. Ten charakter odpowiedzi jest zupełnie zrozumiały ze względu na zadanie ankiety. Odpowiedź Akademji Nauk Technicznych w tejże sprawie świadczeń nauki na rzecz Państwa musi zmierzać w tym samym kierunku — celów praktycznych nauki i sztuki, jakkolwiek w ogólnem dążeniu do rozwoju kultury narodowej celów tych nie należałoby wysuwać na plan pierwszy.

Osiągnięcie rezultatów praktycznych wymaga wydatnego popierania nauk i sztuk stosowanych. W odpowiedziach Ministrów: Skarbu, Spraw

http://rcin.org.pl

Wojskowych, Robót Publicznych, Komunikacji, Poczt i Telegrafów przytoczono w długich szeregach potrzeby Państwa z zakresu nauk technicznych. Badania i prace w tym zakresie prowadzą wprawdzie poczęści same Ministerstwa, jednakże trudno jest oczekiwać, aby wśród licznych zadań organizacyjnych i w ciągu załatwiania spraw bieżących życia państwowego Ministerstwa mogły zajmować się badaniami naukowemi z równie dobrym wynikiem, jak to mogą czynić instytucje naukowe, posiadające odpowiednie siły i urządzenia.

Według sprawozdania Funduszu Kultury Narodowej, w trzechleciu 1928 — 31 r. zasiłki na nauki stosowane wynosiły zaledwie 7,1% sumy ogólnej zasiłków; z ogólnej zaś liczby 570 stypendjów otrzymały stypendja w grupie nauk technicznych tylko 44 osoby, t. j. 7,7%. Jeżeli porównać te cyfry z cyframi grupy nauk humanistycznych, która otrzymała 43,8% zasiłków i miała 45,8% stypendystów, w tej liczbie przeszło połowę takich, którzy nie ukończyli wyższych zakładów naukowych, to należy przyjść do wniosku, że nauki stosowane, a tem bardziej dział ich techniczny, były w Funduszu Kultury Narodowej nader upośledzone.

Inżynierja, mechanika techniczna i elektrotechnika, technologja z licznemi jej zastosowaniami i inne związane z niemi nauki stosowane obejmują dziedzinę twórczości naukowej, której zdobycze w ostatniem stuleciu przyczyniły się do olbrzymiego zwiększenia bogactwa narodowego i do postępu cywilizacji we wszystkich krajach. Niezbędne jest więc, aby rozwój tych nauk w Polsce nie był zatamowany przez brak poparcia i aby nieliczne w naszym kraju instytucje i placówki naukowo techniczne, laboratorja, pracownie i in. normalnie się rozwijały i pomnażały. Należy zauważyć, że twórcza praca naukowa w zakresie technicznym tem bardziej wymaga poparcia, że przy jego braku zajęcia czysto utylitarne często odciągają od pracy naukowej, więcej w tej dziedzinie niż w innych, najwybitniejsze jednostki.

Akademja Nauk Technicznych uważa, że badania nad własnościami materjałów, nad ich otrzymywaniem i przerabianiem, nad pracą konstrukcyj i urządzeń i ich ulepszaniem, nad zużytkowywaniem bogactw naturalnych kraju i nad wieloma innemi zagadnieniami, rozproszone w różnych Ministerstwach, powinny być ześrodkowane w laboratorjach politechnik i w pracowniach specjalnie do tego urządzonych i kierowanych przez siły naukowe, posiadające odpowiednie przygotowanie. Zyskałoby na tem Państwo, zaoszczędzając wydatki na pracę dorywczą i mało kompetentną, prowadzącą zbyt często do błędnych wniosków.

http://rcin.org.pl

Badania na podstawach prawdziwie naukowych, prowadzące do wyników wartościowych, należałoby popierać i ożywiać przez przyznawanie perjodycznie nagród za najcelniejsze prace i wynalazki w zakresie nauk technicznych. Akademja Nauk Technicznych, skupiająca w swojem gronie siły niewątpliwie kompetentne, pracujące twórczo na polu nauk technicznych, czułaby się szczęśliwą, gdyby były znalezione środki na zorganizowanie w Polsce konkursów tego rodzaju, stosowanych w innych państwach ze znakomitym wynikiem, i gdyby, pracą swoich członków, miała sposobność przyczynić się do ożywienia i podniesienia w naszym kraju ogólnego poziomu prac badawczych w zakresie nauk technicznych, a w szczególności w kierunku zadośćuczynienia potrzebom państwowym, wymienionym przez Ministrów, udziałem Akademji w kwalifikowaniu i ocenie do nagród prac innych badaczy.

Warszawa, 17.V. 1932 r.

V.

KOMITET KASY IM. MIANOWSKIEGO

1. Uwagi o Ankiecie Funduszu Kultury Narodowej w sprawie świadczeń nauki i sztuki na rzecz Państwa.

Rozpatrzenie odpowiedzi Ministerstw na ankietę Funduszu Kultury Narodowej nasuwa uwagi następujące.

Dezyderaty Ministerstw dotyczą niemal wyłącznie nauk stosowanych lub zastosowań utylitarnych nauk czystych. Jest to zupełnie zrozumiałe, ponieważ działalność Państwa polega na rozwiązywaniu praktycznych zagadnień, jakich dostarcza życie społeczne i gospodarcze.

Stąd jednak wynika jednostronność punktu widzenia na naukę i Fundusz Kultury Narodowej jest powołany do tego, ażeby tę jednostronność skorygować. W rzeczy samej, nauka czysta z reguły poprzedza naukę stosowaną; pojęcia i metody, służące do naukowego opanowania jakiejkolwiek dziedziny przyrody lub ducha, muszą być odkryte i opracowane najpierw wyłącznie w celu zrozumienia tej dziedziny, niezależnie od możliwych zastosowań, których zresztą zgóry przewidzieć niepodobna. Nauka czysta, której narzuca się kierunek utylitarny, staje się bezpłodną, z drugiej zaś strony nauka stosowana, nieoparta w danym kraju na wysoko rozwiniętej nauce czystej, marnieje i przetwarza się w rutynę. Jeśli jeszcze weźmiemy pod uwagę, że wszystkie Mi-

http://rcin.org.pl

nisterstwa rozporządzają pewnemi funduszami na cele naukowe i zużywają je, zgodnie z powyższemi uwagami, na popieranie nauk technicznych lub zastosowań rozmaitych nauk czystych,[1] to dochodzimy do wniosku, że na pierwszym planie w działalności Funduszu Kultury Narodowej winno być popieranie poczynań naukowych, niemających bezpośrednich celów praktycznych. Ponadto Kultura Narodu, w znaczeniu duchowem, znajduje swój wyraz przedewszystkiem w nauce czystej, literaturze i sztuce.

Często jednakowoż nie jest łatwą rzeczą oddzielić naukę czystą od jej zastosowań; dalej zastosowania same przez się mogą wybitny wpływ wywierać nietylko na kulturę materjalną, lecz i na duchową. Z tego powodu Ministerstwa interesują się postępem nauk czystych dla swych celów i je w pewnej mierze wspomagają, z drugiej zaś strony Fundusz Kultury nie powinien całkowicie uchylać się od opiekowania się naukami stosowanemi.

Stąd wynika, że byłaby nader korzystna, z punktu widzenia celowej organizacji, współpraca Funduszu Kultury z Ministerstwami w tem znaczeniu, ażeby Fundusz Kultury posiadał dokładne informacje o sumach, przeznaczanych przez poszczególne Ministerstwa na cele naukowe, oraz o ich zużytkowaniu.

Byłoby również pożądane, ażeby te informacje stawały się dostępnemi dla głównych organizacyj naukowych, jak to Polska Akademja Umiejętności, Kasa im. Mianowskiego, towarzystwa naukowe oraz szkoły akademickie.

Przyczyniłoby się to w dużym stopniu do racjonalnej gospodarki szczupłemi funduszami, przeznaczonemi przez Państwo na cele z nauką związane, jakoteż do uzgodnienia działalności zainteresowanych instytucyj.

Teraz przejdziemy do krótkich uwag o poszczególnych postulatach, wysuniętych przez Ministerstwa w odpowiedzi na ankietę, przytem w tej części „Uwag" rozpatrzymy postulaty, związane z naukami przyrodniczemi i matematycznemi.

Znajdujemy najpierw szereg postulatów wydawniczych, szczególnie interesujących dla Kasy im. Mianowskiego, jako związanych z głównym kierunkiem jej działalności. Postulaty te w głównej mierze zwracają uwagę na brak nowoczesnych podręczników w rozmaitych gałęziach wiedzy.

[1] Wyjątek stanowi z natury rzeczy Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

http://rcin.org.pl

Dla przykładu przytoczymy wysuniętą przez Min. Spraw Wewnętrznych potrzebę zbiorowego dzieła o higjenie publicznej; Min. Spraw Zagranicznych postuluje wydanie geografji ziem polskich w językach obcych; Min. Skarbu uważa za potrzebną Encyklopedję Techniczną; Min. Spraw Wojskowych—nowoczesne obszerne podręczniki fizyki, chemji technicznej i elektrochemji oraz obszerną geografję Polski i krajów ościennych; Min. Reform Rolnych wskazuje na brak szczegółowo opracowanej mapy gleb polskich. Tym i analogicznym brakom mogłaby starać się zaradzić, po uzyskaniu niezbędnych subwencyj, albo Kasa im. Mianowskiego, albo Komisja Podręczników Uniwersyteckich przy Min. W. R. i O. P. przez pertraktacje ze specjalistami, którzyby zechcieli podjąć się napisania pożądanych dzieł, oraz w następstwie przez ich wydanie.

Dalej w odpowiedziach na ankietę dają się wyróżnić postulaty, dotyczące tworzenia instytutów badawczych i nowych katedr. Zaradzić brakowi katedr można byłoby, oczywiście, przez porozumienie z Min. W. R. i O. P. oraz z uczelniami wyższemi, których te braki dotyczą: przeważnie wchodziłyby tu w grę politechniki.

Do działalności Kasy im. Mianowskiego bardziej jest zbliżony postulat, wysunięty przez Min. Spraw Zagranicznych, utworzenia placówki propagandowej i informacyjno-kulturalnej w Rapperswilu: w urzeczywistnieniu tego ważnego zadania mogłaby współdziałać istniejąca przy Kasie im. Mianowskiego Komisja Międzynarodowej Współpracy Umysłowej. Zwraca jeszcze na się uwagę, w związku z akcją w celu przezwyciężenia ciężkiego kryzysu gospodarczego, postulat Min. W. R. i O. P. „utworzenia związanej z przemysłem instytucji celem badania przewidywanego zapotrzebowania fachowych sił w różnych dziedzinach życia gospodarczego".

Dalej oddzielną rubrykę można utworzyć z postulatów, tyczących się specjalnych badań. Zakłady politechniczne i uniwersyteckie oraz pracownie i instytuty, istniejące niezależnie od szkół akademickich, mogłyby być tu pociągnięte do współpracy i zaspokoić lwią część wskazanych potrzeb. Np. Minister Przemysłu i Handlu stwierdza, że działalność Głównego Urzędu Miar nasuwa potrzebę badań nad udoskonaleniem pomiarów opartych na interferencji fal świetlnych. Otóż badania z dziedziny optyki są szeroko uprawiane w Zakładzie Fizyki Doświadczalnej Uniwersytetu Warszawskiego, w pracowni zaś przy Zakładzie Fizyki Teoretycznej Uniw. Warszawskiego są prowadzone prace samodzielne metodami opartemi na interferencji światła.

http://rcin.org.pl

Wspomnimy, że Min. W. R. i O. P. wysuwa sprawę wyzyskania dla szkolnictwa kina i radja.

Wreszcie z odpowiedzi na ankietę wydzielimy rubrykę stypendjów, nagród i specjalnych subwencyj.

Między innemi są tu wymienione instytucje, zasługujące na poparcie pieniężne. Byłoby ze wszech miar pożądane, ażeby działalność wszystkich instytutów i pracowni, korzystających z subwencyj, czerpanych z funduszów rządowych i społecznych, była sprawdzana przez komisje kompetentne i niezależne, któreby składały raporty, dostępne dla czynników zainteresowanych, w szczególności dla Zarządu Funduszu Kultury Narodowej.

Wśród zaleceń Ministerstw zwraca na się uwagę wysunięty przez Ministra Spraw Zagranicznych postulat udzielania subwencyj na kształcenie w Polsce studentów Polaków z Ameryki oraz Ministra W. R. i O. P. — na kształcenie wybitnie uzdolnionych pracowników naukowych oraz na zasilanie zakładów akademickich, których kierownicy stworzyli poważne ośrodki pracy badawczej.

2. Uwagi, dotyczące opinij Ministerstw o potrzebach, które wchodzą w zakres trosk Funduszu Kultury Narodowej.

Ogrom i rozmaitość ujawnionych potrzeb zmuszają do zastanowienia się nad zasadami podziału pracy między instytucjami, udzielającemi środków na zaspokojenie tych potrzeb. Wydaje się racjonalnym następujący podział funkcyj: Ministerstwo W. R. i O. P. — potrzeby szkół, od powszechnych do akademickich, inne Ministerstwa — potrzeby pozaszkolne, ujawniające się na specjalnym terenie działalności tych Ministerstw, Fundusz Kultury Narodowej — potrzeby, nieobjęte opieką Ministerstw. Co się tyczy Kasy im. Mianowskiego, to zasadniczem jej zadaniem byłoby finansowanie wszelkich prac naukowych. Obszar jej zadań jest ten sam, co i obszar zadań wszystkich Ministerstw w zakresie subwencjonowania nauki, a rola Kasy polegałaby w zasadzie na dopełnianiu państwowej opieki nad nauką przy pomocy funduszów, pochodzących głównie ze źródeł pozapaństwowych.

Aktualny podział funkcyj odbiega w wielu punktach od tego schematu, wskutek czego na Fundusz Kultury Narodowej spada zadanie m. in. przeznaczenia pewnych funduszów na cele, które wskazują poszczególne Ministerstwa, nieprzeznaczające na środki do ich osiągnięcia dostatecznych zasobów.

http://rcin.org.pl

Z wielkiej obfitości sygnalizowanych postulatów zwrócimy uwagę na te, które dotyczą dziedziny nauk pozaprzyrodniczej, dziedziny humanistycznej w szerokiem rozumieniu tego słowa. Okazuje się mianowicie, że wielkie zadanie rządzenia krajem czyto na drodze administracji państwowej, czy prawodawstwa, czy sprawowania rządów, czy samorządu gminnego — zastaje społeczeństwo naogół bez dostatecznego ogólnego i specjalnego wykształcenia. Zachodzi potrzeba opracowania całego szeregu monografij, dotyczących poszczególnych instytucyj, zjawisk i kwestyj społecznych (por. np. str.: 169, 170, 175, 179, 181, 200, 201, 202, 203, 204, 205, 214, 219 „Pierwszego Sprawozdania Funduszu Kultury Narodowej"), jak np. „stowarzyszenia", „wybory", „organizacje pracy" i t. p. — Okazuje się przytem z całą stanowczością, że chcąc kształtować życie zbiorowe racjonalnie, musimy się nauczyć wyników prac narodów przodujących oraz rozejrzeć się porównawczo w rozmaitości możliwych form życia zbiorowego, już urzeczywistnionych u tych narodów (str. 205). Stąd bardziej szczegółowe wskazania, by wysyłać na studja zagranicę osoby, zamierzające się specjalizować w sprawach wiedzy społecznej (por. np. str. 184, 189). Odpowiedzi Ministerstw uwydatniają dalej potrzebę wogóle intensywniejszej wymiany wyników badań między Polską a krajami obcemi, podkreślając zarówno konieczność większego dbania o ukazywanie się przekładów wybitnych dzieł zagranicznych na język polski (str. 168, 181), jak też postulat organizowania przekładów prac polskich na obce języki (str. 176) lub wprost wydawanie dzieł w językach obcych (tamże). Ten ostatni postulat wydaje się nam bardzo ważnym zarówno dla podniesienia powagi Polski zagranicą, jak też dla wnikliwszego włączenia Polski w sferę międzynarodowego obiegu myśli teoretycznej, bez czego grozi nam pewnego rodzaju wyspiarstwo i zaprzepaszczenie cennych zdobyczy w środowisku, gdzie jest zbyt mało przygotowanych odbiorców dóbr tego rodzaju, tak iż niektóre cenne dzieła prawie się nie rozchodzą ani nie wywołują oddźwięków. Zaznacza się jeszcze w odpowiedziach Ministerstw potrzeba wydawania dzieł kompendjalno-encyklopedycznych (str. 170, 174, 181, 205).

Przedewszystkiem jednak odpowiedzi te, łącznie wzięte, pouczają, że trzeba rozwinąć propagandę w tym kierunku, by w budżetach poszczególnych Ministerstw znalazły się, lub też był zwiększone pozycje na kształcenie, badania i wydawnictwa naukowe, odpowiadające zadaniom tych Ministerstw. Jako przykłady mogą służyć badania nad chorobami zawodowemi (str. 172, Min. Pracy), gleboznawcze (str. 222, Min. Rolnictwa),

http://rcin.org.pl

nad podstawami prawa karnego (str. 201, Min. Sprawiedliwości) i in. Takiej propagandy mógłby się podjąć m. in. Fundusz Kultury Narodowej zarówno w ogólnym interesie publicznym, jak w interesie własnym, to znaczy dla ulżenia własnym ciężarom.

Warszawa, 23.VI. 1933 r.

VI.

TOWARZYSTWO PRZYJACIÓŁ NAUKI I SZTUKI W GDAŃSKU

Według naszego mniemania jedną z palących potrzeb nietylko naukowych polskich, lecz i *narodowych* oraz *państwowych*, jest ufundowanie i prowadzenie w Gdańsku Polskiej Stacji Naukowej, która miałaby za zadanie nietylko ułatwiać uczonym polskim możność studjów w tutejszem archiwum, lecz i sama przedewszystkiem prowadziłaby metodyczne poszukiwania w tej prawdziwej, a prawie zupełnie przez naukę polską niewyzyskanej skarbnicy dokumentów do historji Polski, jakiem jest archiwum państwowe w Gdańsku. Archiwum to jest obecnie bardzo jednostronnie wyzyskiwane przez naukę niemiecką do celów propagandy antypolskiej, starającej się w tendencyjnem świetle przedstawić stosunek Gdańska do Polski w ubiegłych wiekach i z tych rzekomych wniosków naukowych wyciągać wskazówki do obecnego ukształtowania stosunków polsko-gdańskich. Tymczasem jednak, jak nam wiadomo ze słów tych nielicznych badaczy polskich, którzy korzystali z zaczątka takiej Polskiej Stacji Naukowej, prowadzonego przez nasze Towarzystwo w 1930 i 1931 roku, i prowadzili poszukiwania w archiwum gdańskiem (np. dr. Stanisław Bodniak z Kórnika), istnieje tam cały szereg dokumentów, które mogłyby być wyzyskane również do tez politycznych polskich, dając im niezbite fundamenty.

Stacja Naukowa Polska w Gdańsku musiałaby posiadać nietylko kilkopokojowe mieszkanie, w którem mieściłyby się pracownia, bibljoteka, pokoje gościnne dla uczonych, lub mieszkanie dla kierownika, lecz także powinnaby tak być dotowana, żeby mogło w niej stale pracować, oprócz kierownika naukowego, jeszcze paru młodych historyków i geografów, a także żeby mogła prowadzić wydawnictwo najważniejszych źródeł do historji Polski. Dość wymienić, że archiwum gdańskie zawiera między innemi 300-tomowe Acta internuntiorom civitatis Gedanensis, zawierające sprawozdania stałych posłów gdańskich na dworze królewskim w Polsce bez przerwy od XVI do końca XVIII wieku, i t. p.

http://rcin.org.pl

Towarzystwo Przyjaciół Nauki i Sztuki w Gdańsku uważa też, że istnienie Polskiej Stacji Naukowej w Gdańsku przyczyniłoby się wielce do wzmocnienia tego ruchu umysłowego polskiego, jaki w ostatnich czasach zaczął się rozwijać w tutejszem środowisku, tak całkowicie opanowanem pod każdym względem przez wrogi Polsce element niemiecki.

Gdańsk, 12. I. 1932 r.

VII.

TOWARZYSTWO PRZYJACIÓŁ NAUK W LUBLINIE

1. Pozwalamy sobie zwrócić uwagę na podstawie tablic, wykazujących rozdział subwencyj, na ich nierównomierne rozmieszczenie, z rażącą przesadą na rzecz stolicy (aż 65 pozycyj, gdy Lwów ma ich 20, Poznań 15, Kraków już tylko 7, a Wilno 4, inne zaś po 1). Taka jednostronność wydaje się Tow. Przyjaciół Nauk bardzo niebezpieczna, gdyż prowadzi do upadku kulturalnego prowincji, a za nią przyjdzie jako naturalny rezultat wyschnięcie także centrali; nie popłynie woda w miejskich rurach, gdy wyschną jej źródła w górach.

2. Doceniając doniosłość popierania wysiłków, podejmowanych przez placówki naukowe i artystyczne stolicy, uważamy, że ośrodki prowincjonalne powinny być przedmiotem specjalnej troski i opieki Funduszu Kultury Narodowej, by ona nie zacieśniła się do jednego punktu w Państwie, lecz objęła jego całość. Stolica siłą faktu przyciąga siły naukowe i środki materjalne z prowincji, przerost jednak pod tym względem może być zgubny dla przyszłości. Dążeniem Funduszu Kultury Narodowej powinno być więc dążenie do podtrzymania żywej działalności ośrodków prowincjonalnych, zakładania nowych i przychodzenia z pomocą powstającym.

3. Stolica, mimo całej swojej siły przyciągającej, nie może zaangażować wszystkich pracowników naukowych i artystycznych, dać im dostatecznych środków do utrzymania życia, zmusza przeto duży odsetek sił do pracy zarobkowej na prowincji. Brak odpowiednich prowincjonalnych placówek naukowych prowadzić musi do szarpaniny chwilowej u tych jednostek, do zamierania wyniesionego z uniwersytetu zapału do pracy i marnienia cennych pracowników, na których zachowaniu Państwu powinno jednak zależeć.

4. Z tych względów popieranie placówek naukowych prowincjonalnych powinno być otoczone niemniejszą troską od placówek stołecznych. Wśród tych placówek powinny się znaleźć nietylko te, które powstały

http://rcin.org.pl

i istnieją oddawna w miastach dzisiaj prowincjonalnych, jak Kraków, Lwów, Wilno i Poznań, gdzie znajdują oparcie o własne środki finansowe i już zorganizowaną i rozumiejącą ich doniosłość pomoc społeczną, ale przedewszystkiem tam, gdzie tej tradycji niema, gdzie trzeba przełamywać pierwsze lody, gdzie trzeba budować od podstaw, gdzie trzeba gromadzić i skupiać pracowników i stwarzać dla nich możność pracy przy niezrozumieniu i braku pomocy od miejscowego społeczeństwa. Jest to sprawa pilna i doniosła dla całości kultury narodowej. Między kilku ogniskami, jaśniejącemi na szczytach, nie należy stwarzać dolin i przepaści braku kultury, gdyż wtedy szczyty zawisną nad pustką, jeżeli nie nad przepaścią.

5. Wysiłkiem ofiarnych jednostek i rzutkością pracowników powstają na prowincji nieraz cenne placówki, które jednak, nie spotykając należytego uznania i poparcia, po usunięciu się twórców, po ich odejściu takiem czy owakiem, jakiś czas wegetują, a zczasem zamierają. Do tego nie można dopuszczać. Niezawsze wystarcza tutaj ofiarność miejscowa, a zresztą i ta miejscowa ofiarność rośnie i kwitnie wtedy, gdy widzi, że taka instytucja jest dla całości potrzebna, a zewnętrznym wyrazem tej potrzeby jest poparcie takich instytucyj przez siły, które Państwo reprezentują i symbolizują.

6. Uważamy więc, że otoczenie opieką i poparciem instytucyj takich, jak prowincjonalne towarzystwa naukowe, muzea i bibljoteki, powinno być przedmiotem poważnej troski, a już szczególnie Funduszu Kultury Narodowej.

7. Oprócz tego rzeczą jest zrozumiałą, że istnieje cały szereg zadań i prac, które tylko na prowincji mogą być wykonane. Podejmowanie takich prac powoduje kosztowne organizowanie wypraw naukowych na prowincję czyto poszczególnych badaczy, czy też ich grup. Przy istnieniu odpowiednio zorganizowanych placówek naukowych prace takie byłyby łatwiejsze do wykonania. Okazało się to choćby przy organizowaniu prac nad Słownikiem Geograficznym. Instytucje naukowe jednak tylko wtedy mogą ofiarować swą pomoc, gdy rozporządzają odpowiedniemi funduszami i środkami. To zaś jest możliwe tylko przy ciągłości i odpowiedniem natężeniu prac owych prowincjonalnych placówek.

8. Na poparcie naszych twierdzeń możemy dostarczyć argumentów z przesłanego nam „Sprawozdania”:

a) Konferencja w sprawie potrzeb sztuk plastycznych w Polsce doszła do przekonania, że popieranie sztuk plastycznych powinno iść w dwóch kierunkach: popierania szczytów twórczości przez ułatwianie pracy jed-

http://rcin.org.pl

nostkom twórczym oraz szerzenia artystycznej kultury w społeczeństwie. Jeżeli jeszcze szczyty można sobie wyobrazić w kilku miastach: Warszawie, Krakowie czy Wilnie, choć i to nie jest dogmatem, to już trudno chyba ograniczyć szerzenie kultury do tych kilku miast. Czyż prowincja ma być niekulturalna? A co będzie wtedy z rynkiem zbytu, którego rozszerzenie powinno być właśnie także otoczone troską?

b) Konferencja w sprawie potrzeb literatury pięknej w Polsce doszła do przekonania, że do ujemnych zjawisk rozwoju współczesnej literatury polskiej należy brak poczucia ciągłości kulturalnej i artystycznej. Jeżeli to jest widoczne na szczytach, cóż mówić o prowincji, która w tej dziedzinie w pewnych okolicach ma widoczne braki, a po chwilowem ożywieniu zupełnie zamiera. Uznano za konieczne udostępnienie najwybitniejszych dzieł dawnych pisarzy polskich czytelnikom dzisiejszym przez dokonanie odpowiednio skomentowanych wydań. Czyż praca ta nie byłaby prędzej dokonana, gdyby do niej stanęła także i prowincja, zorganizowana w naukowych placówkach i mająca wiele sił naukowych, które taką pracę dobrzeby wykonały?

c) Sprawy historji administracji, sprawy samorządowe nie mogą być należycie w całości opracowane bez pomocy prowincji, a już odpowiedź Ministerstwa Spraw Wewnętrznych wyraźnie zaznacza jako rzecz pilną opracowanie monografij kulturalno-gospodarczych poszczególnych regjonów. Jest to istotnie rzecz pilna, bez istnienia placówek prowincjonalnych jednak niewykonalna.

d) Ministerstwo W. R. i O. P., mówiąc o potrzebach wychowania, również nie mogło pominąć pierwiastka regjonalizmu, a podkreśla go również przy badaniach zagadnień wyznaniowych, tak pod względem historycznym, jak i współczesnym.

Przykłady możnaby mnożyć jeszcze liczniejsze. Jeżeli wedle słów Marszałka Józefa Piłsudskiego nowoczesne pokolenie zdobyć się musi na wysiłek, by wielka Rzeczpospolita Polska była największą potęgą nietylko wojenną, lecz także kulturalną na całym Wschodzie, jeżeli ma stanąć w sile i mocy, potędze ducha i wielkiej kultury, aby mogła się ostać w tych wielkich przewrotach, które idą, to nietylko musi mieć jasnemi blaskami świecące szczyty, ale nie może mieć mroków po swych dolinach. Najjaśniejsze ogniska, płonące tylko w kilku zaledwie ośrodkach, tych mroków nie rozproszą, ogniska muszą być możliwie najliczniejsze i możliwie silne, wtedy tylko ich łuna będzie padała w dalekie strony, a byle wichura ich nie zgasi.

http://rcin.org.pl

Do takich ognisk należy i lubelskie. Rozdmuchały je płuca kilku ludzi i dzięki nim ono istnieje, z ich odejściem nie powinno jednak zagasnąć, by między trójkątem Lwów, Warszawa, Wilno, na długiej podstawie, biegnącej od Wilna ku Lwowu, nie zapanował mrok, którego najsilniejsze blaski stolicy nie rozświecą. Na tej długiej linji wypadu kulturalnego muszą powstawać placówki liczne i coraz silniejsze i powinny się cieszyć wszelką opieką. Tymczasem poza Łuckiem i Równem, gdzie były tylko sporadyczne wysiłki, cała ta linja dla Funduszu Kultury Narodowej nie istnieje, a Lublin w całem sprawozdaniu jest nieobecny, choć był czas, że zwracał się do niego z swemi troskami i potrzebami.

Reasumując, pozwalamy sobie przedstawić jako rzecz pilną poparcie pracy naukowej na prowincji przez poparcie placówek już istniejących i tworzonych.

Przy tem poparciu można podjąć już dziś szereg prac o charakterze ogólnym i regjonalnym, które do wykonania prac ogólnych są jednak niezbędne.

Do takich prac, które już dzisiaj Towarzystwo Przyjaciół Nauk podejmuje, należą prace nad historją:

a) miejscowego samorządu miejskiego z dziejami cechów, b) szkolnictwa, c) literatury, d) sztuki, e) kultury.

Towarzystwo Przyjaciół Nauk odczuwa jako rzecz konieczną poparcie takich pracowników, którzy, związani z miejscem, pracowali i mogliby nadal pracować wydatnie nad zagadnieniami o charakterze ogólnym, gdyby istniały po temu odpowiednie środki.

Lublin, 30.I. 1932 r.

VIII.

TOWARZYSTWO NAUKOWE PŁOCKIE

Podjęta przez Zarząd Funduszu Kultury Narodowej ankieta w sprawie niezbędnych świadczeń nauki i sztuki na rzecz Państwa ma doniosłe znaczenie.

Ze strony czynników rozstrzygających — pp. Ministrów — wysunięto w odpowiedziach nadesłanych na ankietę ogromny szereg postulatów, których zaspokojenie będzie wymagało wielu lat pracy i olbrzymich funduszów.

Odpowiedzi te świadczą, iż Państwu zależy na rozwoju nauki. Stąd wypływa z jednej strony konieczność niezbędnych świadczeń nauki

http://rcin.org.pl

na rzecz Państwa, a z drugiej strony konieczność okazywania nauce pomocy materjalnej oraz poparcia przez Państwo.

Rzeczą jest wielce pożądaną, aby uświadomiły to sobie wszystkie władze państwowe i organy samorządowe i aby również społeczeństwo całe zdawało sobie sprawę, że nauka nie jest zbytkiem, lecz najistotniejszą potrzebą, którą Państwo i społeczeństwo musi zaspakajać nawet w najcięższych czasach.

W jakim stopniu dezyderaty, wysunięte przez pp. Ministrów, mogą być zaspokojone przy dzisiejszym stanie nauki, sił naukowych i środków rozporządzalnych — odpowiedź dać mogą na to przedewszystkiem senaty akademickie wyższych uczelni i przedstawiciele wiedzy fachowej. Towarzystwa naukowe regjonalne, stykające się bezpośrednio z potrzebami życia codziennego, zdała od wszelkich ośrodków kulturalnych i naukowych, mogą tylko poinformować, które dezyderaty są najbardziej aktualne w ośrodkach prowincjonalnych.

Przewodnią myślą odpowiedzi pp. Ministrów jest konieczność większego kontaktu nauki z praktyką administracji przez krzewienie wiedzy fachowej, kształcenie fachowców, podejmowanie badań naukowych, mających bezpośredni związek z poszczególnemi dziedzinami życia państwowego.

Unaukowienie wszystkich dziedzin administracji wydaje się istotną potrzebą życia państwowego, zarówno u szczytów, jak i u podstaw. Do tego trzeba odpowiednich ludzi, odpowiednich warunków do pracy i odpowiednich środków materjalnych.

Towarzystwa naukowe regjonalne, według opinji niektórych pp. Ministrów, są również powołane do pomocy i współpracy na rzecz Państwa. W świetle nadesłanych odpowiedzi na ankietę pomoc ta i współpraca może być różnorodna i jest wykonywana w większym lub mniejszym stopniu.

Towarzystwo Naukowe Płockie, mając za zadanie krzewienie nauki i gromadzenie danych naukowych, dotyczących Mazowsza Płockiego, od początku swego istnienia w miarę możności dążyło do krzewienia śród ogółu społeczeństwa poczucia potrzeby stosowania metod naukowych przy rozwiązywaniu zagadnień życiowych.

Z powstaniem Państwa Polskiego Towarzystwo uważało za jeden z pierwszych swoich obowiązków współpracę o charakterze naukowym z instytucjami państwowemi i samorządowemi.

http://rcin.org.pl

Była ona największa w dziedzinach pracy, pozostających pod opieką głównie Ministra Spraw Wewnętrznych oraz Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Świadczy o tem przedewszystkiem współpraca Towarzystwa Naukowego z Województwem Warszawskiem, starostwami i samorządami swego regjonu w zakresie prac regjonalnych, jak udział w pracach Warszawskiego Komitetu Regjonalnego, urządzenie wystawy regjonalnej z 5 powiatów w Płocku, gromadzenie materjałów do opisu powiatu płockiego i współudział w każdej pracy, gdzie mogła okazać się potrzebną pomoc naukowa; np. Towarzystwo służy informacjami sąsiednim starostwom i samorządom w sprawie herbów i godeł, mając do rozporządzenia zasobną Bibljotekę im. Zielińskich oraz miejscowe archiwum. Towarzystwo Naukowe za pośrednictwem swej Sekcji Miłośników Płocka współdziała z Samorządem m. Płocka przy przygotowaniach do planów regulacyjnych miasta oraz we wszystkich sprawach, mających na celu podniesienie miasta i zachowanie jego piękności. Stały i żywy kontakt utrzymuje Towarzystwo z urzędami konserwatorskiemi zabytków przedhistorycznych oraz zabytków sztuki, stanowiąc niejako pogotowie tych urzędów.

Również w dziedzinie pracy, pozostającej pod opieką Ministerstwa W. R. i O. P., Towarzystwo Naukowe przez współdziałanie z władzami szkolnemi, nauczycielstwem i szkołami przy pomocy Bibljoteki i Muzeum przyczynia się znacznie do zaznajamiania młodzieży z przeszłością i kulturą oraz warunkami przyrodniczemi Mazowsza Płockiego.

Nauczycielstwo i młodzież akademicka korzysta w dużym stopniu z Bibljoteki i Muzeum Towarzystwa podczas przygotowań do egzaminów i przy pisaniu prac dyplomowych.

Absolwenci Wyższej Szkoły Handlowej i Wyższego Kursu Nauczycielskiego podejmują tematy przeważnie lokalne. Prof. L. Krzywicki i prof. K. Krzeczkowski zalecają swoim słuchaczom, aby wybierali tematy po porozumieniu z Towarzystwem Naukowem. W ten sposób zostały opracowane tematy, mające znaczenie z punktu widzenia gospodarczego i państwowego, np.: „Koszykarstwo i wikliniarstwo w powiecie płockim", „Samorząd szkolny w powiecie płockim", „Bezrobocie w płockiem" i inne. Za pośrednictwem Towarzystwa Naukowego piszący prace dyplomowe otrzymali odpowiednią literaturę i mieli ułatwione zbieranie materjałów.

W dziedzinie pracy, pozostającej pod opieką Ministerstwa Spraw Zagranicznych, działalność Towarzystwa była z natury rzeczy niewielka.

http://rcin.org.pl

Polegała ona na przyjmowaniu nielicznych wycieczek cudzoziemskich lub pojedyńczych cudzoziemców oraz na wzięciu udziału w akcji wszechświatowej odtworzenia Bibljoteki w Lowanjum, spalonej przez Niemców, jak również tworzenia działu polskiego w Bibljotece Watykańskiej, a także na przesyłaniu książek ośrodkom polskim zagranicą za pośrednictwem Ministerstwa Spraw Zagranicznych.

Cenna bibljoteka i zbiory Towarzystwa, świadczące o dawnej kulturze polskiej, znajdujące się w niewielkiem mieście prowincjonalnem Płocku, wywierały duże wrażenie na cudzoziemców. Wizytator apostolski A. Ratti, podczas bytności w Płocku w r. 1918, z wielkiem zainteresowaniem zwiedził bibljotekę Towarzystwa i wyraził podziw, że znajdują się w niej dzieła włoskie, które są bardzo rzadkie nawet we Włoszech.

Geolog państwowy Ragner Sandegren, sekretarz Towarzystwa Geologicznego w Sztokholmie, był bardzo wdzięczny za okazaną pomoc przy badaniu iłów wstęgowych w okolicach Płocka i Dobrzynia.

Większa była współpraca Towarzystwa w zakresie prac, pozostających pod opieką Ministerstw: Komunikacji i Robót Publicznych. Wyrażała się ona w gromadzeniu i opracowywaniu materjałów w związku z budową kolei i portu w Płocku.

Sprawom turystyki Towarzystwo oddało usługi przez wydanie „Przewodnika po Płocku".

Badania, przeprowadzone nad osuwiskami brzegów płockich, wraz z materjałami, zgromadzonemi w Muzeum, stanowią przedmiot wielkiego zainteresowania Dyrekcji Robót Publicznych w związku ze sprawą budowy mostu na Wiśle pod Płockiem w najbliższym czasie.

Również żywa współpraca odbywa się z instytucjami Ministerstwa Spraw Wojskowych. Dość zasobny dział militarjów oraz materjały, zebrane z czasów wojny, były przedmiotem studjów badaczy wojskowych, przyjezdnych z Warszawy oraz z miejscowego garnizonu. Towarzystwo pozostaje w żywych stosunkach z Centralną Bibljoteką Wojskową, służąc swojemi militarjami.

Zalecany przez Ministerstwo Spraw Wojskowych dział wojskowy w Muzeum Towarzystwa przyczynia się znacznie do wychowania obywatelskiego zarówno ludności cywilnej, jak i wojskowej. Żołnierze garnizonu miejscowego, pochodzący przeważnie z kresów, korzystają bardzo wiele podczas zwiedzania zbiorów Towarzystwa Naukowego.

Przytoczone tu ważniejsze przykłady współdziałania Towarzystwa z instytucjami rządowemi są dowodem, że Towarzystwo Naukowe Płockie w miarę możności wykonywa sporo świadczeń na rzecz Państwa.

http://rcin.org.pl

Współdziałanie to, jeszcze żywsze, odbywać się będzie w myśl postulatów Ministerstw, w miarę tego, jak Towarzystwo Naukowe przetrwa najcięższe czasy, jakie obecnie przeżywa, i będzie miało większą pomoc od Państwa i samorządów.

Płock, 14. II. 1932.

IX.

TOWARZYSTWO PRZYJACIÓŁ NAUK W PRZEMYŚLU I MUZEUM NARODOWE ZIEMI PRZEMYSKIEJ

I. Konferencje. 1. Konferencja w sprawie potrzeb nauk geologicznych i geografji. W Przemyślu, na Kruhelu Wielkim, w Sanie, we Wiarze, koło Krzywczy badania dyluwjalne, jurajskie, mogą wydać obfite rezultaty. Na Kruhelu W. prof. Kazimierz Wójcik z Krakowa przeprowadzał badania naukowe w pokładach z okresu jurajskiego i wyniki ogłosił drukiem. W Przemyślu, na Krzemieńcu, medyk Macudziński wydobył zęby kłowe mastodonta (mamuta). W Sanie wydobyto wiele kości mamuta i jelenia dyluwjalnego. Przy budowie kolektora, w pobliżu ujścia Wiaru do Sanu, w głębokości 6 m. wydobyto czaszki gryzoniów wymarłych i różne kości zwierząt i ludzi oraz czaszkę człowieka zbliżoną do neandertalskiej. W Przemyślu, w cegielni Teicha, pod t. zw. Zniesieniem, przy wydobywaniu gliny natrafiono na złoża dyluwjalne i znaleziono kości i zęby nosorożca i mamuta oraz okazy kościane i krzemienne z epoki kamiennej. Muzeum Narodowe Ziemi Przemyskiej uważa się za stację naukową dla muzealnictwa geologicznego i utrzymuje kontakt z profesorami uniwersytetów oraz z tow. naukowemi.

2. Konferencja w sprawie potrzeb sztuk plastycznych w Polsce. Dążymy również do tworzenia zbiorów muzealnych, gromadzących dorobek malarstwa i rzeźby dawnych mistrzów, tworzących w Ziemi Przemyskiej. W r. 1917 wydaliśmy artystyczny „Przewodnik po Przemyślu i Ziemi Przemyskiej", napisany przez dra M. Orłowicza, obecnie już wyczerpany. Poparcie wspomnianej akcji regjonalnej, jakoteż wydawnictw przewodników regjonalnych, jest bardzo pożądane. Tow. Przyj. Nauk w Przemyślu popierało sztuki plastyczne, urządzając wystawy prac artystów przemyskich i fundując na katedrze przemyskiej tablicę grunwaldzką, wykonaną przez prof. Jana Raszkę. Tow. wybiło medal tegoż artysty ku czci Chrobrego na pamiątkę odzyskania Przemyśla (1018—1918).

http://rcin.org.pl

Poparcie Rządu w tych wypadkach jest bardzo pożądane, ponieważ praca na terenach z mieszaną ludnością o własnych siłach jest bardzo trudna.

3. Konferencja w sprawie potrzeb muzyki w Polsce. Należy poprzeć skromną choćby sumą powołany do życia przez Tow. Muzyczne i Tow. Przyj. Nauk w Przemyślu ruch koncertowy, jako też zbiory archiwalne muzyczne przy bibljotece T. P. N. w Przemyślu, gromadzącej autografy kompozytorskie, druki muzyczne, materjały literackie (wycinki z gazet) i sprawozdawcze.

Pani Flora Nowosielska, członek założyciel T. P. N. w Przemyślu, zgromadziła bogate materjały, odnoszące się do muzyków obcych i polskich, lub z Polską związanych. Niestety, uporządkowanie ich jest ciągle nieosiągalne, z braku najprymitywniejszych środków, choćby to był tylko— papier (potrzebny np. do podklejania wycinków z gazet), teczki i t. p. braki, o które się cała sprawa rozbija.

II. Ankieta w sprawie świadczeń nauki i sztuki na rzecz Państwa. *A. Tekst Ankiety Prezesa Rady Ministrów do Ministrów.* Należałoby jak najprędzej podjąć badania etnograficzne celem podtrzymania rozwoju sztuki ludowej i specjalnie przygotowanym fachowcom polecić ratowanie szybko zanikających okazów sztuki ludowej. Np. ostatnie stroje z pod Sambora, z osad krakowsko-kieleckich, zakładanych przez Spytka z Melsztyna, wykupiło Muzeum Narodowe Z. P. po otrzymaniu subwencji Min. W. R. i O. P., a pełnomocnik XX. Czartoryskich, p. Jan Podczaski, wykupił i ofiarował do zbiorów etnograficznych Muz. N. Z. P. resztki zbiorów z osad Sieradzan, założonych przez Ks. Witolda Czartoryskiego w północnej części powiatu jarosławskiego.

Brak zupełny w Polsce konserwatorów-architektów dla zabytków architektonicznych i konserwatorów muzealnych, tak kustoszów, jak i laborantów, jest zagadnieniem, które każde muzeum stara się samodzielnie rozwiązać. Należałoby jednak ujednostajnić systemy konserwatorskie przez przygotowanie fachowe większej liczby konserwatorów muzealnych, coby się dało uskutecznić przez organizowanie specjalnych kursów, może przy większych muzeach.

Aktualna sprawa ratownictwa eksponatów muzealnych wymaga rychłej realizacji ze względu na zastraszające marnowanie się zabytków przeszłości, nierzadko bardzo cennych. Konserwatorzy powinni mieć prawo zabierania do depozytów przedmiotów o wartości muzealnej, które często marnieją na strychach kościelnych, cerkiewnych, składach na... rupiecie,

http://rcin.org.pl

a których smutnem przeznaczeniem bywa, w najlepszym razie, spalenie czy wyrzucenie na śmietnik. Bywają wypadki, że kościelni sprzedają stare eksponaty, lub je palą, a nawet staremi ornatami wycierają posadzki kościelne. Przedsięwzięcie odpowiedniej akcji zapobiegawczej byłoby pożądane.

B. Odpowiedzi Ministrów. I. Minister Spraw Wewnętrznych: 1. 2. *Sprawy organizacyjne i polityczne.* Należy popierać studja regjonalne z zakresu kultury i sztuki, przy samorządach zaś tworzyć publiczne bibljoteki i muzea lokalne oraz czuwać nad materjałami archiwalnemi i udostępniać ich publikację przez popieranie ze strony Rządu, gdyż gminy polskie są niezasobne. Jan Smołka, dyrektor Gimnazjum II w Przemyślu i zarazem kierownik Archiwum Akt Dawnych m. Przemyśla, z ramienia Tow. Przyj. Nauk w Przemyślu opracował katalog tego archiwum oraz katalog archiwum miasta Jarosławia, nadto napisał historję herbu m. Przemyśla. Na podstawie tego katalogu napisano już dwie poważne prace: dr. Walerjan Kramarz: Ludność miasta Przemyśla w latach 1521—1921, i Kazimierz Arłamowski: Dzieje przemyskich cechów rzemieślniczych w dawnej Polsce.

Prócz tego *odpowiedź p. Ministra Spraw Wewnętrznych* nasunęła następujące uwagi: Wielkie znaczenie dla rozwoju nauki miałoby usilniejsze poparcie ruchu naukowego na polu studjów regjonalnych, etnograficznych i historycznych. Studja takie zostały pięknie zaczęte kilkunastu poważnemi pracami z zakresu demografji, osadnictwa, przemysłu i kultury ekonomicznej ludności ziemi przemyskiej. W projekcie mamy naukowe opracowanie monografji powiatu przemyskiego. Wykonanie tego dzieła przyniosłoby niewątpliwie wielkie korzyści władzom administracji państwowej, nietylko lokalnej. Pozatem w przygotowaniu jest historja organizacji samorządu gminnego w Przemyślu. Praca ta niewątpliwie pogłębi skąpą jeszcze dziś znajomość historji administracji w Polsce przedrozbiorowej. Jako następne zagadnienie, które na terenie Przemyśla miałoby duże szanse realizacji, zarówno ze względu na obfity materjał źródłowy, jako też z uwagi na idące w tym kierunku zainteresowania miejscowych historyków, należy wymienić badania nad skutkami wielkiej wojny na tutejszym terenie. Brak poprzedzających studjów lokalnych, a także szczupłość miejsca, przyznanego na opracowanie tej kwestji w Polsce przez fundację Carnegiego, nie da możności objęcia całokształtu sprawy. Tem więc silniej uwydatnia się potrzeba uzupełnienia tej pracy studjami lokalnemi. Zwrócić tu trzeba uwagę, że lokalne badania historyczne zasługują tem bardziej na uwagę, że nowa teorja dy-

http://rcin.org.pl

daktyczna, a w ślad za nią programy nauczania historji w szkole średniej, żądają usilnie uwzględniania historji regjonalnej i lokalnej.

Poparcie, jakiego wymagają nasze zamierzenia, winno iść w dwu kierunkach. Najpilniejszym dezyderatem jest stworzenie bibljoteki publicznej lub udzielenie odpowiedniej subwencji na skompletowanie istniejącej bibljoteki T-wa Przyjaciół Nauk. W dalszym ciągu konieczne byłoby umożliwienie miejscowym pracownikom naukowym ogłaszania drukiem ich prac.

Drugą dziedziną, w której poparcie F. K. N. przyczyniłoby się walnie do zrealizowania postulatów, wysuniętych przez Min. Spraw Wewn., jest dziedzina etnografji. Muzeum Narodowe Ziemi Przemyskiej zebrało dzięki zasiłkom Min. W. R. i O. P. wcale bogate zbiory etnograficzne Ziemi Przemyskiej. Dużo jednak jeszcze cennych zabytków znajduje się w regjonie przemyskim, to też dalsze poparcie wysiłków Muzeum należy uważać za rzecz nieodzowną.

Kompletowanie zbiorów etnograficznych, jakkolwiek ważne, jest tylko jedną częścią zamierzonych przez nas prac. Niemniej ważną sprawą jest naukowe opracowanie posiadanych materjałów. Ośrodek przemyski ma już obecnie wykształcone w tym kierunku siły naukowe, tak że jedyną przeszkodą w zrealizowaniu planów i celów jest brak funduszów na wydawnictwo opracowań.

4. *Służba zdrowia.* Gmina m. Przemyśla zajmuje się statystyką urodzin, zgonów i chorób w mieście.

II. Minister Spraw Zagranicznych: 1. Placówka propagandowa zagranicą winna zająć się wymianą wydawnictw między instytucjami międzynarodowemi, krajowemi i regjonalnemi, oraz propagandą na korzyść ośrodków kulturalnych, nietylko centralnych, lecz i regjonalnych.

III. Minister Skarbu: Badania Naukowe. Należy opracować: 1) historyczny rys wartości pieniądza polskiego, od czasów zamierzchłych do obecnych, w stosunku do złota, srebra i obcych walut; 2) wartości wszelkich produktów na rynkach potrzeby i zbytu, aby uplastycznić rozwój ewolucyjny potęgi państwowej Narodu Polskiego oraz przemysłu, handlu i rolnictwa w Polsce. Np. wartość gruntu w ubiegłych wiekach, podana w groszach, w stosunku zarówno do złotego obecnego, jak i do wahania wartości w XIX wieku, czy od wojny światowej po dzień dzisiejszy, dałaby obraz rozwoju i upadku, dobrobytu i ubóstwa społeczeństwa, z uwzględnieniem ziem i województw.

http://rcin.org.pl

Instytuty i laboratorja. Powinna powstać cała sieć muzeów przemysłowo-technicznych, przy gminach lub Izbach handlowo-przemysłowych i ich filjach, celem popierania rękodzieła, przemysłu i rolnictwa. Odpowiednie nagradzanie lub dyplomowanie prac organizacyjnych i konstrukcyjnych byłoby pożądane.

Potrzeby w dziedzinie sztuki. Artysta rzeźbiarz Józef Wilk z Przemyśla, mający studja zagraniczne, brał udział w pracach konkursowych nad estetycznym wyglądem monet.

IV. Minister Spraw Wojskowych. Gabinet Ministra. II. Uniwersyteckie katedry i seminarja historji wojskowej winny uwzględniać historję oręża polskiego danych ziem, np. obronę Przemyśla w wiekach ubiegłych, w wojnie światowej i polsko-ruskiej. Muzeum Narod. Z. P. utworzyło dział wojskowości, dalszy jednak jego rozwój przy braku funduszów jest w dużym stopniu uzależniony od poparcia Rządu.

V. Minister Sprawiedliwości. VII. Przy opracowywaniu obszernego słownika prawniczego należy poza komitetem redakcyjnym w Warszawie, czy innem mieście uniwersyteckiem, powołać w regjonach (ziemiach, województwach) komitety lokalne pod patronatem Izb notarjalnych i adwokackich, z zaproszeniem towarzystw naukowych miejscowych, ażeby uwzględnić wyrażenia prawne tradycyjne, lokalne.

IX. Min. W. R. i O. P. winno wejrzeć, aby w programie budownictwa utylitarnego, wykładanego w politechnikach i szkołach budowlanych, uwzględniano zagadnienia nowoczesnych budynków sądowych i więzienia karnego, gdyż te zagadnienia nie były dotychczas w programach uwzględniane. Należy wydać zarządzenia, aby przejrzano wszystkie akta z lat ubiegłych, a materjały, odnoszące się do procesów politycznych w zaborach, przekazać zbiorom archiwalnym tow. naukowych (1831, 1846—48, 1863, 1905, 1914—1918).

VI. Minister W. R. i O. P. I. 2. c) Wobec radykalnego usuwania strojów, zwyczajów i sztuki przez ludność wiejską i mieszczańską oraz fragmentarycznego opracowywania sztuki ludowej przez instytucje i tow. naukowe, Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego winno poruczyć fachowcom dokładne opracowanie sztuki ludowej wszystkich ziem (regjonów) Rzeczypospolitej Polskiej.

2. d) e) Domagać się od Min. W. R. i O. P., ażeby w programie budownictwa utylitarnego i projektowania wnętrz uwzględniano zagadnienia nowoczesnych budynków szkolnych i ich estetycznych wnętrz.

http://rcin.org.pl

II. Politechniki i szkoły zawodowe odczuwają brak podręczników zawodowych polskich. Studenci i uczniowie uczą się ze skryptów i notatek własnych. Podręczniki te mogłyby być szybko rozchwytane, nawet przez praktykujących architektów, gdyż podręczniki zawodowe na poziomie nowoczesnym są vademecum dla każdego technika.

W ankiecie Min. W. R. i O. P. opuszczono zagadnienia sztuki i kultury, popierane przez Min. W. R. i O. P., a uwzględniono wyłącznie zagadnienia ściśle pedagogiczne. Organizacja muzeów publicznych, bibljotek, zbiorów archiwalnych, konserwacji zabytków i krajoznawstwa oraz propaganda muzyki i teatru wymagają specjalnej opieki Ministerstwa W. R. i O. P. Np. konieczna i rychła zbiórka przedmiotów zabytkowych ze strychów kościołów i cerkwi, dworów i pałaców, celem złożenia ich do depozytu w muzeach lokalnych, winna być zorganizowana na podstawie specjalnych ustaw i postanowień, gdyż w przeciwnym razie przyczynimy się przez bierność w tym względzie do zmarnowania lub wywiezienia cennych nieraz eksponatów sztuki. Muzeum Narodowe Ziemi Przemyskiej powstało z darów wydobytych z ziemi lub ze strychów.

VIII. Minister Przemysłu i Handlu. 7. Min. Przem. i Handlu winno (z funduszu popierania przemysłu artystycznego i ludowego) udzielać subwencyj muzeom lokalnym, które inicjowałyby wystawy przemysłu krajowego dla rynków zagranicznych i krajowych. Muzeum Narodowe Z. P. popiera twórczość artystyczną ludową.

X. Minister Robót Publicznych. Sprawa inżynierów-urbanistów jest również kwestją na czasie. Nie rozwiążemy jej li tylko przez wysyłanie absolwentów polskich politechnik na studja zagranicą. Trzebaby w politechnice utworzyć obowiązkowe studjum z socjologji, któreby zapoznało przyszłych inżynierów z życiem społecznem. Tylko tacy inżynierowie-społecznicy mogliby skutecznie współpracować przy rozwiązywaniu takich zagadnień, jak bezrobocie, ruch budowlany, uprzemysławianie kraju, rynki zbytu i t. d.

Do opracowania słowników technicznych winny być powołane również koła miejscowe tow. politechnicznych i zrzeszeń technicznych celem podawania określeń i nazw technicznych miejscowych.

Przemyśl, 15.V.1932 r. i 31.VIII.1933 r.

http://rcin.org.pl

X.

WYDZIAŁ MATEMATYCZNO-PRZYRODNICZY UNIWERSYTETU JANA KAZIMIERZA WE LWOWIE

Referat Komisji zredagowany przez prof. dr Stanisława Kulczyńskiego

Rozwój nauki jest wykładnikiem współdziałania 3 niezależnych czynników. Pierwszym jest talent, przedstawiający pewien zasób możliwości, drugim są środki materjalne w szerokiem tego słowa znaczeniu, trzecim bardzo ważnym czynnikiem, wyzwalającym twórczość naukową, jest zagadnienie.

Talentów nie jesteśmy w stanie tworzyć, natomiast leży w naszej możliwości stwarzanie środków materjalnych do rozwoju nauki i stawianie zagadnień. Stwarzanie środków materjalnych do rozwoju nauki należy do czynników, które temi środkami dysponują, zatem do czynników, kierujących życiem społeczno-państwowem. Stawianie zagadnień należy częściowo do kompetencji czynników, kierujących życiem na większych i mniejszych odcinkach i z tego tytułu mających pewne życzenia i żądania pod adresem nauki, częściowo zaś do kompetencji nauki samej, która, mając swe własne życie i potrzeby, musi sama w znacznym stopniu decydować o kierunkach swej pracy i rozwoju.

Z zestawienia powyższego wynika, że dadzą się pomyśleć dwie zasadnicze różne metody popierania rozwoju nauki. Pierwsza polega na stwarzaniu środków do badań pod kątem widzenia zagadnień, jakie nasuwa życie państwowe i społeczne, a niezależnie od talentów, jakiemi społeczeństwo w danej chwili dysponuje. Druga metoda polega na stwarzaniu środków materjalnych pod kątem widzenia potrzeb nauki samej i potrzeb talentów, jakie w danej chwili nauka w sobie skupia, a niezależnie od kierunków pracy tych talentów i od związku jej z bieżącem życiem.

Obie metody powyższe mają swe ogromne zalety i zasadnicze wady.

Pierwsza metoda popierania nauki pod kątem widzenia potrzeb bieżącego życia państwowego i społecznego wiąże naukę z życiem, przyciąga do pewnych zagadnień naukowe talenty, pozwala na bezpośrednią eksploatację nauki do celów życia państwowego, jednakowoż, eliminując naukę od swobodnej decyzji w obiorze własnych zagadnień i kierunków pracy, sprowadza za sobą wyjałowienie nauki. Druga metoda, polegająca na stwarzaniu środków pod kątem widzenia potrzeb nauki

http://rcin.org.pl

samej i pod kątem widzenia potrzeb pojawiających się talentów, a niezależnie od ich nastawienia i kierunku pracy, zapewnia nauce konieczne do życia i rozwoju prawo swobodnego wyboru zagadnień i kierunków pracy, oddala jednakowoż naukę od życia, a stworzywszy dystans pomiędzy życiem i nauką, działa na ostatnią zabójczo.

Zagadnienie rozwoju nauki i podniesienia jej produktywności wymaga równoległego stosowania obydwu wymienionych metod. Metody te bowiem w swych pozytywnych wartościach wzajemnie się uzupełniają, a w negatywnych własnościach wzajemnie znoszą.

Popieranie nauki pod kątem widzenia potrzeb życia państwowego i społecznego jest metodą, stosowaną na szeroką skalę przez poszczególne Ministerstwa. Każde Ministerstwo w zakresie swych agend łoży na naukowe badania środki nierównie potężniejsze, niż Fundusz Kultury Narodowej, przyczyniając się tym sposobem wybitnie do postępu nauki wogóle. Dość wskazać na Państwowy Instytut Geologiczny, stworzony przez Ministerstwo Przemysłu i Handlu, na stacje i instytuty doświadczalne, finansowane przez Ministerstwo Rolnictwa, na całą ogromną liczbę laboratorjów naukowych, utrzymywaną przy naszem szkolnictwie wyższem przez Ministerstwo W. R. i O. P., na badania naukowe, zorganizowane na Polesiu przez Ministerstwo Robót Publicznych, na badawcze instytuty wojskowe i t. d.

Metoda, jaką stosują tutaj czynniki państwowe, reprezentowane w poszczególnych Ministerstwach, jest pierwszą z wymienionych powyżej metod popierania nauki. Niesie ona pozytywne wyniki i owoce dla nauki samej i dla reprezentowanych przez poszczególne Ministerstwa postulatów życia i Państwa. Metoda ta jest równocześnie najbardziej celowa w rękach Ministerstw, popierających naukę, nie jest ona natomiast celowa w rękach Funduszu Kultury Narodowej, a to z następujących powodów:

1) Środki, jakiemi rozporządza Fundusz Kultury Narodowej, są zbyt małe, aby mogły wystarczyć na organizowanie i popieranie nauki powyższą metodą. Środki te natomiast leżą w rękach poszczególnych Ministerstw.

2) Nie Zarząd Funduszu Kultury Narodowej, lecz Ministerstwa są temi najkompetentniejszemi organami, wyczuwającemi potrzeby życia państwowego na rozmaitych jego odcinkach, one są zatem powołane do organizowania nauki i badań naukowych pod kątem widzenia określonych potrzeb państwowych.

http://rcin.org.pl

3) Fundusz Kultury Narodowej jest natomiast powołany do podparcia czynników państwowych w ich wysiłku, zmierzającym do wydobycia z nauki tych maksymalnych efektów, jakie są potrzebne, na jakie zasadniczo naukę stać, a których ona z siebie nie wydobywa, jeżeli jest popierana jednostronnie i metodycznie niewystarczająco.

Zarząd Funduszu Kultury Narodowej, obierając w swych pracach metodę popierania nauki i badań naukowych pod kątem widzenia bieżących potrzeb życia, nie wydobędzie z nauki żadnych nowych i wydatnych efektów, nie dlatego, aby ta metoda była zła, ale dlatego, że metoda ta jest już przez czynniki państwowe na szeroką skalę stosowana i eksploatowana.

Zdaniem Rady Wydziału Matematyczno-Przyrodniczego istnieją bardzo szerokie widoki na spotęgowanie ruchu naukowego w Polsce. Drogą i metodą do tego celu wiodącą jest zastosowanie drugiej metody popierania nauki, polegającej na popieraniu pojawiających się talentów, wspomaganiu prac i inicjatywy naukowej, rozwijanej przez poszczególne osoby i instytucje naukowe, niezależnie od ich kierunku i związku z życiem, a zależnie od natężenia pracy i wartości talentów, które tę pracę usiłują rozwinąć. Metoda ta bowiem jest konieczna do pełnego rozwoju nauki, metoda ta uzupełnia znakomicie metodę popierania nauki, rozwijaną przez inne czynniki państwowe, metoda ta nie jest stosowana i nie może być stosowana przez poszczególne Ministerstwa, pochłonięte bieżącemi zadaniami życia państwowego, wreszcie metoda ta leży w ramach środków, jakiemi rozporządza Fundusz Kultury Narodowej.

Myśl powyższą, nieco odmienną w formie, ale bardzo podobną w treści, zawierają zdania ś. p. Ministra Czerwińskiego, sformułowane w Ankiecie międzyministerjalnej pod punktami 1, 2, 3, rozdział III, str. 208.

Określając w sposób powyższy swój pogląd na metody popierania nauki, Rada Wydziału Matematyczno-Przyrodniczego nie kwestjonuje jednak bynajmniej ani celowości ankiety, rozpisanej przez Zarząd Funduszu Kultury Narodowej, ani znaczenia, jakie posiadają liczne myśli i liczne postulaty, wysunięte w ankiecie przez nasze kompetentne czynniki państwowe. Znaczenia tego dopatruje się Rada Wydziału Matematyczno-Przyrodniczego nie w tem, jakoby treść powyższej ankiety stanowić mogła dla Zarządu Funduszu Kultury Narodowej dyrektywę dla popierania nauki przez Fundusz Kultury Narodowej. Fundusz Kultury Narodowej powinienby bowiem w swej pracy nad popieraniem nauki obierać i metody i kryterja inne, niż metody i kryterja, stosowane w analogicznej pracy przez czynniki ministerjalne.

http://rcin.org.pl

Znaczenie tej inicjatywy Funduszu Kultury Narodowej oraz znaczenie wspomnianej ankiety leży zdaniem Rady Wydz. Matematyczno-Przyrodniczego w tem, że jest to bodaj pierwsza próba poinformowania nauki, t. j. szerokiej rzeszy pracowników naukowych, o potrzebach życia państwowego i o postulatach przez to życie pod adresem nauki wysuwanych.

Rada Wydz. Matematyczno-Przyrodniczego uznaje bez zastrzeżeń ogromne znaczenie, jakie dla wyzwalania pewnych wysiłków twórczo naukowych posiada jasne określenie pewnych potrzeb i jasne sformułowanie pewnych zagadnień. Historja nauki, jako też codzienne doświadczenia badacza naukowego pouczają, że twórczość teoretyczno-naukowa jest na każdym kroku wyzwalana przez zagadnienia i postulaty, płynące jużto z życia, jużto z innych nauk. W interesie nauki samej i jej rozwoju, jako też pośrednio w interesie zaspakajania przez naukę pewnych aktualnych potrzeb państwowych i życiowych, leży informowanie szerokich kół naukowych o aktualnych większych i mniejszych zagadnieniach, wysuwanych przez życie państwowe i społeczne. Informacje te kierować się powinny nie do Zarządu Funduszu Kultury Narodowej, ale przedewszystkiem do szerokich kół naukowych, a to celem zainteresowania pewnemi konkretnemi zagadnieniami badaczy teoretyków. Jest to możliwe drogą propagowania wśród badaczy naukowych pewnych skonkretyzowanych problematów, których rozwiązania domaga się życie. Formułowanie tych zagadnień jest zadaniem osób i czynników, kierujących życiem na wszelkich odcinkach, jako osób świadomych tych potrzeb.

Propagandę tę możnaby zorganizować w różny sposób. Najmniej stosowna jest forma konkursów. Konkurs bowiem skupia koło siebie najczęściej nie ludzi, poszukujących zagadnień, ale ludzi, poszukujących pieniędzy. Najwłaściwszą wydaje się forma propagandy publicystycznej, docierającej do najszerszych kół badaczy. Należy się spodziewać, że organizując taką propagandę, Zarząd Funduszu Kultury Narodowej spotka się ze strony badaczy teoretyków z inicjatywą o poparcie pewnych pomysłów i prac, które Zarząd Funduszu Kultury Narodowej popierać będzie zależnie od swej opinji o zdolnościach danego pracownika i zależnie od intensywności wysiłku pracy, jaki dany pracownik czy instytucja rozwija.

Tym sposobem, nie krępując inicjatywy własnej badaczy naukowych i bez schodzenia ze swej zasadniczej metodycznej linji postępowania, Zarząd Funduszu Kultury Narodowej mógłby osiągnąć cel skupienia około pewnych zagadnień wybitnych talentów naukowych. Związałby również

http://rcin.org.pl

naukę ściślej z życiem i wydobyłby z niej efekty, których nauka nie może zdobyć przy wielkich nawet środkach finansowych, o ile one krępują swobodę jej inicjatywy. Drogi bowiem, jakie nauka obiera, są niejednokrotnie bardzo okrężne i bardzo napozór odległe od życia.

Lwów, 7. III. 1933 r.

XI.

WYDZIAŁ MATEMATYCZNO-PRZYRODNICZY UNIWERSYTETU POZNAŃSKIEGO

Rada Wydziału, zaznajomiwszy się z pierwszem sprawozdaniem z działalności Funduszu Kultury Narodowej za czas od 1. IV. 1928 do 1. IV. 1931, a w szczególności z wynikami ankiety do pp. Ministrów w sprawie niezbędnych świadczeń Nauki na rzecz Państwa, stwierdza, że postulaty, wysunięte przez wszystkich bez wyjątku pp. Ministrów, dotyczą w większym lub mniejszym stopniu dziedzin wiedzy, reprezentowanych przez wydziały matematyczno-przyrodnicze. Sprawa to oczywista, gdyż rezultaty badań przyrodniczych i ich najszersze zastosowania przemożny wpływ wywierają na każdą niemal dziedzinę życia państwowego, a w konsekwencji tego te właśnie nauki w Funduszu Kultury Narodowej winny zyskiwać jak najwydatniejsze poparcie.

Formy tego poparcia dostatecznie precyzuje odpowiedź p. Ministra W.R. i O.P., nadesłana na ankietę, a zawarta w p. III, dotyczącym potrzeb szkolnictwa wyższego.

Poznań, 19. III. 1932 r.

XII.

WYDZIAŁ MATEMATYCZNO-PRZYRODNICZY UNIWERSYTETU WARSZAWSKIEGO

Wydział Matematyczno-Przyrodniczy Uniwersytetu Warszawskiego, zaznajomiwszy się z „Pierwszem Sprawozdaniem Funduszu Kultury Narodowej", korzysta ze sposobności, aby złożyć wyrazy głębokiego uznania dotychczasowej działalności tej Instytucji, która w krytycznym momencie, kiedy nauce polskiej groziło wyjałowienie, wskutek wymierania starszych sił naukowych, a braku młodych, roztoczyła opiekę nad

http://rcin.org.pl

temi młodemi siłami i nad twórczością wogóle, dając stypendja, subsydjując pracownie i czasopisma naukowe. Zarówno przykłady innych kulturalnych narodów, jak krótka dotychczasowa działalność Funduszu Kultury Narodowej, ugruntowały dostatecznie konieczność istnienia u nas tego rodzaju instytucji pod egidą władz najwyższych w Państwie, niezależnej od wszelkich fluktuacyj polityki ministerjalnej.

Dzięki ankiecie, zwróconej do Ministerstw, uniwersytety po raz pierwszy dowiedziały się, jakich świadczeń oczekuje Państwo od nauki polskiej i jej przedstawicieli. Witając z zadowoleniem i uznaniem inicjatywę Funduszu Kultury Narodowej i zaznajomiwszy się dokładnie z odpowiedziami pp. Ministrów, Rada Wydziału Matematyczno-Przyrodniczego Uniwersytetu Warszawskiego wynotowała i wzięła pod uwagę wszystkie dezyderaty, jakie dotyczą poszczególnych katedr z Wydziałem związanych; Rada Wydziału z przyjemnością stwierdza w sprawach ogólnych kompletną zgodność z dezyderatami, wysuniętemi przez Ministerstwo W.R. i O.P. w zakresie potrzeb ogólnych szkolnictwa wyższego (str. 208, III) i wyraża przekonanie, że działalność, umacniająca podstawy rozwoju naszej nauki, ma pierwszorzędne znaczenie państwowe i nie powinna osłabnąć nawet w okresie przeżywanego kryzysu. W sprawie popierania młodych pracowników wyłania się wszakże nowa troska, jak zabezpieczyć byt tych pracowników, którzy już korzystali ze stypendjów, wykonali cenne prace, a po powrocie do kraju nie mogą znaleźć odpowiedniego stanowiska i często muszą zerwać kontakt z nauką. Większa liczba asystentur, adjunktur, godzin zleconych wykładów i katedr mogłaby, zdaniem Wydziału, zapobiec temu, aby kapitał naukowy, nagromadzony w utalentowanych jednostkach, nie ginął i nie rozpraszał się.

Przechodząc do dezyderatów poszczególnych dziedzin wiedzy z Wydziałem związanych, możemy wypowiedzieć następujące uwagi:

W dziedzinie *matematyki* Ministerstwo Spraw Wewnętrznych zwraca specjalną uwagę na konieczność popierania rozwoju statystyki matematycznej (str. 174). Ministerstwo Spraw Wojskowych interesuje się matematyką klasyczną, stosowaną, nadającą się do rozwiązywania zagadnień dzisiejszej techniki (str. 189). Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej interesuje się matematyką ubezpieczeniową (str. 221).

Co do statystyki matematycznej, to w chwili obecnej zostało zorganizowane przy Szkole Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie specjalne studjum statystyczne. W Uniwersytecie Warszawskim natomiast prowadzone są zlecone wykłady z zakresu statystyki matematycznej, przeznaczone przedewszystkiem dla przyrodników (niestety, przy

http://rcin.org.pl

ostatniej redukcji uległy one nadmiernej kompresji). Ponadto prowadzone są dla matematyków wykłady z zakresu rachunku prawdopodobieństwa, będącego teoretyczną podstawą zarówno statystyki matematycznej, jak i matematyki ubezpieczeniowej; rachunek prawdopodobieństwa figuruje również jako fakultatywny przedmiot w zespole egzaminów magisterskich w zakresie matematyki. Tym sposobem Uniwersytet stara się o przygotowanie matematyków, którzyby następnie pracować mogli w zakresie statystyki matematycznej i matematyki ubezpieczeniowej. Rada Wydziału jest w kontakcie osobistym z p. kierownikiem studjum statystycznego, który jest docentem Wydziału i egzaminatorem w zakresie swojej specjalności. Rada Wydziału nadmienia wszakże, że uważa za konieczne zachowanie pewnych ostrożności w stosunku do poczynań z zakresu statystyki matematycznej, których wartość naukowa wydaje się niekiedy problematyczną.

Co do matematyki klasycznej i stosowanej, to Rada Wydziału przedewszystkiem stwierdzić musi, że wyrażona na str. 189 opinja Ministerstwa Spraw Wojskowych, jakoby w naszych szkołach wyższych nie było ośrodka, poświęconego specjalnie matematyce klasycznej i jej za stosowaniu, nie znajduje podstaw w faktycznym stanie rzeczy, gdyż prace w zakresie matematyki klasycznej, zarówno dydaktyczne, jak i naukowe, prowadzone są we wszystkich polskich uniwersytetach. W sprawie bliższej współpracy matematyki i techniki Rada Wydziału sądzi, że przedstawiciele nauk technicznych, zainteresowani w rozwiązywaniu pewnych zagadnień matematycznych, winni wykazywać nieco więcej aktywności i postarać się o zorganizowanie takiego kontaktu z matematykami, któryby im umożliwił zorjentowanie się co do istoty i charakteru problematów matematycznych, mających w danej chwili znaczenie w technice.

Rada Wydziału wyraża przekonanie, że jedyną drogą, prowadzącą do różnostronnego, a więc uwzględniającego także zastosowania, rozwoju matematyki polskiej, jest popieranie całokształtu jej poczynań przez powiększenie liczby stypendjów (w latach 1928—31 liczba ta była rażąco mała), popieranie specjalnych bibljotek matematycznych oraz wydawnictw, zwłaszcza o charakterze międzynarodowym. Natomiast sztuczna hodowla matematyków stosowanych prawdopodobnie nie doprowadziłaby do niczego.

W dziedzinie *fizyki i chemji* Ministerstwo Spraw Wojskowych wysunęło szereg konkretnych zagadnień, związanych zwłaszcza z obroną przeciwgazową (str. 186), lotnictwem (str. 187—188) i uzbrojeniem

http://rcin.org.pl

wojsk (str. 193); Ministerstwo Spraw Wewnętrznych interesuje się badaniami fizyko-chemicznemi, zwłaszcza w laboratorjach policyjnych; Ministerstwo Skarbu wysuwa zagadnienia fizyko-chemiczne, związane z produkcją alkoholu (str. 180); Ministerstwo Przemysłu i Handlu interesuje się zagadnieniami, związanemi z działalnością Głównego Urzędu Miar (str. 214); Ministerstwo Komunikacji — zagadnieniami, dotyczącemi żelaza, stali, cementu i t. p. O potrzebie rozwoju nauk fizyko-chemicznych wogóle wspomina także Ministerstwo Robót Publicznych (str. 218).

Rada Wydziału jest przeświadczona, że wiele tych zagadnień mogłoby znaleźć rozwiązanie, gdyby zainteresowane Ministerstwa chciały wejść w bliższy bezpośredni kontakt z Uniwersytetem. Nie jest pożądane tam, gdzie chodzi o badania ściśle naukowe, stwarzanie odrębnych instytucyj i wyposażanie ich w kosztowne precyzyjne narzędzia, gdy tymczasem brak ludzi, którzy mogliby temi badaniami naukowo kierować. Zasada oszczędności i celowego wyzyskania nauki do celów praktycznych nakazuje raczej pomóc w rozwoju pracowni uniwersyteckich, zarówno chemicznych, jak i fizycznych, przydzieliwszy do nich pewne siły pomocnicze, które mogłyby pod okiem doświadczonych kierowników rozwiązywać zagadnienia naukowe, związane z praktyką. Do rozwiązywania niektórych konkretnych zagadnień, wysuniętych przez Ministerstwa, zwłaszcza Ministerstwo Spraw Wojskowych, w zakresie chemji i fizyki dobrzeby było zwoływać konferencje wybitnych uniwersyteckich specjalistów, którzy zbiorowo opracowawszy program badań, mogliby program ten realizować w swych pracowniach, mając do tego odpowiednie środki.

Co się tyczy chemji, to w odpowiedziach Ministerstw przebija się pewne uprzedzenie w stosunku do zakładów chemicznych uniwersyteckich, gdyż z 40 pracowni chemicznych uczelni wyższych Ministerstwo Spraw Wojskowych wymienia jedynie trzy pracownie Politechniki Warszawskiej, jako godne specjalnego poparcia, tymczasem praktyka dotychczasowa, oparta na realnych faktach, wykazała, że wychowańcy naszego Uniwersytetu nieraz są daleko lepiej przystosowani do rozwiązywania zagadnień technologicznych, niż wychowańcy politechnik. Jest rzeczą znaną, że w Niemczech cały przemysł chemiczny, nieomal cała potęga chemiczna Niemiec została zbudowana rękami doktorów filozofji o wykształceniu uniwersyteckiem.

W ankiecie ministerjalnej wielokrotnie została wymieniona *geografja*, której znaczenie podkreślają Ministerstwa: Spraw Wojsko-

http://rcin.org.pl

wych (str. 198), Zagranicznych (str. 176), Wewnętrznych (str. 168) i Skarbu (str. 181). Ministerstwo Spraw Zagranicznych oraz Ministerstwo Przemysłu i Handlu (str. 213) zainteresowane są w badaniach hydrograficznych na Bałtyku; Ministerstwo Rolnictwa interesuje się rozwojem fitogeografji i fitosocjologji (str. 212); Ministerstwo Spraw Wewnętrznych podkreśla konieczność studjów regjonalnych do poznania kraju.

Od początku istnienia Uniwersytetu Warszawskiego w wolnej Polsce sprawa badań *fizjograficznych* — poznania głębszego przyrody naszego kraju, była troską katedr zarówno geografji, jak i geologji, paleontologji, mineralogji, systematyki i geografji roślin oraz zoologji. W tym kierunku Uniwersytet Warszawski może się już pochlubić szeregiem cennych prac terenowych. Niestety, ta strona badań niedostatecznie jest doceniana. Ważnym momentem było uzyskanie przed kilku laty w budżecie dla wymienionych zakładów pewnych sum na wycieczki studenckie, mające na celu wprowadzenie młodzieży w badania terenowe; jednak poważniejsze badania wymagają pomocy materjalnych, które w budżetach zakładów nie są uwzględniane. Jedyną rozdawczynią zasiłków na badania terenowe na całą Polskę była Komisja Fizjograficzna Polskiej Akademji Umiejętności, która w ubiegłym roku została pozbawiona subsydjów. Tak poważne instytucje, jak Towarzystwo Naukowe Warszawskie, nie posiadają na ten cel ani grosza, tymczasem na to, aby tak ważna dla Państwa sprawa wszechstronnego zbadania własnego terytorjum, a w części i terytorjów naszych bliższych czy dalszych sąsiadów, mogła się rozwijać, konieczne jest, aby zarówno poważniejsze towarzystwa naukowe, jak i wyżej wymienione zakłady uniwersyteckie, rozporządzały w swoim budżecie odpowiedniemi sumami zarówno na prowadzenie badań fizjograficznych, jak i na wydawanie prac, będących wynikiem tych badań.

W związku z badaniami terenowemi wyłania się doniosła sprawa upośledzenia w Polsce *geofizyki*. Geofizyka, obejmująca oprócz całej meteorologji (z elektrycznością atmosferyczną i magnetyzmem ziemskim) fizykę morza (fale, prądy, temperatura, optyka, głębokość etc.), sejsmologję, fizykę jezior, rzek, lodowców etc., niewątpliwie ma dla działalności państwowej ważne znaczenie. Największą bolączką jest brak ognisk kształcenia młodych sił. Mamy tylko dwie katedry (we Lwowie i Poznaniu), które reprezentują tylko meteorologję i to w pewnym zakresie. Odpowiednie stypendja zagraniczne przy Funduszu Kultury Narodowej byłyby bardzo pożądane. Przyczyniłoby się do rozwoju tej gałęzi poparcie prac naukowych, które mogłyby być prowadzo-

http://rcin.org.pl

ne na tematy geofizyczne w niektórych zakładach fizycznych. W przyszłości należy przewidywać założenie instytutu geofizycznego tego typu, jakie wszędzie na Zachodzie (i w Rosji) istnieją.

Pewne zagadnienia, wysunięte przez Ministerstwo Skarbu w związku z Monopolem Tytuniowym (str. 180), mogłyby być z powodzeniem rozwiązywane w pracowniach *botanicznych* Uniwersytetu Warszawskiego, reprezentujących trzy różne dziedziny badania roślin. Wydział, zgodnie z opinją Ministerstwa Rolnictwa, oddawna docenia konieczność wykształcenia pracowników w dziedzinie ochrony roślin (str. 210,3), lecz w ostatnim np. roku z powodu obcięcia kredytów nawet tak ważny wykład, jak fitopatologja, nie mógł być uruchomiony.

Podobnież przygotowanie sił fachowych o poważniejszych studjach w zakresie metodyki i dydaktyki nauk przyrodniczych, o co chodzi Ministerstwu W. R. i O. P. (str. 206), rozbija się na naszym Wydziale o brak środków, zwłaszcza na wydatki rzeczowe, związane z dydaktyką fizyki i chemji.

Rada Wydziału podkreśla, że wysunięta przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych myśl stworzenia Instytutu Żywienia (str. 173) zbiega się z szerzej pomyślanym planem, przedstawionym przez prof. Białaszewicza na jednej z konferencyj z Zarządem Funduszu Kultury Narodowej (str. 161), stworzenia ośrodka do badań naukowych nad metabolizmem człowieka i zwierząt (całokształtem przemian morfologicznych, chemicznych i energetycznych, zachodzących w organizmie). Inicjatywę w tym względzie Wydział gorąco popiera. Podobnież Wydział wita myśl wyrażoną przez Ministerstwo Skarbu (str. 183) stworzenia Centralnego Instytutu Fermentacyjnego i oświadcza, że posiadając w swoim gronie odpowiednich specjalistów, mógłby współdziałać w zorganizowaniu tych instytutów.

Reasumując wszystko, Rada Wydziału stwierdza, że Wydział gotów jest współdziałać w rozwiązaniu całego szeregu konkretnych zagadnień, wysuniętych przez Ministerstwa, o ile one do niego się zwrócą. Na to jednak, aby czynne współdziałanie nauki i Państwa mogło być pomocne, nie należałoby ograniczać się do sporadycznego zwracania się do poszczególnych specjalistów, lecz, idąc za przykładem naszych sąsiadów, *powołać do życia Radę Naukową, złożoną z wybitnych badaczów naukowych*, którzyby stale mogli nieść pomoc Państwu w jego najważniejszych przedsięwzięciach, a zwłaszcza w sprawie obrony Państwa.

Warszawa, 29. II. 1932 r.

http://rcin.org.pl

DODATKI

1. ZAKŁAD CHEMJI NIEORGANICZNEJ UNIWERSYTETU WARSZAWSKIEGO[1]

Dopiero dzięki temu sprawozdaniu, a zwłaszcza odpowiedziom Ministerstw, wyszły najaw pewne zagadnienia społeczne, które chemik-teoretyk mógłby rozwiązać lepiej, niż technolog, zaniedbujący zazwyczaj stronę naukową zagadnienia. Do takich tematów należą między innemi:

A) poruszone przez *Ministerstwo Spraw Wojsk.:*

a) własności dymów, mgieł i zawiesin koloidalnych w powietrzu oraz ich koagulacja lub sorbcja;

b) wykrywanie tlenku węgla i jego pochłanianie;

c) korozja metali;

d) środki chemiczne do zwalczania szkodników roślinnych i zwierzęcych;

e) elektroliza chlorków;

f) materjały zastępcze do wyrobu środków wybuchowych i t. d.

B) poruszone przez *Ministerstwo Skarbu:*

a) środki do skażania spirytusu;

b) uszlachetnianie tytoniu na drodze chemicznej i t. d.

Od lat 16, t. j. od chwili powołania do życia Uniwersytetu Warszawskiego, żadne z Ministerstw nie zwracało się do zakładów chemicznych z propozycją opracowania jakiegoś zagadnienia. Wyjaśnienie znajdujemy dopiero teraz w „Sprawozdaniu Fund. Kult. Nar." w odpowiedzi Min. Spr. Wojsk. (str. 187), że z pracowni chemicznych, które winny być subsydjowane przez Fundusz Kult. Nar., wymienia się: zakłady chemji fizycznej oraz technologji nieorganicznej i organicznej *Politechniki Warszawskiej.* Ani słowa o Politechnice Lwowskiej, o licznych zakładach chemicznych 5 uniwersytetów, uwzględniono tylko 3 z pośród 40 pracowni.

[1] Wyjątek z odpowiedzi, opracowanej przez kierownika Zakładu, prof. dr. K. Jabłczyńskiego.

http://rcin.org.pl

2. ZAKŁAD FIZJOLOGJI ROŚLIN UNIWERSYTETU WARSZAWSKIEGO[1]

Zakład Fizjologji Roślin U. W. byłby skłonny zająć się opracowaniem całego szeregu zagadnień, poruszonych szczególnie przez Ministerstwa: Spraw Wewnętrznych, Skarbu i Spraw Wojskowych, przy zastosowaniu metod badań *fizjologicznych i bakterjologicznych*, i byłby gotów do kształcenia specjalistów do pewnych dziedzin związanych z rolnictwem, a poruszonych w odpowiedzi Ministerstwa Rolnictwa. W szczególności mógłby zająć się zbadaniem procesów, zachodzących czy prowadzących do wyrobu lub konserwacji produktów roślinnych. Dla przykładu podam zaczęte prace z tej dziedziny: Produkcja *gliceryny* w procesie fermentacji alkoholowej w zależności od gatunku lub rasy drożdży (ogłoszona w „Acta Soc. Bot. Pol.", t. 7, R. Redel-Cheftel) — praca nadal jest kontynuowana przez innego pracownika. Znaczenie tych prac polegałoby na możliwości produkowania gliceryny możliwie wydajnej w procesie fermentacji alkoholowej, co w razie wojny pozwoli na oszczędzenie tłuszczów, do tego celu zwykle służących.

Innym przykładem może być praca nad rozkładem bakterjologicznym *alkaloidów* („Acta Soc. Bot. Pol.", t. 7, Łypacewicz) — również kontynuowana przez innego pracownika — sprawa, która mogłaby mieć zastosowanie do potrzeb Monopolu Spirytusowego. Wreszcie praca (Burbianki, gotowa do druku) nad bakterjologją mleka — nie mamy żadnej orjentacji w tej dziedzinie w Polsce — oraz praca (Kornblum, na ukończeniu) nad mikrobiologją i chemją warszawskich kefirów.

Po wejściu w bliższy kontakt z zainteresowanemi Ministerstwami niewątpliwie możnaby było ustalić tematy, interesujące dane Ministerstwa, których opracowanie — niekiedy przy niedużym nakładzie pieniężnym — mogłoby się odbyć w Zakładzie Fizjologji Roślin U. W.

Warszawa, 26.II. 1932 r.

XIII.

WYDZIAŁ HUMANISTYCZNY UNIWERSYTETU JANA KAZIMIERZA WE LWOWIE

Sprawozdanie Funduszu Kultury Narodowej obok treści swej właściwej zawiera bardzo ciekawe opinje Ministrów co do spraw naukowych, związanych z potrzebami Państwa. Pismo Zarządu zwraca się do Wydziału

[1] Opracowane przez kierownika Zakładu, prof. dr. K. Bassalika.

http://rcin.org.pl

naszego z prośbą o wypowiedzenie się, „którym z dezyderatów, w dzisiejszym stanie nauki, sił naukowych i środów rozporządzalnych, zadość uczynić można, lub którym może się już zadość uczyniło, które zaś mogłyby być spełnione dopiero po dokonaniu prac przygotowawczych czy też organizacyjnych".

Odpowiedzieć na to mogą tylko reprezentanci poszczególnych działów. Rada Wydziału Humanistycznego może tylko wskazać, które dezyderaty ministerstw zasługują na szczególne uwzględnienie. Ministerstwo Spraw Wewnętrznych żąda poparcia Instytutu Badania Spraw Narodowościowych, opieki nad sztuką ludową ukraińską i białoruską (dlaczego nie nad wszelkiemi działami sztuki ludowej?), rowijania badań regjonalnych w zakresie kulturalno-gospodarczym, zorganizowania studjum statystycznego (co w części tylko dokonano już przy Szkole Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie).

Ministerstwo Spraw Zagranicznych zwraca słusznie uwagę, że należy popierać wydatnie dział polski w zagranicznych instytucjach słowiańskich i zorganizować placówkę propagandową w Rapperswilu, że zasługuje na pomoc warszawski Instytut Wschodni, że należy kontynuować wydawnictwo Akademji „Polonorum cum exteris commercia". Wśród dzieł, które przełożyć się winno, wymienia „Historjografję grecką" prof. Witkowskiego.

Ministerstwo Skarbu — obok szeregu postulatów, które nie są związane z humanistyką — wysuwa postulat opracowania majątku narodowego, co i niektóre z naszych katedr wciągnęłoby do współpracy, i postulat encyklopedji gospodarczej. Pragnie też podnieść poziom prac menniczych i graficznych.

Bogaty program kreśli Ministerstwo Spraw Wojskowych — znajdzie się tu i sprawa wychowania obywatela, i sprawa katedr historji wojskowej, i uwzględnienie historji Kościoła i wyznań, i kwestja psychotechniki.

O historji wyznań, o placówce naukowej do badania spraw wyznaniowych mówi też Ministerstwo W. R. i O. P.; warto podkreślić, że uwydatnia ważność katedr filozofji, psychologji i pedagogiki.

Wśród licznych postulatów Ministerstwa Sprawiedliwości zainteresuje językoznawców sprawa słownictwa prawniczego.

Wartość praktyczna tej ankiety na tem polega, że można będzie powoływać się na nią, zwracając się do Funduszu Kultury Narodowej z jakiemiś propozy jami.

http://rcin.org.pl

Przestudjowanie sprawozdania nasuwa pewne refleksje, wiodące do ewentualnych wniosków.

Należy przedewszystkiem pragnąć, by głównym przedmiotem opieki były zakrojone na wielką skalę prace zbiorowe i wydawnictwa zbiorowe.

Należy dalej wyrazić życzenie, by zorganizowano należycie prace nad przekładami polskich prac naukowych i dano uczonym polskim rękojmię, że także te wyniki, które ogłaszają w języku polskim, udostępnione będą światu (dotąd robi się to przygodnie i w zbyt skromnych rozmiarach).

Wreszcie — wobec faktu, że Lwów otrzymał dotąd szóstą część tego, co Warszawa, mniej niż połowę tego, co Kraków, i mniej od Poznania i Wilna (str. 11 „Sprawozdania") — należy zwrócić się do Zarządu Funduszu Kultury Narodowej z prośbą, by w Komitecie, rozstrzygającym o jego sprawach, zasiedli delegaci wszystkich głównych ośrodków.

Poza podkreślonemi wyżej postulatami Rada Wydziału Humanistycznego U. J. K. wyraziła życzenie, ażeby podręczniki uniwersyteckie mogły być wydatniej subwencjonowane, następnie czasopisma naukowe, zwłaszcza te, co istnieją długie lata. Przy tej sposobności Rada Wydziału Humanistycznego zauważa, że nauka polska na polu czasopism zanadto się rozdrabnia, robi się konkurencja czasopism, przyczem odgrywają nieraz rolę decydującą nie istotne potrzeby nauki, ale ambicje lokalne lub personalne. Fundusz Kultury Narodowej mógłby w takich wypadkach odegrać rolę regulatora i subwencjonować tylko te przedsięwzięcia zbiorowe, które mają już za sobą lata zasłużonej i celowej naukowej pracy.

Lwów, 6.X. 1932 r.

XIV.

WYDZIAŁ HUMANISTYCZNY UNIWERSYTETU WARSZAWSKIEGO

1) Rada Wydziałowa uznaje za pożyteczne utworzenie centralnej Komisji doradczej np. przy Prezydjum Rady Ministrów, złożonej z przedstawicieli nauki, do wyrażania opinji co do kolejności realizowania postulatów poszczególnych Ministerstw i uporządkowania zakresu pracy pokrewnych instytucyj naukowych.

2) Rada Wydziałowa, opierając się na podkreślonym kilkakrotnie w odpowiedziach Ministerstw braku odpowiednio wykształconych teoretycznych pracowników, uznaje za rzecz konieczną utworzenie w Uni-

http://rcin.org.pl

wersytecie przez Wydziały Prawny i Humanistyczny wspólnego studjum nauk ekonomiczno-społecznych i większe poparcie tego rodzaju studjów przez pomoc materjalną Państwa.

3) Rada Wydziałowa uznaje za rzecz pożądaną bliższe porozumienie pomiędzy poszczególnemi Ministerstwami i odpowiedniemi fachowemi instytucjami naukowemi.

4) W związku ze sprawozdaniem Funduszu Kultury Narodowej Rada Wydziałowa pozwala sobie wyrazić następujące dezyderaty, dotyczące najbliższej przyszłej działalności Funduszu Knltury Narodowej:

a) przeznaczanie zasiłków przedewszystkiem na rzecz wielkich instytucyj naukowych i ustalanie procentowe wysokości tych zasiłków w preliminarzu;

b) zarezerwowanie subsydjów w nadchodzącym budżecie na rzecz większych jednorazowych celów, np. Bibljoteka Jagiellońska.

Warszawa, 9. III. 1932 r.

XV.

WYDZIAŁ HUMANISTYCZNY UNIWERSYTETU STEFANA BATOREGO W WILNIE

Należy popierać przedewszystkiem te działy nauki, które są trudniejsze do opanowania i których uprawianie stanowi o udziale Polski w międzynarodowym ruchu naukowym. Za czasów niewoli pierwszym obowiązkiem naszym było popierać polonistykę we wszelkich jej odgałęzieniach: badania nad językiem polskim w jego przeszłości i teraźniejszości, nad historją kultury polskiej, nad historją Państwa Polskiego i t. d. To wszystko potrzebne było, aby przywiązać do przeszłości i obudzić nadzieję na lepszą przyszłość. Obecnie niebezpieczeństwo zagłady polskości już nie istnieje. Chodzi raczej o to, aby Polacy akcentowali swoje istnienie w świecie, aby stwierdzali, jak wartościowym elementem są w gronie narodów, pielęgnujących kulturę ogólnoludzką.

Pomoc, jakiej ma udzielać Zarząd Funduszu Kultury Narodowej, powinna być tak pomyślana, aby prowadziła do powstawania mocnych placówek naukowych. W związku z tem nasuwa się następująca dyrektywa: Rozwój jakiegoś działu nauki w pewnem środowisku uniwersyteckiem zależy przedewszystkiem od głównego reprezentanta tego działu: on decyduje w praktyce o tem, jak się toczy praca młodych adep-

http://rcin.org.pl

tów nauki. W wyborze kandydatów do pomocy Zarządu Funduszu należy na pierwszym planie stawiać pracowników naukowych, będących w pełni sił, a mających za sobą dobrą przeszłość naukową. Państwo Polskie otaczało dotychczas serdeczną opieką przedewszystkiem młodych adeptów nauki: wysyłało ich zagranicę i t. d. Zupełnie słusznie. Należy jednak pamiętać, że ci młodzi nie dają tak pewnej rękojmi co do swej przyszłej pracy, jak ludzie dojrzali, a powtóre — po powrocie do kraju — przystosowują się do tej atmosfery, jaką wytwarza dany profesor. Niech źle pracuje profesor, źle będzie w wielu wypadkach pracować także jego otoczenie.

Wilno, 2. V. 1932 r.

XVI.

WYDZIAŁ PRAWNY UNIWERSYTETU WARSZAWSKIEGO

Wydział Prawa radby widział wydatniejsze popieranie swych młodych pracowników naukowych przy kształceniu się ich dalszem w celu uzyskania docentury, jak również udzielanie subwencyj na tworzące się zakłady seminaryjne i na publikacje naukowe, wychodzące z pracowni seminaryjnych i profesorskich.

Warszawa, 4. VII. 1932 r.

XVII.

WYŻSZA SZKOŁA HANDLOWA W WARSZAWIE

Wyższa Szkoła Handlowa w Warszawie w metodzie swojej pracy i charakterze studjów opiera się o nauki ekonomiczne wraz ze wszystkiemi ich rozgałęzieniami i naukami pomocniczemi, a więc: statystyką, geografją gospodarczą, naukami handlowemi, komunalnemi, skarbowemi. Jest to dział nauk specjalnie ważny w życiu dzisiejszego Państwa i bardzo zaniedbany. Naukom ekonomicznym poświęcone są tylko oddzielne katedry na wydziałach prawnych uniwersytetów, rozwinięte w oddzielne studjum jedynie w Uniwersytecie Poznańskim, oraz 4 szkoły wyższe handlowe. Stan niedostateczny katedr, obciążenie profesorów i t. d. pozostały do dziś na poziomie, jaki jaskrawo w r. 1923 przedstawił p. Rektor Miklaszewski („Ekonomista", 1923, zesz. 2 i odb.).

http://rcin.org.pl

O aktualnem znaczeniu i wadze zagadnień świadczą wypowiedzenia się różnych Ministerstw, w których głównie poruszają braki w zakresie tej gałęzi nauk. W dezyderatach Ministerstw, obok wytknięcia istotnych niedomagań, przeoczono wiele wysiłków wyższych uczelni, a zwłaszcza Wyższej Szkoły Handlowej w Warszawie, zmierzających do ich usunięcia, a niedość owocnych z powodu braku środków do ich rozwoju. Ministerstwa sądzą, że w żadnej z wyższych uczelni polskich nie są wykładane: matematyka finansowa („Spraw. Fund. Kult.", str. 182), bankowość (tamże, 182), prawo morskie (tamże, 213), prawo kolejowe (tamże, 215). Jest to chyba przeoczenie, gdyż przedmioty te oddawna są wykładane w Wyższej Szkole Handlowej w Warszawie. Ministerstwa mówią o niedostateczności wykładu statystyki (174), brakach w dziedzinie nauk komunalnych i t. d., tymczasem powyższe przedmioty są uwzględniane w planach nauk szkół wyższych handlowych, a zwłaszcza w Wyższej Szkole Handlowej w Warszawie, natomiast działy te nie mogą być dość rozwinięte, ponieważ na kandydatów odnośnych specjalności niema dostatecznego popytu oraz niema dostatecznej liczby stypendjów, któreby ułatwiały młodzieży specjalizację w kierunkach, potrzebnych Państwu. Studjum nauk komunalnych, które w Wyższej Szkole Handlowej w Warszawie posiada kilka dyscyplin, nie może być bardziej rozwijane, gdyż przyrostu młodych sił nie może samorząd całkowicie pochłonąć, pomimo że wszyscy wychowańcy tego studjum, znajdujący się w życiu praktycznem, zajmują intelektualnie najwyższe stanowiska, są teoretycznemi i praktycznemi podporami pism fachowych i t. d. To samo można powiedzieć o studjum skarbowem, konsularnem, ubezpieczeniowem i t. d. Z pośród katedr, których brak zauważyły Ministerstwa, wiele istotnie wakuje z braku środków na ich uruchomienie (np. sprawy eksportowe) i dlatego Wyższa Szkoła Handlowa w Warszawie posiada jedynie 10 zajętych katedr, gdy skromnie zakreślony plan przewiduje ich 18, a potrzeby życia wymagałyby istnienia 25—30 katedr. Dlatego też zmuszeni jesteśmy do posiłkowania się „wykładami zleconemi", które są tylko zapełnieniem największych dziur programu.

Ministerstwa wysunęły też szereg postulatów, dotyczących wydawnictw naukowych o charakterze encyklopedycznym i podręcznikowym, jak encyklopedja nauk ekonomicznych lub encyklopedja nauk komunalnych, jak brak podręczników polskich statystyki, budżetowania i t. d. Musimy tu zwrócić uwagę, że wydawnictwa te wszystkie są istotnie nader potrzebne, ale wydanie ich wymaga dużych zasobów pieniężnych,

http://rcin.org.pl

i że Wyższa Szkoła Handlowa w Warszawie inicjowała ję już przed wojną (encyklopedja handlowa pod red. prof. Feldbluma), a później w r. 1919, lecz narazie zaniechała z braku funduszów, częściowo zaś — w zakresie podręczników—plan swój stale rozwija, lecz bardzo powoli, gdyż nie znajduje dostatecznego poparcia. W archiwum Szkoły znajduje się obecnie około 700 rozpraw dyplomowych, magisterskich i doktorskich, na tematy teoretyczne i praktyczne, ważne dla naszego życia, których nie możemy wydać [1]. Nieliczne prace, niezawsze najlepsze, ukazujące się sporadycznie, nie mogą braków wypełnić.

Nauki ekonomiczne posiadają wielkie luki i braki i nietylko te, które pod kątem najczęściej bieżącej potrzeby wytknęły Ministerstwa, ale tkwiące głębiej, w niedostatecznem pielęgnowaniu i zaniedbaniu najważniejszych działów teorji i praktyki nauk ekonomicznych. Sądzimy, że Fundusz Kultury Narodowej w sprawie tej winien zwołać konferencję specjalistów, aby najważniejsze potrzeby można było rozważyć i zbliżyć do urzeczywistnienia. Podnosimy tu jedynie najpilniejsze potrzeby i największe braki.

Za najbardziej zaniedbaną dziedzinę uważamy *teoretyczną ekonomję*, reprezentowaną zaledwie przez nielicznych teoretyków.

Twórczość w tej dziedzinie jest bardzo skromna i nie przekracza granic Polski. Brak jest młodych sił, zajmujących się teorją. Koniecznością jest wydobywanie zdolniejszych i teoretycznie uzdolnionych pracowników — umożliwianie im studjów przy pomocy stypendjów. Konieczne jest stworzenie instytutu badawczego teorji nauk ekonomicznych.

Te same postulaty można wypowiedzieć w dziedzinie statystyki. Instytut, stworzony przy Szkole Głównej Gospodarstwa Wiejskiego, nie zaspokaja potrzeb nauk ekonomicznych, gdzie statystyka odgrywa rolę ważnego narzędzia. Te same postulaty możemy wysunąć w dziedzinie polityki ekonomicznej, skarbowości, geografji ekonomicznej, nauk ubezpieczeniowych, komunalnych, handlowych i t. d. Litanja potrzeb tych jest zbyt długa, ażeby ją w całości przytaczać.

Szkolnictwo wyższe jest bezsilne wobec tych wielkich braków, ponieważ nie posiada dostatecznych środków do realizacji swych celów.

Warszawa, 2. VII. 1932 r.

[1] Por. „Spis rozpraw doktorskich i magisterskich oraz prac dyplomowych przyjętych w Wyższej Szkole Handlowej w Warszawie w latach 1912/13—1930/31". Warszawa 1932.

http://rcin.org.pl

XVIII.

WYDZIAŁ TEOLOGICZNY UNIWERSYTETU JANA KAZIMIERZA WE LWOWIE [1]

1) Nauki teologiczne potrzebują, oczywiście, wydania całego szeregu źródeł do dziejów Kościoła w Polsce i na Rusi, liturgji, sztuki kościelnej i archeologji etc., ale wobec notorycznego braku funduszów państwowych tudzież innych instytucyj, popierających wydawnictwa naukowe (Pol. Akademja Umiej., Kasa im. Mianowskiego etc.), które na wydawnictwa teologiczne nie znajdują nigdy ani grosza, uważam za zbędne opracowywanie i przedstawianie szczegółowych planów wydawniczych.

2) Bezwzględnie potrzebna w tej chwili jest choćby skromna stała karta na podtrzymanie jednego ściśle *naukowego czasopisma teologicznego* „*Collectanea Theologica*" (dawniej „Przegląd Teologiczny"), wychodzącego wraz z dodatkiem „Ruch Teologiczny" od szeregu lat we Lwowie trudem i kosztem kilku jednostek. Pismo to nie ma dotąd żadnych zasiłków, mimo że wykazuje żywotność i osiągnęło wysoki poziom naukowy.

3) Jeszcze bardziej piekącą sprawą jest *wykształcenie i przygotowanie naukowych pracowników* na polu nauk teologicznych. W tym celu proponuję, by Fundusz Kultury Narodowej udzielał *stypendjów* na wyjazd zagranicę kandydatom do habilitacji na wydziałach teologicznych narówni z adeptami innych nauk. Dotychczas ani jeden teolog ze Lwowa nie otrzymał stypendjum z tego Funduszu. Należałoby także stworzyć pewien *fundusz na drukowanie naukowych* prac doktorskich (których domagają się słusznie nowe przepisy o doktoratach) i habilitacyjnych. Brak funduszów uniemożliwia wielu bardzo zdolnym i pilnym jednostkom dalsze studja lub drukowanie swych prac naukowych.

Lwów, 28. I. 1932 r.

XIX.

WYDZIAŁ TEOLOGJI KATOLICKIEJ UNIWERSYTETU WARSZAWSKIEGO

Dezyderaty Wydziału Teologji Katolickiej w stosunku do dziedziny nauk teologicznych prawie całkowicie pokrywają się z ogólnemi dezyderatami, jakie wypowiedziane zostały w ankiecie przez Ministerstwo W. R. i O. P. w sprawie potrzeb wszystkich szkół akademickich.

[1] Odpowiedź podpisana przez dziekana ks. prof. dr. P. Stacha.

http://rcin.org.pl

Przedewszystkiem daje się bardzo odczuć brak środków na pomoce naukowe, niezbędne do twórczej pracy naukowej zarówno profesorów, jak i zdolniejszych uczniów.

Paląca również jest potrzeba dalszego kształcenia młodych pracowników naukowych, którzy już zdobyli doktorat i okazali w pewnym kierunku wybitne uzdolnienie. W ten sposób tworzyłby się narybek naukowy, z którego możnaby było wybierać przyszłych kandydatów na profesorów wydziałów teologicznych. Wreszcie byłoby pożądane umożliwienie drukowania wybitniejszych naukowych prac teologicznych zarówno profesorów, jak i uczniów (prac doktorskich).

Wszyscy profesorowie Wydziału Teologji Katolickiej należą do Warszawskiego Towarzystwa Teologicznego, które własnemi siłami rozpoczęło wydawanie tych prac; wydano już cztery prace.

Niestety jednak, brak środków materjalnych stoi na przeszkodzie dalszemu rozwojowi tego poważnego wydawnictwa.

Warszawa, 21. IV. 1932 r.

XX.

WYDZIAŁ TEOLOGJI EWANGELICKIEJ UNIWERSYTETU WARSZAWSKIEGO

1. Wydział Teologji Ewangelickiej Uniwersytetu Warszawskiego jest jedynym Wydziałem uniwersyteckim dla teologów ewangelickich w Polsce, jako instytucja naukowa, wychowująca przyszłych duchownych kościołów ewangelickich w Polsce. Aby mógł być placówką, skupiającą teologów różnych narodowości i wyznań, potrzebuje większej liczby pracowników naukowych i znaczniejszych środków na urządzenie bibljotek oraz wydawanie prac naukowych. Wydział ma już obecnie kilku absolwentów, którzy okazują wybitne uzdolnienie do pracy naukowej w różnych działach teologji i są autorami poważnych przyczynków naukowych teologicznych, które, niestety, z powodu braku środków nie mogły być opublikowane.

Oprócz zasiłków na wydanie tych prac Wydział potrzebuje pomocy na dalsze kształcenie sił naukowych zagranicą. Wydatniejsza pomoc materjalna może w znacznym stopniu ułatwić Wydziałowi spełnianię ważnego zadania w dziedzinie teologji ewangelickiej w Polsce i wytworzenie rodzimej tradycji naukowej bez naśladowania wzorów obcych, którym

http://rcin.org.pl

z natury rzeczy musieliby ulegać teolodzy ewangeliccy wówczas, gdyby Wydział nie był dla nich pełnowartościową placówką naukową.

2. Mimo trudnych warunków pracy profesorowie Wydziału poza publikacjami z swej specjalności wydali szereg przyczynków do dziejów, obecnego stanu i życia wewnętrznego protestantyzmu w Polsce (artykuły w kwartalniku „Reformacja w Polsce", w wydawnictwie „Rocznik Ewangelicki", Warszawa 1925 r., oraz w prasie kościelnej). Niektóre prace, złożone w rękopisie, z powodu braku środków nie mogły być wydane drukiem. Studenci Wydziału, zachęcani do opracowywania ważniejszych zagadnień z dziejów Reformacji i myśli religijnej w Polsce, zgłaszają rok rocznie prace seminaryjne i dyplomowe, z których wiele nadaje się do druku. Zogniskowanie prac w tych właśnie dziedzinach uważa Wydział za jedno z najważniejszych swych zadań.

3. Wydział Teologji Ewangelickiej uważa, że byłoby pożądane powołanie do życia odrębnej placówki naukowo-badawczej do ogółu spraw wyznaniowych przy Ministerstwie Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, której działalność jest określona w piśmie p. Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego i gotów jest ofiarować jej swą *współpracę w zakresie religjoznawstwa wogóle, a zagadnień protestantyzmu w Polsce w szczególności.*

Warszawa, 26. I. 1932 r.

XXI.

WYDZIAŁ TEOLOGICZNY UNIWERSYTETU STEFANA BATOREGO W WILNIE [1]

Powołanie do życia odrębnej placówki naukowo-badawczej do ogółu spraw wyznaniowych, uznane przez ś. p. Ministra Czerwińskiego za rzecz najpilniejszą, uważam za rzecz niemożliwą i niepożądaną.

1. Niemożliwą jest z dwu przyczyn: pierwszą będzie zapewne wynikający z obecnego kryzysu gospodarczego brak niezbędnych do tego środków, a drugą — brak wykwalifikowanych sił. Nie ulega wątpliwości, że placówka taka, o ile ma być twórcza, pociągnie za sobą dużo wydatków, najpierw na uruchomienie — koło 2 miljonów zł., a potem na utrzymanie — minimalnie koło 300.000 zł. rocznie. Mniejsze uposażenie takiej placówki zmusiłoby ją do prowadzenia żywota suchotni-

[1] Odpowiedź podpisana przez dziekana ks. prof. dr. I. Świrskiego.

http://rcin.org.pl

czego, co wcale nie odpowiadałoby ani jej powołaniu, ani zamiarom Ministerstwa. Funduszów jednak takich w czasach dzisiejszych Państwo Polskie nie znajdzie, skoro nie znajduje ich na wystarczające uposażenie tych instytucyj, jakie obecnie istnieją, i zmusza je przez redukcję katedr i wstrzymanie nominacyj profesorów na kurczenie się i zwolnienie tempa rozwoju. — Gdyby jednak środki materjalne nie stały na przeszkodzie, to ze względu na brak sił wykwalifikowanych placówka taka dziś powstaćby nie mogła. Jestem zdania, że do badań nad sprawami wyznaniowemi muszą się zabierać teologowie i prawnicy, gdyż nie wyobrażam sobie ani humanistów, ani przyrodników przy tym warsztacie pracy. Do tego niezbędne jest dobre przygotowanie teologiczne i zamiłowanie do tego rodzaju pracy — czyli kwalifikacje, które posiada teolog. Co się zaś tyczy sił teologicznych w Polsce, to wydziały teologiczne mają wielki kłopot z powoływaniem na katedry. Na żadnym wydziale teologicznym w Polsce nie są zajęte wszystkie katedry. Zjawisko to nie powinno nikogo dziwić, gdyż Polska Odrodzona istnieje zaledwie 13 lat — a duchowieństwo ma oprócz tego szereg innych zadań do wypełnienia, mimo to pozostaje niezbity fakt, że sił teologicznych w Polsce dziś wielki brak. Któż zatem potrafi objąć placówkę do badań ogółu spraw wyznaniowych? Możnaby było zająć inne stanowisko, a mianowicie: zamiast teologów katolickich powołać do pracy teologów prawosławnych, protestanckich, starozakonnych, albo ludzi, niestojących na żadnem wyznaniowym gruncie i niemających nic wspólnego z teologją. Możliwe. Jednakże ja takiego stanowiska nie podzielam i takiej instytucji do badań spraw wyznaniowych w Polsce, reprezentowanej przez ludzi tej kategorji — Państwu Polskiemu bardzobym nie życzył.

2. Uważam dalej tworzenie takiej placówki za rzecz niepożądaną dlatego, że cel, jaki jej wyznacza ś. p. Minister Czerwiński: „a) wywoływanie ruchu w kierunku badań w dziedzinie wyznaniowej i ogólne organizowanie tych badań, b) utrzymywanie kontaktu ze specjalistami naukowcami do poszczególnych zagadnień, c) opracowywanie poszczególnych zagadnień dla Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, d) kwalifikowanie poszczególnych prac do nagród i subwencyj", zupełnie się pokrywa z celem wydziałów teologicznych i jeszcze go nie wyczerpuje. Jeżeli cel ten dziś nie jest dostatecznie osiągnięty, to nie dlatego, że brak takiej placówki, której stworzenie proponuje ś. p. Minister Czerwiński, tylko dla racyj, o których wspomniałem wyżej. Dla zaradzenia złu należałoby przyjść z większą pomocą wydziałom teologicznym przez stworzenie kilku katedr, np. historji Kościoła

http://rcin.org.pl

Wschodniego, katedry sektoznawstwa i t. p., oraz przez przyznanie większej, niż dotychczas, liczby etatów asystenckich w celu przygotowania odpowiednich ludzi.

Tego rodzaju pomoc dałaby większe rezultaty, niż jakaś specjalna placówka, i kosztowałaby skarb Państwa bez porównania mniej.

Wilno, 30. IV. 1932 r.

XXII.

WYDZIAŁ INŻYNIERJI LĄDOWEJ POLITECHNIKI WARSZAWSKIEJ

A. W stosunku do istotnych potrzeb Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i pochodnej konieczności stworzenia kilku placówek badawczo-probierczych (str. 168, 173 i 174), Rada Wydziału pragnie podkreślić słowa Ministerstwa o szczególnej uwadze, na jaką zasługiwałby nadzwyczaj obszerny dział nauk komunalnych (str. 167), zwłaszcza że „studja w wyższych i średnich (technicznych i handlowych) zakładach naukowych... są jeszcze bardzo niedostateczne" (str. 171). A przeto, zdaniem Rady, wobec tej doniosłości nauk komunalnych, zanim powstanie i dostosuje się do życia ów układ pomocniczych instytutów, możnaby szczególnie aktualne zagadnienia z dziedziny polityki gospodarczej i finansowej zarządu terytorjalnego (str. 171) oprzeć na właściwem technicznem podłożu i należycie uwzględnić w odpowiednio rozszerzonym programie Sekcji Miejskiej Wydz. Inżynierji Lądowej Politechniki Warszawskiej. Ogólne wytyczne trzebaby zawczasu ustalić na wspólnych naradach z przedstawicielami Ministerstw, jako że i Ministerstwo Spraw Wojskowych odczuwa braki właściwego rozwiązania zagadnień pokrewnych, urbanistyki i architektury „z punktu widzenia obrony wnętrza kraju (zabezpieczenia komunikacji międzymiastowej, racjonalnego rozplanowania miast i osiedli podmiejskich)" (str. 186), „zaopatrywania w wodę ludności cywilnej i wojska" (str. 190), a także badań „nad wentylacją i ogrzewaniem pomieszczeń zaludnionych" (str. 186).

Powołanie dodatkowych wykładających wymagałoby jednak stałego rocznego poparcia Funduszu Kultury Narodowej lub zainteresowanych Ministerstw.

B. Zkolei, w doniosłej sprawie dla czynników rządowych — korzystania ze zdobyczy naukowych istniejących katedr i docentur, Rada — w dzie-

http://rcin.org.pl

dzinach do niej należących — chętnie przyrzeka swą pomoc, przy odpowiedniem poparciu Funduszu Kultury Narodowej lub Ministerstw, a mianowicie:

a) Ministerstwu Robót Publicznych—w ryczałtowo wymienionych naukach: geologji, hydrauliki,... statyki budowli, teorji mostów, architektury i budownictwa lądowego, budowy miast, budowy dróg... (str. 218).

b) Ministerstwom: Skarbu, Spraw Wewnętrznych, Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, Sprawiedliwości i Spraw Wojskowych— w naukowem opracowaniu zagadnień budownictwa: taniego mieszkaniowego (str. 171 i 179), szkolnego (str. 206), budynków sądowych i więzień karnych (str. 204), wreszcie „normalizacji... elementów budowlanych" (str. 198).

c) Ministerstwu Spraw Wojskowych—w naukowem rozwiązywaniu zagadnień z teorji sprężystości, wytrzymałości i mechaniki ośrodków ciągłych (str. 188).

C. Co do ostatniej, bodaj że najważniejszej możliwości pracy dla czynników rządowych na terenie naukowych ośrodków badawczo-probierczych, Rada ma bardzo wiele do powiedzenia:

a) Słuszna jest chyba skarga, że w rozległej dziedzinie techniki kolejowej, poza pracami, prowadzonemi w ograniczonym zakresie w laboratorjach Politechniki i w zorganizowanych przez Ministerstwo Komunikacji drobnych pracowniach, nie robi się nic (str. 216), a przecież pod kierunkiem Katedry Dróg Żelaznych Wydz. Inż. Lądowej Polit. Warsz. możnaby przeprowadzić badania nad „wytrzymałością toru,... stosowaniem wyższych temperatur przegrzewu pary... o wysokiej prężności" i nad „urządzeniami zabezpieczenia ruchu pociągów" (str. 217), gdyby tym pracom dało się zapewnić pomoc Min. Komunikacji lub Funduszu Kultury Narodowej.

b) dla pokrewnego, choć zgoła odmiennego splotu — zagadnień komunikacyjnych (str. 191), Min. Spraw. Wojsk. chciałoby stworzyć i popierać Instytut motoryzacji rolnictwa i środków transportowych. Jego zadaniem byłoby „wywieranie naukowego wpływu na budowę licznych i tanich dróg samochodowych w kraju, unifikację sprzętu transportowego, odpowiedniego zarówno do potrzeb rynku, jak i celów mobilizacyjnych, i na motoryzację rolnictwa, uwzględniającą potrzeby zarówno średnich i wielkich gospodarstw rolnych, jak i wojska" (str. 192).

W tych słowach Rada widzi całokształt zadań, objętych działalnością Drogowego Instytutu Badawczego, obsługującego Min. Robót Publicz-

http://rcin.org.pl

nych, a związanego z Wydz. Inż. Ląd. Polit. Warsz. Raczej więc należałoby tę działalność odpowiednio rozszerzyć przy poparciu owego Ministerstwa lub Funduszu Kultury Narodowej.

c) Poza tem wszystkiem Rada pragnie jeszcze podkreślić i wyodrębnić wspólne potrzeby w dziedzinach tworzywoznawstwa i towaroznawstwa. Tutaj Ministerstwo Skarbu myśli o stworzeniu własnego „pokazowego muzeum... towarów" i zakładu badawczego w dziedzinie celnictwa (str. 183).

Min. Rolnictwa chce przeprowadzić „badania nad technicznemi właściwościami drewna" (str. 212).

Min. Komunikacji zalicza do swych potrzeb najpilniejszych „badania nad żelazem i stalą..., stosowaniem stali wysokowytrzymałościowej, nierdzewiejącej,... badania tworzyw, a specjalnie cementu:... betonu i żelazobetonu z zastosowaniem cementów wysokowartościowych..., badania jakości materjałów, używanych do wyrobu części taboru" (str. 216 i 217).

Min. Poczt. i Telegrafów uważa, że jest potrzebne „przeprowadzanie prób... materjałów budowlanych na gęstość, na przepuszczalność, nasiąkliwość, jednorodność, wytrzymałość na zginanie, odporność na mróz" (str. 225).

Wreszcie Min. Spraw Wojskowych podkreśla, że należałoby „pociągnąć do współpracy wszystkie... laboratorja wytrzymałościowe" (str. 188).

Ostatnie słowa Rada całkowicie popiera i zaznacza, że wszystkie zadania wyżej wyszczególnione bezwzględnie wchodzą w zakres zależnego od niej Laboratorjum Wytrzymałości Tworzyw (L. W. T.), największego zakładu w Polsce, pracującego dotąd o własnych siłach, bez poparcia zzewnątrz, pomimo wyraźnego współzawodnictwa wielu pomniejszych placówek.

Szerokie możliwości pracy w L. W. T. i konieczność utrzymania prymatu, jako instancji ostatecznej a bezstronnej, zasługują na możliwie najdalej idące poparcie wyłącznie i tylko przez Fundusz Kultury Narodowej.

Należy ogólnie zaznaczyć, że dotacje Funduszu Kultury Narodowej na nauki stosowane były dotychczas stosunkowo skromne i że do rozwoju potęgi Państwa byłoby pożądane, ażeby nauki te mogły nadal korzystać z większego materjalnego poparcia.

Warszawa, 17. V. 1932 r.

http://rcin.org.pl

XXIII.

WYDZIAŁ INŻYNIERJI WODNEJ POLITECHNIKI WARSZAWSKIEJ

Poza pracą nad przygotowywaniem do potrzeb państwowych odpowiedniej liczby należycie wykwalifikowanych inżynierów hydrotechników Wydział Inżynierji Wodnej Politechniki Warszawskiej powinien i mógłby przy posiadaniu należytych środków zająć się następującemi badaniami:

W dziedzinie meljoracyj rolnych Polska, jako państwo rolnicze, jest w najwyższym stopniu zainteresowana w podniesieniu produkcji rolniczej i opanowaniu warunków przyrodniczych, wywierających decydujący wpływ na gospodarkę rolną. Na pierwszem miejscu stoi tu sprawa doświadczalnictwa meljoracyjnego. Szeroko rozwinięte w tej dziedzinie prace w sąsiadujących z nami państwach, szczególnie w Czechosłowacji i Rosji, wykazują, że doświadczalnictwo meljoracyjne może się przyczynić w wielkim stopniu do ściśle naukowej organizacji gospodarstwa rolnego, która w znacznym stopniu uniezależnia je od katastrofalnych wpływów braku lub nadmiaru wilgoci, tak w okresie wegetacji roślin, jak i w okresach pozostałych.

Jeżeli wziąć pod uwagę, że ogromne powierzchnie naszych gleb nie posiadają nawet w drobnym stopniu uporządkowanego regime'u wodnego, jeżeli zważyć, że posiadamy ogromne przestrzenie zabagnione, które mogłyby być przysposobione pod uprawę, to staje się jasnem, jak ważna jest kwestja doświadczalnictwa, gdyż tą tylko drogą można należycie poruszone tu problematy rozwiązać.

Wyłożone na takie doświadczenia środki przyniosą nieobliczalne korzyści, gdyż, jak z praktyki wiadomo, plony na zmeljorowanych glebach ogromnie wzrastają i są mniej zależne od kaprysów klimatu.

W dziedzinie komunikacyj wodnych i regulacji rzek Polska ma przed sobą tak nieuprawne pole, że trzeba bardzo wytężonej pracy inżyniera hydrotechnika przez cały szereg lat, aby przynajmniej najpilniejsze zadania wykonać. Tu pracownia badawcza — laboratorjum wodne, należycie wyposażone, mogłoby bardzo poważną rolę odegrać, wypracowywując najkorzystniejsze metody prac regulacyjnych i komunikacyjnych.

W dziedzinie wyzyskania sił wodnych również stoimy bardzo nisko. Uzyskanie taniej energji przez budowę zakładów wodno-elektrycznych przyczyniłoby się ogromnie do obniżenia kosztów produkcji przemysło-

http://rcin.org.pl

wej, a przez to do wzmożenia siły konkurencyjnej rodzimego przemysłu z przemysłem zagranicznym.

W tej dziedzinie Wydział Inżynierji Wodnej mógłby oddać Państwu bardzo wielkie usługi.

Warszawa, 29. III. 1933 r.

XXIV.

WYDZIAŁ GEODEZYJNY POLITECHNIKI WARSZAWSKIEJ

W dziedzinie miernictwa świadczenia nauki na rzecz Państwa polegać winny na wprowadzeniu takich metod i sposobów pomiarowych, któreby pozwoliły na otrzymanie w możliwie krótkim czasie, a jednocześnie z dokładnością, odpowiadającą wymaganiom życiowym, gospodarczej mapy kraju i utrzymanie jej na poziomie współczesności.

Obrona Państwa nie jest do pomyślenia bez istnienia współczesnych map topograficznych, których w pełnem znaczeniu tego słowa dla całego obszaru Rzeczypospolitej nie posiadamy.

Oparcie prac topograficznych i kartograficznych do celów obrony Państwa na podstawach naukowych jest jednem z najbardziej ważnych zadań, jakie stają przed nauką geodezji.

W zagadnieniach przebudowy ustroju rolnego, w którym miernictwo odgrywa niemałą rolę, świadczenia nauki na rzecz społeczeństwa polegają na tworzeniu jednostek gospodarczych, któreby były żywotne i zdolne do rozwoju, oraz na uporządkowaniu stanu prawnego wsi, co przyczynia się do podniesienia siły i spoistości społecznej.

W zagadnieniach regulacji osiedli — miast i osad, gdzie miernictwo również bardzo dużą rolę odgrywa, racjonalne rozwiązanie sprawy sposobu zabudowania stanowi jedno z najpoważniejszych zadań społecznych.

W dziedzinie przemysłu górniczego pomiary podziemne w związku z naziemnemi są podstawą organizacji prac górniczych. Ze względu na bezpieczeństwo tych prac precyzja dokonywanych pomiarów i ich metody muszą stać na bardzo wysokim poziomie i tu nauka oddaje wielkie usługi, wskazując nowe udoskonalone drogi.

Wreszcie ściśle naukowe dociekania nad kształtem powierzchni ziemskiej, związane z precyzyjnemi pomiarami geodezyjnemi, grawimetrycznemi, astronomicznemi, magnetycznemi, stanowią jedno z pierwszorzędnych zadań geodezji.

http://rcin.org.pl

Wszystkie powyższe zadania leżą w orbicie zainteresowań Wydziału Geodezyjnego Politechniki Warszawskiej i w tych dziedzinach Wydział mógłby wiele zrobić, gdyby posiadał odpowiednio wyposażone pracownie, które, niestety, są obecnie bardzo skromne, oraz gdyby mógł organizować na szerszą skalę próby i doświadczenia, na co wymagane są większe środki niż obecne, bardziej niż skromne dotacje.

Trzeba podkreślić, że naukowa organizacja pracy, oparta na przeprowadzonych uprzednio badaniach, daje w następstwie ogromne oszczędności, dlatego też wydatki na badania zawsze się opłacają.

Warszawa, 29. III. 1933 r.

XXV.

WYDZIAŁ MECHANICZNY POLITECHNIKI LWOWSKIEJ

1. Jakie z wymienionych przez Ministerstwa postulatów co do nauki technicznej mogłyby być wypełnione przez Wydział Mechaniczny Politechniki Lwowskiej i przy jakim współudziale Funduszu Kultury Narodowej?

a) Rada Wydziału Mechanicznego, obejmującego w Politechnice Lwowskiej Oddział Maszynowy i Elektrotechniczny, zmuszona jest wyrazić żal, że Ministerstwa prawie wszędzie z małemi tylko wyjątkami oczekują współpracy jedynie od Politechniki Warszawskiej, zapominając jakgdyby o istnieniu Politechniki Lwowskiej.

Wobec nader wielkich rozmiarów zagadnień, jakie ma do rozwiązania w Polce nauka techniczna, byłoby niesłuszne ograniczanie się do jednego tylko zespołu naukowego jedynie dlatego, że on jest „pod bokiem Ministerstw". Do osiągnięcia wyników rychlejszych, wybitniejszych i rozwiązań najlepszych konieczna jest mobilizacja wszystkich placówek i wszystkich sił naukowych; konieczne jest powołanie wszystkich sił kompetentnych do rozwiązywania zagadnień naukowych w dziedzinie techniki.

b) Wyrażone przez Ministerstwa postulaty co do świadczeń nauki technicznej dadzą się podzielić na 2 rodzaje: jedne dotyczą zagadnień, dotychczas jeszcze nierozwiązanych, a więc wymagają metod naukowotwórczych, drugie dotyczą prób i sprawdzań według metod już wypróbowanych. Członkowie Rady Wydziału Mechanicznego zgłaszają goto-

http://rcin.org.pl

wość zajęcia się głównie zadaniami naukowemi. Próby i orzeczenia normalne powinny być wykonywane w stacjach doświadczalnych. Placówka taka pod nazwą: Mechaniczna Stacja Doświadczalna, istnieje przy Politechnice Lwowskiej. Nie jest jednak wyłączone, że w działach, których Stacja ta nie obejmuje, np. w dziedzinie techniki lotniczej i elektrycznej, właściwe laboratorja będą mogły zająć się próbami normalnemi. Zagadnienia naukowe, objęte postulatami Ministerstw, dadzą się w dalszem rozpatrywaniu podzielić na 2 klasy: jedne wymagają rozwiązań drogą badań laboratoryjnych, drugie — drogą obliczeń i studjów konstrukcyjnych.

c) Wydział Mechaniczny i Elektryczny Politechniki Lwowskiej posiada szereg laboratorjów, których kierownicy mogliby rozwiązywać zagadnienia, wymienione przez Ministerstwa. Laboratorja te są wprawdzie dotychczas dość ubogo zaopatrzone, tak że w wielu wypadkach wymagałyby uzupełnień, mimo to mogłyby już obecnie podjąć się wielu zagadnień. Odpowiedzi kierowników poszczególnych laboratorjów wymieniają szczegółowo, jakich zadań mogłyby się podjąć i na jakich warunkach.

Ogólnie streszczając:

Laboratorjum Technologji Metali wraz z Mechaniczną Stacją Doświadczalną mogłyby rozwiązywać zagadnienia naukowe z dziedziny materjałoznawstwa dla Ministerstw: Spraw Wojskowych i Komunikacji;

Laboratorja Obróbki Metali i Technologji Metali mogłyby rozwiązywać zagadnienia z dziedziny przeróbki i obróbki metali dla Ministerstw: Spraw Wojskowych, Komunikacji i Przemysłu;

Laboratorjum Maszynowe — zagadnienia z dziedziny techniki cieplnej dla Ministerstw: Przemysłu i Handlu, Robót Publicznych, Komunikacji, Spraw Wojskowych i Skarbu;

Laboratorjum Elektrotechniczne przy pomocy Mechanicznej Stacji Doświadczalnej — zagadnienia z dziedzin badań nad przyrządami pomiarowemi, materjałami elektrotechnicznemi i maszynami elektrycznemi dla Ministerstw: Robót Publicznych, Przemysłu i Handlu, Poczt i Telegrafów, Spraw Wojskowych i Komunikacji;

Laboratorjum Aerodynamiczne i Hydrodynamiczne — badania nad aerodynamiką konstrukcyj lotniczych, oporami w środowisku powietrznem i wodnem, wyzyskaniem energji wiatru, nad parciem wiatru na budowle oraz (przy pomocy Mechanicznej Stacji Doświadczalnej) nad wytrzymałością elementów konstrukcyjnych w lotnictwie — dla Ministerstw: Komunikacji, Spraw Wojskowych i Robót Publicznych;

http://rcin.org.pl

Laboratorjum Radjotechniczne — badania z dziedziny radjotechniki dla Ministerstw: Spraw Wojskowych oraz Poczt i Telegrafów.

Każde z tych laboratorjów mogłoby podjąć się niektórych zagadnień naukowych już obecnie, innych—w przyszłości, po uzyskaniu odpowiednich warunków. Ogólnie ujmując, warunkiem w stosunku do prac, któreby mogły być wykonywane już obecnie, jest zapewnienie funduszów na pracowników naukowych i na koszty badań, w stosunku zaś do tych prac, któreby wymagały nowych urządzeń — przyznanie funduszu na inwestycje, prócz funduszu na pracowników naukowych i koszty badań. Laboratorja w stanie obecnym nie mają dostatecznego personelu na prowadzenie badań, ani też funduszów na nie. Asystenci laboratorjów zajęci są obowiązkami dydaktycznemi, dotacje zaś laboratorjów są znikomo małe.

d) Wydział Mechaniczny posiada następujące katedry konstrukcji maszyn i prowadzenia robót maszynowych:

Budowa silników wodnych i pomp (prof. Ciechanowski),
Budowa turbin parowych (prof. Borowicz),
Budowa silników spalinowych i maszyn parowych (prof. Eberman),
Budowa maszyn dźwigowych i urządzeń transportowych (prof. Łukasiewicz),
Budowa parowozów i urządzeń kolejowych (prof. Mozer),
Obróbki metali i organizacji warsztatów (prof. Geisler),
Urządzeń elektrycznych (prof. Sokolnicki),
Budowy maszyn elektrycznych (prof. Idaszewski),
Elektrotechniki ogólnej (prof. Fryze),
Wiertnictwa i wydobywania nafty (prof. Fabiański),
oraz docenturę naukowej organizacji pracy (prof. Hauswald).

Kierownicy tych katedr gotowi są zająć się badaniami konstrukcyjnemi i obliczeniowemi w dziedzinie wielu zadań, jakie wysuwa organizowanie technicznych urządzeń i placówek w Państwie, gotowi są również zająć się wypracowaniem norm technicznych dla Ministerstw: Spraw Wojskowych, Komunikacji, Przemysłu i Handlu, Robót Publicznych, Rolnictwa oraz Poczt i Telegrafów. Prace te mogą podjąć pod warunkiem przyznania funduszów na pracowników naukowych i na materjały naukowe. Asystenci katedr zajęci są obowiązkami dydaktycznemi, a dotacje katedr są znikomo małe.

Kierownicy katedr w związku z laboratorjami gotowi są również podjąć się badań laboratoryjnych, któreby były potrzebne do wyświetlenia zagadnień konstrukcji i prowadzenia maszyn.

http://rcin.org.pl

2. Jakie są ogólne potrzeby pracy naukowej na Wydziale Mechanicznym Politechniki Lwowskiej?

a) *Popieranie badań naukowych w dziedzinie techniki.* Rada Wydziału Mechanicznego ośmiela się zwrócić uwagę Zarządowi Funduszu Kultury Narodowej, iż do postępu nauki i wiedzy technicznej w Polsce niezbędne jest popieranie naukowych badań technicznych, niemieszczących się nawet bezpośrednio w postulatach Ministerstw, mających na widoku tylko utylitarne cele chwili teraźniejszej. Stan i dorobek badań polskich w dziedzinie techniki jest jeszcze dotychczas nikły. Popieranie badań wzmocni wiedzę techniczną, pomnoży liczbę pracowników, sięgających naukowo głębiej w zagadnienia techniczne, a pozatem może w wielu wypadkach dać pionierskie podstawy do nowych zdobyczy technicznych.

b) *Studja profesorów.* Każdy z profesorów musi mieć daną regularnie możność pogłębiania swej wiedzy i studjowania postępów techniki i nauki technicznej. Pożądane byłoby, aby każdy z profesorów conajmniej co rok drugi otrzymywał możność około dwutygodniowego wyjazdu na kongresy, wystawy i do zakładów przemysłowych oraz co lat cztery na studja dłuższe 4 — 8 tygodniowe. Wydział Mechaniczny Politechniki Lwowskiej potrzebowałby do urzeczywistnienia tego postulatu corocznie 4—5 zasiłków na wyjazdy krótsze po 2.000 zł. i 4—5 zasiłków na wyjazdy dłuższe po 5.000 zł.

c) *Kształcenie młodych pracowników naukowych z pośród asystentów i adjunktów.* Do pogłębiania wiedzy wśród pomocników naukowych— nietylko dla bezpośredniej korzyści przy prowadzeniu nauczania i wykonywaniu badań, lecz także w celu przygotowania sił, któreby w przyszłości po przejściu przez praktykę życiową na stanowiskach przemysłowych mogły stanowić materjał na stanowiska profesorskie — niezbędne byłoby wysyłanie corocznie conajmniej 6 zdolniejszych asystentów na przeciętnie półroczne studja w przemyśle i uczelniach zagranicznych. Potrzebaby na to dla Wydziału 6 stypendjów po 3—4 tysiące zł.

d) *Kształcenie zdolniejszych studentów na praktykach w zakładach przemysłowych zagranicznych i w laboratorjach.* Do przygotowania kadr asystentów pożądane byłoby kształcenie studentów zdolniejszych już w czasie ich studjów, a to przez praktyki wakacyjne we wzorowych zakładach zagranicznych, jako też w charakterze młodszych pomocników w laboratorjach Wydziału Mechanicznego. Pożądane byłoby na to mieć rocznie 12 stypendjów po 600 zł.

http://rcin.org.pl

e) *Wydawnictwa.* Znany jest brak podręczników i wydawnictw technicznych. Brak ten nietylko czyni studja studenta trudniejszemi, lecz także przyczynia się do mniej głębokiego ich wyniku.

Pożądane byłoby przeto wydawanie przez Wydział Mechaniczny Politechniki Lwowskiej rok rocznie jednego lub dwu podręczników i paru drobniejszych wydawnictw, na co subsydjum roczne w przeciągu 10 lat powinnoby wynosić około 20.000 zł. Wydawnictwa stanowiłyby własność Wydziału, tak że zczasem ze sprzedaży otrzymanoby fundusz, który pozwoliłby na prowadzenie wydawnictw bez dalszych subsydjów.

Rada Wydziału wyraża nadzieję, iż Zarząd Funduszu Kultury Narodowej przyjmie te uwagi Rady, które przekroczyły ramy bezpośredniego zapytania Zarządu, i raczy wniknąć w potrzeby nauki w dziale budowy maszyn i elektrotechniki.

Lwów, 23. III. 1932 r.

DODATKI

1. KATEDRA OBRÓBKI METALI POLITECHNIKI LWOWSKIEJ[1]

Katedra i Zakład Obróbki Metali powstały po wojnie, z dniem 1. X. 1921; nie otrzymały więc żadnego inwentarza z czasów przedwojennych, musiały być stwarzane odnowa. Zarówno władze polskie, jak i Rada Wydziału Mechanicznego, asygnowały i udzielały Zakładowi tylko minimum środków i sił pomocniczych, jakie były niezbędne do prowadzenia zajęć z licznemi rzeszami studentów, stale oblegającemi Zakład. Na cele niebezpośrednio związane z nauczaniem raz tylko asygnowało Ministerstwo W. R. i O. P. 14.000 zł., za które zakupiono część aparatury pomiarowej do badań nad oporami skrawania; niestety — kwota ta okazała się o wiele za mała, aby można było całkowicie skompletować urządzenie, pozwalające na wszechstronne prace badawcze.

Obecny stan wyposażenia Katedry i Zakładu Obróbki Metali Politechniki Lwowskiej znajduje się poniżej tego minimum, jakie jest konieczne do pracy dydaktycznej. Do przedsięwzięcia poważniejszych systematycznych badań naukowych potrzebne są pewne wkłady, zarówno jak i pracownicy, specjalnie się temu poświęcający.

[1] Opracowane przez kierownika Zakładu, prof. inż. E. T. Geislera.

http://rcin.org.pl

Prace Katedry Obróbki Metali mogłyby mieć pierwszorzędne znaczenie dla gospodarki państwowej — przedewszystkiem w dziedzinie obrony Państwa i komunikacji (warsztaty wyrobu broni, amunicji, artyleryjskie, wyrobu aparatów lotniczych, samochodów, wyrobu aparatów do telegrafji, telefonji, radja i t. p.; fabryki parowozów, wagonów, sygnalizacji kolejowej, warsztaty naprawcze i t. d.). Racjonalne gruntowne kształcenie przyszłych inżynierów, umożliwienie im pogłębiania wiedzy drogą prac badawczych, poszukiwania nowych i najdogodniejszych metod obróbki — to poważne zadania, które mogłaby spełniać Katedra Obróbki Metali Politechniki Lwowskiej dla przyszłości Państwa Polskiego.

W zrozumieniu tego zwracałem się kilkakrotnie do różnych władz i instytucyj z zaofiarowaniem pomocy w opracowywaniu różnych zagadnień, na co w toku normalnej pracy wytwórczej zakłady przemysłowe zazwyczaj nie mają czasu.

Niestety — władze nasze, jeżeli potrzebują współpracy placówek naukowych, zwracają się prawie wyłącznie do Politechniki Warszawskiej; przemysł prywatny nie trafia do Lwowa, zbyt odległego od wszelkich ośrodków fabrycznych. W tych warunkach nader życzliwie witam inicjatywę Funduszu Kultury Narodowej, mającą na celu zestawienie pracowni naukowych z całego kraju oraz badań, którychby one mogły się podjąć.

Przechodząc do sprawy, zawiadamiam, iż Zakład Obróbki Metali Politechniki Lwowskiej mógłby się podjąć wszelkich prac badawczych, wchodzących w zakres *skrawania metali i organizacji przemysłu metalowego obróbczego*. Z pomiędzy nich podaję kilka tematów, o konieczności rozwiązania których wiadomo mi bezpośrednio z przemysłu:

I. Bez potrzeby czynienia większych inwestycyj, jedynie pod warunkiem opłacania sił roboczych i materjałów, zużywanych do badań:

Dział skrawania metali:

1. Badania nad wierceniem różnych materjałów — ustalanie najodpowiedniejszych szybkości skrawania i posuwów.

2. Badania nad rozwiercaniem otworów dokładnych (kształty rozwiertaków, wpływ chłodzenia, ustalanie koniecznych nadmiarów).

3. Badanie nad konstrukcją i zachowaniem się w pracy wszelkiego rodzaju mocowadeł.

http://rcin.org.pl

II. Pod warunkiem poczynienia inwestycyj:

A. Dział skrawania metali:

1. Ustalenie najdogodniejszego stosunku: posuwy×grubość warstwy skrawanej×szybkość skrawania dla najrozmaitszych materjałów obrabianych i narzędziowych.

2. Określenie warunków najlepszej pracy i wydajności narzędzia.

3. Badania nad obrabialnością stopów glinu.

B. Dział miernictwa warsztatowego:

1. Badania nad zużywalnością sprawdzianów.

2. Sprawa regerowania zużytych sprawdzianów (łącznie z Katedrą Techn. Met. I).

Niektóre inwestycje, potrzebne do badań wymienionych w kategorji II, polegałyby np. na dostarczeniu na czas pewien przez instytucję, dla której badania byłyby przeprowadzane, maszyn i narzędzi, któreby następnie były zabrane zpowrotem — przez co koszt tych inwestycyj znacznieby się zmniejszył.

Lwów, 21. III. 1932 r.

2. KATEDRA TECHNOLOGJI MECHANICZNEJ METALI POLITECHNIKI LWOWSKIEJ [1]

Laboratorjum metalograficzne, ściślej metaloznawcze, należące do Katedry Technologji Mechanicznej Metali Politechniki Lwowskiej, zajmowało się od chwili swego powstania prowadzeniem prac naukowych i prac studentów, a nadto badaniem jakości metali dla przemysłu. Gdy w tutejszej Mechanicznej Stacji Doświadczalnej powstał oddział metalograficzny do badań o znaczeniu utylitarnem, zaspakajanie potrzeb przemysłu objęła ta Stacja. Z powodu notorycznego braku kredytów Zakład posiada dotąd niewiele urządzeń, stojących na wyżynie potrzeb dzisiejszej nauki i wyższej szkoły. Prawie w komplecie są zebrane w Laboratorjum jedynie urządzenia hartownicze do badań hartowanych przedmiotów i pomiarów wysokich temperatur, które udostępnia się szerszemu ogółowi przez organizowanie kursów, przeznaczonych dla inżynierów, kierowników fabryk i t. p. Inne urządzenia istniejące—jak do badań metalograficznych—wymagają przy dzisiejszym stanie wiedzy kosztownych uzupełnień, brak np. urządzeń do prześwietlania metali i t. p. Brak dalej zupełnie maszyn i urządzeń do badania wytrzymałości materjałów i przeprowadzania

[1] Opracowane przez kierownika Laboratorjum, prof. inż. W. Mozera.

http://rcin.org.pl

analizy chemicznej, których łączne wyniki stanowią dopiero o wartości badanego materjału.

Zagadnienia na przyszłość: Ścisłe podanie choćby tylko kierunków pracy Laboratorjum w przyszłości jest niemożliwe, gdyż zagadnienia te wypływają najczęściej przy pracach samodzielnych studentów, a te bywają rozmaite. Z zagadnień, któremi Zakład mógłby się zająć, wymienię dla przykładu np. kontrolę nad obróbką cieplną stali, używanej przez rozmaite warsztaty i wytwórnie państwowe, badania nad jakością połączeń stapianych i zgrzewanych, używanych dziś coraz liczniej w technice, zagadnienia utwardzania powierzchni zapomocą t. zw. azotowania i t.p. Rozpoczęcie jakichkolwiek prac czy badań możliweby było jedynie po uzyskaniu odpowiednich dotacyj na opłacenie sił technicznych i na uzupełnienie potrzebnych urządzeń, co można podać dopiero po otrzymaniu konkretnych zapytań.

Lwów, 23. III. 1932 r.

3. LABORATORJUM ELEKTROTECHNICZNE POLITECHNIKI LWOWSKIEJ [1]

Laboratorjum Elektrotechniczne Politechniki Lwowskiej może się podjąć współpracy w rozwiązaniu szeregu zadań, wymienionych w „Sprawozdaniu Funduszu Kultury Narodowej", i to poczęści już natychmiast, bez robienia większych inwestycyj, poczęści po należytem skompletowaniu urządzeń laboratoryjnych.

1. Już obecnie Laboratorjum mogłoby podjąć się szeregu badań z następujących dziedzin:

a) Przyrządy pomiarowe elektryczne, całkowite urządzenia pomiarowe, jak również opracowanie nowych metod pomiarowych. W szczególności mogłyby być wykonane badania naukowo-techniczne i ekspertyzy w dziedzinie liczników elektrycznych i taryfikacji energji elektrycznej, gdyż dziedzina ta jest specjalnością niżej podpisanego. Prace z tego zakresu mogą mieć duże znaczenie przedewszystkiem dla wytwórni pracujących w interesie obrony państwowej, gdyż te wytwórnie częstokroć są dużemi odbiorcami energji elektrycznej.

Badania innych przyrządów pomiarowych i opracowanie nowych metod pomiarowych może odegrać dużą rolę pomocniczą przy innych badaniach, wykonywanych w interesie innych Ministerstw, przedewszyst-

[1] Opracowane przez kierownika Laboratorjum, prof. dr. inż. W. Krukowskiego.

http://rcin.org.pl

kiem Ministerstwa Spraw Wojskowych (obrona przeciwgazowa, lotnictwo i t. p.).

Dziedzina przyrządów pomiarowych, elektrycznych wogóle, a liczników energji elektrycznej w szczególności, interesuje również Ministerstwo Przemysłu i Handlu, w szczególności podległy mu Główny Urząd Miar, jak niewątpliwie i inne Ministerstwa, przedewszystkiem Ministerstwo Robót Publicznych.

b) Badanie maszyn elektrycznych, transformatorów i t. p. Jednostki o małej mocy mogłyby być badane w samem Laboratorjum, większe na miejscu, gdzie są instalowane.

c) Badanie materjałów pod względem elektrycznym i magnetycznym. W wielu wypadkach materjały mogłyby być z pomocą Mechanicznej Stacji Doświadczalnej przy Politechnice Lwowskiej badane również pod względem mechanicznym.

Wymienione pod b) i c) badania niewątpliwie mogą interesować różne Ministerstwa.

Nieodzownym warunkiem do przeprowadzenia wymienionych wyżej prac w większym zakresie jest jednak otrzymanie przez Laboratorjum jednej pomocniczej siły naukowej, która nie byłaby zmuszona zajmować się bieżącemi sprawami Laboratorjum, przedewszystkiem ćwiczeniami studentów.

2. W razie otrzymania odpowiedniej subwencji na zakup brakujących przyrządów i urządzeń, Laboratorjum mogłoby w przyszłości znacznie rozszerzyć zakres prac wymienionych pod 1.

Przedewszystkiem wchodzi w rachubę zakup urządzeń kompensacyjnych na prąd stały i zmienny, jak również pewnej liczby precyzyjnych transformatorków pomiarowych i precyzyjnych przyrządów wskazówkowych. Prócz tego potrzebne są: urządzenie do badania transformatorów pomiarowych i pewne specjalne urządzenia do badania liczników energji elektrycznej.

Na zakup najbardziej potrzebnych przyrządów potrzebna jest suma około 25.000 zł. Na zakup w drugim rzędzie potrzebnych przyrządów i urządzeń potrzebna byłaby suma około 50.000 zł.

Szczególnie pilne i prawie nieodzowne do owocnej pracy jest zakup urządzenia kompensacyjnego na prąd stały, gdyż Laboratorjum obecnie rozporządza tylko urządzeniem prowizorycznem, którego najważniejsze części są pożyczone i trzeba się w każdej chwili liczyć z potrzebą oddania ich. Z tego powodu palącą sprawą byłoby otrzymanie subwencji conajmniej w wysokości 10.000 zł.

http://rcin.org.pl

4. LABORATORJUM MASZYNOWE POLITECHNIKI LWOWSKIEJ [1]

Część I.

1. Ogólne uwagi o możliwości świadczeń laboratoryjnych na rzecz Państwa

Największą bolączką obecną instytutów naukowych jest brak dostatecznej liczby sił naukowych oraz trudności dotacyjne. Szczególnie przykre jest to pierwsze. Zwykle zakłady mają liczbę asystentów, dostosowaną tylko do liczby ćwiczących się studentów, zresztą niedostateczną do tego celu. W tych warunkach o większej, planowej pracy naukowej instytutu — „szerszym frontem" — niema mowy, szczególnie wobec częstej zmiany asystentow i braku t. zw. doktorantów, specjalnie w politechnikach, jako następstwa ogólnego zubożenia i potrzeby lepszego zarobkowania w przemyśle jak najprędzej po ukończeniu studjów.

Pomoc więc finansową Funduszu Kultury Narodowej dla zakładów— celem opracowywania pewnych zagadnień aktualnych dla Państwa — należy powitać z największą radością. Istnieje jednak wielkie niebezpieczeństwo, że w wielu wypadkach profesorowie zamiast pogłębiać naukę zajmą się opracowywaniem tematów praktycznych, nieraz stosunkowo płytkich, chociaż ważnych dla życia codziennego.

Z drugiej strony praca profesorów, pracujących pojedyńczo, będzie prawdopodobnie postępowała wolno naprzód. O wiele więcej mogłaby być wyzyskana wiedza każdego profesora, gdyby — tylko pod jego kierunkiem — pracowała większa liczba młodszych sił naukowych. W ten sposób profesor nie obniży poziomu swoich zainteresowań, albo wogóle ich nie zmieni, tylko zwiększy—kosztem specjalnej dotacji F. K. N.—grono swoich doktorantów. W ten sposób pracuję osobiście od szeregu lat i tylko w ten sposób mógłbym podjąć się kierownictwa powierzonych mi badań, wymienionych w ustępie 2 i 3, — zawsze przy założeniu, że znajdę w danej chwili odpowiedniego współpracownika, a liczba tych prac nie odciągnie mnie zbytnio od zagadnień, których studjowanie jest moją istotną twórczą potrzebą.

2. Zagadnienia wysunięte przez poszczególne Ministerstwa

Muszę na wstępie wyrazić wielki żal, że niektóre Ministerstwa w swoich odpowiedziach prawie stale widzą możność współpracy w zagadnieniach technicznych tylko z Politechniką Warszawską. Sądzę, że byłoby wielkim błędem kompetentnych czynników, gdyby dla tak olbrzymiego za-

[1] Opracowane przez kierownika Laboratorjum, prof. dr. inż. R. Witkiewicza.

http://rcin.org.pl

gadnienia, jakie sobie stawiają, nie wyzyskały tych sił technicznych, które chyba tkwią w Politechnice Lwowskiej i Akademji Górniczej.

Poniżej cytuję te wysunięte przez poszczególne Ministerstwa zagadnienia, które dotyczą pracy badawczej energetycznej, właściwej Laboratorjum Maszynowemu:

Ministerstwo Skarbu.

a) „Badania naukowe", p. g): „Metody otrzymywania... mieszanek spirytusowo-benzynowych" — vide poniżej ustęp 3 B.

b) „Badanie naukowe", p. i): „Teorja mechanizmu kulkowego w przyrządzie kontrolno-mierniczym Siemensa oraz teorja przyrządu dźwigniowego, zastępującego sprężynę w przyrządzie Siemensa". — Laboratorjum Maszynowe jest organicznie związane z Katedrą Pomiarów Maszynowych, zagadnienie więc powyższe wchodzi w zakres zainteresowań instytutu. Prawdopodobnie zagadnienie to mogłoby być zanalizowane w pracy samodzielnej studentów — po bezpośredniem skomunikowaniu się i przysłaniu modeli na czas badań do zakładu.

c) Tutaj muszę zaznaczyć, że, mojem zdaniem, należałoby zbadać całokształt metod pomiarowych i przyrządów, używanych w gorzelniach, warzelniach, fabrykach tytoniu etc., pod względem ich celowości, nowoczesności, zastąpienia przyrządami krajowego wyrobu, etc.

d) „Wyższe uczelnie": „W wykładach budowy maszyn na politechnikach uwzględnianie kursu maszyn tytoniowych oraz maszyn do odsiewania (sortowania) soli tudzież aparatów odpędowych i rektifikacyjnych (spirytusowych) nietylko w zakresie encyklopedycznym, ale i konstrukcyjnym".—Ogólnie przeważa wśród profesorów zapatrywanie, że należy szkolić raczej tęgich „ogólnych konstruktorów", gdyż ci sobie prędko dadzą wszędzie radę, aniżeli t. zw. „ciasnych specjalistów", gdzie łatwo przemycają się jednostki mniej uzdolnione. Natomiast co innego jest połączenie pełnej znajomości danej technologji chemji z konstrukcją, co np. w zakresie przemysłu rolniczego przeprowadza się na Wydziale Mechanicznym Politechniki Lwowskiej w ten sposób, że pewna liczba studentów t. zw. grupy chemiczno-ruchowej słucha pełnych wykładów (jak dla chemików) „technologji chemicznej przemysłu rolniczego" oraz robi przepisane ćwiczenia i zdaje obowiązkowe egzaminy. Podobnie ma się rzecz z „technologją chemiczną przemysłu nieorganicznego" (sól).

Ministerstwo Spraw Wojskowych.

e) „Obrona przeciwgazowa": „Studja nad wentylacją i ogrzewaniem pomieszczeń zaludnionych". — Wchodzą one w zakres odnośnej docentury, związanej z Laboratorjum Maszynowem.

http://rcin.org.pl

f) „Lotnictwo". — Politechnika ma laboratorja cieplne i maszynowe. Zagadnienie paliw pędnych do silników oraz zagadnienie smarów — vide poniżej ustęp 3 B.

g) „Zagadnienie komunikacyjne" — jak wyżej.

Ministerstwo Rolnictwa.

h) „Studja technologiczno-chemiczne drzewa" — patrz poniżej ustęp 3 D, 10.

Ministerstwo Przemysłu i Handlu.

i) Działalność Głównego Urzędu Miar.—W zakresie „pomiaru przepływu gazu" Laboratorjum Maszynowe posiada instalację pomiarową, zdaje się, największą w Polsce, duże doświadczenie praktyczne, pożądana jest więc dalsza współpraca, kontynuowana zresztą ze względu na stosunek klientów przez Mechaniczną Stację Doświadczalną Politechniki Lwowskiej.

Ministerstwo Komunikacji.

k) „Badania i prace naukowe" — vide poniżej ustęp 3, E i F.

Ministerstwo Robót Publicznych.

l) „Zastosowanie energji" — vide poniżej ustęp 3, D i F.

3. Zagadnienia „aktualne" dla Państwa, wysunięte przez Laboratorjum Maszynowe Politechniki Lwowskiej

Do zagadnień naukowych, których rozwiązywanie może być świadczeniem na rzecz Państwa Laboratorjum Maszynowego oraz instytutów pokrewnych, z niem związanych, zaliczam następujące, wysuwające się bądź wskutek energetyczno-geograficznego położenia Lwowa (punkty A — B),bądź wskutek specjalnego zainteresowania się zakładu niemi oddawna (punkty C—D—E), bądź wskutek ich wielkiej wagi dla Państwa i wynikającego stąd niejako obowiązku dla zakładu, niezrealizowanego dotąd z braku odpowiednich kredytów (punkt F):

A. Bliskość zagłębia gazowo-naftowego wysuwa w pierwszej linji wszystkie zagadnienia, związane z gazem ziemnym. Powinny one zainteresować Ministerstwa: Przemysłu i Handlu, Robót Publicznych, a przedewszystkiem Spraw Wojskowych. Najbogatszem źródłem tego gazu, odkrytem dotychczas na Podkarpaciu, jest Daszawa pod Stryjem, skąd rurociągiem długości 90 klm. doprowadzono go do Lwowa. Politechnika otrzymuje oryginalny gaz ziemny, niezmieszany z gazem miejskim, stąd łatwość większych badań tego gazu w zakresie użycia czy przeróbki chemicz-

http://rcin.org.pl

nej. W Laboratorjum Maszynowem studjowano już przedtem zagadnienie palników gazowych, doboru ciśnień potrzebnych do przetłaczania gazu oraz zagadnienie przeróbki metanu na gaz wodny czy wodór. Zwrócono się do zagadnienia chemicznego dlatego, że zapotrzebowanie gazu ziemnego do celów opałowych i kotłowych przedstawia tylko małego konsumenta tych olbrzymich ilości gazu, na które nie mamy dziś zbytu. Ogólne jest też przekonanie w sferach naftowych, że tylko celowa przeróbka chemiczna gazu ziemnego może ożywić ten przemysł. Ze względu na wysokie temperatury, występujące przy przeróbce chemicznej metanu, i występujące trudności konstrukcyjne nawet przy aparaturach półtechnicznych — potrzeba tu współpracy mechanika z chemikiem. Laboratorjum Maszynowe, przystępując do rozwiązywania tych zagadnień, stale angażuje odpowiedniego chemika do pracy w zakresie chemicznej strony zagadnienia. Ważności chemicznej metanu dowodzi przykładowo projektowana obecnie budowa gazociągu Krosno—Tarnów celem oparcia produkcji wodoru, podstawowego elementu Państwowej Fabryki Związków Azotowych w Mościcach, na gazie ziemnym, a nie na gazie wodnym z koksu górnośląskiego, co łatwo może zawieść w razie wojny. Hydrowanie niektórych produktów rafineryj naftowych, dziś odpadkowych, na oleje i benzynę, również zbliża się do realizacji. Obok gazu ziemnego staje się coraz aktualniejszym surowcem wyjściowym gazol (znany w przemyśle również pod nazwą eteryny), produkt odpadkowy, uzyskiwany przy t. zw. stabilizacji gazoliny. Dalszemi zagadnieniami przeróbki gazu ziemnego czy gazolu, odbywającej się przeważnie w drodze fizykalnej, do których uważam za predestynowane Laboratorjum Maszynowe — ze względu na długoletnie badania — byłyby: 1) przeróbka na lekkie oleje aromatyczne, zawierające benzol, toluol etc. (niezbędna w czasie wojny); 2) przeróbka gazu wodnego z gazu ziemnego (bez siarki!) na benzynę syntetyczną. Obie te reakcje prof. Fischera znane są w literaturze, ale w Niemczech wobec braku większych źródeł metanu narazie przemysłowo nierealne. Należy tu również utlenienie na alkohol metylowy jako składnik do mieszanek palmowych, czy do celów chemicznych. Zagadnienia te muszą być w Polsce na nowo zbadane laboratoryjnie i opracowane technicznie.

Pożądane jest przyznanie dotacji, pozwalającej opłacać 2—4 inżynierów (połowa chemików, połowa mechaników), którzyby pod kierunkiem dwóch profesorów (znowu mechanika i chemika) równocześnie przeprowadzali powyższe badania przez kilka lat przy miesięcznym wydatku 1.000—2.000 zł. (z tego $^2/_3$ na pobory personelu). Jest wielce prawdopo-

http://rcin.org.pl

dobne, że korzystne rezultaty uzyska się znacznie prędzej. Sporadycznie należałoby też uzupełnić urządzenie laboratoryjne w tym celu: kwotą około 10.000 zł. do prób w skali laboratoryjnej, stanowczo lepiej — kwotą 100—150 tysięcy zł. do prób w skali półtechnicznej, który to wydatek, chociaż większy, z pewnością szybkoby się zamortyzował.

B. Bliskość zagłębi naftowych oraz rafineryj każe Politechnice Lwowskiej specjalnie studjować jako następne zagadnienia: 1) otrzymywanie mieszanek benzynowo-spirytusowych do silników; 2) rozliczne zagadnienia smarowania.

Oba te zagadnienia, dążące, jak i zagranicą, do wyszukania „narodowego" paliwa czy smaru, wymagają zorganizowania pewnych grup badawczych, np. po 2 inżynierów, i odpowiedniego uposażenia, więc miesięcznie około 1.000 zł. na zagadnienie, oraz jednorazowych inwestycyj około 10.000 zł. na zagadnienie, jeżeli chodzi o fizykalne badanie zagadnienia, lepiej kwotę 50—100 tysięcy zł. do prób w skali politechnicznej, czy na specjalnych silnikach. Oba te zagadnienia są znane, interesują Ministerstwa: Skarbu i Spraw Wojskowych.

C. Laboratorjum Maszynowe Pol. Lwowskiej kultywuje od szeregu lat t. zw. racjonalną gospodarkę cieplną, urządzając w miarę potrzeby czterodniowe inżynierskie kursy cieplne: I — w 1922 r., II — w 1923 r., III — w 1926 r., IV — w 1931 r. Wszystkie referaty ogłoszono drukiem. Z mnóstwa zagadnień fachowych, rozważanych zresztą bardzo dokładnie w literaturze technicznej zagranicy — co wymaga tylko przetłumaczenia — wysuwają się dwa zagadnienia, które należy do stosunków polskich specjalnie dostosować:

1) Ogrzewanie szkół — ważne dla Ministerstwa W.R. i O.P. Dzisiejsze ogrzewanie większości szkół piecami albo kaloryferami — *bez uwzględnienia wentylacji* — jest powodem stałego chronicznego zapadania dzieci na przeziębienia, bronchity, a następnie na różne stadja gruźlicy. Stan ten wynika z dziwnego nieuctwa czy lekkomyślności architektów, którzy usiłują pewne szablony ze zwykłego ogrzewania domowego przenosić na ogrzewanie szkół. Zagadnienie to należy zanalizować wszechstronnie, powierzając za większem nawet wynagrodzeniem wybitnemu specjaliście inżynierowi - ogrzewnikowi (w łączności z budowniczym) opracowanie zasad ogrzewania i wentylacji wszelkiego rodzaju szkół w warunkach polskiego klimatu.

2) Warzelnie soli — ważne dla Ministerstwa Skarbu. Anachronizmem gospodarki cieplnej są w Polsce warzelnie soli, które opierają swój ruch na odparowywaniu w dużych płaskich panwiach — w sposób barbarzyńsko-

http://rcin.org.pl

nieekonomiczny. Polska, kraj soli, powinna choć w tej dziedzinie opracować techniczne nowe, własne metody, ekonomiczne i szybko-sprawne. (Każdemu zresztą inżynierowi cieplnemu nasuwa się tu wiele rozwiązań teoretycznych.) Impulsem do badań byłoby niewątpliwie przyznanie pewnej subwencji, np. 20.000 zł., na aparaturę, co zachęciłoby do odpowiednich rozważań, obliczeń i konstrukcyj.

D. Laboratorjum Maszynowe Pol. Lwowskiej wysuwa od kilku lat zagadnienie gazyfikacji Polski[1], zagadnienie energetycznie i gospodarczo większe od zagadnienia elektryfikacji. Gazyfikacja nowoczesna korzysta z wysokich ciśnień, sieci rurociągów dalekosiężnych, opiera się nietylko na suchej destylacji, ale korzysta z karburyzowanego gazolem dwugazu (którego aparatura jest wielokrotnie tańsza od aparatury destylacyjnej), wreszcie za materjał wyjściowy bierze nietylko węgiel (znajdujący się zresztą w jednym zakątku Polski), ale wszystkie paliwa, położone w pobliżu miejsca zbytu gazu. Studjowanie tych zagadnień i ich konkretne rozwiązywanie redukuje bardzo znacznie koszty zakładowe, uniezależnia nas od zagranicy, zwiększa siłę obronną Państwa na wypadek wojny.

W związku z tem jest część poniższych tematów, które wysunąłem wobec Polskiego Komitetu Energetycznego w styczniu 1931 r., ale z braku kredytów bezskutecznie. Prace te przeprowadzałoby częściowo Laboratorjum Maszynowe, częściowo bezpośrednio zainteresowane instytuty Politechniki Lwowskiej, z któremi swego czasu z ramienia Pol. Komitetu Energetycznego pertraktowałem. Ponieważ tematy te tworzą pewną całość, dlatego są poniżej razem zebrane. Ich koszty wynosiłyby około 2—3 tysięcy zł. na każdy temat (jest to półroczne wynagrodzenie inżyniera i jego pomocnika). Opracowanie tematu Nr. 2 wymagałoby szerszych studjów i wielu wyjazdów, stąd zwiększony koszt 10—15 tysięcy zł., podobnie temat Nr. 3, który, chociaż poruszony swego czasu[2], leży dziś odłogiem

[1] Ogłoszono dotychczas: Kołodziej: Bilans energetyczny Zagłębia Jasielsko-Krośnieńskiego za rok 1927. „Przemysł Naftowy", 1929/17, 18 i „Przegląd Techniczny", 1930/7, 8. Witkiewicz: Wytyczne i materjały do projektu Podkarpackich rurociągów gazu ziemnego. „Przemysł Naftowy", 1930/9. Witkiewicz: Gaz ziemny jako źródło energji. „Gaz i woda", 1930/5. Kiesler: Analiza kosztów przesyłania gazu koksowego na duże odległości z uwzględnieniem kosztów stacji kompresorów i sprężania. „Gaz i woda", 1930/5. Jaworski: Rozważania z zakresu elastyczności rurociągu dalekosiężnego. „Przemysł Naftowy", 1930/9.

Zorganizowano I Kurs torfowy (kwiecień 1931 r.), z którego część referatów przygotowano do druku.

[2] T. Niemczynowski: O palnikach atmosferycznych. „Technika cieplna", 1929 i 1930. T. Niemczynowski — W. Wiśniowski: O jednoczesnem spalaniu węgla i gazu ziemnego. „Czasopismo Techniczne", 1931. W. Wiśniowski: Obliczanie strat przy opalaniu kotłów gazem ziemnym. „Przemysł Naftowy", 1927.

http://rcin.org.pl

z powodu braku środków na potrzebną tutaj inwestycję. Tematy Nr. 6—10, które dla całości tutaj cytuję, są w punkcie F szerzej uzasadnione koniecznością stworzenia w Polsce możności oparcia się na innych paliwach — poza węglem kamiennym z Górnego Śląska:

1) Porównanie kosztów przesyłania energji elektrycznej a przesyłania gazu ziemnego.

2) Zagadnienie rurociągu na gaz ziemny Daszawa—Radom—Warszawa, z uwzględnieniem zapotrzebowania energji do celów przemysłowych i domowych okolic, przez które przejdzie trasa rurociągu.

3) Badania palników gazowych.

4) Badania własności gazolu (idealnego produktu do gazyfikacji Kresów Wschodnich).

5) Użytkowanie gazolu w przemyśle (spalanie, spawanie etc.).

6) Konkurencja torfu z węglem kamiennym (widoki rozwoju generatorów i lokomobil).

7) Dane z nowszej literatury o torfie i jego przeróbce chemicznej z uwzględnieniem stosunków polskich.

8) Silnik Diesla a lokomobila na torf — na wschodzie Polski.

9) Ponowne przeprowadzenie badań i poszukiwań węgla brunatnego (chodziłoby o ilościowe i jakościowe ponowne stwierdzenie zapasów do celów elektryfikacyjnych, t. j. obecnej użyteczności nieczynnych kopalń w Małopolsce: Dżuryn, Nowosielce, Żółkiew, Potylicz etc.).

10) Drzewo karpackie jako źródło energji.

Powyższe zagadnienia powinny zainteresować Ministerstwa: Robót Publicznych, Przemysłu i Handlu, Rolnictwa, niemniej Ministerstwo Spraw Wojskowych.

E. Poniższe dwa zagadnienia wchodzą w zakres zainteresowań Ministerstwa Komunikacji:

1) Badania wszelkiego rodzaju aparatury parowej, lokomotywowej.

2) Badania zastosowania bezkorbowej silniko-sprężarki do kolejnictwa.

Ad 1) Laboratorjum Maszynowe jest wyposażone w t. zw. „pole doświadczalne", na którem mogą być łatwo montowane i uruchamiane oraz badane różne sprzęty parowe, np. wentyle bezpieczeństwa, smoczki wodne i powietrzne, kompresory hamulców, smarownice etc. Większość tych urządzeń jest obecnie wykonywana w kraju i powinno się też ich celowość i działanie ustalać laboratoryjnie, a nie poprzestawać tylko na danych wytwórni.

Ad. 2) Od szeregu lat pracuję z inż. Wicińskim nad problematem bezkorbowej silniko-sprężarki. Zagadnienie to dochodzi obecnie do zreali-

http://rcin.org.pl

zowania w jednej z wytwórni warszawskich, która na modelu 1933 uzyskała bardzo dobre rezultaty. Zastosowanie jednak tego typu do napędu pośredniego lokomotyw jest jeszcze zagadnieniem otwartem, wymagającem dalszych studjów w formie zbudowania nowego modelu. Wobec możliwości znacznego przewrotu w technice — w czasie pokoju i wojny — uważam te badania za punkt ambicji polskiej twórczości wobec zagranicy.

F) Za zagadnienie bardzo wielkiej wagi dla Państwa, którem Laboratorjum Maszynowe powinno się obowiązkowo zająć, o ile tylko otrzyma odpowiednie fundusze, uważam prawidłowe pogotowie energetyczne Państwa. Z posiadanych, raczej eksploatowanych obecnie źródeł energji dominującem jest Zagłębie węglowe. Jest ono jednak pod względem wojskowym najfatalniej położone. Trzeba więc szukać nowych źródeł energji w Polsce, tem bardziej, że przemysł węglowy w ogromnej przewadze znajduje się w rękach obcych. Drzewo jest wprawdzie rozrzucone po całym kraju, ale nie nadaje się na materjał zastępczy węgla kamiennego. Zagłębie gazowo-naftowe w dziś odkrytej rozpiętości przedstawia jednak szczupły zasób energji. Przeliczając całą produkcję kalorycznie na gaz ziemny, otrzymujemy dla porównania: węgla — 44.000 m^3/min, ropy — 1.220 m^3/min, gazu ziemnego—910 m^3/min. Koleje i przemysł w Polsce zużywają około 40% wydobytego węgla. Gaz ziemny jako źródło energji ma więc tylko lokalne znaczenie, a doprowadzenie go do centrum kraju byłoby pożądane nietyle ze względów gospodarczych Państwa, co jako stworzenie rezerwy wojskowej, normalnie nieczynnej, aby nie wyczerpywać źródeł.

Do prawidłowego zaopatrzenia kraju w energję pozostaje więc tylko węgiel brunatny i torf, pierwszy głównie w Poznańskiem, drugi na wschodzie, drobniejsze pokłady odkryto także bliżej środka kraju. Przypomnę, że na węglu brunatnym opiera się prawie połowa produkcji mocy elektrycznej w Niemczech, jak również tamtejszy czworobok bezpieczeństwa, torf zaś jest narodowem paliwem sowieckiem, stosowanem jako półkoks nawet do lokomotyw. Nie wystarcza jednak mieć jakieś paliwo, trzeba je umieć zastosować do tych celów, do których się stosuje węgiel kamienny. Trzeba więc za wzorem zagranicy umieć węgiel brunatny i torf spalać w dużych, nowoczesnych kotłach, następnie umieć je koksować, gazować i maziować. Trzeba to wszystko robić w czasie pokoju już w pewnej skali, aby wypróbować metody, aparaty i wyszkolić ludzi. Uruchamianie w czasie wojny napotyka na tyle trudności, że cała sprawa może się załamać. Niektóre z tych zagadnień mogą być gospodarczo nieuzasadnione, ale wojskowo konieczne.

http://rcin.org.pl

Laboratorjum Maszynowe Pol. Lwowskiej posiada pewne urządzenia, techniczną znajomość pracy i powinno być odpowiednio wyzyskane w dziale paliw małowartościowych, do rozwiązywania zagadnień i szkolenia fachowców.

Część II.

Sprawa potrzeb Laboratorjum Maszynowego i innych instytutów Wydziału w zakresie ich pracy „czysto naukowej" jest coprawda w luźnym związku z wysuwanemi przez poszczególne Ministerstwa pożądanemi świadczeniami na rzecz Państwa, ale i ta praca, do której zakłady naukowe są przedewszystkiem powołane, jest bezsprzecznie również świadczeniem na rzecz Państwa, tylko obliczonem na dalszą metę.

Zwrócenie uwagi Zarządu F. K. N. na potrzeby nauki technicznej jest tem bardziej pożądane, że wiek miniony i obecny stoją wybitnie pod znakiem techniki i jej kultury. Dlatego też przy czytaniu sprawozdania F. K. N. z dotychczasowej działalności przykro uderza nader skromne popieranie potrzeb nauki technicznej wobec innych nauk. Pochodzi to prawdopodobnie stąd, że nauki techniczne zbyt milczały. Ten błąd organizacyjny należy więc ze strony nauki technicznej szybko usunąć. Pozatem sądzę, że wszystkie szkoły akademickie, nie warszawskie, muszą się domagać jednakowego uwzględniania ich potrzeb ze szkołami stolicy.

Z ramienia Laboratorjum Maszynowego Politechniki Lwowskiej wysuwam następujące potrzeby:

A. kredyty, potrzebne na pracę naukową zakładu;

B. kredyty, potrzebne na dokończenie lub na dalszy rozwój Laboratorjum Maszynowego — celem wydatniejszego szkolenia młodzieży.

Ad A. Obok tematów praktycznych, któremi może się zainteresować przemysł i przypuszczalnie kiedyś po przejściu obecnego kryzysu je subwencjonować — są zagadnienia, narazie czysto teoretyczne, do których przystąpili profesor i pracownicy naukowi Laboratorjum Maszynowego, a to:

a) badanie warunków eksplozji gazów,
b) badanie oddzielania gazów,
c) badanie gazowania pyłu węglowego na gaz wodny,
d) badanie (dalsze) przeróbki chemicznej metanu,

http://rcin.org.pl

e) badanie spalania pyłu węglowego w silnikach,
f) badanie (dalsze) gaźników benzynowych.

Powyższe badania wymagają większych subwencyj do ich zrealizowania. Wysokości ich zgóry określić dokładnie nie można, gdyż wiele aparatury montuje się we własnym zarządzie, a w czasie badań nie jedno trzeba zmieniać. (Jest to zresztą cechą wszystkich badań, że niemożna nigdy przewidzieć zgóry ani ich kosztów, ani ich wyników.) Dla orjentacji podam, że wstępna aparatura ad a) — elektryczne urządzenie zapalające oraz urządzenie do fotografowania płomienia — kosztuje około 3.000 zł., aparatura ad b)—około 1.000 zł., gdyż część już zmontowana, aparatura ad c)—około 4.000 zł. na młyn węglowy „Huragan", potrzebny również do badań ad e)—oraz około 10.000 zł. na instalację z przegrzewaczem pary, rurociągami i obmurowaniem, aparatura ad d)—około 2.000 zł. na piece elektryczne etc., aparatura ad e) — bez młyna, wymienionego pod d) — około 10.000 zł., aparatura ad f) — około 10.000 zł., przyczem większą część potrzebnej tu instalacji już zebrano.

Zaznaczam, że niektóre z tych badań wymagają przyjęcia do pomocy inżyniera, technika czy ślusarza, i te koszty personalne są już zawarte w podanych kwotach. (Dotyczy to szczególnie badań ad a, e, f.)

W sumie więc subwencja, której Laboratorjum Maszynowe potrzebuje, o ile niema wegetować czy zupełnie stanąć, wynosi 40.000 zł., które mogłyby być płatne w kilku ratach. Normalna dotacja szkolna Laboratorjum Maszynowego, wynosząca około 10.000 zł., przyznawana przez Ministerstwo W.R. i O.P., musi być całkowicie zużywana na naprawy i instalacje w związku z ćwiczeniami studentów. Była ona zresztą w roku 1931 tylko w ułamkowej części płynna. Wobec braku środków, tak od Ministerstwa W.R. i O.P., jak i od przemysłu, praca naukowo-doświadczalna w Laboratorjum Maszynowem P. L. obecnie zupełnie stanęła, a nawet ćwiczenia studentów będą mocno zmniejszone.

Zdaję sobie sprawę, że trudno o realizację tak wielkiej kwoty dla jednego zakładu, ale muszę, jako odpowiedzialny kierownik zakładu naukowego, wpatrzony w tempo pracy zagranicą, podać mój program szerszy (nie „maksymalny"), który chociażby w części chciałbym widzieć zrealizowany.

Ad B. Troska o dobre szkolenie studentów leży z pewnością również w zakresie F. K. N. Chociaż potrzebny tu kredyt wyznacza Ministerstwo W.R. i O.P., jednak dla informacji podaję, odnośnie samego zakładu naukowego, krótko, co następuje:

http://rcin.org.pl

Budynek Laboratorjum Maszynowego, t. j. halę maszyn i kotłownię, ukończono w roku 1926 kosztem około miljona zł. wraz z częścią dwupiętrowego budynku, w którym mieszczą się gabinety, sala wykładowa etc. Dla urządzenia maszynowego, wewnętrznego, potrzebny kredyt określał preliminarz, opracowany przed wojną, na 800.000 koron wal. austr. Cyfrę tę w roku 1924 zredukowano do 800.000 zł. Laboratorjum otrzymało wprawdzie nadzwyczajne dotacje w sumie 275.000 zł. (ratami w latach 1928, 29, 30), jednak do doprowadzenia zakładu do jakiegoś normalnego stanu jeszcze bardzo daleko — mimo pewnych darów przemysłu. Celem pewnego skompletowania urządzeń (i częściowo dorównania analogicznym instytutom zagranicznym) potrzeba koniecznie jeszcze około 400.000 zł., rozłożonych na kilka rat rocznych. Szczegółowe uzasadnienie powyższej kwoty, aprobowane przez Komisję Laboratorjum Maszynowego oraz Radę Wydziału Mechanicznego, składa się co roku Ministerstwu W.R. i O.P. w żądaniach budżetowych — ale od dwu lat bezskutecznie, w związku z czem nietylko traci szkolenie studentów, ale i wiele badań naukowych znacznie się opóźnia.

Lwów, 2. III. 1932 r. i 24. IV. 1933 r.

5. LABORATORJUM RADJOTECHNICZNE POLITECHNIKI LWOWSKIEJ [1]

W Laboratorjum Radjotechnicznem mogłyby być podjęte pewne prace o charakterze naukowo-badawczym w razie wyposażenia Laboratorjum w najniezbędniejsze przyrządy do tego celu. W czasie najbliższym mogłyby być podjęte prace z dziedziny elektrycznych fal krótkich. Wymieniam te właśnie, gdyż do badań z tej dziedziny możnaby przystąpić najprędzej, a że te prace są bardzo ważne, wskazuje na to ten fakt, że już w roku 1928 Pan Prezydent Rzeczypospolitej wyraził życzenie, bym się tą dziedziną zajął, a w ostatnich czasach zwracano się też do mnie w tej samej sprawie ze strony Państwowej Wytwórni Łączności w Warszawie. Na razie, z powodu braku środków do tego celu, odpowiednie prace nie mogły być podjęte. Na urządzenie laboratorjum do tych celów potrzeba na razie 10.000 zł.

Lwów, 15. III. 1932 r.

[1] Opracowane przez kierownika Laboratorjum, prof. dr. T. Malarskiego.

http://rcin.org.pl

6. MECHANICZNA STACJA DOŚWIADCZALNA POLITECHNIKI LWOWSKIEJ[1]

W odpowiedziach Ministerstw na ankietę Funduszu Kultury Narodowej w sprawie świadczeń nauki na rzecz Państwa była akcentowana między innemi potrzeba pracy badawczej w zakresie materjałoznawstwa.

Jako instytucje, powołane do tej pracy, wskazano m. in. laboratorja wytrzymałościowe i metalograficzne wyższych uczelni. Akcentuje to szczególnie Ministerstwo Spraw Wojskowych.

W tym też kierunku zostały skierowane wysiłki Mechanicznej Stacji Doświadczalnej Politechniki Lwowskiej, będącej Instytutem do badania materjałów Politechniki Lwowskiej. Prace Mechanicznej Stacji Doświadczalnej oparto na materjale doświadczalnym, wynikającym z przeprowadzanej wielkiej liczby analiz i prób materjałów oraz z wykonywanego na zamówienie władz (głównie Ministerstwa Spraw Wojskowych) i przemysłu prywatnego nadzoru technicznego nad produkcją materjałów, a w szczególności metali.

Sprawowanie nadzoru technicznego nad produkcją metali do potrzeb lotnictwa dało możność przeprowadzenia szeregu prac badawczych nad zagadnieniami stali specjalnych do silników lotniczych i płatowców.

Stacja opanowała na podstawie szeregu przeprowadzonych badań zagadnienie produkcji w kraju specjalnych stali.

Obecnie Stacja przystępuje do opracowania dalszych zagadnień technicznych, dotyczących produkcji materjałów uzbrojenia.

W zakresie prac, przeprowadzonych przez Stację dla potrzeb przemysłu krajowego, a tem samem pośrednio i dla Państwa, należy wymienić opanowanie zagadnień materjałowych przemysłu naftowego i ustalenie wytycznych gospodarki materjałowej w tymże przemyśle.

Z upoważnienia Ministra Przemysłu i Handlu objęto nadzór techniczny materjałów kotłowych, a w związku z tem przeprowadza się badania nad: a) zachowaniem się materjałów kotłowych w wyższych temperaturach, b) spawaniem walczaków.

Wymieniliśmy najważniejsze z prac Stacji, nie uwzględniając pomniejszych.

W programie Stacji leży kontynuowanie powyższej pracy z rozszerzeniem jej zakresu w miarę możności i posiadanych środków.

[1] Opracowane przez kierownika Stacji, dr. inż. Stanisława Jamróza.

http://rcin.org.pl

Dotkliwie okazuje się brak niektórych przyrządów i maszyn do badań materjałów (szczególnie w zakresie wytrzymałości trwałej i wytrzymałości na zmęczenie) oraz urządzenia do badań promieniami Roentgena.[1]

Lwów, 10.III. 1932 r.

XXVI.

WYDZIAŁ ELEKTRYCZNY POLITECHNIKI WARSZAWSKIEJ

Rada Wydziału Elektrycznego Politechniki Warszawskiej rozpatrzyła dezyderaty Ministerstw, wyrażone w „Sprawozdaniu Funduszu Kultury Narodowej", w tych punktach, które bliżej obchodzą Wydział Elektryczny. Uważając opinje, wyrażone przez pp. Ministrów, za najzupełniej słuszne, Rada Wydziału Elektrycznego zaznacza, że w obecnych warunkach największą trudność napotyka w umożliwieniu publikowania prac naukowych młodych uczonych, a w szczególności prac doktorskich z dziedziny elektrotechniki, bez czego, według istniejących przepisów, doktoranci nie mogą uzyskać dyplomu doktorskiego.

Następnie najpilniejszą potrzebą Wydziału Elektrycznego jest umożliwienie chociażby częściowego wykończenia powstającego przy Studjum Technologicznem Instytutu Elektrotechnicznego, w którym mają być laboratorja: Wysokich Napięć, Teletechniki i Radjotechniki.

Warszawa, 7.V. 1932 r.

[1] O dziejach Stacji, jej rozwoju i zakresie prac informuje artykuł kierownika Stacji, dr. inż. Stanisława Jamróza p. t.: „Mechaniczna Stacja Doświadczalna Politechniki Lwowskiej" („Cement", Nr. 2 z 1931 r.). Według zawartych w tym artykule informacyj, „Stacja posiada następujące laboratorja:

1) Laboratorjum wytrzymałościowe, wyposażone w potrzebne urządzenia do prób wytrzymałościowych materjałów konstrukcyjnych.

2) Laboratorjum metalograficzne.

3) Laboratorjum chemiczne, dla przeprowadzania pomocniczych analiz materjałów.

4) Laboratorjum materjałów budowlanych dla przeprowadzania normalnych badań kamieni, cementu, betonu i t. p.

5) Laboratorjum pomiarowe, zajmujące się sprawdzaniem urządzeń pomiarowych maszyn do badania materjałów, a także i innych przyrządów przemysłowych, w tym ostatnim wypadku prace przeprowadza się w oparciu o Laboratorjum Maszynowe Politechniki Lwowskiej.

Przewidziana jest rozbudowa laboratorjum metalograficznego w kierunku badań Roentgenem, rozbudowa laboratorjum materjałów budowlanych, współpraca z Laboratorjum Drogowem przy Katedrze Budowy Dróg P. L. oraz instalacja osobnego laboratorjum przy Oddziale Śląskim do badań procesów technologicznych w metalurgji, głównie dla celów lotnictwa i uzbrojenia. Wszystkie trzy sprawy są posunięte daleko naprzód i w stadjum bliskiem realizacji."

http://rcin.org.pl

XXVII.

WYDZIAŁ CHEMICZNY POLITECHNIKI LWOWSKIEJ

Rada Wydziału Chemicznego Politechniki Lwowskiej wyraża gotowość do wszelkich świadczeń w ramach możliwości naukowych, personalnych i finansowych, tem bardziej, że nasze instytuty wykonywały już niejednokrotnie na rzecz Państwa i jego urzędów rozmaite prace z zakresu chemji i technologji chemicznej. Pragniemy jednak zaznaczyć, że świadczenia takie powinny ograniczać się do rozwiązywania tematów poważnych, wymagających naukowego opracowania, z wyłączeniem prac serjowych, szczególnie analitycznych, chyba gdyby chodziło o decydujące rozjemcze orzeczenie.

W sprawie dezyderatów Ministerstw w stosunku do nauki i jej zastosowań w tych punktach, które ze stanowiska fachowego bliżej Wydział Chemiczny obchodzić mogą, wypowiadamy się jak następuje:

Przedewszystkiem pragniemy podkreślić, że przy wypowiadaniu dezyderatów co do świadczeń nauki na rzecz Państwa, nie trzeba pomijać wartości i znaczenia t. zw. nauki czystej. Tematy bardzo specjalne, o charakterze czysto teoretycznym, są nietylko dorobkiem kultury narodowej, lecz niejednokrotnie prowadzą do doniosłych zastosowań praktycznych. Nieuznawanie tego faktu byłoby szkodliwe dla rozwoju nauki polskiej. Instytucją, która popiera ten zakres prac, jest właśnie Fundusz Kultury Narodowej. Rada Wydziału uważa, że tak, jak to było dotychczas, wykonywanie prac z zakresu zagadnień aktualnych, a ważnych dla Państwa, powinny popierać finansowo zainteresowane Ministerstwa.

Dotychczasowy brak łączności pomiędzy Ministerstwami i urzędami a badaczami i fachowcami dawał się ujemnie odczuwać obu stronom. Należy się więc wdzięczność Zarządowi Funduszu Kultury Narodowej, że zainicjował akcję w celu wytworzenia tej łączności. Łączność taką można pogłębić przez powoływanie do różnych rad technicznych personelu z uczelni wyższych. Niekorzystnem wydaje się nam pomijanie w tej akcji personelu uczelni prowincjonalnych. Liczne instytuty tych szkół mogą z równą korzyścią pracować na rzecz Państwa, zwłaszcza o ile obejmują dziedziny i specjalności w uczelniach stołecznych niereprezentowane (np. Inst. Technol. Nafty., Inst. Technol. Soli Potasowych).

Powoływanie do rad technicznych różnych badaczy uważamy za szczególnie pożądane. Tą drogą sfery naukowe żywiej zainteresują się problematami ważnemi dla Państwa, rozstrzygające zaś czynniki odnośnych

http://rcin.org.pl

Ministerstw zapoznają się głębiej z naukowym sposobem ujmowania zagadnień technicznych.

Problematy techniczne trzeba ujmować w sposób bardzo ścisły, dlatego nawet w samem formułowaniu zagadnienia powinny współpracować sfery naukowe. Brak tej współpracy może wypaczyć ujęcie problematu i uniemożliwić jego rozwiązanie. Łącznikiem pomiędzy instytutami badawczemi a miejscem zapotrzebowania tych prac musi być fachowiec i tę łączność należy jak najściślej utrzymać, gdyż w przeciwnym razie okaże się rozbieżność pomiędzy nauką i praktyką.

Do wykonywania specjalnych prac o większym zakresie są zwykle potrzebne znaczne środki finansowe na materjały i na opłacanie personelu, który w czasie opracowywania zagadnienia powinien wyłącznie jemu się poświęcać. Jest oczywiste, że wykonywanie prac na rzecz poszczególnych Ministerstw nie może się odbywać kosztem naukowej i pedagogicznej działalności instytutów.

W łączności ze sprawą środków materjalnych zwracamy uwagę na szczupłość lokali i przeciążenie laboratorjów także i w Politechnice Lwowskiej. Pociąga to za sobą konieczność poparcia od szeregu lat ponawianych starań Politechniki Lwowskiej o zbudowanie osobnego gmachu na instytuty technologji chemicznej.

Decydującym czynnikiem do rozwiązywania zagadnień jest jednak nietyle może bogato dotowany instytut, ile osoba badacza, nierozrywanego nadmiarem zagadnień z najrozmaitszych dziedzin.

Co się tyczy samych zagadnień, poruszanych w ankiecie, to bardzo często są one niedość ściśle sprecyzowane, lecz raczej podane w formie ogólnej. Stanowi to wprawdzie pewną zaletę, ale równocześnie uniemożliwia przystąpienie do rozwiązania zagadnienia, obejmującego czasem całe działy nauki, mające nieraz wieloletnią tradycję i olbrzymią literaturę. Jak to już poprzednio zaznaczono, ujęcie i sprecyzowanie zagadnienia, stanowiącego niezbędne świadczenia nauki na rzecz Państwa, powinno się odbywać w gronie fachowców (rady techniczne), przy współpracy i stałym kontakcie sfer naukowych z miejscem powstania zagadnienia. Z powyższych powodów nie dajemy odpowiedzi ściśle konkretnych, a dla ułatwienia rozwinięcia się kontaktu załączamy spis instytutów Wydziału Chemicznego Politechniki Lwowskiej z dodaniem ich specjalności. Proponujemy, aby odnośne władze skierowywały swoje zagadnienia do każdorazowego Rektora Politechniki, który po porozumieniu się z odnośnemi wydziałami będzie mógł udzielić odpowiedzi, czy i w jakich warunkach dana praca może być wykonana.

http://rcin.org.pl

Chcąc ze swej strony jak najbardziej ułatwić tę współpracę, prosimy o zwrócenie nam uwagi na przeoczone przez nas momenty, a chętnie uzupełnimy naszą odpowiedź i służyć będziemy każdorazowo wyczerpującemi wyjaśnieniami.

Lwów, 29.II. 1932 r.

DODATEK

SPIS ZAKŁADÓW WYDZIAŁU CHEMICZNEGO POLITECHNIKI LWOWSKIEJ Z UWZGLĘDNIENIEM ICH SPECJALNOŚCI

I. Katedra Chemji Nieorganicznej. Kierownik Zakładu: prof. dr. Wiktor Jakób.

Urządzenia Zakładu zezwalają na prowadzenie badań o charakterze analitycznym. Zakład mógłby się zająć m. in. zagadnieniami stosowania metod potencjometrji, konduktometrji i elektrolizy do celów technicznych lub problematami automatyzacji analizy. Pozatem przygotowuje się aparaturę do niektórych prac metaloznawczych.

II. Katedra Chemji Organicznej. Kierownik Zakładu: prof. dr. inż. Edward Sucharda.

Specjalność: 1) Chemiczna przeróbka gazu ziemnego (chlorowanie, otrzymywanie węglowodorów wyższych) oraz benzyn krakowych (otrzymywanie estrów i alkoholi); 2) synteza związków organicznych, szczególnie szeregu pirydyny i chinoliny, oraz synteza związków pieniących.

III. Katedra Chemji Fizycznej. Kierownik Zakładu: vacat. Zast. prof.: prof. dr. Wiktor Jakób.

Katedra jest w trakcie powoływania na nią profesora.

IV. Katedra Fizyki B. Kierownik Zakładu: prof. dr. Czesław Reczyński.

Specjalność: Lampa kwarcowo-rtęciowa, łuk elektryczny, reakcje chemiczne przy rozładowaniach elektrycznych, prądy elektryczne w gazach i próżni, technika próżni.

V. Katedra Mineralogji i Petrografji. Kierownik Zakładu: prof. dr. Juljan Tokarski.

Specjalność: Opracowywanie surowców mineralnych i skalnych ze szczególnem uwzględnieniem ich użyteczności technicznej.

http://rcin.org.pl

VI. Katedra Botaniki i Towaroznawstwa. Kierownik Zakładu: zast. prof., prof. dr. Dezydery Szymkiewicz.

Specjalność: Badanie (rozpoznawanie pochodzenia) skrobi i mąki.

VII. Katedra Technologji Chemicznej I. i Elektrochemji. Kierownik Zakładu: prof. dr. inż. Tadeusz Kuczyński.

Instytut Technologji Chemicznej. Specjalność: Badania z zakresu korozji metali, lakierów, badania techniczne nad procesami technologicznemi. Badania z dziedziny koloidów.

Instytut Elektrochemji. Specjalność: Wysokie napięcia do 300.000 Volt, badania z zakresu działania tych napięć na układy chemiczne. Elektroliza chemiczna w skali pół-technicznej.

VIII. Katedra Technologji Chemicznej II. i Mikrobiologji. Kierownik Zakładu: prof. dr. inż. Adolf Joszt.

Specjalność: Zakład zajmuje się specjalnie pracami z dziedziny chemji i enzymatyki skrobi oraz pracami z dziedziny mikrobiologji techn. przemysłów fermentacyjnych — wreszcie sprawą wód odpływowych fabryk przemysłu rolniczego.

IX. Katedra Technologji Chemicznej III. Kierownik Zakładu: prof. dr. inż. Wacław Leśniański.

Specjalność: Chemja barwników i półproduktów przemysłu barwników syntetycznych.

X. Katedra Technologji Nafty i Gazownictwa. Kierownik Zakładu: prof. dr. Stanisław Piłat.

Specjalność: Laboratorjum urządzone do prac analitycznych i poniekąd technologicznych z zakresu technologji środków pędnych, olejów smarowych, asfaltów i t. p. — Prace, będące w toku, dotyczą krakowania i uwodorniania produktów naftowych oraz sulfokwasów naftowych i ich technicznego stosowania do celów impregnacji drzewa, do garbarstwa, fabrykacji mydła i t. d.

Kierownik laboratorjum przeprowadzał w roku przeszłym i bieżącym dla Ministerstwa Przemysłu i Handlu większą pracę, dotyczącą oznaczenia sprawności technicznej wszystkich przedsiębiorstw rafineryjnych w Polsce.

XI. Zakład Technol. Chem. Przem. Solnego wraz z odnośną pracownią. Kierownik Zakładu: prof. dr. inż. Tadeusz Kuczyński.

Specjalność: Obsługiwanie polskiego przemysłu soli potasowych.

http://rcin.org.pl

XXVIII.

WYDZIAŁ CHEMICZNY POLITECHNIKI WARSZAWSKIEJ

Zasadniczo sfera działania Wydziału Chemicznego Politechniki Warszawskiej może wmieścić cały szereg dezyderatów poszczególnych Ministerstw, obejmując wszelkie zagadnienia chemji czystej i zagadnienia chemji stosowanej w zakresie przemysłu.

Wydział Chemiczny Politechniki Warszawskiej — uczelni o charakterze utylitarnym — stale przykłada się do rozwiązywania dezyderatów poszczególnych Ministerstw, w tych granicach, na jakie pozwalają warunki materjalne: miejsca i uposażeń poszczególnych zakładów Wydziału Chemicznego.

Ażeby nie być gołosłownym, przytoczymy punkty styczne Politechniki z rozmaitemi Ministerstwami w porządku ich wyszczególnienia w „Pierwszem Sprawozdaniu Funduszu Kultury Narodowej".

Z Ministerstwem Spraw Wewnętrznych (str. 172 „Sprawozdania"): stały kontakt Zakładu Technologji Fermentacji i Produktów Spożywczych (kierownik prof. dr. inż. W. Iwanowski) z Wydziałem Aprowizacji Ministerstwa Spraw Wewnętrznych. W rezultacie tego kontaktu ogłoszono w „Sprawozdaniach Komisji do Badania Mąki i Pieczywa" i w „Przemyśle Rolnym" szereg prac, dotyczących chleba warszawskiego, zaczynów chlebowych, surogatów i t. d.

Z Ministerstwem Skarbu (str. 180): prace w zakresie mieszanek napędowych o podłożu spirytusowem, wykonywane w Zakładzie Technologji Fermentacji i Produktów Spożywczych (kierownik prof. dr. W. Iwanowski) i w Zakładzie Chemji Fizycznej (kierownik prof. dr. W. Świętosławski) — w rezultacie których ogłoszono szereg przyczynków w „Przemyśle Rolnym" i „Przemyśle Chemicznym", oraz 2 monografje: „Zagadnienie paliwa spirytusowego w Polsce", wydane staraniem Komitetu Popierania Technicznego Zastosowania Spirytusu przy Sekcji Przemysłowej Polskiego Towarzystwa Chemicznego, Warszawa 1929 r., oraz „Spirytusowe mieszanki napędowe w Polsce" — praca zbiorowa, wydana nakładem Państwowego Monopolu Spirytusowego, Warszawa 1931 r.

Kontakt z Ministerstwem Sprawiedliwości, acz dorywczy, przejawia się jednak bardzo często w postaci udziału profesorów i zakładów, przez nich prowadzonych, w zawilszych sprawach ekspertyz na tle przemysłowem czy chemicznem.

http://rcin.org.pl

Dezyderaty Ministerstwa W. R. i O. P. są częściowo uwzględnione w zakresie działalności Wydziału Chemicznego Politechniki — punkty II i III (str. 207 i 208 „Spraw. Funduszu Kultury Narodowej").

Pomimo skąpych uposażeń, płynących z Ministerstwa W. R. i O. P., Wydział Chemiczny nie ustaje w organizowaniu laboratorjów badawczych. Pomijając już na szeroką skalę zakrojone plany Towarzystwa „Studjum Technologiczne" — o czem dalej — każdy z zakładów Wydziału Chemicznego rozwija się w instytut badawczy dzięki pomocy, którą w czasie lepszej konjunktury gospodarczej okazały rozmaite instytucje państwowe i przemysłowe.

Tak więc przy Zakładzie Technologji Ogólnej Organicznej i Technologji Węglowodanów z pomocą Ministerstwa W. R. i O. P. powstała doświadczalna gazownia olejowa oraz doświadczalna cukrownia przy pomocy organizacyj cukrowniczych. Przy Zakładzie Technologji Chemicznej Nieorganicznej powstało Laboratorjum Badania Cementu z zapisu im. B-ci Juljusza, Bronisława i Bolesława Eigerów. W Zakładzie Technologji Fermentacji i Prod. Spożywczych powstały 2 oddzielne doświadczalne specjalne pracownie: 1) pracownia drożdży i pieczywa, w kontakcie z Wydziałem Aprowizacji Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Związkiem Właścicieli Drożdżowni, oraz 2) pracownia w zakresie konserwowania drzewa z pomocą Ministerstwa Komunikacji, a także Zakładów Impregnacyjnych.

Profesorowie Wydziału Chemicznego przyczyniają się do zaspokojenia braku podręczników w wielu dziedzinach. W ubiegłym roku wyszły z druku: podręcznik „Analizy Jakościowej" prof. T. Miłobędzkiego i Z. Szellera, podręcznik chemji nieorganicznej ś. p. prof. Dr. J. Zawidzkiego, fragmenty kursu maszynoznawstwa ogólnego i chemicznego prof. Cz. Grabowskiego.

Członek Wydziału Chemicznego Politechniki, prof. L. Szperl, współpracuje w Komitecie Wydawniczym Podręczników Akademickich przy Ministerstwie Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Z Ministerstwem Rolnictwa stykają się bezpośrednio takie zakłady Wydziału Chemicznego: Zakład Technologji Ogólnej Organicznej i Technologji Węglowodanów (cukrownictwo, krochmalnictwo i t. d.), Zakład Technologji Chemicznej Nieorganicznej (nawozy sztuczne), Zakład Technologji Ferm. i Produktów Spożywczych, obejmujący zagadnienia przemysłowe, związane z rolnictwem, oraz ostatnio prof. W. Świętosławski na tle prac nad stosowaniem węgla aktywowanego do celów rolnictwa.

http://rcin.org.pl

Z Ministerstwem Przemysłu i Handlu: udział profesorów w Komisjach normalizacyjnych, celnych i t. d.

Z Ministerstwem Komunikacji: wspomniany już wieloletni kontakt Katedry Fermentacji z Departamentem Utrzymania i Budowy. Badania z dziedziny konserwacji drzewa. W roku 1929 wysłano na P. W. K. w Poznaniu eksponaty z zakresu konserwacji, które ostatnio zostały umieszczone w Muzeum Kolejowem.

Z Ministerstwem Robót Publicznych: dorywcza współpraca Zakładu Mineralogicznego (kierownik prof. dr. T. Wojno) w badaniu przydatności rozmaitych skał do celów budowy dróg, w kontakcie z Drogowym Instytutem Badawczym.

Z Ministerstwem Poczt i Telegrafów: ta sama współpraca, co i z Ministerstwami: Komunikacji i Robót Publicznych.

Jeżeli chodzi o horoskopy na przyszłość, to wzmożona działalność Politechniki nastąpi przedewszystkiem z chwilą wykończenia i normalnego uruchomienia gmachów Technologij Chemicznych, budowanych staraniem Towarzystwa „Studjum Technologiczne". Cele Towarzystwa i zakres jego działania najlepiej ilustrują p. 3 i 4 jego statutu[1] i ogłoszona w r. 1920 odezwa „W sprawie kształcenia inżynierów-chemików".

Towarzystwo pozostaje pod Wysokim Protektoratem Pana Prezydenta Rzeczypospolitej.

W chwili obecnej jest wykańczany i uruchamiany pawilon Metalurgji i Metaloznawstwa (prof. dr. J. Czochralski).

W pierwszej kolei dzięki powstaniu tych gmachów uzyskałyby pomieszczenia nieposiadające dotychczas lokali w Politechnice zakłady: Technologji Materjałów Wybuchowych i Elektrochemji Technicznej, oraz zyskałyby obszerniejsze pomieszczenia zakłady: Technologji Chemicznej Nieorganicznej z docenturą Ceramiki i Zapraw Cementowych,

[1] Brzmią one następująco:

„3. Zadaniem Towarzystwa jest zakładanie i prowadzenie w związku z Politechniką Warszawską wyższych i średnich kursów i pracowni, poświęconych kształceniu techników ze specjalnem uwzględnieniem działów technologji chemicznej i elektrotechniki.

4. T-wo „Studjum Technologiczne", z zachowaniem obowiązujących przepisów prawnych:

a) organizuje i prowadzi wykłady systematyczne o poziomie akademickim, jak również kursy dokształcające dla inżynierów i studentów wyższych uczelni o różnym zakresie trwania, oraz inne uczelnie,

b) prowadzi specjalne pracownie technologiczne,

c) w razie potrzeby stara się o uzyskanie lub wybudowanie odpowiednich do swego celu gmachów,

d) urządza muzea i bibljoteki zgodnie z § 3,

e) organizuje wycieczki naukowe w kraju i zagranicą,

f) urządza imprezy dochodowe o charakterze naukowym i kulturalnym".

http://rcin.org.pl

Technologji Fermentacji i Produktów Spożywczych, Technologji Wielkiego Przemysłu Organicznego i Farbiarstwa.

Gmachy te, zaprojektowane i zbudowane według nowoczesnych wymagań dla zakładów badawczych z zakresu technologji chemicznej, pozwolą Politechnice rozwinąć swą działalność zgodnie z wymaganiami życia. Będzie wówczas możliwe kształcenie i dokształcanie sił pedagogicznych do szkół zawodowych. W nowych pomieszczeniach zakłady te będą mogły rozwijać się jako instytuty badawcze.

Jeżeli mieć na uwadze niezamożność Rzeczypospolitej Polskiej po półtorawiekowej niewoli i niszczącej wojnie, bezwątpienia taki sposób rozwiązania sprawy instytutów badawczych w naszych warunkach jest najtańszy i w najbliższym czasie prawie jedynie możliwy. W miarę rozwoju ekonomicznego Państwa organizacje badawcze będą mogły się odłączać i rozwijać dalej jako samodzielne jednostki.

Ważnym szkopułem, powstrzymującym należytą współpracę Wydziału Chemicznego Politechniki Warszawskiej z agendami państwowemi w szerszym zakresie, jest skąpość dotacyj Ministerstwa W. R. i O. P. Zakłady Wydziału Chemicznego Politechniki Warszawskiej są zakładami przedewszystkiem doświadczalnemi i dlatego wymagają znacznych dotacyj osobowych i rzeczowych.

Jest dla nas rzeczą jasną, że podniesienie nauki pociąga za sobą podniesienie stanu ekonomicznego kraju, i dlatego nie wątpimy, że nawet w ciężkiem położeniu Państwa muszą się znaleźć środki na utrzymanie nauki, dla dopomożenia krajowi do szybkiego podniesienia się przez naukę do dobrobytu.

Warszawa, 29.III. 1933 r.

XXIX.

WYDZIAŁ ARCHITEKTURY POLITECHNIKI WARSZAWSKIEJ

Rada Wydziału Architektury Politechniki Warszawskiej ma zaszczyt podać do wiadomości poglądy poniżej umieszczone według numeracji, przyjętej do wyciągów z „Pierwszego Sprawozdania" F. K. N. Są tam następujące dezyderaty, umieszczone w odpowiedziach na ankietę, wystosowaną do pp. Ministrów, dotyczące nauki i jej zastosowania w dziedzinie, która Wydział Architektury obchodzić może.

I. W odpowiedzi Ministra Spraw Wewnętrznych na str. 171 wyżej wskazanego sprawozdania czytamy:

„2) Rozwój *taniego budownictwa* mieszkaniowego, zaledwie fragmentarycznie oświetlony przez liczne wprawdzie projekty i artykuły, oczekuje

http://rcin.org.pl

wciąż nadal syntetycznego i *naukowego opracowania*, szczególnie jeśli idzie o zagadnienie budownictwa, związanego z zakładami komunalnemi."

II. W odpowiedzi Ministra Spraw Zagranicznych na str. 176 czytamy o konieczności:

„a) *wydania atlasu historycznego ziem polskich*, opracowywanego przez Polską Akademję Umiejętności."

III. Na tej samej str. 176 czytamy:

„a) z punktu widzenia interesów polskich zagranicą wznowiona być winna w porozumieniu z Polską Akademją Umiejętności *ekspedycja rzymska tej Akademji*."

IV. W odpowiedzi Ministra Skarbu na str. 179 czytamy:

„Szczególnie ważne byłoby ścisłe naukowe rozważenie *zagadnienia budownictwa mieszkaniowego* z uwzględnieniem nietylko momentów społecznych, ale również czynnika rentowności."

V. W odpowiedzi Ministra Spraw Wojskowych czytamy na str. 186 (w końcu):

„p) *zagadnienia urbanistyki i architektury* z punktu widzenia *obrony wnętrza kraju* (zabezpieczenia komunikacji międzymiastowej, racjonalnego rozplanowania miast i osiedli podmiejskich i t. p.)"

VI. W odpowiedzi Ministra Sprawiedliwości na str. 204:

„Poważne znaczenie posiada wreszcie stworzenie *typu budynku sądowego* i więzienia karnego. Zagadnieniem tem należałoby zainteresować naszych architektów, przed którymi staje w tej dziedzinie praca poważna i rozległa wobec powszechnie znanego braku w Polsce odpowiednich gmachów sądowych i budynków więziennych."

VII. W odpowiedzi Ministra W. R. i O. P. na str. 206:

„c) Z dziedziny sztuki pożądane byłoby opracowanie dzieła *o sztuce ludowej polskiej*, jej losach i roli w ogólnej twórczości narodowej, z przeznaczeniem do szerokiego użytku szkół różnych typów i stopni oraz dla nauczycieli."

VIII. „d) *W dziedzinie budownictwa szkolnego* odczuwać się daje brak dzieł naukowych z zakresu nowoczesnego budownictwa oraz współczesnej architektury. Bardzo wartościowe i obecnie aktualne byłyby badania i studja nad kwestją obniżenia kosztów budowy gmachów szkolnych oraz nad stosowaniem nowoczesnych materjałów budowlanych".

IX. „e) Ponadto studja *nad wewnętrznem urządzeniem szkół*, umeblowaniem szkolnem oraz estetyką wnętrz szkolnych nie stoją u nas na wysokości zadania i pożądane byłoby opracowanie specjalnych dzieł na powyższe tematy oraz odpowiednie kształcenie fachowców."

http://rcin.org.pl

A dalej na str. 208:

X. „2) *zasilanie* takich zakładów akademickich (*laboratorja*, *pracownie*, *instytuty*) w zakresie pomocy naukowych, których kierownicy czyto z racji wybitnych zasług naukowych, czyto z racji uzdolnienia do rozwijania twórczych sił w swoich uczniach stworzyli w swych zakładach poważne ośrodki pracy naukowo-dydaktycznej i badawczej."

XI. „3) umożliwianie publikowania wybitniejszych *prac naukowych*, *powstających w zakładach*, scharakteryzowanych w p. 2.".

W odpowiedzi Ministra Rolnictwa na str. 212:

XII. „c) Badania nad technicznemi właściwościami drewna".

W odpowiedzi Ministra Komunikacji na str. 216 w końcu i dalej na str. 217:

XIII. „*Badania tworzyw*, *a specjalnie cementu*: *badania betonu i żelazo-betonu* z zastosowaniem cementów wysokowartościowych i stali wysokowartościowej oraz ulepszonych sposobów wykonywania, badania betonów ze względu na wpływ temperatury."

A dalej: „*Stworzenie instytucyj*, pozwalających na *tego rodzaju badania*, odbiłoby się bardzo dodatnio na gospodarce kolei i lotnictwa cywilnego."

XIV. W odpowiedzi Ministra Robót Publicznych na str. 218:

„Przygotowanie do zawodów technicznych, dawane przez polskie politechniki, winno być uzupełnione studjami w dziedzinie *ekonomji*, *administracji*, *handlu i naukowej organizacji pracy*... Ważną byłoby rzeczą *umożliwienie absolwentom* polskich politechnik uzupełnienia wykształcenia studjami zagranicznemi."

XV. Dalej jednakże, wyliczając instytucje, które ze względu na zakres pracy Min. Rob. Publ. zasługiwałyby na poparcie, wymienia Minister Instytuty Badawcze: *Chemiczny* i *Elektrotechniczny*, przeoczając zupełnie budownictwo z jego materjałami budowlanemi.

XVI. W odpowiedzi Ministerstwa Spraw Wojskowych na str. 197:

„W tej też grupie postulatów wojska [w zakresie wychowania obywatelskiego] ma najwięcej pola do współdziałania sztuka, a to zarówno w słowie (poezji, powieści, czy dramacie), jak w malarstwie (malarstwo batalistyczne), rzeźbie (pomniki), architekturze, muzyce i śpiewie; sztuka, mogąca związać społeczeństwo z wojskiem, czyniąc zagadnienia wojska, zwłaszcza polskiego wojska w przeszłości, treścią swej twórczości."

XVII. W odpowiedzi Ministra Pracy i Opieki Społecznej na str. 221:

Wśród 21 postulatów, które ze względu na aktualność, zdaniem Ministerstwa, należałoby poddać badaniom, czytamy pod N. 19:

http://rcin.org.pl

„Kwestja bezdomności i jej zwalczanie, kwestja mieszkaniowa i sposoby jej rozwiązania, budownictwo zakładów opiekuńczych i celowość ich urządzeń według przeznaczenia."

XVIII. Wreszcie w odpowiedzi Ministra Poczt i Telegrafów na str. 225:

„Z uwagi, że zarząd budynków pocztowych i telegraficznych należy do kompetencji Min. Poczt i Tel., należy podnieść, że w dziedzine budowlanej byłoby potrzebne przeprowadzenie *prób chemicznych i laboratoryjnych materjałów budowlanych* na gęstość, nasiąkliwość, jednorodność, wytrzymałość, na zginanie, odporność na mróz, wytrzymałość na gazy i t. p."

XIX. A dalej:

„Drugiem zagadnieniem o wielkiej doniosłości, którem należałoby się zająć w sposób naukowy, jest *zmechanizowanie niektórych czynności roboczych w samej budowie*. Przez takie zmechanizowanie uzyska się lepsze rezultaty, w konsekwencji zaś tańszą robociznę i wzmożenie ruchu budowlanego. Stworzenie odpowiedniej instytucji państwowej, któraby zajęła się wyłącznie temi dwoma zagadnieniami — należałoby uważać jako podstawowy czynnik potanienia budownictwa, co pociągnąć musi za sobą wzrost kultury narodowej."

Powyższe wybrane wyciągi z opinij Ministrów dość wyraźnie ujmują potrzeby Państwa. Na poruszone, w wielu wypadkach analogiczne czy pokrewne sprawy uda się odpowiedzieć wspólnie, tem bardziej, że—jak właśnie w ostatnim wyciągu z opinji Min. Poczt i Tel. jest zaznaczone—tak z czystej nauki, jak i z nauczania, poziomu artystycznego i technicznego, fachowej technicznie i łatwej ekonomicznie organizacji powstaje „wzrost kultury narodowej".

A więc punkty I, IV, VIII, IX, X, XI, XII, XIII, XVIII, wymagają czysto laboratoryjnej pracy badawczej, mogącej dać namacalne i w bardzo niedługim czasie widoczne rezultaty. Rada Wydziału Architektury w poczuciu swej odpowiedzialności oraz w zrozumieniu doniosłości tych spraw stworzyła przy Wydziale już w roku 1928 instytucję prawną o własnym statucie pod nazwą „Instytut Naukowych Badań Budowlanych"[1]. Gdyby zrozumienie doniosłości tej placówki wyszło poza granice Rady Wydziału Architektury i stało się świadomością czynników państwowych, Instytut nie byłby skazany na taką wegetację, jaka jest jego udziałem w obecnej chwili. Sami Ministrowie, jak widać z niniejszego zestawienia wyżej wskazanych punktów,

[1] P. dodatek 1.

http://rcin.org.pl

bolączki i potrzeby te odczuwają, lecz kołatania Instytutu o dopomożenie w pracy, zainicjowanej przez Radę Wydziału, okazały się bezskuteczne. Kosztorys urządzenia pracowni jest opracowany już od kilku lat. Pomoc finansowa w tej tak ważnej dla Państwa dziedzinie jest niezwłocznie niezbędna.

Praca nad zrealizowaniem dezyderatów, zawartych w punktach II, III i VII, winna być uzgodniona z wielką pracą, dokonaną w tej dziedzinie przez Zakład Architektury Polskiej, prowadzony przez prof. dr. O. Sosnowskiego na Wydziale Architektury Politechniki Warszawskiej. O ile zaś zagadnienia powyższe mogą być racjonalnie przeprowadzone i mogłyby posiadać planowy rozwój z jasno wytyczonemi celami, potwierdzić może załączony przy niniejszem memorjał prof. Sosnowskiego. Zapewnienie rozwoju tej pracy przez finansową pomoc jest niezbędne. O ile co do dwóch powyższych grup Rada Wydziału, jak widać z powyższego, nietylko miała wyraźne odpowiedzi, lecz i powołać się mogła na konkretnie u siebie na Wydziale wykonaną pracę, o tyle co do punktów V i XVI, omówionych przez Ministerstwo Spr. Wojsk., sprawa się staje bardziej złożona i wymagałaby uzgodnienia poczynań z innemi wydziałami. Ta więc sprawa należy do tej kategorji, które F. K. N. określa jako wymagające prac przygotowawczych.

W celu zadośćuczynienia dezyderatom, zawartym w punktach VI, VIII, XVII, XIX, Rada Wydziału wysuwała kilkakrotnie i obecnie ponawia swój projekt stworzenia przy Min. Rob. Publ. Rady Budowlanej, której byłoby powierzone opracowanie zagadnień, zawartych w wyżej wskazanych punktach. Są to zagadnienia połączone z kwestją nietylko naukowego, ale i administracyjno-ustawowego ujęcia, wymagającego uzgodnienia z zainteresowanemi Ministerstwami. Dziedzina czysto naukowa, będąca integralną częścią tej pracy Rady Budowlanej, mogłaby być wspomożona finansowo przez F. K. N.

Wreszcie w stosunku do punktu XIV Rada Wydziału uznaje całkowicie doniosłość poruszonych spraw. Niestety, uzyskanie czyto katedry, czy nawet godzin zleconych wykładowych, jak wiadomo, jest rzeczą niemożliwą do osiągnięcia. W ostatnich latach pod przymusem Min. Skarbu, żądającego od wyższych uczelni możliwie największego zredukowania, z racji stanu Państwa, godzin zleconych — Wydział Architektury zredukował zupełnie pewne wykłady. Co zaś do sprawy wysyłania absolwentów wyższych uczelni zagranicę celem uzupełnienia wiedzy, to, jak wiadome jest F. K. N., stanowisko Rad Wydziałowych w tych sprawach jest zupełnie wyraźne, popierające wszelkie po-

http://rcin.org.pl

dobne posunięcia. Bez dotykania się tego, co robi się w tej czy innej dziedzinie zagranicą, pozostalibyśmy zawsze wtyle poza innemi narodami, gdy tymczasem celem naszych wysiłków winno być nietylko wyrównanie opóźnienia, lecz zajęcie co najmniej położenia równoznacznego.

Warszawa, 6. V. 1932 r.

DODATKI

1. INSTYTUT NAUKOWYCH BADAŃ BUDOWLANYCH

Cele i zadania Instytutu określa § 2 jego statutu, brzmiący następująco:

„Towarzystwo ma na celu prowadzenie, przy zachowaniu obowiązujących przepisów prawa, Instytutu naukowych badań budowlanych.

Do zadań Instytutu należy wyjaśniać współczesne zagadnienia techniczno-budowlane. W zakres jego działalności wchodzą w szczególności badania pod względem celowości technicznej i ekonomicznej: 1. materjałów budowlanych, 2. konstrukcyj (zespołów) budowlanych, 3. typów budowli, 4. organizacji pracy. Instytut udziela porad i wykonywa badania na podstawie zgłoszeń ciała naukowego Politechniki, urzędów państwowych i samorządowych, organizacyj społecznych, instytucyj i osób prywatnych, jak również podejmuje prace badawcze z inicjatywy własnej.

Instytut tworzy i kompletuje zbiory, dotyczące zakresu swego działania, i odpowiednią bibljotekę.

Instytut utrzymuje związek z pokrewnemi instytucjami krajowemi i zagranicznemi, bierze udział w zjazdach i wystawach krajowych i międzynarodowych, odpowiadających jego zadaniom, jak również urządza takie wystawy i zjazdy w kraju.

Instytut ogłasza sprawozdania i wydaje publikacje w zakresie swych prac.

Instytut rządzi się własnym regulaminem, zatwierdzonym przez Senat Politechniki Warszawskiej".

Na rozpoczęcie prac Instytut otrzymał dotację Min. W. R. i O. P. w wysokości 25.000 zł. i subsydjum Państwowego Banku Rolnego w sumie 5.000 zł.

http://rcin.org.pl

W pierwszym roku działalności Instytut przeprowadził prace organizacyjne, zapoznał się szczegółowo z działalnością pokrewnych zakładów zagranicznych, przygotował lokal na pracownie badawcze w podziemiach gmachu Wydziału Architektury (Koszykowa 55) i zaprojektował urządzenie tych pracowni, a także przestudjował metody i program prac badawczych.

Obecnie Instytut zamierza rozpocząć prace badawcze nad następującemi zagadnieniami:

1. Określenie przewodnictwa ciepła ścian i stropów z różnych materjałów budowlanych w zastosowaniu do naszych warunków klimatycznych i ustalenie racjonalnych wymiarów tych konstrukcyj.
2. Przemarzanie gruntu i wpływ tego zjawiska na budynki.
3. Zachowanie się świeżych murów i betonu przy niskich temperaturach pod kątem widzenia wytrzymałości budowli.
4. Poszukiwania materjałów zastępczych do budowy ścian i stropów.
5. Racjonalizacja metod pracy w budownictwie.
6. Wpływ drgań mechanicznych na trwałość budynków.

Obok powyższych prac badawczych Instytut prowadzi i będzie prowadzić badania dorywcze na zamówienie urzędów państwowych i komunalnych, a także osób prywatnych. W roku ubiegłym Instytut wykonał już szereg prac w tym kierunku, dotyczących oceny nadesłanych prób cegły palonej, cegły piaskowo-wapiennej, pustaków, betonu komórkowego, drewna zarażonego grzybem, gliny i t. p. Klijentami Instytutu, prócz osób prywatnych, były następujące instytucje: Min. W. R. i O. P., Min. Poczt. i Telegrafów, Min. Kolei, dwa starostwa: Baranowickie i Dziśnieńskie, Komitet Budowy Katedry Śląskiej, Zarząd Związku Międzykomunalnego Budowy i Utrzymania Zakładów Psychjatrycznych w Województwie Warszawskiem, spółdzielnie mieszkaniowo-budowlane i in. Z poważniejszych badań Instytut wykonał następujące:

1. Ustalił przyczyny i przestudjował przebieg katastrofy przy budowie gmachu Dyrekcji P. K. P. i osady urzędniczej w Chełmie (przemarzanie gruntu).
2. Zbadał fundamenty Katedry Śląskiej i udzielił porady co do sposobu ich założenia na pokładach węglowych.
3. Dokonał pomiarów seismograficznych drgań domu mieszkalnego przy ul. Szwedzkiej 37, powodowanych ruchem silnika fabrycznego, i ustalił stopień szkodliwości tych drgań (na skutek załatwienia rekursu fabryki przez Min. Rob. Publ.).

http://rcin.org.pl

Instytut nie może z opłat za te badania i ekspertyzy, które zaledwie wystarczają na wydatki bieżące, pokryć kosztu zamierzonych prac własnych, a tem bardziej zaopatrzyć się w niezbędne urządzenia i pomoce naukowe. Musi zatem budżet swój oprzeć na dotacjach instytucyj państwowych i społecznych.

2. ZAKŁAD ARCHITEKTURY POLSKIEJ I HISTORJI SZTUKI POLITECHNIKI WARSZAWSKIEJ [1]

A. Magistrat m. st. Warszawy opracowuje plan regulacji stolicy; zachodzi obawa, że zagadnienie ochrony zabytkowych i historycznych wartości miasta nie jest w dostatecznym stopniu uwzględnione. Urząd Konserwatorski posiada wprawdzie spis budowli, podlegających ochronie, lecz ingeruje w te sprawy od wypadku do wypadku, brak bowiem planu ogólnego całej akcji.

Niezbędne jest:

1. Przeprowadzenie naukowej inwentaryzacji zabytków stolicy z uwzględnieniem zespołów dzielnicowych, ulicznych, grupowych...
2. Analiza zebranego materjału pod kątem wymagań ochrony.
3. Ustalenie zasad postępowania konserwatorskiego na obszarze stolicy, jako rezultat uzgodnienia wymagań ochrony i wymagań współczesnego życia gospodarczego.
4. Opracowanie projektu planu regulacyjnego miasta pod kątem widzenia ochrony zabytków oraz projektów szczegółowych dla zespołów (dzielnic, placów, ulic, grup budowli...).
5. Opracowanie projektu ustawy o ochronie zabytków na obszarze m. st. Warszawy i rejonie jej wpływów, jako substratu dla władz samorządowych i państwowych.

Zakład Arch. Pol. i Hist. Sztuki od szeregu lat prowadzi studja nad organizmem Warszawy, posiada dość obfity materjał odnośny, w pewnym stopniu może się posiłkować siłami słuchaczów Wydziału Arch., wyznaczając im ćwiczenia w dziedzinie omawianej, mógłby więc przy odpowiedniej pomocy finansowej podjąć pracę omawianą i przeprowadzić ją stosunkowo szybko, posiada bowiem organizację wypróbowaną i wyszkolone kadry pracowników.

Współpraca z Zakładem Budowy Miast prof. T. Tołwińskiego, z arch. J. Wojciechowskim, wykładającym konserwację zabytków na Wydziale Architektury i jednocześnie szefem ochrony zabytków w Ministerstwie

[1] Opracowane przez kierownika Zakładu, prof. dr. O. Sosnowskiego.

http://rcin.org.pl

W.R. i O.P., rozumie się sama przez się. Nie bez znaczenia byłby tu kontakt z Towarzystwem Opieki nad Zabytkami Przeszłości, które mogłoby być odpowiedniem forum do dyskusji o całej akcji, gromadzi bowiem w trzech swych wydziałach: konserwatorskim, historji sztuki i kultury oraz sztuk plastycznych, nieomal wszystkich specjalistów zainteresowanych w omawianem zagadnieniu.

B. Zakład Arch. Pol. przeprowadził w terenie studja nad budownictwem ludowem Kurpiowszczyzny. Kierownik tych prac, inż.-arch. Franciszek Piaścik (starszy asystent przy katedrze architektury polskiej, b. stypendysta Min. W.R. i O.P.), podjął pracę nad zagadnieniem reformy zabudowania tego regjonu i zamierza w swej pracy uwzględnić wszelkie stopnie tego zagadnienia: 1. plan regjonalny, ogólny, 2. plan przebudowy wsi (typ), 3. plan zreformowanej zagrody (typ), i konstruować swe wnioski na podstawie rozważań natury technicznej, gospodarczej i socjalnej.

Praca powyższa wymaga pomocy finansowej na opłacanie rysowników, zakup książek, wyjazdy w kraju i zagranicę. Zakład Arch. Pol. nie jest w możności zapewnić jej p. Piaścikowi, stąd praca jego posuwa się bardzo wolno i nie osiągnie tej pełni, przy której stałaby się niezawodnie cennym materjałem dla urzędów państwowych.

C. Wyjątkowe bogactwa przyrodzone i etnograficzne Podhala spowodowały, że wiele wybitnych indywidualności, całe organizacje społeczne, wreszcie organy państwowe i samorządowe, wiele uwagi poświęcają z jednej strony trosce o zachowanie tych bogactw, z drugiej zaś — rozwojowi gospodarczemu i kulturalnemu tej dziedziny. Tendencje te, jednako słuszne, często stają wobec siebie jako sprzeczne. Zadaniem świata naukowego jest wskazać drogi postępu, któryby zabezpieczył istotne wartości w dziedzinie zarówno przyrody, jak i kultury.

Praca o Podhalu, podjęta jako zbiorowy wysiłek uczonych specjalistów, a obecnie przygotowana do druku, uważana być może za wstęp do podjęcia również zbiorowej pracy nad „projektem reformy Podhala", który obejmowałby całokształt stosunków w tym regjonie: gospodarczych, społecznych i kulturalnych, ze szczególnem uwzględnieniem zabezpieczenia bogactw przyrodzonych i etnograficznych oraz znaczenia Podhala dla całości Państwa i Narodu, a skrystalizowałby program całej akcji w projekcie regjonalnym oraz w ustawie o reformie Podhala.

Zakład Architektury Polskiej, posiadając sekcję budownictwa ludowego oraz urbanistycznego, w kontakcie z Zakładem Budowy Miast mógłby podjąć się współpracy w zakresie swej kompetencji. Całość akcji

http://rcin.org.pl

najdogodniej byłoby powierzyć Towarzystwu Opieki nad Zabytkami Przeszłości, jako instytucji, skupiającej znaczną liczbę specjalistów i mogącej dzięki swej organizacji łatwo pociągnąć do współpracy specjalistów innych zawodów lub nawiązać kontakt z instytucjami, które w innych działach tego samego obszernego zagadnienia były już czynne z takim dla sprawy pożytkiem.

D. Przed kilkoma laty Zakład Arch. Pol. wypracował w kontakcie z innymi specjalistami, zwłaszcza z prof. archeologji Uniw. War. Antoniewiczem, projekt „Ogrodu Polskiego" i złożył go do dyspozycji władz miejskich. Wobec tego, że teren obrany, mianowicie lasku Bielańskiego, częściowo obrócony został na cele wychowania fizycznego, sprawa się odwlekła i rozchwiała.

Tem niemniej Zakład nie rozstał się z tą myślą, że muzeum pod otwartem niebem (Skansen) jest koniecznością państwową i że kultura narodowa wymaga jego utworzenia, to też materjał odnośny gromadzi w dalszym ciągu i czeka na okoliczności sprzyjające, któreby umożliwiły plany już przygotowane odpowiednio przerobić i do innego terenu przystosować. Nowy teren jest upatrzony i sama akcja mogłaby się rozpocząć, gdyby się środki znalazły i to nienazbyt wielkie, zważywszy, że akcja musi być rozłożona na wiele lat.

Organizacja Muzeum mogłaby być przeprowadzona przez Zakład Arch. Pol. w porozumieniu z Zakładem Archeologji Uniw. War., Towarzystwem Opieki nad Zabytkami Przeszłości i innemi zainteresowanemi instytucjami. Współdziałanie organów m. st. Warszawy zdaje się również nieodzowne.

Warszawa, 9.IV.1932 r.

XXX.

WYDZIAŁ OGÓLNY POLITECHNIKI LWOWSKIEJ[1]

1. Zgodnem życzeniem kilku Ministerstw, a mianowicie: *Spraw Wewnętrznych* („Sprawozdanie Fund. Kult. Narod.", str. 174), *Skarbu* (str. 182), *Komunikacji* (str. 216), oraz *Pracy i Opieki Społ.* (str. 220), jest wprowadzenie w wyższych uczelniach studjum

[1] Wydział Ogólny Politechniki Lwowskiej został zwinięty rozporządzeniem Rady Ministrów z dn. 25.IX.1933 r.

http://rcin.org.pl

statystyki, matematyki finansowej i ubezpieczeniowej. Wydział Ogólny Politechniki Lwowskiej szczególnie nadawałby się do zorganizowania takiego studjum. Od czasu powstania Wydziału Ogólnego zorganizowanie tego rodzaju studjum było projektowane; w r. 1932 sprawa ta została powierzona specjalnej Komisji. Kosztem około 2.000 zł. miesięcznie, przeznaczonych na remuneracje za odpowiednio dobrane wykłady zlecone, możnaby tę ważną dla naszej kultury placówkę finansować. Do takiego studjum należałoby dołączyć instytut statystyczny, w którym studenci wykonywaliby ćwiczenia praktyczne i samodzielne prace. Z opłat studentów mogłaby powstać bibljoteczka i zbiór przyrządów do rachunków statystycznych. Pożądane byłoby, aby udzielano stypendjów kilku młodym matematykom na wyjazd zagranicę do głośniejszych instytutów statystycznych w Danji, Anglji, Ameryce i we Włoszech.

2. Pożądane jest zwiększenie liczby katedr matematycznych przez wprowadzenie katedr matematyki stosowanej i matematyki ogólnej na wzór istniejących w francuskich uniwersytetach katedr, związanych z potrzebami fizyki („mathématiques générales"). Pomimo to nie wydaje się nam słuszną uwaga (na str. 189), że „młodzi inżynierowie, dążący do uzupełnienia wykształcenia w matematyce klasycznej, zmuszeni są udawać się zagranicę" — albowiem zarówno na Wydziale Ogólnym Politechniki Lwowskiej, jak i w Uniwersytecie Jana Kazimierza, odbywają się regularnie specjalne wykłady z wszystkich dziedzin matematyki klasycznej (jak np. równania różniczkowe, geom. różniczkowa, rach. warjacyjny, funkcje analityczne, równania całkowe, szeregi funkcyjne), a cały szereg poważnych pracowników oddaje się właśnie matematyce klasycznej.

3. Piekąca jest potrzeba wykształcenia specjalistów z mechaniki analitycznej i technicznej.

4. Pożądane jest jak najwydatniejsze dotowanie laboratorjów fizycznych i kształcenie zastępu fizyków, a w szczególności fizyków technicznych.

5. Brakowi sił fachowych w zakresie metodyki i dydaktyki wszystkich przedmiotów należy zapobiegać przez udzielanie stypendjów na wyjazd zagranicę najwybitniejszym i najzdolniejszym nauczycielom szkół średnich. Powinni oni poznać programy i metody nauczania swego przedmiotu przedewszystkiem w krajach o najwyższej kulturze dydaktycznej (Kraje Skandynawskie, Szwajcarja, Francja, Włochy, Anglja).

http://rcin.org.pl

6. Poruszona na str. 206 (punkt e) przez Min. W. R. i O. P. sprawa „studjów nad wewnętrznem urządzeniem szkół, umeblowaniem szkolnem oraz estetyką wnętrz szkolnych" podpada pod program Grupy Rysunkowej Wydziału Ogólnego. W sprawie tej Wydz. Ogólny gotów jest współdziałać z odpowiedniemi czynnikami.

Lwów, 17. II. 1932 r.

XXXI.

WYDZIAŁ GÓRNICZY AKADEMJI GÓRNICZEJ W KRAKOWIE

1. ZAKŁAD GÓRNICTWA I PRZERÓBKI MECHANICZNEJ [1]

W Zakładzie Górnictwa I i Przeróbki Mechanicznej mogą być przeprowadzone teoretyczne i doświadczalne badania nad możliwością zdobycia i wyzyskania surowców krajowych przez uszlachetnianie i wzbogacanie ubogich ciał kopalnych, niemających obecnie przemysłowego znaczenia, lub posiadających tylko ograniczone zastosowanie.

Do wstępnych badań nad tą kwestją przystąpił Zakład Przeróbki Mechanicznej A. G. w roku ostatnim, kiedy umożliwione zostało założenie odnośnych laboratorjów w tym Zakładzie. Obecnie prowadzone są badania nad możliwością wzbogacania polskich ilastych i brunatnych rud żelaza oraz soli potasowych. Projektowane jest w dalszym ciągu przeprowadzenie szczegółowych badań nad możliwością wzbogacania i wyzyskiwania innych minerałów użytecznych, pochodzących z polskich złóż, a niemających obecnie przemysłowego znaczenia.

W celu racjonalnego i systematycznego prowadzenia tych badań niezbędne jest uzupełnienie Zakładu Przeróbki Mechanicznej najpotrzebniejszemi aparatami oraz przyjęcie przynajmniej jednego stałego pracownika naukowego.

Kraków, 28. I. 1932 r.

2. ZAKŁAD MINERALOGJI I PETROGRAFJI [2]

Str. 180. — Ministerstwo Skarbu. Monopol Tytoniowy. Podpisany wykazał możność otrzymywania z krajowych produktów wyjściowych *siarczanu potasu*, niezbędnego do uprawy tytoniu, wyma-

[1] Opracowane przez kierownika Zakładu, prof. dr. inż. W. Budryka.
[2] Opracowane przez dyrektora Zakładu, prof. dr. Z. Rozena.

http://rcin.org.pl

gającego bardzo znacznych ilości potasu, ale tylko w postaci siarczanu, który dotychczas zmuszeni jesteśmy sprowadzać z zagranicy.

(Taki sam siarczan potasu jest również niezbędny do uszlachetniania owoców, które dotychczas sprowadzamy z zagranicy, oraz do niektórych gałęzi przemysłu chemicznego, przedewszystkiem farmaceutycznego i farmaceutyczno-kosmetycznego, oraz do apretury w przemyśle tekstylnym.)

Produktów wyjściowych dostarczać mogą: Mościce, Chorzów, polskie koksownie i gazownie oraz Zakład Koncentracyjny w Kałuszu.

Ponadto podpisany uzyskuje tę samą sól z lotnego pyłu cementowego oraz wielkopiecowego.

Metody te wymagają rozwinięcia i prób na większą skalę.

Str. 193, — Ministerstwo Spraw Wojskowych oraz Ministerstwo Przemysłu i Handlu. — Surowce.

Możliwość produkcji *siarki* z rudy krajowej w Posądzy nad Nidą została wykazana w Zakładzie podpisanego przez asystenta, inż. Andrzeja Bolewskiego. — Wyniki laboratoryjne, badania porównawcze na podstawie autopsji na Sycylji oraz kalkulacja gospodarcza zostały podane w pracach, ogłoszonych drukiem w „Przeglądzie Górniczo-Hutniczym". Konieczne jest opracowanie innych złóż polskich (Szwoszowice, Czarkowy) oraz przeprowadzenie prób na skalę techniczną.

Str. 207. — Ministerstwo W. R. i O. P. oraz Ministerstwo Przemysłu i Handlu. — Szkolnictwo Zawodowe.

Faktem jest, iż największe w Polsce *szamotownie* w Skawinie i w Chrzanowie („Stella"), które są zarazem jedynemi fabrykami *dynasów*, niezbędnych dla wielkiego przemysłu hutniczego, przerabiają obce surowce i mają wyłącznie obcych fachowców, mianowicie Niemców lub Czechów. Jakie to może mieć następstwa w razie zawikłań, nietrudno sobie wyobrazić. Dlatego podpisany przygotowuje w tym kierunku młode siły, mianowicie 3 chemików, badających z tego punktu widzenia kwarcyty krajowe i inne materjały, ułatwia tym uczniom praktykę w wymienionych zakładach, ale konieczną jest rzeczą umożliwienie im specjalnych studjów zagranicą oraz zorganizowanie intensywniejszego badania materjałów krajowych tudzież rozszerzenie pracowni.

Str. 217. — Ministerstwo Komunikacji. — Stacje doświadczalne.

Obecne stacje doświadczalne, przy politechnikach w Warszawie i we Lwowie, nie są w możności zadosyćuczynić wszystkim potrzebom w kraju.

http://rcin.org.pl

Konieczność szybkiej obsługi, niekorzystne warunki odległego transportu próbek, konieczność bliskiego kontaktu stacji z ogniskami przemysłowemi świadczą, że każdej stacji powinien odpowiadać pewien maksymalny promień oddziaływania na życie przemysłowe. Dlatego powinny być w Polsce zorganizowane co najmniej jeszcze 3 takie stacje, t. j. w Krakowie, Poznaniu i Wilnie. Mają one bowiem nietylko wykonywać ekspertyzy mechanicznego badania materjałów naturalnych i sztucznych, służących do celów budowlanych lub komunikacyjnych, ale także winny systematycznie badać naukowo te materjały, jak np. sposób ich zachowania się pod wpływem lokalnych warunków atmosferycznych, ustalać własności piasków, żwirów i wogóle kruszywa w objętym obszarze działania.

Związek Polskich Fabryk Portland Cementu w Warszawie rozpoczął już organizację takich stacyj w Krakowie (w Zakładzie podpisanego) i w Poznaniu. — Konieczne jest rozszerzenie tych stacyj. Jednakże wobec braku funduszów podpisany uważa tymczasem za konieczne przyłączenie obecnie przeważnie bezczynnych stacyj rządowych, jak np. przy Dyrekcjach Kolejowych, do jednej centralnej w danym obwodzie, któraby mogła w ten sposób uzyskać lepsze uposażenie. Tej stacji należałoby powierzyć naukową kontrolę nad wszystkimi materjałami, które w jej obrębie stosowane są w budownictwie państwowem oraz do państwowych celów komunikacyjnych.

Uwagi ogólne

Podpisany uważa, że w obecnych warunkach powinna być w wojsku wykładana tak zwana geologja wojenna, obejmująca:

1) skałoznawstwo, t. j. rozpoznawanie skał, oznaczanie ich własności fizycznych, jak: twardość, nasiąkliwość, ścieralność, wytrzymałość na ciśnienie etc.;

2) poszukiwanie wody do picia w związku z topografją.

Zorganizowanie takiego kursu w Krakowie byłoby rzeczą możliwą.

Należałoby również wprowadzić w wojsku krótki kurs nauki o cemencie i betonie na temat nieprzenikliwości betonu dla gazów, wytrzymałości jego na działania dynamiczne, dalej — o jakości cementu i betonu, stosowanego dziś na pograniczu francusko-niemieckiem, o warunkach zmniejszania rozpryskliwości betonu i wogóle o najnowszych zdobyczach wiedzy w tej dziedzinie.

Zorganizowanie takich wykładów przy Akademji Górniczej byłoby rzeczą możliwą.

http://rcin.org.pl

Z punktu widzenia gospodarczego tudzież obrony kraju podpisany uważa za niezbędne szersze uwzględnienie w szkołach średnich przyrody nieożywionej, t. j. nauki o minerałach i skałach, tudzież o minerałach użytecznych, występujących w Polsce, oraz geologji ziem polskich.

Popieranie wynalazczości. Polski wynalazca częstokroć nie może u siebie w kraju, a tem mniej zagranicą opłacać kosztów ochrony, czy choćby zgłoszenia swego pomysłu. Dlatego konieczną jest rzeczą, by na podstawie opinji rzeczoznawców wynalazca taki znalazł odpowiednie poparcie materjalne, zwrotne przy eksploatacji patentu.

Współpraca z Komitetami Państwowemi.

Podpisany współpracuje:

1) z Doradczym Komitetem Hutniczym (materjały ogniotrwałe);

2) z Polskim Komitetem Normalizacyjnym (Komitet Badań Materjałów) przy Ministerstwie Przemysłu i Handlu.

Kraków, 14. I. 1932 r.

XXXII.

WYDZIAŁ HUTNICZY AKADEMJI GÓRNICZEJ W KRAKOWIE

Spis badań i prac, które zakłady Wydziału Hutniczego Akademji Górniczej przy odpowiedniem dotowaniu mogłyby wykonać:

I. Zakład Metalografji i Obróbki Termicznej:

1. Badania budowy i własności wytrzymałościowych metali i ich stopów w temperaturach normalnych, wysokich i niskich.

2. Zagadnienia metali i stopów zastępczych.

3. Przygotowanie stopów wysoko i nisko topliwych w zwykłej atmosferze i w próżni.

4. Tłoczalność i odkształcenia plastyczne.

5. Zagadnienia cementacji metali i stopów.

6. Badania roentgenograficzne.

7. Schematy i plany urządzeń do badania metali i ich stopów.

II. Zakład Metalurgji Ogólnej i Metalurgji Żelaza:

1. Projektowanie pieców hutniczych, kontrola ich biegu i sprawności.

W najbliższej przyszłości, po ukończeniu urządzenia laboratorjum:

2. Badanie materjałów ogniotrwałych.

http://rcin.org.pl

3. Badanie składu i własności tworzyw: rud żelaznych, dolomitu, wapieni, kwarców, koksu.

4. Badanie żużli.

5. Badanie półproduktów: żelazo-manganu, żelazo-krzemu i t. p.

III. Zakład Metalurgji innych poza żelazem metali:

1. Badania budowy i własności wytrzymałościowych metali i stopów w temperaturach normalnych, wysokich i niskich.

2. Badania własności fizycznych metali i stopów: opór elektryczny, termoelektryczność, rozszerzalność, napięcie elektrolityczne, własności magnetyczne.

3. Plastyczna przeróbka metali i stopów: walcowanie i przeciąganie.

4. Wpływ odtleniaczy na własności mechaniczne metali i stopów.

5. Zagadnienia metali i stopów zastępczych.

6. Badania stopnia użyteczności rud.

7. Badania powłok metalowych osadzonych elektrolitycznie.

8. Schematy i plany urządzeń do badania metali i stopów.

IV. Zakład Technologji Ciepła i Paliwa:

1. Analizy materjałów opałowych stałych, płynnych i gazowych oraz wody.

2. Pomiary temperatur i ciągu w piecach.

3. Badanie fizyczne własności materjałów opałowych.

4. Badanie rentowności i racjonalności, rekonstrukcja wszelkich urządzeń paleniskowych, przemysłowych, włącznie z ogrzewnictwem.

V. Zakład Maszyn Hutniczych, Walcownictwa i Kuźnictwa:

1. Badania silników napędowych walcowni, tak parowych, jak i elektrycznych (oscylografem).

2. Cechowanie aparatów pomiarowych do gospodarki cieplnej.

3. Konstrukcja walców (kalibrowanie) i formideł do kucia i tłoczenia.

4. Projektowanie urządzeń i konstrukcji do hutnictwa żelaznego.

VI. Zakład Górniczo-Hutniczej Analizy:

Wykonywanie rozbioru chemicznego węgli, rud, żużli, materjałów ogniotrwałych, metali i stopów, jako też ich opinjowanie.

VII. Zakład Chemji Ogólnej:

1. Badania w zakresie kinetyki chemicznej, w szczególności reakcyj kontaktowych.

2. Opracowywanie metod z zakresu analizy chemicznej ilościowej.

http://rcin.org.pl

VIII. Zakład Fizyki:

1. Prace naukowe z dziedziny elektryczności:

2. Pomiary elektryczne, w szczególności: pojemności elektrycznej, samoindukcji, oporów sił elektromotorycznych, pomiarów w dziedzinie prądów szybkozmiennych do celów tele- i radjokomunikacji.

IX. Zakład Chemji Fizycznej:

1. Zjawiska włoskowatości i napięcia powierzchniowego w zastosowaniu do zmaczalności różnych powierzchni.

2. Zjawiska adsorbcji gazów i cieczy przez ciała stałe.

3. Prężność i gęstość par, zwłaszcza ciał trudnolotnych.

Kraków, 5. II. 1932 r.

DODATEK

KATEDRA TECHNOLOGJI CIEPŁA I PALIWA AKADEMJI GÓRNICZEJ W KRAKOWIE[1]

Katedra Technologji Ciepła i Paliwa Akademji Górniczej zajmuje się całym szeregiem zagadnień, które bezpośrednio lub też pośrednio mają ścisły związek z dezyderatami poszczególnych Ministerstw. Co do rozwiązania niektórych aktualnych zagadnień, Katedra lub profesor jest w kontakcie z poszczególnemi Ministerstwami, natomiast ostateczne rozwiązanie niektórych wspomnianych w ankiecie zagadnień spoczywa w Zakładzie z braku środków. Dla przejrzystości wyszczególnione zostaną kierunki prac Katedry według kolejności i stron książki Funduszu Kultury Narodowej.

Str. 171 (Rozwój taniego budownictwa) oraz str. 172 (Służba zdrowia)—Ministerstwo Spraw Wewnętrznych.

Dział rozwoju racjonalnego, taniego, a zarazem higjenicznego budownictwa może być udoskonalany przez poszczególne Katedry tylko fragmentarycznie z powodu różnorodności zagadnień. Takim ekonomicznie ważnym fragmentem, a zarazem pod względem higjeny mieszkaniowej pierwszorzędnym czynnikiem, jest kwestja racjonalnego ogrzewania mieszkań, która także interesuje Ministerstwo Spraw Wojskowych (punkt r., str. 186). Sprawa ta u nas nie znajduje się na należytym poziomie, stosowany u nas konserwatywny sposób kubaturowy obliczeń pieców domowych nie jest dostosowany do nowszych typów budowli i nowoczesnych materjałów

[1] Opracowane przez kierownika Zakładu, prof. inż. R. Dawidowskiego.

http://rcin.org.pl

budowlanych. Zagranicą, np. w Niemczech, stworzono olbrzymi osobny państwowy aparat kontrolny, sięgający do najodleglejszej prowincji, do dopilnowywania racjonalnych wymiarów pieców domowych, który to aparat kontrolny posługuje się pokaźną liczbą urzędowych i półurzędowych wydawnictw propagandowych i podręczników. Z tych względów profesor zajął się bliżej tym problematem i wydał dwa najpotrzebniejsze podręczniki:

1) Pierwszy polski podręcznik obliczania pieców domowych.

2) Instrukcję opałową do centralnych ogrzewań.

Pierwszym podręcznikiem zajęły się Ministerstwa: Robót Publ., W.R. i O. P. oraz Komunikacji w zakresie własnych urzędowych potrzeb.

Podczas gdy podręcznik ten spowodował nieodzowne dziś przy wydawnictwie każdej książki technicznej zadłużenie się autora jako wydawcy, to drugi podręcznik mógł wyjść z druku jedynie dzięki subwencji prywatnej Redakcji czasopisma „Gaz i Woda". Wprawdzie podręczniki wzbudziły ogólne zainteresowanie, szczególnie wśród samorządów, wszystkie poważniejsze budownictwa miejskie korzystają z podręcznika, jednak zadłużenie się z powodu tabelarycznego, a więc kosztownego wydawnictwa musiało spowodować na dłuższy okres zastój w publikacjach Katedry z tej dziedziny.

Str. 171 (Służba zdrowia) oraz str. 174 (Statystyka)—Ministerstwo Spraw Wewnętrznych.

Katedra zajmuje się badaniami nad zadymianiem okolic dymem fabrycznym i posiada już obfity materjał naukowy. Prace nad tem zagadnieniem, rozwiązanem już zagranicą, np. ostatnio w Czechosłowacji, utknęły z powodu braku dalszych funduszów. Jest to zagadnienie o ogólnem znaczeniu, zwłaszcza w miejscowościach fabrycznych Polski, gdzie z braku odpowiednich ustawowych postanowień nadużycia przekraczają rażąco granice dopuszczalnej tolerancji ze szkodą całych okolic.

Str. 186 (Obrona przeciwgazowa, punkt r)—Ministerstwo Spraw Wojskowych zaleca poparcie studjów nad wentylacją i ogrzewaniem pomieszczeń zaludnionych. Jak podano w dziale Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, Katedra przeprowadza tego rodzaju studja w najobszerniejszym rozmiarze ze wszystkich wyższych uczelni w Polsce. O ile Ministerstwo poda ściślej kierunek badań z tej dziedziny, Katedra daje pełną rękojmię, że wywiąże się wzorowo z każdego zadania. Potrzeba subwencji zależeć będzie od rozmiaru oraz kierunku pożądanych badań.

Str. 193 (Uzbrojenie, punkt c)—Ministerstwo Spraw Wojskowych.

http://rcin.org.pl

W przytoczonym na str. 193 punkt c) dziale wykrywania materjałów zastępczych przemysłu wojennego profesor posiada zgłoszony patent na sposób zastąpienia koksu zagranicznego koksem krajowym przy wyrobie żeliwa.

Str. 225 (Zarząd budynków) — Ministerstwo Poczt i Telegrafów.

Zakres zarządu budynków obejmuje również dział racjonalnego ogrzewania, do którego odnoszą się wyniki prac, podane szczegółowo w dziale Ministerstw: Spraw Wewnętrznych oraz Spraw Wojskowych.

Str. 208 Punkt III. — Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Jak już tylko z częściowych powyżej przytoczonych wyników prac Katedry wynika, Zakład przy Katedrze stał się poważnym ośrodkiem użytecznych prac badawczych, profesor oprócz bardzo licznych publikacyj naukowych posiada wynikłe z jego naukowej działalności cztery częściowo już opatentowane, a częściowo zgłoszone do patentu poważne wynalazki i z tego względu Katedra w myśl tezy Ministerstwa W.R. i O.P. zasługuje na subwencję, któraby umożliwiła wykończenie i publikację prac naukowych, niewydanych dotąd jedynie z braku funduszów. Prace te są następujące:

1) Opublikowanie materjału naukowego o zastąpieniu koksu zagranicznego koksem krajowym przy wyrobie żeliwa.

2) Naukowe ustalenie systemu kontroli generatorów gazowych.

3) Monografja koksów polskich (bardzo poważna praca naukowa asyst. Katedry inż. M. Czyżewskiego w 75% gotowa, przerwana z powodu braku funduszów).

Kraków, 15. I. 1932 r.

XXXIII.

WYDZIAŁ ROLNICZY UNIWERSYTETU JAGIELLOŃSKIEGO W KRAKOWIE [1]

1. Sprawa odżywiania ludności (Ministerstwa: Spraw Wewnętrznych, Spraw Wojskowych i Rolnictwa).

A. Wartości pożywcze zbóż. Sprawa odżywiania ludności pozostaje w bezpośrednim lub pośrednim związku z całokształtem za-

[1] Opracowane przez dyrektora Zakładu Rolniczego Doświadczalnego Uniw. Jagiellońskiego, ś. p. prof. Edmunda Załęskiego.

http://rcin.org.pl

gadnień rolniczych i z trudnością da się z tego całokształtu zupełnie wyłączyć, jednakże niektóre zagadnienia wysuwają się z tego całokształtu na plan pierwszy, a że łączą się one również bezpośrednio z zagadnieniami polskiego handlu, tak wewnętrznego, jak i eksportowego, więc powinny być, według mego zdania, uprzywilejowane przy ich naukowem opracowywaniu. Obok innych spraw tego rodzaju, leżących raczej poza naszą kompetencją, uważamy za jedną z najważniejszych spraw kwestję pożywności naszych zbóż chlebowych i owsa. Już dotychczasowe wyniki pracy Państwowego Instytutu Naukowego Gospodarstwa Wiejskiego w Puławach, pod kierunkiem dr. Lewickiego, jak i na mniejszą skalę zaczęte prace Zakładu Rolniczego Doświadczalnego U. J. w Krakowie, dowodzą, jak niezmiernie wiele w tym kierunku zrobić można.

Z jednej strony niewątpliwie na powiększenie wartości pożywnej pszenic, a prawdopodobnie i żyta, wpływa odpowiednie nawożenie, z drugiej zaś strony w tych samych warunkach nawożenia i uprawy różne odmiany dają olbrzymie różnice. Tak np. w samych tylko warunkach jednego roku w Gospodarstwie Doświadczalnem U. J. niektóre pszenice wykazały zawartość glutenu około 8%, inne przeszło 11%.

Zbadanie więc warunków uprawy i zachowania się w nich różnych odmian jest jednem z najważniejszych zadań nauki rolnictwa.

Środki, któremi obecnie rozporządzają odpowiednie zakłady naukowe, są zbyt małe na to, żeby móc tę sprawę tak intensywnie prowadzić naprzód, jak na to zasługuje ze względu na swoją pierwszorzędną wagę. Teoretyczna strona kwestji wymaga wyszkolenia pewnej liczby badaczów, przynajmniej jednego chemika-biologa oraz przynajmniej jednego naukowo i praktycznie przygotowanego technika młynarsko-piekarskiego, praktyczne zaś ujęcie sprawy, które jest może jeszcze narazie ważniejsze od teoretycznego, wymaga: 1) prowadzenia nadal, lecz na większą skalę, już zaczętych przez Puławy i Kraków prac; fundusze, któremi rozporządza z łaski Ministerstwa Rolnictwa Zakład Rolniczy Doświadczalny U. J., już są wyczerpane i nie widzimy zupełnie źródeł, z którychby mogły być uzyskane nowe; 2) rozszerzenie ich choćby tylko narazie drogą najprostszych oznaczeń azotu i glutenu na bezporównania większą liczbę odmian, gdyż, jak przekonaliśmy się, pomiędzy licznemi „rodzinami" hodowli krajowych i odmianami zagranicznemi nowszych hodowli spotykają się takie, których wartość odżywcza jest bezporównania wyższa od znanych obecnie odmian krajowych.

Chodzi więc o to, żeby w miarę pojawiania się takich odmian „wyławiać" je i badać ich przydatność do warunków rolniczych Polski. Praca

http://rcin.org.pl

ta mogłaby pozostawać w związku z proponowanem przez nas, jako jeden z punktów programu współpracy zakładów doświadczalnych, prowadzeniem kolekcji odmian; jednakże sądzimy, że byłoby korzystniejsze oddanie całokształtu tych badań o charakterze odmianowym w jedne ręce fachowe.

Wszystko, co się do tej pory w tym kierunku robi, dotyczy prawie wyłącznie pszenicy, tymczasem niemniej ważne, a raczej, przeciwnie, ważniejsze są zagadnienia analogiczne, związane z żytem, a do celów wojskowych — przedewszystkiem z owsem. W tym kierunku u nas do tej pory nic jeszcze nie jest zrobione.

B. Sprawa mleczarstwa. Jest rzeczą niezmiernie dziwną i smutną, że w kraju rolniczym, w kraju, w którego eksporcie nabiał odgrywa, a przynajmniej ma odgrywać pierwszorzędną rolę, w kraju, w którym od odzyskania niepodległości ciągle wysuwa się—nie wchodzimy w to, słusznie czy niesłusznie—tezę, że rolnictwo powinno oprzeć się przedewszystkiem na hodowli inwentarza, w kraju tym nie pomyślano o przygotowaniu naukowo wykształconych mleczarzy. W tej chwili sprawa stoi tak, że katedry mleczarstwa są zajęte przez hodowców inwentarza, jakkolwiek pomiędzy hodowlą inwentarza a technicznym przerobem nabiału niema żadnego bezpośredniego związku. Są to dwa zupełnie od siebie niezależne działy nauki i przy obecnym poziomie tych nauk niemożliwe do objęcia przez jednego człowieka, który wobec tego musi być dyletantem w jednym lub w drugim z tych działów, albo w obydwóch.

Jest więc rzeczą wprost konieczną wyznaczenie paru stypendjów dwu- lub trzyletnich dla przyrodników, rolników lub lekarzy, dla odbycia odpowiednich studjów.

C. Wyszkolenie doświadczalników. W dezyderatach swoich Ministerstwo wskazuje na konieczność przeznaczenia pewnej liczby stypendjów na wykształcenie doświadczalników rolnych zagranicą.

Jakkolwiek podzielamy w zupełności zdanie, że ogromny procent doświadczalników polskich powinien być wyszkolony czy przeszkolony, nie uważamy za konieczne, ani nawet pożyteczne, wysyłanie ich w tym celu zagranicę, gdyż znacznie tańszym kosztem i w znacznie większej liczbie, a przedewszystkiem znacznie lepiej można dokonać tego przeszkolenia w kraju.

Polskie doświadczalnictwo rolnicze *polowe* kroczy w pierwszym szeregu, a właściwie nawet na czele doświadczalnictwa w całym świecie. Wszystkie obecnie uznane za jedynie właściwe metody w doświadczał-

http://rcin.org.pl

nictwie połowem powstały w Polsce i z Polski rozeszły się po innych krajach, pośrednio lub też bezpośrednio.

Tak więc wielokrotność powtórzeń, małe rozmiary działek porównawczych, ich wydłużona forma, wzorzec roboczy i wzorzec wyrównawczy, wzorzec łańcuchowy i t. p. zostały wprowadzone najdawniej w Polsce i znaczna część tych ulepszeń, przeszczepiona przez prof. Załęskiego w 1911 roku do Stanów Zjednoczonych, stamtąd się rozeszła do innych krajów. Jednak w praktycznem wykonaniu nigdzie, z wyjątkiem Czechosłowacji i Niemiec, nie zostały metody te doprowadzone do takiej doskonałości, jak w Polsce. Oczywiście, nie w stacjach doświadczalnych, lecz w prywatnych zakładach hodowlanych.

Również i teoretyczna strona zagadnienia została w Polsce ujęta niemniej szeroko i głęboko, niż w Anglji i w Ameryce. Opracowanie doświadczeń zbiorowych nigdzie nie jest wykonywane tak racjonalnie, zaś w dziedzinie teoryj matematycznych doświadczalnictwa posiadamy taką znakomitość, jak dr. Jerzy Spława Neyman, pozostający w stałym kontakcie z biostatystyczną szkołą angielską, który zaczyna już naokoło siebie wytwarzać szkołę biostatystyków polskich.

Sądzę więc, że koniecznego, według mnie, przeszkolenia polskich doświadczalników należy dokonać przez prowadzenie corocznych praktycznych i teoretycznych kursów przeszkolenia przy jednym z wzorowych pod względem doświadczalnictwa polowego zakładów hodowlanych, które niewątpliwie pójdą w tym kierunku Ministerstwu jak najdalej na rękę.

Również należałoby dążyć do przeszkolenia kierowników różnych zakładów doświadczalnych, rozrzuconych po kraju, w dziedzinie doświadczalnictwa laboratoryjnego, które robi każdorocznie tak pod względem techniki, jak i pod względem występowania na pierwszy plan coraz to nowych zagadnień, niezmierne postępy, za któremi śledzić poszczególni doświadczalnicy nie są w możności tak ze względu na różnorodność innych zajęć, jak i na nieposiadanie odpowiedniej literatury i innych środków.

Ze względu na coraz to bardziej udoskonalaną aparaturę tego doświadczalnictwa i wogóle na jej techniczne postępy, o których całokształcie, zarówno jak i o ich stosowaniu w praktyce, nie można sobie wyrobić dostatecznego pojęcia na podstawie li tylko literatury, byłoby w największym stopniu pożądane udzielanie stypendjów czy zapomóg kierownikom zakładów rolniczych naukowych lub ich pracownikom na wyjazdy do ważniejszych centrów naukowych zagranicą.

http://rcin.org.pl

D. Badanie odmian krajowych. Postępy hodowli roślin (a również i zwierząt) dążą do stopniowego wypierania odmian krajowych, mających wartość wielką jużto dla hodowli, jako przystosowany do warunków miejscowych materjał wyjściowy do dalszego udoskonalania czy krzyżówek, jużto jako przedmiot badania naukowego, jako okazy reliktowe. Niszczenie tych reliktów postępuje tak niezmiernie szybkim krokiem, że o ile natychmiast nie zabierzemy się do ich skolekcjonowania i zbadania, to za kilka, najpóźniej za kilkanaście lat, już nie pozostanie z nich śladu. Sprawa ta leży w zakresie zadań z jednej strony Ministerstwa Rolnictwa, z drugiej — Ministerstwa W. R. i O. P.

E. Z pomiędzy bardzo wielu zagadnień, poruszonych przez Ministerstwo Rolnictwa, których ważność uznajemy w pełni, chcielibyśmy podnieść sprawę przygotowania badaczy (profesorów) w dziedzinie maszynoznawstwa rolniczego, która to tak ważna gałąź nauki rolniczej i przemysłu liczy do tej pory niesłychanie mało naukowo przygotowanych pracowników.

F. Dalszy ciąg uwag w sprawie odżywiania. W dopełnieniu ustępu A. niniejszego memorjału należy dodać co następuje:

Przy Ministerstwie Spraw Wewnętrznych pracuje od jakiegoś czasu specjalny zakład badania zagadnień piekarskich. Oczywiście, byłoby w najwyższym stopniu pożądane, żeby inne zakłady, pracujące nad pokrewnemi zagadnieniami, a więc m. in. Puławy i Kraków, skoordynowały swoją pracę z tym zakładem, który, o ile mi się zdaje, nie pracuje nad zagadnieniami odmianoznawczemi i uprawowemi w związku z zagadnieniami piekarskiemi. W najbliższym czasie Zakład Rolniczy Doświadczalny U. J. postara się wejść z rzeczonym zakładem Ministerstwa Spraw Wewnętrznych w kontakt dla zainicjowania tej koordynacji.

Sprawa odżywiania łączy się z całokształtem zagadnień fizjologji, a szczególniej fizjologji roślin. Dział fizjologji, w szczególności fizjologji odżywiania i ogólnej przemiany materji u ludzi i zwierząt, znajduje się w Polsce w wielkiem zaniedbaniu. Na potrzebę rozwinięcia tego działu wskazała zgodnie konferencja w sprawie potrzeb nauk biologicznych („Pierwsze Sprawozdanie Funduszu Kultury Narodowej", str. 161), odpowiedź na ankietę Ministerstwa Spraw Wojskowych (l. c., str. 190), takaż odpowiedź Ministerstwa Rolnictwa (l. c., str. 211).

Zanim dojdzie do założenia projektowanego instytutu do badań naukowych nad metabolizmem, czy Narodowego Instytutu Żywienia,

http://rcin.org.pl

możnaby dążyć do rozpowszechniania wiadomości w tym zakresie przez wydawanie podręczników oraz monografij o wartości odżywczej najważniejszych produktów krajowych, ich brakach i sposobach zapobiegania tym brakom.

Najpilniejszą jednak rzeczą jest przygotowanie przyszłych pracowników naukowych w tej dziedzinie. Studja tego rodzaju, z natury rzeczy teoretyczne i niezapewniające doraźnych korzyści materjalnych, nie mogą pociągać uboższej młodzieży. Należałoby zachęcać do nich przez tworzenie stypendjów krajowych dla pracowników przy istniejących katedrach i zakładach. Zagranicę należałoby wysyłać stypendystów dopiero wtedy, gdy w kraju już niczego więcej nie będą mogli się nauczyć.

G. Dezyderaty Zakładu Hodowli Ogólnej U. J.

Zakład Hodowli Zwierząt Domowych, Chowu Drobnego Inwentarza i Mleczarstwa U. J. od początku swego istnienia niemal jest najzupełniej pozbawiony możności przeprowadzenia jakichkolwiek prac doświadczalnych na zwierzętach, nie mając środków ani pomieszczeń odpowiednich do hodowania nawet tak zwanych laboratoryjnych zwierzątek, nie mówiąc już o zwierzętach większych.

Pod tym względem Zakład Hodowli Ogólnej U. J. znajduje się w położeniu o wiele cięższem, niż inne zakłady hodowli w uniwersytetach polskich, nie mówiąc już o zagranicznych, a ten stan rzeczy w bardzo wielkim stopniu utrudnia pracę zarówno badawczą, jak i dydaktyczną.

Wobec obecnego rozwoju nauki hodowli podstawą wszelkich prac, zwłaszcza w zakresie hodowli ogólnej, stanowić muszą prace doświadczalne, przedewszystkiem zaś badania genetyczne, a te z natury rzeczy wymagają często nawet dość znacznej liczby zwierząt, hodowanych i utrzymywanych wyłącznie w celach doświadczalnych.

Chów drobnego inwentarza, który stanowi część zakresu działalności Zakładu, a który w obecnych czasach stanowi coraz bardziej zyskującą na znaczeniu gałąź gospodarstwa krajowego, stanowiąc bardzo poważną pozycję w naszym eksporcie rolniczym, oczywiście, wymaga posiadania przez odnośny Zakład dostatecznego materjału obserwacyjnego w postaci gniazd zarodowych ważniejszych posiadanych w kraju gatunków i ras drobiu.

Spostrzeżenia, jakie w tym kierunku byłyby czynione, mogą mieć nietylko naukowe, lecz prawdopodobnie także i wręcz praktyczne znaczenie, tem więcej, że cały szereg gospodarczo ważnych zagadnień, jak produkcja wysokonośnych rodów, zwiększenie przeciętnej wagi jaja, uzyskanie pożądanej barwy skorupki jaja etc. — to wszystko

http://rcin.org.pl

są zagadnienia, które mogą być rozwiązane jedynie przy zastosowaniu współczesnych metod badania naukowego i z tego to powodu nierozerwalnie łączą się z próbami wyświetlenia całego szeregu zagadnień, odnoszących się do dziedziczenia, pozornie zupełnie oderwanych, niemających praktycznego znaczenia właściwości, czyto drobiu, czy innych zwierząt domowych.

Możność utrzymywania przy Zakładzie pewnej liczby zwierząt domowych ma również doniosłe znaczenie pedagogiczne.

Dzięki tej możności bowiem studenci już w czasie studjów mieliby możność bezpośredniego zapoznania się z metodami i zasadami hodowli i utrzymywania inwentarza według obecnych zasad racjonalnej hodowli i w ten sposób mieliby możność znakomitego uzupełniania teoretycznych wiadomości, nabywanych w trakcie studjów.

Można z całą pewnością twierdzić, że najbardziej może dotkliwym brakiem w dziale hodowli zwierząt, odczuwanym obecnie w wyższych studjach rolniczych, jest niemożność łączenia całokształtu wiadomości teoretycznych, nabywanych na wykładach i seminarjach, z pewnego rodzaju praktyką, nabywaną już w czasie studjów bezpośrednio w zakładach hodowli. Daje się tu odczuwać zasadniczo brak tego niesłychanie ważnego środka naukowego, jakim na wydziałach lekarskich, obok wykładów i ćwiczeń czy seminarjów, są prace studentów w klinikach czy ambulatorjach. Brak ten odczuwają zakłady hodowlane w sposób nader dotkliwy.

W przypadku dokształcania jednostek bardziej zaawansowanych w dziale hodowli, pragnących się temu zawodowi poświęcić, omawiany powyżej brak tem bardziej daje się odczuć, iż nietylko wykonywanie prac inżynierskich czy doktorskich jest nader utrudnione przez brak warsztatu, ale nawet w przypadku przypuszczalnych wyjazdów, kandydat tego typu, znajdując się w zagranicznym zakładzie naukowym, musi poświęcić wiele czasu i energji na uzupełnienie owych braków w bezpośredniej rutynie metodyki hodowlanej, w umiejętności obchodzenia się z materjałem zwierzęcym, w wyrobieniu t. zw. hodowlanego oka, których to umiejętności nie mógł nabyć w czasie studjów.

Obecne warunki zupełnie nie dają widoków, by osiągnięcie odnośnych funduszów, niezbędnych do uruchomienia chociażby małej stacji hodowlanej, drogą zwykłych dotacyj było możliwe.

Suma niezbędna na urządzenie pomieszczeń dla doświadczalnej stawki 50 kur, gniazda królików rasowych oraz stawek zwierzątek laboratoryjnych wynosi, przy najskromniejszych założeniach, około 3.000 zł., przy-

http://rcin.org.pl

tem pomieszczenie dla zwierząt w postaci przystosowania budynków, należących do Uniwersytetu, które na cel powyższy możnaby osiągnąć, wynosi 1.000 zł.

H. Sprawy meljoracyjne. Zasadnicze kwestje w drenowaniu gruntów, jak głębokość i odstępy sączków, ilość wody osączanej, wymagają badań polowych, i to w różnych warunkach glebowych i klimatycznych. Badania te należy prowadzić w dwojaki sposób: a) przez badanie gruntów zdrenowanych i porównanie z podobnemi, obok położonemi, niezdrenowanemi i b) przez spostrzeżenia na specjalnie założonych polach doświadczalnych.

Przytem należy przeprowadzać analizę mechaniczną i chemiczną próbek ziemi, analizę chemiczną wody, wypływającej z wylotów drenowych, obserwować wilgotność, przewiewność i temperaturę ziemi, obserwować wegetację roślinną, badać jakość i ilość plonów oraz prowadzić obserwacje meteorologiczne, wreszcie badać, skąd pochodzi woda, wypływająca z drenów, i jaka jest jej ilość, oraz ile wody mogą przeprowadzić przewody drenowe różnej wielkości na różnych spadkach.

Badania te, z wyjątkiem ostatnich, muszą być prowadzone przez długi okres czasu.

Wymagają one znacznych wkładów pieniężnych przy podjęciu pracy, zwłaszcza na założenie pól doświadczalnych, i będą powodowały corocznie wydatki na utrzymanie i prowadzenie obserwacyj, tudzież na personel naukowy (rolniczy i techniczny), któryby kierował temi doświadczeniami, kontrolował je i wyniki opracowywał w sposób naukowy.

Kraków, 24. IV. 1933 r.

XXXIV — XXXV.

WYDZIAŁY: ROLNICZY I OGRODNICZY SZKOŁY GŁÓWNEJ GOSPODARSTWA WIEJSKIEGO W WARSZAWIE

A. Uwagi tyczące się dezyderatów p. Ministra Rolnictwa. Połączone Rady Wydziałowe zajęły się przedewszystkiem zagadnieniami, poruszonemi w odpowiedzi p. Ministra Rolnictwa.

1. Wysunięty postulat badań naukowych nad warunkami rozwoju *ogrodnictwa* we wszystkich jego działach uznano za nader doniosły, zwracając jednocześnie uwagę, że byłoby najbardziej pożądane, aby badania te były oparte o Wydział Ogrodniczy S. G. G. W., a to z tego powodu, że Wydział Ogrodniczy jest jedyną wyższą uczelnią ogrodni-

http://rcin.org.pl

czą w Polsce i posiada zorganizowane warsztaty naukowe, jak zakłady: genetyki, warzywnictwa, fizjologji roślin, uprawy i nawożenia roli oraz sadownictwa, które już mają poważny dorobek naukowy [1].

W związku z tem zwracamy uwagę na konieczność reaktywowania *katedry warzywnictwa*, chwilowo unieruchomionej. Zajęcie tej katedry nie będzie napotykać na trudności dzięki przygotowaniu odpowiedniego kandydata przy pomocy finansowej Funduszu Kultury Narodowej[2].

Byłoby rzeczą bardzo pożądaną kształcenie młodych kandydatów do pracy naukowej, zwłaszcza w dziedzinie *kwiaciarstwa*, *sadownictwa* i *warzywnictwa*. Możność przygotowania przyszłych pracowników naukowych jest uzależniona od lepszego uposażenia zakładów już istniejących oraz od tego, czy będą przyznawane stypendja dla pracowników naukowych, którzy mogliby być zajęci w zakładach pracą nad ściśle określonemi zagadnieniami ogrodniczemi.

Najwybitniejsi z tych pracowników naukowych powinni mieć daną możność uzupełniania swoich studjów zagranicą.

Oprócz tego zwracamy uwagę na to, że winny być popierane studja w dziedzinie *architektury krajobrazowej* (parkoznawstwo i zdobnictwo kwiatowe), co nietylko może mieć znaczenie dla podniesienia produkcji ogrodniczej, lecz także ściśle się łączy z podniesieniem estetyki i higjeny kraju.

2. Jeżeli chodzi o niedomagania naszego *doświadczalnictwa rolniczego*, to polegają one z jednej strony na niedostatecznem wyposażeniu zakładów doświadczalnych w środki techniczne, na brakach w pracowniach stacyj doświadczalnych i na ubóstwie bibljotek, z drugiej zaś strony — na braku kontaktu z wyższemi uczelniami rolniczemi, które powinny być czynnikiem, koordynującym akcję doświadczalną na terenie swoich bezpośrednich wpływów. W związku z tem wyższe uczelnie rolnicze powinny rozporządzać lepiej uposażonemi polami doświadczalnemi, szklarniami i t. p., aby przyszli pracownicy naukowi zakładów doświadczalnych mogli otrzymać odpowiednie wyszkolenie.

W zakładach doświadczalnych S. G. G. W. powinni mieć możność pracy stypendyści Funduszu Kultury Narodowej.

Wyjazd zagranicę może przynieść pożytek tylko tym doświadczalnikom, którzy wyzyskali wszelkie możliwości pogłębienia swego wykształ-

[1] Spis ogłoszonych drukiem prac, wykonanych w zakładach Wydziału Ogrodniczego Szkoły Gł. Gosp. Wiejsk., obejmuje 128 pozycyj.

[2] W listopadzie 1932 r. dr. E. Chroboczek został powołany na reaktywowaną katedrę warzywnictwa w charakterze zastępcy profesora.

http://rcin.org.pl

cenia w kraju i którzy jadą zagranicę dla odbycia studjów w ściśle określonym kierunku, czy wykonania pracy, wymagającej specjalnych urządzeń. Należy nadmienić, że jeżeli chodzi o *metodykę doświadczalnictwa*, to nie stoi ona w Polsce niżej, niż zagranicą.

Zakłady Wydziałów: Rolniczego i Ogrodniczego Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego zajmowały się także zagadnieniami metodycznemi, co znalazło swój wyraz w 20 publikacjach, opracowanych w zakładach: Warzywnictwa i Statystyki Matematycznej S. G. G. W.

Należy wskazać, że zakłady S. G. G. W., jeżeli chodzi o produkcję roślinną, zajmowały się poza pracami Wydziału Ogrodniczego głównie następującemi zagadnieniami:

Zakład Uprawy Roli i Nawożenia (prof. M. Górski) prowadził prace nad: kwasowością gleby, stosunkiem między reakcją gleby a rozwojem roślin uprawnych, wartością nawozów azotowych, fosforowych i potasowych, nad wpływem reakcji gleby na działanie różnych nawozów pomocniczych, nad nawożeniem tytoniu (głównie machorek), nad uprawą kukurydzy. W ostatnich czasach zajęto się bliżej wartością polskich nawozów potasowych.

Zakład Rolnictwa (prof. W. Staniszkis) zajmował się: doświadczeniami odmianowemi z żytem, ziemniakami, pszenicą, lnem, łubinem i tytoniem, wpływem czasu siewu na wysokość i jakość plonów ziemniaków, żyta, pszenicy i lnu, wyjaśnianiem zależności wartości sadzeniaków od czasu sadzenia i nawożenia, przebiegiem pobierania pokarmów przez cykorję i tytoń, wpływem gęstości siewu lub sadzenia na len i tytoń, przemianami związków azotowych w łubinie podczas jego rozwoju.

Specjalną uwagę należy poświęcić *hodowli* czyli uszlachetnianiu *roślin rolniczych* i *ogrodniczych*: winna być ona poparta zarówno przez kształcenie specjalistów, jak i przez finansowanie prac nad rozwiązywaniem ważnych problematów. Zapoznanie się naszych pracowników naukowych w dziedzinie hodowli roślin z ośrodkami uszlachetniania roślin zagranicą jest pożądane, a nawet konieczne.

Zakład Genetyki (prof. E. Malinowski) wykonał kilkadziesiąt prac nad zagadnieniami genetycznemi, tak z roślinami rolniczemi, jak i ogrodniczemi. Najwięcej prac poświęcono w Zakładzie Genetyki rozwiązywaniu zagadnień, związanych ze zjawiskami dziedziczności u pszenicy i fasoli. Znaczna część tych prac była drukowana w „Pamiętniku Zakładu Genetyki".

Doświadczalnictwo *meljoracyjne* powinno być oparte na pracach regjonalnych (w związku z właściwościami gleby i klimatu), które mogłyby

http://rcin.org.pl

być prowadzone przez zakłady szkół akademickich, gdyby one rozporządzały odpowiedniemi środkami.

Korzyść, jaką odnosi rolnictwo i ogrodnictwo z prowadzonych doświadczeń, zależy w znacznym stopniu od odpowiedniego *opracowania wyników*. Dokładność doświadczeń, przeprowadzanych w Polsce, jak stwierdziły ostatnie badania, jest zadawalająca, natomiast często wyniki tych doświadczeń nie są opracowywane zgodnie z zasadami statystyki. Z tego względu za bardzo celowe należałoby uznać utworzenie placówki, w której byłyby opracowywane przynajmniej ważniejsze doświadczenia zbiorowe z zastosowaniem statystyki matematycznej.

Zaczątkiem takiej placówki jest Zakład Statystyki Matematycznej S. G. G. W., kierowany przez dr. Neymana, w którym dokonywane są tego rodzaju opracowania.

Zaznaczyć należy, że działalność Zakładu Statystyki Matematycznej nie ogranicza się tylko do zagadnień metodyki i opracowywania doświadczeń rolniczych. Świadczy o tem szereg publikacyj.

Rozszerzenie działalności tego zakładu jest uzależnione wyłącznie od otrzymania odpowiednich środków materjalnych.

Dla produkcji roślinnej ważne znaczenie posiadają badania klimatologiczne; to też Rady Wydziałowe zwracają uwagę na konieczność poparcia prac z dziedziny klimatologji rolniczej i ogrodniczej. Poparcie to powinno się wyrazić nietylko w subwencjonowaniu tego rodzaju badań, prowadzonych przez zakłady meteorologji w uczelniach rolniczych, ale także w dbałości o rozwój i wydatną pracę Działu Rolniczo-Meteorologicznego, utworzonego przez Ministerstwo Rolnictwa w obrębie Państwowego Instytutu Meteorologicznego.

3. Jeżeli chodzi o *ochronę roślin*, to należy podkreślić związek, jaki zachodzi między zwalczaniem chorób roślinnych, a hodowlą roślin; polega on na wytwarzaniu odmian roślin odpornych na pewne choroby. Na terenie S. G. G. W. zagadnieniu temu znaczną ilość pracy i środków poświęca Zakład Genetyki, a mianowicie zostały rozpoczęte prace nad chorobami wirusowemi u ziemniaków. Zagadnienie to jest nietylko interesujące z punktu widzenia teoretycznego, ale ma także ważne znaczenie praktyczne.

Wobec ważności problematu badania te należałoby popierać, aby mogły one objąć różne punkty kraju, co jest konieczne do związania badań z potrzebami praktycznego rolnictwa.

4. Słusznie wymienia p. Minister Rolnictwa między dezyderatami potrzebę *kształcenia* kandydatów na *profesorów maszynoznawstwa rolni-*

http://rcin.org.pl

czego, tem bardziej, że w tej chwili w Polsce jest zajęta tylko jedna katedra tego przedmiotu. Zrealizowanie tego postulatu może być osiągnięte bądź drogą wysyłania kandydatów na studja zagraniczne, bądź drogą kształcenia ich w kraju w istniejących zakładach maszynoznawstwa rolniczego.

Za najskuteczniejszą metodę kształcenia przyszłych sił profesorskich należy uznać pracę w zakładzie maszynoznawstwa rolniczego w charakterze asystentów, gdyż wówczas kandydaci mają większą możność wyrobienia się, ponieważ muszą stykać się z większą ilością zagadnień poruszanych w pracach dyplomowych, nad wykonaniem których muszą czuwać i przy których muszą udzielać rad i wskazówek; tymczasem zagranicą stypendyści z konieczności muszą się przeważnie ograniczać do swojej własnej pracy badawczej. To też skierowywanie stypendystów Funduszu Kultury Narodowej, pragnących poświęcić się badaniom z dziedziny maszynoznawstwa rolniczego, do odnośnego Zakładu S. G. G. W. Rady Wydziałowe uważają za najbardziej celowe, tem bardziej, że w zakładzie tym są prowadzone systematyczne badania, których wyniki są publikowane w „Pracach Zakładu Maszynoznawstwa Rolniczego".

Dopiero ci pracownicy, którzy pracowali przez pewien czas w zakładach maszynoznawstwa rolniczego w kraju i osiągnęli dobre wyniki pracy, mogą z korzyścią odbyć studja uzupełniające zagranicą.

5. P. Minister Rolnictwa podnosi jako najpilniejszą potrzebę kształcenie naukowców, którzyby mogli przeprowadzić gruntowne *badania w zakresie mleczarstwa*. Zaznaczyć należy, że praca w tym kierunku prowadzona jest dosyć intensywnie na terenie S. G. G. W. w Zakładzie Mikrobiologji i Przemysłu Rolnego, zwłaszcza od roku 1929, choć w ramach szczupłych środków materjalnych, które na ten cel mogą być użyte z ogólnego budżetu Zakładu. Prace wykonywane obejmują tematy z bakterjologji, chemji i techniki mleczarskiej oraz zagadnienia organizacji mleczarstwa polskiego i obecnego jego stanu.

W pracy naukowej w dziedzinie mleczarstwa dotkliwie daje się odczuwać brak odpowiedniego wydawnictwa o charakterze naukowym, czy naukowo-technicznym, którego zadaniem byłoby publikowanie poważniejszych prac naukowych, poświęconych mleczarstwu. Stworzenie takiego wydawnictwa uznać należy za pilną potrzebę, której możnaby zadośćuczynić przez przeznaczenie niewielkiego funduszu na dział naukowo-mleczarski w istniejących wydawnictwach, poświęconych przemysłowi rolnemu, czy przez udzielanie subsydjów zakładom naukowym z wyraźnem przeznaczeniem na publikacje naukowe z zakresu mleczarstwa.

http://rcin.org.pl

W analogicznie trudnem położeniu jest również ważny dział przemysłu rolnego, jakim jest *przetwórstwo owoców i warzyw*. I w tym kierunku prowadzona jest dosyć intensywnie praca na terenie S. G. G. W. w Zakładzie Mikrobiologji i Przemysłu Rolnego. Dotychczas na podstawie prac w tym zakresie otrzymało dyplomy inżynierskie 9 osób, a wiele z tych prac nadaje się do druku jako niepozbawione znaczenia przyczynków o charakterze naukowo-technicznym. I ten brak dałby się stosunkowo łatwo usunąć w sposób wyżej podany.

W dezyderatach p. Ministra Rolnictwa zostały pominięte zagadnienia, tyczące się hodowli zwierząt. Otóż należy podkreślić, że w dziale hodowli zwierząt przy katedrach uczelni akademickich brakuje środków pieniężnych na poparcie studjów naukowych, mających ważne znaczenie dla hodowli zwierząt w Polsce.

Pierwsze — to *badania genealogiczne prądów krwi* (koni, bydła, świń i owiec). Większość zagadnień leży odłogiem, a bez ich ustalenia nie może być mowy o racjonalnej pracy hodowlanej.

Drugie — to *badania terenowe* rozmieszczenia typów (ras) zwierzęcych w Polsce. Oba te zagadnienia od kilku lat są stopniowo opracowywane przez absolwentów S. G. G. W. przy katedrze hodowli zwierząt. Na to jednak, by taki absolwent mógł to po opuszczeniu uczelni dalej przeprowadzać, musi: a) odbyć praktykę przy związku hodowlanym, b) wyjechać na studja terenowe, c) po powrocie opracować zebrane materjały pod kierunkiem profesora. Na te trzy nierozdzielne części trzeba środków, które możemy nazwać stypendjum genetyczno-hodowlanem.

To tyczyłoby się morfologji hodowlanej.

Dział *nauki żywienia zwierząt* wymaga badań, ale powinny być one w Polsce tak zjednoczone, by wszystkie stacje zootechniczne miały dla siebie wszędzie jednakowy program na kilka lat i nad temi samemi zagadnieniami pracowały. Zakład Hodowli i Żywienia Zwierząt S. G. G. W. w ostatnim roku przeprowadził np. badania nad stosowaniem cukru jako paszy dla koni roboczych.

Pilną sprawą jest także *pomoc* dla katedr hodowli i żywienia zwierząt *na wydawnictwa prac* personelu Zakładu, a także wybitniejszych prac studentów.

Na tem, że niema za co drukować w perjodykach istniejących, bo do druku ponad 36 stron trzeba dopłacać bardzo wysokie ceny, traci poważnie polska nauka hodowlana, bo jej wyniki, cenne dla rolnika, zostają zatajone, a kapitał i pracy i pieniędzy, wyłożony na samą pracę, marnuje się.

http://rcin.org.pl

Zatem pomoc materjalna na studja morfologiczne z zakresu żywienia i na wydawnictwa działu hodowli zwierząt — to są zaniedbane a pilne postulaty polskiej nauki hodowlanej.

Nauka drobiarstwa, reprezentująca dział tak ważny w budżecie naszego Państwa (jaja zgórą 16 miljonów dolarów, pierze i puch 8, a gęsi i ptactwo zgórą miljon dolarów rocznego wywozu), od 1930 r. ma prowizoryczną placówkę w S. G. G. W. przy katedrze fizjologji zwierząt. Placówka ta prowadzona jest przez specjalistę, przygotowanego odpowiednio przy pomocy Funduszu Kultury Narodowej, i dotąd nie posiada jeszcze ani lokalu, ani własnego budżetu. Pomimo to prace badawcze nad nieśnością kur, ich żywieniem i wpływem na wielkość jaj idą nieprzerwanie. Kilka prac z tej dziedziny ogłoszono już w odpowiednich organach. Do tego zaś, by wyniki mogły być podane producentom, trzeba środków na zorganizowanie doświadczeń na większą skalę (kurniki, ptactwo, pokarm, dozór) i stypendjów dla specjalizujących się, by mogli się stać inspektorami drobiarstwa.

Również należy zwrócić uwagę na konieczność naukowego traktowania *pszczelnictwa*, które ma w Polsce warunki do odegrania poważniejszej niż dotąd roli w życiu gospodarczem wsi, a niezależnie od tego jest koniecznym warunkiem podniesienia wydajności sadów. Naukowych pracowników w dziedzinie pszczelnictwa, o ile nam wiadomo, Polska nie posiada, wobec tego palącą potrzebą jest kształcenie odpowiednich specjalistów.

6. Wśród postulatów, omawianych przez p. Ministra Rolnictwa w sprawie świadczeń nauki i akademickich zakładów naukowych na rzecz Państwa, pominięte zostały sprawy *badań w dziedzinie organizacji rybactwa* w Polsce i badań w dziedzinie biologicznych podstaw tego działu wytwórczości krajowej.

Świadczenia takie istnieją już coprawda w bardzo wysokim stopniu (szczególnie ze strony Zakładu Ichtjobiologji i Rybactwa S. G. G. W. w Warszawie), a wyrazem tego jest ścisła, od szeregu lat prowadzona współpraca Ministerstwa Rolnictwa z Zakładem Ichtjobiologji i Rybactwa S. G. G. W., którego działalność, zarówno naukowo-badawcza, jak i pedagogiczna, zbiega się z linją zadań, które Ministerstwo Rolnictwa w swoim zakresie działania ma do spełnienia w tej dziedzinie.

Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie może się tem poszczycić, że wszystkie nowoczesne poczynania Ministerstwa Rolnictwa (od r. 1927) w kierunku zorganizowania rybołówstwa w Polsce, jego metody i zasady popierania, rozwoju i utrwalania produkcji rybackiej

http://rcin.org.pl

w Polsce oparte są na materjałach faktycznych, zgromadzonych i opracowanych na terenie Zakładu Ichtjobiologji i Rybactwa S. G. G. W., a ogólno-polska ustawa o rybołówstwie oraz wszystkie na jej podstawie wydane rozporządzenia wykonawcze oparte są na biologicznych zasadach, opracowanych na gruncie tego Zakładu S. G. G. W.

Prace badawcze Zakładu, opublikowane z dziedziny *organizacji rybactwa w Polsce*, podały poraz pierwszy stan i rozmiary produkcji rybackiej w Polsce, rozmieszczenie wód rybnych i ich możliwości wytwórcze. Wydane akty ustawodawcze i zarządzenia, dotyczące prawa własności rybołówstwa w Polsce, urządzenia gospodarstwa rybackiego na wodach otwartych i polityki ochronnej, są owocem autorskiej współpracy kierownika tegoż Zakładu. Do tej kategorji prac należy oryginalnie dla Polski opracowana metoda szacowania rybackiej wydajności terenów stawowych.

Badania biologicznych podstaw rybactwa mają na terenie Zakładu Ichtjobiologji i Rybactwa S. G. G. W. swój wyraz w studjach nad biologją wzrostu ryb, prowadzonych w jedynej w Polsce Biologicznej Stacji Doświadczalnej Rybackiej tegoż Zakładu w Rudzie Malenieckiej, i oparte są na terenowych studjach o składzie pogłowia ryb, tempie ich wzrostu i równowadze produkcyjnej poszczególnych składników polskiego pojezierza. Do oceny możliwości wytwórczych jezior państwowych opracowuje Zakład metodykę biologiczno-gospodarczej taksacji tych wód, działając w tej dziedzinie w porozumieniu z Dyrekcją Naczelną Lasów Państwowych.

Zakład wyspecjalizował się poza tem w dziedzinie *badania etjologji chorób ryb*, ich istoty, sposobu szerzenia się i metod zwalczania. Wyniki prac Zakładu Ichtjobiologji i Rybactwa S. G. G. W. w dziedzinie etjologji chorób ryb stanowią zdobycze, które zyskały sobie uznanie w literaturze zagranicznej i znalazły oddźwięk w kraju, przyczyniając się do wyświetlenia czynników masowych śnięć, szerzących się w krajowej hodowli. Wydatne poparcie tych badań jest konieczne, gdyż tylko wyniki badań naukowych mogą stworzyć podstawy do wykonania w stosunku do rybactwa postanowień, zawartych w rozporządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej o zwalczaniu chorób zaraźliwych u zwierząt.

W dziedzinie *działalności pedagogicznej* również okazała się praca Zakładu owocną dla potrzeb Państwa. Zakład wykształcił licznych pracowników, poświęcających się teoretycznemu i praktycznemu rybactwu, związanych następnie w pracy swej bezpośrednio z działalnością Mini-

http://rcin.org.pl

sterstwa Rolnictwa i Reform Rolnych w zakresie hodowli ryb i organizacji rybołówstwa w Polsce.

Wszystkie te jednak świadczenia, jak i cała działalność badawcza i pedagogiczna Zakładu Ichtjobiologji i Rybactwa S. G. G. W., odbywały się i odbywają w nader opłakanych warunkach wyposażenia technicznego i horendalnych warunkach lokalowych. Wilgotna, ponura ubikacja jednoizbowa w podziemiach domu czynszowego, zabójcza dla zdrowia, niszcząca aparaturę i zbiory naukowe, czyni wszelką głębiej pomyślaną pracę badawczą niemożliwą, a jako równocześnie jedyne miejsce pracy pedagogicznej, urąga minimalnym wymaganiom higjeny ciała i umysłu, urąga celowości i logice organizacyjnej[1]. Nietylko rozwój twórczości naukowej został kompletnie zahamowany, ale zachodzi uzasadniona obawa zupełnego załamania się działalności pedagogicznej, pomimo że intensywny rozwój gospodarczy rybactwa, rozrost zagadnień naukowych, związanych z aktywizacją rybołówstwa w Polsce, oraz potrzeby wyszkolonego aparatu na usługi władz rządowych i samorządowych w związku z wprowadzeniem w życie ustawy o rybołówstwie nakładają na Zakład coraz większe obowiązki w dziedzinie kształcenia nowych kadr młodych ichtjobiologów.

Pomimo oczywistej owocności świadczeń ze strony Zakładu Ichtjobiologji S. G. G. W. na rzecz rozbudzonej przy współdziałaniu Zakładu gałęzi wytwórczości krajowej i na rzecz zadań Państwa w tej dziedzinie — Zakład, który był i jest kuźnicą nowych idei, stoi *przed katastrofą własnej twórczości* wskutek skandalicznych warunków lokalowych i wobec grozy zlikwidowania jedynej w Polsce Biologicznej Stacji Doświadczalnej Rybackiej w Rudzie Malenieckiej, która stanowiła bazę jego badań biologicznych, a którą w braku skromnych zresztą środków finansowych zmuszony będzie po 20-letniem istnieniu zamknąć tuż przed zakończeniem wieloletniej serji prac i doświadczeń.

7. W dezyderatach p. Ministra Rolnictwa nie zostały poruszone *zagadnienia ekonomiczne i społeczne;* są one ważne nietylko dla Ministerstwa Rolnictwa, ale także dla Ministerstwa Reform Rolnych i Ministerstwa Skarbu. Badania naukowe z tej dziedziny prowadzone są w Szkole Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w następujących kierunkach:

a) badania opłacalności różnych dziedzin gospodarstwa rolnego, różnych upraw i płodów;
b) badań nad taksacją;
c) monografij województw, powiatów, gmin i wsi;

[1] W r. 1933 Zakład otrzymał nowe pomieszczenie.

http://rcin.org.pl

d) metodyki badań ekonomicznych;
e) badań nad kryzysem rolniczym;
f) badań nad udziałem rolnictwa w dochodzie i majątku narodowym;
g) socjologji wsi;
h) spółdzielczości rolniczej.

Tak szeroki zakres badań ekonomicznych i społecznych, dotyczących rolnictwa, jest możliwy w Szkole Głównej Gospodarstwa Wiejskiego dzięki istnieniu w niej trzech katedr ekonomicznych.

Badania ekonomiczne, a w szczególności badania nad społecznością typów gospodarstw i poszczególnych ich gałęzi, są szczególnie aktualne w związku z przeżywanym obecnie kryzysem.

Prace te są zahamowane przez brak środków na zakup książek, na zbieranie materjałów i t. p.

Stosunkowo nieznacznemi środkami można byłoby podnieść wydajność naukową zakładów ekonomicznych S. G. G. W. W ten sposób możnaby było uzyskać poważne opracowania, dotyczące kryzysu rolniczego.

Zakłady ekonomiczne Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego posiadają duży dorobek w dziedzinie badań regjonalnych, przeważnie dzięki pracom inżynierantów; z powodu braku funduszów prace te nie mogą być ogłaszane drukiem. Między innemi są gotowe w rękopisie trzy obszerne monografje województw.

Byłoby rzeczą pożądaną, aby komitety regjonalne, powiatowe i wojewódzkie, były w bliższym niż dotąd kontakcie z zakładami wyższych uczelni rolniczych, a w szczególności z zakładami ekonomicznemi.

Nowem zagadnieniem dla Polski jest *socjologja wsi*, która w Stanach Zjednoczonych Ameryki Północnej została już szeroko rozwinięta. Badania wsi w Polsce, zaczęte przez prof. Bujaka, ograniczały się dotąd do monografij wsi.

Socjologja wsi, wykładana w Szkole Głównej Gospodarstwa Wiejskiego, wywołała duże zainteresowanie wśród słuchaczy, którzy samorzutnie zgłosili gotowość do wzięcia udziału w gromadzeniu materjałów potrzebnych do badań naukowych w tej dziedzinie.

Popieranie studjów w tej specjalności (stypendja na wyjazd do Stanów Zjednoczonych) jest bardzo pożądane.

B. Uwagi, tyczące się dezyderatów innych p.p. Ministrów.

http://rcin.org.pl

1. Z dezyderatów *p. Ministra Skarbu* przedmiotem rozważań Rad Wydziałowych były postulaty, tyczące się spraw, związanych z monopolami: tytoniowym i spirytusowym.

Jeżeli chodzi o kwestje, interesujące monopol tytoniowy, to częściowo zostały one poruszone w części *A* niniejszej odpowiedzi w punkcie drugim. Tu jeszcze raz należy podkreślić, że prace doświadczalne nad uprawą tytoniu są prowadzone przez Zakład Uprawy Roli i Nawożenia oraz przez Zakład Rolnictwa. Odbywają się również w Szkole Głównej Gospodarstwa Wiejskiego specjalne wykłady uprawy tytoniu, na które uczęszczają słuchacze, interesujący się tą rośliną.

W ten sposób wielu słuchaczy S. G. G. W. zapoznało się z uprawą tytoniu i pracuje obecnie w charakterze instruktorów lub inspektorów plantacyj w Polskim Monopolu Tytoniowym.

Co się tyczy zagadnień, związanych z monopolem spirytusowym, to oprócz prac z dziedziny przemysłu spirytusowego, wykonywanych przez Zakład Mikrobiologji i Przemysłu Rolnego, prowadzone są w Zakładzie Chemji Ogólnej (prof. W. Dominik) badania nad zagadnieniem użytkowania spirytusu do celów technicznych.

2. W związku z dezyderatami *p. Ministra Spraw Wojskowych* Rady Wydziałowe zwracają uwagę na to, że w sprawach zagadnień, związanych z walką z chorobami roślinnemi, może współdziałać także Zakład Fitopatologji. Jeżeli zaś chodzi o zagadnienie motoryzacji rolnictwa i wogóle sprawy, związane z rozszerzeniem użycia maszyn w rolnictwie, to należałoby wyzyskać do prac w tym kierunku Zakład Maszynoznawstwa Rolniczego.

Do badań z zakresu wyżywienia i zaopatrzenia armji mogłyby być wyzyskane: Zakład Mikrobiologji i Przemysłu Rolnego, który zajmuje się między innemi sprawami przetwórstwa, oraz Zakład Hodowli Ogólnej i Żywienia Zwierząt, tak ze względu na żywienie koni, jak i na hodowlę owiec.

3. Zagadnienia, poruszone przez *p. Ministra Reform Rolnych*, są przedmiotem badań zakładów ekonomicznych Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego i zostały oświetlone w pierwszej części niniejszej odpowiedzi w szóstym punkcie.

Warszawa, 28.III. 1933 r.

http://rcin.org.pl

XXXVI.

WYDZIAŁ LEŚNY SZKOŁY GŁÓWNEJ GOSPODARSTWA WIEJSKIEGO W WARSZAWIE

Leśnictwo w Polsce posiada sprzyjające naturalne warunki do swojego rozwoju. Lasy mogłyby się stać jednem z najgłówniejszych źródeł dochodów Państwa i dobrobytu ekonomicznego. Takie perspektywy są jednak uwarunkowane odpowiednim rozwojem nauk leśnych oraz planowem działaniem w kierunku najlepszego wyzyskania wszystkiego tego, co o tym rozwoju stanowi.

W zakresie niezbędnego popierania nauk leśnych potrzeby są duże przedewszystkiem dlatego, że w dziedzinie leśnictwa zrobiono dotychczas pod tym względem bardzo mało.

Z pośród potrzeb, nasuwających się w tej dziedzinie, znaczna część została wymieniona przez Ministerstwo Rolnictwa (p. „Pierwsze Sprawozdanie Funduszu Kultury Narodowej", 1931, str. 211 i 212).

Potrzeby nauki leśnej istnieją we wszystkich 3 podstawowych działach, według których Min. W. R. i O. P. w odpowiedzi swojej (p. str. 208 „Sprawozdania") potrzeby szkół akademickich rozklasyfikowało, a więc dotyczą one:

1. kształcenia wybitnie uzdolnionych pracowników naukowych;
2. zasilania w zakresie pomocy naukowych takich zakładów, których kierownicy, czyto z racji wybitnych zasług naukowych, czyto z racji uzdolnienia rozwijania twórczych sił w swoich uczniach, stworzyli w tych zakładach poważne ośrodki pracy dydaktycznej i badawczej;
3. umożliwienia publikowania wybitniejszych prac naukowych, powstających w zakładach, scharakteryzowanych w p. 2.

Wydział Leśny Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego posiada kilka dobrze się rozwijających zakładów, odgrywających rolę ośrodków twórczej pracy naukowej, skupiających dość liczny zastęp młodych badaczy. Rozwój tych ośrodków uwarunkowany jest zabezpieczeniem dostatecznych pomocy naukowych.

W poszczególnych zakładach Wydziału Leśnego S. G. G. W. są liczne gotowe lub będące na ukończeniu prace, przedstawiające cenny dorobek naukowy i wskazujące niejednokrotnie gospodarstwu leśnemu nowe zupełnie drogi, zapewniające mu dużo lepsze wyniki od dotychczasowych. Ogłoszenie tych prac natrafia jednak na wielkie trudności, pochodzące stąd, że czasopism czysto naukowych, poświęconych leśnictwu, niema

http://rcin.org.pl

w Polsce zupełnie (poza bardzo ograniczonemi możliwościami ogłaszania prac naukowych z leśnictwa w „Rocznikach Nauk Rolniczych i Leśnych" i pismach leśnych o charakterze zawodowym), zaś Wydział Leśny, czy jego jednostki organizacyjne w postaci np. Komisji Doświadczalnictwa Leśnego lub poszczególnych zakładów naukowych, nie rozporządzają żadnemi środkami pieniężnemi, które mogłyby być użyte na ogłoszenie cennych wyników tych prac.

Powstanie naukowego wydawnictwa leśnego, zaspakajającego istniejące potrzeby, Wydział Leśny S.G.G.W. uważa za jedną z najpilniejszych konieczności.

W celach rozwoju nauki leśnej Wydział Leśny uważa za wielce pożądane zaopiekowanie się przedewszystkiem tymi wybitnymi młodymi pracownikami, którzy tylko z braku własnych środków materjalnych rezygnować muszą z kontynuowania swojej owocnej pracy naukowej przy danym zakładzie, co bywa wtedy, gdy z powodu braku jakiegokolwiek etatu nie mogą być oni przyjęci na stanowiska asystentów. Przyjście z pomocą takim jednostkom jest szczególnie wtedy pożądane, gdy pracownik z uwagi na charakter swojego zainteresowania i swoich studjów znajduje w danym zakładzie wszelkie sprzyjające warunki do swojego rozwoju naukowego.

Prócz wyżej przytoczonych 3 kierunków opieki i pomocy, potrzebnej naukowej dziedzinie leśnictwa, wchodzi w grę jeszcze jedna potrzeba pilna i nader ważna dla postępu gospodarstwa leśnego w Polsce, które dotychczas naogół jest jeszcze zbyt zacofane. Do rozwoju gospodarstwa leśnego prowadzić może naukowa praca badawcza i praca naukowo-doświadczalna.

Do wykonywania pracy ściśle naukowej powołane są odpowiednie zakłady naukowe, praca zaś naukowo-doświadczalna powinna być wykonywana tak przez zakłady naukowe, jak również przez leśników praktykujących.

Jeśli się zważy, jak bardzo skomplikowana jest budowa lasu i sposób współżycia drzew w drzewostanie, jak wielka jest ilość rozmaitych czynników, stanowiących o rozwoju i strukturze drzewostanów, i jak trudne jest pomiarowe ustalenie właściwości drzew i drzewostanów, zrozumiałe będzie, że trafne wykonanie wyników prac doświadczalnych będzie zależne od zastosowania skomplikowanych i do danego zagadnienia odpowiednio obmyślonych metod pracy. Te metody, jeżeli mają dawać dobre wyniki, muszą być opracowywane na podstawie przesłanek naukowych przez zakłady naukowe. Praktykujący leśnik, oddający się

http://rcin.org.pl

pracy doświadczalnej na terenie swojego lasu, otrzymywać musi gotowe, opracowane metody, gdyż sam, nawet przy wybitnem uzdolnieniu własnem, metod pracy doświadczalnej dostatecznie opracować nie potrafi, wymaga to bowiem specjalnych naukowych dociekań i zdolności.

Stąd wyłania się potrzeba kształcenia przez zakłady naukowe doświadczalników, przy których pomocy unaukowienie gospodarstwa leśnego posuwałoby się szybko naprzód. Chcąc stworzyć takie warunki rozwoju leśnictwa, niezbędne jest, aby zakłady naukowe miały możność pracowania nad metodyką doświadczalnictwa, a więc aby same także pracę naukowo-doświadczalną wykonywały. Wymaga to zorganizowania stacji doświadczalnej do celów leśnictwa, zaopatrzonej w pewne środki materjalne i w kilka etatów pomocniczych sił naukowych, które mogłyby być pozatem dobrze wyzyskane przez powierzenie ich pracującym już przy zakładach S.G.G.W. wybitnym pracownikom naukowym.

Poparcia wymagają w dalszym ciągu prace nad słownictwem leśnem, które powinno być z jednej strony oczyszczone z naleciałości, nabytych po b. państwach zaborczych, z drugiej zaś—nowozbudowane, szczególnie dla tych działów wiedzy leśnej, które dopiero w ostatnich czasach bądź powstały, bądź się rozwinęły. Prace nad ustaleniem słownictwa leśnego są już ukończone od r. 1930. Prace te, zaincjowane i kierowane przez prof. Jedlińskiego przy poparciu b. Departamentu Leśnictwa Min. Roln., wykonywane były w ciągu 5 lat (1925—1930) przez Komitet Polskiej Terminologji Leśnej, w skład którego wchodzili: prof. W. Jedliński (jako przewodniczący), dyrektor Dep. Leśnego p. Jan Miklaszewski oraz profesorowie: ś. p. A. A. Kryński, St. Sokołowski, A. Kozikowski, J. Ladenberger, St. Hubicki, St. Studniarski, A. Schwarz i ś. p. J. Sztolcman.

Pomoc, jakiej domaga się sprawa słownictwa leśnego, dotyczy tylko umożliwienia jego wydania, łącznie z przygotowaniem technicznem i uzupełnieniem co do języków obcych; słownik ten przygotowywany jest bowiem nietylko w języku polskim, lecz także w francuskim, niemieckim, angielskim i rosyjskim.

Zagadnienia naukowe, które Min. Rolnictwa w swojej odpowiedzi do Zarządu Funduszu Kultury Narodowej słusznie wysuwa na czoło, są przedmiotem obszernych badań zakładów Wydziału Leśnego S.G.G.W.

Niektóre z tych zagadnień są już zbadane, a odnośne rozprawy gotowe do druku; inne są w opracowaniu i zostaną wykończone przy pomocy środków, jakiemi rozporządzają poszczególne zakłady.

Jest jednak grupa zagadnień, których opracowanie naukowe w zakładach Wydziału Leśnego było już znacznie zaawansowane dzięki za-

http://rcin.org.pl

siłkom b. Departamentu Leśnictwa, musiało jednak zostać przerwane po zwinięciu tego Departamentu.

W takiej sytuacji znalazły się głównie prace wykonywane przez prof. Jedlińskiego z zakresu urządzania lasu i nauk pokrewnych. Należą tu:

1) Mapy (album) *zasięgu gromadnego i jednostkowego leśnych gatunków drzew w Polsce* (gotowe dla 4 województw centralnych, w znacznym stopniu opracowane dla 4 województw Małopolski, Śląska, Wołynia i dla wojew. Białostockiego, reszta, t. j. mapy dla 2 województw zachodnich i 3 północno-wschodnich jeszcze nie zostały rozpoczęte).

2) *Prawa kształtowania się sosny w zależności od kilku czynników;* wyniki tych prac są treścią opracowywanych tablic miąższości, tablic liczb kształtu, tablic zbieżystości i tablic sortymentów.

3) *Badanie praw, rządzących kształtowaniem się i dynamiką struktury drzewostanów* [1].

4) *Badanie wpływu odwodnienia na przyrost i rozwój drzewostanów.* (Ważne w związku z zamierzonem odwodnieniem Polesia).

5) *Rozklasyfikowanie różnych typów drzewostanu na niżu Polski.* Opracowanie nowych metod ustalania i rozklasyfikowania siedlisk. Przy wszystkich tych dociekaniach zastosowane zostały przeważnie nowe oryginalne metody badań, otwierające przed badaczem zupełnie nowe możliwości w zakresie wyjaśnienia tajemnic życia i przyrostu drzew i drzewostanów, a szczególnie ekologiczno-biologicznych cech różnych gatunków drzew.

6) Opracowanie nowych metod regulacji dochodów i systemizacji lasów. Opracowanie nowych metod pomiaru drzew i drzewostanów. Studja nad opłacalnością rozmaitych sposobów zagospodarowania lasu, w zależności od różnic w siedlisku i składzie gatunkowym drzewostanu.

7) Opracowanie monografji statystyczno-gospodarczej leśnictwa wojew. Lubelskiego.

8) W opracowaniu jest zwięzły opis metodyki badań kilku rodzajów prac doświadczalnych, a mianowicie badań wpływu: a) rozmaitych sposobów trzebieży drzewostanu na jego przyrost, b) rozmaitych sposobów prześwietlania drzewostanów, c) rozmaitych innych zabiegów gospodarczych, jak grabienia ściółki, odwodniania, żywicowania drzew i t. p., d) badań strukturalnych i przyrostowych stosunków, panujących w drzewostanach, w związku z układaniem tablic zasobności i przyrostu drzewostanów. Przeznaczeniem tej pracy jest przedewszystkiem służyć za podstawę do

[1] W r. 1932 z zasiłku Funduszu Kultury Narodowej została wydana pod redakcję prof. W. Jedlińskiego praca zbiorowa p. t. „Badania właściwości struktury, rozwoju i przyrostu drzewostanów sosnowych w Polsce".

http://rcin.org.pl

dyskusji na tegorocznym Kongresie Międzynarodowym Związku Leśnych Zakładów Badawczych w Nancy. Prof. Jedliński wezwany został do przedstawienia Komitetowi Organizacyjnemu Kongresu 200 egz. odbitek tej pracy w języku francuskim, niemieckim lub angielskim.

Również z powodu braku środków materjalnych nie mogą być prowadzone w należytem tempie prace badawcze z zakresu technologji drewna, których znaczenie dla produkcji z naciskiem podkreśliło Ministerstwo Rolnictwa w swej odpowiedzi na ankietę Zarządu Funduszu Kultury Narodowej, a które prowadzone są na Wydziale Leśnym S.G.G.W. przez prof. A. Schwarza. Pracom tym poświęcono wiele uwagi a mianowicie:

1) prowadząc specjalne badania na tematy, związane z żywicowaniem sosny pospolitej, t. j. nad kwestją wydajności żywicy w zależności od rozmaitych czynników siedliskowych i biologicznych oraz zmian wynikających w drewnie żywicowanem w kierunku własności technicznych i fizycznych drewna;

2) wykonywając szereg badań własności technicznych drewna gatunków krajowych;

3) prowadząc fragmentaryczne badania nad suszeniem drewna i wynikającemi wskutek tego zmianami objętościowemi;

4) wykonywając częściowe badania nad wpływem impregnowania na własności techniczne i fizyczne drewna sosnowego, dębowego i bukowego;

5) prowadząc szczegółowe badania nad t. zw. „pozorną twardzielą" u buka.

W dziedzinach powyższych wykonano częściowo osobiście przez prof. Schwarza, częściowo zaś pod jego kierownictwem przez pomocnicze siły naukowe oraz studentów 137 prac, które dają dzisiaj znaczny materjał podstawowy do dalszej pracy z tej dziedziny.

Wymienione prace należałoby prowadzić dalej, aby uzyskać wyniki ostateczne. Do wykonywania jednak prac tych nadal potrzeba odpowiedniego urządzania pracowni oraz funduszów na wydatki bieżące. Urządzenie pracowni istnieje bowiem już od lat 7 i znaczna część jego staje się już albo przestarzała, albo też będzie niebawem w ciągu najbliższych dwóch lat nie do użytku, wskutek naturalnego zużycia. Wymiana zatem czy zakup nowych urządzeń jest rzeczą konieczną. W tym kierunku pomoc finansowa Funduszu Kultury Narodowej jest niezbędna. Pomoc ta jest także konieczna w kierunku umożliwienia wyposażenia odpowiednich pomocniczych sił naukowych oraz subwencjonowania wyjazdów zagranicę dla przeprowadzenia tam studjów, nieraz niezastąpionych w danej dziedzinie.

http://rcin.org.pl

Pomocy materjalnej wymagają też prace z zakresu technologji chemicznej drewna, podjęte przez prof. W. Dominika, mające na celu przygotowywanie leśników specjalistów w danym zakresie, których potrzeba podkreślona została przez Ministerstwo Rolnictwa w odpowiedzi na ankietę.

Do postawienia tego kierunku nauczania na odpowiedniej wyżynie oraz do umożliwienia badań specjalnych w tym kierunku niezbędne byłoby wyposażenie w Polsce przynajmniej jednego zakładu technologji chemicznej drewna w modele urządzeń, służących do przeróbki chemicznej drewna, oraz w aparaturę, używaną do oceny chemicznej surowców i produktów wszelkich przemysłów, zajmujących się chemicznem uszlachetnianiem surowców leśnych.

Z powyższego wynika, iż na to, aby ożywiona działalność naukowotwórcza Wydziału Leśnego Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego, zaczęta przy środkach materjalnych bardzo skromnych, mogła jak najprędzej przystosować się do wymagań stawianych przez Państwo, potrzebna jest Wydziałowi pomoc w następujących kierunkach:

1. na ogłaszanie prac naukowych ukończonych, najlepiej w postaci wydawnictwa stałego (np. kwartalnika, półrocznika);
2. na ukończenie prac znacznie zaawansowanych, a wstrzymanych z powodu braku niezbędnych środków;
3. na dalsze kształcenie pracowników naukowych (etaty naukowych sił pomocniczych);
4. na prowadzenie prac naukowo-doświadczalnych i kształcenie doświadczalników do administracji lasów, w szczególności na stworzenie stacji doświadczalnej do celów leśnictwa;
5. na wydanie opracowanego już słownika leśnego;
6. na nabycie modeli urządzeń, służących do przeróbki drewna;
7. na subwencjonowanie wyjazdów zagranicę w celu przestudjowania zagadnień naukowych, wymienionych wyżej, głównie w zakresie technologji drewna.

Warszawa, 4. V. 1932 r.

XXXVII.

STUDJUM ROLNICZE UNIWERSYTETU STEFANA BATOREGO W WILNIE

1. ZAKŁAD EKONOMJI ROLNICZEJ [1]

W sprawie badań ekonomiczno-rolnych Katedra Ekonomji Rolniczej poświęca dużo uwagi zarówno badaniom kosztów produkcji, jak i zagadnieniom opłacalności.

[1] Opracowane przez kierownika Zakładu, prof. dr. W. Staniewicza.

http://rcin.org.pl

Przedewszystkiem w chwili obecnej Zakład pracuje nad dwoma zagadnieniami:

1) organizacja eksportu rolnego,

2) organizacja zbytu płodów rolnych na rynku wewnętrznym.

Ponadto wiele uwagi poświęca się badaniom monograficznym, mającym na celu poznanie kraju pod względem rolniczym.

Wreszcie należy zaznaczyć, że Katedra pracuje w ścisłym kontakcie z Wydziałem Ekonomiki Drobnych Gospodarstw Wiejskich Instytutu Puławskiego, gdyż kierownik jej jest jednocześnie kierownikiem tego Wydziału.

Wilno, 10. III. 1932 r.

2. ZAKŁAD FIZJOLOGJI I ŻYWIENIA ZWIERZĄT [1]

Z punktu widzenia zagadnień, interesujących Zakład Fizjologji i Żywienia Zwierząt, uważam zagadnienia, poruszone w p. 6 przez p. Ministra Rolnictwa, za wymagające jak najszybszego rozwiązania. W celu zrealizowania opracowania *tablic pasz polskich*, odżywczej i fizjologicznej ich wartości, wysuwam projekt, aby prace w tym kierunku podjęły i odpowiednie pracownie uniwersyteckie.

Nadmieniam, że kierunek badawczy Zakładu Fizjologji i Żywienia Zwierząt U. S. B. obejmuje całokształt nowoczesnych metod badania odżywczości pasz. Mając zapewnione odpowiednie możliwości techniczne, Zakład Fizjologji i Żywienia Zwierząt mógłby przyczynić się do rozwiązania powyższej kwestji.

Wilno, 22. I. 1932 r.

3. ZAKŁAD HODOWLI ZWIERZĄT [2]

1. Poruszona przez p. Ministra Rolnictwa sprawa wykształcenia naukowców, którzyby przeprowadzać mogli gruntowne badania w zakresie mleczarstwa, jest istotnie bardzo pilna. Przy 5 wyższych uczelniach rolniczych w Polsce nietylko nie istnieje dotąd ani jedna osobna katedra, poświęcona temu przedmiotowi, ale nadto wobec dotychczasowych u nas pod tym względem braków dział mleczarstwa zarówno w wykładach, jak i w pracach seminaryjnych, jest traktowany bardzo ogólnikowo i po-

[1] Opracowane przez kierownika Zakładu, prof. inż. E. Lelesza.
[2] Opracowane przez kierownika Zakładu, prof. dr. T. Vetulaniego.

http://rcin.org.pl

bieżnie. Poza tem brak katedr i specjalistów pociąga za sobą dalszy brak młodych sił naukowych w tej dziedzinie. Byłoby rzeczą niezbędną wysłanie, po porozumieniu się z zakładami hodowli zwierząt wyższych uczelni rolniczych, przynajmniej dwóch stypendystów z pośród młodszych profesorów, docentów, a nawet asystentów z zakresu hodowli zwierząt na studja zagraniczne. W szczególności miałbym na myśli instytut mleczarstwa przy Hochschule für Bodenkultur w Wiedniu, gdzie pod kierunkiem dr. Adolfa Staffe'go mleczarstwo jest traktowane nietyle jako gałąź technologji rolnej, ile raczej jako gałąź hodowli zwierząt, co w naszych warunkach gospodarczych jest szczególnie ważne. Więcej naukowo zaawansowany pracownik naukowy już nawet przez kilkumiesięczny pobyt w takim instytucie (np. w okresie feryj wakacyjnych) mógłby łatwo uzupełnić braki i przeszczepić zdobyte wiadomości na teren naszych naukowych zakładów hodowlanych.

2. Także poruszona przez p. Ministra Rolnictwa sprawa „Roczników Nauk Rolniczych i Leśnych", jedynego naukowego wydawnictwa rolniczego o szerszych rozmiarach w Polsce, wymaga możliwie wydatnej pomocy. W braku odpowiednich subwencyj pismo to jest zmuszone coraz więcej ograniczać rozmiary drukowanych prac, nie może prowadzić należytej korekty językowej i t. d., co przy dalszym takim stanie może się niekorzystnie odbijać na ocenie, zwłaszcza zagranicą, naszego naukowego dorobku w zakresie rolnictwa.

Wilno, 27. I. 1932 r.

4. ZAKŁAD SZCZEGÓŁOWEJ UPRAWY ROŚLIN [1]

1. W dziedzinie doświadczalnictwa rolniczego, które zgromadziło obfite materjały badawcze, odczuwa się dotkliwie brak opracowań syntetycznych, któreby pozwoliły wyzyskać w pełni cenny zdobyty materjał, wysoce więc byłoby celowe przeznaczenie pewnych zasiłków na opracowania i wydawnictwa, ujmujące syntetycznie wyniki prac doświadczalnych, jak poszczególnych zakładów doświadczalnych, tak też i gromadzonych z obszaru całego Państwa.

2. Województwa północno-wschodnie mają swoiste warunki przyrodnicze, których poznanie i bliższe zbadanie staje się niezbędne ze względu na ich związek i wpływ na występowanie różnych chorób roślinnych, a mianowicie: Fusarium nivale na życie, Puccinia na owsie i Phy-

[1] Opracowane przez kierownika Zakładu, prof. inż. W. Łastowskiego.

http://rcin.org.pl

tophthora infestans na ziemniakach. Choroby te, obniżając bardzo istotnie plony roślin uprawnych, powodują klęskowe nieurodzaje, przyczyniając Państwu co pewien okres miljonowe straty. Należy więc uważać za wysoce korzystne poparcie wysiłków instytucyj naukowych i jednostek, pracujących na terenie z. Wileńskiej nad poznaniem warunków bioklimatycznych i glebowych, nad poznaniem środków i sposobów zwalczania głównych chorób roślin oraz nad hodowlą roślin przystosowanych do warunków miejscowych.

Wilno, 30.I. 1932 r.

5. ZAKŁAD UPRAWY ROLI I ROŚLIN[1]

W dezyderatach Ministerstwa Rolnictwa i pozostałych Ministerstw została pominięta sprawa nieposiadania w naszym kraju naukowych pracowników i specjalnych pracowni z zakresu uprawy i przeróbki roślin włóknistych.

Zaniedbanie produkcji roślinnych surowców włóknistych jest wynikiem braku odpowiednio przygotowanych sił naukowych i fachowych.

Produkcja i przerób roślin włóknistych, które stanowią w naszym przywozie $\pm$ $^1/_4$ wartości naszego bilansu handlowego, ściśle się wiąże z zagadnieniem samowystarczalności, zagadnieniem zapewnienia produkcji rolniczej perspektyw na przyszłość i z zagadnieniem obrony.

Z produkcją roślin włóknistych wiąże się cały szereg kwestyj teoretycznych i praktycznych.

Specjalizacja w tej dziedzinię w kraju nię jest możliwa, gdyż znajdujemy się w stadjum pierwotnem tak przygotowania personelu, jak i organizacji pracowni.

Wobec powyższego należy umożliwić gruntowne studja zagranicą kilku pracownikom naukowym i technikom w zakresie:

1) anatomji roślin włóknistych i włókna,
2) selekcji roślin włóknistych,
3) sposobów wydzielania włókna z łodyg roślin włóknistych (roszenie, kotonizacja, obróbka mechaniczna),
4) standaryzacji włókna lnianego,
5) przędzalnictwa lnu i konopi.

Wilno, 4.II. 1932 r.

[1] Opracowane przez kierownika Zakładu, prof. dr. J. Jagmina.

http://rcin.org.pl

XXXVIII.

WYDZIAŁ LEKARSKI UNIWERSYTETU JAGIELLOŃSKIEGO W KRAKOWIE

A. Z dezyderatów, zawartych w odpowiedziach Ministerstw na ankietę Zarządu Funduszu Kultury Narodowej, a obchodzących Wydział Lekarski ze stanowiska fachowego, uważa Wydział następujące dezyderaty za takie, *którym w dzisiejszym stanie* nauki i rozporządzalnych sił i środków *można zadośćuczynić* i które już po części są spełniane:

1) *Badania etjologji i patogenezy nowotworów złośliwych* (dezyderat Ministerstwa Spraw Wewnętrznych). Badania takie prowadzi w ostatnich latach kilka zakładów uniwersyteckich oraz Państwowy Zakład Higjeny, czego dowodzą publikacje naukowe z tego zakresu w „Rozprawach" i „Biuletynie Międzynarodowym" Polskiej Akademji Umiejętności, w „Polskiej Gazecie Lekarskiej", w czasopiśmie „Nowotwory", w „Zeitschrift für Krebsforschung", w „Pracach Zakładów Anatomji Patologicznej Uniwersytetów Polskich" i t. d.

Z tych publikacyj w ostatnich dwóch latach (1930/1 i 1931/2) wyszły m. in. prace: Ciechanowskiego, Ściesińskiego, Grossa i Wajdy, Syrka (z Zakładu Anatomji Patologicznej U. J.), Zakrzewskiego (z Zakładu Patologji U. J.), Oszackiego (z pracowni jego przy Klinice Chirurgicznej U. J.), Eigera i współpracowników (z Zakładu Fizjologji w Wilnie), Feglera i in. (z Zakładu Embrjologji i Histologji prof. Konopackiego w Uniwersytecie Warszawskim), Schusterówny (z Zakładu Anatomji Patologicznej Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie), Hirszfelda i współpracowników (z Państwowego Zakładu Higjeny) i t. d.

2) *Badania w zakresie walki z epidemjami* (dezyderat Ministerstwa Spraw Wojskowych). Bardzo liczne badania w tym zakresie prowadzą: Państwowy Zakład Higjeny, ogłaszając je głównie w czasopiśmie „Medycyna Doświadczalna i Społeczna", oraz uniwersyteckie zakłady bakterjologji; wielkie znaczenie mają w tym dziale prace Weigla (z Zakładu Biologicznego Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie), ogłoszone w r. 1930 w publikacjach Polskiej Akademji Umiejętności. Z epidemij, mających charakter klęsk społecznych, od lat kilku ożywiły się w Polsce badania chorób wenerycznych, głównie w Klinice Dermatologicznej Uniwersytetu Warszawskiego (pod kierunkiem ś. p. Krzyształowicza) i w Klinice Dermatologicznej Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie (Lenartowicz), a od lat kilkunastu bardzo liczne są badania gruźlicy, któ-

http://rcin.org.pl

rych wynikom poświęcone jest osobne czasopismo p. t. „Gruźlica", wydawane w Warszawie przez Związek Polskich Towarzystw Walki z Gruźlicą.

Wydział Lekarski U. J. nie może jednak pominąć faktu, że pomimo znacznego ruchu naukowego w zakresie badania epidemij niektóre gałęzie tego działu leżą odłogiem z powodu braku środków. Dotyczy to np. badania etjologji jaglicy, do czego byłby potrzebny osobny zakład, planowany przy lecznicy przeciwjagliczej Uniwersytetu Jagiellońskiego, dotąd wszakże nieutworzony wskutek braku funduszów.

3) *Badania w zakresie chorób zwierzęcych* (dezyderat Ministerstwa Rolnictwa). Badania te prowadzą: Wydział Weterynaryjny Uniwersytetu Warszawskiego, Akademja Weterynaryjna we Lwowie, Zakład Mikrobiologji i Medycyny Doświadczalnej Uniwersytetu Jagiellońskiego (prace prof. Nowaka, ogłaszane w „Annales de l'Institut Pasteur" w Paryżu), Zakład w Bydgoszczy (prace Wróblewskiego, wydane w publikacjach Polskiej Akademji Umiejętności) i in.

4) *Badania fizjologji i patologji lotnictwa* (dezyderat Ministerstwa Spraw Wojskowych). Badania te prowadzi osobny zakład w wojskowej Centrali Lotniczej w Warszawie (kierowany doniedawna przez płk. dr. Missiuro, obecnie przez ppłk. doc. dr. Dybowskiego).

B. Następujące dezyderaty mogłyby być, zdaniem Wydziału Lekarskiego U. J., spełnione *dopiero po dokonaniu prac przygotowawczych lub organizacyjnych*, a przedewszystkiem *po dostarczeniu środków pieniężnych* na przeprowadzenie tych prac i na prowadzenie właściwych badań:

1) *Badanie żywienia się mas ludności* (dezyderat Ministerstwa Spraw Wewnętrznych). Od czasu badań N. Cybulskiego nie było w Polsce badań tego zagadnienia, niezmiernie ważnego dla Państwa, a przynajmniej nie było takich badań na większą skalę i nowoczesnemi metodami, ani nawet nie poruszono ich konieczności. Dopiero przed kilku laty wyszła ta myśl z Instytutu im. Nenckiego. Badania takie możnaby przeprowadzić zapomocą ankiety, zorganizowawszy naprzód ośrodki badania, odpowiednio rozmieszczone w różnych punktach Państwa, i opracowawszy dokładną instrukcję dla wykonawców, oraz zapomocą ekspedycji wędrownej, złożonej z 2—3 fachowców. Oba sposoby wymagają znaczniejszych środków pieniężnych. Każdy z tych sposobów byłby jednak oszczędniejszy, a niemniej skuteczny, niż tworzenie osobnego „Instytutu higjeny żywienia" (którego pomysł znajduje się wśród odpowiedzi na ankietę Zarządu Funduszu Kultury Narodowej).

http://rcin.org.pl

2) *Badania chorób zawodowych* (dezyderat Ministerstwa Spraw Wewnętrznych) oraz *toksykologji i higjeny fabrycznej i higjeny pracy* (dezyderat Ministerstwa Spraw Wojskowych i Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej). Badania te muszą się opierać na odpowiednim materjale klinicznym i na badaniu warunków pracy i czynników szkodliwych *na miejscu* w fabrykach. Z tego powodu terenem tej pracy powinien być przedewszystkiem Śląsk Górny, gdzie skupiają się na małym obszarze kraju najliczniejsze i największe fabryki, gdzie gromadzi się obfity materjał kliniczny w mnogich i dobrze urządzonych szpitalach (lecznice Spółki Brackiej, szpitale hutnicze i t. p.). Tam też osiągnąć można najprędzej i z najmniejszym nakładem kosztów zamierzone wyniki badań. W tym celu należałoby tam delegować na jakiś czas kilku badaczy, poprzednio odpowiednio przygotowanych (stypendja) oraz utworzyć laboratorja toksykologiczne; organizacyjnie byłby potrzebny stosowny układ ze szpitalami prywatnemi (Spółki Brackiej i t. d.). Natomiast pomysł utworzenia osobnego „Instytutu higjeny pracy" (wspomniany w odpowiedziach na ankietę) nie jest, zdaniem Wydziału Lekarskiego U. J., trafny, bo wymagałby (podobnie jak osobny „Instytut higjeny żywienia") o wiele większych inwestycyj, osobnego stałego a liczniejszego personelu i znaczniejszych stałych dotacyj, a pracując zdala od zagłębia fabrycznego, dochodziłby powolniej do zamierzonego celu, niż delegowana tam ekspedycja naukowa i ekspozytura laboratoryjna, które mogłyby zresztą znaleźć oparcie w uniwersytetach zachodniej części Państwa (Kraków, Poznań).

3) *Badania w zakresie obrony przeciwgazowej* (prowadzone już teraz poczęści przez Instytut Wojskowy) w szczególności badania fizjologji oddechu ludzi i koni oraz studja nad wentylacją pomieszczeń (dezyderat Ministerstwa Spraw Wojskowych) mogłyby, zdaniem Wydziału Lekarskiego U. J., być dokonane w zakładach fizjologicznych i patologicznych, a poczęści chemicznych i higjenicznych, wydziałów lekarskich i weterynaryjnych szkół wyższych, co wymagałoby jednak wyposażenia tych zakładów w odpowiednią aparaturę i przeznaczenia im na pewien okres czasu osobnych sił naukowych, przygotowanych specjalnie do tych badań.

4) *Opracowanie* kryterjów klasyfikacji i *metod odnikotynizowania tytoniu* oraz najlepszych *metod skażania spirytusu* (dezyderat Min. Skarbu) wymaga osobnych sił naukowych i zapewnienia im środków pieniężnych na badania i na wynagrodzenie za prowadzenie badań oraz wysokiej (naprzykład konkursowej) nagrody za wynalezienie żądanych najlepszych metod.

http://rcin.org.pl

W odpowiedziach Ministerstw na ankietę Zarządu Funduszu Kultury Narodowej znajdują się z tego zakresu, w którym wydziały lekarskie są kompetentne, tylko wymienione powyżej dezyderaty. Prócz tych dezyderatów czekają jednak na opracowanie naukowe inne zagadnienia, doniosłe dla Państwa, a w odpowiedziach na ankietę nieporuszone, lub wspomniane tylko mimochodem. Należałyby tu: zagadnienia z zakresu biologji rasowej i społecznej, ważne ze względu na resorty Ministerstwa Pracy i Ministerstwa Spraw Wojskowych, zagadnienia z zakresu tak zwanej geografji lekarskiej (patologji geograficznej, dotyczące resortu Ministerstwa Spraw Wewnętrznych—zdrowia publicznego), z zakresu chorób tropikalnych ze względu na sprawę emigracji, dalej zagadnienia wychowania fizycznego ze względu na resorty Ministerstwa W. R. i O. P. i Ministerstwa Spraw Wojskowych. Opinja w tych sprawach przekracza jednak zadanie, jakie Wydziałowi Lekarskiemu zakreśliło pismo Zarządu Funduszu Kultury Narodowej z dnia 18.XII. 1931.

Sprawy te są poruszone w opracowaniu „Stanu i potrzeb nauk lekarskich w Polsce" w XI tomie „Nauki Polskiej".

Kraków, 30.IV. 1932 r.

XXXIX.

WYDZIAŁ LEKARSKI UNIWERSYTETU WARSZAWSKIEGO

Dezyderatem *programowym* Wydziału Lekarskiego, składanym od lat 12 Ministerstwu Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, jest budowa nowych zakładów teoretycznych i klinik na polach rakowieckich, wydzielonych na ten cel przez Magistrat m. st. Warszawy. Dezyderat ten znajduje swoje uzasadnienie:

1-o w statystyce, stwierdzającej, że w okresie powojennym liczba studentów medyków w Uniwersytecie Warsz. odpowiada w przybliżeniu liczbie studentów na wszystkich wydziałach Uniwersytetu Warsz. za czasów zaborczych;

2-o w wynikających stąd obecnych warunkach lokalowych, które z natury rzeczy ograniczają możliwość pracy naukowej i dydaktycznej poniżej normy dopuszczalnej.

Oprócz tego dezyderatu programowego coraz bardziej naglącą potrzebą staje się *pomoc doraźna.*

Niewypłacanie przez Skarb Państwa od dłuższego czasu kwot, przyznanych w budżecie na dotacje naukowe, wytworzyło we wszystkich za-

http://rcin.org.pl

kładach teoretycznych i klinikach taką sytuację, która grozi zdezorganizowaniem i zahamowaniem w nich pracy naukowej wogóle, ponieważ narastające długi bibljoteczne i laboratoryjne doprowadziły i doprowadzają do zaprzestawania prenumeraty wydawnictw perjodycznych i uniemożliwiają zakup nawet najniezbędniejszych środków laboratoryjnych i książek.

Wobec tego najbardziej palącym dezyderatem Wydziału Lekarskiego U. W. jest pomoc doraźna, ratująca ciągłość prac naukowych przez zasilenie dotacyj naukowych w jego zakładach teoretycznych i w klinikach.

Pomoc na wydawnictwa prac naukowych. Przed obecnym kryzysem gospodarczo-finansowym istniała możność drukowania prac naukowych w wydawnictwach archiwalnych perjodycznych — chociaż w wielu razach za osobną dopłatą, uiszczaną przez autora za prace nieco większych rozmiarów, a także za tablice i mikrofotografje — albo też w wydawnictwach Polskiej Akademji Umiejętności. Obecnie autorzy, wskutek bardzo uszczuplonych dochodów, nie mogą dopłacać ze swych własnych kieszeni, Polska zaś Akademja Umiejętności wskutek braku funduszów zawiadomiła swych członków, że wstrzymuje wydawnictwo polskich „Rozpraw" aż do pomyślniejszych warunków finansowych i ogranicza rozmiary prac w obcojęzycznym „Biuletynie" do półtora arkusza.

Wydział Lekarski poczuwa się do obowiązku podkreślenia, że powyżej zaznaczona sytuacja, wskazująca na krańcowe zaniedbanie bieżących elementarnych potrzeb nauki, zagraża jej rozwojowi w Polsce w znacznym stopniu i sądzi, że ratowanie istniejących placówek naukowych, znajdujących się w krytycznej sytuacji wobec zupełnie niedostatecznego dotowania ich przez Ministerstwo, byłoby najowocniejszym użytkowaniem Funduszu Kultury, przeznaczonego na dział nauki.

Warszawa, 3.II. 1932 r.

XL.

WYDZIAŁ LEKARSKI UNIWERSYTETU STEFANA BATOREGO W WILNIE

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych za najpilniejszą sprawę w dziedzinie wydawnictw lekarskich uważa wydanie zbiorowego dzieła o higjenie publicznej. Pozatem w dziedzinie badań wysuwa na pierwszy plan sprawę etjologji i patogenezy raka, następnie sprawę wyżywienia sze-

http://rcin.org.pl

rokich mas ludności i łączność tej sprawy z zapadalnością i umieralnością na choroby zakaźne, szczególnie na gruźlicę, wreszcie statystyczną analizę przyczyn zgonów w miastach i badania nad chorobami, związanemi z pracą zawodową.

W związku z temi projektami winny być, zdaniem Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, w najbliższym czasie uruchomione 2 instytuty, t. j. instytut higjeny żywienia i instytut higjeny pracy.

Ministerstwo Spraw Wojskowych wysuwa jako swe dezyderaty z dziedziny nauk lekarskich poparcie badań i wydawnictw perjodycznych z działu higjeny, bakterjologji, ratownictwa gazowego, chirurgji traumatycznej, rentgenologji i psychotechniki.

Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego podnosi, że potrzeby szkół akademickich dałyby się sprowadzić do 3 podstawowych dziedzin: 1) kształcenie pracowników naukowych, którzy już w toku studjów akademickich okazali wybitne uzdolnienia do pracy naukowej; 2) zasilanie takich zakładów akademickich (laboratorja, pracownie, instytuty) w zakresie pomocy naukowych, których kierownicy, czyto z racji wybitnych zasług naukowych, czyto z racji uzdolnienia do rozwijania twórczych sił w swoich uczniach, stworzyli w swych zakładach poważne ośrodki pracy naukowo-dydaktycznej i badawczej; 3) umożliwianie publikowania wybitniejszych prac naukowych, powstających w zakładach, scharakteryzowanych w p. 2.

Odnośnie do powyższych dezyderatów Wydział Lekarski Uniwersytetu Stefana Batorego zauważa co następuje:

Wśród pracowników naukowych należy rozróżnić 3 grupy: 1) takich, którzy zajmują się przeważnie przyswajaniem sobie faktów naukowych, odkrytych przez innych, 2) teoretyków, którzy drogą spekulatywną starają się te fakty połączyć, wyjaśnić i wskazać drogi przyszłym badaniom i 3) badaczy we właściwem tego wyrazu znaczeniu.

Do uczonych pierwszej grupy zaliczyć należy wybitnych specjalistów (lekarzy, inżynierów i t. d.), którzy w życiu praktycznem stosują swe wszechstronne wiadomości, a pozatem nauczycieli, którzy mają powierzoną sobie młodzież możliwie wszechstronnie zaznajamiać ze zdobyczami nauki.

Uczeni drugiej grupy, do których należą myśliciele albo filozofowie, zajmują się przedewszystkiem krytyką podstaw naszego poznania. Pozatem zaspokajają nasze potrzeby poznania, wybiegające poza granice wiedzy współczesnej, wnioskami i teorjami, przystosowanemi do doświadczeń naukowych.

http://rcin.org.pl

Badacz zajmuje się odkrywaniem i śledzeniem zjawisk, czyli pomnażaniem naszej wiedzy. Winien on pozatem, podobnie jak myśliciel, przez wnikanie w treść i związki znanych zjawisk przewidywać nieznane.

Wydawanie takich dzieł, jak zbiorowe dzieło o higjenie publicznej lub praca o łączności żywienia z zapadalnością i umieralnością na choroby zakaźne, albo statystyczna analiza przyczyn zgonów w miastach i t. p., jest przeważnie uzależnione od poparcia finansowego, gdyż z pewnością nie brak u nas uczonych, doskonale do tych prac kwalifikowanych.

Inaczej przedstawia się jednak sprawa z temi dezyderatami Ministerstw, które dotyczą prac badawczych. Posiadamy bowiem bardzo wybitnych uczonych pierwszej kategorji, którzy są przeważnie pierwszorzędnymi pedagogami, tak że młodzież lekarska odbiera w Polsce doskonałe wykształcenie. Kto zetknął się w swej pracy zawodowo-lekarskiej z lekarzami zagranicznymi, np. niemieckimi, szwajcarskimi, austrjackimi lub amerykańskimi, ten objektywnie przyznać musi, że wykształcenie lekarzy polskich nietylko nie pozostaje w tyle, ale często przewyższa wyszkolenie lekarzy zagranicznych. W tym więc kierunku powinniśmy się tylko utrzymać na tym wysokim poziomie, na którym stoimy.

Skoro jednak chodzi o prace badawczo-naukowe, to narazie, musimy to bez ogródek wyjawić, stoimy niżej, aniżeli wiele innych narodów, które nas kulturalnie nie przewyższają.

W tym kierunku nie wystarczy jednak wysuwanie takich ogólnych tematów naukowych, jak gruźlica, rak i t. p. W sprawach tych bowiem najważniejszy jest wybór problematów w obrębie tych złożonych i obszernych zadań. W doborze problematów i techniki opracowania tkwi cała inwencyjna zdolność badacza, nie mówiąc o innych jego cechach, jak zmysł obserwacyjny, zdolność zwracania uwagi na najistotniejsze strony zjawisk, zdolność do wykrywania związków przyczynowych, ostrożność w wysnuwaniu wniosków, wielka wytrwałość i zupełne oddanie się pracy badawczej.

Z powyższego wynika, że najbliższym celem musi być wyszukiwanie utalentowanych badaczy.

W tem świetle najpilniejszem dla nas zagadnieniem jest śledzenie tych problematów, do których mamy już obecnie uzdolnionych badaczy, i to niezależnie od tego, czy to jest praca badawcza w dziedzinie nowotworów, chorób zakaźnych, chemji, anatomji lub innej.

Należy jasno powiedzieć, że w interesie imienia naukowego naszego Państwa należy popierać najwybitniejsze talenty badawcze. I, naszem

http://rcin.org.pl

zdaniem, dla Państwa ważniejsze jest popieranie wybitnych badaczy z dziedziny fizjologji albo botaniki, aniżeli przeciętnych z dziedziny, która w tej chwili ma duże praktyczne znaczenie, tem bardziej, że nigdy ustalić nie można, które teoretyczne badania zyskają w przyszłości praktyczne znaczenie.

Np. współcześni Mendla nie poznali się na doniosłości jego badań nad krzyżowaniem u roślin, które w kilkadziesiąt lat potem stały się podstawą badań nad dziedzicznością u zwierząt i ludzi. Tak samo po odkryciu Faradaya nikt nie oczekiwał powstania dynamomaszyny, ani po odkryciach Hertza — radjotelefonji i radjotelegrafji.

Ustalenie imienne, którzy badacze w Polsce zasługują w tej chwili na najwydatniejsze poparcie, mogłoby nastąpić przez porozumienie wzajemne Akademji, uniwersytetów, towarzystw naukowych i instytutów badawczych.

Po ustaleniu badaczy i ich pracowni należy skierować do tych pracowni znaczniejszą liczbę młodych pracowników, których sobie badacze sami dobiorą. Pracownicy ci winni otrzymywać stypendja, któreby wystarczyły na skromne utrzymanie. W ten sposób upewnimy się, że po śmierci szeregu wybitnych naszych badaczy nie zostaną ich pracownie zupełnie osierocone. Zabezpieczymy sobie poprostu stan obecnego posiadania w nauce.

Stypendja zagraniczne dla młodych uzdolnionych badaczy mają bardzo doniosłe znaczenie. Ale wyjazd, mający na celu tylko wykształcenie się w danym zawodzie, jest bezcelowy, gdyż, jak to zaznaczyliśmy, nasze uniwersytety mogą służyć za przykład wielu zagranicznym. Wyjeżdżający zagranicę powinien mieć zagadnienie ustalone i winien wykazać, że problematu tego nie można rozwiązać w kraju.

Z biegiem czasu młodzi wybitni badacze powinni uzyskiwać samodzielne warsztaty pracy czyto jako dyrektorzy nowych instytutów badawczych, czyto jako kierownicy oddziałów pracowni uniwersyteckich lub instytutów badawczych już istniejących. Oddziały jednak, podobnie jak tematy naukowe, ustalać należy nie wedle tego, co się nam w tej chwili wydaje praktycznem, tylko wedle tego, do czego mamy uzdolnionych badaczy.

Wilno, 28.IV. 1932 r.

http://rcin.org.pl

XLI.

PAŃSTWOWY INSTYTUT DENTYSTYCZNY W WARSZAWIE

Państw. Instytut Dentystyczny, aby spełnić swe zadanie względem Państwa i społeczeństwa, winien:

1. Przygotować odpowiednią liczbę dobrze wykwalifikowanych specjalistów w zębolecznictwie.

2. Być ośrodkiem nauki stomatologicznej, szkołą, gdzie najwybitniejsi z naszej młodzieży, którzy mają powołanie do pracy naukowej, mieliby możność rozwijania swych twórczych zdolności w zakresie stomatologji, zasilając w przyszłości kadry profesorów i uczonych. W ten sposób wkrótce mogłaby powstać własna polska nauka stomatologiczna i nie odczuwałoby się braku odpowiednich kandydatów na stanowiska profesorów katedr stomatologicznych.

3. Posiadać odpowiednio zorganizowany aparat, dzięki któremu drogą badań i doświadczeń można byłoby przeprowadzać szereg świadczeń nauki dentystycznej na rzecz Państwa, jak np. wydawanie na prośbę Min. Spraw Wewnętrznych opinij co do nowych specyfików farmaceutycznych oraz materjałów, przeznaczonych dla dentystyki lub protetyki dentystycznej i t. p., co już teraz praktykuje się.

W chwili obecnej Państwowy Instytut Dentystyczny rozporządza środkami, które pozwalają mu jedynie przygotowywać specjalistów w zębolecznictwie. Laboratorja naukowe, któremi Instytut rozporządza, są tak skromne, że zaledwie wystarczają do celów nauczania i kontrolnych badań klinicznych.

Aby zaś osiągnąć wyżej wymienione inne zadania, Państw. Instytut Dentystyczny musi uzyskać odpowiednie środki materjalne do zorganizowania niezbędnych laboratorjów, pracowni doświadczalnych z odpowiedniem urządzeniem i personelem oraz zdobyć odpowiednie pomieszczenie w specjalnie wybudowanym gmachu.

Warszawa, 30.I. 1932 r.

XLII.

AKADEMJA MEDYCYNY WETERYNARYJNEJ WE LWOWIE

Z podanych w ankiecie dezyderatów Ministerstw najważniejsze dla naszej uczelni, a możliwe w każdej chwili do zrealizowania, byłyby przedewszystkiem określone przez p. Ministra Wyznań Religijnych i Oświe-

http://rcin.org.pl

cenia Publicznego w ustępie 3, zatytułowanym „Zakres dotyczący potrzeb szkolnictwa wyższego" w punktach pierwszym, drugim i trzecim (str. 208 „Sprawozdania"), oraz p. Ministra Rolnictwa, podane w punktach 5, 6, a zwłaszcza 7 jego odpowiedzi (str. 211 „Sprawozdania"). Postulaty powyższe ujmują najważniejsze kwestje dla naszej uczelni. W razie, gdyby chodziło o dokładniejsze ich określenie, w każdej chwili możemy to uskutecznić.

Lwów, 27.IV. 1932 r.

XLIII.

WYDZIAŁ FARMACEUTYCZNY UNIWERSYTETU WARSZAWSKIEGO

1. Założenie państwowego muzeum produktów kolonjalnych.

W związku z dezyderatami, nadesłanemi przez Ministerstwo Przemysłu i Handlu oraz przez Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, nasuwa się potrzeba zorganizowania w stolicy Państwa Polskiego *państwowego muzeum, zawierającego eksponaty roślinnych i zwierzęcych produktów kolonjalnych lekarskich, użytkowych, używkowych i trujących;* eksponaty wskazywałyby pochodzenie, otrzymywanie, użycie i t. p. produktów kolonjalnych. Muzeum o takim charakterze, znajdujące się pod kierownictwem specjalisty, mianowanego w porozumieniu z Wydziałem Farmaceutycznym Uniwersytetu Warszawskiego, dałoby możność uczącej się młodzieży, a także szerszemu ogółowi, uzupełniania niedostatecznych często wiadomości z tej dziedziny. Założenie takiego muzeum musiałoby być dokonane przez specjalistów w rozmaitych działach i przy żywym udziale polskich placówek konsularnych w krajach egzotycznych. Muzea takie znajdują się oddawna w stolicach większych państw europejskich, jak Londyn, Paryż, Berlin, Wiedeń i t. d.

2. Potrzeby wydawnicze.

Potrzebne są zapomogi na tłumaczenie podręczników z dziedzin nauk, wykładanych na Wydziale Farmaceutycznym.

3. Zapomoga dla czasopisma naukowego.

Jest to jedna z najdotkliwszych potrzeb; wychodzące „Roczniki Farmacji" obecnie, z braku funduszów, wegetują.

Warszawa, 22.I. 1932 r.

http://rcin.org.pl

DODATKI

1. KATEDRA FARMAKOGNOZJI I BOTANIKI LEKARSKIEJ[1]

Zakres potrzeb Katedry Farmakognozji i Botaniki Lekarskiej ze stanowiska zarówno naukowo-praktycznego, jak i państwowego, jest następujący:

1. Stypendjum dla kandydata, specjalizującego się w uprawie roślin lekarskich. Konieczne jest stypendjum na wyjazd, głównie do Stanów Zjednoczonych Ameryki, celem poznania metod uprawy roślin lekarskich, badania ich wartości i przeróbki na surowce oraz specjalizowania się w tej dziedzinie, przedewszystkiem praktycznie. Ze stanowiska państwowego i społecznego specjalista taki jest konieczny, gdyż zająłby się organizacją uprawy roślin lekarskich w Polsce, a również organizacją racjonalnego wyzyskania dziko rosnących ziół.

Racjonalne zorganizowanie tej dziedziny przez specjalistę spowodowałoby dla Państwa i społeczeństwa nietylko stan znacznej samowystarczalności, lecz sądzić należy — i większe możliwości eksportowe. Na wypadek wojny i armja odniosłaby korzyść, mając możność niezależnego zaopatrywania się w roślinne surowce lekarskie i t. zw. namiastki wzorem państw centralnych w czasie wielkiej wojny europejskiej. W odpowiedzi p. Ministra Spraw Wojskowych na ankietę Funduszu Kultury Narodowej kwestja ostatnio wymieniona nie została uwzględniona w postulatach materjałowych, dotyczących spraw zaopatrzenia armji na wypadek wojny.

2. Założenie muzeum farmakognostyczno-botanicznego. Stypendja na wyjazd do ośrodków uprawy roślin lekarskich, używkowych i częściowo przemysłowych, znajdujących się w południowej, południowo-wschodniej Azji, w północnej i południowej Ameryce oraz w Afryce, a również i do ogrodów botanicznych, celem zebrania i przywiezienia materjału naukowo-dydaktycznego i założenia muzeum farmakognostycznego, niezbędnego zarówno ze stanowiska naukowego, jak i pedagogicznego.

Warszawa, 22.I. 1932 r.

[1] Opracowane przez kierownika Zakładu, ś. p. prof. dr. Wł. Mazurkiewicza.

http://rcin.org.pl

2. ZAKŁAD BADANIA ŚRODKÓW SPOŻYWCZYCH [1]

1. Minister Spraw Wewnętrznych, str. 172, zwraca uwagę na sprawę wyżywienia szerokich mas ludności. Wiąże się z tem badanie środków spożywczych.

2. Minister Skarbu, str. 182: „W zakresie celnictwa brak jest przedewszystkiem dzieła, traktującego o towaroznawstwie z uwzględnieniem najnowszych zdobyczy wiedzy oraz obszernej encyklopedji technologicznej, zawierającej nietylko tłumaczenia obcych wyrazów fachowych, ale i wskazania naukowo-praktyczne" (por. opinję Min. Spraw Wojsk.). Profesor Adam Maurizio gotów jest podjąć się opracowania podręcznika do ekspertyzy, obejmującego surowce roślinne i wybór ich przeróbek. Możliwe jest to jednak tylko przy wydatnej pomocy Ministerstwa Skarbu.

3. Minister Spraw Wojskowych, str. 187: „Byłoby bardzo pożądane utworzenie szkoły zawodowej, kształcącej analityków - specjalistów". Na IV roku studjów Wydziału Farmaceutycznego kształcą się specjaliści z zakresu badania środków spożywczych oraz innych dziedzin, jak technologja chemiczna środków leczniczych, chemja toksykologiczna i sądowa.

Warszawa, 29.I. 1932 r.

XLIV.

ODDZIAŁ FARMACEUTYCZNY PRZY WYDZIALE LEKARSKIM UNIWERSYTETU STEFANA BATOREGO W WILNIE

Rola farmaceuty w społeczeństwie współczesnem nie ogranicza się tylko do kontrolowania dobroci i wydawania leku w aptece. Najważniejszą dla państwa współczesnego jest możność wytworzenia wszystkich potrzebnych dla ludności leków własnemi siłami i na własnej ziemi ze skarbów, które daje ojczysta przyroda. Nie potrzeba dodawać, że jedynymi ludźmi, przygotowanymi i przeznaczonymi do tej roli, mogą być farmaceuci. Bogactwa mineralne i roślinne Polski są bardzo wielkie. Zdolności Polaków do chemji nie pozostawiają nic do życzenia. Posiadamy chemików o wszechświatowej sławie i łatwiej jest znaleźć w Polsce zdolnego i uczonego chemika niż wybitnego rolnika naukowca, chociaż 60 do 70% ludności Polski żyje z rolnictwa.

[1] Opracowane przez kierownika Zakładu, prof. dr. A. Maurizio.

http://rcin.org.pl

Z powyższego wynika, że zarówno bogactwo przyrodzone Polski, jak uzdolnienie ludności, pozwala rozwinąć przemysł produkcji leków i ten kierunek należy gorąco poprzeć. Dziś przemysł produkcji leków rozwinięty jest szczególnie w Niemczech i we Francji i tam należy czerpać naukę.

Nasze współczesne wykształcenie farmaceutyczne (4-letnie studja uniwersyteckie), wzorowane na programach francuskich, jest jednem z najwyżej postawionych w Europie. Nasi adepci farmacji otrzymują w uniwersytetach nietylko gruntowne ogólne wykształcenie chemiczne i botaniczno-farmakognostyczne, lecz również przygotowanie w dziedzinie badania produktów spożywczych, analizy trucizn (chemja sądowa) i dzięki temu są predestynowani na stanowiska ekspertów i badaczy higjeniczno-sanitarnych. Ta rola farmaceutów jest o tyle ważna, że jako przypuszczalni pracownicy aptek będą oni docierali do najbardziej zapadłych kątów kraju, do małych miast i osiedli, które nie będą mogły sobie pozwolić na zorganizowanie specjalnych laboratorjów badania produktów spożywczych i utrzymywania kierowników - chemików. Te funkcje mogą doskonale pełnić farmaceuci przy miejscowych aptekach. Aptek zaś według statystyki z roku 1931 mamy już dziś w Polsce około 2090. Wkońcu należy tu podkreślić jeszcze przewidywaną rolę farmaceutów w dziedzinie obrony przeciwgazowej ludności na wypadek wojny. Współczesne wykształcenie chemiczne farmaceutów jest co do swej głębokości (ten sam program wykładów i ćwiczeń, jaki mają studenci chemji w uniwersytetach) równoznaczne z programami chemików, a jednocześnie jest bardziej wszechstronne, albowiem obejmuje toksykologję chemiczną i technologję chemiczno-farmaceutyczną. Otóż w czasie ostatniej wojny farmaceuci francuscy oddali swej ojczyźnie niespożyte usługi w organizacji obrony przeciwgazowej. W tym kierunku można, w razie potrzeby, zużytkować farmaceutów polskich.

Tę różnorodność działalności farmaceutów w dziedzinie krzewienia kultury i postępów wiedzy ludzkiej podkreślamy dlatego, że w społeczeństwie naszem tkwi jeszcze dotychczas zastarzały pogląd, że farmaceuci są tylko wąskimi specjalistami w skromnej dziedzinie pracy aptecznej. Dość jednak wymienić nazwiska takich farmaceutów, jak Sertürner, Pelletier, Caventou (alkaloidy) Bourquelot (glykozydy), Flückiger, Tschirch (twórcy farmakognozji), Dragendorf, Vitali (chemja sądowa), lub nazwiska polskie Łukasiewicza (ojciec naszego przemysłu naftowego) i Torosiewicza (badacz mineralnych źródeł Galicji), aby się przekonać, że farmaceuci wnoszą bardzo wiele do dziejów kultury ludzkiej.

http://rcin.org.pl

Dlatego Fundusz Kultury Narodowej mógłby w swej pożytecznej działalności znaleźć często bardzo wartościowy materjał wśród adeptów polskiej farmacji, zwłaszcza wśród młodych pracowników przy katedrach uniwersyteckich. Ułatwienie tym ludziom pogłębienia ukończonych w kraju studjów w uczelniach we Francji, Szwajcarji, Niemczech, Austrji i t. d., dopomożenie w przeprowadzeniu określonych prac lub wydaniu ich drukiem nie będzie groszem wyrzuconym napróżno.

Wkońcu jeden szczegół: Dotychczas ukończyło Uniwersytet Stefana Batorego 214 osób ze stopniem magistra farmacji, w tem mężczyzn 141, kobiet 73. Z pośród nich pracuje naukowo i posiada drukowane prace: 22 mężczyzn i 1 kobieta.

Wilno, 10.V.1932 r.

P. I. 1571

SPROSTOWANIA

Str.	wiersz	jest	powinno być
52	15 od góry	Misja św. Brunona	Misja św. Bruna
64	4 od dołu	Nauka: zasiłków 87	Nauka: zasiłków 88
155	3 od góry	I. Zasiłki na badania...	Zasiłki na badania...
173	3—4 od góry	Towarzystw naukowych	Towarzystw ogólno-naukowych

http://rcin.org.pl
por. nej. 39/716

ARNIA

http://rcin.org.pl

P.I.152
1934

http://rcin.org.pl